

HENRICI
COR. A GRIPPAE
ab Netthesheim,

DE OCCULTA PHILO-

sophia LIB. III.

A collectione I T E M,

Spurius Liber de Cæremoniis Magicis,
qui Quartus Agrippæ habetur.

Catalogo Quibus accesserunt, a sanctis

Heptameron Petri de Abano.

Ratio compendiaria Magiae naturalis, ex Plinio
desumpta.

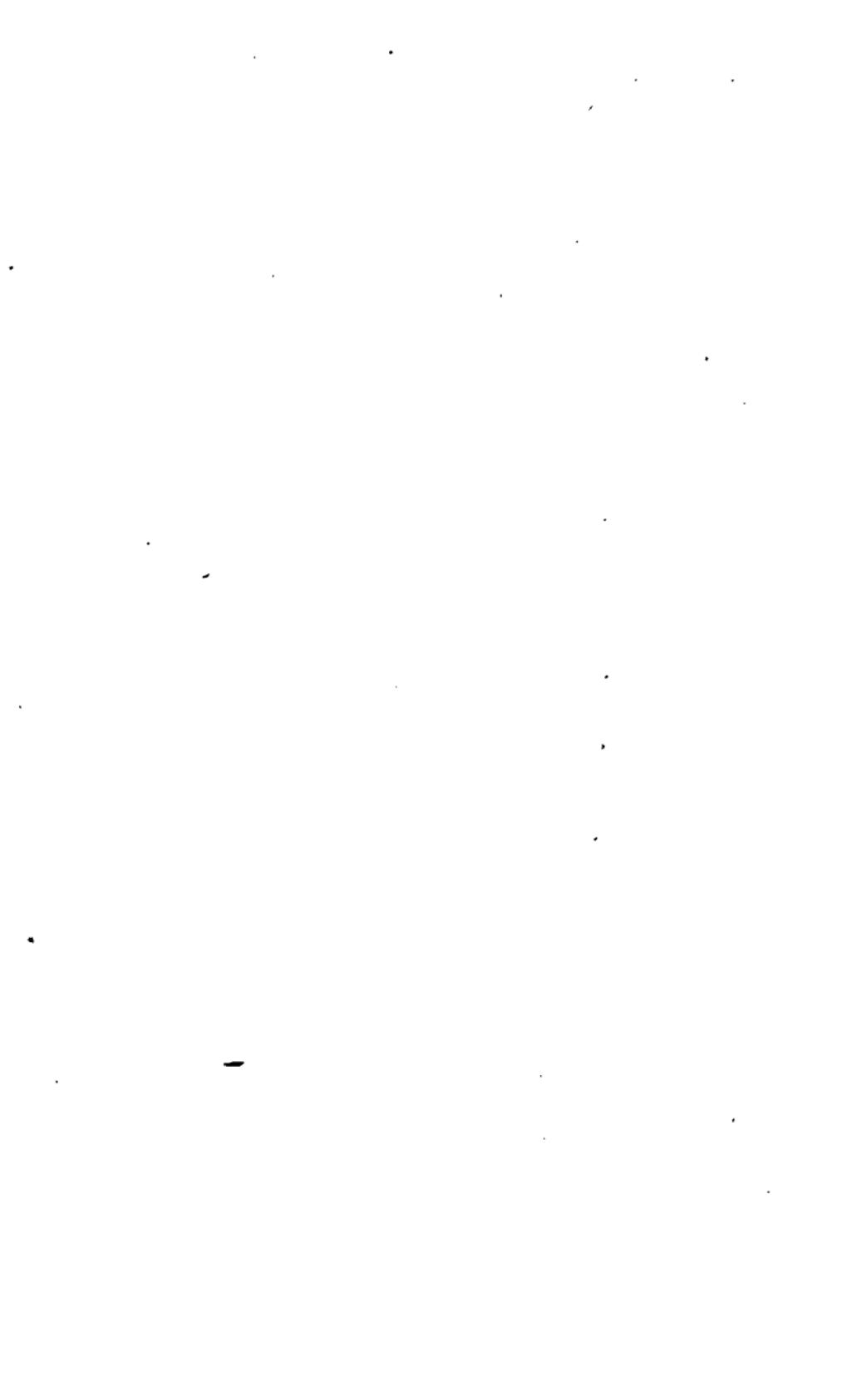
Disputatio de Fascinationibus.

Epistola de Incantatione & Adiuratione, collig^z
suspensione.

Iohannis Tritemij opuscula quædam huius argu-
menti.

Diversa diuinationum genera à quodam Anti-
quitatis studio collecta;

LUGDUNI, PER BE
ringos fratres.

H E N R I C V S C O R
N E L I V S A G R I P P A A B N E T
tesheym, omnibus Lectori-
bus Salutem.

On dubito, quin titulus libri nostri
de Occulta Philosophia, sive de
Magia, raritate sua quampluri-
mos alliciat ad legendum: inter
quos nonnulli oblique opinionis mente langui-
di, multi etiam maligni & in ingenium nostrum
ingrati accedent, qui temeraria sua ignoran-
tia, Magie nomen in deteriorem partem acci-
pientes, vix conspecto titulo clamabunt. Nos ve-
titas artes docere, haeresum semina iacere: piis
auribus offendicula, præclaris ingeniis scandalo
esse: maleficum esse, superstiosum esse, dæmo-
niacum esse, Magus qui sim. Quibus si respon-
deam, Magum apud literatos viros, non male-
ficum, non superstiosum, non dæmoniacum so-
nare: sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophe-
tam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo
tam apertissimè prophetasse: iam vero & Ma-
gos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi
autorem Christum cognouisse natum, omniumq[ue]

primos venisse ad illum adorandum, ipsumque
 Magiæ nomen acceptum Philosophis, laudatū
 à Theologis, etiam ipsi Euangelio non ingratū.
 Credo ego istos tam pertinacis supercilij censores
 Sibyllis & sanctis Magis, & vel ipso Euangelio
 prius sibi interdicturos, quām ipsum magiæ no-
 men recepturi sint in gratiam: adeò conscientiæ
 suæ consuletæ, ut nec Apollo, nec Musæ omnes,
 neque angelus de cœlo me ab illorum execratio-
 ne vendicare queant. Quibus & ego nunc consu-
 lo, ne nostra scripta legāt, nec intelligāt, nec me-
 minerint: nā noxiā sunt, venenosā sunt: Achे-
 rontis ostium est in hoc libro, lapides loquitur, ca-
 ueant ne cerebrum illis excutiat. Vos aut qui ex-
 qua mente ad legendū venitis, si tantā pruden-
 tiæ discretionem adhibueritis, quantū in melle
 legendō apes, iam securi legite. puto namq; vos &
 utilitatis haud parum, & voluptatis plurimum
 accepturos. Quod si qua repereritis, quæ vobis
 non placeant, mittite illa nec vitimi: nam &
 ego vobis illa non probo, sed narro. Cætera tamen
 propterea non respuite. nam & medicorum vo-
 lumina insipientibus contingit, cū antidotis &
 pharmaciis simul etiam venena legere. Fateor

præ-

E P I S T O L A.

præterea magiam ipsam multa superuacua,
 ad ostentationem curiosa docere prodigia: simu:
 hac vt vana relinquite, causas tamē illorum ne
 ignorete. Quæ vero ad hominum utilitatem, ad
 avertendos malos eventus, ad destruendum ma-
 leficia, ad curandos morbos, ad exterminanda
 phantasmata, ad conseruandam vitæ, honoris,
 fortunæ dexteritatem, sine Dei offensa, sine reli-
 gionis iniuria fieri possunt: quis illa non tam vti-
 lia censeat, quām etiā necessaria? Sed quia ad-
 monui vos, multa me narrādo potius quām af-
 firmando scripsisse: sic enim opus esse visum fue-
 rat, quo pauciora præteriremus: multa insuper
 Platonicorum cæterorumq; gentilium Philoso-
 phorū placita secuti sumus, vbi instituto nostro
 scribendi suggerebat argumentū: ideo si alicubi
 erratū sit, siue quid liberius dictum, ignoscite a-
 dolescentiæ nostræ, qui minor quām adolescens
 hoc opus composui: vt possim me excusare ac di-
 cere. Dum erā parvulus, loquebar vt parvulus,
 sapiebā vt parvulus: factus autem vir, euacuauī
 quæ erat parvuli. ac in libro nostro de Vanitate
 ac incertitudine scientiarum, hunc librum ma-
 gna ex parte retractavi. Sed hic me iterum fortè

C O R . A G R I P P A E

redarguetis, inquietes: Ecce iuuenis scripsisti, &
senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor,
iuuenis admodum hos libros scribere a gressus
sum, s̄pe tamen illos aliquando correctiores locis
pletioresq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Trite-
mio abbati Peapolitano quondam Spanhemem-
si, viro arcanarum rerū admodum industrio,
primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem
postea, ut interceptum opus, priusquam illi sum-
mam manum imposuissim, corruptis exempla-
ribus truncum & impolitū circumferretur, atq;
in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum
manus volitaret: iamq; nonnulli impatientius
nescio an impudentius, ipsum informe opus sub
prælum exponere volebant, quo uno percussus
malo, ipse edere constitui: cogitans, minus pericu-
li fore, si libri isti paulo castigatores mea manus
prodirent, quam silaceri per incondita fragmē-
ta in vulgarentur per manus aliorum. Præter-
ea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ speci-
men perire non sinerem. Addidimus autem non
nulla Capitula, inseruimus etiam pleraque quæ
prætermittere incuriosum videbatur, quod cu-
riosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate fa-
cile

E P I S T O L A.

cile deprehendere poterit: noluimus enim opus ipsum totum innouare, & (ut aiunt) totā telam retexere, sed paululum castigare, atque aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc queso te candide Lector, ne de presenti tempore editionus ista libres: sed veniam des curiosæ iuuentuti, si quid forte secus quam placeat, in istis deprehendes.

R. P. D. I O A N N I

TRITEMIO, ABBATI DIVI IA-

cobi in subvrbio Heribopolis, Henricus Cor-

nelius Agrippa ab Nettesheim

S. D.

Vm nuper tecum (reuerende pa-
ter) in cœnobio tuo apud Herbi-
polim aliquādiu cōversatus, mul-
ta de chymicis, multa de magi-
cis, multa de cabalisticis, cæteris-
que quæ adhuc in occulto delitescūt arcanis
sciētiis atq; artib. vnā cōtulissemus: magna in-
ter cæteras questio erat, cur Magia ipsa, cū o-
lim p̄imū sublimitatis fastigiū vno omnium,
veterum philosophorū iudicio teneret, & à
priscis illis sapientib. & sacerdotibus summa
semper in veneratione habita fuerit: deinde
sanctis patrib. à principio nascentis ecclesiæ
catholicæ odiosa semper & suspecta, tandem

explosa à Theologis, damnata à sacris canonicis, porrò omniū legum placitis fuerit proscripta: eius causam speculatus, meo iudicio non alia est, nisi quod fatali quadam temporū hominumq; depravatione subintroierunt multi pseudophilosophi ac mentito nomine Magi, qui per varias errorum sectas, & falsarum religionum factiones, multas admodū execrandas superstitiones atque ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturae persecutionem hominumq; perniciem ac Dei iniuriam congerentes, multos admodum, quales hodie circunferri videntur, reprobate lectionis libros ediderunt, quibus Magi honestissimum nomen atque titulum furto & rapina praefixerunt. Hī itaque cum sacrosancto hoc magiae titulo suis execrandis nugis fidem sese conciliaturos speraret, id egerunt, quod laudatissimum olim Magiae nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit; ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina operibusve magum sese audeat profiteri: nisi forte demens aliqua vetula rus habitans, credi velit admodum perita & diuinipotens, vt (sicvt ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sidera extinguere, tartarum ipsum illuminare: siue ut canit Virgilius,

E P I S T O L A.

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos velit, ast aliis duras immittere curas,
Sistere aquam fluiis, & vertere sidera retrò,
Nocturnosq; ciet manes, mugire videbis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos,

Tum quæ referunt, Lucanus de maga illa
Theffala, & Homerus de Circes omnipoten-
tia: quorum plurima, fateor, tam fallacis op-
inionis, tam superstitionis diligentiae pernicio-
sique labores existunt, ut cum sub artem non
nefandam cadere nequeant, tamen magie ve-
nerabili titulo fese vestiri posse præsumunt.
Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar ad-
modum, neque minus etiam indignabar, nemí-
nem hactenus extitisse, qui tam sublimem sa-
crâaque disciplinam ab impietatis criminе
vindicasset, aut illam nobis pure synceréque
tradidisset. siquidem quos ex recentioribus
ego vidi, Rogerium Bachonem, Robertum
Anglicum, Petrum Apponum, Albertum
Teutonicum, Arnoldum de Villa noua, An-
selmum Parmensem, Picatricem Hispanum,
Cicchum Asculum Florentinum, & plerosq;
alios, sed obscuri nominis scriptores, cum se
magiam tradere pollicentur, non nisi aut de-
liramenta quedam nulla ratione subnixa, aut
superstitiones probis omnibus indignas pre-
stiterunt. Hinc concitus est in me spiritus
meus, atque propter ipsam cum admiratione,
tum indignationem, volui & ego philo-

phari, non illaudabile opus me facturum exi-
stimās, qui ab ineunte ætate semper circa mi-
rabilium effectuum & plenas mysteriorum
operationes curiosus intrepidūscq; extiti ex-
plorator: si Magiam ipsam, vetustam, sapien-
tūmcq; omnium disciplinam, ab impietatis er-
roribus redimitam, purgatāmque, & suis ra-
tionib;us adornatam restituerem, & ab iniu-
ria calumniantium vindicarem; quod ut iam
diu ipse mecum deliberaui, nunquam tamen
in hanc arenam descendere haec tenus ausus
fui: verūm post collatum inter nos Herbipo-
li de his rebus sermonem, tua præcellens pe-
ritia & doctrina, tuācq; ardens adhortatio au-
daciam mihi animūmcq; addidit. Itaque ele-
ctis è Philosophorum exploratè fidei senten-
tiis, purgata introductione malignorum, qui
simulata scientia mentientes magorum tradi-
tiones ab ipsis tenebrarum reprobatis libris,
velut ab ipsis adytis mirandorū operationes
requiriendas docebāt, discussis tenebris, tres
libros de Magia compendio breuitatis com-
plexos, recētibus his diebus composui, & de
Occulta philosophia minus infenso titulo in-
scripsi: quos nunc tuo examini, qui harum
rerum plenissimam peritiam tenes, castigan-
dos, censendos, iudicandosc submittto, vt si
quid in illis à me scriptū sit, quod aut in natu-
ræ contumeliam, aut cœlitum offendam, reli-
gionisve iniuriā vergere queat, condemnes
errorem:

E P I S T O L A.

errorem: sīn autem dissoluta & purgata sīnt
impietatis scandala, veritatis traditionē tuea
re: sīc q̄cum his librī nostrīs, atque cum ipsa
magia agere velis, ne occulteſ aliquid quod
prodesse queat, nec probetur quod possit nō
nisi nocere: quo sīc tandem librī istī tuo ex-
amine probati, digni sīnt qui aliquando felicī
bus auspiciis in publicum egrediantur, nec
timeant iudicium subire posteritatis. Vale,
& his audacibus parcito cœptis.

I O A N N E S T R I T E

MIVS ABBAS DIVI IACOBI HER-
bipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico Cor-
nelio Agrippae ab Nettesheym Salutem
& charitatem.

Pus tuū, ornatissime Agrippa, de
Occultiore philosophia prænota-
tum, quod nobis examinandum per
latorem præsentium obtulisti, quāta
cum voluptate suscepimus, nec lingua mor-
talis vñquam potest exprimere, nec scriben-
tis calamus reserare. Admiratione maxima
ducimur super eruditione tua non vulgari,
qui & iuuenis tam secreta penetrans, & arca-
na, multis etiam viris doctissimis abscondi-
ta, non solum pulchre ac vere, sed etiam pro-
priè & ornate proferre in lucem potuisti. Vn-
de in primis tuæ ad nos benevolentiae gra-
tias agimus: & si poterimus vñquā, pro viri-

bus indubitâter referemus gratias. Tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam viorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec si nas tam excellētes ingenij tui vires ocio te pescere, te qua possumus instātia monemus, petimus & rogamus. quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen veræ sapientiæ, quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus demonstres. Nec te retrahat à proposito quorumcunq; consideratio nebulonum, de quibus vere dictum est, Bos lassus fortiter figit pede: cum nemo, sapientum iudicio, veraciter doctus esse queat, qui in vnius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & ampio, & sublimi: non ergo boues imitari, sed volucres: nec circa particularia arbitraris tibi esse morandum, sed vniuersalibus confidenter intendito animum. tanto enim quisque doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium verò tuum ad omnia pleniter aptum, non paucis, nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandum. Vnum hoc tamen te monemus custodire præceptum, ut vulgaria vulgaribus, altiora verò & arcana altioribus atq; secretis tantū communices amicis. Da fœnum boui, saccarum psittaco tantum: intellige mētem, ne boum calcibus, ut plerisq; cōtigit, subiicia ris.

E P I S T O L A.

ris. Vale felix amice: & si quid penes nos est
quod tibi conducere queat, iube, & factum
sine mora intelliges: & vires ut nostra dietim
sumat amicitia, saepius ad nos scribe, & tuarum
aliquid lucubrationum mittito, instanter ora-
mus. Iterum vale. Ex nostro coenobio Peapo-
litano, VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

R E V E R E N D I S S I M O
I N C H R I S T O P A T R I , A C P R I N-
Cipi illustrissimo, Hermanno è Comitibus Vuyda, Dei gra-
tia sancte Colonensis ecclesie Archiepiscopo, sacri Ro-
mani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archican-
cellario, Vuestphaliae & Angariae Duci, &c. Sacrosanctae
Romanae ecclesiae Legato nato, & in pontificalibus Vicari-
o generali, Henricus Cornelius Agrippe ab
Nettesheim, S. D.

A est illustris famae tuae celebri-
tas, reuerendissime & illustrissi-
me Princeps, ea virtutum tuarum
magnitudo, & doctrinae splen-
dor, & frequens optimarum lite-
rarum exercitium, & cum solida prudentia
gravis oratio, & elegans dicendi promptitu-
do, multarum rerum cognitio, constans reli-
gio, ac mores laudatissimi, quibus supra com-
munem aliorum consuetudinem praeditus es:
taceo priscas eminentis nobilitatis imagines,
ac diuitiarum cum antiquarum, tum nouarum
thesauros, amplitudinem dominij, sacrarumq;

dignitatum mitras, quorum etiam præstatio
antestas cum corporis decenti forma ac ro-
bore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te
tamen his omnibus lōgē maiorem existimo
heroicis illis & superillustribus tuis virtuti-
bus: quibus sanè effecisti, vt quanto quisque
doctior est, ac virtutum amantior, tanto ma-
gis benevolentiae tuæ sese cupiat insinuari.
Vnde & ipse etiam illud decus tuū petendum
mihi constitui: sed Parthorum more hoc in-
quam est, non sine munere. Quem equidem
salutandi Principis morem à priscorum usq;
seculis in hæc nostra tempora deriuatum, &
advsc̄ huc obseruatum videmus. Cūmq; vi-
derem alios quosq; viros egregie doctos, do-
ctrinari suarum pulchris magnisq; mune-
ribus te ornare, ne solus ego velut cultus &
venerationis tuæ desertor, ad tuam amplitu-
dinem vacuis manib; applicare ausim: cogi-
tabundus ac circunspiciens in cella mea libra-
ria, quo munere te tam insignem Principem
condonare possem, en inter recondita offere-
bat sese subito libri de Occulta philosophia,
sive de Magia, quos iuuenis admodum scri-
bere aggressus, & tā multis annis velut obli-
tus intermisseram: mox tuæ amplitudinis ve-
neratione ad illos consummandos, velut ad
vota reddenda properauit. Sanè quòd persua-
derem mihi, nihil metibi gratius dare posse,
quām antiquissimæ abstrusissimæq; doctri-

E P I S T O L A.

næ nouum opus: opus inquā curiosæ iuuen-
tutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, au-
sim dicere, à nullis hactenus restituere tenta-
tam. Attamen non in hoc tibi adscribuntur
hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefa-
ciant mihi aditum ad benevolentiam tuam.
Quæso itaq; si non est improbum, habeant
apud te quandam excusationem. Omnia tibi
vota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ stu-
dia, tuæ amplitudinis auspicio in noticiâ ve-
niant: ac fugata inuidia, perennitatis iure il-
lorum remaneat memoria nobis ad fructum
bonæ conscientie, cum plura in illis etiam se-
niori mihi visa sint, cum vtilissima, tum co-
gnitu necessaria. Habes itaq; opus non tam
iuuentutis, quam etiam præsentis ætatis no-
stræ: multa siquidem iuuenilis operis errata
castigaui, multa compluribus locis interful-
si, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa ora-
tionis inæqualitate facile deprehendi possunt,
atque sic cognosces me per omnem ætatem
meam tuis obsequiis fore devotum. Vale,

felicis Coloniae felicissimus Princeps,

Ex Mecblinia, Anno M. D.

XXXI. Mense Ianua-
rio.

CAPITVLO RVM

OMNIVM QVAE IN HOC Opere continentur, Elenchus.

Numerus anterior caput, posterior paginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

1		Vñmodo à triplici mundo magi virtutes colligant, tribus his libris monstrabitur.	Fol. 1.
2		Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiae professorem.	2
3		De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus.	5
4		De triplici elementorum ratione consideranda pag.	6
5		De mirabilibus ignis ac terræ naturis.	7
6		De admirandis aquæ & aeris atq; ventorum natu- turis.	10
7		De generibus compositorum, quomodo se ha- beant ad elementa: atq; quid elementis ipsis con- venniat cum anima, & sensibus, & moribus.	16
8		Quomodo elementa sint in cœlis, in stellis, in dæ- monibus, in angelis, in ipso deniq; Deo.	18
9		De virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus.	19
10		De virtutibus rerum occultis.	21

Quomodo

I N D E X.

- 11 *Quomodo virtutes occultæ infunduntur rerū speciebus ab ideis perrationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant.* 23
- 12 *Quomodo diuersis individuis, etiam eiusdem speciei diuersæ virtutes influuntur.* 24
- 13 *Vnde prouenant virtutes rerum occultæ.* 25
- 14 *De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum.* 26
- 15 *Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine pag.* 30
- 16 *Qualiter diuersarum virtutum operationes transfundantur ab vnare in aliam, & sibi mutuo comunicantur.* 32
- 17 *Qualiter per litem & amicitiam, virtutes rerum inuestigandæ & experiundæ sunt.* 33
- 18 *De inimicitarum inclinationibus.* 35
- 19 *Quomodo inuestigadæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius individui dono alicui rei sunt agnatae.* 38
- 20 *Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam vero in certis suis particulis aut membris.* 39
- 21 *De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum.* 41
- 22 *Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestiis* 42

C A P I T U M

stibus, & quomodo humanum corpus, ipsaque hominum exercitia: & mores, stellis atque si- gnis distribuuntur.	43
23 Quomodo cognoscendum, quibus stellis res natu- rales subsunt, atque quæ res sunt solares.	45
24 Quæ res subsunt Lunæ.	48
25 Quæ subsunt Saturno.	50
26 Quæ sunt Ioualia.	51
27 Quæ referunt Martem.	52
28 Quæ sunt Venerea.	53
29 Quæ sequuntur Mercurium.	54
30 Quòd totus sublunar is mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur.	ibid.
31 Qualiter prouinciae, & regna planetis distribuun- tur.	55
32 Quæ subsunt signis ac stellis fixis, earumq; imagini- bus.	56
33 De signaculis & characteribus rerum naturaliū. pag:	59
34 Quomodo per res naturales earumq; virtutes, pos- sumus alicere & attrahere influxus atque vir- tutes corporum cœlestium.	62
35 De commixtionibus rerum naturalium ad inui- cem, earumq; utilitate.	63
36 De vnione rerum commixtarū, atq; introductio- ne nobilioris formæ vitaq; sensibilis.	64
37 Quomodo certis quibusdam præparamentis natu- ralibus & artificialibus, cœlestia quædam & vi- talia dona desuper trahimus.	66

I N D E X.

38 Quomodo dona, non solum cœlestia & vitalia, ve rumentiam intellectualia quædam & diuina de- super suscipere possumus.	68
39 Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum numinum ministros dæmo- nes alicere possumus.	69
40 De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri.	70
41 De veneficiis, earundemq; potentia.	71
42 De quorundam veneficiorum admirandis virtu- tibus.	73
43 De suffitibus, & earum ratione & potentia.	76
44 Compositio quorundam suffituum planetis accom- modatorum.	79
45 De collyriis, vñctionibus, phyltris, eorumq; virtu- tibus.	80
46 De alligationibus, & suspensionibus physicis. pag.	83
47 De annulis & eorum compositionibus.	84
48 De locorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stellarū correspondent.	85
49 De lumine & coloribus, de lychnis & lampadi- bus, & qui colores, quibus stellis, domibus & e- lementis distribuantur.	87
50 De fascinatione, atq; eius artificio.	90
51 De certis obseruationibus, admirandas virtutes pro- ducentibus.	92
52 De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeant, vnde	93

C A P I T V M

- physiognomia, & metoposcopia & chiromantia diuinationum artificia sua fundamenta habent.*
- 53 *De diuinatione auspiciorum, & auguriorum.* 97
- 54 *De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quam in auguriis significationem habeant.* pag. 99
- 55 *Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis.* pag. 106
- 56 *De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint.* pag. 111
- 57 *De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus* 113
- 58 *De mortuorum reuiuiscentia, de longæudormitione atque inedia.* 115
- 59 *De diuinatione, quæ per somnia fit.* 119
- 60 *De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam demones nonnunquam in humana corpora illiciuntur.* 120
- 61 *De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus voluntatis.* 123
- 62 *De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.* 127
- 63 *Quomodo passiones animi mutant corpus propriū permu-*

I N D E X.

- permutando accidentia, & mouendo spiritum.
pag. 128
- 64 Quomodo passiones animi, immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginativa non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. 130
- 65 Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. 133
- 66 Quòd passiones animi plurimum iuuātur ab opportunitate cœlesti: & quām necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. 135
- 67 Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atque simul cum illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. 136
- 68 Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. 137
- 69 De sermone, atque virtutibus verborum. 139
- 70 De virtute propriorum nominum. 140
- 71 De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumque virtutibus & astrictionibus.
pag. 141
- 72 De incantamentorum mirabili potentia. 144
- 73 De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. 145
- 74 De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. 145

C A P I T U M
C A P I T U M L I B R I I I.
Elenchus.

1	D e necessitate mathematicarum disciplina-	
	rum, atq; de mirandis multis operibus, que	
	solis mathematicis artibus perpetrantur. 153	
2	D e numeris eorundemq; potentia & virtute.	
	pag. 156	
3	Q uantas virtutes numeri possideant in rebus cum	
	naturalibus, tum transnaturalibus. 157	
4	D e unitate & eius scala. 159	
5	D e dualitate & eius scala. 161	
6	D e triade & eius scala. 163	
7	D e quaternario & eius scala. 166	
8	D e quinario & eius scala. 173	
9	D e senario & eius scala. 176	
10	D e septenario & eius scala. 177	
11	D e octonario & eius scala. 188	
12	D e nouenario & eius scala. 190	
13	D e decade & eius scala. 192	
14	D e vndenario & duodenario cum dupli duodenarij scala, Cabalistica & Orphica. 196	
15	D e numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & virtutibus. 201	
16	D e numerorum notis in certis gesticulationibus constitutis. 205	
17	D e variis numerorum notis apud Romanos observatis. 207	
18	D enotis Græcorum. 208	
19	D e notis Hebraeorum & Chaldaeorum, & quibusdam	

I N D E X.

dam aliis Magorum notis.	209
20 Qui numeri literis attribuantur, atque de diuinatione per eosdem.	212
21 Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti.	214
22 De planetarum mensulis earumq; virtutibus, & formulis, & quæ illis præficiantur diuinana nomina, intelligentia & dæmonia.	215
23 De Geometricis figuris atque corporibus qua virtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atque coelo.	226
24 De Musicali harmonia eijsq; viribus ac potentia. pag.	228
25 De sono atque concentu, & unde illis mirabilitas in operando.	230
26 De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent.	232
27 De humani corporis proportione & mensura harmoniaq;.	235
28 De animæ humanæ cōpositione & harmonia.	248
29 De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria.	250
30 Quando planetæ potentioris influentia.	251
31 De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis.	252
32 De Sole & Luna, earumque magicis rationibus. pag.	254
33 De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemq; viribus.	256

C A P I T U M

34 De vero cœlestium motu in octaua Sphæra obser-	
uando, ac de ratione horarum planetariarum.	
pag.	260
35 Quomodo res quæq; artificiales, vt imagines &	
sigilla similiaq; virtutem aliquam sortiantur à	
corporibus cœlestibus.	
261	
36 De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis	
concipiant virtutes.	
262	
37 De imaginibus facierum earumq; virtutibus, atq;	
de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus.	
pag.	263
, 38 De imaginibus Saturni.	
268	
39 De imaginibus Iouis.	
269	
40 De imaginibus Martis.	
270	
41 De imaginibus Solis.	
ibid.	
42 De imaginibus Veneris.	
271	
43 De imaginibus Mercurij.	
ibid.	
44 De imaginibus Lunæ.	
272	
45 De imaginibus capitis & caudæ Draconis Lu-	
næ.	
ibid.	
46 De imaginibus mansionum Lunæ.	
273	
47 De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.	
pag.	276
48 De figuris geomanticis, quæ inter imagines & cha-	
racteres mediæ sunt, & earundem tabula.	
278	
49 De imaginibus, quarum figura est non ad simili-	
tudinem alicuius figure cœlestis, sed ad simili-	
tudinem illius quod desiderat animus operantis.	
pag.	280
	De obser-

I N D E X.

- 50 De observationibus quibusdam cœlestibus, & præ
Etica quarundam eiusdem imaginum. 281
- 51 De characteribus qui ad cœlestium normam imi-
tationemq; fabricati sunt, & quomodo ex geo-
manticis figuris deducuntur cum eorundem ta-
bula. 284
- 52 De characteribus qui à rebus ipsis similitudine
quadam abstrahuntur. 287
- 53 Quòd nulla diuinatio sine astrologia sit perfecta.
pag. 289
- 54 De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis vir-
tus contingat. 291
- 55 De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones
poetarum & philosophorum. 293
- 56 Idem confirmatur ratione. 294
- 57 Quòd anima mundi ac cœlestes animæ sint ratio-
nales, ac mentem participantes diuinam. 295
- 58 De nominibus animarum cœlestium, eorundemq;
dominio in hunc inferiorem mundum, videli-
cet hominem. 296
- 59 De septem mundi gubernatoribus planetis, eorun-
demq; variis nominibus, magicis sermonibus
deseruientibus. 299
- 60 Quòd humanæ imprecations naturaliter impri-
munt suas vires in res exteriores: & quomodo
animus humanus per singulos dependentiarum
gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq;
similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus.
pag. 302

CAPITVM

CAPITVM LIBRI III.

Elenchus.

- D**e necessitate, virtute, & utilitate religio-
nis. 310
- 2 De silentio & occultatione eorum quae secreta in
religione sunt. 311
- 3 Quæ significatio requiratur, ut quis euadat in ve-
rum magum, & mirandorum operatorem.
pago. 312
- 4 De duobus ceremonialis Magiae adminiculis, reli-
gione & superstitione. 314
- 5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis
semitam perducunt. 315
- 6 Quomodo his ducibus anima humana scandit in
naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effe-
ctrix. 319
- 7 Necessariam esse Mago veri Dei cognitionem, &
quid de Deo veteres senserunt Magi atque phi-
losophi. 321
- 8 Quid de diuina trinitate veteres senserint philoso-
phi. 322
- 9 Quæ sit vera de Deo & sanctissima Trinitate or-
thodoxa fides. 325
- 10 De emanationibus diuinis, quas Hebrei numera-
tiones, alijs attributa, Gentiles Deos & numina
nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem
sacratiissimis Dei nominibus illis præsidentibus,
eorundemq; interpretatione. 328
- 11 De diuinis nominibus, eorundemq; potentia &
virtute. 329

I N D E X.

<i>Virtute.</i>	334
12 <i>De influxu diuinorum nominum per singula me- dia in hæc inferiora.</i>	342
13 <i>De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu.</i>	345
14 <i>De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fue- runt.</i>	347
15 <i>Quid de animabus cœlestibus nostri sentiūt Theo- logi.</i>	352
16 <i>De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis variis, deq; infer- nis & subterraneis dæmonibus.</i>	353
17 <i>De eisdem iuxta Theologorum sententias. pag.</i>	357
18 <i>De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis variis.</i>	360
19 <i>De corporibus dæmonum.</i>	364
20 <i>De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum.</i>	367
21 <i>De obsequendo proprio genio, eiusq; natura inda- ganda.</i>	370
22 <i>Triplicem vniuscuiusque hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant.</i>	371
23 <i>De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum collacutionibus.</i>	374
24 <i>De nominibus spirituum, eorumq; varia imposi- tione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.</i>	376

C A P I T V M

- 25 *Quomodo Hebreorum Mecubales sacra angelorum nomina è scripturis eliant, atque de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.* 379
- 26 *De inueniendis nominibus spirituum & genitorum à dispositione corporum cœlestium,* 381
- 27 *De arte Calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum.* 383
- 28 *Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur.* 386
- 29 *De characteribus & sigillis spirituum.* 388
- 30 *Alius characterizandi modus, à Cabalisticis traditus.* 390
- 31 *Adhuc aliis characterum modus, atque designacculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt.* 394
- 32 *Quomodo allicantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.* pag. 396
- 33 *De vinculis spirituum, eorumque adiurationibus & exterminio.* 399
- 34 *De ordine animastico, atque heroibus.* 401
- 35 *De diis mortalibus atque terrenis.* 403
- 36 *De homine quomodo creatus ad imaginem Dei.* pag. 405
- 37 *De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.* 413
- 38 *Quæ diuina dona homo desuper à singulis cælorum*

I N D E X.

- rum & intelligentiarum ordinibus accipiat.
pag. 414
- 39 Quomodo superni influxus cum sint natura boni,
in istis inferioribus depraventur, & malorum
causæ efficiantur. 416
- 40 Quod unicus homini impressus est character
diuinus, cuius vigore potest pertingere ad ope-
randum mirabilia. 419
- 41 Quid de homine post mortem, opiniones variae.
pag. 421
- 42 Quibus rationibus Magi & Necromantes mor-
tuorum animas evocare se posse putabant. 436
- 43 De humanae animæ potestate, in mente, ratione &
idolo. 439
- 44 De gradibus animarum, & earundem interitu,
aut immortalitate. 443
- 45 De vaticinio & furore. 446
- 46 De prima specie furoris à Musis. ibid.
- 47 De secunda specie à Dionysio. 449
- 48 De tertia specie furoris ab Apolline. 450
- 49 De quarta specie furoris à Venere. 453
- 50 De raptu & extasi, & vaticiniis que iis qui mor-
bo comitali & syncope corripiuntur, & que a-
gonizantibus contingunt. 454
- 51 De somnio prophetico. 457
- 52 De sortibus & notaminibus certam oraculorum
vim possidentibus. 461
- 53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere o-
racula. 463

C A P I T U M

54 De munditia, & quomodo obseruanda.	465
55 De abstinentia, & reiunius, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atque assensu.	467
56 De pœnitentia & eleemosyna.	471
57 De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt.	473
58 De adorationibus & Votis.	474
59 De sacrificiis & oblationibus, eorumque generibus & modis.	477
60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificiis & oblationibus.	482
61 Quomodo hæcum ad Deum, tum ad inferiora ministeria exhibenda sunt.	483
62 De consecrationibus, & earum ratione.	484
63 Que dicantur sacra, quæ consecrata, & quomodo hæc se habeant internos atque diuos, ac de sacris temporibus.	487
64 De religiosis quibusdam obseruationibus, cæreniis, & ritibus suffituum, vñctionum, & similium.	492
65 Operis totius conclusio.	498

Finis capitum trium librorum de occulta philosophia.

C A P I T A C E N S V R A E , S I V E R E tractationis de Magia cum reliquis:

De Magia in genere.	505
De Magia naturali.	ibid.
De Magia mathematica.	307
	De

I N D E X.

<i>De Magia Venefica.</i>	<u>508</u>
<i>De Goetia & Necromantia.</i>	<u>510</u>
<i>De Theurgia.</i>	<u>513</u>
<i>De Cabala.</i>	<u>514</u>
<i>De Præstigiis.</i>	<u>518</u>
<i>De Cæremoniis magicis.</i>	<u>521</u>
<i>De elementis magicis.</i>	<u>526</u>
<i>De origine magice artis, quando & à quibus cœperit, & celebrata fuerit.</i>	<u>590</u>
<i>De speciebus magiae, Neronisq; & magorum detesta- tio.</i>	<u>593</u>
<i>De magia naturali compendium.</i>	<u>595. 620</u>
<i>Defascinatione disputatio.</i>	<u>631</u>
<i>De Incantatione epistola.</i>	<u>637</u>
<i>De steganographia epistola.</i>	<u>642</u>
<i>De quæstionibus magicis lib.</i>	<u>645</u>
<i>Diversa diuinationum genera.</i>	<u>669</u>

F I N I S.

H E N R I C I C O R.

A G R I P P A E , E Q V I T I S A V R A T I ,
E T V T R I V S Q V E I V R I S D o c t o -
r i s , s a c r æ C æ s a r e æ M a i e s t a t i s à c o n s i -
l i o & a r c h i u i s i n d i c a r i j , d e O c -
c u l t a P h i l o s o p h i a ,

L I B E R P R I M V S .

Q u o m o d o à t r i p l i c i m u n d o M a g i v i r t u t e s c o l l i g a n t ,
i n t r i b u s h i s l i b r i s m o n s t r a b i t u r .

C A P . I .

V M triplex fit mundus , elementalis ,
cœlestis & intellectualis , & quisq; in -
ferior à superiori regatur , ac suarū vi -
rium suscipiat influxum , ita vt ipse ar -
chetypus & summus opifex , per ange -
los , cœlos , stellas , elementa , animalia ,
plantas , metalla , lapides , sive omnipotentiæ virtutes exinde in
nos transfundat , in quorum ministerium hæc omnia condi -
dit atque creavit : non irrationalib[us]e putant Magi , nos per
eosdem gradus , per singulos mūdos , ad eundem ipsum archetypum mundum , omnium opificem , & primam causam , à qua
sunt omnia , & procedunt omnia , posse concendere : & non
solum his viribus , quæ in rebus nobilioribus præexistunt frui
posse , sed alias præterea nouas desuper posse attrahere . Hinc
elementalis mundi vires , variis rerum naturalium mixtioni -
bus à medicina , & naturali philosophia venantur : deinde cœ -
lestis , mundi radius & influxibus , iuxta astrologorum regulas ,
& mathematicorum disciplinas , cœlestes virtutes illis conne -
ctunt : porro hæc omnia intelligentiarum diuersarum potes -
tatis per religionū sacras ceremonias corroborant atq; cō -
firmant . Horū omniū ordinem & processum , tribus his libris
nūc tradere conabor : quorū primus cōtineat Magiā natura -

lem, alter cœlestem, tertius cœmoniale. Sed nescio an planè
venia dignum sit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris,
tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa
mea adolescentia tam liberè aggressum esse: quamobrem que-
cunq; hic à me dicta sunt, et inferius dicentur, his nolo quen-
quam plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus
ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualiter
oporteat esse Magiæ professio-

rem. C A P . II.

Magica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis
plena mysterijs, profundissimam rerum secretissi-
marum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem,
substantiam, & virtutem, totiusq; naturæ cognitionem com-
plectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo co-
ueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens,
vniendo virtutes rerum per applicationem earum ad inuicē,
& ad sua passa congruentia inferiora, superiorum dotibus ac
virtutibus passim copulans atq; maritans. Hæc perfectissima
summāq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc de-
niq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio.
Nam cum omnis philosophia regulativa diuisa sit in physicā,
mathematicam & theologiam: physica docet naturam eo-
rū quæ sunt in mundo, illorūmq; causas, effectus, tēpora, loca,
modos, euētus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa vocantur,

Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aér,

Quid generent, vnde ex magni primordia cœli,

Vnde maris fluxus, varijsve coloribus Iris.

Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:

Vnde vel ætherea fulmen iaculetur ab aula:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Concu-

L I B E R P R I M U S .

3

Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totāq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, &
quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,

Vnde tremor terris, qua vi maria alta tuncscant

Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.

Herbarum vires, animos, irasq; ferarum,

Omne genus fruticum, lapidum quoq; reptiliumq;.

Mathematica verò docet nos planā, et in tres porrectā dimē-
siones naturā cognoscere, motūq; ac cœlestiū progressus suscit

Aurea quo celeri rapiantur sidera motū, (pere,

Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,

Defectusq; pati dimisso lumine sole,

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem

Per duodena regat mundi sol aureus astra:

Ostendit cœliq; vias, & sidera monstrat;

Defectus solis varios, lunæq; labores,

Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones;

Quid tantum oceano properent se tingere soles

Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstat.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo

Possimus, hinc meßisq; diem, tempusq; serendi,

Et quando infidum renis impellere marmor.

Conveniat, quando armatas deducere classes.

Aut tempestinam in sylvis euertere pinum.

Theologia autē quid Deus, ipsa docet quid mēs, quid intelli-
gentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid reli-
gio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraq;
mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de virtute ver-
borum & figurarum, de organis operationibus & mysterijs

signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atq; ius religionū. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, vnit atq; actuat: merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; sciētia habita est. Hæc grauiſſimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis & Zoroaster effulserunt adeò, ut inventores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum vestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, vt Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus; Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentariis illustravit. Preterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum descendam nauigarunt: hanc reverſi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemq; ob eam descendam compertum habemus, Memphiticos vates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudeam, & Chaldaeorum scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunq; igitur nunc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua periuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis: & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus & figuris stellarū, ex quibus cuiuslibet rei sublimis virtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, vbi manifestatur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectū extat, nec est aliquod opus verè magicum, quod has tres facultates non complectatur:

De qua-

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus,
& in se inuicem permixtionibus.

C A P. III.

QVATVOR sunt elementa & primaria fundamēta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coaceruationis, sed secundum transmutationem & vniōnem: rursusq; cum corrumpuntur, in elementa resoluuntur. Nullum autem sensibilium elementorum purum est, sed secundum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodum terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorem autem euaporata transit in aerem, & ille supercalescēs in ignem, & hic extinctus reuertitur in aerem, in frigidatus autem ex superadustione fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino transmutabilem esse, cetera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaque terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsum remigrans. Vnumquodq; autem elementorum duas specificas qualitates habet, quarum priorem sibi propriam retinet, in altera tanquam media convenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atq; hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeris. Adhuc secundum aliud modum elementa sibi opponuntur. Nam quædam grauia sunt, ut terra & aqua: & alia levia, ut aer & ignis: quamobrem priora pauciua, posteriora vero actiua Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato secundum aliud modum distinguens, tres vnicuiq; assignat qualitates: igni videlicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatē, densitatē & quietem. Et secundū hās qualitates cōtra-

DE OCCULT. PHILOSOPH.

ria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuant, ita ut aer duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atq; vnam terrae, videlicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terrae, obscuritatem & densitatem: & vna ignis, videlicet motum. Sed ignis acre duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quemadmodum itaque se habet ignis ad acrem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram: rursusq; sicut terra ad aquam, sic illa ad aercem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamen-
tū omniū corporum, naturarum, virtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundē mix-
tiones cognoverit, facile perficiet opera miranda atq; stupen-
da, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione confide-
randa. C A P . I I I I .

Quatuor itaq; quæ diximus sunt elementa, sine quoru-
notitia perfecta nullū in Magia producere possumus
effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius
compleat duodenarium: & per septenarium in denarium
progrediens, ad supremam unitatem, vnde omnis virtus &
mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur
ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mu-
tantur, nec patiuntur cōmixtionem, sed incorruptibilia sunt,
& non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum vir-
tutes producuntur in effectum. Virtutes illorū à nullo expli-
cari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat,
ad nullā mirabilium effectuum operationem pertingere po-
test. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, &
varia, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram sim-
plicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, virtus
est super omnia complementum dans, omnium operationum
occulta-

occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamen-
tum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc pri-
mo & per se non sunt elementa, sed decomposita, varia, mul-
tæ plicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile
medium: id oꝝ, vocantur media natura, siue anima mediæ na-
ture: b. uicissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelli-
gent. n. ipsis per certos numeros, gradus & ordines est con-
sum uero omnis effectus, in quacunq; re naturali, cœlesti &
supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari
possunt in Magia tam naturali quam diuina: per ipsa enim
omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutatio-
nes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæ-
monum exterminatio, & bonorum spirituum conciliatio ab
illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorun-
demq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & na-
ture scientijs quicquam posse operari. Quicunq; autem hæc
in illa, impura in pura, multiplicita in simplicia reducere noue-
rit, eorundemq; naturam, virtutem, potestatem in numero,
gradibus et ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciue-
rit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœle-
stium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ na-
turis. C A P. V.

AD omnium mirabilium operationē, ait Hermes, duo
sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. I-
gnis (vt ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare ve-
nit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus in-
cognitusq;: ipſe quando per ſeipſum eſt, non accedente ma-
teria in qua propriam manifeſtet actionem immensus eſt, &
inuifibilis, per ſeipſum potens ad actionem propriam, mo-
bilis, tradens ſeipſum omnibus quodam modo proximanti-
bus, renouatiq; naturæ custodia, illuminatiuſ, circum-

velatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, refliens, sursum ferens, acutè means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse non patitur: ad certa autem sicut quedam vindicta generaliter & propriè subito reducens in rationem, incomprehensibilis, impalpalis, non minutus, in omnibus ditiissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerū naturæ portio ignis est (vt ait Plinius) & in quo dubium sit, plura absunt, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrans, vt aiunt Pythagorici: sed in celo dilatatus, collustrans, in inferno vero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in medi-tullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, vt apud Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adiuentius, quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex respiratione fumat, est in aquis, qui fontes & puteos calcefacit: est in profundo mari, quod ventis agitatū tepescit: est in aere, quem sepe feruescere videmus: & anima-lia queq; & viuentia omnia, & vegetantia calore nutriuntur: & omne quod viuit, propter inclusum ignem viuit. Superne ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus vitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; celestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat & hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & ve-hiculū lucis illius superioris. Quim & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui verus ignis est, pater lumen, à quo omne datum optimum venit: splendorem ignis sui emittens & cōmu-nicans primo soli, & cæteris celestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem no-strum

strum influens. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris
 ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angelii lucis,
 incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari et cœ-
 lesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religio-
 num et ceremoniarum sapientissimi institutores orationes et
 psalmodias, et sacra quæque; non nisi accensis luminibus fienda
 decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne loquare de
 Deo absq; lumine. iussuruntq; ad fugandos malos dæmones,
 apud cadavera mortuorum lumina accendi, et ignes: nec il-
 la amoueri, quoq; perfectis sacro ritu expiationibus terra
 condantur: ipséque omnipotens in veteri lege exquirebat o-
 mnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis
 arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes perpe-
 tum seruabant custodiebantq;. Omnim autem elementorum
 basis et fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, sub-
 iectum et receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœ-
 lestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalés-
 que virtutes: ideo ipsa dicitur animalis, vegetalis et minera-
 lis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, o-
 mnium ex seipsa est gignitiva. Ipsa est receptua omnium fœ-
 cunditatum, et veluti prima parens etiam omnium pullulati-
 ua, centrum et fundamentum et mater omnium. Tolle de illa
 quantumcumq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si dimise-
 ris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus viribus fœcundata et
 prægnans, ex seipsa producit plantas, producit vermiculos
 et animalia, producit lapillos, lucidasq; metallorum scintil-
 las. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificiū
 ignis purgata, et ad simplicitatem suam congrua lotione re-
 ducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia et restau-
 rationis ac conseruationis nostræ ve-
 rißima medicina.

Non minoris potentiae sunt reliqua duo elemena, aqua videlicet & aer: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quævis, citra aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum virtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbæ semina licet terrea sint, tabesceri tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore vel pluia, vel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam viuentem. Sed aquæ duplarem productionem tribuit, natantium videlicet in aquis, & volantium in aere supra terram. Terrenarum etiam productionum ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testatur, in quaens, quod post creationem virgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, ut nec spiritu regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione vis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quam ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generandi, alendi, augmentandi vim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; ele-mentorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimum, quippe quod ceteris omnibus imperat. Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flamas necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi vendicant: eadem cadentes omnium terra nascentium causa fiunt. Innumera sunt aquarū miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarū mirabili virtute etiā meminit Ouidius in his versibus:

Medio

— Medio tua corniger Hammon
 Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
 Admotis Athamantis aquis accendere lignum
 Narratur, minimos cum luna receſſit in orbes.
 Flumen habent Cicones, quod potum faxea reddit
 Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
 Crathis & hinc Sybaris vestrīs conterminus oris,
 Electro similes faciunt, auroq; capillos.
 Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
 Verū animos etiam valcent mutare liquores.
 Cui non audita est obſcēnæ Salmacis vnda?
 Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus haufit,
 Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem,
 Clitorio quicunq; ſitim de fonte leuauit,
 Vina fugit, gaudetq; meris abstemius vndis.
 Hinc fluit effectu diſpar Lyncaſtius amnis:
 Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
 Haud aliter titubat, quam si mera vina bibiffet.
 Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores,
 Ambiguis ſuſpectus aquis, quas nocte timet:
 Nocte nocent potæ, ſine noxa luce bibuntur.
 Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam
 & Raphaneam Syriæ vrbes admirabilem naturam: qui cum
 pleno deferatur alueo, per integrum sabbatum, mox ceu ob-
 turatis fontibus deficiens, per ſex integros dies ſiccum aluei
 ſui præbet transiū: rurusq; ſeptimo die ignotis naturæ cau-
 ſis ad priorem redit aquarum abundantiam: quamobrem in-
 cole illum Sabbathœum nuncuparunt, ob ſacrum Iudeis ſe-
 ptimum diem. Testaturq; nobis Euangelium de pifeina Pro-
 batica, in quam post commotam ab angelo aqua qui prior in
 illam descendifffet, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem
 vis atq; potestas fuiffe legitur fonti Ionidum Nymphařum,
 qui in Eliorum agro apud Heraclæa pagum iuxta Cytheron

fluum extabat : in quem qui ægrotō corpore descendisset, abacto omni corporis vitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias, esse in Lycae Arcadiæ monte fontē, qui Agrie vocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Iouis Lycae sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros veneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demittebat : tunc commotis aquis vapor exinde in aera sursum latus in nubes conflabatur, concurrentib[us]q[ue] nebulis cœlum omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnem regionem salubriter irrigabant. Verum de aquarum miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesus medicus miranda, & apud nullum alium, quod sciam, autorem reperta. Supereft de aere dicere. Hic spiritus est vitalis, cuncta permeans entia, omnibus vitam & consistentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hebreorum doctores illum non inter elementa numerant, sed velut medium & glutinum, diuersa in simul coniungens, & tanquam spiritum mundani instrumenti roborantem habent. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisque cum elementis tum mixtis singulis communicaat, non minus etiam rerum omnium cum naturalium, tum artificialium, & sermonum quorumcunq[ue] species, velut dei- ficum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq[ue] secum ferens corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quam in vigilia illis imprimens, variorum mirabilium somniorum, præfigiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, vel cadaver recens absconditum, timore atque pauore concitatur: quia aer ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dum vna inspiratur, similibus speciebus afficit atque perturbat: unde contingit sequi pauorem. Omne namq[ue]

ne nang; subitò imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerem causam esse somniorū, plurē umq; aliarū animæ impresionū, per dilationē idolorū, seu similitudinū, seu specierum, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quo vsq; perueniant ad sensus, & tandem ad phantasmam, & animam recipientis, videlicet quæ soluta curis, nec impedita, species huiusmodi obviam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nang; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aere, acquirere aliquam impressionem, ex qua vna cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferantur ad sensum vnius, quam alterius. Atque hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcumque, longissimam etiam vel incognitam distantiam & mansionem, breuissimo tempore posse nunciare mentis sue conceptum: et si tempus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra viginti quatuor horas id fieri omnino neceſſe est: & ego id facere noui, & saepius feci. Nouit idem etiam, fccitque quondam abbas Trithemius. Quomodo etiam idola quædam, non modò spiritualia, sed etiam naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendam corporum à corporibus: atque in ipso aere convalescant, tum per lumen, tum per motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, se se nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoque agant, probat docetque Plotinus. Et nos videmus, quomodo austro flante aer densatur in tenues nubes, in quibus veluti in speculo reflectuntur imagines valde distantes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decadentibus nubibus mox evanescunt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus: Effigies corporum, inquit, naturæ vi in aere humecto facile effungi possunt

eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex visus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius visivus ad ipsum repercuteretur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suū aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorū quorundam artificio, quas volumus imagines in aere, etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines videntes, dæmonum aut animarum umbras se videre putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibi ipsis cognata, ac vītæ omnis expertia. Et notum est si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimum foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papiro alba, aut speculo piano, videri in ea quæcumq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis vbi pietis certo artificio imaginibus, scriptisue liceris, quis nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarum simulacris in acre multiplicatis, sursumq; raptis, & una cum lunæ radijs reflexis, alias quispiam rei conscius per longam distantiam videt, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis villis, & ciuitatibus utilissimum artificium est, olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum. Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad visum, ita nonnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora articia, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid aliis loquatur, vel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam venti: ipsi enim nihil aliud sunt, quam motus aer, & cōcitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flantes, videlicet Notus ab austro, Boreas ab aquiloni, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes sive

Eurus : quos Pontanus his duobus versiculis complexus
at:

A summo Boreas, Notus imo spirat olymbo.

Occasum infedit Zephyrus, venit Eurus ab ortu.

Notus ventus meridionalis est nebulosus & humectus, & ca-
lidus, & morbosus, quem Hieronymus vocat pincernam plu-
uiarum. Ouidius sic describit:

— Madidis Notus euolat alis,

Terribilem picea tectus caligine vultum,

Barba grauis nimbis, canis fluit vnda capillis,

Fronte sedent nebulæ, rorant, pennæq; finusq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis ventus est,
violentus & sonorus, qui nubes discutiens aerem serenum
reddit, aquā gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit
loquentem,

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello;

Et freta concutio, nodosaq; robora verto,

Induro nubes, & terras grandine pulso:

Idem ego, quum fratres cælo sum noctis aperto,

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,

Vt medius nostris concusibus insonet æther,

Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.

Idem ego, cum subij conuexa foramina terræ,

Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,

Sollcito manes, totumq; tremoribus orbem

Concutio. —

Zephyrus verò, qui & Fauonius, ventus leuissimus ab occi-
dente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus, resol-
uens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius
Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, ven-
tus aquosus & nubifex, & rapida voracitatis, de istis ita
canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna receſſit,
 Persidaq; & radius iuga subdita matutinis.
 Vesper, & occiduo quæ litora sole tepeſcunt,
 Proxima ſunt Zephyro: Scythiam ſeptemq; triones,
 Horrifer invadit Boreas: contraria tellus
 Nubibus affiduis, pluuiog; madeficit ab Auro.

De generibus componitorum, quomodo ſe habeant
 ad elementa, atq; quid elementis iplis conve-
 niat cum anima, & ſenſibus, & mo-
 ribus. C A P. VII.

Poſt quatuor ſimplicia elementa, proximè ſequuntur ex illis compoſita perfectorum quatuor genera, quæ ſunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad ſingulorum generationem omnia elementa in compositionem conveniat, ſingula tamen vnum præcipuum elementum ſequuntur, imitanturq;. Nam lapides omnes terrei ſunt, natura ſiquidem graues ſunt, & deſcendunt, & ita concreti ſicilitate, ut liquifieri nequeant. Metalla autem aquea ſunt & liquabilia, & quod conſententur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viſcoſa, ſlue ex aqueo argento viuo generata ſunt. Plantæ ſic cum aere conueniunt, ut niſi ſub diuo non pullulent, neq; coaleſcant. Sic animalibus omnibus

Igneus eſt ollis vigor & cæleſtis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis eſt, ut eo extincto mox tota vita defiant. Rursus vnumquodque illorum generum in ſe diſtin-
 ctum eſt per elementorum gradus. Nam inter lapides præci-
 pue terrei dicuntur, qui opaci ſunt, & grauiores: aqui au-
 tem, quia transparentes ſunt: & qui ex aqua concreti ſunt, vt
 crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & ſunt aerei
 qui aque ſupernatant: & ſpongiosi ſunt, vt lapis, ſpongiae, &
 pumex, & tophus: ſunt & ignei, ex quibus ignis extrahi-
 tur, & in ipsum aliquando reſoluitur: aut ex ipſo geniti ſunt,
 ſicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque aſbestus. Similiter

inter.

inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquæ, argentum viuum: aerea, cuprum, & stannum: ignea vero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq; terram imitantur radi propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: jucundus aerem, propter subtilitatem: scimina ignem, propter spiritum dignitium. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccae, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædant præ cæteris terrea sunt, & terræ viscera inhabitant, ut vermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquæ sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem vivere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandræ, & quædam cicadæ, piraustas vocant: & quæ igneo quodam calore feruent, ut columbæ, struthiones, leones, & quas vocat Sapiens bestias vaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus vitalis ignem, aquam vero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt. nam rubra cholera cedit igni, sanguis aeris, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert igne intellectus, aerem ratio, aquam imaginatio, terram vero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur. nam visus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est. nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: paucorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amicabiles mores, aer: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia vires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso denique Deo.

C A P. VIII.

Est Platonicoꝝ omnium vñantimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo, omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet suscipientium: sic & elementa non solum nō sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniqꝫ omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elemēta: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & vires: modo videlicet cœlesti & multo excellentiori, quam infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absqꝫ crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non vrens, sed lucens, omniaqꝫ suo calore viuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atqꝫ Sol: aerei, Iupiter & Venus: aquæ, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum, atqꝫ Luna (quæ tamen à plerisqꝫ aquæa putatur) quando videlicet terræ instar cœlestis aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam inter signa quædam ignea, quæda terrea, quædam aerea, quædam aquæa: reguntqꝫ in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusqꝫ elementi principiū, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentum Leo, finē Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaqꝫ planetarum & signorum mixtionibus simul cū elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam verò etiam dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alij dicantur ignei, alij terrestres, alij aerij: alij aquæi, Hinc illi apud inferos quatuor

tuor fluuij, igneus Phlegethon, aereus Cocitus, Styx aqueus, rerreus Acheron. Quin & in Euangelijs legitimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypſi legitur, stagnum ignis: & Eſias de damnatis ait, Percutiet eos Dominus aere corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorem transilient ab aquis niuium. & apud eūdem legitimus, terram tenebroſam & opertam mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in ſupra mundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponuntur: eft enim in ipeſis eſſentiæ ſtabilitas, terrea viſ, qua ſunt firma Dei ſedili: eft & clementia pietasq; aquæa virtus mundans. Hinc à Pſalmiſta vocatur aquæ, vbi de ccelo ait, Qui regis aquas ſuperiora eis. Sunt etiam in illis aer ſubtilis ſpiritus, & amor ignis relucens: hinc vocantur à ſacris literis, pennæ vētorum: & alibi de illis ait Pſalmiſta, Qui facis angelos tuos ſpiritus, et ministros tuos ignem vrentem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei ſunt Seraphim, & virtutes & potefates: terrei che- rubim: aquei throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De tþſo etiā archetypo omnium rerum opifice nonne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorë? nonne de eodë dicitur, fons aquæ viue mundificans & regenerans? nonne idem ſpiritus ſpirans ſpiraculum vitæ: idemq; etiam Mose & Paulo teſtibus, ignis conſumens eft? Elementa igitur vbiq; & in omnibus reperiri ſuo modo, nemo negare potest: primū in iſlis inferioribus, ſed fæculenta & crassa, in cœleſti- bus autem puriora & nitida: in ſupra cœleſtibus verò viuen- tia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archety- po ideæ producendorum, in intelligentijs diſtributæ potesta- tes, in cœliſ virtutes, in inferioribus crassiores formæ.

Elementa
omnib. in-
ſunt reb.

De virtutibus rerum naturalium ab elementis
proxime dependentibus. C A P. IX.

Virtutes rerum naturalis quædam ſunt elementales, vē
caleſacere, frigeſacere, humeſacere, exiccare: & vocā- Virtutes
naturales
rerū var. æ.

tur operationes seu qualitates primæ, & secundum actum
hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substanciam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam verò insunt rebus ab elementis componētibus: tales etiam ultra qualitates primas, ut sunt maturatiæ, digestiæ, resolutiæ, molificatiæ, induratiæ, styptice, abstensiæ, corrosiæ, causticæ apertiæ, euaporatiæ, confortatiæ, mitigatiæ, conglutinatiæ, opilatiæ, expulsiæ, retentiæ, attractiæ, reperciæ, stupefactiæ, elargitiæ, lubrificatiæ, et aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum virtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiose tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoque agunt in membrum determinatum, ut prouocantes vrinam, vel lac, vel menstrua, & dicuntur qualitates tertiae, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas, & tercias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducūtur.

Artificioſa Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines valde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quæ vocant ignem Græcum: cuius plures compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluvia, vel vento, vel sole accenditur: & fit ignis qui vocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil consumit præter seipsum: & sunt ignes inextinguibiles, & oleo incombstibilia, & lampades perpetuae, quæ nec vento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile videtur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel

semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contra etiam præparatur lignum, vel aliud quoddam combustibile, ut ab igne laedi non possit, & sunt cōfessiones quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; vlo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum vocat, Græci ἀσβεστον dicunt, quod ignibus non absurbitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur istibus cœdi.

De virtutibus rerum occultis. C A P. X.

IN sunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare venenum, pellere anthraces, attrahere ferrū, vel quid aliud: & hæc virtus est sequela speciei, & formæ rei huius, vel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum. Nam hæc virtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimum possunt: elementalis autem virtus, quia materialis est, vt multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocantur autem proprietates occultæ, quia causæ earum latentes sunt, ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaque inuestigare: quare philosophi maximam earum partem longa experientia plus quam rationis indagine adepti sunt. nam vt in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus, sic transformatur per virtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem, quam in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elementales qualitates, quas cognoscimus innatae quædam aliæ virtutes, & ita à natura cōcreatæ, quas admiramur, ac sape stupescimus nobis ignotas, vel raro vel nusquam conspicetas: vt de phœnicio aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa reseminat ales,

Affyri phœnica vocant.

Et alibi:

Proprietates occultæ eur dicitæ.

Conuenit Aegyptus tanti ad miracula visus,

Et raram volucrem turba salutat ouans.

Admirationē grandem tum Græcis tum Romanis olim de se
Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutritiri, quæ ipsa scmet
voraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ

Matreæ fera. nam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pi-
scis, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius histori-
cus prodiderūt? Et quæ de canētibus lapidibus tradidit Pau-
sanias, omnia sunt occultarum virtutum opera. Sic avis stru-
thio ferrum frigidum atque durissimum coquit, & digerit in
corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiā ferro
ignito non lœdi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat vento-
rum impetus, & domat æquoris rabiem, ut quantumcunque
etiam inaperent & sequant procellæ, infinitis etiam velis per
ventum tensis, tamen usque adeo solo tactu compescit & co-
git stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamandræ
& pyraustæ bestiolæ viuunt in igne: licet quandoque ardere
videantur, tamen non lœduntur. Simile est de quodam bitumi-
ne, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec fer-
ro, nec igne soluitur: cū quo etiā & portæ Caspiæ ex ære fa-
bricatae illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiā bitu-
mine legitur arcam Noe conglutinatam fuisse, ipsa à tot mili-
bus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt
horum mirabilium alia multa vix credibilia, quæ tamè expe-
rientialia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiqui-
tas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant,
sermonis tamen & rationis capacia: quorum unum quempia
beato Antonio eremitæ quondam locutum. & gentilem erro-
rē in se animalibus colendis damnasse, cōmunemq; Deum pro-
se precandum orasse. ipse refert sacer Hieronymus, eorumq;
viuentem unum olim in publicū productum affirmat, &
mox ad Constantinum principem desti-
natum.

Quomo-

Quomodo virtutes occultæ infunduntur rerum
speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi,
stellarumq; radios: & quæ res hac virtute
magis abundant. C A P. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, vnam, simplicem, puram, immutabilem, indivisiibilem, incorpoream & æternam: atque eandem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum, solum esse relativis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine vlla varietate sit vnicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundò in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriæ, atque insuper absolutis formis inuicem differentes, ita ut idea in Deo quidem omnes una forma sint: in anima mundi verò multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quedam insinua formarum ab ideis infusa: ponunt in materia denique ut umbras. Accedit ad hanc, quod totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot idea sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus edificauit sibi in cœlis ultra stellas etiam figuræ, impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum virtutes & proprietates dependent, ita ut quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualcm per rationes animæ mundi seminales propriæ ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideae nō modò causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusque virtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quod virtutibus certis, scilicet certam & sta-

bilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mouentur virtutes in natura rerum existentes, quæ quidem virtutes sunt idealū operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate videlicet, & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdem speciei magis ac minus potentes, secundum puritatem vel coniunctionem materiæ. omnes enim influxus cœlestes impedi possunt per confusionem & inhabilitatem materiæ. Vnde Platonicus ipsis in proverbio fuit, secundum merita materiæ infundi virtutes cœlestes. de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Ignus est ollis vigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæres, in quibus minus immegitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, virtutes habent potentiores in operatione, similes operationi idæ separatae. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium. causam esse omnis mobilis virtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis individuis, etiam eiusdem specie, diuersæ virtutes influant.

C A P. XII.

Individuorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quam in speciebus, etiam à figura cœlestium, si tuq; stellarum. Omne enim individuum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellazione cœlesti, contrahit cum esse mirabilem quandam virtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cum per influxū cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis est qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quamcunq; formam concipiimus

cipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, vel horrendo, vel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa cōcipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam virtutes diuersas, non modò res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Avercenna: Quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus varijs effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia variè disposita, vt pleriq; opinantur, sed ab influxu vario & forma diuersa: non quidē diuersitate specifica, sed particula-ri & propria. Et horum gradus variè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manes distribuit singulis vt vult: cui tamè cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis cōmissa disponentes. Infunduntur itaq; virtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamè virtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde prouenant virtutes rerum occultæ.

C A P . X I I I .

OMNIBUS notum est, virtutē quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quod adamas sua præsentia virtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius confricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestos accensus, nunquam aut vix extinguitur: carbūculus in tenebris lucet: aëtites foetus mulierum & plantarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem comprimit: echineis nauem fissit: rheubarbarum choléram depellit. Chamæleontis iecur summis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis visu perstringit, & gestantē inuisibile redit: lyncurius lapis prestigia ab oculis aufert: lipparis suffi-

tus omnes bestias euocat. Synochitides umbras inferiorū educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennetis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferūt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & Latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legalis, ut quocunq; venissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata vel saltem in ore detenta, ferrunt Scythes duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctum multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuā vitam sibi contribuere possunt: sed fas nō esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cum paruum tempus viuentes, malis audiē studeant, & nullum non scelus audent, si prolixitatē temporis accipiēnt, neq; dijs ipsis parsuros. Verū vnde nam sint hæ virtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerū proprietatibus ingentia volumina ediderūt, non Hermes, non Bochus, non Aron, non Orpheus, non Theophrastus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, nō Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi fassū sunt, quod Zacharias ad Mithridatē scribit, magnam vim, & humana fata lapidum herbarumq; virtutibus inesse. Vnde igitur hæc veniant, altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus non discedens, hæc ab elemētiis earūdemq; qualitatibus prouenire: quod forte verū putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academicī cū suo Platone ideis rerum formaticibus has virtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari videantur, nullus tamen eorum, si recte intelligatur, à veritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eūdem effectum in pluribus con-

bus conueniant. Deus enim in primis omnium virtutam finis & origo, sigillum idearum ministris suis praestat intelligētijs: qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali virtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumēta, materia, interim disponētibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, vt ait Plato in Tim. eo, per astra deducenda resident: easq; dator formarum distribuit per ministeriū intelligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & cōstudes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, vt omnis virtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligētijs præsidentibus. Prouenit itaque forma & virtus primo ab ideis: deinde ab intelligentijs præsidētibus & regentibus, postea à cœlorū aspectibus disponentibus, porrò ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per virtutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & virtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in vnaquaq; herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentijs præsidentibus unaquæque res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & cōsummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, veluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris invitantur cantantibus: Benedicte Dominū vniuersa germinatio in terra, & omnia que mouentur in aquis, omnes volucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filijs hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quam rerum omnium conexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exēplaria & ideas æternas, vnaquæq; res determinatum habet in-

archetypo particularē locum, vnde viuit & originem trahit: omnisq; virtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, verborum & orationū & omnīū quæ sunt à Deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora opera-tur, nonnunquam tamē omis-sis his medijs, aut suspensiō eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit Deus, quæ opera tunc miracula vocantur. nam cum primæ cause imperio et ordine, secundariæ cause, quas ministras Plato & alij vocat, necessariò agant, & effectus suos necessariò producant: nōnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, vt ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaea non combusit pueros: sic sol ad imperium Iosuæ à cursu suo vnius diei spacio retrocessit: sic ad Ezechiae petitionem, per decem lineas sive horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcumque occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi pos-sunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirienda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. C A P. X I I I .

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagori-corum, cœlestium vires inferorumq; naturas diligenter perscrutati, omnia plena diis esse dixerūt: nec abs re: siquidem nulla res est tam præstantibus viribus, quæ viduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem vocabant virtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij vitas, alij etiam ani-mas nominabant: & ab his virtutes rerum depedere dicebāt: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad in-telligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, videlicet vnius entis animam e-gredi,

gredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas opera-
tiones impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem,
ne ferrum attrahat. Cum verò anima primum mobile sit, &
ut dicūt, sponte & per se mobile: corpus verò vel materia per
se ad motū inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: iccir-
co ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi
non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & que-
si iam corpus, quo videlicet anima corpori connectatur. Me-
dium autem tale fingunt esse spiritum mūdi, scilicet, quem di-
cimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed
quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis
igitur spiritus necessariò requiritur tanquam medium, quo a-
nimæ cœlestes insint corpori crassiori, et mirificas dotes largi-
antur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi,
qualis in humano corpore noster. sicut enim animæ nostræ
vires per spiritū adhibentur membris, sic virtus animæ mūdi
per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim repe-
ritur in toto mūdo quod suæ virtutis scintilla careat, magis
tamen ac maximè infunditur his, qui huiusmodi spiritus plu-
rimum hauserint: hauritur autem per radios stellarum, quate-
nus res his se reddunt conformes. Per hunc itaque spiritum o-
mnis occulta proprietas propagatur, in herbas, lapides, &
metalla, & in animālia, per solē, per lunā, per planetas, perq;
stellas planetis sublimiores. Potest autē hic spiritus nobis pro-
desse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum
se gregare: aut saltem his rebus plurimum vti, quæ hoc spiritus
plurimum abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille
minus immarginatur corpori, ac minus cohibetur materia, po-
tentius perfectiusq; agunt, tum etiam promptius generant si-
bi simile. est enim omnis generatiua & seminaria virtus in
eo: quare Alchimistæ nituntur cum spiritum ex auro argen-
toq; secernere: quem rite segregatum & extractum, si postea
illum cuius eiusdē generis materiæ, hoc est, cuius metallorū

adhibuerint, aurum statim argentumue conficiat. Et nos illud facere nouimus, & aliquando vidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intesa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus investigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. C A P. xv.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas non ab mentali natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi vix denique notas: quæ quidem à vita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis non aliter quam experientia & conjecturis indigari possunt. Vnde o cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quod vnaquæque res mouet & conuertit ad suū simile, & inclinat ad seipsum, secundū totum posse suū, tā in proprietate, scilicet in virtute occulta, quam in qualitate, scilicet virtute elemētali. Quandoque etiā in ipsa substantia, sicut in sale videmus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere coeperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodāmodo quoad fieri potest, ad sui partē consentaneū: quod etiam manifeste videmus in animātibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbā, vel plantā, nutritiua virtus trāsmutat, sed in carnem conuertit sensibile. Quibus igitur in rebus intēst alicuius qualitatis, vel proprietatis excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracūdīa, amor, odium, vel quævis alia passio, aut virtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam per artem vel casum, vt audacia in meretrice: hæ res ad talē qualitatē, paſſionē, virtutē, maximē mouent & provocat. Sic ignis mouet ad ignē, & aqua mouet ad aquā, & audax mouet ad audaciam. Et est

notum

notū apud medicos, quod cerebrū iuuat ad cerebrū, et pulmo iuuat ad pulmonē: sic ferūt, quod ranæ dexter oculus dextro, sinistru sinstro, suspensi ē collo natui coloris panno, lippitūdines sanāt: simile etiam de cācri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagrīcīs, adalligati ita, vt pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro lēuis suspendatur. Hoc modo dicunt, quod omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: et ex eo maximē testiculi, et matrix vel vrina. Sic ferunt mulierem non concipere, que accipit omni mense de vrina mulæ, vel aliquid infusum in ea. Si igitur volumus operari ad aliquā proprietatem vel virtutem, quæramus animantia, vel alias res, quibus talis proprietas excellētius inest, et ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas, vel virtus maximē viget: vt si quando velimus promouere amorem, quæramus aliquod animal, quod maximē diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirudo, motacilla: et ex his assumamus membra, vel partes, in quibus maximē viget Venereus appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atque id fiat eo tempore, quādo hæc animalia tali affectu maximē capiuntur, et intendunt: tunc enim valde prouocant amorem, et inferunt. Simili modo ad augendā audaciam, quæramus leonem, vel gallum, et ex his capiamus cor, vel oculos, vel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonicus, quod canes, et corui, et galli, conferunt ad vigiliam: etiam philomela, et vespertilio, et noctua, atque ex his maximē caput, cor, et oculi. Ideo dicunt si quis cor corui, vel vespertilionis super se portauerit, non dormitabit donec depotatur. Idē facit caput vespertilionis aridū alligatum in dextro brachio vigilatis. nā si ponatur super dormientem, fertur nō excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana et bubo efficiūt loquacem, et ex his maximē lingua et cor, sic lingua ranæ aquatice supposita capiti, facit loqui in somnis: et cor bubonis impositum mammæ mulieris dormientis sinistræ, fer-

tur efficere, ut omnia secreta pronuntiet: idem fertur efficere
 cor noctuae, & sebum leporis positū supra pectus dormiētis.
 Eodem modo omnia animalia longæua ad vitam confrunt
 longæum: & quæcunque habentia in se virtutem renouati-
 um, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuen-
 tatis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderūt:
 sicut manifestum est de vipera & serpentibus. Et notum est,
 quod serui renouant senectutem suam comeditione serpentum:
 eodē modo phœnix renouatur per rogum, quem sibi cōstru-
 it, & similis virtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo
 calido ponatur, post tres mēses regeneratur ex eo pellicanus.
 Iccircō medici quidam quibusdam confectionibus ex vipera
 & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus
 confectis, promittunt restituere iuuentutem, & restituūt quā-
 doquē, nonnunquam etiam talem, qualē Medea Peliae seni
 promissam restituit. Creditum quoque est, vrsi sanguinem ap-
 plicato ore è recenti vulnera haustum, hoc potionis genere
 corporei roboris incrementa prestari: quia id animal robu-
 stissimum sit.

Qualiter diuersarum virtutum operationes trans-
 fundātur ab vna re in aliam, & sibi mutuo
 communicantur. CAP. xvi.

Scire debes, tantam esse rerum naturalium potentiam,
 quod non modò cunctas res sibi propinquantes sua vir-
 tute efficiant: verum tam præter hoc, infundunt ipsis con-
 similem potentiam, per quam hac eadem virtute ipsæ etiam
 cætera afficiant, quemadmodū in magnete videmus: qui qui-
 dem lapis nō solum annulos ferreos trahit, sed vim etiam an-
 nulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere possunt, qualem vi-
 disse referunt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quod
 meretrix publica in qua est audacia & impudentia extermini-
 nata, hac ipsa proprietate cuncta sibi propinqua afficit, quæ
 deinde reddunt eā alijs. Ideo dicūt, quod si quis induat vestem
 vel

vel camisiam meretricis, vel secum habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudens & luxuriosus: simili modo dicunt pannū, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam tristitia & jaturali: & laqueum suspendiō si similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertae viridi excēcatæ, et una in vitreo vase annulos includat ferro solido vel auro, cū recepisse visum lacertam apparuerit, per vitrum emissā annulos cōtra lippitudinem valere. Idem quoque in mustela & annulis valere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam visum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem vel benevolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, virtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt.

C A P : X V I I .

Restat nunc videre, quōd omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile, inimicum & destruciōnem: contraria, aliquod exultans, lētificans & confortans. sic in elementis, ignis aduersatur aquæ, & aer terriæ: ceterū inter se conueniunt. Rursus in coelestib⁹ Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habet, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando videlicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exalta-

tiones oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Iove, Luna cum Veneri. Et cuiusmodi sunt amicitiae & inimicitiae superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in ipsis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiae et inimicitiae, nihil aliud sunt, quam inclinationes quedam rerum in se invicem, appendendo talem vel talem rem, si absit: et moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrarium, & horredo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litè, & amicitiam. Inclinationes verò amicitiae in vegetabilibus, et mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiua in ferrū: et smaragdus in diuinitas, & gratiā: iaspis in partū: achates in fuscundiam. Simili modo naphtha trahit ignē, profilitq; in eam undecunq; visam: similiter aproxis herba radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmarum masculinam & foeminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert foemina absq; masculo: et amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant vites vlmum, & opium: & oliua myrtum mutuò diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus verò amicitia est inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et variis albæ iunguntur sæpe columbae,

Et niger à viridi turtur amatur ave.

Animalium
cū aliis reb.
amicitia. Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum aliis rebus, ut cū metallis,

tallis, & lapidibus, & cū vegetabilibus: sic fles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius afflicationem concipere traditur, et defectum masculi supplere: et equæ in Cappadocia se flatui venti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; venenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comedenter, ridendo moritur. Rursus testudo quando venatur à serpente, comedit origanum, et confortatur per illud: et ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem querit: et mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: vnde cognoscimus origanū & rutam virtutem possidere cōtra venena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis. nam buffo quādo alicno morsu et veneno vulneratur, solet adire rutam, vel saluiam, & locum vulneris affricare, & sic se à periculo veneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum virtutes edocti sunt: sic chelidoniam visui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorum suorum oculis mendentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita convalescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulae laurifoliis annuū fastidiū purgat, quo etiā corui chamæleo tis venenum extinguunt: & leo si febricitat, vorata simia convalescit: vlpupa via pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamen herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percusi telo, hoc eius herbae pastu eiijciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulò ante partum, purgant se quadam herba, quæ seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem querunt. Sues etiam à serpentibus læse, eodem sibi pastu medentur: & corui cùm venenatos se sentiunt toxicō Gallico, quercum, vel, vt alij dicunt, coruatiuam querunt pro medela. Elephantes chameleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro. Vrsi à mādragora læsi devoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæte-

Homines à
brutis que-
nam didic
cerint.

ræq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Cerue herba cinnare.

De inimicitarum inclinationibus. C A P. xviii.

Enuerso se habent inimicitarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suum contrarium, ut propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in choleram, theriaca in venenum, saphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorū: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phantasmatæ, smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in venena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atra bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt avariciae, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Smilis est inclinatio fornicularum ad origanum herbam, & ad alam vespertilionis, & ad cor vppæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brasica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim se conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum se curuent, ne attingant: & dicitur quod fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absceditu fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamæ dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatis ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter appetit: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrupti præterea vetustate: sic scorpionibus contrarius est stelio in-

Animalium
anthipatia
atque dissiden-
tium.

lio instantū, vt viſu quoq; pauorē eis afferat, & torporē frigi-
 di sudoris: itaq; in oleo putrefaciūt: & interficiūt cū eo ictus
 inungentes scorponū. Eſt etiā inimicitia inter scorpiones &
 mures: quare etiā mus ſuppoſitus pucturæ ſcorpionis, curare
 eam traditur. Inimicantur etiam ſcorpionis & ſtalabores, aſpi-
 des, & ichneumones. Fertur quoq; ſerpentibus nihil aequē ad-
 uersari quam cancros, fuesq; percuſos hoc pabulo ſibi mede-
 ri. Sol etiam cum ſit in cācro torqueri ſerpentes, etiam ſcorpionis
 & crocodilus ſe mutuō perimunt. & ſi quis crocodilum
 ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat vi-
 ſo equo, & ceruus fugit viſo ariete, fugit etiam viſa vipera:
 elephas audito grunnuſu ſuis, & leones viſo gallo timent: &
 pantheræ non attingunt perunclos iure gallinarum, præci-
 puē ſi allium fuerit ei incoctū. Eſt etiam inimicitia inter vul-
 pes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum
 bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles
 & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij &
 aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici ſunt,
 delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & cōgrus. Itē
 polypum instantum locusta pauet, vt ſi iuxta videat, oninino
 moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacrant:
 patheris quoq; eſſe in metu hyæna dicitur, vt ne conetur qui-
 dem rerefere, & aliquid de corio earum attingere: & ſi pel-
 les utriusque contrariæ ſuſpendantur, ferunt decidere pilos
 pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, ſi quis hye-
 nae pelle ſuccinctus medios feratur in hostes, à nullo laeditur,
 & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & no-
 xietatem lupi contra ſe, & horret & fugit ipſum atq; timet.
 Et dicunt quod ſi ſuſpendatur cauda, vel pellis, vel caput lupi
 ſupra præſepe, triftatur oues, nec comedunt aliquid præ ni-
 mio timore. Et refert Plinius, quod eſalō parua auis oua cor-
 ui frangens, cuius pulli infenſtantur à vulpibus, inuicem hæc ca-
 tulos ipſius, ipſamq; vellit: quod ubi viderint corui, contrā au-

xiliantur, velut aduersus communē hostem. Acanthis auicula
in spinis viues, siccirco asinos odit flores spinæ deuorātes. Egi-
thus verò avis minima instantum cum asino dissentire fertur,
vt sanguinem eorum constet nō coire, quo etiam rudente egi-
thi oua & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intan-
tum dissentire fertur, quod si ab eadem plātata fuerit, vel in-
fructuosa perpetuò manere, vel omnino arescere dicitur. Ni-
hil magis timet leo, quam faces ardentes, neq; vlla alia re atq;
his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet, neq; hastam,
sed lapidem, cuius projectu vulncre factō gignuntur lupo ver-
mes. Reformidat camelum equus, adeò vt nec quidem spe-
ciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens viso
ariete mitescit. coluber nudum hominem timet, quem vesti-
bus persequitur. taurus ferociens si sicui alligetur, conflag-
escit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum,
& quæ olco perlita sunt, cum quibus naturali quadam anti-
pathia dispidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum
virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut par-
ticulari ipsius iudicii dono alicui rei
sunt agnatæ. C A P. xix.

Virtutes re-
bus dupli-
cer insu-
t.

INsuper considerare debes, virtutes rerū inesse quibusdam
secundum speciem: ut audacia & animositas in leone &
gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu voracitas in
lupo, insidiositas & fraudulentia in vulpe, adulatio in cane,
auaricia in corvo & cornice, superbia in equo, ira in tygride
& apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, et
sic de similibus. Maxima enim pars naturalium virtutum spe-
cies comitatur. Quædam verò insunt rebus secundum indi-
uiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui vehemen-
ter abhorrent aspectū cati, ita ut sine horrore grauiſſimo affi-
cere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum
speciem

speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicēna, tempestate sua vixisse hominem, quem fugerent venenata omnia, morientibus omnibus, quæ fortè mordicus illum apprehendissent ipso omnino illaſo: & refert Albertus se in Agripina Colonia vidisse puellā, quæ araneas in escam venabatur, eōq; sibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicūt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ virtutes, à corporibus cœlestibus infuse, quod superius monstrauimus.

Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris,

C A P. XX.

Rursus considerare debes, virtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, vel eius omnes partes: sicvt pisciculus ille echenis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam. Sic hyæna habet secundum suam totam substantiam, quòd vmbrae eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert visui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quam foliis & semine: & sic de similibus. Quædam autem virtutes insunt rebus secundum alias eius partes, puta solum in lingua, vel oculis, vel aliis quibusdam membris, sive partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est virtus violentissima occidendi homines, ubi ipsos viderit: similis virtus est in oculis hyæne, quæ quocunque animal lustrauerit, eveſtigio hæret, stupescit, & mouere se non potest. Similis virtus est in oculis luporum

*quorundam, qui si quem prius viderint, stupescit, & raucescit
adeo, ut si clamare voluerit, non habeat vocis ministerium. de-
hoc Vergilius meminit, ubi canit:*

—Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim videre priores.

Sic & foeminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyrijs vtuntur ad similes passiones per fascinatores operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde vppæ, non ex capite, pede vel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non cauda, vel caput: & fel caprarum vase æneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fugiunt canes: & vulpes gallinaceos non attingunt, qui vulpinum iecur comedenterint. Sic habent res plurimæ diuersas virtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatcm coelitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi vitam, oculi verò visum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem vincitur, sed semper conservatur illæsum: ex quo (vt dicunt) velvt planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animalie repullulaset. Et hæ virtutes non declarantur ratione, sed experientia.

Devir

De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tan-
tum, & quæ remanent in illis etiam post
interitum. CAPVT XXI.

Scire præterea oportebit, quasdam proprietates inesse rebus tantummodo in vita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sifflit nauigia: & regulus, & catablepa interimunt visu, quando viuunt: post mortem vero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate viua apposita ventri transfire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractum ex animali, & adhuc calens, atq; viuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor vppæ, vel hirundinis, vel mustelæ, vel talpæ, eo adhuc viuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscentiam intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, sive lapides, sive membra, sive excrements, ut pili, sterlus, vngulæ, haec ab animalibus, illis adhuc viuentibus, auferri debent: atque etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc viuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam viuam remittas in aquam: si colligas dentem vel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, Si quis extrahat ranæ marinæ viuenti linguam, nulla alia parte corporis adhaerente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationem muleri dormienti, quæcumque interrogauerit, vera responsuram. Simil modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittat in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare vigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si viuenti ablatus sit, ipsaq; denuò in mare demissa. Sic ferunt serpen-

tis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodeſſe, ſi ſerpens viuus dimittatur. Et eſt quidam pifcis, ſiue ſerpens maximus nomine myrus, cui ſi eruatur oculus, et alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pifci vero oculum renasci: ſed altero illum capi lumine, qui viuentem non dimiferit. Item dentes omnium ſerpentum, quando viuis exempti ſunt, ſuſpenſi ſupra patientem, quartanam sanare dieūtetur: ſimiliter dente talpæ viuæ exēpto ea dimiſſa, ſanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam muſtelæ, que dimiſſa ſit, habentes. Et narrat Democritus, lingua mchamæleontis, ſi viuenti erepta fit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; ſalutarem eſſe parturientibus circa domum: cauenendum autem, ne domo inferatur, quia eſſet pernicioſiſimum.

Quæ post mortem vires ſuas retinent.

Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc poſtquam mortuæ ſunt, et defunctæ fuerint, id quod immortale eſt, mirabilia operari non ceſſat. Sic in herbis et plantis, auulfis et arefactis adhuc viget et operatur ipsa virtus ab idea quondam infusa. Inde eſt, quod ſicut aquila in vita ſua omnes aues ſuperat et vincit: ſic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium pennas et plumas deſtrnunt et corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles conſumit: et pellis hyænae deſtruit pelles pantheræ: et pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt ſolum in contactu corporeo, ſed etiam quandoq; in harmonia vocali: ſic tympanum factum de pelle adib, hoc eſt lupi, obmutescere facit tympanū de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; diſtantiam ſonus eiusmodi auditus fuerit: et fides factæ ex intestinis lupi, ſi cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri poſſe conſonantiam, maniſtentum eſt.

Tympano-
r ex diuer-
ſis pelli-
bus, diuersi
eius.

Quomo-

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaque hominum exercitia & mores, stellis, atq; signis distribuuntur.

C A P . X X I I .

Manifestum est quod omnia inferiora subsunt superioribus, et quodam modo (ut inquit Proclus) sibi invicem insunt , scilicet in infimis suprema , et in supremis infima : sic in cœlo sunt terrena , sed sicut in causa modique cœlesti : et in terra sunt cœlestia , sed modo terrestri , scilicet secundum effectum : sic dicimus esse hic entia quedam solaria , quedam lunaria , in quibus Sol et Luna eiusant aliquid suæ virtutis . Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes et proprietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum , quibus subsunt : sic cognoscimus solaria esse respectiva cordis et capitis , propter leonem solis domum , et arietem solis exaltationem : sic martilia conferunt capiti et testiculis , propter arietem et scorponem : hinc quibus vino inebriatis sensus titubant , et caput dolet , missis in aquam frigidam testibus , acetove dilutis , præsentaneum remedium est . Sed circa ista necessarium est scire , quomodo corpus humanum distribuitur planetis atque signis . Scias itaque iuxta Arabum traditionem , solem præesse cerebro , et cordi , femori , medullis , oculo dextro et spiritui vitae : linguae vero et ori , et ceteris instrumentis siue organis sensuum , tam interiorum quam exteriorum : insuper manibus , pedibus , cruribus , nervis , et virtuti phantasticæ præesse : Mercurium spleni , lieni , stomacho , vesicæ , matrici ac auri dextræ , ipsiq; receptiæ virtuti : Saturnum hepati et carnosiori parti stomachi : ventri quoque , et umbilico Iouem : unde in Iouis Ammonij templo effigiem umbilici repositam tradit antiquitas . Sunt præterea qui illi etiam costas , pecten , intestina , sanguinem , brachia et dextram manum , ac sinistram

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

aurem, ac virtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & venis, & renibus, & chysti fellis, natibus, & dorso, & decursum spermatis, & vi irascibili, præficiant Martem. Iterum rebus & testiculis, vuluæ, & matrici, & genitali semini, & vi concupisibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, ventri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inferuiunt, ut ossi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna verò est totum corpus, & singula membra pro varietate signorum sibi vendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinistern cum crescendi vigore. Ipse verò Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa: videlicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: nam rem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & vuluam, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Piscis regunt pedes.

Et scit horum signorum triplicitates sibi correspondent, & conveniunt in coelestibus, sic etiam conveniunt in membris, quod ea experientia satis constat: quoniam ex frigore pedum dolet venter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela vni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor ventris. Huius itaq; ordinis memor, scias quod res quæ alicui planetarum subsunt, singularē quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ,

Humani
corporis
partes qui-
bus plane-
ris atq; zo-
daci signis
subsint.

planetæ, & suis præcipue domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllum, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynnamomum, crocus, lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: et sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristiciam & melancholiam: Iouialia ad læticiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & victoriam & animositudinem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad vulgarem vitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt. Nam Saturnus regit senes & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Jupiter verò habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui paßim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominum
mores et ex-
ercitia pla-
netis subia-
cent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atque quæ res sunt so-
lares. C A P. XXIII.

Quæ verò res cui stellæ vel signo subsint, cognoscere difficile est valde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum, vel motus vel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus ritæ: inter sapores, qui est acutus

dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem habetque à sole, quod sit cordis confortatium. Inter lapides verò qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aëtites aureis guttis solem imitans, virtutem habet contra morbum caducum, & contra veuena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert visui: sic carbunculus nocte lucens, virtutem habet contra omne venenum aereum

Chrysolithus lapis. & vaporosum: sic chrysolithus lapis habens in colore tenuem & lucidam viriditatem, in qua quando soli opponitur, stella aurea emicat, confortat spiritus alia, confert asthmaticis: ex quando perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasma, & terrores melancolicos stulticiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radiis solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos prolixiens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis viridis ad modum iaspidis, vel smaragdi, guttis rubeisstellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad vitæ longitudinem: est virtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem convertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi sol pateretur eclipsim, quando videlicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in vas plenum aquæ ponitur: est alia virius eius mirabilior in oculos hominum, quorum aciem ita præstringit, atq; ita obcecat visum hominū, ut videri non permittat gestantem se: quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium vocatur, hoc est solsequium. Has virtutes &

Iris lapis. Albertus Magnus, & Gulielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet virtutem à sole cōtra veuena, & pestiferos vapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,

Hyacinthi virtutes.

In ore, vehementer animum exhilarat. Item pyrophilos lapis Pyrophilus
 rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius
 in una epistolarum suarū ad Octauium Augustum, quòd ali-
 quod venenum est tantæ frigiditatis, quod cor hominis inter-
 empti conseruat ab unctione, ita quòd si aliquandiu ponatur in
 igne, convertitur in lapidem: & hic est ille, qui vocatur pyro-
 philos, ab igne. Habet mirabilē virtutem cōtra venena, & red-
 dit gestatēm gloriosum, & formidolosum adversariis. Præ o-
 mnibus autem solaris est lapis, quem invenisse fertur Apollo-
 nius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemad-
 modum magnes ferrum, contra omnia venena efficacissimus,
 ab aliis pantherus dictus, quia pātheræ animali maculoso ad-
 similatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores
 continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea
 sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius. Item solaria
 sunt auripigmentum, aureiç; coloris, & luminis plurimi. Ex
 plantis vero & arboribus, sunt solares, que vertuntur ad so-
 lem, ut heliotropium, & quæ implicat in se folia recedente so-
 le, oriente vero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam ar-
 busculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testa-
 tur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, di-
 etannus, verbena quoque præstans vaticinium & expiatio-
 nem, fugansque cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer,
 ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & vitis: & quecun-
 que venena, & fulgura repellunt, & perpetuò virentes hye-
 mis algores non verentur. Item solaria sunt menta, mastix, ze-
 doarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum
 aloes, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, pi-
 per, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus vocat so-
 lis thymiana. Inter animalia vero solaria sunt magnani-
 ma, animosa, studiosa victoriae & glorie: ut leo ferarum rex,
 crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab
 Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem

nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus: qui per singulas horas duo decies in die latrat, & æquinoctij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, vnde illum in hydrologijs Aegyptij cur pinxit. Cynocephalū in hydrologijs Aegyptij cur pinxit. Item solares sunt inter aues, phœnix anis vnicæ, & aquila auium regina: item vultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi advocant, ut gallus & corvus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quecunq; colligunt solis operum similitudinem, ut vermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem felem vocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas voluit, ac desuper incubat, aliosque Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum variari constat, solaris esse iudicatur; & quæ ex eis sunt. Ex pisiculis autem maximè solaris est vitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, strombi regem sequuti, similiter & margari regem habentes, exiccatijs in lapide aurei coloris durescunt.

Quæ res sublīnt lunæ. C A P. XXIIII.

Lunaria verò sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quam fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maximè albi, ut albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metalla verò argentum: inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & viridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescen-

crescentis, minuentisve numero. Item margaritæ, quæ ex aquæ stilicidiis in conchis generantur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quæ vertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, et palma arbor ad singulū lunæ ortū, singulū ramum emittens: hyssopus etiā species rorismarini minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & virtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, praeter cepas Martias, quæ sole contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi vires contrarias habent: quemadmodum inter volatilia origis Saturnia avis lunæ simul ac soli mimicißima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ vario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canis omnis generis. Lunaris etiam est chameleon, qui pro varietate coloris obiecti similem semper induit, quemadmodum luna pro varietate signi, in quo reperitur, naturam variat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunque, quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera. fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ vices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt; ut sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutant, variisq; obnoxia beneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt, ut castores & lutres, & quæ venantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquivocè generantur, ut mures ex coitu & ex terra cōputrescentia. Inter ques lunares sunt anseres, anates,

Arbores &
p' antæ luna
res.

Animalia
lunaria.

Aues luna-
res.

merguli: & omnes aquatiles & piscium venatrices, ut ardeæ: & quæ æquivocè producuntur, ut vespa, ex cadaue-ribus equorum: apes ex putrefactione vaccarum, muscilio[n]es ex vino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime verò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem vocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & viginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem & vigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram pu[t]at, adaperiens in aquam proiicit, unde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad vices lunæ variantur: & quicunque lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & rancæ.

Pisces lu-
nares.

Quæ sunt sub Saturno. C A P. x x v.

SAturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atrabilis humectans, tam nativa, quam adventicia præter adystam. Ex saporibus acetosæ, acriores, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus aurum, aureaque marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ neque seruntur unquam, neque fructus ferunt, & quæ nigrantes baccas, nigrösve fructus producunt: ut ficus atra, pinus & cypressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore violenta, umbra nigrata, pice acer-rina, fructu superuacula, duratione incorrupta, funesta & Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumuloru[m] thecas, antequam in illis mortuoru[m] imponerent corpora, sternere con-sueuerunt: quamobrem in conviuioru[m] coronamentis ex omnibus pa[re]sim herbis & floribus ferta nectere fas erat præter-quam ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati nō coveniat.

Cupressus
feralis ar-
bor.

Apium co-
ronamen-
mētis olim
interdictū.

Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contempla-

templatiua, vel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi victus, & quæ foetus suos devorant. Ex ipsis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, vrsus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo : serpentia omnia & reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædi: um ruinis, ut mures vermesq; multiplices. Inter aves vero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grosse roris, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & lunoni sacrae. Itē bubo, noctua, vespertilio, pupa, coruus, & origis avis inuidiosissima. Ex piscibus vero anguilla, seorsum ab aliis piscibus degens, musipula, & canicula foetus suos deglutiētes. Item testudines, ostreæ, conchylia, & spongiae marinae, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia: C A P. XXXVI.

Iouialia sunt inter elementa aer: inter humores sanguis, & spiritus vitæ, cuncta quoq; ad vitæ augmentum nutrimentumque & vegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaves. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis viridis, & perpetuo virides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba louis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastiche, inula, viola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, ut quercus, aesculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, vitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentum, hordeum, triticum, passulæ, liquoricia, zucharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styrpticæ & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pincæ, auellanæ, pistaceæ, radices pœoniæ, mirobalani, & rheubarbarum, & manna. Orpheus quoq; illi attribuit styracæ. Inter animalia sunt, quæ preferunt aliquale dignitatè & sapientiæ: & quæ sunt mitia et bona disciplinæ, ac bonoru morū, ut ceruus,

taurus, elephas: & mansuetā quæq; animantia, vt ouis & agnus. Ex aibus autem quæ sunt complexionis temperatae, vt gallinæ & vitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorū insignie, et justiciæ sym signe, ac justiciæ cum clementia symbolum. Inter pisces aubolum. tem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. C A P. XXVII.

Martialia sunt inter elementa, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapores autem amari, acres, & linguam pervrentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinarius, iaspis, multigenius amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia venenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt, vel contactu suo cutem vrunt, pungunt vel ampullant, vt cardo, vrtica, flammula: & quæ comesta lacrymas excutiunt, vt cepæ, ascolonia, porrumb, sinapium, castoreum: & arbores omnes spinosæ, atque cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, vt equus, mullus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones veneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, vt pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, vt aquila, falco, accipiter, vultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, v'lule, tinnunculi, miluij: & quæ semper famelicae ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiunt, & quasi vocem strangulantis emittunt, vt corui & cornices, & picus præ ceteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, nullum, pastinacum,

cam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui voracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. C A P. XXVIII.

Venerea sunt inter elementa, aër atque aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, vinctuosum, & delectibilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides convenienter illiberillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis viridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulcri, varij, albi vel viridis coloris. Inter plantas & arbores, verbena, viola, capillus Veneris, herba lucia, siue valeriana, quæ Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanū, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, vt pyra dulcia, ficus & mala Punica, que poëtæ dicunt in Cypro à Venere primò sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus: Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, vt catuli, cuniculi, foetosæ oves, capre & hircus, & cæteris animantibus citius generans, quem etiam post septimum diem abortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & vitulus propter lasciuam, etiam Venerei sunt. Ex avibus verò cygnus, motacilla, hirundo, pelicanus, & chenalopex, pullorum maximè amantes. Item corvus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum ressistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem vocant, quod sit in Venerem prona. terdecies enim in die oppressa, si mas vocet, denuò accurrit. Ex piscibus verò Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob foetus amorem & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suavitatem.

Hirci sala-
citas.

Mercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistincte omnia moueat: similiter et humores, præcipue tamen permixtos; sed et spiritum animalem, regulat, saporesq; varios et peregrinos permixtosque: ex metallis illius sunt, argentum viuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides: smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, et qui sunt diuersorum colorum, et quibus figuræ variæ à natura insitæ, aut qui ab arte factitij sunt, ut vitrum, et quæ croceum cum viridi miscent. Inter plantas et arbores, corilus, pentaphylon, mercurialis, fumus terræ, pinpinella, maiorana, petroselinum, et quæ breuiores et minores in foliis sunt, mixtisq; naturis et vario colore composite. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, versatilis ingenij, velocis cursus, et facilem consuetudinem cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, vulpes, mustelæ, ceruus, et mula: et animalia Hermaphroditica, et quæ vitrumq; sexum viciissim mutant, ut lepus, et hyena et similia. Inter aves quæ à natura ingeniosæ, canoræ et musicæ sunt et versatiles, ut carduelæ, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, et scarabeus, unicornis. Inter pisces vero trochus qui scipsum init, quo circa masculofeminam vocant. Item polypus fraudulentus, et colore versatilis, et pastinaca ob solertiam; similiter et mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur.

CAP. XXX.

Preterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planitarum dominia efficitur, virtutemq; sortitur: sic in igne viuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies paria Lunæ et Mercurio etstellato cælo, molès autem tota

tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aerius
subiacet Ioui, aqueus vero Lunae, mixtus autem obtemperat
Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agètes se-
quuntur Solem, materia vero Lunam: fœcunditas causarum agen-
tium Iouem, fœcunditas materie Venerem, expeditio velox ad
effectum Martem & Mercurium illum propter vehementiam, huc
propter dexteritatē multiformemq; virtutē: cunctorum autem
continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in vegeta-
bilium numero omne fructū ferens à Ioue est, & omne flores
ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio: om-
nis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & fo-
lia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt, & nō florescunt,
Saturni & Iouis sunt: quæ vero florescunt, & semina, non
autem fructum producunt, hæc Veneris sunt, atq; Mercurij:
quæ autem sine semine sponte producuntur, à Luna & Sa-
turno sunt: pulcritudo omnis à Venere est, & robur à Mar-
te: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei as-
similatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & stypti-
citas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, du-
rities à Marte, vita à Sole, gratia et pulchritudo à Venere, oc-
ulta virtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter provinciæ, & regna planetis distri-
buuntur. CAP. XXXI.

Ipse etiam terrarum orbis per sua regna & provincias, pla-
netis atq; signis distributus est. Nam Saturno cum Capri-
corno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Ar-
riana, Gordiana, quarum regionum multæ sunt in Asia mi-
nor. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio,
Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia,
et hæ regiones pro maiori parte ad Asiam interiorē pertinēt.
Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hi-
spania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia,
Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica.

Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniam, Parstaniam, concavam Syriæ, Idumæam & Iudeam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldae, Orsenij siue Orchonij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima parvæ Asie, Cyprum, Parthiam, Mediæ & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine vero, Græciam, Achiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitæ in Scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolemæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorū scripta alia multa addi possent. Verum qui has provinciarum partitiones supra sideralem hanc distributionem cum regentiū intelligentiarum ministeriis, ac Israëliticorū tribuū benedictionibus, Apostolorū sortitionibus, ac sacrarum litiarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super vnamquamq; regionem elicerre poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. C A P .   xxxii.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti volunt subiici arietem terrem, & Tauro cœlesti, taurum, atque bouem terrem: sic Cancro, cancros, Leoni leones, Virginis virgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet vrsis: Hydra serpentibus: & Canis subsunt canes: & sic de singulis. Ipse vero Apuleius

leius signis atq; planetis, præcipuas veluti proprias quasdam herbas distribuit, videlicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristeriona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum, Virginī calamynthum, Libre scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario dracontheā, Piscibus aristolo chiam: Planetis verò, Saturno sempervium, Ioui eupatoriū, Marti peudanum, Soli heliotropiū, Veneri panacē, siue callitrichū, Mercurio phlomū, Lunæ agloophotim. Verūm Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelum, Ioui hyosciamū, Marti arnoglossam, Soli polygoniā, Veneri verbenam, Mercurio pentaphylon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experientia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritum inter duos lapi des gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Asparagoru satio mira. Scorpioniū productio.

Hermetis & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, qua-
rū prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Ple-
iades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plan-
tis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse
sibi volunt ex metallis argentum viuum. Tertia Aldeboran hæ-
bet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plantis
tithymallum, & matrysyluam. Quarta dicitur Hircus, hic te-
net ex lapidibus sapphirum, ex plantis marrubiuū siue prasiū,
mentam, arthemisiam & mandragoram. Quinta canis maior,
hic habet ex lapidibus sub se berillum, ex plantis sauinam, ar-
themisiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri.
Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis flo-
rem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex la-
pidibus granatum: ex plantis chelinodiam cum arthemisia, &
mastyche. Octaua cauda Vrsæ majoris, habet ex lapidibus
magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores volun-

tur ad septentrionem, & Arthemisiā cum flore pervinca: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadragnum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus verò, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, salvia, trifolium, pervaīca seu promarullam, arthemisiā & mandragorā. Undecima dicitur Alchamech, praeest ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis preest rorimino, trifolio & hederae. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta, vultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plātis satureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, arthemisiā, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, et radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo fidere regi: sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quam coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth: Tuthia Ioui & luminariis: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stelle Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ que dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & Elphie: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex vegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atque Soli: sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol, Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum

riandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam vitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiae Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lune, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum natura-
lium. C A P . XXXIII.

OMNES stelle suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiam in istis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquaque res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmonie significatiuum, ac specialem in se continentem virtutem, ab aliis differentem, vel genere, vel specie, vel numero præiacentis materiæ. Habet itaque quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maximè ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, virtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus provocant adiuvantq; siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties videlicet in debita materia, suo tempore debitissq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad investigandas occultas rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuræ, signacula, sigilla, characteres adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis & muscularorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropium, plantæ solares

Res quælibet suū ha-
bet chara-
terem.

Spatularia
vnde pro-
cesserit.

in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: vnde spatula-
ria diuinationis species processit: atque in lapidibus, & lapidi-
cinis, characteres & imagines cœlestium non raro invente-
sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis sci-
entia, nisi in paucis, que humana prudentia percipi possunt:
iccirco relinquentes nunc ea que in plantis & lapidibus, ce-
terisque rebus, & multorum animalium membris investigari
possunt, in sola humana natura gradum sistamus: que cum sit
totius vniuersi completißima imago, in se ipsa omnem cœle-
stem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium
stellarum, cœlestiumque influxuum signacula characteresque

In humana
natura cœ-
lestium influ-
xuū signa-
cula abun-
dè reperiū-
tur.

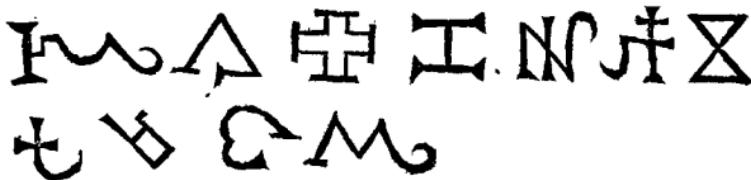
abundè reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœ-
lesti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum nume-
rus soli Deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora
effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea
cognoscenda ascendere potest. Vnde valde pauca innotuerūt,
que veteres Philosophi & Chiromantici partim experientia
sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt
occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue cha-
racteres hic adnotabimus, quos veteres Chiromantici in ho-
minum manibus cognoverunt. Has Julianus sacras, siue diu-
nas literas vocat, quum iuxta verbum scripturæ sacrae, per il-
las scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq; ubili-
bet nationum & linguarum semper eadem atque sibi consi-
miles permanentesq;: quibus adinvenerunt post ea multas a-
lias, cum veteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui
nosse velit, eorum volumina requirat. Satis hic est osten-
disse vndenam characteres naturæ suam ducant origi-
nem, atque in quibus rebus sunt per-
quirendi.

SEQVNTVR FIGVRAE
literarum diuinarum.

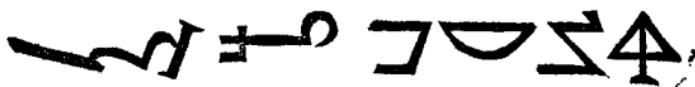
Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

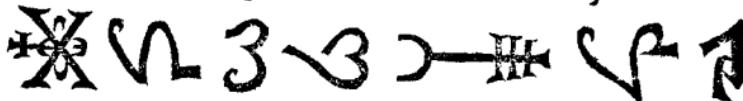
Literæ sue characteres Solis.

Literæ sue characteres Veneris.

Literæ sue characteres Mercurij.

Literæ sue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; virtutes, possumus
allicere & attrahere influxus atque virtutes cor-
porum cœlestium. C A P.

XXXIV.

Nunc si optas ex aliqua mundi parte stellâve virtutem accipere adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, velut lignum per sulphur, picem et oleum, paratum ad suscipiendum flamman. Nihilominus quando cuidam rerum speciei vel individuo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportunè paratâ singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportunè paratam, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam virtutem infuderat materie. Nam licet res virtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ virtutes simile. ita delitescentes sunt, quòd rarò opus aliquod ab illis tali virtute perfectum extat: sed sicut in gratio sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ vel lacte, producit in aspectum prius delitescentes. & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quando submergitur lapis acetô, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo vel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia virtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit: atque, vt ita loquar, de potentia producit in actu, quando res illi sub cœlesti opportunitate rite exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quæ sunt solaria: inter vegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animalia, hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: potissimè verò quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis conferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios solis simul opportunè susceptos, pérq; spiculum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem,
earumq; vtilitate. C A P. XXXV.

Compertum habemus, in natura inferiori non inveni-
cri in uno quodam comprehensas cunctas superiorum
corporum dotes: sed per plures apud nos species esse di-
spersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen una-
quæque non cunctas Solis complectitur virtutes, sed alia alias
habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in
operationibus fieri mixtiones, ut si centum, vel mille Solis
virtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint,
possimus has simul conflare, & in unam redigere formam,
in qua dictas virtutes iam omnes unitas videbimus contineri.
Est autem in commixtione virtus duplex: una videlicet, quæ
partibus suis prius insita est, & celestis, alia per certam &
artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & se-
cundum certas proportiones commixtionum, quales cum coe-
lo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc vir-
tus descendit per similitudinem & habitudinem quandam
rerum ad inicem cum superioribus, in quantum sequentes
virtutes antecedentibus gradatim correspondent, ubi præ-
fertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex
certa quadam herbarum, vaporum & similiūm compo-
sitione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat
quædam communis forma, pluribus siderum dotata mune-
ribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florū
succis exceptum, & in unam formam redactum, omnium
continet virtutem diuīx̄ propè & admirabili muscarum
artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quod
Eudoxus Gnidius refert de melle factio, quod gigantum
in Libya gens quædam ex floribus conficerē nouit optimum,
ad eo ut ab apum melle minimum distare videatur. Omnis
autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfe-
ctissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut v-

Duplex in
commixtio
ne virtus.

num fiat, vndeque sibi constet, neque facile dissipetur: sicut videmus aliquando lapides & corpora diuersa, vi quadam naturali sic conglutinari & vniri, vt penitus vnum videantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus vi quadam nature occulta: visaq; sunt animalia in lapides versa, atque sic cum lapidis substantia unta, vt iam vnum corpus, & illud homogeneum efficere viderentur. Sic Hebenus in arboreum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaque aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tunc varietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc verò potentiarum naturalium congregata, facit quædam mirabilia, per vnguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia videlicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat scribitur, & aliorum plurium.

De vnione rerum commixtarum, atque introductione nobilioris formæ, vitæque sensibus. C A P.

xxxvi.

Sciendum verò, quò alicuius rei nobilior forma est, eò res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendum, eò etiam potentior ad agendum. Redduntur itaq; incomprehensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; temporibus præparatis, ad vivificandum ponuntur, vitam illis ex stellis, animâmq; sensibilem, tanquam nobiliorum formâ conciliâdo. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc vitâ adipisci videmus, quando qualitatum perfecta commixtio priorē iam cōtrarietatē fregisse videtur: perfectiorem verò adeptæ sunt vitâ, quatenus cōplexio à cōtrarietate est remotior. Cælū verò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cū vita simul largitur, quatenus in ipsa vita animâq; sensibili est comprehensio

sio ad nobiliores virtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus
preterea cœlestis alibi quidē sopita iacet, ceu sulphur à flam-
ma remotum: in viuentibus autē corporibus sēpe flagrat, sic
vt sulphur accensum, tum vapore suo proxima omnia com-
plet: sic miranda quædam opera procreantur, qualia legun-
tur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia
eiusmodi generationes monstroſæ sunt, neq; secundum leges
naturæ producuntur. Nos enim scimus, quod ex vermis ge-
nerantur culices, ex equo vespæ, ex vitulo & bove apes, ex
cācro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex ana-
te tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam projecto, ge-
nerantur rane: si autem in pastillo cocta, & per frusta inci-
ſa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bu-
fones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generātur
scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo loca-
tis, ſiūt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam projectus,
vitam concipit, & tranſit in vermem pernicioſum. Et eſt ar-
tificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma ſimi-
lis homini, qualem ego vidi, & componere noui, quam magi
mirandis virtutibus efficacem perhibent, & hanc veram man-
dragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales
materiæ, ſiue natura, ſiue arte inchoatae, vel perfectæ, ſiue ex
plurib. aggregatae, quales cœlitus influxus ſuscipere poſſunt.
Congruitas enim rerum naturalium ad cœleſtia ſufficit, vt ab
illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferio-
ra cœleſtia lumen ſuum diſfundere, materiam nullam permit-
tunt expertem fore ſuæ virtutis. Quapropter quantumcunq;
materiæ perfectum ac purum eſt, ad cœleſtem influxum non
ineptum eſt. Ea enim eſt colligantia & continuitas materiæ
ad animam mundi, quæ quotidie influit ſuper naturalia, &
super omnia quæ natura p̄parauit, ut impoſſible ſit p̄p̄a-
rata materia non influi vitam aut nobiliorem
quandam formam.

Varia variis
rum anima-
lium pro-
creatio-

Materiæ ad
animā mun-
di colligam
tia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis natura-
libus & artificialibus cœlestia quædam & vi-
talia dona desuper trahimus.

CAP. XXXVII.

Dicunt Academicci simul cum Trismegisto, & Iarchas
Brachmanus, atq; Hebraeorum Mecubales fatentur,
omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mun-
do generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam es-
se in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam
in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori no-
ta, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie vnum
quodq; in firmam suo superiori, & per hoc supremo, pro
suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis qui-
dem vim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spi-
ritum mundi, siue medium naturam vocant: ab intellectuali
autem mundo spiritualem, viuentemq; vigorem, omnem
qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deni-
que per hanc intermedia pro gradu suo originalem vim totius
perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad
eorundem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq;
res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis
occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie ali-
- emaneat. quid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod
per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam vo-
cauerere, hoc est, vim ipsam magicam, in attractu similium
per similia, & convenientium per convenientia. Attractus
autem huiusmodi, per rerum mutuam convenientiam ad se
inuicem superiorum cum inferioribus, Græci οὐκάλεσαν
vocauerunt: sic convenit cum terra aqua frigiditate, aqua
cum aere humore, aer cum igne calore, ignis convenit cum
cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per a-
erem: nec aer cū terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima
corpori, nisi per spiritū: nec intellectus spiritui, nisi per ani-
mam

man. Sic videmus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic sories est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem, ignis ipse luminis est vehiculum. His exemplis videmus quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metallum cum herbis, & hæc cum animalibus: hæc verò cum cœlis, & hi cum intelligentiis, et istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso Deo, ad cuius similitudinem & imaginem omnia creata sunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum: illius verò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus convenit planta cum bruto vegetatione, brutum cum homine sensu: hic cum dæmone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis virtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos differtiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perveniant. Sic enim inferiora ad superiora inuicem conexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, usque ad infima procedat: cuius si unum extreum tangatur, tota subito trebat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extreum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ in
tra colliga
tia.

Quomodo dona, non solum cœlestia & vitalia, verum etiam intellectualia quædam & diuinæ desuper suscipere possumus.

C A P. XXXVIII.

Tradunt Magi per inferiora superiorib. conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atque sic quoque per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem vim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, vndique opportunè conflatis, dona non solum cœlestia aut vitalia, verum etiam intellectualia quædā dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cùm tota Platonorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit, ex proprijs certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confessim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate Dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia una virtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: que quidem virtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lumina, personos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sœpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere: sic anchitide dicunt evocari imagines deorum, synochitide umbras infero.

Magus per
manifesta
occulta at-
trahit.

inferorum evocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ ex marmoritides vocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea vti, cum ve-
lint deos evocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua
potu magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, qui
bus mortui revocentur ad vitam, vnde Xanthus historicus
narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catu-
lum, vitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam,
quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia
herba quadam hominem revocatum ad vitam. Verum an
possint talia re vera fieri vi herbarum, vel cuiusvis alterius
rei, naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse
autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifestum
est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cimeribus tepidis, re-
viuiscent: & apes submersæ similiter vitam recuperant in
succo nepetæ, & anguille defectu aquæ mortuæ, si corpore
integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de
sanguine vulturis, post paucos dies omnes recuperant vitam.
Echeneim si quis in frusta discerpserit, & in mare proiecerit,
paulo post partes convenire & reviuiscere aiunt. Scimus
quoq; pellicanum necatos pullos suos revocare ad vitam pro-
prio sanguine.

Tillo per
herbæ vite
restitus.

Animalia
ad vitâ re-
vocari pos-
sunt, homo
non ita.

Quòd certis quibusdam mundi materiis mun-
dana numina, & horum numinum mi-
nistros dæmones allicere possu-
mus. C A P . x x x i x .

Nemo ignorat malos dæmones malis ac prophanis arti-
bus allici posse, quemadmodū narrat Psellus Gnosti-
cos magos consueuisse, quos penè execrandæ & abomina-
biles turpitudines exequabantur, quales olim in sacris Priapi
& in seruitio idoli quod vocabatur Panor, cui pudendis disco-
perti sacrificabatur. Neq; istis disimile est, si modò veritas

Dæmones
mali, malis
allicuntur
artibus.,

*& non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda
haereti, & similia horum de maleficiis mulieribus constant,
quæ quidem anilis dementia saepe in eiusmodi flagitiis errare
deprehenditur. His igitur & horum similibus mali dæmones
alliciuntur, atq; conspirant: quemadmodum malignus dæmon
de Cynope mago ad Ioannem: Omnis inquit, potestas satanae
illuc inhabitat, & coniurationem init cum vniuersis principi-
patibus, & pariter nosipsi cum eo: & obedit nobis Cynops,*

*Angeli bo-
ni bonis o-
ciliantur o-
peribus:* *& nos viciissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat econver-
so bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis
suppliciis, & similibus, supercoelestes angelos nobis conci-
liari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdam mun-
di materiis mundana numina quoq; allici posse, vel saltem dæ-
mones horum numinum ministros siue pedissequos, ut inquit
Mercurius, dæmones aereos, non supercoelestes, ncdum subli-
miores. Sic legimus veteres sacerdotes fecisse statuas & ima-
gines futura prænunciantes, spiritusq; stellarum ipsis infudis-
se, non tam materiis certis cohibitos, quam eiisdem gauden-
tes: quatenus videlicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas di-
gnoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illæ
loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secus atq; soleant dæma-
nes humana corpora occupantes.*

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis so-
leant fieri. C A P. X L.

Ligatio mul-
tiplex.

Dictum est de virtutibus et mirabili efficacia rerum na-
turalium. Restat nunc videre rem magnæ mirabili-
tatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem vel in odium,
in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio fur-
rum & latronum, ut in aliquo loco furari non possint: li-
gatio mercatorū, ut in aliquo loco emere vel vendere neque-
ant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transfire non possit:
ligatio nauium, ut nulla vi ventorum, etiam infinitis velis
per ventum tensis portum egredi minimè valeat. Item ligatio
molen-

molendini, ut nullo impetu volui posse: ligatio cisterne vel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: et quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum et tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio avium et ferarum, ut volare, vel fugere nequeant: et horum similia vix credibilia, quæ tamen savius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per beneficia, per collyria, unguenta, potiones siue philtrea, per alligationes et suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes et animi excessus, per imagines et characteres, per incantationes et imprecations, per lumina, per sonos, per numeros, per verba et nomina, invocations, sacrificia, adiurations, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perque varias superstitiones et obseruationes, horumque similia.

Ligationes
per quæ fi-
ant.

De beneficiis, earumdemque potentia. CAP. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subvertere, et tabescere et permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; haec Ponto mibi lecta venena
Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto.
His ego saepe lupum fieri, et se condere syluis,
Mœrim, saepe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Item alibi de sociis Vlyxis:

Quos hominum ex facie dea sua potentibus herbis
Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniux,
Aurea percussum virga, versamque venenis

Fecit auem Circe, sparsumq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi veneficorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de venefica illa Thessala, manes evocante, inquiens:

Huc quicquid foetu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus vnde timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa venefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis vtribus detonsos, pro Boëtij adolescentis capillis, attulit Pamphile, inquiens: Iam vecors animi, tectum scandulare consendit, quod altrinsecus ædium patore perstili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus pervium maximè his artibus suis commodatum secretò colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinam, omne genus aromatis, ignorabili laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clavis deflectorum, sepulrorum etiam cadaucrum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illiç carnosí clavi pendentium, alibi trucidatorum seruatus eror, & extorta ferrum dentibus truncata caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat vario latice, nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat viuis carbonibusadolendos, tunc protinus inexpugnabili magice discipline potestate, & cæca numinum coactorum violentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quod nidor suarum ducebatur exuiarum veniunt, & pro illo iuuene Boëtio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quas-

dam veneficas, artibus adeò imbutas, vt dato caseo statim homines converterentur in iumenta, quæ necessaria portarent, & subito in iumenta verbi. hos finito opere in homines iterum restituerent.

De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus, C A P. X L I I .

Nunc verò narrabo quedam veneficia, & horum exemplum sit parata via ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in veneficio vires habeat, videamus. Nam vt dicunt, aescunt eius superventu musta nouella, vitis eius tactu in perpetuum lœdatur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exvrruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, specularum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonso-riis eborisque nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue virus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili veneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; alueariis fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt: cquæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. Asine non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comedent: cinisque pannorum menstruosorum si quis eum asperget lauandis vestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanisque febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali inclusa. Præterea tertianis quartanisque efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoque efficacius ab ipsa muliere etiam ignorantibus sic & comitiales impetus morbosoq; sanari. Inter omnes autem Hydrophobia convenit, si aqua potuisse formidetur à morsu canis, supposita tantu calici lacinia menstruo tincta, statim metum eius diserti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiat, erucas ac vermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum verò, ne id oriente sole faciant. sementem

enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq; ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius venenum esse, si decrescente luna accidat: sed vim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si vero in defectu lunae solisve evenit, irremediabile fieri: maximè vero ac potentissimi vigoris esse, quando purgatio illa primis annis evenit, atq; in virginitate prima sit, id quoq; convenit tunc ei. nam tactis omnino postibus domus, irritu in ea fit omne maleficium. Praeterea ferunt, quod fila vestis contactae, ne igne quidem vincuntur, atq; si in incendium proiiciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoque, quod si radix paonie cum castoreo & litura panorum menstruorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Praeterea si stomachum cerui cremaueris vel assaueris, adiungasq; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad venationem: capillos etiam mulieris menstruose, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si cremetur, fugari eorum odore serpentes, tanta vis eius beneficij est, ut etiam venenosis sit venenum. Est & Hippomanes caruncula, inter veneficia haud parum famosa, carice magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini appetet: quam nisi statim mater vorauerit, animu[m] à filio penitus auersum habet, & foetus non alit: ob hoc maximam vim eius ad amorē concitandum ferūt, quādo in puluerē versa cum amatis sanguine propinatur in poculis. Est et aliud veneficium quod eodem nomine hippomanes dicunt, virus scilicet illud, quod ex equarū inguinib[us] defluit, quo tempore ferūtur in amoris furorē. cuius meminit Vergilius, ubi canit;

Hinc demum hippomanes, vero quod nomine dicunt

Pastores, lentum distillat ab ingume virus.

Hippomanes quam saepe malæ legere noueræ,

Miscentes herbas, & non innoxia verba.

De hoc & Iuuinalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq; loquor, coctumq; venenum
Pruiigno datum. —

Hippoma-
nes.

Narrat

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & crurore in terram stillante, dum ie-
eur Promethei vultur in Caucaſo laceraret ac depasceretur;
Cuius flos, inquit, assimilis croco, colore corycto, caule gemi-
no, cubiti mensura prominens, radix sub terra velut caro re-
center incisa succum nigricantem tanquam phagi emittit: quo
ſi quis, Proſerpinæ prius re diuina peracta, corpus illinat, il-
lum nec ferro nec igne oblaedi posſe, tradit. Et Saxo Gramma-
ticus ſcribit, Frontoni cuidam uestem fuiffe, qua induitus nul-
lo telorum acumine laedi poterat. Hyæna etiam multis venefi- Hyæne ve-
ciis inficitur. nam ut refert Plinius, sanguine eius tactis poſti- neficia,
bus, ferunt præstigiorum infestari artes, nec poſſe elici deos,
nec colloqui quoconque modo tententur. Item tali ſinistri cine-
re decocto, cum sanguine muſtelæ per unctos, omnibus odio e-
venire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extreſam fistulā inte-
ſtini cōtra ducum ac potestatum iniquitates adminiſtrari, &
ad ſuccellus petitionum, iudiciorum ac litium eventus polle-
re, ſi omnino aliquantulum quī ſecum habeat: eiusdem quoq;
caverna ſinistro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, a-
matorium eſſe tam præſens, ut illico ſequatur: frontis verò co- Basilisci, &
illius fan-
guinis ve-
neſicia.
rium fascinationibus rereſiſtre. Basilisci quoq; ſanguinem, quē
& Saturni ſanguinem vocant, tantas in veneficio vires habe-
re ferunt, ut gerenti ipsum, tribuat ſuccellus petitionum à po-
tentibus, tum etiam à diis p̄ecum, morborūmq; remedia &
beneficiorum munera: dicunt quoque ricinum, ſi evellatur ex
aure lœua canis, cui non inſit aliis, quām niger color, in au-
gurio vitæ vim magnam obtinere. nam ſi aeger reſpondeat ei,
qui intulerit à pedibus ſtant interroganteq; de morbo, certā
eſſe ſpem vitæ: moriturum verò, ſi nihil reſpondeat. Dicunt
quoq; lapidem à cane rabioso morſum, habere vim discordiæ,
ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in cal-
ciamēto ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cū herba eius-
dem nominis, ſcilicet cynoglossa. Idē fieri membranā ex ſecun-

dis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in vepribus tantum degunt, plenas veneficiorum, miranda de his fieri. nam oſſiculo quod est in ſinistro latere, deiecto in aquam frigidam, ſtatiuferuere, canum impetus eo cohiberi, amoreu concitari, & iurgia, addito in potionē: libidinem adligatum ſtimulare: contrā oſſiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec poſtea feruere niſi exempto, quantaſtas cum eo ſanari adligato in pellicula anguina recenti, aliásque febres, atque amorem libidinēmque inhiberi. Lien verò atq; cor ex his ranis contra veneficia, quæ fiunt ex i pſis, effica citer auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occiſus fit, mirandam inter veneficia vim habere. nam ſi fiant ex eo morſus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum vel ferociſſimum facilimē regi & ſuperari. Et ſi ex eis ferrentur equi pedes, ferunt i pſum velocifſimum fieri, nec uollo labore laffescere. Volunt præterea characte res & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, ſi quis gladium cum quo decollantur homines, vino immergat, qui cunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum ex v rſino cerebro confeſtum, & ex eiusdem craneo propinatum, v rſinam rabiem induere, ita ut homo ille qui biberit, ſe in v rſam transfiguratum putet, omniāque viſa ſub v rſorum ſpecie diiudicet, & ſic in illa rabie perſeue rare, quoq; ſque poculi viſ fuerit reſoluta, nullo alio malo in completione ſua inde percepta.

De ſuſfitibus, & earum ratione & potentia.

C A P. XLIIII.

Svffumigationes etiam quædam ad ſtellas accommodatae plurimum poſſunt, quatenus aerem ſpiritumque vehementer afficiunt ad dothes coeleſtes opportunè ſub ſtellarum radiis capiſſendas. ſpiritus enim noſter ab huicmodi vaporibus plurimum tranſmutatur, ſi quidem uerque ſit vapor quidam

quidam alterius similis. Aer etiam per dictos vapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facilimè affectus, in præcordia assidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare vaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendum nos accommodant: sic dicunt quodd suffitus ex semine ^{Suffitus ad} li- ^{prophetiam} ni, & semine psyllij, & radicibus violæ & apij, facit vide- ^{conducens} reres futuras, & confert ad prophetiam. Quantum verò suffumigationes in aerem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam vaporibus à propriis suf- fumigationibus exhalantibus, aereos dæmones statim allicit & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quem- admodum iecur chamæleontis in summis tegulis vestum, constat imbræ & fulmina incitare: similiter caput & gut- tur, si roboreis lignis accendatur, imbrum & tonitrum concussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub oppor- tunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in ae- re vel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex corian- dro, & apio sive hyoscymo cum cicuta fumigium fiat, dæ- mones statim congregari: hinc illas herbas spirituum ^{Spirituum} herbae. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferule cum succo cicu- tæ & hyoscymi, & tassi, barbasi, & sandalo rubeo ac pa- pauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit appare- re dæmones & figuræ extraneas: & si istis additum fuerit a- pium, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmatæ propellit. Præterea certis suffumigiis, quedam animalia congregari vel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias evocari: sic è summo gutture ceruis vestis ossibus congregari serpentes, cornu verò ceruino suf- fito fugari. Idem faciunt pennæ paonum suffitæ. Similiter

accenso pulmone asini, venenata omnia fugere: vngula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex vngula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. Et dicunt, quòd si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloes, si tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, videbitur tota domus plena aqua aut sanguinis: et si proiiciatur ibi terra arata, videtur terra tremere. Vaporès autem eiusmodi corpus aliquod efficere, & virtutem huic infundere, atq; diutiissimè per cœcūrare, non secus arbitramur est, atque contagiosus aliquis aut venenosus pestilenie vapor etiā ultra biennium in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia vel lepra latens in ueste calamitas, diu postea inficit utentem. Iccirco imaginibus & annulis, & similibus magiae instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes certae addhibentur, quas haud parum conferre Porphyrinus testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum vel argentum vel aliquid preciosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro &quis ponderibus contusis & cum succo cicutis distemperatis, nunquam inveniri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperq; dæmones custodient illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim, & dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloes, costo, musco, croco, thymiamate, cum sanguine & pupae distemperatis fiat suffitus, valde citò congregat spiritus aereos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorum, congregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cum lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendum, quòd sicut contrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiam in suffumigis ad eos.

ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignū aloes & sulphur,
thus, & argentum viuum: & spiritus induci per suffitum li-
gnum aloes, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exem-
plificat Proclus spiritum solitū apparere in forma leonis, ob-
iecto gallo, mox disparuisse: quia gallus contrariatur leoni, &
sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accom-
modatorum. C A P. X L I I I .

Sic conficimus pro Sole suffumigationem ex croco, am-
bra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus
lauri, cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia
contusa & certa proportione commixta, ea videlicet quæ
suauorem reddit odorem, incorporantur cum cerebro aqui-
le, vel sanguine galli albi, in modum pilularum vel trochi-
scorum.

Lunarem verò suffumigationem conficimus ex capite ra-
næ arefacto, & oculis tauri, & semine papaveris albi cum thu-
re & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine men-
struo, vel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaveris nigri, semen hyo-
scyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & con-
ficiuntur cum cerebro cati vel sanguine vespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloes, storax,
gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum pau-
nis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, vel hirundinis,
vel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum,
radices utriusque ellebori, lapidem magnetis & parum sul-
phuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine
humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, ligno
aloes, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur cum ce-
rebellis passerum, & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastyche, thure, gario-phyllo & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporatur omnia cum cerebro vulpis vel mustelæ, & cum sanguine picæ. Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferū lignum, sandalorū, cupressi, balsami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, mastyche, benzæ, storax, ladanum, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rose, violæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum, ut cinnamomum, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu vegetabilium omnium folia, ut folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorū sententias, quod in omni opere bono, ut sunt amor, benevolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & preciosum: in malo autem opere, ut sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse foetidum & vile. Habent etiam duodecim signa Zodaici suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastychen: Cancer, camphorā: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanaxem: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiana. Potentissimum autem suffitum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum vires conflatum. recipit namq; à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis,unctionibus,philtris,corūmq; virtutibus. C A P. X L V.

Collyria etiam & vnguenta naturalium cœlestiumque vires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt cum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam verò & transpositionem inducere potentiarum

tiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam nō solum poscit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios visuales, per fascinationes, perq; contactus quadam similis afficeret qualitate. Spiritus autem noster, quia vapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aereus, atq; vinctuosus: iccirco conductit collyria ex similibus vaporibus conficerere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis allicitur, attrahunt, spiritumq; transformat. Similes virtutes vnguenta quedam & aliae confectiones possident: hinc per contactus quandoq; ægritudines, veneficia, vel amores inducuntur quibusdam rebus manibus vel vestibus invictis, similiter per oscula quibusdam rebus in ore recentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

—*Vt te gremio accipiet lœtissimā Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; véneno.*

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarior sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maximè ac plus aliis convenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somniis, vbi saepius nobis visa sece offerunt, quam audita, vel relique sensationes. Iccirco collyria quando visuales spiritus transformat, spiritus ille imaginationem facile afficit: quæquidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem visus, quo casus causatur in eo talium specierum ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris objectis moueretur, ut putet se videre imagines terribiles, dæmones et similia: sic fuit collyria facientia nos dæmonū umbras in aere vel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex feile hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdam aliis rebus conficerere. Simile huic etiam ex sanguine pupae, ve spertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur specu-

*Visus purius
or est quam
auditus.*

lum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo videre invocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes vel invnctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera vigilantium, atq; etiam quandoq; quæ vigilantes vix possint vel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, vel delectabiles nusquam presentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea videre vel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timent non timenda, & in suffocationes mirabiles ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsente, timent ubi non est timor, cuiusmodi passiones etiam magicae confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per vnguentæ, per potiones, per veneficia, per lampades et lumina, per specula, per imagines, incantamenta et carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium nervis, certa harmonia constantibus, etiam per varios ritus, obfruptiones, ceremonias, religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atque homines revera permuntantur, & in varias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrant poëte: sic Circe socios mutauit Vlyssis: et quondam in Iouis Lycaeis sacrificiis sacrificiorum extis, homines in lupos vertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidā Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam foeminas, dato viatoriis beneficio in caseo, eos in iumenta vertisse: rursusq; cū portassent, quæ voluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Praestantij nomine tunc accidisse: & ipsæ Sacra litteræ testantur magos Pharaonis mutasse virgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quædam.

Maniacoru
& melâcho
licorum af
fectiones
vnde.

De alli-

De alligationibus, & suspensionibus physis.
C A P . X L V I .

Anima mundi quando per suam virtutem omnia vel naturaliter generata; vel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicate per suffumigationes, vel collyria, vel vnguentæ, vel potioncs, vel aliquo eiusmodi modorum: verum etiam quando convenienter involutæ alligantur, vel è collo suspenduntur, vel alio quovis modo supponuntur, vel lenissimo contactu ap proximantur, suam nobis imprimunt virtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones, evolutiones, suppositiones contactusque corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristiciam, in leticiam, & similia: reddunt gestantes gratiosos vel terribles, acceptos vel reprobatos, honoratos & dilectos, vel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, quam in infusionibus arborum manifestū est, ubi virtus vitalis transfunditur à truncu inservit illi insitu cū alia ligatura, qua contactus sibi invicem non haereat: sic in palma fœminina quando appropinquat ad masculinā, rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod videntes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminā, quæ redit erecta super seipsum, tanquam iam adepta sit per continuationē funis masculi virtutē. Simili modo videmus, quod torpede marina etiā per longissimā virgā procul tacta subito manū stupefacit tangentis. Quod si quis etiā leporē marinū attingat aut manū aut baculo, dum in morbo est, animi defectus incurrit. Similiter dicunt, quod stella marina vulpino sanguine & clavo æreo ianue affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quod si mulier accipiat acum, inficitione, deinde involuat luto in quo cadauer humanū defossum fuerit, & secū portauerit in panniculō qui fuerit in fū

Palmæ fœminæ ad masculinā inclinatio
Torpedo stupore & indicie

nere, non poterit vir quispiam cum ea coire quam diu secum habuerit. Iam his exemplis videmus quo modo certis quārundam rerum alligationibus vel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius filii continuationem, quādam virtutes inde suscipere possumus. Oportet nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa constellatione & conso-

Alligationes & involutiones quomodo fieri debent.
na, fiantq; dictæ alligationes & suspensiones cum filis metallicis vel sericeis, vel ex capillis, vel neruis, vel pilis vel setis certorū animaliū factis: inuolutiones verò fiant in folijs herbarum, vel pelliculis animalium, vel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: ut si solarem alicuius rei virtutem tibi conciliaturus fueris, hanc involutam lauri folio, vel pelle leonis, filo aureo, vel sericio crocei coloris collo suspendas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris virtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius virtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, vel panniculo funerale, præsertim si ad tristiciam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis, & eorum compositionibus.

C A P. X L V I I .

Annuli etiam quos semper magni fecit antiquitas, quando opportunè fabricantur, simili modo suam in nobis promunt virtutem quatenus gestantem, eiūsq; spiritum afficiunt letum vel tristem, mansuetum vel terribilem, audacem vel timidum, amabilem vel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, venena, hostes, cacodæmones, & contra quevis alia noxia, vel non obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando videlicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta vel sibi coiuncta, debemus lapidem herbāmq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellæ conformi fabricare,

care, & in eo lapillum infigere, herba vel radice subiecta: de-
nique inscriptiones imaginum, nominum characterum, præ-
terea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi di-
scutiemus, vbi de imaginibus & characteribus tractandum
erit. Sic legimus apud Philostratū larchā, sapientū Indorum
principem, septē annulos hac lege confectos et septē planeta-
rum virtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio,
quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū nomi-
na distinguens, quorū beneficio ipse supra annū centesimum
ac tricesimum vixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper
retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac prim-
ceps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris et obliuio-
nis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante
Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atque
honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum
quendam philosophum annulos contra serpentum morsus,
fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone nar-
rat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydi-
rum regi annulum fuisse mirandæ ac invitatæ virtutis, cuius
sigillum cum ille in palmarum convertisset, à nullo videbatur,
ipse omnia videns: qua annuli opportunitate fretus, reginæ
stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunq; sibi
obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his eum facinoribus
nullus videre poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ
factus est.

De colorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stella-
rum corrispondeant. C A P. XLVIII.

Svnt & locorum mirandæ virtutes, aut à rebus locatis,
aut ab influxibus, stellarū: illa comitantes, aut alio quo-
vis modo aduenticiæ. Nam vt refert Plinius de cuculo, quo
quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circunscri-
batur, ac vestigium id effodiatur, non gigni pulices vbiq;
spargatur. Sic ferunt pulucrem è vestigio anguiū collectum,

si cum eo respergantur apes, in alueare reverti: similiter puluerē in quo se mula volutauerit inspersum corpori, mitigate ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter volutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis re medio esse: sic & è nido hirundinum lapillus collectus recreare confessim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissimum si sanguini vel cordi hirundinū fuerit involutus: & fertur, si quis incisa vena, & iejunus transficerit super locū ubi recenter ceciderit corrucens morbo comitiali, in eum transfire morbus. & narrat Plinius, quod clauū ferreū defigere in quo loco primū caput defixerit corrucens morbo comitiali, absolutoriū eius mali fore. Sic herbam in capite statuē natam collectāmq; alicuius, in vestis panno adalligatam lino rufō, capitis dolorem confessim sedare tradunt: & herbam quamcunque è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem videat, tertianam leuo brachio, ita ut

**Loca plane
gis respons
dentia,** æger quid sit illud, ignoret. Ex locis vero quæ stellis appro priata sunt, Saturno correspondent loca quævis factida, tene brosa, subterranea, religiosa & funesta, ut coemiteria, bu sta, & hominibus deserta habitacula, & vetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscine, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui ad scribuntur loca quævis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, variis suaibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, magella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages cœ desq; factæ sunt, & carnificinas & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aer serenus, palatia regum, & principum aulae, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica que que. Venus autem incolit fontes amoenos, viridantia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearum palestræ, & mulie-

muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorū foros, & cōsimilia. Luna habitat deserta, sylvas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; varios lucos interrāns, possidetq; vias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certū tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quod ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quām res quæ stant in loco foeti-
do, efficiuntur foetidae: & quæ in loco aromatico, fūnt aro-
maticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent.
Hinc collecturos herbam Saturn. item vel Martiale, vel Iouia,
iubent ad orientem spectare, vel ad meridiē. Primū, quia gau-
dent esse orientales à Sole: alterū, quia principalia eorum do-
micilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt me-
ridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos verò
rem Venereum, Mercuriale vel Lunarem, spectare iubent
versus occidente, quia gaudent esse occidentales: vel contra se-
ptentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt Tau-
rus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in
opere solari spectandum est contra orientem, vel meridiem,
quim potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen:

Mundi pla-
ge planetis
subiecta.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadi-
bus, & qui colores, quibus stellis, domibus
& elementis distribuantur,

C A P . X L I X .

Lumen etiam qualitas multum formalis & simplex a-
etius intelligentiae, & imago, primò à diuina mente in-
omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminum,
est prima vera lux: deinde in Filio illius illustrans splendor &
exuberans: in Spiritu sancto ardens fulgor superans omnē in-
telligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In
f 4

angelis itaque diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiae naturam suscepta: descendit deinceps in coelestia, ubi fit copia vitae & efficax propagatio, etiam visibilis splendor: in igne vero naturalis quidam vigor a coelestibus insitus. In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaque rationalis: sed et haec multiplex, aut dispositione corporis, ut volunt Peripatetici, aut quod verius est, pro libito causae largientis, qui diuidit singulis prout vult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maximè vero oculorum: in eo fit visibilis claritas, porrigiturque alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulcritudo renitens: in opacis autem virtus quedam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrū, ubi radij eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans, adeò omnia lucis vigorem, pro eorum capacitate persentiantur, que cuncta ad se viuifico calore concreta, tum cuncta permeant entia, earum qualitates virtutesq; conductit per omnia. Iccirco vetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, vel infirmi alicuius viri contra solem lunare nudari: quia radij luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiiciunt in adversum, atque illud eiusmodi qualitate male afficiunt. Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contengant: sic hyæna umbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiā artificialiter lumina quedam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarū normam opportune electis, & ad eorundem congruitatem inter se compositis: que quando accenduntur, atq; sole lucent, solent nonnullos mirabiles & coelestes produce-re effectus, quos saepè homines admirantur, quemadmodū ex Anaxilao narrat Plinius, equarū virus à coitu in lycnis accensum,

censum, equinorum capitum visum, monstrificè repreſenta-
re: ſimile fieri etiam ex afniis: & muſcilioſes cum cera diſtem-
perate & accenſæ, faciunt videre muſcas: & corium ſerpen-
tis accenſum in lampade, facit apparere ſerpentes. Et dicunt,
quando vuæ ſunt in flore, ſi quis circumligarit illis phialam
plenam oleo, & dimiferit ita, donec fuerint maturæ, illumina-
to illo poſtea in lampade, facit videre vuas. Idem valere etiam
in cæteris fructibus. Quod si centaurea permifceatur cū mel-
le & ſanguine vpupe, & ponatur in lucerna, circumſtantes
apparebunt ſolito maiores: et ſi per noctem illuminetur in fe-
reno, videtur quod ſtelle diſcurrant ad inuicem. Pifcis ſepia
atramento etiam ea viſ eſt, ut in lucernam addito, Aethiopes
videre faciat. Fertur quoq; quod candela ex quibusdam Sa-
turnalibus rebus confecta, ſi accenſa extinguitur in ore homi-
nis recenter mortui, poſtea quoties ſola luceat, iñferre circun-
ſtantibus triftiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plu-
res conſimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato,
& Chyrannides, & ex poſterioribus Albertus, in quodam tra-
etatu de hoc ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt,
qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus,
quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dice-
mus, quorum colorum ſint planetarum lumina: ſecundū quos
etiam fixarum stellarum nature deprehendantur: que etiam
ad lampadum & lucernarum flamas huic adhibere licebit.
Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumque colo-
res, variis planetis diſtribuantur, referemus. Sunt enim colores
omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fuſci, Saturnum referen-
tes. Colores verò ſapphirei, aerei, perpetuò virides, clari, pur-
purei, obſcuriores, aurei, argēto mixti, pertinet ad Iouem.
Colores autem rubei, ardentis, ignei, flammei, violacei, purp-
urei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem au-
rei, crocei & purpurei, lucidiores referunt Solem. Colores ve-
ro omnes alli, pulchri, varij, virides, rubicundi, aliquantulum

Planetarū
colores.

crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atque
 Domorum Lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & septima,
 cœli color- habent colorem album: secunda & duodecima, viridem: ter-
 res.
 Humorum vnde- tia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: qui-
 colores. ta & nona, melitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiam
 elementa suos colores, per quos physici de complexione &
 proprietate naturæ iudicant. terrenus enim color, ex frigido
 siccoque conductus, fuscus & niger est, & atram bilem Sa-
 turniamque naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem ten-
 dens, denotat pituitam. nam frigus albefacit, humidum sic-
 cumque denigrat: subrubeus color sanguinem, indicat: sed
 igneus, siue flammœus excandescens, cholera: quæ cum
 propter subtilitatem suam omnibus facile est commixtibilis,
 varios deinceps causat colores. nam si sanguini miscetur, illo
 dominante rubore viget: si dominetur cholera, subruffum
 efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sangu-
 ne est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum san-
 guine dominante, aut subrubicundum, prævalente cholera:
 quod si cum humore melancholico misceatur, nigredine tim-
 git, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, fa-
 cit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melan-
 cholia vincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misce-
 tur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius,
 pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores omnes magis
 potentes, quando sunt sericei vel metallei, vel in substantiis
 perspicuis, vel lapidibus preciosis, & in his quæ cœlestem
 similitudinem propinquius imitantur, maximè autem in vi-
 yentibus.

Fascinatio
 quid.
Fascinatio-
 nis instru-
 mentū, spi-
 ritus.

De fascinatione, atque eius artificio.

C A P. L.

Fascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinantis per oculos
 fascinati ad cor ipsius ingressa pervenit. Fascinatio-
 nis autem instrumentū spiritus est, scilicet vapor quidā purus,
 lucidus,

lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emisi vaporem spiritalem secum ferunt: vapor ille sanguinem, sicut appareret in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus, vaporem vna secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sjc patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorum aculeis, qui spiritus vehicula sunt, ipsos in adversos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascinati diverberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor vulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incēdium. Scias Fascinatio itaque homines tum maximè fascinari, quando frequentissimo quomodo intuitu aciem visus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciprocè inhiant, radij radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radiis accenduntur etiam vel repento quodam intuitu, veluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic vulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quam sanguis & spiritus vindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædente. Vnde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,
Namq; omnes plerunq; cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui vapores oculorum subseruiunt. Iccirco vtuntur fascinatæ collyriis,unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali

Radij, vehicula spiritus.

vel tali modo afficiendum & corroborandum. Ut ad inducen-
dum amorem collyriis vtuntur Venereis , ex hippomane,
sanguine columbarum vel passerum, & ex similibus : Ad in-
ducendum timorem , collyriis vtuntur Martialibus , ut ex o-
culis luporum, hyænæ & similibus. Ad calamitatem vel æ-
gritudinem, vtuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio
est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas virtutes
producentibus. C A P . L I .

ACtus quoq; certos & obseruationes, certam natura-
lium vim possidere tradunt , vt credant morbos quos-
dam sic vel sic auferri posse aliquando , vel inferri : sic fe-
runt quartanas abigi , si resegmina vnguium ægri ligentur
ad collum anguillæ viuæ in linteolo , ipsa sic in aquam remis-
sa. Et narrat Plinius , quòd ex ægro resegmina vnguium è
pedibus manib[us]que cera permixta, ita vt dicatur, quartanae,
tertianæ vel quotidianæ febri remedium fieri , atque sic ante
solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his
morbis. Simili modo omnia resegmina vnguium, si ad cauer-
nas formicarum adiificantur, eam quæ primo coepérunt trahere,
correptam iubent collo subnecti, atque ita discuti morbum : è
ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demor-
bari ferunt : & in quartanis fragmentum clavi è cruce invo-
lutum lana, subnectunt collo , aut spartum è cruce , libera-
toque condunt cauerna , quam sol non attingat. Item immatu-
ra morte raptorum manu , strumas parotidas gutture tacto,
sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui,
cum quis lectum in quo sit grauida , transmiserit , lapide vel
mīsili , ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfice-
runt, scilicet , hominem , aprum , vrsam. Idem quoque effice-
re hastam militarem , evulsam à corpore hominis , si terram
non attigerit : sagittas etiam corpore eductas , si terram non
attigerint , subiectas cubantibus , ferunt amatorium esse , di-
cunt

Resegmina
vnguiū ef-
ficiunt.

cunt etiam, comitiales morbos sanari cibo è carne fere occise
 eodem ferro quo homo interfactus sit: negantur oculorum vi-
 tia fieri, nec lippire eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter
 oculos tangant: inquinibus medentur aliqui licitum telæ de-
 tractum, nouenis septenisve nodis adalligantes, ad singulos no-
 dos viduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super do-
 lentes liensem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se reme-
 dium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, te-
 store inclusi & obsignari annulo, ter noniesque carmen dici:
 liberat eodem vitio lacertæ viridis vrina, in olla ante cubicu-
 lum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quod æger egre-
 diens revertensque attingat manu. Item in vrina vituli lacerta
 necata, Venerem eius qui fecerit, cohiberi dicunt: qui verò in
 vrinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigror fie-
 ri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala
 medicamenta auxiliari suum cuique vrinam matutinis horis in-
 stillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius
 os si quis expuat, ipsamque dimittat, tu sim liberare dicitur. Mi-
 rum quoque est, sed experimento facile, quod narrat idem Pli-
 nius, si quem poeniteat ictus eminus continuo illati, & statim
 expuat, medium in manum qua percussit, leuatus illico percus-
 sus à poena, hoc delumbata quadrupede approbari, statim à
 tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggra-
 uant ictus ante conatum. Simili modo saliuia manu ingestæ,
 expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam
 induatur, bonum est cum quis transit locum, in quo aliquid
 periculum aderit. Despuimus quoque comitiales morbos, con-
 tagia, repercutiendo: veniam etiam à diis spesi alicuius auda-
 cioris petunt aliqui in sinum despundo. Simili modo ter-
 na despere deprecatione in omni medicina mos fuit, at-
 que ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non
 accedere, si capti unius pedibus infractis, cultróque adacto
 paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atque ipse fodia-

Sputi vel sa-
liue effica-
cia.

Lupi quo-
modo à fi-
nibus are-
di.

tur in eo loco, à quo coeperit primò trahi. Methanenses Tres Zeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas vites præsentaneum remedium certissimo semper experimen-to compertum habuerunt, si flante adhuc vento, gallum galli-naceum album duo viridi diuersum trahentes disceperet me-dium, & uterque suam partem retinens vineta perlustrarent, quousque circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco am-bo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacei frusta defodi-sent. Tradunt etiam si quis viperam in vaporem baculo sus-tineat, eum futura præcincere, baculum quoque quo anguira-na excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circumscribere, postea effodere, cauere præterea cō-trarium ventum. Item dicitur, quòd si quis mensurauerit ho-minem mortuum cum fune, primò à cubito ad maiorem digi-tum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capi-te usque ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si ali-us quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illum improsperari, & infortunari, ac cadere in cala-mitatem & tristiciam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum, acci-pe camisiam suam & per caputum, & per manicam eius dex-tram minge foras, & dissoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd adsidere grauidis, vel cum remedium alicui adhibe-tur, digitis pectinatum inter se complexis, beneficium esse, id est compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambò ve genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imporere, beneficium est: ideoq; hæc in consiliis ducū potestatūq; fieri vetitum, velut omnes actus impedientia: & dicitur, si quis ante ostium stans nomine vocet cum muliere iacentem, atque ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio, frangatq; acie demissa, nō poterit iacens coire cum illa, quam diu hæc ubi fuerint.

De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, vnde physiognomia, & metoposcopia, & chiro-mantia, diuinationum artifacia, sua fundamenta habeant.

C A P. L I I.

Vultus verò ac gestus, corporisque motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad coelestia munera capienda conducunt, nōsque superis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non secus atque in elleboro: quam quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, vel Vultus atq;
deorsum. Quantum etiam vultus atque gestus visum, imaginæ gestus quātum imaginatiōnē af-
animalem afficiunt, nemo ignorat: sic co- ficiant.
euntes ad prolem, plerunque vultus quos ipsi tunc vel agunt,
vel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic cle-
mens ac latus in urbe principis vultus latificat populum: fe-
rox vel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mo-
uet gestus ac figura lugentis: sic facile amorem excitat amabi-
lis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figu-
ras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere
coelestibus, quām odores & medicinæ spiritum, atque passio-
nes interiores animam. Nam quemadmodum medicinæ & pas-
siones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiā ge-
stus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam
nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt Qui gestus,
tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut quæsnā re-
genusflexio, aspectu deorsum fixo, veluti deprecantis: pectoris ferant pla-
ictus vultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis qua- netas.
lem describit Satyricus:

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exorrecto trutinatur verbâ labello.

Iouem verò referunt, vultus hilares & honesti, gestus honori fici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: itene genuflexio capite sursum eleuato tāquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroce, crudeles, iracundi, truces, vultusque consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, vultusque consimiles: itē deambulationes & genuflexio, vnicō genū tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, vultus amabiles ac lāti. Mercuriales sunt inconstabiles, strenui, lubricosi & huiusmodi, vultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, benefici, pueriles & eiusmodi. Et quia modū de gestib; loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discrete sunt. Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus venis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, sedu ctorem, imperfectorem. Iupiter verò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bone stature, calum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festuum, superbum, callidum. Sol hominem significat colore fulcum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, stature breuioris, pulchri tamen corporis, corpore calum, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatū, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulcris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, benevolium, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, necq; nigrum, facie ob longa,

Figure qui-
bus plane-
eis respon-
deant.

longa, fronte elevata, pulcris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, versipellem, & variis fortunis subiectum. Luna verò significat hominem colore album, mixto rubore, pulcra statura, facie rotunda, & sepe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; superciliis, benevolum, facilem & sociabilem. Habent etiam signa, et facies signorum suas figuras, quas qui scire velit, in Astrologorum libris eas requirat. Ex ipsis deniq; figuris & gestibus, physiognomia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiā chiromantia, prædientes futuros eventus, non ut cause, sed ut signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæ diuinationum species per inferiora & debiliora signa vaticinari videantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quando nō ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondentia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, vultu, animi affectibus temporisq; opportunitate cœlestia melius imitatur, is tāquam superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & auguriorum.

C A P . L I I I .

Svnt quædam alia diuinationum genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat in variis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, unusquisq; ex probabilitibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de Temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, ut nihil eorum quæ ad publica vel priuata negotia pertinerent, inauspicatiū fecerunt. Romani nil catè perfecerint: populum verò Hetruscum hoc artificio maximè præstisſe, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt verò auspiciorum plures species: nā quædam dicuntur species.

tur pedestria, quæ videlicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex avibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, ut cum in templo vel ali- bi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capie- bantur. Horum quædam dicebantur piacula & triflia auspi- cia, ut cum hostia profugisset ab ara, vel percussa mugitum dedisset, vel in aliam partem corporis, quam oportet, con- cidisset. His superadditur Exauguratio, quando videlicet è manu augurantis virga decidisset, qua contemplari & auspi- cium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat augu- riorum genera, sex videlicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feructus, confert, emponentem, sonnasarnoua, son- nasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, con- fernoua, conferuetus, viaram, herrenam, scassarnoua, scaf- saruetus. deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est au- gurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi ali- quid, & eundo vides hominem, vel auem: eundo vel volan- do, ita quod se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est ti- bi signum bone significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi ali- quid, & eundo prius inuenis vel vides auem, vel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo, vel avis suo itinere vel volatu ante te transit, veniens à dex- tra parte tui, & tendens in sinistram, evanescit: istud est ti- bi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem vel auem, euntem vel volan- tem, & pauset ante te à dextris, te vidente: istud est tibi bo- num signum super negotio. Conferuetus est augurium, quan- do prius inuenis vel vides hominem vel auem, reclinantem à dextris tuis vidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua augariū est, quando homo vel avis post terga consequitur te, & transit te, sed antequā perveniat ad te, vel

tu ad

Auguriorū
genera duō
decim.

tu ad eā, alicubi pauset te vidente à dextris tuis: est tibi signū bonum. Scimasaruetus est augurium, quando vides post te hominem vel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si videris post te hominem vel auem, sed antequam perveniat ad te, vel tu ad eam, pauset in loco te vidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si videris hominem vel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponentem, quando homo vel avis veniens à sinistris, & transiens ad dextram, euane- scit à cōspectu tuo absq; quod videas repausantem: signum est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo vel avis à dextris veniens, post terga tua transiens in sinistram, viderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. Hæc Scotus hastenus. Augurabantur etiam veteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssæa libro decimo se- ptimo: quia putabant illa procedere ex loco sacro, videlicet capite, in quo viget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccâ mentem ve- rit, præsigium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus,
quam in auguriis significationem ha-
beant. C A P . L I I I I .

Prima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipiēda sunt: ut si vestem tuam in initio operis à soricibus cor- rosam senseris, desine ab inceptis: si egrediens offenderis in limine, aut in via impegeris pedem, contine iter: si quid ma- li ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata: ne vel tota intētio frustretur, aut inviliter cō pleatur: sed expecta donec omni meliore faustam agendis ar- ripias horam. Videmus animalia permulta ex vi quadam ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nonne gallus cantus horas solertiſſimè indicat, & alis apertis leonem fugat? aues cōplures cātu & garritu, muscæ acri punctura pluiam præ-

Ominales
aues quæ
sunt.

nunciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tempe-
states præcurrunt. Longū esset retexere omnia præsgia quæ
ex aubus, & animalibus didicere Phrygij, Cilices, Arabes,
Vmbri, Tuscī, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: quæ
per illos multis experimētis & exēplis cōprobata sunt. In om-
nibus namq; sunt abscondita futurorū oracula: maxima autem
quæq; tibi aues ominales pronunciabunt. Hæ sunt quas ex ho-
minibus in aues conversas esse referunt poetæ. Itaq; quid cor-
nix loquatur, diligenter ausculta, stūm q; eius sedentis, aut
volantis à dextris an à sinistris loquax an clamosa an silens,
præcedat an sequatur, transeuntis ve expectet adventum, an
fugiat, quóve discedat, omnia diligenter attende. Dicit Orus
Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias signifi-
cant, quoniam hoc animal duo oua parit, ex quibus marē &
fœminam generari oportet: si autem, quod rariissimè evenit,
duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum
fœminis alteri cornici non admiscentur: itidem neq; fœminæ
alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt. Ideo vnicæ cornici
ocurrentes, augurantur futurum, vt viduali vita sibi viuen-
dum sit. Idem etiam portendit columba nigra: hæc enim post
maris interitum, semper sola degit. Coruos autem non minore
diligentia obseruabis. hos namq; rebus maioribus præferri, &
cornici præiudicare dicunt: & sensit Epictetus Stoicus philo-
sophus & grauis autor, si cui coruus adversum crocitaret,
vel corpori vel fortunæ, vel honori, vel vxori, aut natis ad-
versa portendere. Deinde cygnos, qui aquarū secreta præno-
scunt considerabis. eorū namq; hilaritas non modò nautis, sed
quibusq; præterea peregrinatibus felices præsgiuū eventus,
nisi fortioris superentur superventu, vtputa aquilæ, quæ po-
tentissima imperij sui maiestate, omniū auium fidem, si contrā
loquatur, evacuat: cunctis siquidem aubus altius volat, pro-
fundiusq; perspicit, & ab ipsius lous arcano nunquā excludi-
tur: altitudinem & victoriam, sed per sanguinē portendit: quia
non

non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus adversus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit victoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improviso residens in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domū sedentes, omen duplicitis imperij Asiae & Europæ ei portenderunt. Eadē Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionē domo profugo, et in Hetruriā profecto, Romāmq; pente, pilicū auferens, ac alte volans, rursum capiti reponens, Romanorū regnū illi portendit. Iam verò & vultures significant difficultatē, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis condendæ experientia verificatum est: future quoq; stragis loca ostendunt septem diebus prævenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam inhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem versi respicerent vultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua visa noua Roma, melioribus auspiciis condita est. Pelicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiae suæ pietate subiturum discrimen. Picta avis Pictauorum urbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & voce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiae avis concordiam facit. Grues à gruere antiquo verbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atque inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confessis gratiam refert: cōtra Hippopotamus parricida, ingratitudinem meritorum & iniusticiæ nunciat. Origis avis invidiosissima, invidiæ significat. Iamq; etiam ex minoribus avibus, pica loquax, hospites nunciat: albanellus prætervolans, si à sinistris ad dextram fera tur, hospitijs hilaritatem: si contrario, contrariū indicat. Strix avis semper infausta est, et etiā noctua: quæ quia noctu ex im-

Auguria à
maioribus
auibus su-
menda.

A minori-
bus que su-
manur au-
guria.

proviso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improviso supervenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & vigilantiā significat, quod residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem vero Dido, dum miseretur Aeneæ, infastum sensit. inde cecinit Poeta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in Capitolio cecinit, quū res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; quū Fregellæ ob factam in Romanos coniurationem sunt dirutæ. Inquit Almadel: Bubones & nyctocoraces cum ad insolitas regiones manstionesq; divertunt, iudicio esse earundem rationum & cedium homines morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaveribus, eaq; praesentiūt: morituri autem homines, iam potestate cadavera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia viuit semper in armis.

Lælius Pöpeij legatus in Hispania inter pabulatorum occiditur, id fatum accipiter supra caput volitans, sibi prænunciasse dicitur. Et inquit Almadel, quod eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si vero specie diverse contra se invicem bellum gerant, & quæ amplius non visæ conviviant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, adventu vel recessu suo familiam augeri vel minui portendunt: earum vero volatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum volatu Græcorū stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant, patrimonium amplum vel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurens, evasionē significat. nam ipsa licet pennas non habeat, tamē evolat. Passer autem fugienti malum om̄e est. Ipse enim accipitrē fugies ad noctuā per-

percurrit, apud quam eque periclitatur: tamen in amori bus boni auspicioj est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omnia sunt, nam populū obsequente mōstrant: muscæ verò importunitatē & impudentiam signi cant, quia sèpius abactæ, continuò nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorū non sunt expertes: nam galli can tu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nascituro prægnans Liuia mater ouum gallinæ subductū, eo- vsque sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est: unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero, apud Thebaïdam gallos galli naceos canendo totis noctibus Bœotii, adversus Lacedæmones præ sagisse victoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniam avis illa victa filet, canit autem si vicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestiis, eventuum omnia capiuntur: nam occursus mustele ominosus est. Leporis occursus, iti neranti timendus est, nisi captum ceperit. Mulus quoque infensus est, quia sterilis est. Porcus verò perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugnæ rationem habet. Vnde apud Vergilium visis equis albis exclamat Anchises:

Domestica
rū auguria.

Ab animali
bus omīna
quæ suman
tur.

— Bellum ô terra hospita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacem significat sperandam. Asinus invictus est: profuit tamen Mario: qui cum hostis patriæ pronunciatus, vidit asinum oblatum pabulum spernentem, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis viam ratus, auxiliarem amicorum turbam oravit, hoc unum auxiliij genus exhiberet, & se ad mare conducerent: quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ, Sillæ victoris minas evasit: ut cunq; tamē asellus in augurio occurrat, semper labore, patientia, impedimenta significat. Lupus verò obuius, bonus nuncius est, cuius

efficacia visa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmavit: tamen eius quem antè viderit vocem præludit. P. Africano & C. Fulio Coſſ. Minturnis lupus vigilem laniavit, quādo Romanus exercitus in Sicilia à fugitiis superatur. Quin & perfidos significat, et male fidei homines: quod notum est in Romuli progenie. nam fides quam matre lupa olim luxerunt, & sibi invicem ab initio scrupaverunt, velut lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cū sit hoc animal inter cætera fortissimum, omnibus terrorē incutiens, bonū est: sed leæna mulieri occurrere, malū est, quia conceptum impedit. nā leæna non parit secundario. Quibus & capris occursare bonum est. Legitur quoque in Ostentario Tuscorum, si hoc animal infuso colore fuerit induitum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Pollio-nem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suave rubenti.

Murice, iam croceo mutabit vellera luto.

Bonum etiam est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus: qui etſi viam rumpentes iter tardat, moram tamen hanc auspicij gratia compensant. Canis in itinere faustus est: quod Cyrus expositus in sylvis, à cane ad regnū enutritus est: quem & angelus, Tobiæ socius, non est aspernatus comitem. Castor quia venatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini ſibi ipsi dampnum illatum portendit. Iamq; etiā ex minutis animalibus mures dampnum significant: quæ quum in Capitolio aurum roferunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum inſidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, vota præpedit, & mali ominis est: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant eventum. Aranea à superioribus filū ducens, ſpē venturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norūt ſibi providere, & tutas parare

Minutorū
omina ani-
malium.

parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisque exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsar is mansuetum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nā hoc animal nullo alio membro pollet, quām ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperti sunt: dictum illi ab aruspice, si marem aut foemellam emitteret, aut sibi aut vxori breui moriendum: ille vxoris vitæ suæ præferēs, occiso mare foemellan emisit, paucisq; post diebus vita excessit. Sic vipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum. hæc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis invenitur. Inter omnia autem auspicia & omina, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod evidentius veritatem exponat: eius igitur occursanti conditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gesum, motum, exercitium, complexionem, habitum, nomen, verba sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires. nam cum cæteris animalibus tantum multa insunt præsagiorum lumina, non dubium est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa. quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspicium inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romane vrbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octavium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut adversæ rei augurium illico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Caesarius ambo duces interierunt. Ipse etiam monachorum occursus vulgo omimosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario veluti vultures ex morticiniis vicitat.

Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. C A P. L V.

Auspicia & auguria, quæ ex animantibus & aibus natura prædocent. Orpheum illum theogum primò monstrasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificatur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descendant super quadrupedia, volatilia & alia animantia, per quæ habeat nobis de eventibus humanis præfigire. quod etiam sentire videtur Vergilius, ubi canit :

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi autem sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiae vicinissimus vehementerque similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifestè apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inveniunt, investigant, comprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili sensu vultures futuras prævident strages ex præliis, & congregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam prævideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam viserunt: & relinquunt perdicem, quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociva & terrificæ, unde terror & horror invadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentientes vel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur vel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus: quia eiusmodi splendor non omnibus

Sensus na-
turæ subli-
mitas.

omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ virum, immundas mulieres non oculis tantum, sed voce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectū. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, virum quem adamabat, quando adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præ sensisse venientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quan- dam adulterio convictam per olfactum masculi, congregata à masculo multitudine ciconiarum, ac detegente ipso crimē fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatam, deplumatam ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cum ignorans cum matre sua concubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus genitalia abscidisse, tanquam vindicantem in se ince- stum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cum ad mensam cuiusdam veniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab uno filius hospitis interemptus est: illa reversa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec postea in tectum id reversam fuisse. Iam his exemplis videmus quomo- do super animantia quædam præsagiorum lumina descen- dere possunt, velut signa rerum in eorū gestu, motu, voce, vo- latu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platonicorum doctrinam, est rebus inferioribus vis quædam insita, per quam magna ex parte cum superioribus conve- niunt, vnde etiam animalium taciti consensus cum diuinis cor- poribus consentire videntur, atq; his viribus eorum corpora & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secun-

dum eorum proprietates elicere præfigia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, v'lule, & cæteræ quas suprà recitauimus: bubo quoque, quia avis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdâq; sic volucris venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præfigij, præsertim in auspiciis nautarum, quia aqua non mergitur. unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lœtiſimus ales.

Oſcinae aues. Sunt præterea oſcinae aues, quæ ore cantuq; auspicium faciūt: vt sunt coruus, picus, cornix. unde Vergilius:

Sæpe ſinistra caua predixit ab ilice cornix.

In aviū vo-
latu quid
conferan-
dum. Aues verò quæ futura volatu portendūt, sunt, ſicut buteones, fanqualæ, aquile, vultures, grues, cygni, & ſimiles. in volatu nanque conſiderantur, vtrum tardè an festinanter volent: ſi quando ad dextram, vel ad ſinistram volitent, quot numero inſimul convalitent: hoc modo grues quando festinanter volant, ſignificant tempeſtatem: quando ſilenter, ſerenitatem. Item quando due aues ſimul convolant, & ferales ſunt, malum portendere dicuntur, quia numerus conuolutionis eſt. Simili modo de cæteris investigabis, rationem de numeris huc tranſerendo: præterea ſimilitudinem obſeruare in his coiecturis magistrale eſt, quemadmodum apud Vergiliū diſimulata ipſa

Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni fruſtra augurium vani docuēre parentes,
Aſpice bis ſenos lœtantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam deſpectare videntur:
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et coetu cinxere polum, cantuſq; dedere:

Haud aliter pupp̄sq; tuæ pubēsq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorum, qui audiūt & intelligunt sermones animalium, sicuti apud veteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quod cum olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passerem in arbore considentes, venisse unum aliunde passerculum garritu & voce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos evolasse, dicit ad socios: Passer ille reliquis nunciauit asinū prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticūmq; humi diffusum. his verbis affatim permulti commoti iuere spectatum, & ita factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi invenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinem fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis vox cuiuscunque animalis significativa est alicuius animæ suæ passionis, vel affectus laeti, vel tristis, vel iracundi, quas voces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeò mirandum. Verum Democritus ipse hac artem tradidit, ut ait Plinius, nominando aues, quarū confuso sanguine serpens signatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad venandum, primam auem quam ceperit, coixerit cum corde vulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorūmq; animalium voces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epa draconum comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditque, cor talpæ ad præfagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis & fibris sacrificiorum capiebantur, quarum inventor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages. —

Animalium
voces pas-
sionum ani-
mæ signifi-
catiue sunt.

Iecur exto- Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aru-
rum caput. spices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebat,
duobus in eo constitutis capitibus: quorum unum cui, alterum
hosti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius par-
tis pronunciabant victoriam, quemadmodum apud Lucanum
Pompeianorum cædem, ac Cæsareanorum victoriam exta si-
gnificasse legimus in his versibus:

Quodq; nefas nullis impunè apparuit extis,
Ecce vedit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitinis pars ægra et marcida pendet,
Pars micat, et celeri venas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis viscerib. cor perquirebant. Quod si hostia fl-
ne corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisse, pestife-
ra haec erant auspicia, et piacularia dicebatur. Similiter etiam
si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitus dedisset, aut
in aliam quam oporteret corporis partem cecidisset. De his
legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea procœdit, et in
sella aurea sedit sacrificanti cor in extis bis defuisse. Et C. Ma-
rio Utice intmolanti, iecur in extis defuit. Similiter et Caio
principi, et M. Marcello, C. Claudius et L. Petellius Coſ. cum
immolassent victimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic
morbo, alter Ligurum armis interiit, extis ita prædicentibus:
quod profectò aut deorum virtute, aut daemonum opera fieri
putatur. Hinc maximi semper apud veteres mometi habitum
est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum
Sylle apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in ca-
pite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi victoriū
cum regno portendere interpretatus est, admonuitq; siccirco,
ut solus Sylla extis illis vesceretur. Ipse etiam extorum color
suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color vatem: nam pallida tetrīs
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruento,
Plurimus asperso variabat sanguine liuor.

Tanta olim veneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi quicquid viri illas sectarentur, immo senatus atque reges nihil in auspice agerent. Sed haec omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt.

C A P . L V I .

Caeterum autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostensorumque, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci vates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuique sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaque parte significant. Portenta vero & prodigia, ostentaque quotiescumque contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretarem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo versantur principum, provinciarumque negotia. Solorum siquidem principum, & populorum provinciarumque, ea coelestium cura est, ut præ ceteris per astra, per sidera, per portenta, perque prodigia præfigurantur, admoneanturque. Quod si etiam præteritis seculis idem aliquod, vel consimile quid apparuerit, id ipsum quoque & quid inde secutum sit, considerare oportebit, & iuxta haec, vel eadem, vel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaque similibus. Sic multos excellentes viros & reges, prodigia prævenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os conieccere, quoddam omen fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent, orationis suauitas prænunciata est. He cubæ Paridem pariture, visum fuit parere ardenter facem,

Prodigiæ
rum inter-
pretæm qua-
lem esse o-
porteat.

que Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis sum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus invadaret. Genitrici Dionysij visum fuit parere satyriscum, que prodigiosa somnia, ipse eventus secutus est & comprobauit. Tarquinij Prisci vxor videns flamam lambere Seruij Tullij caput, regnum illi praedixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma verticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens lesionem, quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigiis preventae sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quod sequenti anno pestem validam Romanam invasuram prænunciavit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum ferè simile anno, antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnésq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cœlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, resert aqua sanguini permixtam de cœlo descendisse in modū pluiae, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis value clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inventa sunt. Similes eventus de similibus prognosticare convenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliiquid prædiuinatum est. Sed ex oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. C A P . L V I I .

I Amq; etiam ipsa elementa nos fatales eventus edocent, vnde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomen adeptā sunt, de quibus apud Lucanum benefica illa sese iactare visa est, quando inquit:

At verum, tellus, aerq; , aetherq; , chaōsq; ,
Aequorāq; , & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terrae motibus, crepitu, tumore, trē Geomātia. more, scissura, voragine, exhalatione, ceterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arbs. Sed est & alia Geomantiae species, quæ per puncta vi quadam, in casu terrae inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequentibus. Hydromantia autem vaticinia præstat, per impressiones aquæas, illarūq; fluxus & refluxus, excrescētias & depressiones, tempestates & colores, et similia: cui iunguntur etiam visiones que in aquis fiunt. Genus diuinationis à Persis reperatum, qualē refert Varro, puerum vidisse in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta versibus omnem Mithridati belli eventum prænunciauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quòd artificium etiā Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno precio hydromantiae species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides preciosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erant

Lecanomā-
tia Hydro-
mātiae spe-
cies.

etiam olim fontes fatidici, sicut hodie patras fons Achaea, et quae dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de quibus plura in sequentibus, ubi de oraculis loquemur. Verum hoc etiam referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem consulturus de futuris assatas carnes demittens, subito locus ille aquis replebatur, magnaque; piscium multitudo ac admirabili figura hominibus ignotorum apparebat, è quorum formis vates quod futurum esset praedicebat. Hec latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Atheneus. Simili modo Aeromantia prognostica praebet, per impressiones cereas, per ventorum flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes, perque; imaginationes in nubibus, et visiones in aere. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impressiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perque; visiones et imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illius sequenti anno consulem futurum praedixit, eo quod cum quedam post peractum sacrificium in cineribus conspicere vellet, flama repente exiliuit. Huius generis sunt que dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesque; tempestatum nuncij sentiuntur: pluviae etiam si in lucernis fungi: fluxuose volitet flamma ventum portendi: & lumina cum per se flamas elidunt, aut vix accenduntur: ite cum in eo pedestres coaceruatur scintillae, vel cum tollentib; ollas carbo adhaerescit, aut cum contactus ignis e se fauilla discutit, scintillans emittit, vel cum cinis in foco cōcrescit, et cum carbo vehementer perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quae flamam & fumum scrutatur, eorumque colores, sonos et motus: quando in rectum protenditur, vel in obliquum fertur, siue in orbem voluitur, quemadmodum de his legitur apud Statuum his versibus:

Vincatur pietas, ponecia altaria virgo,

Queramus superos, facit illa aciesque sagaci

Sanguineos flamarum apices, genitumque per auras

Ignem, & clara tamen media fastidia lucis

Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volui, frangiq; rubore.

Iam verò etiā in Aetnæis crateribus atq; in Nymphæis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, leta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respulssent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reviviscientia, de longæua dormitione atq; inedia. C A P. L I I I .

Conveniunt philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra vires corporis, & supra vires sensitivas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere vigorem. Cum itaque animæ hominum omnes perpetuae sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animaliæ vires alias inferiores animas iam quodammodo separatas morbundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & voce parentis revocatur in vitam: atque leones inanimè partum inhalando vivificat: & quoniā, ut aiunt, omnia similia similib. applicata similiū naturarū efficiuntur, et omne patiens & actū alicuius agentis in se recipiens etiā agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hanc vivificationē haud parū conferre, etiā herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentū exviiis confici tradūt, quod tamē plerisq; fabulosum et multis etiā impossibile videri posset, nisi historicā fide haberetur cōprobatus. Nā plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, et rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiā dies revixisse legimus, quemadmodū de Auiola viro cōfulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorem, Tindorecum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thalix filios

mortuos iterum revixisse legimus: plurimos etiam per magos
 & medicos in vita revocatos, sicut de Aesculapio ab historiis
 proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho,
 & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam atq; Apollonio
 Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quem pre-
 ter omnium expectatione currentibus medicis: herba, quam
 draconem vocant, vita restitutum dicunt: alij gustato mellito
 pharmaco revixisse aiunt, unde ortum est adagium: Glaucus
 poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi re-
 vocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit:
 Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corpo-
 ris, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obver-
 sus, vel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, venera-
 bili scena facies ad studia presentium tantum miraculum cer-
 tatum adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris vena
 pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, &
 profatur adolescens. Quae si vera esse debeant, oportet mo-
 ribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere vehe-
 mentioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actio-
 ne solutas: sicut vita, sensus, motus, corpus omne deserant,
 ita tamen, quod homo vere nondum mortuus sit, sed iaceat
 exanimis, & tamquam mortuus, etiam per diuturnum tempus.
 Atq; id saepissime compertum est, pestilentiarum temporibus
 multos videlicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur, in se-
 pulcris revixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus
 ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moy-
 ses ex libro Galeni, quem transstulit Patriarcha, quod accidit
 homini suffocatio, quae durauit diebus sex, nec comedit, nec bi-
 bit, & redundur eius arteriae durae. Et dixit in eodem libro,
 quod accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius
 corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et di-
 cit quod accidit ex casu a loco alto, vel clamore magno, vel
 ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo
 horis,

Suffocatio
 nis & exta-
 sis mira ex-
 empla.

horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit puluis viriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum viuam, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti viui licet similes mortuis sint, & certò moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiā, aut alias curationes, & haec sunt ex his quae valde raro continentur. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos fuscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marsorum & Psillorū gentem vitæ restituebantur. Posse autē huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo verè mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quae per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirāt, ut vix igne revocari queant: & ego saepè vidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra vitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec evigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quæ æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiisse narrat. Legimus etiā Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiisse in spelunca. Hinc natū adagiū: Ultra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub foeni tumulo per totum autūnum, sequenteq; hyemem continuo dormiisse, donec æstate foeno paulatim depasto experrectus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inventus est. Confirmant hanc opinionem Ecclesiasticae historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt,

Somni diuturni exempla.

septem viri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine vlla corruptione, & saepe populos ad ipsos lèdendum ingressos continuò fuisse contractos: denique accolas pæna presenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiunt. Ipse autem inter philosophos nō infimi nominis Xenocrates, longæuam hanc indormitationem, quandam naturalem pœnam, certis quibusdam animarum demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus possibilem et omnino naturalem probat, nec absurdū putat, quod cum cæteris animalibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo et potu, sine excretione, sine tabefactione & corruptione pluribus mensibus dormire possint, id etiam homini, siue hic accidat illi potionē aliqua venefica, aut ægritudine soporifera, scu meticuloſo quodam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem vel remissionē virū, & paſſionum animæ ſuæ poſſe contingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minimā portiunculā ederit, diuturnam deinde poſſe perferre inediā, ceu quondā Helias certiſculento ab angelo pastus, ambulauit & ieunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse ſuo tempore virum apud Venetias, qui in ſingulos annos per quadraginta dies abſq; vlo cibo ageret ieunium. Quodque magis mirū eſt, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil inquam cibi ſumpſiſſet: quod quidem nobis incredibile videri poſſet, niſi confirmaret hanc rem recens, & nostri ſeculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duabus & viginti annis, quoſq; vita exceſſit, ſine omni cibo vixiſſe conſtat. Mirum & illud quod prodiſit Theophrastus fuisse Philimum quendā, qui nullo ſit uſus potu vel cibo, preterquam lactis. Et ſunt graues autores qui herbam quandam Spartanicam deſcribunt, qua Scythes duodecim dies durare ſine cibo & potu, ea ſemel guſtata, vel in ore retenta, tradunt.

Mira ieui-
niorum e-
xempla.

De diui-

Dē diuinatione, quæ per somnia sit. CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarūmq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, non quod phantasma, vel insomnium: hæc enim vana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex vigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascentur. quoties nanque op pressi corporis vel fortune commodis vel incommodis, tunc qualis animus vigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: vel aliquando contrarius in somnio decepti. somnium somnium. igitur dico hic, quod in spiritu fantastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos invenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimodè usuveniunt, iuxta diuersam spiritus fantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile visum sèpius inciderit, eandem aut similem sibi designaverit sententiam, passionem, fortunam, actionem, eventum denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria verè eiusdem rei sèpius obtenta nascitur pervia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenque somnia sua & suos inde obseruare eventus, scilicet, quæ visa in quales eventus inciderunt, ac huiusmodi regulas, scilicet visa & accidentia, cùm somniis, tum vigiliis memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare: ex qua quidem accumula-

tione, ars quedam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum pulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud prævertit signum, quod fuit in nona radicis nativitatis vel revolutionis illius anni, vel in nono signo à signo profectionis. Verißima autem atque certissima diuinatione neque natura neque humanis artibus, sed purgatis mentibus provenit, inspiratione diuina. Quod vero hic ad raticim & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur, C A P . L X ,

Contingit etiam, non modò dormientes, sed & vigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem rationis spe cat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de Diuinatione inquiens: Melancholici propter vehementiam longè bene coniectant, & citò habitum imaginantur, facilimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematis ait; Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atque poëtas. Causa itaque furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille qui atra bilis vocatur, qui adeò prava horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultramaniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeat. Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis vocatur. Hæc enim quando accenditur, atque ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conductentem, maximè autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, preci-

principiè Saturni: qui cum ipse frigidus sit atque siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanae contemplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cùm ab externis officiis ad intima semper revocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiásque ac futurorum præfagia largitur: et hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, et quidam facti sunt poetæ. Ait præterea omnes virros in quavis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus et Plato attestantur, asserentes melancholicos nonnullos instantum præstare ingenio, ut diuini potius quam humani videantur. Sic melancholicos perplures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcimensem, Homerum et Lucretium, saepe furore subito corripi, ac in poetas evadere, et miranda quædam diuinæq; canere, etiam quæ ipsimet vix intelligent. Vnde diuus Plato in Ione: Pleriq; inquit, vates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen rectè de singulis artibus in furore tractauerint, quòd singuli harum artifices legendo diudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, ut suo impetu etiam cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquā rapiantur, quorū præsentia et insti-
 tu, homines debacchari, et mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehensionem, videlicet imaginatiuā, rationalem et mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quādo anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habens corporis membrorumq; vincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subito efficitur inferiorum dæmonum habitaculū, à quibus manualium artium saepe miras accipit rationes. Sic

Melancho-
lici ingenio
pollent.

Melanco-
lici humo-
ris imperiū.

videmus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, vel alterius cuiusque artis evadere magistrum. Quando vero eiusmodi demones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quae ad elementorum turbationes, temporumq; vicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatem, inundationem, terrae motum, mortalitatem, famem, stragem & eiusmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Cornelium sacerdotem, quo tempore Cesar & Pompeius in Thessalia confligebant, Patauij furore corruptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnae praenarrasse. Quando vero anima tota in rationem convertitur, mediorum demonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumque nanciscitur scientiam atque prudentiam. Sic videmus hominem aliquem subito in philosophum, vel medicum, vel oratorem egregium evadere, ex futuris autem praedicere quae ad regnorum mutationes & seculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cum vero anima tota in mentem assur rexerit, tunc sublimium demonum receptaculum effecta, ab illo arcana ediscit diuinorum, puta Dei legem, ordines angelorum, & quae ad eternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris vero praevidet, quae diuinae prudentiae adiacent, ut futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, vel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllae ante adventum eius longo tempore vaticinatae sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquuo intelligens, Cumane Sibyllae recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam venit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies caelo demittitur alto.
Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:
Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:

ille

Ille Deūm vitam accipiet, diuisq; videbit
 Permixtos heroes, & ipse videbitur illis,
 Pacatumq; reget patriis virtutibus orbem.
 Subditque inde serpentis occasum, & ligni mortis, sive ligni
 scientiae boni & mali venenum sopitum iri, inquiens :
 Occidet & serpens, & fallax herba veneni.
 Mansuram tamē originalis peccati somitem innuit, cum dicit :

Pauca tamen suberunt priscæ vestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem accla-
 mando Dei sobolem, adorat his verbis :

Chara Deūm soboles magnum Iouis incrementum,
 Aspice convexo nutantem pondere mundum,
 Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum:
 Aspice venturo letentur ut omnia seculo,
 O mihi tam longæ maneat pars ultima vitæ,
 Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quedam prognostica, quæ inter confinia naturalis
 & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti
 proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura prævidet:
 quia, ut inquit Plato in Repub. qui sensibus minus præpediti
 sunt, eo acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi
 viciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis vinculis, cum
 omnino corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lu-
 mina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & in-
 timis, ac mente: de triplici animæ appeti-
 tu, ac passionibus voluntatis.

C A P. L X I.

Est Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum ho-
 minis primæui corpus non immediate creasse, sed cœli-
 tum adiutorio ex elementis composuisse atq; formasse. cui opi-
 nioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putas
 summum Deum mundi totius deorumq; & dæmonum crea-

torem esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animatum genera iuniores deos ad mandatū summi Dei procreasse. nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dij itaq; ex terra & igne aereq; et aqua, portiones quasdam mutantes ligantēsq; inuicem, corpus vnum ex omnibus confecerunt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentis singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundie præcordia, cupidiñi uterum, nobiliores autem sensus in caput, veluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos, & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partium, quibus pariter quinque organa sive subiecta, quasi fundamenta quedam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim supremo loco collocati, purissimi sunt, ignis lucisque naturæ sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aeris: tertium possident nares, medianam inter acrem aquamq; continentes: deinceps vero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totum diffusus, terræ crassitudini deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibiliibus à longinquò percipiunt, ut visus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aerem non appropinquanta percipit: gustus autem non nisi propinquata sentit. Tactus utroque modo se habet. nam appropinquanta corpora sentit: & quemadmodum visus per medium aerem cernit, ita etiam tactus per medium virgam vel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus è sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet. hoc nanque & gustu reliqua animalia præcellit: sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus evincitur, sicut à cane qui homine acutius videt, audit, at-

Sensus exte-
riores qui-
bus elemen-
tis respon-
deant.

Gustu & ta-
ctu homo
reliqua pre-
cellit ani-
malia.

sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet. hoc nanque & gustu reliqua animalia præcellit: sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus evincitur, sicut à cane qui homine acutius videt, audit, at-

que

que oſſicit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus & ho-
mines vident, lynces & aquilæ. Sensus verò interiores, ut vult
Auerrois, in quatuor partiti ſunt: quorum primus commu-
nis appellatur, eo quod omnes que per externos ſenſus hau-
riuntur imagines, primus colligit atque perficit. Secundus, viſ
imaginatua, cuius officium eſt cum iſpa nihil praefentiat, ima-
gines à prioribus ſenſibus acceptas retinere, eāſq; tertie ſen-
tiendi naturæ, que phantasia exiſtimandi atq; cogitādi viſ eſt,
offerre, cuius opus eſt, acceptis imaginibꝫ, quid aut quale ſit
id cuius illæ imagines ſunt, percipere atq; iudicare, atque ea i-
pſa que ſic diſcreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit,
quartæ potentie, quam memoriam dicimus, feruāda commen-
dare. Etenim illius in genere virtutes ſunt, diſcurſus, diſpoſi-
tio-nes, perſecutiones & fugæ, atq; concitationes ad agendum. At
in ſpecie intellectualium intellectio-nes, virtutes, diſciplinæ ra-
tio, confiliū, elecțio. Hæc aut̄ eſt, que per ſomnia nobis futura
monſtrat: unde phantasia aliquādo nominatur intellectus phā-
taſticus. eſt enim ultimū reſtigiuſ intelligentiæ, que, ut ait Iam-
blichus, omnibus animi viribus adnata, omnes figuræ effingit,
ſimilitudines ſpecierū, & operationes, viſaq; ſeu impreſſiones
virium aliarum transmittit in alias: que quidem à ſenſu mi-
cant, in opinionem excitat: que verò ab intellectu, ſecundo lo-
co offert opinioni, ſed à ſeipſa ab omnibus imagines fuſcipit,
atque per ſuam proprietatem, ſecundum aſſimilationem pro-
priè deſignat, omnes actiones animæ fingit, atq; exter-
nas accommodat intimis, etiam corpori impreſſiones imprimit. Ha-
bent autem ſenſus iſti ſua organa in capite. nam ſenſus commu-
nis cum imaginatione, priores cerebri cellulas poſſidet, licet

Senſuſ or-
ganæ in ca-
pite.

Ariſtoteles organum ſenſus communis poſuerit in corde: cogi-
tatiua autem virtus, ſupremum, & medium capitis obtinet,
deinde memoria poſtremum. Porrò organa vocis atq; ſermo-
nis, multa ſunt, ſiquidem interni pectoris inter latera, muſculi,
thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horum maximè,

quod est cartilaginosum, secundum recurrentes nervos, & plectrum lingue, & omnes haec particulae & musculi, qui ex vestigationis organa sunt. Sermonis vero organum proprium est, in quo plasmatur, formatur, & figuratur verba & loquela, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinentibus vicem, et paleo sonum facient, dentium & oris apertione, veluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilem animam, quae per corporis organa vires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & haec geminam naturam habens. Vnam rerum earum quae naturae ordine continentur, causas, proprietates progressusque perquirantem, & in veritatis contemplatione contentam, quem iccirco contemplatum intellectum vocant. Alteram mentis naturam siue vis, quae agenda, quaeque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione versatur, quem iccirco actuum intellectum vocant. Hunc itaque ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognoscemus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporum, & ulterius per medium siue intellectum abstracta, quae nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum anime ordinem tres nascuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui est inclinatio quedam naturae in suum finem, ut lapidis decorsum qui inest omnibus: alius animalis, qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupisibilem: tertius intellectivus, qui appellatur voluntas, in hoc differens a sensitivo, qui est per se illorum, quae possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas vero et si sit per se omnium possibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse impossibilium, qualis fuit in dæmone appetente se esse aequalem Deo: itaque voluptate & dolore continuo alteratur & depravatur, dum inferioribus potentias assentitur. Vnde quatuor ex eius depravato appetitu nascuntur in passiones,

Mentis ge-
mina natu-
ra.

passiones, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quarum prima vocatur oblectatio, que est mentis sive voluntatis quedam mollities atque assentatio, quia illi quomodo sensus porrigit suavitati libentissime consentit, paret, atque obsequitur: quam ictice definiunt esse inclinationem animi ad emollientem voluptatem. Secunda vero dicitur effusio, quae est remissio aut dissolutio virtutis, quando videlicet ultra oblationem tota mentis vis atque intentio praesentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusque se diffundit et effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferens, exultat et inaniter gloriatur. Quarta et ultima est malevolentia, voluptas quedam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex benevolentia in seipsum, quam ex malevolentia in alios. Atque his quatuor passionibus ex depravato voluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorem, tristiciam, metum, et de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristiciam, quemadmodum misericordia tristicia quedam est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differencia & speciebus. C A P. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quam quidam motus sive inclinationes provenientes ex apprehensione aliquius rei, tanquam boni vel mali, convenientis vel disconvenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, videlicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones. nam quandoque sequuntur apprehensionem sensitivam, et tunc respiciunt bonum, aut malum temporale, sub ratione commodi vel incommodi, delectabi-

lis et offensivi, et dicuntur passiones naturales sive animales: quandoque sequuntur apprehensionem rationalem, et sic respiciunt bonum aut malum sub ratione virtutis et vitij, laudis et vituperij, utilis et inutilis, honesti et turpis: et dicuntur passiones rationales seu voluntarie: quandoque sequuntur apprehensionem mentalem, et respiciunt bonum et malum sub ratione iusti et iniusti, veri et falsi, et tunc dicuntur passiones intellectuales, sive syndæresis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa vis animæ concupitiva, et diuiditur in concupiscibilem et irascibilem, et utraque respicit bonum et malum, sed diversimode. Vis enim concupiscibilis quandoque respicit bonum et malum absolute, et sic causatur amor seu libido, et econtrario odium: vel respicit bonum, ut absens, et sic causatur cupiditas: seu desiderium et malum, ut absens, sed ut imminens, et sic causatur horror, fuga et abominatio: vel respicit bonum et malum, ut praesens et adeptum, et sic oritur hinc delectatio, lætitia, voluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum et malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum sive obtinendum, fugiendum vel depellendum: et hoc quandoque cum fidentia: et sic causatur, hinc quidem spes, inde vero audacia: quandoque cum diffidentia, et sic oritur desperatio, et metus, sive timor. Quandoque vis ipsa irascibilis surgit in vindictam, et hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatae iniuriae seu lesionis, et causatur ira. Et sic perimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum. C A P. LXIII.

Passionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, vim regitiam habet phantasia, seu virtus

virtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primò diuersimodè alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum vel deorsum, ad extra vel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris. Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in verecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira vel timore, sed subito. Rursus ira vel cupiditas vindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, vocis defectum, atque palorem. Tristitia sudorem, & albedinem cœruleam. Misericordia etiam, quæ tristitia quedam est, sepe miserantis corpus male afficit, ut aliud corpus videatur affectum. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum, patiatur et alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, hoscunt medici, eo iudicio non men animæ in passione heroica deprehendentes. Sic Naustrotus cognouit Antiochum amore Stratonicae captum. Manifestum præterea est, passiones eiusmodi quando vehementissimæ sunt, posse mortem inferre: et hoc apud vulgus palam est, nimia læticia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sepe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, vtrung; accepto tragicæ victoriæ hunio, subito mortuos. Sic mater viso filio è Cannensi prælio redeunte repente obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus notum est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sepe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex hismodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoque sensus amittuntur.

Animis passiones mortem non nisi quam inferunt.

tunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quādoq; sequūtur, quandoq; verò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proveniunt, ut in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus vehemens auditasq; vocem excusit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sēpē vita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sēpē statim revertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audacie vehe mens ira faciat, ipse ostendit Magnus Alexander, qui in India prælio circumventus, lumen & ignem ex se profundere viū est. Thedorici pater ignis scintillas ex toto corpore profusisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono proflarent. Atque horum similia nonnunquā in bellis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginativa non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat.

C A P . L X I I I .

PASSIONES supradictæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter virtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam vehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & conglatione dentium ex visu vel auditu aliquo, vel quia videmus vel imaginamur alium comedere res acres: sic videns aliud oscitare etiam oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam terti alicuius spectaculi gustum inficit, & provocat naufragium: quidam sanguinis' humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum afferriri vident, sentiunt in ore salivam amaram. Et narrat Gulielmus Pariscensis se vidisse hominem, qui solo aspectu medicinæ mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cum tamē nec substantia medicina,

nec

nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum pervenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratione somniantes se ardere, vel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si vere ardeant, cum tamen veritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per imaginationem apprehensa. Non nunquam etiam ipsa humana corpora transformantur transfiguranturq; & transportantur, saepe quidem in somniis, non nunquam etiam in vigilia. Sic Cippus qui postea electus est rex Italiæ, dum taurorum pugnam victoriāmq; vehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem manè corniger repertus est, non alivnde quam virtute vegetatius vehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput elevante, & cornua producente. Vehemens enim cogitatio, dum species vehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt: ille nutritis a se imprimis membris, cum propriis, tum aliquando etiam alienis: sicut imaginatio prægnatis in foetum imprimis rei desiderata notam: & imaginatio morbi à cane rabido, in vrinam imprimis imagines canum. Sic multi subito canescunt: alius è puerro, unius noctis somnio, in virum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre volunt, dum ille correptionem vehementer timet, alter Christi vulnera vehementius contemplatur. Sic multi etiam transportantur de loco ad locum transeuntes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando videlicet vehementis alicuius concupiscentiæ, aut timoris, vel audaciæ species spiritibus impressæ, vaporibus permixtae mouent organum tactus in sua origine, unde cum phantasia, quæ motus localis principium est. Vnde concitantur membra & organa motus ad motum, mouenturq; sine errore ad locum imaginatum, non quidem ex visu, sed ex phantasia interiore. Tanta est vis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraque exempla,

Mira imaginatio vis.

Francisci
stigmata.

quibus vis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quæ illud scribit Atticena de quodam, qui cū vellet, corpus suum paralysi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit vni, ut in insaniam non casu incideret, sed iudicio perveriret. nam dum insanios imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam ad simulabat insaniam, ad veram rededit. Et Augustinus refert, quosdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite vertice totam depónerent ad frontem, revocarentq; cum vellet: & alium quendam solitum sudare, ubi vellet. Notum quoque est, aliquos flere cum volunt, & ubertim lacrymas profundere: quosdā etiam repertos, qui eorum quæ deglutissent, varia paulatim tanquam de sacculo, quod placuissest, proferrent. Et hodie adhuc videmus plures, qui aiuum, pecorum, canum, hominumq; quorūmq; voces sic imitantur exprimuntq;, ut discerni omnino non possint. Iam verò & foeminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: similia & suo tempore accidisse testatur Pontanus, de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aemilia: quæ, cum utraque nupta, post plures annos in viros mutatae sunt. Quantum autem ipsa imaginatio posset in animam, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ vicinior quam sensus, quare etiam plus agit in animam quam sensus: sic mulier per introductas certis magicis artificiis sortes imaginationes, somnia, suggestiones, sèpissime ligantur in amorem alicuius arctissimum. Sic perhibent Medeam ex solo sonnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima non nunquam per vehementem imaginationem, vel speculationem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodum Celsius narrat de quodam presbytero, qui quoties collubuissest, auferebat se à sensibus, & iacebat similis mortuo, ut cum pungeretur & vreretur, non sentiret ullum dolorem, iacebatq; immotus & sine anhelitu: hominum tamen voces, si altius inclamassent, tanquam ex longinquο se audisse postea referebat.

referebat. Verum de his abstractionibus latius in posteriorebus differemus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se
in corpus alienum. C A P. L X V.

Passiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando vehementissimæ sunt, nō solum possunt immutare corpus proprium, verum etiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum: ita, quod admirabiles quedam impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, vel inferre. Nā passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprij. Sic anima fortiter eleuata, & vehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, vel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Avicenna, quod ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morbus à cane rabilo in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienū agit, quando inficit foetum in alio, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrose generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisaniis confinibus situm, Carolo Boemie regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar bursitam & villosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptiste, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progeneravit. Atque id non solum in hominibus, sed etiam brutis animalibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, virgis in aquam projectis, discolorasse oves Laban. Sic pauonum aliarumque volucrum cubantium Pauones alibi quomo-
do produ-
cantur.

circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, vbi vehementius se intenderint, non modo corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis cibutibus quam pernicioſiſimè homines fascinat. Assentient ipsis Auicenna, Aristoteles, Al-gazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à vapore alterius corporis morbidi facillimè infici, quod in peste & lepra palam videmus. Rursus, in vaporibus oculorum tanta vis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulis & catablepà aspectu suo homines interimunt: & foemine quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem irate aspicerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atque animam unius, ab animo alterius posse ſimiliter affici, cum sit animus longè potentior, fortior, feruentior, motuque valenter, quam vapores ex corporibus exhalantes, nec etiam defunt media, per quæ operetur: ncq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quam alieno corpori. Hoc modo frunt hominem, solo affectu atque habitu agere in alterum: idcq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infelicitum hominum procul fugiendum, horum ſiquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitofa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac felicium consortia præcipiunt appetenda, quoniam ſua propinquitate multū nobis profunt. Sic vt enim odor ex aſa foetida, vel muſco: ſic ex malo mali, & ex bono boni, aliiquid proſilit in proximum, ac diu quandoq; perſuerat inſuſum. Nunc verò ſi paſſiones ſupradictæ tantam vim habent in phantasia, certè maiorem habent in ratio-nc, quatenus iam ratio ipsa, phantasia eſt excellentior. Muſto deniq; maiorem in mēntc. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga ſuperos defigitur, ſæpe corpus tam proprium quam alienū, circa quod eſt affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollo-nio, Pythagora, Empedocle, Philolao muliſq; prophetis, & etiam

Ratio ex-
cellentior
phantasia.

etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus.

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quām necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

C A P . L X V I .

PASSIONES animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuant, potentissimæq; evadunt, quatenus cum cœlo cōsentient, vel naturali quodam p̄acto, vel voluntaria electio-
ne seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus: Qui ele-
git id quod melius est, nihil differre videtur ab eo, qui habet
hoc ex natura. Conducit ergo maximè in quovis opere ad
beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imagi-
nationibus, electionibus, deliberationibus, cōtemplationibus,
et similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passio-
nes enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam
vehementer agitant, ac subito nos nostrāq; superis exponunt
eiusmodi passiones significantibus: tum etiam ob dignitatē &
propinquitatē suam cum superioribus multo magis atq; am-
plius cœlestia capiūt, quām res quævis materiales. Potest enim
animus noster per imaginationē, vel rationem quadam imita-
tione, ita alicui stellæ conformari, ut subito eiusdem stellæ mu-
neribus impleatur, tanquam sui influxus proprium recepta-
culum. Mens verò contempnatrix quatenus se ab omni sensu,
imaginatione, natura, deliberatione se vocat, & ad separata se
revocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indaga-
tionis non existit. Multa enim mens nostra per fidem opera-
tur, quæ est firma adh. esio, fixa intentio, & vehemens applicatio
operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum coo-
perantem & dantem vim ad opus, quod facere intendimus, a-
deò, ut fiat quodammodo in nobis idolum virtutis suscipien-
de, & rei in nobis vel à nobis faciendæ. Debemus igitur in
quovis opere & rerum applicatione vehementer affectare,

imaginari, sperare, firmissimeq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et verificatū est apud medicos, firmam credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & medicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquando vel plus quam medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicina virtus & efficax vis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti, maximè quando ille medico adhibēs fidem eo ipso sese disponit ad mendicis & medicinæ virtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsitation virtutem animi operatis, quæ inter vtrung; extremum medium est, dissipat atq; frangit. vnde contingit optatum à superioribus influxum frustrari atq; deperdi, qui sine animi nostris stabili ac solida virtute rebus & operibus nostris coniungi atque vniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. C A P . L X V I I .

Dicunt philosophi, maximè Arabes, animū humanum quando per suas passiones & effectus ad opus aliquid attentissimus fuerit, coniungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentiis: et ita quoq; coniunctum causam esse, ut mirabilis quædam virtus operibus ac rebus nostris infundatur, cum quia est in eo rerum omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc verificatur artificū characterū, imaginū, incantationū & sermonū querundam

Res omnis
naturalem
habet ad a-
nimū hu-
manū obe-
dientiam.

syndam, & plurimorum aliorū experimentorum mirabilium ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus vehementer amantis, afficiā habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortissime odītis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ affectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, verbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitū animæ & acquirunt mirabiles quasdam virtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quādo ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quādo fertur in aliquē magnū excessum alicuius passionis vel virtutis, arripit særissime ex seipso horā vel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cōtra Gētiles fatetur. Sic mirandæ multæ virtutes admirabiles quasdā operationes causantur & sequuntur, per grādes affectiones in rebus illis quas dictat tūc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, vel saltem parum nisi autori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset autor illarum: & hic est modus per quē invenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quenquamque volentem operari in Magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, virtutem, mēsuram, ordinem & gradum in potentia ipsius vniuersi.

Regula generalis.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat.

C A P. L X V I I I .

INest etiam hominum animis virtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi quando fertur

in magnum excessum alicuius passionis, vel virtutis, intatum,
 ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius
 est, et ad se convertit: et inferius eadem ratione ad superius
 convertitur, vel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res
 que superiorem alicuius stellae obtinent gradum, ligant, vel
 attrahunt, vel impediunt res, que tenent inferiorem, prout
 inter se convenient vel disconveniunt. Hinc timetur gallus
 a leone, quoniam presentia solaris virtutis convenit gallo ma-
 gis quam leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœle-
 stis ursus superiorem obtinet gradum: sic adamus impedit ma-
 gnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo
 homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per re-
 rum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus dotibus oppor-
 tunè expositus, si in virtute solari fortior evaserit, ligat et tra-
 hit inferiorem in admirationem et obedientiam: in ordine lu-
 nari ad seruitutem vel infermitatem: in Saturnali ad quietem
 vel tristiciam: in Iouio ad venerationem exhibendam: in Mar-
 tio ad timorem vel discordiam: in Venereo ad amorem vel laeticiam:
 in Mercuriali ad persuasionem et obsequium, et similia.
Ligationis
radix. Radix vero huiusmodi ligationis ipsa est affectio anima
 vehemens et exterminata, cum concursu ordinis cœlestis.
 Dissolutiones autem vel impeditiones huiusmodi ligationis
 sunt per contrarium effectum, et illum excellentiorem et
 fortiorum. nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam sol-
 uit et impedit. Denique ubi times Venerem, oppone Saturnum:
 ubi Saturnum times aut Martem, Venerem oppone vel
 Iouem, hos enim inimicos et maximè contrarios inuicem fe-
 xunt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos et contra-
 rios in istis inferioribus causantes. nam in cœlo qui-
 dem, ubi nihil deficit, ubi amore cuncta re-
 guntur, odium seu inimicitia esse
 minimè potest.

Desermo-

De sermone atque virtutibus verborum.

C A P . L X I X .

Ostenso itaque nunc in animi affectibus magnam redidere virtutem, sciendum insuper est, non minorem incesse verbis rerumque nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus, & rationales dicti sumus, non à ratione, quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta vocem in verbis & sermone intelligitur, quæ vocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam & Græcis & rationem & sermonem & verbum sonat. Est autem verbum duplex, internum videlicet & prolatum: internum verbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine voce fit. quemadmodum dum in somniis nobis loqui & disputare videmur, & in vigilia etiam silentes sëpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in voce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis,oris apertione & sermone lingue profertur: in quo parens natura corpoream vocem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enunciatiua & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaque verba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum, sed & virtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sëpe potentia, ut non immutent solummodo audientes, sed etiam alia Quæ verba corpora & res inanimatas. Illa autem verba maioris, præceteris majoris efficaciae sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cum expreßius, tum sint efficaciz.

mysteriosius representant: quæq; à digniore lingua, & san-
ctiori dignitate instituta sunt. hæc enim veluti signa quædam
& representationes, seu sacramenta rerum cœlestium & su-
pernaturalium vim obtinent, cum ex virtute rerum explica-
tarum, quarum vehicula sunt, tum ex vi insita illis à virtute
instituentis & proferentis.

De virtute propriarum nominum. CAP. LXX.

Propria rerum nomina magicis operationibus pluri-
mum necessaria testantur fermè omnes. Nam quum vis
rerum naturalis procedit primò ab obiectis ad sensus, deinde
ab his ad imaginationem, ab hac denique ad mentem, in qua
concipitur quidem primò, deinde per voces & verba expri-
mitur. Dicunt ictirco Platonici in hac ipsa voce, siue verbo,
siue nomine, iam suis articulis formato, ipsam vim rei sub si-
gnificationis forma, quasi vitam aliquam latere: primò ab
ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porrò per vo-
ces siue verba quasi partum editam, postremò etiam scriptis
Propria no seruatam. Hinc dicūt Magi, propria rerum nomina esse quo-
mina rerū dam rerum radios ubique semper præsentes, rerumq; vim
radij qui-
dam sunt. seruantes, quatenus essentia rei signatae in ipsis dominatur ex
discernitur, atque res per illa tanquam per proprias & vi-
uas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex cœlorum influxi-
bus & elementis cum virtutibus planetarum summus opifex
producit diuersas species & res particulares: sic secundum eo-
rundem influxuum & influentium proprietates propria re-
bus nomina resultat & imposita sunt ab eo, qui numerat mul-
titudinem stellarū omnibus eis nomina vocans, de quibus nomi-
nibus alibi dicit Christus: Nomina vestra scripta sunt in cœlis.
Hos itaq; cœlestium influxus rerumq; singularum proprietati-
tes cognoscēs protoplastes, nomina rebus secundum earū quid-
ditates imposuit, sicut scriptum est in Genesi, Quia adduxit
Deus cuncta quæ creauerat coram Adam, ut nominaret illa:
& sicut ipse vocauit rem, hoc est nōmē illius, quæ quidem no-
mina

inima projecto admirandas in se rerum significatarum continent vires. Omnis itaque vox significativa primo significat per influxum harmoniae cœlestis, secundario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atque per illam: quando autem in aliqua voce siue nomine concurrunt utræque significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata virtute, naturali videlicet & voluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacissimum, quoties debitum locis & temporibus & solennitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quod cum Romæ puella quedam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta virginè nomen eius accuratè inquisivit, quo cognito aliquod occultum pronunciasse, quo puella revixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritus obseruatio, ut cum urbem aliquam ob siderent, eius proprium nomen, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quadam tunc eius urbis tutelares deos evocarent: urbemq; ipsam habitantesq; devouerent, atq; sic tandem absentibus diuis devinceret, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, adytis arisq; relictis,

Dij quibus imperium hoc steterat. —

Carmen vero, quo evocabantur numina hostilesque deuouebantur, cum oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse velit, apud Liuium & Macrobiu[m] requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumque virtutibus, & astrictionibus.

C A P . L X X I .

Vltra verborum atque nominum virtutes, alia quoque maior virtus reperitur in orationibus complexis à

veritate in eis contenta, quæ maximam vim imprimendi, immutandi, ligandi & stabilicandi habet, adeò ut exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ veritatis virtus non est in verbis simplicibus, sed in enunciationis, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecations, deprecationes, orationes, invocations, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus & orationibus pro attrahend. stelle aut numinis aliquius virtute, oportet diligenter considerare quas in se quælibet stella continet virtutes, effectus & operationes, atque hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere: deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedire: supplicando & obtestando, pro eo quod cupinus adipisci: accusando & detestando, id quod volumus destrui & impediri, atque ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus numeris, & proportionibus debitè distinctam. Iubent præterea magi invocandum & precandum, per nomina eiusdem stelle sive nominis, quibus tale carmen attinet, & per sua mirabilia, sive miracula, per cursus suos & vias suas in sphæra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatem, quæ in eo est, per fortes, & mirabiles virtutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquicns, per frugiferam tuam dexteram constanter deprecor, per lætiferas messium ceremonias, per tacita, secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebae Siculae sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarum Proserpinæ nuptiarum demeacula, & lumenosarum filiæ inventionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium. Præterea cum multi iugis stellarum

stellarum nominibus, iubent nos etiam invocare per nomina intelligentiarum ipsis stellaris præsidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione cæteræq; circumstantiæ, quas norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum nostrum revertamur. Eiusmodi itaque carmina aptè atque ritè ad stellarum normam composita intellectu sensuque plenissima, vehementi affectu oportunè pronunciata, tum secundum eorum articulorum numerum & proportionem, atque secundum formam ex articulis resultantem vñā, atque per imaginationis impetum vim maximam cōspirant in incantante, atque subinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorsum effectus sermonesque incantantis intenduntur. Instrumentum, verò ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calcens, spirans, viuens, motum, affectum, significatum secum screns, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione denique conceptus: per huius itaque spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentissimas cœlitus concipiunt carmina virtutes, multo quidem sublimiores, & effacioces quam spiritus, & vapores ex vita vegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atque ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & verba carminis inhalare, ceu virtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ virtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam diuam virtutem dispositam. Atque hic est notandum, quod omnis oratio, & scriptura, & verba, si verba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atque formam consuetos inducunt motus: ita etiam præter solitum ordinem, & retrogradè prolata, aut scripta ad insolutos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia.

C A P. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse poti-
tentiam, ut penè omnem naturam posse subvertere creda-
tur, quemadmodum inquit Apuleius, Magico susurramine ad-
mnes agiles reverti, mare pigrū colligari, vētos vnanimes ex-
pirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas evelli, diem tol-
li, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere vices rerum, dilataq; longā
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torpuit, & præceps audito carmine mundus.

& paulo ante:

Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta veneni
Excantata perit.—

Item Vergilius in Damone:

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis: &
Atq; fatas alio vidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læſa Ceres sterile vanescit in herbam,
Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; vitibus tua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si vera non essent, non tam arctè statuta poena legibus
fancitum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem fidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido devocat ossa rogo.

Cutt

Cum libet, haec tristi depellit nubila cœlo:

• Cum libet, æstiuo convocat orbe niues.

De quibus omnibus benefica illa se multum iactare videtur
apud Ouidium, cum ait:

Cum volui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes redire suos, concussaq; sisto:
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, ventos abigoq; vocoq;
Vipereas rumpo verbis ex carmine fauces,
Viuaq; saxa sua convulsaq; robora terra,
Et sylvas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulcris,
Te quoq; luna traho.—

Omnis præterea poëtae canunt, & philosophi non negant,
posse carminibus miranda multa effici, ut pelli segetes, cogi
fulmina, vel imperari, curari mōrbos, & eiusmodi. Nam &
Cato in re rustica contra bestiarum morbos quibusdam vteba
tur canticis, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomo
nē quoq; eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testatur.
Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorū doctrinam,
humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, nume
rum, per totidem, scilicet triginta sex dæmones curari, quo
rum singuli propriam partem suscipiunt atque tuentur, quo
rum nomina patria voce appellat, quibus invocatis incanta
mentis suis vitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De virtute scripturæ, & de imprecationibus
& inscriptionibus faciendis.

C A P . L X X I V .

Officium verborum atque sermonis est interiora men
tis enunciare, ac de penetrabilibus cogitationum secre
ta depromere, voluntatemq; pandere loquentis. Scriptura au
tem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis vocisq; nume
rus, collectio, status, finis, cōtinentia et iteratio faciens habitū,

qui unius vocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in voce, in verbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipiatur, voce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiam scribitur. Atque idcirco iubent magi in quovis opere facientes imprecatio[n]es & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, ut si herbam colligat, vel lapillum proferat, ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecatio[n]es & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat, sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Invenimus quoque idem praeceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod vel ipse testatur Vergilius, ubi canit:

Terna tibi haec primum triplici diversa colore
Licia circundo, terque haec altaria circum
Effigiem duco. — & paulo post:
Nec te tribus nodis ternos Amarylli colores,
Nec te Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.

& ibidem:

Limus ut hic durescit, & haec ut cera liquefcit
Vno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante.

C A P . L X X I I I I .

Dicit Deus homini mentem atque sermonem, quæ (ut dicit Mercurius Trismegistus) eiusdem virtutis, potentiae, atque immortalitatis præmium censetur. Sermonem vero hominum ipse omnipotens Deus sua providentia in diversas linguas diuisit, quæ quidem linguae iuxta suam diuersitatem etiam diversos, ac proprios receperunt scripture characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes,

tēs, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio, sed
 diuinitūs sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus at-
 que ip̄is diuinis corporibus virtutibusq; consentiant. Præ o- Hebræorum
scriptura
sanctissima.
 minib⁹ verò linguarum notis Hebræorum scriptura omnium
 sacratissima est in figuris characterum, punctis vocalium &
 apicibus accentuum, veluti in materia, forma & spiritu con-
 sistens: in sede Dei, quod cœlū est, siderū positione primū exa-
 rata, ad quorum figuram, vt testantur Hebræorum magistri,
 sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorum cœlestium plenissimæ,
 cum per eorum figuram, & formam, & significata, tum per
 numeros in illis significatos, tum per earūdem variam colli-
 gantiæ harmoniā. Vnde secretiores Hæbræorū Mecubales ex
 literū illarum figura, & characterū formis, earūdemq; si-
 gnatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate,
 directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, co-
 ratione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligā-
 tia, reuolutione literarum, & punctorum, & apicum, ac sup-
 putatione numerorū per literas significatorum omnia expli-
 care promittūt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rur-
 sus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur He-
 bræi alphabeti sui literas, videlicet in duodecim simplices, se-
 ptēm duplices, & tres matres, quas tanquam characteres re-
 rum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, &
 tria elementa, videlicet ignem, aquam, terram: nam aerem non
 elementum, sed velut elementorum glutinum & spiritum ha-
 bent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaque ex
 planetarum & signorum aspectibus simul cum elemētis op̄is
 ce spiritu & veritate omnia producta sunt & producuntur:
 ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta si-
 gnificantibus constituuntur rerum omnium nomina, velutis sa-
 cramenta quedam & vehicula rerum explicatarum, illarum
 essentiā & vires vbiq; secum ferentes. Horum profunda sen-
 sa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, nu-

meris, situ, ordine & revolutione inhærent, ut Origenes ictus
 circa existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam
 vim minimè retinere, quia non retineant suam naturalem si-
 gnificationem: sola enim nomina primaria, quæ sunt recte im-
 posita, quia significant naturaliter, actuitatem habent natu-
 ralem: non sic est de his quæ significat ad placitum, quæ acti-
 uitatem non habent, ut significativa, sed ut in se res quædam
 naturales. Si qua autem est lingua prima, et causalis, cuius ver-
 ba habent naturalem significationem, hanc cōstat esse Hebraicam,
 cuius ordinem qui profundè & radicaliter tenuerit, at-
 que illius literas proportionabiliter revoluere noxerit, cuius-
 cunq; idiomatis perfectè inueniendi normam & regulam ha-
 bebit. Sunt itaq; vigintiduæ literæ fundamentum mundi, &
 omnium creaturarū quæ sunt, & nominantur in eo, & omne
 dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum revolutio-
 nibus nomen, & esse, & virtutem sortiuntur. Oportet autem
 illarum investigatorem per singulas literarū combinationes
 tam diu discurrere, quovsq; pateat vox Dei, et apertus fese of-
 ferat sacratissimarum literarum textus: hinc enim voces, &
 verba in magicis operibus efficaciā habent, quia illud in quo
 primum magicam exercet natura, vox est Dei. Sed hæc altio-
 ris speculatonis existunt, quam ut in hoc libro tractanda ve-
 niant: Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud
 Hebreos tres matres sunt: videlicet, אֵרִי. Septem duplices, vi-
 delicet, בְּגַבְּרָה תְּמִזְלָה. Reliquæ duodecim videlicet, מְחֹלָה שְׁמַעְתָּה גְּסֻעָתָה simplices sunt. Par ratio apud Chaldeos est. Ad ha-
 rum imitationem etiā cæterarū linguarū literæ signis & pla-
 netis atq; elementis suo quodā ordine distribuuntur. Nam ex
 Græcis ΑΕΗΙΟΥΣ septem planetis respondent, ΒΓΔΖ
 ΚΛΜΝΠΣΤ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæ-
 teræ quinq; ΘΞΦΧΥ quatuor elementa & mundi spiritū re-
 præsentat. Apud Latinos vero hæc eadē, sed alio ordine signi-
 ficantur. Nā vocales quinq; AΕΙΟV, atq; I&F V consonan-
 tes se-

tes septem planetis adscribuntur. Consonantes verò B C D F G L M N P R S T præsunt duodecim signis : cæteri , scilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi spiritum repræsentat. Y, quia Græcus & non Latinus character est , & Græcis verbis solum inferiens , sui idiomatis sequitur naturam. Verùm illud non est ignorandum, Hebreas litteras compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habent similitudinem maximam cum coelestibus & mundo. Cæterarū verò linguarū litteras tantā efficaciā non habere, quia ab illis remotius distat. Harum verò dispositiones sequēs tabella explicabit. Habet etiā literæ queq; sui ordinis numeros duplices, extensos videlicet, qui quotas litterarū secundum suum ordinem simpliciter exprimunt, atq; collectos, qui præcedentīū omnium literarum numeros secum recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta varios numerandi modos resultant. Quorum numerorum vires qui cognouerit, poterit in unaquaq; lingua per suas litteras admiranda elicere mysteria, pariterq; et præteritorum & futurorum temporum colligere vaticinia. Sunt insuper & alia litterarū cum numeris mysteriosa coniugia , sed de his omnibus in sequentibus libris abundè disse-
rentes, huic priori libro hīc finem
imponemus.

א	א	א	B	B
ב	ב	ב	C	C
ג	ג	ג	D	D
ד	ד	ד	E	E
ה	ה	ה	F	F
ו	ו	ו	G	G
ז	ז	ז	H	H
ט	ט	ט	I	I
כ	כ	כ	J	J
ל	ל	ל	K	K
מ	מ	מ	L	L
נ	נ	נ	M	M
ס	ס	ס	N	N
פ	פ	פ	P	P
ר	ר	ר	R	R
ש	ש	ש	S	S
ת	ת	ת	T	T
ח	ח	ח	A	A
ט	ט	ט	E	E
ז	ז	ז	I	I
כ	כ	כ	O	O
ל	ל	ל	V	V
מ	מ	מ	Y	Y
ט	ט	ט	I conso.	I conso.
ט	ט	ט	W	W
Terra	א	א	ו	K
Aqua	ג	ו	ו	Q
Aer			ף	X
Ignis	ז	ז	ץ	Z

AMPISSIMO DOMINO,
PRINCIPI ILVSTRISSIMO,
Hermann ab Vuyda, Princi electori, Vuestphaliæ &
Angariae Duci, Domino & Archipræfuli Coloniensi &
Padebornensi, Domino suo gratosissimo, Hen-
ricus Cornelius Agrippa ab Nettez-
heim, S. D.

 *N*nunc (Princeps illustriſſime ampliſſi-
mēque præſul) reliquos occultioris philo-
ſophiæ ſiue magia libellos, quos nuper me
editurum fuiffe, quando priorem illorum
in lucem dedi, tu & magnidecentiæ promiferam: ſed re-
pentina fermè & inopinata Diuæ Margarethæ Au-
ſtriacæ principis meæ obitus ſuperveniens, ab illo eden
diſtudio tunc me retardauit. Deinde quo minus ede-
rentur, obſtituit nonnullorum roſtratorum ſycophan-
tarum, atque ſcholasticorum aliquod ſophistarum im-
probitas, ob editam de Vanitate ſcientiarum & excel-
lentia verbi Dei declamatione, ſine intermiſſione con-
tra me ſeuientium & acerba odij, inuidiæ, liuoris &
calumniarum cōtinuatione contra me certantiū, quo-
rum alij elato ſupercilio, plenis buccis, declaratoria vo-
ce in templis apud promiscuum populum me impie-
tis traducebant: alij angularibus ſuſurramentis per ſin-
gulas domos vicatim imperitorum aures mea infamia
complebant: alij per publica & priuata conciliabula,
Pontifices & principes iſſumq; Cæſarem cōtra me in-
ſtigabāt. Hinc hæſitare cœpi, eſſemne rēſiduos hos libel-
los editurus, quum ſubdubitare hoc ipſo me maioribus

obiūcere calumniūs, et veluti ex fumo in flammā conūcere, timórque quidam rusticus inuasit, ne illos edendo tibi molestus plus quām officiosus viderer, ac etiam tuæ sublimitati zoilorum illorum cōflarem inuidiam, parit érque detrahentium linguis te obijcerem. Quæ omnia cūm me varia desperatione perturbaret, hæsitationem meā tuæ intelligentiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, sine superstitione religio, cæteræq; in te notissimæ virtutes, & maior omni exceptione autoritas atq; integratas, quæ obtrectantium linguas facile continere, atq; etiam refrenare possent, excuso timore erexerunt impuleruntq; id rursum audentius aggredi, quod iam propè ex desperatione deseruerā. Accipe igitur nunc (princeps illustrissime) bono animo hunc secundum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis magiæ mysteria intimamus, patefactis omnibus atque monstratis quæ de iis perita rerum prodit antiquitas, quæq; ad noticiā nostram per venerunt, quo studiosis & horum arcanorū curiosis post naturalium virium ostensionem, etiam cœlestis magiæ arcana (hactenus neglecta, & parum iusta noticia à posteris apprehensa) nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus quotusquisque post hac profecerit, aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti: quodq; foribus patefactis hæc è vinculis emitterentur, facultatem præstitisti.

H E N R I C I C O R.
A G R I P P A E D E O C C V L T I O -
re Philosophia, sive de
Magia,

L I B E R I I .

De necessitate Mathematicarum disciplinarum,
atq; de mirandis multis operibus, quæ so-
lis mathematicis artibus perpe-
trantur. C A P. I.

Athematicæ discipline ad Magiam tam sunt
necessariæ atq; cognatae, vt qui hanc absq; il-
lis profiteatur, is tota aberret via, frustraque
laboret, minimèque desideratum adsequatur
effictum. quæcunque enim sunt & sunt in i-
stis inferioribus naturalibus virtutibus, omnia hæc numero,
pondere, mēsura, harmonia, motu & lumine sunt atq; regū-
tur: & omnes res quas videmus in istis inferioribus, habent ra-
dicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam abs-
que naturalibus virtutibus, ex solis mathematicis disciplinis,
opera naturalibus similia produci possunt, vt inquit Plato, res
non quidem veritatis & diuinitatis particeps, sed simulacra
quædam sibi ipsi cognata, vt corpora euntia, vel loquentia,
quæ tamen carent virtute animali, quales fuerunt, quæ apud
antiquos Dædali simulacra, & ærūiaæ appellata sunt, &
quorum Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes sei-
plos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat
Homerus: & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ con-
vivio seiplos motasse, aureaſq; statuas pincernarum, & structo-
rum opera conviuis præfasse. Leguntur etiam statuae Mer-
curij quæ loquebantur, & colubæ Architæ quæ lignea volabat:
& quæ narrat Caſiodorus Boethij miracula, Diomedē in ære

buccinantem, æneū anguem insibilantem, simulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunque ex Geometria, & Optica prodeunt simulacrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aeris locuti sumus, fecimus mentionem. Sic fiant specula, alia cōcaua, alia cōlumnaria, facientia rerum simulacra in aere, remotis extra se spaciis velut umbras videri, cuiusmodi Apollonius, et Vitellius in suis libris de Perspectiva & speculis docuere. Et legimus Magnum Pompeiū speculum quoddam inter spolias ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiant specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiꝝ lumine irradiata, totum circumvicinum aerem mirabilibus implet phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lumente sole omnia quæcumq; illius radiis illustratur, per remota plurium miliarium spacia evidentissimè cernuntur. Hinc magus expertus philosophiae naturalis, & matheseos, cognitisq; mediis scientiis ex his utrisq; existentibus, Arithmetica, Musica, Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitisq; etiam mechanicis, artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra ceteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quiq; & scientissimi valde admirantur. Nonne in hunc diem vestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columna, portæ Caspiæ ex ære cōflatæ, & ferreis trabibus obseratae, ut nullo ingenio, nec arte elidi possint? & Iulij Caesaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extucti arte montes & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia vidi vix credibili arte congregatas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas valles, & actos in planum montes, perfoſſa saxa, adaperta mari promotoria, excavata terræ viscera, diducta flumina, iuncta maribus

maris,

maria, coercita æquora, scrutatāq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas, rursusq; alias restitutas continent. Quæ omnia et si cum natura ipsa pugnare videantur, tamen legimus facta, et in hunc diem cernimus illorum vestigia eiusmodi vulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui current ea intelligere atque scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod videntes, cæcuentes intellectu, effectum omnem in demones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Ut si quis ignoret virtutem magnetis, videatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aera suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus levatur suspensum, hoc attestante versiculo:

Ferreus in mediis volitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si vero cognoverit virtutem magnetis ad ferrum, et expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, et nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic vos scire convenit, quod sicut per res naturales virtutes colligimus naturales: ita per res abstractas mathematicas et coelestes, virtutes suscipimus coelestes, puta motum, vitam, sensum, sermonem, præfigium et diuinationem: etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: et ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, et futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Pariensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis vocibus loqui perhibent. Qui vero eligere nouerit materiam dispositam, et patienti paratiſſimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Phy-

sicis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus virtutem & efficientiam tam ad bonum quam ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebreorum, ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris, eorundemque potentia & virtute.
C A P. II.

Inquit Seuerinus Boethius: Omnia quæcunque à primæa rerum natura constructa sunt, numerorum videntur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorū multitudo mutuata est, hinc temporum vices, hinc motus astrorum, & cœli conversio, omniumque status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiūque virtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ virtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores occultiores, mirabiliores atque efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfecciores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, denique maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas vires sortiuntur: quamobrem etiam ad dæmoniaca & diuina munera consequenda plurimū valent, plūisque possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquid elementale multum valent atq; possunt.

Omnia certis constantis numeris. Rursus omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris subsistunt. virtutemque sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisiq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atque voces per numeros, eorumq; proportionē vim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortae, per lineas & puncta constituant characteres & figuræ: et hi sunt proprij operibus magicis, medio existente

existente inter utrosq; appropriato per declinationem ad extrema, vt in usu literarum. Deniq; omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cuncta constant, distribuitque singulis singulas virtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in voce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius verò & Boethius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, vt neminem absque illis posse rectè philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili sive vocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academicci & Augustinus noster nihil curant: sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationem vocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quam diuinis atque coelestibus. Per illum habetur via ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem atque ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia via quam per numeros formales non processit.

Quantas virtutes numeri possideant in rebus
cùm naturalibus tum transnaturali-
bus. C A P. III.

IN numeris itaq; mirandam latèrē efficaciam & virtutem, tam ad bonum quam ad malum, non modò splendidiſſimi philosophi vnanimiter docent, sed etiam doctores catholici: præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentariis super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinem redigisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorū virtutibus singularem librum composit. Cæterū nunc in natura-

Pentaphyl. quantas virtutes possident numeri, patet in herba quæ pentadæ phylon, hoc est, quinquefolium dicitur. hæc enim virtute quinarij resistit venenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atque eius folium bis quotidie unum vino sumptum, curat ephemoram: tria, tertianam: quartuor, quartanam. Similiter semenis heliotropij grana quartuor pota, quartanis: tria vero, tertianis prodesse dicuntur. Simili modo verbenaca febribus in vino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percussiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud varios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certè habent, quæ est ipsa varia variorū numerorum

Septenarij mirum experimentū. ad se inuicem proportio. Mirum quoq; de septenario experimentū, quod masculus omnis septimus absq; fœnella intermedia natus, vim habet curandi scrophulas solo tactu vel verbo.

Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio, quæ est in numero. Illudque quod suprà diximus, sem

In numeris hic quid cōsiderandū. per mente teneatur, non in vocalibus & mercatoriis numeris has vires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus,

hæc Dei & natura sacramenta distincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros vocales & naturales cum diuinis coniungere, & eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere.

Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebatur per numeros nominum, in quibus profectò nisi magnum aliquod latéret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebreos

Numerorū significatio. & Caballistas celeberrimus est, sicut infra ostendemus. Sed illud sciendum est, quod numeri simplices significat res diuinæ: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum Arithmetican

ticam mediocritatem, propter identitatem seu excessum æ qualitatem inuicem copulantur: corpus vero, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatem compositum sit: animal vero ipsum, ex utroq; anima scilicet & corpore, secundum eam que harmoniae convenit, mediocritatem constet: hinc est quod numeri plurimum operatur in anima, figure in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De vnitate, & eius schala. C A P. IIII.

Nunc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia vero numerus nihil aliud est quam vnitatis repetitio, primò ipsam vnitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissime penetrat, omniumque numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se vnicè coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: unde etiam in seipsum multiplicata, nihil producit nisi seipsum: indivisibilis est, partium omnium expers: quod si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in vnitates: nulla tamen harum vnitatum maior, vel minor est tota vnitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaque non in partes, sed in seipsum: ideoque vnitatis non hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupatur, quod ita necatur, ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quod vnum solum ipsa sit, & se queri semper velit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulae, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium est & finis, neque ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum vnitatis omnium rerum principium est, & usque ad vnum omnia collentia sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quae sunt, vnum ipsum desiderant: quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab

vno in multa processerunt, sic cuncta quae ad illud unum à quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Unum igitur ad summum refertur Deum, qui cum ipse sit unus et innumerabilis, innumeratas tamen res de se creat, et intra se continet. Unus itaque est Deus, unius Dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoque in mundo phoenix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus: in armentis rector unus, et grues unam sequuntur; et multa alia animantia unitatem venerantur. Inter membra corporis, unum est principium, à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alij volunt) cor. Unum est elementum vincens, et omnia penetrans, ignis. Una res est à Deo creata, subiectū omnis mirabilitatis, que in terris et in caelis est, ipsa est actu animalis, vegetalis et mineralis, ubique reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa: sed innumeris figuris et enigmatibus velata, sine qua neque alchymia, neque naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mortui sunt. ab uno I E S V C H R I S T O rursus regenerati sunt: et quod ait Paulus, Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus et pater omnium, unus mediator Dei et hominum. unus altissimus creator qui super omnes, per omnia et in omnibus nobis. unus enim pater Deus, à qua omnia, et nos in illo: unus Deus I E S V S Christus, qui per omnia, et nos per ipsum: unus Deus spiritus sanctus, in quem omnia, et nos in ipsum.

SCALA V-NITATIS.

In mundo Arche- typo.	Iod.	Vna diuina essentia, fons omnis virtutis & potestatis, eiusq; nomen unica simplicissima litera expressum.
In mundo intel- lectuali.	Anima mū- di.	Vna suprema intelligentia, prima crea- tura, fons ritarum.
In mundo cœle- sti.	Sol.	Vnus rex stellarum, fons lucis.
In modo elemē- tali.	Lapis phi- losopho- rum.	num subiectum & instrumentum o- mnium virtutum naturalium & trās naturalium.
In minore mun- do.	Cor.	Vnum primum viens, & ultimum nortens.
In mundo infer- nali.	Lucifer.	Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.

De dualitate, & eius scala.

C A P. v.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate vna & vna coordinatus: nec dicitur numerus incompositus, sed magis propriè, nō compositus: ternarius autem primus numerus incompositus dicitur: binarius autem primum unitatis germen & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusque primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus prime æqualitatis, extremitatis & intervalli, indeq; iusticiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quod duob. gaudeat pariter ponderatis: diciturque numerus scientiæ, & memorie, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à Domino: Erunt

Binarij ap-
pellatio-
nes.

duo in carne vni. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quam vnum: habent enim emolumentum suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam prævaleat contra vnum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus. duo enim sunt sexus, masculinus & foemineus: & columbae bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo foeminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona matræque participans, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiæ numerus discordie & confusionis, infortunij & immundicie. vnde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi nō fuit dictum, Et vidit Deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, qnare iussit Deus omnia animalia immunda in arcum bina ingredi: quia binarius (vt dixi) numerus immunditiae est, estq; in auspiciis infelicissimus, præsertim si res illa à quibus auspicium capitur, Saturniae sint vel Martiae: nam hæ due infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occursacula vmbRARUM, terriculamenta laruarum, noctu menta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (vt Eusebius refert) vnitatem Deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem vero dæmonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum, sed confusionem quādam vnitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos vnitatem Apollinem nuntiupare: diada litem & audaciam: triada iusticiam, quæ est summa perfectio, neque tamen vacat multis mysteriis. Hinc duas bulæ legis in Sina, duo cherubim respicientes in propiciatoriū apud Mosen, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas Dei apparitiones, videlicet facies & posteriora, vidit Moses:

item

item duo testimenta, duo præcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonum, boni & mali, duæ creaturæ intellectuæ, angelus & anima, duo lumenaria magna, duò solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo clementa producentia animam viuentem, terra & aqua!

SCALÀ BINARII.

In Archetypo.	תְּהִלָּה לְאֵל	Nomina Dei duarum literarum.
In mundo intellectuali.	Angelus	Anima
In mundo cœlesti.	Sol	Luna
In mundo elementali.	Terra	Aqua
In minore mundo.	Cor	Cerebrum
In mundo infernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor dentium;

De Triade & eius scala. C A P. VI.

Ternarius primus numerus incompitus, numerus satcer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in Deo; tres sunt virtutes theologales in religione. Hinc est quod ad cæremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

— Numero Deus impare gaudet:

Et Pythagorici vtebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, vnde apud Vergilium;

Idem ter socios pura circumluit vnda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus. hinc illud Vergilij:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco. — Et paulo post:

Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, vincula necto.

Et de Medea legimus:

Verbâq; ter dixit placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita fistunt.

*Et apud Plinium, Terna despue re deprecatione in omni medi-
cina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siqui-
dem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra
quæ nulla datur dimensionis progresio, vnde primus nume-
rus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod corpori trimetro, &
numero cubicō nihil addi potest. Quare Aristoteles in princi-
pio sermonum de cœlo, illum quasi legem vocat, secundum*

*In rebus tria quæ sunt. quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiri-
tualia constant, principio, medio, fine. tribus (vt Trismegistus
dit) perficitur mundus, hemarmene, necessitate, & ordine: hoc
est, conventione causarum adinuicem, quam pleriq; fatum di-
cunt, & executione ad foetum, ac foeturæ debita distributio-
ne. Tota temporis mensura ternario concluditur, videlicet,
præterito, praesenti, futuro. Omnis magnitudo tribus contine-
tur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne
corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres sympho-
nias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron.
Tria quoq; sunt animarum genera, vegetativa, sensitiva & in-
tellectualis: atq; hanc rationis, iracundiae, cupiditatisq; distri-
buit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à Deo di-
sponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq;
idealibus formis, sicut binarius materiae procreanti, & unitas
fabricatori Deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt,*

Oroma-

*Ternarius
idealibus
formis de-
putatus.*

Oromafim, Mitrīm, Arāminim: hoc est, Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, videlicet supercoelestium, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, videlicet viginti septem, omnes musicæ proportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa serie differunt: habetque ternarius in harmonia diapente, gratiam vocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturarum potentiae, memoria, mens & voluntas. Tres sunt ordines beatorum, videlicet martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, videlicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, videlicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quovis signo facies & decani, tresque cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresque furæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam, Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali divinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ virtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Iohas fuit in ventre piscis: totidem Christus in sepulchro.

In Archety- po	Pater	Sadai Filius	Spiritus san- ctus	Nomen dei trili- terum Tres personæ in di- uis.
In mundo intellectua- li	Suprema innocentes	Media Martyres	Infima Confessores	Tres hierarchia- ans glorum Tres gradus bea- torum
In mundo celesti	Mobilia Cardines	Fixa succedentes	Communia Cadentes	Tres quaternio- nes signorum Tres quaternio- nes domorum
	Diurnus	Nocturnus	Particeps	Tres dominii tri- plicatum
In mundo elemental	Simplicia	Composita	Decomposita	Tres gradus ele- mentorum
In minore mundo	Caput, in quo viget intellexus respondens modo intel- lectuali	Pectus, vbi cor, sedes vi- tae, respon- sibilis modo intel- lectuali.	Venter, vbi gi- gnitiva virtus membraq; geni- talia respondens modo elemen- tali.	Tres partes respon- siones triplici mi- do
In mundo infernali	Aleclo Minos Malefici	Megeira Aeacus Apostata	Tisiphone Radamanthus Infideles	Tres furiae infer- nales Tres indices infer- nales Tres gradus dan- natorum.

De Quaternario, & eius scala. C A P. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn ap-
 pellant, ipsumq; omnibus numerorū virtutibus prae-
 ferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum nu-
 merorum, vnde & omnia fundamenta tam in artificialibus,
 quam in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus:
 significatque soliditatem, que per figuram quadra-
 tiam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadra-
 tus planus primus, qui constat duabus proportionibus, qua-
 rum

rum prior est vnius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: na-
 sciturq; gemina processione & proportione, videlicet vnius
 ad vnum & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaterni-
 tate desinens: quæ proportiones in eo differunt, quod iuxta a-
 rithmetica sunt sibi inæquales: iuxta geometricam vero æqua-
 les. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trini-
 tatis mysterium complectitur. nam ipsius simila proportione,
 prima scilicet vnius ad vnum, unitas paternæ substantiæ signi-
 ficatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis: altera autem
 processione, etiæ simila, videlicet duorum ad duo, notatur se-
 cunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis
 patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus,
 processione secunda. Hinc superexcelsum Deo diuinæq; trini-
 tatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He:
 ubi aspiratio He, spiritus ab utroq; processionem denotat. ipsa
 enim He duplicata, utrāq; syllabam totumq; nomine terminat:
 pronunciatur autem Ioua, ut aliqui volunt, unde gentium ille
 Iouis, quem & veteres quatuor auribus pingebant. Vnde qua-
 ternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pytha-
 gorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt
 gradus in scala naturæ, scilicet esse, vivere, sentire, intelligere.
 Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens,
 progrediens, circularis. Quatuor sunt in celo cardines, scili-
 cet ortus, occasus, medium cœli, & imum cœli. Quatuor sunt
 sub cœlo elementa, scilicet ignis, aer, vndaq; , tellus: secundum
 hæc, quatuor in celo triplicitates: quatuor sub cœlo qualita-
 tes primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his
 quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Itē
 annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt ver, æstas, autumnus &
 hyems: similiter aer in Eurum, Zephyru, Austrum &
 Boream diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & to-
 tidem inferni. Quaternarius præterea omnē implet scientiā:
 primo omnem numerorum simplicē progressum quatuor im-

plet terminis, videlicet uno, duobus, tribus & quatuor, consi-
tuens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, pri-
mum parem, & primum imparem in se continens. Habet in
musica diatessaron, gratiam vocis quartæ: item tetrachordum
& diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos con-
centus invenit, omnemq; musicæ harmoniam continet. nam du-
pla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, dis-
diapason, diapente, diatessaron, omnisque consonantia inter
quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam qua-
tuor terminis complectitur, scilicet punto, linea, planite &
profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, sci-
licet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam
physicam implet, in qua sunt naturæ virtus seminaria, natu-
ralis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor e-
tiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia,
virtute & actione. Complectitur moralem philosophiam qua-
tuor virtutibus, scilicet prudentia, iusticia, fortitudine & tem-
perantia. Habet etiam vim iusticie. hinc quadruplex lex, scili-
cet prouidentiae, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœ-
lo: prudentiae, ab homine. Quatuor insuper iudicarie poten-
tie in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio,
sensus. Multam quoque & maximam in mysteriis vim habet:
hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureurando testaban-
tur, tanquam summum, quo fides nitatur, & credulitas firma-
ri posse: hinc dictum Pythagoricum iusturandum, quod in
his versibus sic expreſſit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,

Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à to-
tidem euangelistis per vniuersam ecclesiam recepta. Hebrei
principium Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt.
Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahometistæ, Gre-
ci, Tuscæ, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt:

ita,

Ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, dñs, esar, Deus. Hinc Lacedæmonij summum iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à missis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluum Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielm, quatuor animalia magna ascendebant de mari, et pugnabant quatuor ventis. Item in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis antè & retro, stabant in circuitu sedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

SCALA QVATERNARII AD QVA-
TUORELEMENTORUM CORRESPONDEN-
TIAM.

Nomen dei quadrilites rum.					In mūdo archety- po vnde lex p̄o widen- tie.
Quatuor tri- plicates si- ne hierar- chia intelli- gibles.	Seraphim Cherubim Throni	Dominati- ones Potestates Virtutes	Principa- tus Archange- li Angeli	Innoce- ntes Marty- res Confesso- res	in mūdo intelle- ctuali, vnde lex fatalis.
Quatuor an- geli presiden- tes cardini- bus cœli.	מִיכָאֵל Michael	רְפָאֵל Raphael	גַבְרִיאֵל Gabriel	אֹרְרִיאֵל Vriel	
Quatuor prefec- ti ele- mentorum.	שָׂרָה Seraph	כֶּרֶזֶב Cherub	תַּרְשִׁישׁ Tharsis	אַרְיָאֵל Ariel	
Quatuor a- nimalia san- ctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor tri- plicates tri- buum Israel.	Dan Affer Nephthalim	Iehuda Iachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor tri- plicates a- postolice.	Matthias Petrus Iacobus ma- ior	Synois Bartholo- mæus Mattheus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Ihadæus Andreas Thomas	
Quatuor eu- angelistæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	In mūdo cœlesti à quo lex natura.
Quatuor tri- plicates si- gnorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricor- nus	

Stelle

stella & plā netæ ad ele- mēta relati.	Mars & Sol	Jupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates ælestium ele- mentorum.	Lumen	Diaphanus	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor ele- menta.	לִבָּן Ignis	רוּחַ Aer	מִים Aqua	עֲפָר Terra	In mūdo elementa li rbi lex genera- tionis & corru- ptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Sucum	
Quatuor tē- pora	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor car- dines orbis.	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mi- xtorū genera- perfecta.	Animalia	Planteæ	Metalla	Lapides	
Quadrupli- cia animalia	Progres- siva	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respon- dent elemētis in plantis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in me- tallis.	Aurum & ferrum	Cuprum et stannum	Argentum rrium	Plumbum & argen- tum	
Quæ in lapi- dibus.	Lucentes & ardētes	Leues & trāsparētes	Clari & cō- gelati	Graues & opaci	
Quatuor ho- minis elemē- ta.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In mino- re mūdo scilicet homine, à quo lex pru- dentia

<i>Quatuor potentiae animae.</i>	Intellec-tus	Ratio	Phanta-sia	Sensus	
<i>Quatuor iudiciorum potestates.</i>	Fides	Sicutia	Opinio	Expertum	
<i>Quatuor virtutes morales.</i>	Iusticia	Temperantia	Pruden-tia	Fortitu-do	
<i>Sensus respondentes elementis.</i>	Visus	Auditus	Gustus et olfactus	Tactus	
<i>Quatuor humani corporis elementa.</i>	Pirus	Caro	Humores	Ossa	
<i>Quadruplex spiritus.</i>	Anima-is	Vitalis	Gignitius	Naturalis	
<i>Quatuor humores.</i>	Holera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
<i>Quatuor complexionum mores.</i>	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
<i>Quatuor principes demoniorum non centes in elementis.</i>	סָמָאֵל Samael	אַזָּאֵל Axazel	אַזָּאֵל Azael	מַהְזֹאֵל Maha-zael.	In mundo infernali ubi lex irae & punitiones.
<i>Quatuor fluminis inferna.</i>	Chlege-ton	Cocytus	Styx	Acheron	
<i>Quatuor principes demoniorum super quatuor angulos orbis.</i>	Oriens	Paymon	Egyn	Amay-mon.	

De quinario, & eius scala.

C A P . V I I I .

QVINARIUS numerus haud paruae est potentiae: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex foemina & masculo. impar enim numerus mas est, par vero foemina. Vnde Arithmeticci illum quidem patrem, hunc vero matrem vocant. Igitur haud paruae perfectionis atque virtutis est quinarius, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; preterea vniuersi numeri, videlicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrius secus circa quinarium, denarium dividendo adsumas, hinc nouem, inde uero unum: vel, hinc octo, inde vero duo: siue septem & tria; seu sex & quatuor, unaqueq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarius, & eius aequedistans: & in circo numerus connubij appellatur a Pythagoricis: dicitur & iusticiae, quia denarium ex aequilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, visus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, vegetativa, sensitiva, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinque sunt in manib. digitii, quinq; sunt in coelestib. errantes planetae, secundum quos quintuplices in quois signo termini. In elemenis quoq; quinq; genera mixtorum, videlicet lapides, metallae, plantae, zoophyta, animalia: totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, tantia, volantia. Sunt & quinq; genera quibus a Deo componuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit aequitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in ceteris ortus rationem habes. Habet quoque hic numerus vim magnam in expiationibus. nam in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit venena. Dicitur quoque numerus felicitatis & gratiae, & est sigillum Spiritus sancti, & nexus omnia ligans, atque numerus crucis, etiam Christi vulneribus principibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo ser-

Quinarii
nomen clau-
ture.

uare

uare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq; vim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater invenit gratiam coram Domino, & præseruatus fuit in diluio aquarum. In huius numeri virtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, suprà quam à natura concessum est, genuit filium, crevitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinque literis invocatur, nomen diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, invocabatur nomen Dei trigrammaton שְׁדָה: in tempore legis, nomen Dei tetragrammaton יהָוָה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt אָדָנִי adonai: in tempore gratiæ, nomen Dei pentagrammaton effabile יהָשָׁרָה Ihesu, quod non minore mysterio etiam triliterum invocatur שְׁרָה:

SCALA

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammaton.		אלירון אלחרם יהושע	Elion Elohim Ihesuh			In mūdo Archety-po.
Quinq; sub iantiae intel ligibiles.	Spiritus primætie vocati du, siue filii intelli ly dei.	Spiritus secunde rarchie, hierarcie, di vocati angeli gentie.	Spiritus tertia hie rarchie, porum celestium qui mit tuntur.	Ani mae cor porum celestium	Heroes siue anime beatæ	In mūdo intelle Elwale.
Quinq; stellæ ratice, domini terminorum.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercu rius	In mūdo cœlesti.
Quinque genera corrūptibilium.	Aqua	Aer	Ignis	Terra	Mixtum	In mūdo elementa li.
Quinq; species mixtu um.	Animal	Planta	Metallū	Lapis	Zoophy tum	
Quinque sensus.	Gulflus	Auditus	Visus	Ta clus	Olfacilis	In minore mūdo.
Quinque tormenta corporalia.	Amaritudo mortificans	Vulnatus horrifrons	Tenebrae terribiles	Ardor inex tinguis belis	Fætor penetrans	In mūdo infernalib.

De senario, & eius scala.

C A P. I X.

Senarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu: ab unitate usq; ad denarium: solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec ultra abundantia superfluus. Nam si partes eius, medium scilicet, tertiam & sextam, quae sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarij corpus perfectè implent: qua quidem perfectione ceteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptijsq; prorsus accommodatus assertur, mundiq; signaculum appellatur. senario enim numero constitutus mundus, neque immoderata abundantia superfluus, neque frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est ex consummatus à Deo mundus: sexto enim die vidit Deus cuncta que fecerat, & erant valde bona. Igitur perfecti sunt coeli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis. nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quod seruus Hebreus sex annis seruat domino suo. Sex diebus gloria Domini inclinavit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex ale sunt cherubini, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt errores planetæ, Saturnus, Jupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq; eclipticam discurrentes: Sex sunt in elementis substantiæ qualitates, videlicet acuitas, raritas, motus: & horum opposita, obtusitas, densitas quies. Sex sunt differentiae positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest;

poteſt, videlicet magnitudo, color, figura, intervallum, ſtatus, motus. ſolida etiam figura quadrati ſex superficies habet. Totius harmoniae toni ſunt ſex, videlicet quinq; toni, & duo hemitonias, quae faciunt tonum unum qui eſt ſextus.

SCALA SENARII.

In archetypo.	אל גברך אלrhohim	Nomina ſex literarum.					
In mūdo intelligibili	Sera-phim	Cherubim	Throni	Dominatio-nes	Potes-ta-tes	Vir-tutes	Sex ordines ange-lorū qui ad inferia-na non mittuntur
In mūdo cœleſti	Saturnus	Jupi-ster	Mars	Venus	Mer-cu-rius	Lu-na	Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aber-rantes
In mūdo elementali	Quies	Rari-tas	Acui-tas	Ob-tuſi-tas	D'en-sitas	Mo-tus	Sex ſubſtantifica-qualitates elemen-torum
In minore mūdo	Intellec-tus	Memo-ria	Senſus	Mo-tus	Vita	Effen-tia	Sex gradus homi-nis
In mūdo inferna-li	Aclēus	Mega-lāſius	Orme-nus	Lycus	Ni-con	Mi-mon	Sex demones cala-mitatum omnium autores

De ſeptenario, & eius ſcala.

C A P. X.

Septenario numerus variae & multiplicis potentiae eſt. Conſtat enim ex uno & ſex, vel ex duobus & quinq;, vel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde ſi ſingula eius membra, eorumque compagines conſideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex ſuarum partium colligantia, quam ſeorsum ſua plenitudine, omni maiestate eſſe plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagori-ci humanae vitæ v hiculum, quod nō tam ex partibus ſuis mu-tatur, quam totalitatis ſue proprio iure perficit: complecti-tur enim corpus & animam, nam corpus conſtat ex quatuor

elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoq;
ad animā spectat propter triplicem vim eius, scilicet rationa-
lem, irascibilem & concupiscentiam. Septenarius itaque, quia ex
tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit: ad genti-
turam quoq; hominum vīs huius numeri pertinet: hominemq;
concipi, formari, edi, nutriti, vivere, omninoq; constare facit.
Nam cum in alio mulieris genitale semen receptum est, si per
horas septem absq; effusione permanferit, hæsisse in vitam cer-
tum est: tum primis septē diebus coagulatur, fitq; ad recipien-
dum figuram humanam idoneū: deinde maturos infantes pro-
ducit, qui septimestres vocantur, hoc est qui septimo mense na-
ti. Post partū deinde an victurus sit infans, septima hora diser-
nit: ultra hunc enim numerum, qui aeris halitum sustinuerit,
intelligitur natus ad vitam. Post dies septem, iactat reliquias
vmbilici: post bis septem, incipit ad lumen visus eius moueri:
in tertio septenario, iam liberè oculos totamq; faciem vertit:
post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium
septenario, sedet sine casus timore: post tertium septenario,
sonus eius in verba prorumpit: post quartum septenario, stat
firmiter & ambulat: post quintum septenario mensium, in-
cipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi
dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores, absolu-
turq; integritas loquendi: post secundum annorum septena-
rium, pueri pubescunt, fitq; generationis initium: ad tertium
annorum septenario, crescit homo in longum, ostenditq; flo-
res, & lanugines, fitq; genitura pollens atq; robusta. Usque ad
quartum septenario, crescit homo in latum, & consumman-
tur incrementa staturæ. In quinto, omne virium, & roboris
completur augmentum. Sextus verò annorum septenarius, vi-
res seruat collectionis: septimo septenario consummatur pru-
dentia, perfectamq; reddit hominum ætatem. Cum verò ad de-
cadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum com-
pletum conduitur, tunc metam communem vivendi habet,
dicente

dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est septem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore; qui dimensionem altitudinis ab imo compleant in superficiem, scilicet medullas, os, nervus, vena, arteria, cardo, cutis. Septem sunt que à Græcis nigra membra vocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesque, & pudendum. De spiritu quoque, & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem vita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non viuunt. Vene quoque & arteriae (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoque in morbis maiori apparentia sunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudicarios vocant. Ex septenis quoque portionibus creat Deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimum usque gradum omnis vocum progreditur discrepancia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum vocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in cœlestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametaliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemque constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem: Simili ratione & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstuali, que omnia septenis signis sunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliæ, quas Pleiades vocant: septem quoque planete, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomas.

madam. Luna quoq; planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nā in viginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno videlicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierū, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; discurrit: similibusq; dierum septenariis lumen suum sempiterna lege variando dispensat. Primo enim septenario usq; ad medietatem tanquam diuissim orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum vero septenarium ultima luminis sui diminutione renatur, eisdemq; septenariis maris incrementa decrementaque: disponit. nam primo ac initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, qui escent mortales, tranquillam vitam degentes. Septenarius præterea Pythagorici numerum virginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur, neq; generat. neque enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coarctetur, quem primū limitem constat esse numerorum: & siccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentiissima sue venerationis indicia, & vocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septē obtestari. Sic Abraham quando pepigit foedus cum Abimelech, statuit septem agnas in te-

in testimonium. Dicitur quoque numerus beatitudinis ex re-
quie. vnde illud.

— O terq; quaterq; beati.

Sicut in anima, et in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quietuit, quamobrē hęc dies apud Mosen sabbathū appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in se-pulchro quietuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut suerius demonstratū est, et cum Christo magnā communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies et felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine: et Helizaeus propheta, ut scriptum habetur Regum lib. 4. ait leproso: Vade et laua te septies in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua, et mundaberis. et sequitur paulo post: Et lauit se septies in Iordanē, iuxta sermonem prophetæ, et mundatus est. Estq; numerus poenitentiae et remissionis. Hinc statuta septennis poenitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: Et super peccatorem septuplum. Septimo quoq; anno fiebant remissiones, et post quadratū septenariū dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septē petitionibus consummavit Christus orationem expiationis nostræ: hinc et libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebreus libertate sibi vendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatisimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudē dixi tibi, super iudicia iusticiæ tuæ. Dicitur etiam numerus vltionis, scilicet dicit scriptura: Septuplū vltio dabatur de Cain. et Psalmista ait: Red de vicinis nostris septuplū in sinu eorū. Hinc septem nequitiae apud Salomonem, et septem spiritus nequiores assumpti leguntur in Euangelio. Significat etiā præsentis circuli tēpus, quod septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quę septuplū iuxta eius dona propheta Esaias describit, videlicet

spiritum sapientiae et intellectus, spiritum consilij et fortitudinis, spiritum scientiae et pietatis, et spiritum timoris Domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos Dei. Septem quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem Dei, ut legitur apud Tobiam. Et in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum Dei, et septem candelabra aurea, et in medio eorum similis filio hominis, et habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni Dei, et septem angeli adstabant in conspectu Dei, et datae sunt illis septem tubae. Vedit quoque agnum habentem septem cornua, et septem oculos, et vedit librum obsignatum septem sigillis, et cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentium in celo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter ceteros numeros meritò dici omnis efficacie plenissimum. Habet præterea septenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria ex quatuor septem constituant: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri celestium planetarum, et signorum, ex eadem radice resultantes, et per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ ceteris omnibus obseruantia, magnaque et multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis Domini septimum ab Adam Enoch, virum sanctum et pium, et alium etiam ab Adam septimum virum nequam, et digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain, sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain. Et septem vindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad que ibidem magister historie septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena et septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noe, similiter et de volatilibus; deinde post septem dies pluissimis

pluisse Dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Jacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Jacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo verò, septimo die præcipitur sabbatum sabbathorum, requies sancta Domino: quia septimo die ab opere quieuit Dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas Domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ovis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis; septimus dies erit sanctum sabbatum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, vocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbatum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur feriae Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepro: septem diebus lauabitur aquis viuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine vituli: septies percutiam vos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terrā promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucerne candelaborū in astrali parte erectae. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israël, & quod septē diebus vescebantur azymis, & quod septem agnis, & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies venerabilis & sanctus, & septimus mēsis scenopegia, & septem vitulos offerebat die septimo, & septē aras ere-

xit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septē diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam foederis ante Hiericho, & septem diebus circuibāt ciuitates, & septem buccinæ portabātur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septē annis Abessa regnauit in Israel: septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit vxori problema, septem fūnibus neruiceis ligatus est, & septem crinibus capitinis sui, septem annis oppressi sunt filij Israel per regem Madian. Et in libris Regum septem vicibus, & septima vice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israel dirigebat acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Heliæum, & septem viri crucifixi sunt simul in diebus messis primæ: septem lotionibus mundatur Naaman per Heliæum, septimo mense occisus est Golias. Et in Paralipomenis legitur, quod septimo mense completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem viri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Daniëlem septē vicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die venit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septē hebdomadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mense clanges buccina: septimus mensis scenopœgiae sub Esdra erat, dum filij Israel erāt in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplū reddit vicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem viros loquentes senten-

sententias, septē quæ odit & detestatur Dominus : septem ne-
 quitiæ in corde inimici , septem circunspectores, septem oculi
 insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritus sancti, & se-
 ptē mulieres virum vnum apprehendentes. Et apud Ieremi-
 am septem mentis mulierum concupiscentiæ : & septem filios
 peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Eze-
 chiele, septem diebus propheta moerens permanxit. In Zacha-
 ria septem lucerne, & septem infusoria super caput candela-
 bri, & septem oculi discurrentes in vniuersam terram , & se-
 ptē oculi super vnum lapidem, & septimi diei ieiumium ver-
 titur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt
 super Assyrios. Iam verò & in Euangelio leguntur septem bea-
 titudines, septem virtutes, quibus septem vitia opponuntur, se-
 ptē petitiones orationis Dominicæ, septem verba Christi in
 cruce, septē verba beatæ Mariæ virginis, septē panes per Do-
 minum distributi, septem spora fragmentorū, septem fratres
 vxorem vñā habentes, septē discipuli Domini pescates, septem
 hydriæ in Cana Galileæ, septem iræ, quas Dominus hypocri-
 tis comminatur, septem dæmonia electa de muliere peccatri-
 ce, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso . Item
 septem annis fuit C H R I S T V S profugus in Aegypto, & se-
 ptima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam ca-
 nonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ , & Petrus
 septem gradus virtutum. Et in Actibus numerantur septē dia-
 coni, & septem discipuli electi per Apostolos . In Apocalypsi
 quoque multa sunt huius numeri mysteria : ibi enim leguntur
 septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclie-
 siæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Ae-
 gypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem
 oculi, septem spiritus Dei, septem angeli cum septem tubis, se-
 ptē cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem ha-
 bebant diademata : item septem plagæ, & septem phyale,
 quas habet vnis de septem angelis, septem capita bestiæ coc-

cineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt voces suas. Multas præterea vires habet hic numerus, cum in naturalibus, tum in sacris, & cere moniis, tum etiam in aliis: itaq; huc referuntur septem dies, septem Planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales, totidemq; mechanicae, & totidem prohibita, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in vrbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremie prophetæ, & septem sapientes Græcie. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone: per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas perit filios. Septem constituti sunt electores Imperij, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamento, septem sunt poenæ ciuiles, & septem canonicæ, & septem horæ canonice. Septies salutat sacerdos in missa, septem sacramenta, & septem ordines clericorum, & septem annorum puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficium sine cura. Septem sunt Psalni poenitentiales, & septem mandata secundæ tabule, & septem horis Adam & Eua fuerunt in paradiso, & septem sunt viri per angelum prænunciati antequam nasceretur, videlicet Ismael, Isaac, Sampson, Ieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater Domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus. De hoc Linus vetustissimus poeta cecinit:

Septima cùm venit lux, cuncta absoluere coepit
Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Septima prima eadem perfecta, & septima septem.
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum vndiq; fertur.

SCALA SUPERIORI.

De octonario, & eius scala.

C A P . X I .

Octonarium verò vocat Pythagorici numerū iusticie & plenitudinis: primum, quia primus omniū diuiditur in numeros pariter pares, videlicet in quatuor: iustis quoq; ipsa in his bina eadem ratione contexitur: & propter hanc diuisionis equalitatem, iusticie sibi nomen inoleuit. Alterum verò, videlicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contexum, primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, sic ubi diuinam iusticiam obtestari vellet, quorum nomina haec: Ignis, Aqua, Terra, Coelum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat coelorum visibiles sphæræ, corporalisq; naturæ proprietas per illū nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus foederis & circumcisionis, quæ Iudeis octauo die fieri precepta est. Octo etiam erant in vetere lege ornamenta sacerdotis, videlicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumeralis, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem, & mundi consummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis. tot namq; animæ in arca Noe saluæ factæ sunt à diluvio aquarum. Iam quoque & octo fuerunt filii Iesse, à quibus David fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusq; vitales edant, cùm ubique ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto versentur in periculo.

SCALA

SCALA OCTONARII.

Nomina deo- rum literarum	Eloha Vedaath וְהַדָּאָת Tetragrammaton Vedaath וְהַדָּאָת	In Archery po
Oclo beatorum premia	Hereditas In corruptio Portetas	Victoria In mundo intelligibili
Oclo caelis visibi- les	Caelum Rel Caelum Sa- turni	Caelum Io Caelum Maris
Oclo qualitates particulares	Siccitas ter- re aque	Humiditas aeris
Oclo beatorum genera	Pacifici Efulgentes G. sientes inficiens	Caliditas ignis
Oclo dannato- rum premia	Cancer	Mors

Gratia	Regnum	Gaudium
Caelum So neris	Caelum Ve neris	Caelum Mercurii
Caliditas aeris	Humiditas aque	Humiditas Lunae
Persecuti proper in- de Ricam	Mundi cor- des	Frigida- tas terre
Indicium ira dei	Tenebre	Elementali
	Indignatio	in minore
	Tribulatio	Lugentes mundo
		In mundo
		Angustia infernali

De nouenario, & eius scala.

C A P . XII.

NOuenarius numeris Musis sacer, cœlestium sphærarū diuinorūmq; spirituum ordini adiumento: hinc nouē sunt sphæræ mobiles, & secundum illas nonem sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Eratō, Euterpe, Thalia: que quidem Musæ nouem sphæris nouem sunt accommodatae, ita ut prima referat supremam sphærā, quam vocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, usq; ad ultimam, que referat sphærā Lunæ, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorū beatorū ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angelii, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero principiè obseruatus est, ut quando leges condehdae, aut responsa danda, aut saeuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secus, atque septenarios, quos climactericos vocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarij non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illū deficiat, sic ut super Euangelio de detem leprosis interpretatur Augustinus. Nec vacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, quipus est diabolis;

SCALA

SCALA NOVENARII.

Nomina de novem literarum	Tetragrammaton Sabaoth.	Tetragrammaton Zidkens.	Elohim Gibor.	Elahim Gibor.	In Archetype
Nouem choris angelorum	Sera-phim	Iheros	Domina ostensiones	Virientes principes	Angeli
Nouem angelis praefidentes caelis	Metallostris	Ophaniel	Zadkiel	Raphael	In mundo intelligibilis
Nouem spharae mobiles	Primum mobile	Caelum	Sphara Iohannes	Sphara Veneris	In mundo luna
Nouem lapides representantes nouem sapphirus	Sapphirus	Hellatum	Sphara Martis	Sphara Mercury	In mundo luna
choros angelicos	radius	Bellarum	Sphaera Solis	Sphara Luna	In mundo luna
Nouem sensibus cùm memoriis nostris intimi	Smaragdus	Carbon	Chrysolithus	Lapis	Sardius
Nouem ordines codamnonum	Rubra	Radius	Oxyx	Topazius	In mundo metallis
	Cognitatis	Berillus	Chrysoprasus	Glycias	Tachne
	memoria	radicis	Chrysolithus	Odoratus	Is minore mundo
	intimorum	calix	Vijesa	Vijesa	In mundo fernale
	caelorum	caulus	Aurum	Præstigia	Tentatores.
	intimorum	tibia	Amber	Aere poctes	Crinaria. Tores fine res fine
	caelorum	munitus	Opalum	Uvulae portantes	ministrorum exploras infidiles
	caelorum	vitrea	Topazius	Uvulae portantes	rum tores.
	caelorum	scelerum	Scelerum	Uvulae portantes	
	caelorum	quicquid	Uvulae portantes	Uvulae portantes	
	caelorum	caelorum	Uvulae portantes	Uvulae portantes	

De decade, & eius scala.

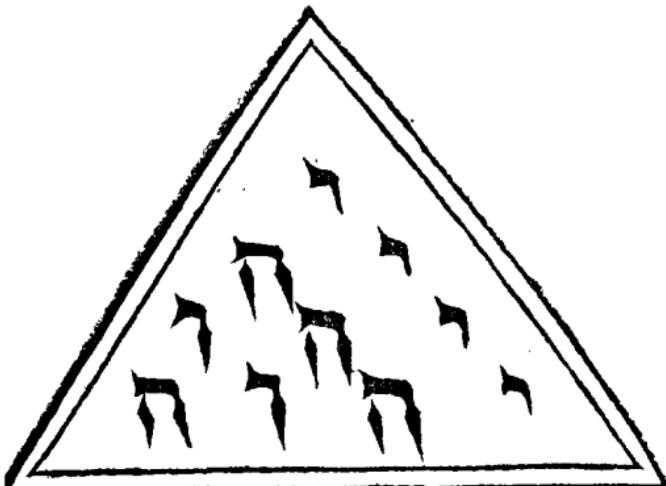
C A P. X I I.

Denarius, hic dicitur omnis numerus, siue vniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum vite: ab eo enim vltra non numeratur, nisi per replicationem: vniuersosq; numeros vel intra se implicat, vel perse suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentiae, animisq; purgandis accommodatur. Hinc veteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem cōtinuos dies à certis quibusdam rebus abstinentium erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Iſidis initiari vellet, decem dierum ieuniū iudici solitum, quod testatur Apuleius de ipso, inquiens: Illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibarium voluptatem coercerem, & neq; vllum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinci hominis partes, menstruum, sperma, plasmatus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetativa, sensitiva, ratio, & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem constituenta, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem continuae erant in templo, decem chordæ erant in Psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebatur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaias, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores Psalmorū, videlicet Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, David, Salomon, et tres filii Chora. Decē quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascensionem

sionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, vicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & vocatum est nomen eius Israel. In hoc numero Iosue vicit triginta unum reges, & David vicit Goliam, & Philisteos, & Daniel pericula evasit leonum. Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: et ipse numerorum omnium finis est, & complementū, & principium decadum. Sic ut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens revertitur ad id, à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum est revertitur: tempus redit in eternitatem, à qua fluxit, mens à Deo facta, ad eundem revertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec nisi diuino verbo sustentatur, in quo cōdita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrū efficiunt, ut inquit Proclus, à Deo incipienti, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium videlicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebrei decem attributa vocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa vltior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à Deo propria exiguntur, simul cum primitiis, ut rerum primordia, velut principium numerorum, & decima queque tanquam finis illi reddantur,
 qui principium & finis est omnium.

In Archetypo	ירוחה יריזה Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			ירוד חאואר חא Nomen quadriliterū extensum decem literarum.		
	אַחֲרָה Eheie	יְרִיחָה Iod tetra gramma ton	אַלְחָרִים Tetragr. Elōhim	אֵל El	גִּבְעָר Alchim Elohim Gibor	אַלְמָדָה Elōha
	כָּתָר Kether	הַכְּמָתָה Hochma	בִּינָה Binah	חֶסֶד Hesed	גְּבוּרָה Geburah	תִּפְאֵרֶת Tiphereth
In mundo intel- ligibili	Sera- phim Haloth haka- dos	Cheru- bim Opha- nim	Throni Aralim	Domina- tiones Hafma- lim	Potesta- tes Sera- phim	Virtutes Mala- chim
	Metat- tron	Iophiel	Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Raphael
In mun- do cale- sti	Rechit hagal- lalim Pris mū mo- bile	Masloth	Sabba- thai	Zedeck	Madim	Schemes
In mun- do ele- mētali	Colum- ba	Pardus	Draco	Aquila	Equus	Leo
In mi- nore mundo	Spiri- tus	Cerebrū	Splen	Hepar	Fel	Cor
In mun- do infer- nali	Pseudo- theri-	Spiritus menda- cij	Vasa ini- quitatis	Vltores scelerum	Præstigia tores	Aerea po- testates

	אלחִים צבָאֹת Nomen Elohim Sabaoth			Nomina dei decem literarum
צְבָאֹת רִיחָה Tetra- gramma- ton Sa- baoth בְּצָה Nexah	צְבָאֹת אֱלֹהִים Elohim Sabaoth זָהָר Hod	שָׁדַי Sadai	אֲדוֹנֵי Adonai melech	Decem nomina Dei
Principa- tus Elohim	Archangeli Bne Elo- him	Angeli Cherubim	Animæ bea- tæ Isim	Decem ordines beatorum secundum Dionysium Decem beatorum ordines iuxta traditiones Hebr.
Haniel	Michaël	Gabriel	Animæ Mæsiha	Decem angeli praesidentes
Noga	Cochab	Leuanah	Holon iefod- döt	
Sphæra Veneris	Sphæra Mer- curij	Sphæra Lu- næ	Sphæra ele- mentorum	Decem sphæra mundi
Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sanctitatis ad superos re-lata
Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis
Furia se- minatri- tes malo- rum	Criminato- res siue ex- ploratores.	Tentatores siue insidia- tores	Animæ prauæ & da- mnatae	Decem damnatorum ordines

De vndenario & duodenario , cum dupli duo-
denarij scala, Cabalistica & Orphica.

C A P . X I I I .

VNdenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodenario, qui gratiae & perfectionis est : ideo numerus peccatorum & poenitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri vnde-cim saga cilicina , qui est habitus poenitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neque cum coelestibus communionem, nec attractum , nec scalam ad supera tendentem; nec ullum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, sicut ille qui ad vndecimam horam vocatus fuit in vineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autem numerus est diuinus , & quo coelestia metiuntur: est enim signorum coelestium, spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præsunt duodecim angeli præcipui, suffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. duodecim in humano corpore præcipue sunt iuncturæ, scilicet in manibus cubitis,

cubitis, spatulis, femore, genibus, & vertebris pedum. Magna insuper in diuinis mysteriis duodenarij vis est. Elegit Deus duodenam familiam Israel, illisq; præfecit duodecim principes, totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare cōstructum, & mare æcum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores misi ad terram promissionis, totidem Christi apostoli duo decim tribubus præfecti. duodecim millia numerantur populi signati & electi: duodecim stellis cœli regina corona ta, & in Euangeliō, excresentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediventur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem mensibus foetum gerit: & pauc duodecim oua ponit.

SCALA D'VODENARI

Duodecim si- gnorum zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scor- pius	Sagitta	Aqua- rius	Pisces	In mūdo ræflesi	
Duodecim mé- ses	Mar-	Apri-	Mai-	Iun-	Iulius	Augu-	Septem-	Oktob-	Noem-	Decem-	Janua-	Februa-	
Duodecim plá- te	tius	lus	mus	ius	ius	stus	ber	ber	ber	ber	rius	riss	
Duodecim la- tis	Eisti/ phacos	Perse- eon or reon hy- perios	Perse- eon	sym- phacos	Cyclo-	Calal-	Scorpius	Artemis	Ana-	Leha	Artio-	In mūdo elementa-	
Duodecim la- rides	Sardo- nix	Sar- dines	Topa-	Chalc	lapis	Smæ- ragdus	Berillus	Ame-	Hyatim	Chryso-	Sapphy-	In mūdo	
Duodecim mé- bra principia-	Caput	Collum	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genita-	thystus	thystus	p:flus	Itallus	russ	re mūdo
lia		chia				lia	Anche						
Duodecim gra- dus dominato- rum ex demo- nitorum	Pseudo- rhes	Spiri- tuus mē- nique	Vasa- ratis	Vitores	Prefis	Aereæ	Furiae	Crimi-	Tenta	Malefi- ci	Apofla- tæ	In mūdo infemali	

SCALA D'VODENARI ORPHICA.

Duodecim mīmina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Jupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mīndo intelligibilis
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Saturna Capricornus	Aquarius	Pisces	In mīndo celestis	
Duodecim mēratis.	Aprilis	Mayus	Junius	Julyus	Augustinus	Septem ber	Oktobr	Nouem Decem ber	Ianuarius	Februa rius			
Duodecim sa-cre aves	Noctua	Colom- ba	Gallus	Ibis	Aquila	Paffer	Anser	Picus	Cornix	Ardea	Pavo	Cygnus	
Duodecim sa-capra	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cerurus	Porca	Afinus	Lepus	Cervus	Leo	Quis	Equus	In mīndo elemen-
ca animalia	Olea	Myrra	Lawrus	Cory- less	Aescul- lus	Pomus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhansi- nus	Vimus	tali.
Duodecim sa-cre arbores													
Duodecim ho-minis mēbra signis distributa.	Caput	Collum	Bra- chia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genita lia	Anche	Genua	Crotta	Pedes	In mino-re mīndo

De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq;
potentia & virtutibus. CAP. xv.

Reliqui etiam ultra duodenarium numeri multis & va-
riis effectibus decorati sunt, quorum virtutes ex origi-
ne partibusq; eorum deprehendere oportet, quatenus
ex simplicium aggregatione varia, aut multiplicationis ductu
constituuntur: nonnunquam etiam ex diminutione aut super-
gressione alterius præcedentis præcipue perfectioris, significa
ta eorum resultant, tum etiam ex seipso mysteriorum quorun- **XIII.**
dam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum nume-
rus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo **XIV.**
tertio nanque post eius natalem diem, stella duce Magis facta
est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima **XV.**
quarta Luna primi mensis pro nobis inmolatus, quo die & fi-
lij Israel Phæse Domino, hoc est, transitū celebrare iussi sunt.
Hunc numerum tam sollicitè obseruat Matthæus, ut quo pos-
set illum in generationibus Christi vbiique retinere, nonnullas
generationes prætermiserit. **XVI.** Numerus spiritualium ascen-
sionum symbolum est, ideoq; canticum graduum in quinde-
cim Psalmis illi adaptatum est: cui etiam **XV.** anni additi regi
Ezechiae deputant: & decimus quintus dies septimi mensis e-
rat venerabilis & sanctus. **XVII.** numerum ex quadrato æ- **XVII.**
quilatero, & parēte denarij compositum, idcirco Pythagorici
numerum felicitatis appellant: ipse etiam veteris Testamenti
prophetas omnes, tum noui Testamenti apostolos & Euange-
listas complectitur. Numerum **XVIII.** & **XX.** vtrung; in- **XVIII.**
faustum interpretatur Theologi. nam in priore seruuit Israel **XX.**
Eglon regi Moab: in altero seruuit Iacob, & venditus est Io-
seph. Deniq; inter polypoda nullum est, quod vicenū pedum
numerum excedat. Numerus autem **XXI.** plenitudinem fa- **XXI.**
cientiae significat, totidem siquidem sunt Hebraicarum litera-
rum characteres, totidemq; libris totum vetus Testamentum
continetur. Numero autem viceximo octavo Lunæ fauor des-

- XXVIII.** gnatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderum, quæ si solitarius vicesimo octavo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci unde processit. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ, singulari virtute & influentia pollentes, in cœlestibus numerantur.
- XXX.** Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo Dominus noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoque tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Iohannes Baptista tricesimum annum agebat, cum incepisset prædicare in deserto, & præparare vias Domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incepit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit
- XXXII.** Aegypti principatum. Tricesimum secundum numerum Hebreorum doctores sapientiae adscribunt, totidem enim sunt ab Abraham descriptæ semitæ sapientiae. Pythagorici vero hunc numerum iusticiæ appellant, quia semper divisibilis in
- XL.** partes æquales usque ad unitatem. Quadragesimum numerum veteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficeret, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quo usque corpus organicum perfectum, suis debitibus & harmoniis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quo usque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purifcentur: totidem etiam diebus infantes risum continere, morbos esse, magnoq; discrimine viuire: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiae, magnorumq; mysteriorum significatiuus: si quidem quadraginta dies & noctes diluvij tempore pluit Dominus super terram: quadraginta annis filij Israhel habitarunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniæ. Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est, siquidem per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadragesima-

septima-

Septimanis Christus in utero virginis portatus est: quadraginta diebus à nativitate mansit Christus in Bethlehem, antequam offerretur in templo: quadraginta mensibus publicè prædicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum, & seruitutis, libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebantur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atq; per pœnitentiæ Psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentum ostendit. Lex quoq;, & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquagesimo die post exitum Israel de Aegypto, lex data est Moysi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & L X. sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nam crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos præterea dicatur viuere, & dentes eodem numero habere: deniq; totidem diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria. nam totidem annis ignis sacrificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens vixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica: totidem annis complebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filii Israel: septuaginta animabus descenderunt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de femore Iosæ: septuaginta viri omnnes filii Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidem viros occidit Abimelech super uno lapide.

Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos fastnarum. Septuaginta milia virorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta Psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem veteris Testamenti interpretib. totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duo denario magnam communionem: hinc in cœlestibus quo quis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarij, quibus præsident totidem angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius vni præest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Phystonomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quovis digito manuum & pedū habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in

C. duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo quis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionem.

M. Complementum vero omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magna mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, videlicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus viceimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cum ciuitas quævis siue respublica peruererit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc,

tunc, sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris particularim dicta sufficient.

De numerorum notis, in certis gesticulationibus
constitutis. C A P . X V I .

LEGI sèpissimè in magicis libris, eorundemq; operibus et experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi videbantur, ridiculas gesticulationes, & putabā illa esse occulta quædam dæmonum pacta, propter quod respuebam, & proieci ea: sed postquam rem profundius examinaui, tunc primum intellexi, in illis magicis gesticulationibus, non dæmonū foedera, sed numerorum delitescere rationem, qua veteres per manum & digitorum varios inflexus & reflexus numeros repræsentabant: quorum gesticulatione magi, ineffabilē virtutum vocabula, sono ignota, numeris varia, iugatis alternatisq; digitis tacitè inclamat, veneranturq; sacro silentio mundi præsules deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arithmetica, inquiens: Digitī verò virginis recursantes, & quadam incomprehensæ mobilitatis scaturigine vermiculati, quæ mox ingressa, septingentos decem & septem numeros complicatis digitis, louem salutabunda surrexit. Tum Philosophia, ut Tritonidem propter adstabat, quid numero tali Arithmetica intus lisset, exquirit. Cui Pallas: Proprio inquit, louem nomine salutauit. Ut ergo hec melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedæ hic subiungere. inquit itaque: Cùm dicis unum, minimum in læua digitum inflectens, in medium palmæ locum figes: cùm dicis duo, secundum à minimo inflexum ibidem impones: cùm dicis tria, tertium similiter inflectes: cùm dicis quatuor, itidem minimum leuabis: cùm dicis quinque, secundum à minimo similiter eriges: cùm dicis sex, tertium nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in medium palmæ fixo: cùm dicis septem, minimum solum supra palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones: iuxta quem cùm dicis octo, medicum: cùm dicis nouem, medium è regione compones: cùm

dicens decem, vnguem indicis in medio figes articulo pollicis: cùm dicens viginti, summitatem medij digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cùm dicens triginta, vngues indicis & pollicis blando coniunges amplexu: cùm dicens quadraginta, interiora pollicis lateri vel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis: cùm dicens quinquaginta, pollicem exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma, curuatum ad palmam inclinabis: cùm dicens sexaginta, pollicem ut supra curuatum in dice circumflexo diligenter à fronte præcinges: cùm dicens septuaginta, indicem ut supra circumflexum, pollice in longum tenso implebis, vngue illius duntaxat erecto trans medium indicis articulum: cùm dicens octoginta, indicem ut supra circumflexum, pollice in longum extenso implebis, vngue videlicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicens nonaginta, indicis inflexi vnguem radici pollicis erecti configes: Hactenus in læua. Centum verò in dextra, quomodo in læua decent facies: ducenta in dextra, quomodo viginti in læua, sinistraq. manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in læua, &c. usque ad nouem milia. Porrò decem milia cùm dicens, læuam in medio pectoris supinam appones, digitis tantum in cœlum erectis: viginti milia cùm dicens, eandem pectori expansam latè superpones: triginta milia cùm dicens, eadem prona, sed erecta, pollicem cartilagini medij pectoris immittes: quadragesita milia cùm dicens, eandem in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm dicens, eiusdem prona, sed erecto pollicem vmbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur læuu desuper comprehendes: septuaginta milia cùm dicens, eandem supinam femori superpones: octoginta milia cùm dicens, eandem pronam femori superpones: nonaginta milia cùm dicens, eadē lumbos comprehendes, pollice ad ima verso. At verò centum milia, ducenta milia, & cetera usque ad nongenta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem centena milia cùm dicens, ambabus fibi manus

bus consertis, in unicem digitos implicabis. Hec ex Beda adnotata hactenus sufficient. Plura de ipsis apud fratrem Lucam de Lucas de S.
Sepulchro.

S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De variis numerbrum notis apud Romanos obseruatis.

CAP. XVII.

Numerorum notæ apud varias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic videlicet:

Vnum.	Quinque.	Decem.	Quinquaginta.
-------	----------	--------	---------------

I.	V.	X.	L.
----	----	----	----

Centum.	Ducenta.	Quingenta.
---------	----------	------------

C.	CC.	D.
----	-----	----

Mille.		Quinque milia.
--------	--	----------------

M.S.	I.	CXO.	ICD.	ICC.	V.
------	----	------	------	------	----

Decem milia.

CCICD.	CMD.	CMC.	IMI.	X.
--------	------	------	------	----

Quinquaginta milia.

IDCD.	DCD.	CDCI
-------	------	------

Centum milia.

Δ	Ξ	CM.	C.
---	---	-----	----

Ducenta milia.	Quingenta milia.
----------------	------------------

CC.	CD.	D.
-----	-----	----

Mille milia.

CMD.	CP.	M.S.
------	-----	------

Sunt aliae numerorū notæ, hodiè apud Arithmeticos & calculateores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata hac scilicet figura, ☉, quæ licet numerum nullum significet, alijs tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum haec in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per virgu-

lam, quæ lineam transversim agat, notant: quinarius autem per eam, quæ lineam contingat, non autem fecet: unitatem vero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo vide-
re licet: † significat decem: ‡ significat decem & quinque:
¶ significat sexdecim: § I, decem & septem. orbiculus ve-
ro denotat centum, sic scilicet, o, seorsum positus: coniunctus
vero, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, vt
sic, oo, vel sic, IIo, ducenta: sic ooo, vel sic, IIIo, trecenta:
¶, quingenta: †, decies centena, siue mille. Atq; hæ note
frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorum. C A P. XVIII.

Notis numerorum vtuntur Græci literis alphabeticis,
idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundum
alphabeti seriem loci sui numerum significantibus.
Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita
est, eiusdem numerum repræsentat, vt hic videre licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	B	Γ	Δ	Ε	Η	Ζ	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω		

Et hic est primus ordo numerorum apud Græcos. Secundariò diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum pri-
ma incipiens ab Alpha, unitatum est: Secunda incipiens à Iota,
denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est centenariorum: et
hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imita-
tionem institutus est. Quia vero alphabetum eorum ab ea re-
gula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuræ ad
fingere, & literis intercalare, quibus videlicet sextum, no-
nagesimum, & noningentesimum numeros ex-
plicarent, vt in sequentibus
liquet:

Quod

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	G	D	E	g	Z	H	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
I	K	L	M	N	S	O	P	Y
100	200	300	400	500	600	700	800	900
R	S	T	Y	Φ	X	Υ	Ω	Ω

Quod si alicui harum literarum subsignetur virgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, ut in his exemplis:

1000. 10000. 100000.

A J P

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Graeci vntuntur, videlicet i, pro unitate: n, pro quinario, quia caput est dictioonis πέντε, hoc est, quinque: Δ, pro denario, à Δικαίῳ, pro centenario, ab ινατόν: X, pro millenario, à voce χιλιάδες, pro decem milibus, à Μηραιᾳ. Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis, vel aliis adiunctis, ceteros numeros formant, praeter n, quem non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorū quinarios significat, ut in sequentib. exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	VIII
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔI	ΔII	ΔIV	ΔV	ΔVI	ΔVII	ΔVIII	ΔIX
50	60	100	200	500				
ΔI	ΔΔ	H	HH	HH				
1000.	5000.	10000.	50000.					
X	XX	M	MM					

De notis Hebreorum, & Chaldeorum, & quibusdam aliis Magorum notis. C A P. XIX.

Hebreorum etiā literae numerorum notas habent, sed longe excellentius, quam vlla aliarum lingüarum, cum maxima lateant in Hebraicis numeris mysteriis, scvti de his tractatur in ea parte Cabale, quam Notariacon vocant. Sunt autem Hebreorum literae numero viginti due principales;

quarum quinque alias quasdam diuersas figuræ in fine dictiōnis sortiuntur; quas idcirco quinq; finales vocant: quæ superioribus additæ, viginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ verò in tertio gradu sunt, centenarios significant: quelibet autem illarum, si grandi depingatur charactere, totidem significat milenarios, ut hic:

3000   2000   1000

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	ב	ע	ס	ז	ט	ל	ב	א
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ׂ	ׁ	׃	ׄ	ׅ	׆	ׇ	׈	׉

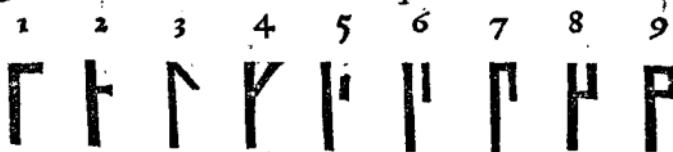
Sunt tamē qui finalib. literis nō vtūtūr, sed pro illis sic scribūt:

א	1000	900	800	700	600	500
ק	ת	ת	ת	ת	ת	ת

Et ex istis simplicibus figuris earū combinatione & compositione reliquos omnes compositos numeros describūt, ut undecim, duodecim, centū & decē, centū & vndecim, addēdo denario quæ unitatū sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamē decimū quintū numerū, nō per decē & quinq;, sed per nouem et sex scribunt, sic scilicet: ט, idq; ob reuerentiā diuini nominis ה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abvti contingat. Habentq; & Aegyptij, & Aethiopes, & Chaldae, & Arabes suas numerorū notas, quæ & ipse sēpiissimè inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse velit, apud harū literarū peritos requirat. Chaldae nan-

que

que alphabeti sui literis numeros, Hebreorū more signant: eo
rum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inveni præ-
tereā in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis,
quasdam elegantiissimas numerorum notas, quas huc etiam sub-
iungere decreui: erant autem in utroq; volumine tales:

Istis autem notis in sinistrum latus conversis, constituuntur
denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conversis, in dextro latere, cente-
narios in sinistro, millenarios dabunt, ita videlicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atque ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri
quoque mixti ex compositi numeri elegantiissime exeunt, sic ut
hoc in his paucis facile deprehendi potest:

1510. 1511. 1471. 1486 3421.

Ad quorum exemplū & in reliquis compositis procedendum

est: atq; hæc de notis numerorum hæc tenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atque ad diuinatione per eosdem. C A P . x x .

Tradunt Pythagorici, adsentient Aristoteles & Ptolemaeus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinatosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam vocant, quia videlicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his versibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint mirantis,
Quandoque subibunt dubiae pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fuisse palmam:
Præfigia læti minima patere summa:
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inventis datum, impositiuorum nominum imparem vocalium numerum, clauditatem oculorumve orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatae partibus: parem vero numerum leuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia, dominatricesq; stellas invenire poterimus, quisq; inter virum & uxorem prior moriturus sit, aut supervicturus, cæterorumq; operum nostrorum prosperos, infelicesve eventus, eiusq; traditiones hic subiungere libuit, etiam à Ptolemeo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Greecis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: cumq; in Romano alphabeto ad complementum viginti septem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonantes simplices, ut in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & huius sonan-

sonantes aspiratæ, ut in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplii vv vtantur, Itali verò & Galli in suo vulgari g cum v coniunctum loço eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellā, computa nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas literas secundū numerū suprascriptū, collectamq; totius summā diuide per nouenariū, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit vnitas, aut quaternarius, vterq; Sole indicat: si verò binarius, aut septenarius, vterq; signat Lunā. Cæterū ternarius, Iouem: quinarius, Mircuriū: senarius, Venerē: octonarius, Saturnū: nouenarius, Martē notant, & eius rationes ostendūtur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopō scire desideras, computa nomen illius, & nomē matris suae, & patris sui, & summā totam collectam diuide per duodenariū: si restabit vnitas, Leonem notat: si lunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venereus senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpiū: si denarius, Virginem: si duodenarius, Pisces: si Phœbæus duodenarius, Geminos representabunt: & horū rationes etiā alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalistis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creat altissimus, à quibus & literarum, & nominum veritas

originem dicit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestie, qui est numerus hominis. Hec tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum, ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis, cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quæ naſcenti ciuilibet ab ipso coelo fiderea compagatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebreorum Mecubales, atq; Aegyptiorum sapientes docuerunt.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti.

C A P .   x x i .

Dualitas.

Ternarius.

Quaternarius.

Quinarius.

Iam vero etiam & elementis & celestium numinibus sacramatos numeros Pythagorici dedicarunt: nam æri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex est, in quo posuit Deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei vis causatua testatur, qui idem caput & pater est Deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas vero datur Lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, vocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; consimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, & Soli & Veneri, tribus videlicet fortunis: & deputatur Venere & Hecate & Diana: hinc dicunt,

Ter geminam Hecaten, tria virginis ora Diana.

Trias ergo dedicata est huic virginis, quam dicunt celo Erebōq; potentem. Quaternarius ipse Solis est qui eo numero celeli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cullenio, quod quadratus Deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, velut ex foemineo & masculo vertroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti

Iestū attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confortur, velot ex vtriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptiisq; accommodatus, pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius, quietis numerus, Saturni est: idēm etiam lunae motum lumenq; dispensat: ideoq; Tritonie virginis vocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur, quod à nullo nascitur: Palladi quoq; viragini, quia ex numeris tam masculis quam fœminis constat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iusticiæ sacramentum Iouis est: dicitur etiam Vulcano: nam ex primo motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mense natus dicitur: alij, quoniam octuostres partus vitales non sunt, Saturno atque Parcis illum constituerunt. Nouenarius ad Lunam omnium cœlestium influxuum virtutumq; ultimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Musis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem spectat: datur etiam Iano, quia primi versus finis secundæ monadis implet auxiliū: insuper etiam mundo adsignatur. Similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeans annū duodecim mensibus distribuit, mundo & coelo & soli attribuitur. Undenarius vero, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De planetarum mensulis, earumq; virtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiae & dæmonia.

C A P .   X X I I .

Traduntur insuper à magis quedam numerorum mensulae, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas vocant, multis admodum magnisq; cœlestium virtutibus insignitas, quatenus representant diuinam illam

cœlestiū numerorum rationē diuīne mentis ideis per rationē
animæ mundi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœ-
lestium radiorū harmoniam, secundum effigierum proportio-
nē, intelligentias supra mundanas consignificantum, quæ aliter
exprimi nō possunt, quam per notas numerorū & chara-
cterū: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in my-
steriis rerum abditarum, nisi repræsentatiuē per numeros &
figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intel-
ligentiis & numerationibus diuinis, quæ nec sunt extrema ma-
teriæ atq; spiritus ad voluntatē animæ eleuatae, per magnū af-
fectū, operantis cœlesti virtute, potestatē accipiens à Deo, per
animā vniuersi & cœlestium constellationū obseruationes in
materiā applicatam ad formam convenientē, dispositis mediis
solertia & scientia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim

Saturni
tabula. explicandas properemus. Harū primā Saturno adsignata, ex
quadrato ternario constat, continens numeros particulares
nouem, & in qualibet linea tres quaq; versum, & per utram-
que diametrū constituentes quindecim: tota autē numerorum
summa, quadraginta quinq;. Huic ex diuinis nominibus pre-
ficiuntur, predictos numeros impletia nomina, cū intelligentia
ad bonum, & dæmonio ad malū; elicitorq; ex eislem nume-
ris signaculum siue character Saturni & spirituū eius, quales
inferius siue tabulæ adscribemus. Dicunt hanc tabulā fortuna
to Saturno in lamina plambea sculptā adiuuare partū, redde-
re hominē tutum & potentē, atq; præstare successus petitio-
nū apud principes & potestates: si verò infortunato Saturno
fiat, impedire adficia & plantationes & cōsimilia, hominem
deicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discor-
dias, & dispergere exercitus. Secunda dicitur tabula Iouis, qua
constat quaternario in se ducto, cōtinens numeros particula-
res sexdecim, & in quavis linea atq; diametro quatuor consti-
tuuntur triginta quatuor: omniū autem summa centū triginta-
sex. Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, cū
dæmonio

dæmonio ad malū, & elicetur ex ea character Iouis & spiritu eius. Ferunt illā si loue potente dominanteq; argenteæ laminae fuerit impressa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amore, pacē & concordiā hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spe-
Martis
ctat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens nume-
tabula.
ros XXV. & ex his in quovis latere & diametro quinq; qui
faciunt sexagintaquinq;: & omniū summa est C C C X X V.
Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæ-
monio ad malū, & elicetur ex ea character Martis & spiritu
eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta,
potentē facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribi-
lem aduersariis suis, & victoriā præstat adversus hostes: & si
in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinem & mœstrua:
si verò infortunato Marte sculptur in lamina æris rubri, im-
pedit ædificia, deiicit potentes à dignitatibus & honoribus &
diuitijs, generat discordiam & lites & odia hominū & bestiæ-
rū, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina,
& infortunat euntes ad ventationes & prælia, & generat sterilitatem in viris & mulieribus & cæteris animantibus, ad-
uersariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhib-
endā compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario co-
stituta est, & continet numeros triginta sex, quorū sex in quo
libet latere & diametro, producūt centū et vndeclim, & sum-
ma omniū sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diu-
na cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & eliciuntur
ex ea characteres Solis & spiritu eius. Hæc fortunato so-
le in lamina aurea sculpta, reddit gestantem gloriosum, amabi-
lē, gratū, potentē in omnibus operibus, & cōparat hominē re-
gibus & principibus, eleuans eū ad sublimia fortunæ fastigia,
impetrare faciens quicquid voluerit: sole autem infortunato,
facit tyrannum, superbū, ambitiosum, inexplebilē, & malo-

fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris videlicet quadraginta novem, quorum septem in omni latere et diametro constituant centum et septuaginta quinq; et summa omnium mille ducenta virginis quinq;. Et praesunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, et dæmonio ad malum, et elicetur ex ea character Veneris et spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat cōcordiam, dirimit lites, largitur amores mulierū, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, et dissoluit maleficia, et pacem generat inter virum et mulierem, et quorumcunq; animalium et pecorum greges copioso partu fœcundat: et posita in columbari, multiplicat columbas. Confert adversus omnes egritudines melancholicas, et generat læticiam, et gestata fortunatis tinerantes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus predictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexaginta quatuor, quorum octo in quovis latere et per utramq; diametrum faciunt ducenta et sexaginta: et summa omnium duo milia octoginta. Et praesunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, et dæmonio ad malum, et elicetur ex ea character Mercurij et spiritum eius: et si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argento vel stanno, vel ære citrino, vel in scripta in pergameno virgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid voluerit: confert lucrum et pellit inopiam, confert memoriam et intellectum, et divinationem, et noticiam occultorum per somnia: et si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta et unum, in quolibet latere et diametro nouem, producentes tercentum sexaginta nouem: et omnium summa est, tria millia trecenta et vigintivnum. Et praesunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, et demo-

dæmonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituum eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam voluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nocivas de quo cunque loco volueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubi cunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, adversus quem ritè facta fuerit, faciens illum profugam de terra & patria sua, & è loco mansitonis sue ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur stgnacula & characteres cum stellarum, tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum verificationem intellexerit, facile invenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris
Saturni.

3.	Ab.	אָבָּה
9.	Hod.	הָדָה
15.	Iah.	יְהָה
25.	Hod.	חָדָה
45.	Tetragrammatō extensum.	יהָהָהָהָה
45.	Agiel.	אַגְּרָאֵל
45.	Intelligentia Saturni.	אִינְטְּلִיגְּեֹנְצְּיָה
45.	Zazel.	זָזֶל
	Dæmonium Saturni.	דָּמְנוּרָה
	Nomina diuina respondentia numeris Iouis.	
4.	Abba.	אָבָּה
16.		הָרָתָה
16.		אֲתָרָה
34.	El Ab.	אֵל אָבָּה
136.	Iohphiel.	יְהָפִיאֵל
136.	Intelligentia Iouis.	אִינְטְּלִיגְּեֹנְצְּיָה
	Hismael.	חִשְׁמָאֵל
	Dæmonium Iouis.	דָּמְנוּרָה

Nomina respondentia numeris Martis.

5	He, litera nominis sancti.	ה
25		יְהָוָה
65	Adonai	אֲדֹנָי
325	Graphiel. Intelligentia Martis	גּוֹרָאֵפִיאַל
325	Barzabel. Daemonium Martis	בֶּרֶצָאַבָּאַל

Nomina respondentia numeris Solis.

6	Vau, litera nominis sancti.	וֹאָה
6	He extensum, litera nominis sancti.	הָאָה
36	Eloah	אֱלֹהָה
111	Nachiel. Intelligentia Solis.	נְכִיאֵל
666	Sorath. Daemonium Solis.	סּוֹרָת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7		חָתָן
49	Hagiel. Intelligentia Veneris	חָגִיאֵל
157	Kedemel. Daemonium Veneris	קְרוּמָאֵל
3252	Bne Seraphim. Intelligentia Veneris	בְּנֵי שְׁרָאֵפִים
		Intelligentia Veneris
		Nomina respondentia numeris Mercurij.
8	Asboga. Octonarius extensus.	אָזְבָּגָה
64	Din.	דִּין
64	Doni.	דִּנִּי
260	Tiriel. Intelligentia Mercurij.	טִירִיאֵל
280	Taphtharharath. Daemonium Mercurij.	תָּפְתָּהָרָהָרָת

תפтар הרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	Hod.	חָר
81	Elim	אַלְיָם
369	Hafmodai. Daemonium Lunæ.	חַשְׁמֹודָאי
3321	Schedbarschemoth Schartachá. Daemonium dæmoniorum Lunæ.	שְׁדָבְרָשָׁתְמִיעַת שְׁרָחָחָן Intelligentia intelligentiarum Lunæ.
2321	Malcha betharsifim hed beruah schehakim	מַלְכָּא בְּחַרְשִׁיּוּת דַּעַבְרוּת שְׁחָקִים

Tabula

Tabula Saturni in abaco.

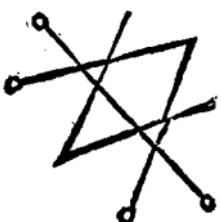
In notis Hebraicis.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

ג	ט	ב
ז	ח	ד
ה	א	ר

Signacula siue characteres,

Saturni. Intelligentiae Saturni. Daemonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

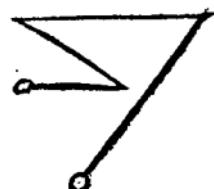
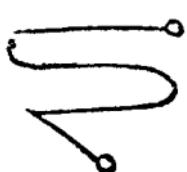
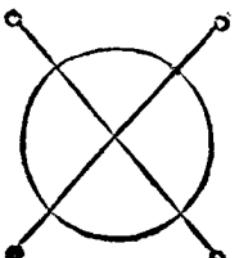
In notis Hebraicis.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

ד	טְהִרָּת	א
ט	רֵבֶשׂ	בַּיִת
ה	יְאָהָבָה	חַדְשָׁה
וּ	בְּרִית	גַּזְבָּה
בְּ	בְּ	יְמִינָה

Signacula siue characteres,

Iouis. Intelligentiae Louis. Daemonij Louis.

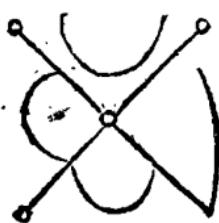
Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8,	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

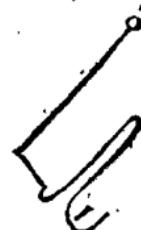
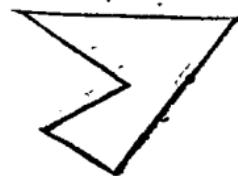
In notis Hebraicis:

א	בְּ	גַּ
רִ	כְּ	דִּ
הָ	בָּ	יִ
צִ	אָ	יְ
בְּ	רִ	כְּ
רֵ	בַּ	יִ

Martis.

Signacula siue characteres,
Intelligentiae Martis. Dæmonij Martis.

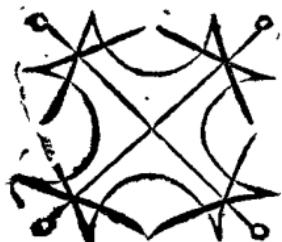
Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

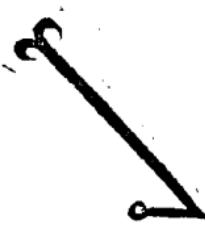
In notis Hebraicis.

אֶלְהָ	לְדָ	גַּלְבָּ	רִ
לִ	חָ	כְּהָ	דִּ
כְּ	בְּ	רִיְ	יִ
יִ	בְּ	רִיְ	יִ
יִ	כְּ	כְּנָ	רִ
רִ	כְּ	כְּתָ	לִ
לִ	בְּ	הָלָ	בְּ

Solis.

Signacula siue characteres,
Intelligentiae Solis. Dæmonij Solis.

Tabula

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	11	7	25	4 ²	19	37
38	14	12	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula sive cha-
racteres Veneris:

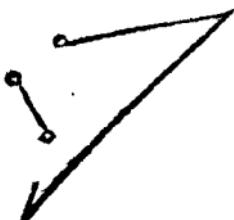
Tabula Veneris in notis Hebraicis.]

בְּ	לָהּ	ד	לָהּ	רַ	מֵזֶן	בְּ
כְּ	יְאָ	מְבָ	יְזָ	מִתָּה	בְּגָ	הָ
לְ	רַבָּ	לֹוּ	יְחִ	מְטָ	כְּרָ	רָ
לְזָ	רִיטָ	בּוֹגָ	בָּחָ	זָ	לָאָ	יְגָ
כְּמָרָ	כְּרָ	אָ	לְבָ	יְדָ	לָהּ	
מְתָחָ	כְּזָ	בָּ	לְגָ	חְלָטָ	כְּאָ	
כְּחָחָ	גָּ	לְדָ	סָ	מְרִיחָה	מְרוֹ	

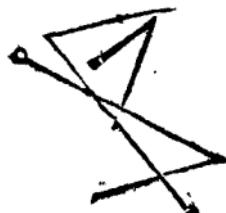
Intelligentiae Ve-
neris.

Dæmonij Veneris:

Intelligentiae Veneris:

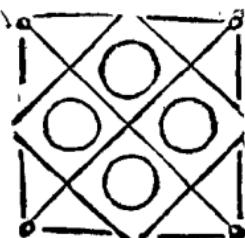
Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	גַּסְבָּה	רֵבֶת	נִזְבָּח	אֲסֻגָּה	א
מַטָּה	יְהִיָּה	גַּבְעָה	יְרִיחָה	יְהִיָּה	גַּ
מַאֲמָתָה	יְהִיָּה	מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה	יְהִיָּה	מַטָּה
לְבָבָה	לְבָבָה	לְבָבָה	לְבָבָה	לְבָבָה	לְבָבָה
מַטָּה	לְאַלְפָה	לְרַבָּה	לְרַבָּה	לְאַלְפָה	לְאַלְפָה
מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה	מַדְרָבָבָה
יְרִיחָה	גַּגְגָה	יְגַגְגָה	גַּגְגָה	יְרִיחָה	יְרִיחָה
אֲסֻגָּה	אֲסֻגָּה	אֲסֻגָּה	אֲסֻגָּה	אֲסֻגָּה	אֲסֻגָּה

Signacula siue characteres,
Mercurij. Intelligentiae Mercurij. Daemonij Mercurij.

Tabula

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	69	70	21	62	13	45	5
6	33	79	30	71	12	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	46
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

لֵי	עַתָּה	כְּטָה	עַ	בָּאָה	סָבָה	אִי	מָהָה	הָ
רָ	לְחָתָה	לְעַטָּה	עָאָה	כָּבָה	סָגָה	יִדָּה	מָרָה	
צָ	זְמָדָה	לְטָה	פָּלָה	עָבָה	לָאָה	כָּגָה	בָּהָה	יִהָּה
רִ	חֲמָהָה	מָהָה	פָּאָה	לָבָה	סָדָה	כָּדָה	צָהָה	אִיָּה
נְ	זְדָה	טָמָה	עָגָה	מָאָה	לָגָה	סָחָה	בָּהָה	מָהָה
כְּ	נְגָהָה	לְדָהָה	עָדָה	עָרָבָה	אָגָהָה	לְדָהָה	לְהָ	סָהָה
סְ	נְגָהָה	נְגָהָה	בָּהָה	בָּהָה	נְגָהָה	בָּהָה	לְהָ	שָׁהָה
שְׁ	בָּהָה	סָהָה	סָהָה	סָהָה	בָּהָה	סָהָה	לְהָ	מָהָה

Signacula siue characteres

Lunæ.

Dæmonij
Lunæ.Dæmonij dæmonio-
rum Lunæ.Intelligentiæ intel-
ligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atque corporibus qua virtute in magia polleant, & quæ quibus elementis convenient, atque cœlo.

C A P. XXII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potentie putantur. Ex his in primis circulus respondet unitati atq; denario. nam unitas omnium rerū centrum atque circumferētia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatē reddit, à qua exordium habuit, numerorū omnium finis & complementum: diciturq; circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quem, cuius principium & finis est in quolibet punto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima, ligationibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dæmones adiuvant, circulo sese communire solent. Ipse etiā pentagonus cum virtute quinarij numeri mirandū in malos dæmones habet imperiū, tum ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se continet mysteria, quod ita etiā de cæteris figuris triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendū & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus constituuntur, diuersas etiam nanciscuntur significationes atq; virtutes, iuxta diuersimodū linearū numerorumq; ductū & proportionem. Figurā autem crucis Aegyptij atq; Arabes summā potentiam habere confirabant, quodq; sit omnium cœlestium virium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum: quia ipsa sit figura omnium rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficie descriptio, habens longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspirataſt, quia eorum fortitudo per rectitudinem angularum atque radiorum resul-

tat;

tat: suntq; stellæ tunc maximè potentes, quando in figura cœli
quatuor obtinent cardines, atq; radiorū suorum in se invicem
projectione crucem constituunt. Habetq; prieterea (quod su-
prà ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentis
simis numeris maximam convenientiam. Ab Aegyptiis etiam
sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas rrelata fuit,
vitam futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiā
Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna veneratio
ne habita. Verum quod hic ad religionem attinet, discutiemus
alibi. Illud advertendum est, quicquid mirificum operantur fi-
gure, quando à nobis in chartis vel laminis vel imaginibus in-
scribuntur, id non agunt nisi per virtutem ipsis acquisitam à
figuri sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis apti-
tudo aut similitudo comparat: quatenus ad amissim ad illas co-
figurantur, quemadmodū ex opposito pariete causatur echo,
atq; in speculo concavo collectio radiorū solariū, quos postea
repercūtiens in oppositū cōrpus vel lignum vel aliud combi-
stibile, protinus comburat: siue quemadmodum cithara causat
reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis &
consimilis è conspectu sit posita: siue ut due in lira fides æquo
interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatae, quan-
do pulsatur una, subito tremit & altera. Similiter & figure
de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt virtutē
figurarum cœlestiū, quatenus dominantibus illis oppor-
tū fuerint rebus impressæ aut ritè fabricatae, tanquā conspiret
figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figu-
ris dicta sunt, ita pariter etiam de Geometricis corporibus in-
telligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron o-
ctocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; verò
prietereundum est, quas figuræ Pythagoras & illum secutus
Timæus Locrus atq; Plato, elemētis & cœlis adsignarunt. nam
terræ primum cubum, octo angulorum solidorum & viginti-
quatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesse-

Elemento-
rum & cœ-
li figuræ.
Terræ.

Ignis. ræ dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerunt. Aeri autem constituerunt octocedrontem, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & vigintiquatuor planis. Aquæ denique adsignarunt icocedrontem, basium viginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem ex duodecim basibus pentagonis & vigintri angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum vires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiva, maximè quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda confidere, & specula in quibus quis videre poterit quæcunque voluerit à longissima distantia.

De Musicali harmonia, ciùsque viribus ac potentia. C A P. XXIIII.

Musicalis etiam harmonia non est siderum muneribus viduata: est enim imitatrix omnium potentissima: que cum corpora cœlestia opportunè insequitur, cœlestem influxum mirificè provocat, omniumque audientium affectus, intentiones, gestus, motus, actus atque mores immutat, & ad suas proprietates subito provocat, ut ad læticiam vel lamentationem, ad audaciam vel tranquillitatem, & ad similia: ipsas quoq; bestias, serpentes, volucres, delphines, ad auditum sue modulationis provocat. Sic aves fistulis alliciuntur: eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitunt detinentur. Fides delphinis hominum amicicias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharae cantus adducit. Elephantes Indicos organicae voces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudent. Halestus fons, alias tranquillus & quietus, si insonet tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, que Nymphaeum insulæ nuncupantur: que ad cantum tibiarum in medium stagnum à continenti proceden-

tes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora revertuntur. Eas M. Varro se vidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna vis est Musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, et singulorum operum labores fatigationemq; solatur. Lapsos et desperatos revocat, viatores confortat. Et dicunt Arabes, quod camelii onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauidi cantant, et habilitantur atque alleuantur ex eo: Laus can-
tus.

chantus enim delectationem operatur et habilitationem iracundos mitigat, tristes et anxios letificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, vanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis, et animi sic vel curari, vel inferri posse, Democritus et Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum et Arionem Methymnaeum, Lesbios, et Iones ægrotantes sanasse: et Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis vexatos concentibus curasse. Præterea Orpheū, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebeant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine revocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, ursusque repressit. Narrat Saxo Grammaticus in histria Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta vi homines in amentiae furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumque regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonoru varietate inflectere aggressus, investitæ seueril atis concentu edito, prima specie audientes veluti moesticia et stupore compleuit,

deinde vegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucundiores mentis statum, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesque inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentiae spiritum concitauit, vt furor ad rabiemque, & temeritatem processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupescere, exanimesque iacere, donec certum sonum audierint, quo quisque suo auditu saltat aptè ad numerum, ac convalescit: atque postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maxime dolent, tibiae modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, viperarum morsibus adhucbitum tibiae modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atque concentu, & vnde illis mirabilitas
in operando. C A P. x x v.

Esse præterea in sono virtutem ad cœlestia dona capientia non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus, cœlum harmoniaca compositione constare, harmonicasq; tonis atque motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quam instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmoniacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phantasiae cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum acre fracto ac temperato, aerium audientis spiritum, qui animæ atque corporis vinculum est motu facile penetrans, affectum animumque canentis secum transferens, audientis affectum mouet affectu,phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsatque cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoque mores infundit: mouet præterea membra atque sifit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum conservat harmonia, vt non modò naturalis, sed etiam artificialis & vocalis vim animis atque corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex convenientibus fundamentis procedere, st-

ue in fidibus, siue in fistulis, siue in vocibus sint, si in unum de-
beant coenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum,
hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis con-
venire faciet: nec ex lupi, et agni neruis factae fides in conso-
nantiam aliquam deduci possunt, quia eorum diffona sunt fun-
damenta. Conveniunt tamen multorum hominum voces va-
riæq; quia unicum secundum speciem est ipsiis fundamentum.
Conveniunt et multæ aues, quia unicum illis propinquum ge-
nus, et à superis symbolum. Conveniunt et artificialia instru-
menta, et cum vocibus naturalibus: quia utrobique similitu-
do, aut vera, et expressa, aut per analogiam quādam. Omnis
autem concentus, sonorum aut vocum est: sonus spiritus est,
vox est sonus, et spiritus animatus: sermo est spiritus cum so-
no, et voce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum so-
no, et voce ex ore procedit. Chalcidius ait vocem ex penetra-
li pectoris et cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua neruis
obscitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, uterque
et vitalibus cæteris, quo faucium angustias pulsante forman-
teq; lingua, et cæteris vocalibus organis, articulatos edi so-
nos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani
motus aperiantur. Verum Lactantius ait, vocis rationem ad-
modum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo
fiat, aut quid sit omnino. Tota denique musica in voce, et so-
no, et auditu posita est. Sonus sine aere audibilis fieri non po-
test: qui quum adeò necessarius sit auditui, aer tamē ut aer per
se non est audibilis, nec vlo sensu attingi potest, nisi per acci-
dens: neq; enim visus videt illum nisi coloratum, nec auditus nisi
sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum,
nec tactus nisi calidū, aut frigidum, aut eiusmodi: itaq; licet so-
nus sine aere non fiat, non tamen est sonus de natura aeris, nec
aer de natura soni, sed corpus vite spiritus nostri sensitui exi-
stit aer: et non est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simpli-
cioris et altioris virtatis. Oportet autem animam sensituum

aorem viuiscare sibi coniunctum, & in viuificato & coniuncto spiritui aere sentire species obiectoru, in actu positas, idq; in aere viuo: sed in diaphano & subtili species visibiles, in communis audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De convenientia eorum cum cœlestibus: & qui
concentus, quiq; soni singulis stellis re-
spondent. C A P. XXXVI.

Caeterum nunc scias, quod ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus vocis habent, quam concentus. Habet autem Saturnus voces tristes, raucas, graues, tardas, & veluti ad centrum coartatos sonos. Mars vero asperas, acutias, minaces, veloces, iracundas. inter has Luna obseruat medias. Jupiter vero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Jupiter concentus graues, constantes, intentos, suaves, hilares & iucundos. Sol venerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & voluptuosos, & in circumferentia dissolutos dilatatosq;. Mercurius vero habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadam strenuitate letos & iucundos. Ex particularibus vero concentibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtinerat. Jupiter habet gratiam vocis octauæ simul & quintæ, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauæ vocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam vocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi veluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inventore quatuor nervos habuerunt, ut Nicomachus autor est: quorum hypate terram, parhypate, vel mese aquam, nete, vel diezeugmenon, aut hyperboleos ignem: parenete, vel synemmenon aerem resignare voluerunt. Deinde vero Terpander Lesbicus septimam chordam inveniens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerum sequuti sunt, quatuor Musica genera illis simul atque

que quatuor humoribus cōvenire dicebant, & Dorium aquæ
& phlegmati, Phrygium cholerae & igni, Lydium sanguinem
& aeri: Mixolydium atre bili, & terræ consonare putabant.
Alij ad cœlorum numerum virtutemq; respicientes, Dorium
Soli, Phrygiū Marti, Lydium Ioui, Mixolydium Saturno, hy-
pophrygiū Mercurio, hypolydium Veneri, hypodoriū Lune,
hypomixolydium cœlo stellato contribuerunt. Præterea cum
his concentuum modis etiam Musas & chordas ad cœlos refe-
rebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorum a-
nimas de nouem Musis narrauimus: nam Thaliam musam di-
cunt concentum non habere, silentio & terræ eam adscriben-
tes: Clio autem cum Luna hypodoriū modum et chordā pro-
clambanomenos mouent: Calliope & Mercurius hypophigiiū
modum, & chordam hypatepatō possident: Terpsichore cum
Venere hypolydium, & parhypatehypaton: Melpomene, &
Soli Doriū & lichenos hypaton coaptantur: Erato cū Mar-
te Phrygium, & hypatemesen custodiunt: Euterpe & Ioui Ly-
dius, & parhypate meson conveniunt: Polymnia & Saturnus
mixolydium, & lichenos meson seruant: Vraniæ ac cœlo stel-
lato hypermixolydius modus atque meses chorda adscribi-
tur: quæ ita in sequentibus versibus expressa legimus;

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone, & Clio spirant, hypodorus ergo

Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.

Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipse

Calliope, interpres parturit ipse Deum,

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, quæ

Dicitur in quarto Doriū esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,

Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis, et modulamen habebit,

Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.

Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,

Principium mixolydium unde capit.

Vrania octauam dum perscrutatur amicam,

Versat hypermixolydium arte polum,

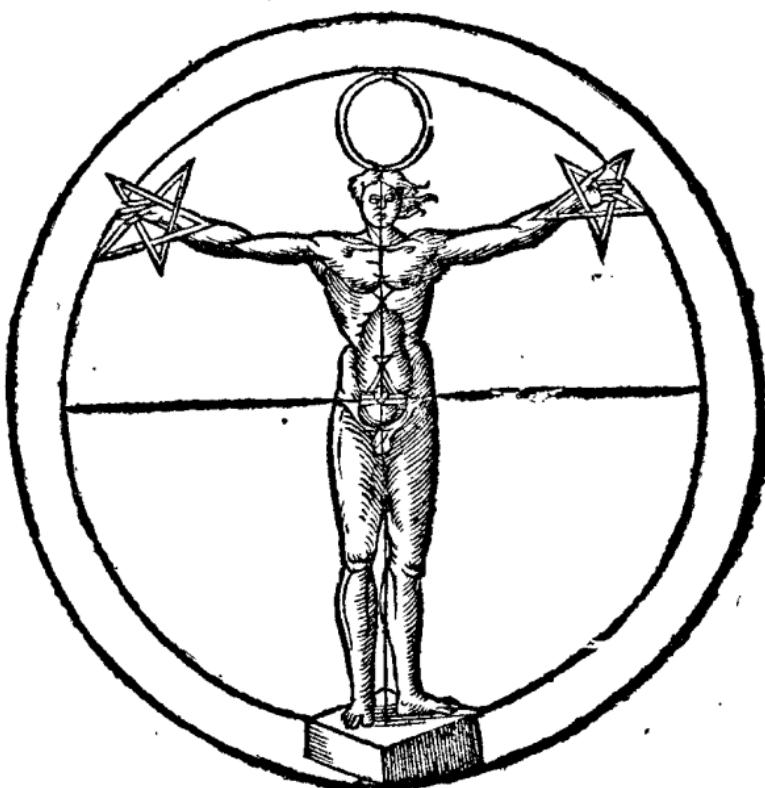
Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem distantia rimantur: nam id spaciū quod à terra ad lunam interiacet, videlicet centum, et viginti sex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriū dimidium illius spaciij facit semitonium: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitonium; inde verò ad solem triplum quasi tonum, et dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole verò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciens tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens semitonium, tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spaciū interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum diastema diatesseron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam verò etiam ex proportione motuum planetarum ad invicem, et cum octavo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem et Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam duodecupla: Saturni verò ad stelliferum orbem millecupla, et ducentupla, si verum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradu uno. Motu itaque proprio lunæ motus velocior est, et acutiorum sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauiissimum facit: sed motu violento qui est primi mobilis, omnium velocissimus est, et acutissimus: lunaris verò tardis-

tardissimus, & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, suauissimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis affectibus hominum, & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quam qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aerem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursusque in planis dupla, harmonia nascitur duplicitis diapason, & diapente. Inter aerem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis vero dupla, unde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit dia pason, diapente, diatessaron: in angulis vero sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis vero dupla, constituens diapason. Verum inter ignem & aquam, atque inter aerem & terram deficit quodammodo consonantia: siquidem inter haec est plena qualitatum contrarietas: convenit autem per intermedium elementum.

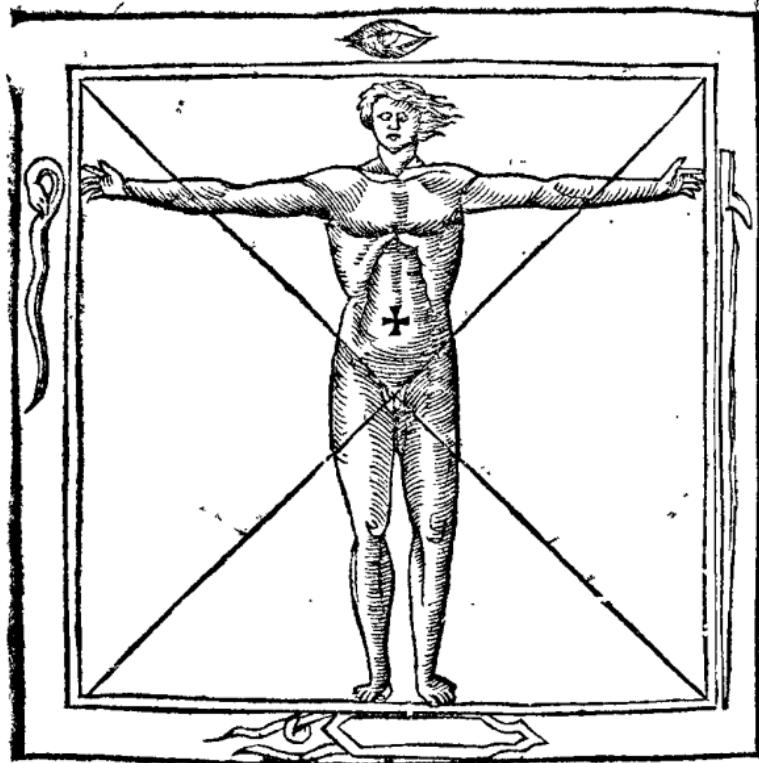
De humani corporis proportione, & mensura,
harmoniaq;. C A P. X X V I I .

Homo quoniam pulcherrimum absolutissimumq; Dei opus, & imago, & minor mundus, ideoq; perfectiore compositione, ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, ceteraque omnia illū componentia, in se continet ac sustinet, omniaque in eo velut in supremo artificio, supremā quādam sortem ultra communem consonantiam quam habent in aliis compo-
sitis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, et digitis numeros indicabant, ex ipsisq; humani corporis articulis numeris, & mensuris proportiones, ac harmo- Ex humanis
articulis na-
meri, & me-
suræ reper-
te.

nias inventas fuisse, probare vist sunt. Vnde ad hanc corporis commensurationem, templi, aedes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcumque artificij genus, & artifiorum edificiorumque quæcumque sunt partes, & membra, puta columnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cetera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt. Quin & ipse Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani corporis mensuram, ut qui ipse totam mundi machinam humano corpori symmetram fabricauit: vnde ille magnus, hic verò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi non nulli, humanum corpus per sex pedes, pedem verò per X. gradus, & gradum quemque per minutias V. metiuntur: vnde numerantur L X. gradus, qui faciunt minutias C C C. quibus aequiparantur totidem cubiti geometrici, quibus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobique longitudinis ad latitudinem fescupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias: parijs modo omnium membrorum commensuraciones sunt proportionatae, & consonantes, & cum mundi membris atque archetypi mensuris sic convenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo Deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proveniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

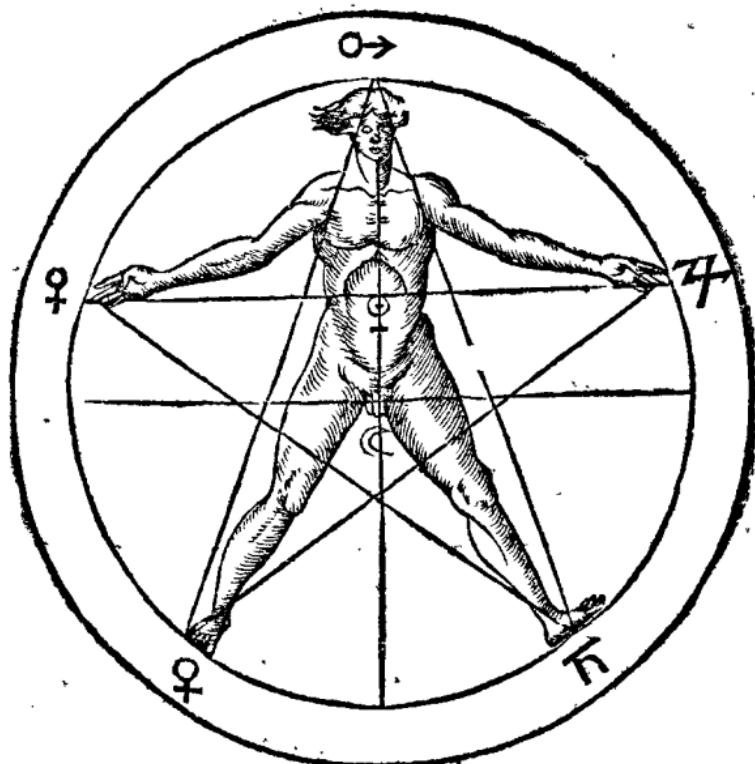

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachiis in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet æqualiterum, cuius centrum est in imo pectinis.

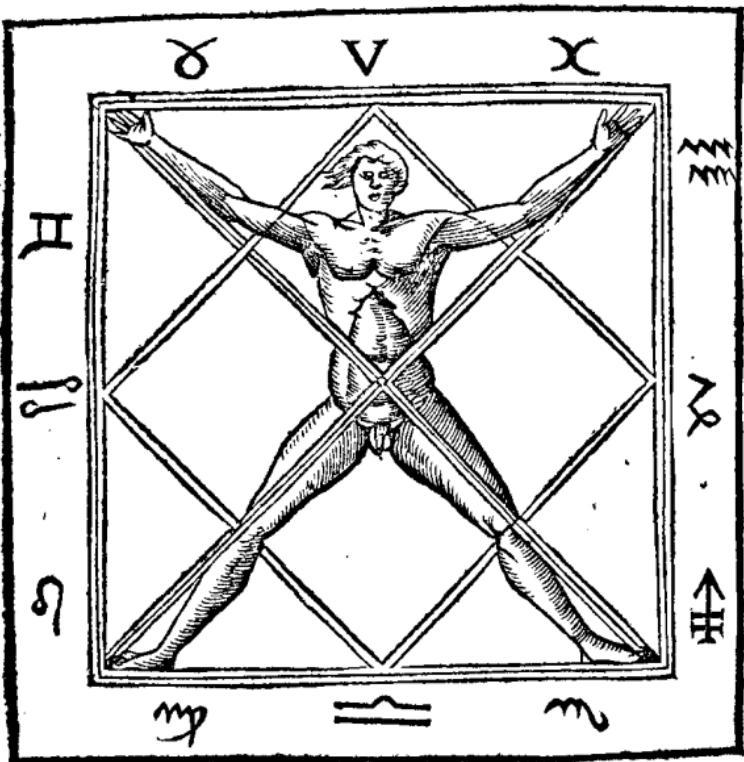

Quod

Quod si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachij quo vsq; extremi digiti circuli illius circumferentiam contingent, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum a summo vertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinq; et quas partes diuidunt, perfectumque pentagonum constituant, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt et equilaterum.

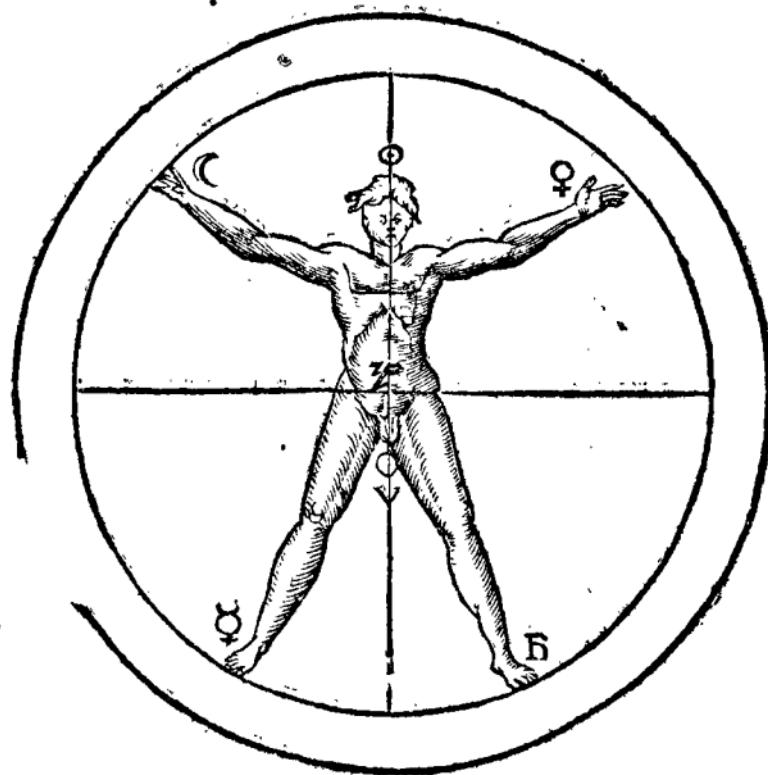

Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in vtrumque latus protendantur, & manus ad capitis lineam euentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilateralium quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

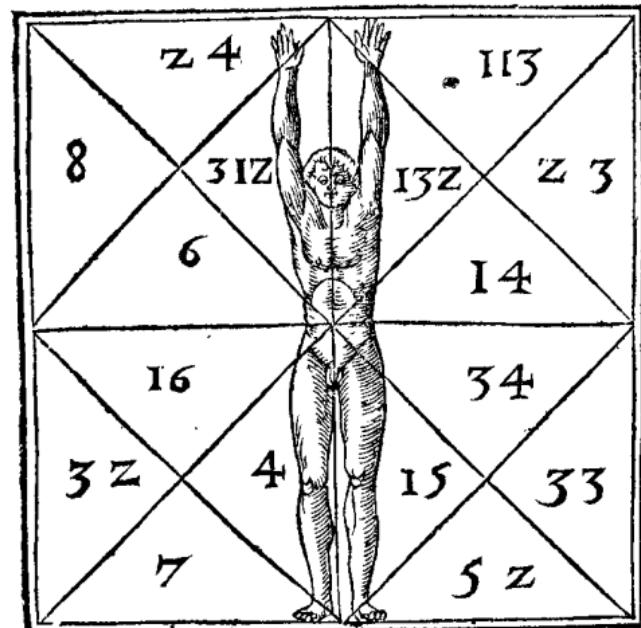

Quod

Quod si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ sue breuior sit: tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico positō, circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Quod si manus supra caput quam altissime extendantur, cubitus et quaquebunt verticem: et si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratumaequilaterum locetur, per extrema manuum et pedum conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem medium est inter summum verticem et genua.

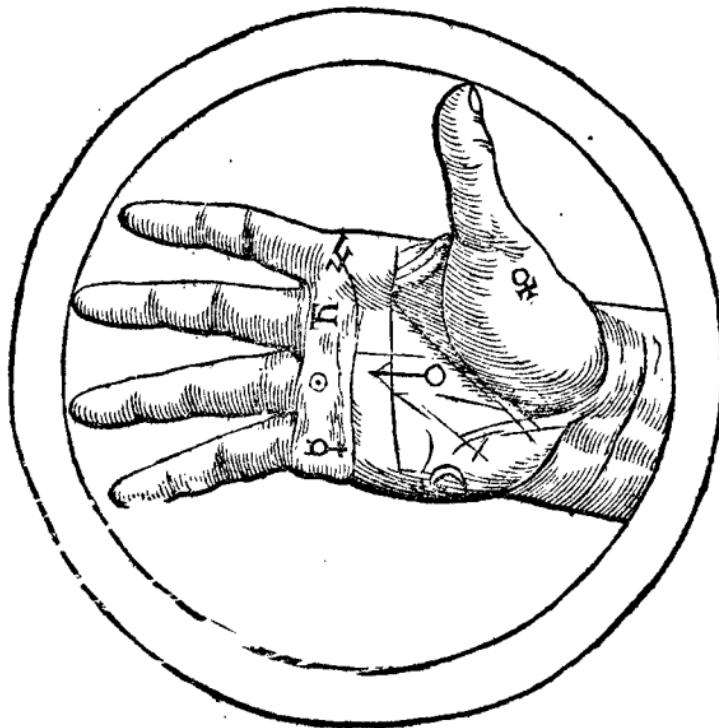

Sed iam ad particulares mensuras perveniamus. Circuitus hominis sub aliis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius medium est in imo pectine: abinde vero sursum ad mediū pectus inter utrasq; mamillas, et à medio pectore in sumnum verticem, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, et inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadē est latitudo spatularum ab uno extremitate alterum: eadem est longitudine à cubito in extremū longioris digiti, ideoq; hic cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinem hominis:

nis: latitudinem verò quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ ve-
 rò in cinctura est, pes unus: cubitum autem constituit palmi sex,
 pedem verò quatuor: & quatuor digitum palmum: totaq; hominis
 longitudo palmorum vigintiquatuor, pedum sex, digitorum sex,
 & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars lon-
 gitudinis sexta: à summo pectore ad supremam frontem, & ra-
 dices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis ro-
 busti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: proce-
 rioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus hu-
 manum corpus proceritatem septem pedum excedere. Deniq;
 cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in interiorē
 plicaturam cubiti spatium est: & quod à pectore usq; ad utrasq;
 manillas sursum ad supraea labra, siue dorsum usq; ad umbi-
 licum est, quodq; est inter extrema ossium supremi pectoris gu-
 lam cingentiū, & quod à planta pedis ad finem lacerti: & exim-
 de in mediā genu rotulam, omnes hæ mensuræ sibi coæquales
 sunt, & septimam totius altitudinis constituit. Caput hominis
 ab imo mento in summum verticem, pars longitudinis octauat
 totidem à cubito in finem spatularum: tantus etiā reperitur pro-
 cerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per su-
 premam frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius
 longitudinis partem quintū: tantundem etiā præstat latitudo
 pectoris. Hominem quadratum, & compactum constituent facies
 nouem, procerum verò decem. In nouem itaq; portiones homi-
 nis longitudine partita, facies à supra fronte usque in extre-
 mum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo
 pectoris ad summum stomachum, altera: abinde ad umbili-
 cum, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo coxen-
 dices ad poplitem constiunt duas: abinde usque ad nodum pe-
 dis crura continent duas alias, quæ omnes partes sunt octo.
 Porro arcus à summa fronte ad summum verticem, & quod
 est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pe-
 dis ad imam plantam, hec tria spacia coniuncta constiunt

nonam. In latū quoq; pectus habet partes duas, & vtraq; brachia septem. Quod verò corpus decem facies constituit, ipsum est proportionatissimū. Huius itaq; prima portio est à summo vertice ad imas nares: ab inde ad supremum pectus secunda, & consequenter ad supremū stomachū, tertia: ab eo ad umbilicū, quarta: & inde ad imum pecten quinta, vbi est mediū humanae longitudinis: à quo vsq; in extremas plantas, sunt quinque aliae partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quib. proinde corpus omne mensura proportionatissima cōmensuratur. nā facies hominis ab imo mento ad summā frontem & radices imas capilli est, quanta pars una decima. Manus hominis à restringta vsq; ad extremū longioris digiti, etiam pars una: simili- ter inter vtraq; māmillarum pucta, pars una: & ab utrisq; ad imā gulā, triangulus æquilaterus. Frōtis inferioris ab una aure ad alterā, latitudo est partis unius: totius aut̄ pectoris latitudo, videlicet à supremo pectore ad iuncturas spatularum, utrobiq; partis unius, quæ faciunt duas. Circulus capitis transversus ab intersitio superciliorū per supremā frontē vsq; in fine occipitis vbi terminatur capillitū, etiā partium duarū: ab humeris ex- trinsecus ad iuncturas articulorū manus, & intrinsecus ab axel lis ad cōfinia palmæ digitorū, partes tres: circulus capitis per mediā frontē, partiū triū. Circulus cincturæ tenet partes qua- tuor, in robusto homine: in delicatori corpore, partes tres cū dimidia, seu, quantū est à summo pectore in imū pecten. Circu- lus pectoris per alas ad tergum, partes quinq; videlicet quan- tum longitudinis totius mediū. A summo vertice ad nodum gu- lae, sunt totius altitudinis quæ decimæ tertie: eleuatis in altum brachiis, cubitus accedit summo vertici. Ceterum nunc que adhuc reliquæ commensurationis sibi æquales sunt, spectemus. Quantū est à mento ad summū pectus, tanta est latitudo colli: quantū à summo pectore ad umbilicū, tanta est colli circulatio: quantum à mento in supremū verticē, tanta est latitudo cinctu- ræ: quantum est ab interciliis ad summas nares, tatum à iugulo distat

dicitur productio mentis; quantumq; à summis naribus ad mentem, tātum à iugulo ad imām gulam. Item oculorum ab interciliis ad interiores angulos concavitas, ac summarum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremum supremi labri interstitium est, hæc tria sunt inter se æqualia.

A summo vngue indicis ad imā eius iuncturā, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte sylvestri, in domestica quoque à summo vngue medij usq; in imā iuncturā, et abinde ad restrictā manus, omnes hæc portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frōtis æquat: residui duo, ad extremū vngue æquant nasum, ab interciliis videlicet in summas nares: primus et maior articulus medij æquipollit illi spacio quod est ab imis narib. in extremū mentū: & secundus medij tatus est, quantū ab imo mēto ad supremū inferioris labri: tertius vero,

quantum ab ore ad inferiora narium: tota autem manus, quantum totus vultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturā: & quod est ab imo mento ad supremū inferioris labri: minor verò quantum à supremo imi labri ad imas nares: omnium extre- morum articulorū quos onychios vocant, vngues obtinent iu- stam medictatem. Ab interciliis ad extremos oculorū angulos tantū est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frō- tis, longitudo nasi, latitudo oris per supremū labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summū pedis, æqualis est lon- gitudini, quæ est à summo pedis ad extremū vnguem. A sum- mo frontis ad interstitium oculorū, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremū mentum, partes sunt æquales. Iuncta su- percilia oculorū, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os apertū. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spacijs illius quod est inter vtrāq; extremitatem oculorū, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo vertice in genua, mediū facit umbilicus: à supremo pe- ctore ad imam narem, medium designat nodum gulae: à summo vertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremū mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentū medium dat extremū inferioris labri: eiusdem autem distantiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrū superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportio- nes multiplices & harmonicos concentus sibi inuicē consonā- tes. nā digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachii in extré- mo lacerti apud pulsum & iuncturā manus, in circulari mēsu- ra, est in proportione subdupla sesquialtera: cōtinet enim illā bis & mediā, sicut quinq; ad duo. Eiusdem verò ad armū bra- chij in lacerto propinquō spatulis, subtripla: cruris autem si- ue tibiae magnitudo ad eam quæ brachij, est proportio sesqui- altera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli, ad tibiam est,

est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquicentaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitercia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos vel alium usq; ad finem trunci, dupla, latitudo iliorū ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernā et petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundū eorū longitudinem, latitudinem, altitudinem et circumferentiam inter se, et cum cœlestibus ipsis conveniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus et multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason et diapente: pariq; modo elementa, qualitates et complexiones et humores sunt proportionata. nam homini sano et bene composto hæc humorum et complexionum pondera adsignantur: videlicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: choleræ, duo: melancholiæ, unum: ut utrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, et secundi ad quartum, quadrupla: primi autem ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: et inde pro cursu pari in annum quinquagesimum habere centum drachmarū pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec superesse spacia vitæ eius visceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum vitam circumscripsit: et hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspondent, et habet quisque homo in se motum cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, et annos, et menses, et dies, et horas, et momenta nobis

certissima regula indicat. Compertus preterea est per anatomistas nervus quidam circa micham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, ut singula propriis motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à Deo etiam mundi membra moueri. Et sunt in collo due venæ, quæ in iugulo ubi scanduntur, caput subeunt, quibus foris validè apprehensis, mox collabuntur homines sensibus erectis, quorūque remittantur. Ipse itaque mundi æternus opifex, missurus animum in corpus velut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilissimumque animum etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitatu suo sibi adfingit atque adornat. Hinc Aethiopum populi, qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi ex opulentissimi essent, creabant, sed eos tantū, qui forma essent pulcheri atque præstantissimi: quippe quoniam animorum magni-decentiam ex corporis effigie sese viciissim intueri posse arbitrabantur. Quod considerantes multi admodum tum veteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ manifestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis vitium evenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi vitium intemperantiāq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio viciissim crescere & coalescere atque operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia.
C A P. XXVIII.

Sicut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temperamento proportionēq; suarum virtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproportionantur. nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram verò diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem diapente.

pente. Quando itaque cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimam sortiri sortem, propterea anima cum corpore in naturali dispositione convenienter, quae quidem convenientia reconditissima est, tamen a sapientibus aliqualiter admirata. Sed ad animae harmoniam properantes oportet illam nos a mediis illis per quae ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, a corporibus sphaericis coelestibus. Scientes igitur quae animae vires cui planetarum respondent, ex his quae superius dicta sunt, earundem inter se concentus facile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi vires regit: fantastica vis atque ingenium a Mercurio pendet: concupisibilis virtus a Veneri, vitalis a Sole: impulsiva que & irascibilis dicitur, a Marte: naturalis a Iove: receptiva omnis a Saturno: ipsa autem voluntas tanquam primum mobile & omnium illarum virium ductrix ad libitum, ipsa que cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus voluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suae operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adaequatum tendat, aliquando tamen excœcata errore & vi animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoque definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & voluntatis, qua bonum elititur gratia adiuvante: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem suæ amorem infusum vocant Theologi, est in voluntate sicut primum mouens, qua absentia universus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginatem: aeris, per rationem: cœlo, per intellectum: exitque anima in illorum harmoniam secundum quod temperantur haec in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas,

Liberum arbitrium.

iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra sunt musicis, sonis & cantibus, cum ad conseruandam corporis sanitatem & amissam restituendam, tum etiā ad conducendum animos ad salutiferos mores, quosque hominem cœlesti harmoniæ contemperent, reddantq; totum cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut qui ab harmonia illa cœlesti collapsi, concentum aliquem verum tanquam sibi inimicum nequeunt sustinere, proculque fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furentem, David cithara repreßit. Hinc ab antiquis prophetis atque patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognoverunt, cantus & musiſoni sacris officiis illati sunt.

De obſeruatione cœleſtium, in omni opere magico necessaria. C A P. XXIX.

OMNIS VIRTUS NATURALIS multo quidem agit mirabiliora, quando non ſolum proportione physica componitur, ſed etiam opportuna ad hoc cœleſtium obſeruatione electa (videlicet quando vis cœleſtis fortissima ad talem effectum quem deſideramus, eſſe probatur, tum etiam cœleſtibus multis adiuta) informatur, inferiora cœleſtibus tanquam propriaſ fœminas ſuis maribus fœcundandas paſsim ſubiiciendo.

Quæ in
quovis ope-
re obſeruā-
da.

Planete
quomodo
obſeruādi.

Sunt itaque obſeruanda in quovis opere ſitus & motus, & aspectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia ſe habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim variantur qualitates angulorum, quos defribunt radij corporum cœleſtium ſuper figuram rei, ſecundum quos infunduntur virtutes cœleſtes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetā aliquem pertinent, oportebit te eum in ſuis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec ſolum significatorem operis expectabis potentem, quin etiam lunam ad huc obſerues opportunè directam: nihil enim ſine lunæ beneficio perfeceris. Quod si plures habueris operis patronos, omnes obſer-

obserua potentes, & amicabili aspectu se inuicem contuentes: quod si nequeas eiusmodi aspectus habere, convenit tibi saltem angulares accipere. Lunam verò obseruabis, quādò vel ambos Luna quo-
intuetur, vel iungitur vni, & aspicit alterum: vel quādò à con- modo ob-
tunctione siue aspectu vnius transit ad coitum vel ad aspectum
alterius. Illud etiam neutquam credo omittendum, quin Mer-
curium in omni opere diligēter obserues: hic enim vtrorumq;
inferū & superū deorum comm�ator, quādò congreditur
bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorum malitiam
influit. Infortunatum autem dicimus signum vel planetā, per
Saturni vel Martis aspectum, maximè oppositum vel quadra-
tum: hi enim aspectus sunt inimiciæ: coitus verò & trinus at-
que sextilis aspectus, sunt amiciæ: inter hos fortior est coniun-
ctio: veruntamen si per trinum iā aspiciens, planeta etiā susci-
piatur, aestimatur quasi iam cōiunctus. Solis verò coniunctio-
nem omnes planetæ timent, aspectu gaudent trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influen-
tiæ. C A P. XXX.

Potentes verò habebimus planetas, quando sunt in domi-
cilio, vel exaltatione, vel triplicitate, vel termino, vel fa-
cie, extra combustionem directi, in auge & in figura cœli do-
minantes: scilicet quando sunt in angulis, maximè orientis, vel
decimæ, vel in plagiis mox succedētibus, vel in suis gaudiis. Ca-
uēdum aut, ne sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Mar-
tis, nec sint in gradibus tenebris, puteis vel vacuis. Obserua-
bis ut anguli ascendentis & decimæ & septimæ sint fortunati,
& ascendentis dominus, & locus solis, & locus lunæ, & locus
partis fortunæ, & eius dominus, dominus coniunctionis vel
præventionis præcedentis: planetæ verò maleuoli cadat infor-
tunati, nisi forte operis tui significatores extiterint, vel quovis
pacto vtiles tibi esse possint: vel si in revolutione seu genesi
tua principatū obtinuerint, tunc enim minimè sunt deprimen-
di. Lunam verò habebimus potētem, si sit in domicilio suo, vel

exaltatione, vel triplicitate, vel facie, & in gradu sibi ad opus optatum convenienti, atq; si mansionem ex viginti illis & octo sibi & operi competentē obtineat: non sit in via combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi forte sit in unitate cum sole, non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte vel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorū voluminibus sufficiēter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq;
naturis, C A P. XXXI.

Stellæ fixæ
planetarum
naturas for-
ciuntur.

Similis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & na-
tura septem planetarum: sed quedam sunt de natura unius pla-
netæ, quedam verò duorum: hinc quotiescumque iungitur ali-
quis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, effici-
tur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ au-
gm̄etatur: quod si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum
ea fortior, illius natura vincet in significatione, ut puta si sit de
natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, vincet natu-
ra Martis: si verò Venus cum ea fuerit, natura Veneris supera-
bit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex colori-
bus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq;
adscribuntur. Colores verò planetarum sunt: Saturni liuidus
sive plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pal-
larem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis cro-
ceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed
lucifero candens, vespere resfulgens: Mercurij radians, Lune
blandus. Scias quoq; stellas fixas quanto maiores & lucidiores
sunt & apparent, tanto maior & fortior est eorum significa-

Stellæ fixæ tio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ &
lucidiores. secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores
ad hanc facultatem, quæ sunt Umbilicus Andromedæ, in vice-
simose-

simo secundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: alij Iouiam atque Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimo octavo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdem gradu vice simo secundo, sidus natura Lunare, & complexione Martium. Item in Geminorum gradu tertio Aldborā, de natura Martis & complexione Veneris: sed Hermes hanc locat in vice simo quinto Arietis. In eorundem Geminorū gradu decimo tertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancrē gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in vice simo primo gradu Leonis est stella regia, quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursae majoris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Alacorui dextra, & in eiusdem decimo tertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimo sexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimo septimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cum luminare bene aspicerit, illius cū ex contrario. in Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in decimo sexto gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij: in Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarū propria dona sperare ipsa dominante: impediri vero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter vel infortunatè sunt affesta, etenus & nos et nostra opera, atq; ea quibus nos utimur, feliciter vel calamitosè afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis: cùm quia nobis vicinioribus magisque distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunque superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus.

C A P . XXXII.

Solis præstantia.

Coelorum, & omnium quæ sub coelo sunt corporū ad ministracionem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elemētum omnium virtutum dominus, & Luna virtute Solis domina generationis augmenti & decremēti. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam vitam cunctis infundi, quos idcirco Orpheus viuificos coeli oculos appellat, Sol omnibus lumen à se ipso dat, & omnibus copiosè largitur, nō solum in coelo & acre, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi: quicquid habemus boni, ut ait lamblichus, habemus à sole, vel ab ipso solo, vel ab ipso per alia. Heraclitus solem cœlestis luminis fontem appellat: & multi Platonicoꝝ mundi animā in sole principi liter collocarunt, ut quæ globū solis totum implēs, radios suos vndiq; quasi spiritū effundit per omnia, vitā, sensum & motū ipsi vniuerso distribuēs. Hinc veteres physici Solem ipsum cor coeli appellauerunt: & Chaldaei illum medium planetarū posuerunt. Aegyptijs etiā illum in medio mundi collocarunt, puta inter duos mūdi quinarios, nempe supra Solem planetas quinque collocant: sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, vera lux, atq; ipsius Dei exactissimum simulacrum, cuius essentia, patrem: splendor, filium: calor, spiritum sanctum resignant, adeò ut non habeant Academici aliquid per quod diuinam essentiā expressius monstrare possint. Tanta consonantia Deo respondet, ut Plato eū vocet conspicuum Dei filium: & Lamblichus illum imaginem diuine intelligentie appellat: & noster Dionysius illum perspicuum Dei statuam vocat. Ipse tanquam rex sedet in meditilio aliorum planetarum, luce magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminans, virtutemq; illis ad inferiora quæq; disponenda distribuens, gressusq; eorum regulas & disponens, adeò ut inde motus eorum dicantur diurni vel nocturni,

ni, meridionales vel aquilonares, orientales aut occidentales, directi vel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis querentibus à Deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediā mundi regionem teneat, atq; vt in animantibus vniuerso corpori ipsum cor: sic cœlo & mundo præest Sol, in ipsum vniuersum mundum, & que in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporum qualitates: & vt ait Ptolemæus, cum in aliquius stellæ locum devenerit, illius vim excitat quam in aere habet: vt, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; disponit: vnde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculum omnium cœlestium influxuum, cursus sui perniciitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & velut stellarum omnium vxor facta, stellarum fœcundissima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarū radios & influxus quasi fœtum suscipiens, inferiori mundo sibi vicino velut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimam suscipientem, que deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisque refundit: manifestisque ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motisque eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus varie explicat, pro varia sua cōplexione, motu, situ, &

Luna in inferiora vi-

res.

Luna mo-
tus diligen-
ter obser-
vandus.

aspectibus ad planetas ceteraque sidera diuersis: et licet ab omnibus stellis vires suscipiat, potissimum tamen a Sole, quoties illi coniungitur, viuifica virtute repletur, ac pro illius intuitu complexionem mutuatur. nam in prima quarta, ut tradunt Feri patetici, calida est et humida: in secunda, calida et sicca: in tercya, frigida et sicca: in quarta, frigida et humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamē conceptus omnes explicat. ab ea enim in cœlestibus incipit rerū series, quam Plato

Aurea Pla-
tonis cate-
ma.

vocat catenam auream, quæ unaquæque res aut causa alteri conexa, a superiori dependet, quovsq; deveniatur ad supremam omnium causam, a qua pendent omnia. Hinc est, quod absque ipsa Luna intermedia, vim superiorum attrahere omnino negoemus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ virtutem, accipiendum esse lapidem et herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

De xxviii. mansionibus Lunæ, earundemque virtibus. C A P . XXXIII.

ET quoniam Luna viginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quod Indorum sapientes et vetustissimi Astrologi octo et viginti mansiones Lunæ cœcesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ a diuersis earundem sideribus et stellis quæ in eis continentur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates et nomina sortiuntur: quas dum Luna peragrat, alias et alias sortitur potestates atque virtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæque duodecim gradus, unum et quinquaginta minuta, et viginti sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atque earundem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt haec: Prima vocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est a capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera et discordiam. Secunda dicta est Allothain siue Albocham, hoc est venter arietis: et initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimo primo, secunda vigesima secunda complectit.

Confert.

Confert ad inveniendos thesauros, ad retentionem captiuorum. Tertia vocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluviales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus compleatis vigintiquinq^z, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, venatoribus, & operibus alchymiae. Quarta mansio dicta est Aldebaranum aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, vel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorum, fontium, puteorum, auris dinarum, fungam reptilium, & ad generandum discordiam. Quinta est rotata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum vicesimum primum, minutum vicem quintum, secunda quadraginta tria. Confert ad redditum ex itinere, ad instructionem discipulorum: confirmat ædificia, largitur sanitatem & benevolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sidus parum lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimum septimum minutum & nouem secundas Geminorum. Facit ad venationem, & obsidionem urbium, vindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medetis. Septima dicitur Aldimiach vel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimo septimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq^z ordine & graduum & minorum & secundarum numero residue mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita videlicet, quod in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumunt: in reliquis duobus signis due mansiones in quolibet. Incipiunt itaq^z à capite Cancri septem mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza vel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio videlicet octaua. Facit ad amorem & amici-

tiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona vocatur Archaā vel Alcharph, id est, oculus Leonis: obest mesib⁹ & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algeliuche vel Algebh, id est, ceruix vel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, benevolentiam & auxilium contra hostes. Undecima vocatur Azobra vel Ardas, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha vel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prospexitatem dat mesib⁹ & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares virginis. Valet ad benevolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth vel Arimet, ab aliis Azimeth vel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica virginis, vel spica volans. Valet ad amorem coniugatorum, ad sanandum infirmos, prodest nauigatibus, sed obest itineribus per terram: & in istis completa est secunda quarta cœli. Sequuntur aliae septem, quarum prior incipit in capite Libræ, mansio videlicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha vel Algarpha, hoc est, cooperta vel coopertū volas: confert pro extrahendis thesauris, pro fodientis puteis: facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionem domoru⁹ & inimicorum, & impedit itinerantes. Decimasexta dicitur Azubene vel Ahubene, hoc est, cornua Scorpij: impedit itinera & coniugia, messes & mercimonia: valet ad liberationem captiuorum. Dccimaseptima dicitur Alchil, id est, cor Scorpij: facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmandi ædificia, & confert nauigatibus. Dccimaoctaua dicitur Alchas vel Altob, id est, cor Scorpij: facit ad discordiam, seditionem et coniurationem, contra principes et potentes, et ad vindictam de inimicis: sed liberat captiuos, et confert ad ædificia,

ficia. Decimanona dicitur Allatha vel Achala, ab aliis Hycūla vel Axala, id est, cauda Scorpij. Valet ad obsidendum ciuitates, & ad capiendum vrbes, & ad expellendum homines de locis suis, & ad destructionem nauigantium, & perditio- nem captiuorū. Vicesima vocatur Abnahaya, hoc est, trabs: facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum: destruit diuitias sociorum, compellit hominem venire ad locum aliquem. Vigesimaprima vocatur Abeda siue Albeldach, quod est desertū: facit pro messibus, lucro, ædificiis & viatoribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa est tertia cœli quarta. restat ultime septē mansiones ultimā cœli quar- tam compleentes, quarum prior quæ est in ordine vicesimase- cunda, incipiens à capite Capricorni, vocatur Sadahacha vel Zodeboluch vel Zandeldenā, hoc est, pastor: promouet fu- gam seruorum & captiuorum, ut evadant, & valet sanandi morbis. Vigesimalteria vocatur Sabadola vel Zobrach, hoc est, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorū, & sanatione ægrotorum. Vicesimaquarta dicitur Sadabath vel Chadezoad, quod est fidus fortunæ: valet pro benevolētia cō- iugatorum, pro victoria militum: nocet obcundis magisteriis, & impedit ut non cōpleantur. Vicesimaquinta dicitur Sada- labra vel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansoriū: facit ad obsidionem & vindictam, destruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres et ædificia, accelerat nuncios: facit ad ma- leficia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum hominis, quod non posse facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg vel Phtagal Mocaden, id est, hauriens pri- mus: facit pro vnione & dilectione hominum, pro salute ca- ptiuorum, destruit carceres et ædificia. Vicesimaseptima dici- tur Alcharya vel Alhalgalmoad, id est, hauriens secundus: au- get messes, merces, lucrū, sanat infirmitates: sed impedit ædifi- cia, prolongat carceres, facit periclitari nauigātes, et adiuuat ad inferendū mala cui volueris. Vicesimaoctaua & ultima v-

catur Albothā siue Alchahb, id est, pisces: auget messes et mercimonia, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, et facit perdere thesauros. Et in istis vigintiocto mansionibus latent multa secreta sapientiae antiquorum, per quae operabantur mirada in omnia quae sunt sub circulo lunae: et attribuerunt singulis mansionibus sua simulacra, et imagines et signacula, et praesidentes intelligentias, et operabatur in virtutib. illorū variis modis.

De vero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetaria-
rum. C A P . x x x i i t :

Qvicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, utrunque, aut duorum alterum obseruare oportet, stellarum videlicet motus, aut tempora: motus inquam, quando sunt in suis dignitatibus, aut detectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies et horas illarum dominiis distributas: de omnibus his abunde satis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipue penitus et obseruanda sunt, ut obseruemus motum stellarum ascensionesque et cardines, quemadmodum in veritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis, nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercedinem in duodecim æquales partes diuidunt, vocantque illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, vocant duodecim horas noctis, distribuuntque deinde horas illas singulas singulis planetis secundum ordinem successionis eorum, dando primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usque in finem vigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adscendiunt illis Magi, sed in horarum

horarū partitione dissentient aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidēda nō est: quódq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singule etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetiarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali vnam constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduum in ecliptica constituunt vnam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & invenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; virtutem aliquam fortiantur à corporibus cœlestibus. C A P. x x x v.

Tanta est cœlestium magnitudo, virtus & potestas, quòd non solum res naturales, verum etiam artificiales, quando superis rite sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potentissima vitaque mirabili, quæ ipsis virtutem cœlestem saepe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: ubi dicit etiam vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modò mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiā imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam aliis instrumentis, opportunè scilicet sub certa cōstellatione fabricatis, cœlestē, quādam illustrationem capi, & mirandū aliquod suscipi posse confirmat. Cœlestiū enim corporū radij animati, viui, sensuales, dotes mirificas, potentiaq; vehementissimam secum ferentes, etiam repentina momēto ac subito tactu mirabilis in imaginibus imprimunt vires, etiam in materia minus apta. Efficaciores ta-

men largiūtur imaginibus virtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricetur, cuius videlicet virtus naturalis cum specifica simul operi cōveniat, figurāq; imaginis similis sit figurae cœlesti: talis namq; imago, cūm propter materiam natura-liter operi ac cœlesti influxui congruā, tū propter figurā cœlesti figuræ similiē paratiſima est ad actiones et vires cœlestiū corporum & figurarū capiendas: & cœleste munus subito in se concipit, tum agit assidue in alterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemaeus in Centiloquio, quod res inferiores obediunt cœlestibus, non solum illis, sed etiam earum imaginibus: sicut non solum scorpiones terreni obediunt scorpioni cœlesti, sed etiā imagini scorpionis ilius, quæ fuerit opportune sub eius ascēsu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipient virtutes, C A P . x x x v i .

IMAGINES autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurauntur, in cœlis sunt quamplurime: quædam visibiles & conspicuae, quædam saltem imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldeisq; perspectæ & designatae: partesq; earum sic se habent, ut ipsæ etiā figuræ quædam sint ab aliis distinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerū signorum: harū itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem constituentes igneam & orientalem, ferunt prodeesse contra febres, paralyssim, hydropisim, podagram, & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratum: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phæasma melacholica, hydropisin, pestem, febres, & ad expellendū morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente: quæ quidem facies ac decanatus Iouis est, sed cōtra calculū & contra renū morbos, ac contra no cumenta bestiarum faciebat eandē, quādo Sol in corde Leonis mediū cœli obtinebat.

Sat. Rursus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aeream & occidentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, valere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipue Aquariorum ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aquam & septentrionalem, valent contra febres calidas & siccas, item contra ethicam & omnes passiones cholericas. Scorpius verò, quia inter membra obseruat genitalia, provocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendentे eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, venena & dæmonia, ascendentе facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum: ferturq; imago Cancri efficacissima contra serpentes & venena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendunt in facie prima vel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa verò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Itcm Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituent terræ & meridionalem, curant infirmitates calidas, valent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam Capricornus reddere homines incolumes, & loca tutæ efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; virtutibus, atq;
de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. C A P. XXXVII.

SVNT PRÆTEREA IN ZODIACO IMAGINES SEX ATQ; TRIGINTA, iuxta numerū facierū, de quib. (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, vetustissimus mathematicus,

post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba ueste induiti præcincti^q; magni corporis, ruffis oculis, validis viribus atque irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem, & inverecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, induitæ exterius quidem ueste rubra, & subitus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induiti qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus et irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ velit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascendit vir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit vir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit vir, in cuius manu scrpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atque etiam misericordie & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit vir, in cuius manu virga, & ipse tamquam alteri scriuiens, & confert sapientiam & scientiam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit vir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram: & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præfigiatorum, & significat labores & inquisitiones cum labore. In tertia facie ascendit vir querens arma, atq; vir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistram: & significaciones eorum sunt, obliuionis, indignationis, audacie, iocorum, trufarum, & verborum invictilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ virginis, pulchris ornata uestibus, coronam gerentis in capite: præstat acuitatem senuum,

suum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit vir decoris induitus vestibus, siue vir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, leticiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit vir venator cum lancea & cornu, educens canes ad venandum: significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, venandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit vir super leonem equitans: & significatio eius est audacie, violentiae, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & vir, super cuius caput corona, & forma viri irati & minabundi, in dextra habens gladium evaginatum, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & victorias ignotas, & per viles homines, & super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit vir iuuenis, in cuius manu scutica, & vir vehementis tristicie, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro vitandis rixis. In prima facie virginis ascendit figura pueræ bonæ, & vir iaciens semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi victimum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit vir niger, induitus ex corio, & vir habens comam, & tenens loculos: & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantia, & ad auaricia. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati viri, in cuius manu fistula, & forma viri in libro legentis: & operatio eius in iusticia & auxilio miserorū & debilium cōtra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo viri sœuentes & irati, & vir ornato vestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem cōtra malos, & ad quietem & securitatem vi-

& cum honorum vberitate. In tertia facie ascendit vir vchē
 mens, arcum tenens: & ante illum vir nudus, atq; aliis vir vna
 manu panem tenens, altera vini cyathum: significatio istorum
 est ad libidinem nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima
 facie Scorpij ascēdit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo
 viri se percutientes: & operatio eorum est ad decorum & pul-
 chritudinem, & ad rixam, insidias, deceptions, detractiones,
 & perditiones. In secunda facie ascendunt vir nudus & mu-
 lier nuda, & vir in terra sedens, & ante illū duo canes se mor-
 dentes: & operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem
 & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter ho-
 mines. In tertia facie ascendit vir curuatus super genua sua, &
 mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrie-
 tatis, fornicationum, iracundiae, violentiae & litis. In prima fa-
 cie Sagittarij ascendit forma viri armati lorica, gladium nudū
 in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiam &
 libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans, & pan-
 nis cooperta: & operatio eius est ad tristiam, & timorem de-
 corpore suo. In tertia facie ascendit vir similis in colore auri,
 siue vir ociosus, ludens cum baculo: & significatio eius est in
 sequendo voluntates proprias, & pertinacia in illis, & in a-
 gilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima fa-
 cie Capricorni ascendit forma mulieris, & vir niger gerēs ple-
 nos loculos: & significatio eorum est ad spaciandum & gauden-
 dum, ad lucrandum, & perdendū cum debilitate et vilitate. In
 secunda facie ascendunt duæ mulieres, & vir respiciens auē in
 aere volantem: & significatio eorum est in postulando que
 fieri nequeunt, in inquirendo que sciri non possunt. In tertia
 facie ascendit mulier pudica in corpore, & sapiēs in opere, &
 nūmularius pecunias in mensa colligens: & significatio eius est
 in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantia, & in a-
 uaricia. In prima facie Aquarij ascendit forma viri prudentis,
 & forma mulicris nentis: & significatio eoru est in cogitatio-
 ne

ne & labore pro lucro, in paupertate & vtilitate. In secunda facie ascendit forma viri cum prolixo barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiae, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit vir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Pisciū ascendit vir onera portans super dorso sua, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutazione loci, & sollicitudine inquirendi substantiam & victū. In secunda facie ascendit mulier boni vultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit vir nudus vel vir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatū, et significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hēc de facierū imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarū formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longū esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui valet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: dein Andromacha, que conciliat amorem inter virum & uxorem, ita quod dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat venena, et curat morsus venenatorū. Hercules victoriā largitur in bello. Draco cum vtraq; vrsa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortē, diis & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam & diuitias, & resistit venenis. Centaurus confert sanitatem & longevitatem senectutem. Ara conservat castitatem, redditque gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudentē, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus valet contra dece-

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pesti lentiae, & tutum reddit à bestiis & feris. Orion confert victoriā. Aquila largitur nouos honores, veteresque conseruat. Cygnus liberat à paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis, & præseruat à fulgure & tempestate. Cervus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. C A P. XXXVIII.

Caeterū nunc quas imagines planetis attribuebant, quamvis de his amplissima volumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut non sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascidente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum vultum & camelī pedes habentis, super cathedram vel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabant sibi ad vitæ longitudinem profuturam. Saturnum enim ad vitæ longitudinem conferre probat Albus far in libro Sadar, ubi etiam narrat quasdam Indie regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longevos valde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad vitæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascidente vel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens vel falcem, & infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro vel fusco, & omnes uestes eius nigræ sunt vel fusce. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & remum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascidente cum tercia facie Aquarij. Faciebant quoque ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascidente Saturno in Capricorno, cuius forma erat vir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris uestibus: faciebant

ciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendentे in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: vel, quod verius est, in primo gradu Capricorni: quam quidem imaginem humana voce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atque Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formā, quam futura prædicere pollicebantur: faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascendentē Geminorum sidere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quod splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annun-ciabat eis utilia.

De imaginibus Louis. C A P. xxxix.

FX operibus Louis faciebant ad vitæ longitudinem imaginem hora Louis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendentē, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus, croceis induitus vestibus, equitans super aquilam vel draconem, in dextra sagittam habens tanquam missurus eam in caput aquile vel draconis eiusdem: faciebant & aliam Louis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquam deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis: quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & cōferrere benevolentia & prosperitatem, & ab inimicis liberare, cōfirmant. Faciebant & aliam Louis imaginem ad religiosam & gloriosam vitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura e-

rat homo habens caput leonis vel arietis, & pedes aquilinos;
croceis induitus vestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. C A P. X L.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascende in secunda facie Arietis, in lapide Martiali, precipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensim nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo, ita quod timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei vim fascinandi, ita quod terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantque eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascende.

De imaginibus Solis. C A P. X L I.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascende: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in finu, & sub pedibus globum crocea ueste induitus. Ferunt hanc imaginem reddere hominem invictum & honoratum, & incepcta deducere ad finem, ac somnia vana pellere, valere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo vel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliā solis imaginem in lapide adamāte, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendēte: cuius figura erat mulier coronata cū gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habēs in dextra speculū vel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixū, flammarum ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diu-

tem,

tem, & ab omnibus dilectum: faciebantque eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie Leonis, contra passiones lunaticas quae proveniunt in combustione Lunæ.

De imaginibus Veneris. C A P. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conveneriebat ad gratiam & benevolentiam, hora Veneris, ipsa ascendentे in Piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput avis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendentе, in Taurō: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextra vero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer parvus alatus, ensem vel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri vel Libræ vel Piscium cum Venere ascendentе, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induita uestibus, laurum, vel pomum, vel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, et conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. C A P. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendentе in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, videlicet virgam, in qua involutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & soleritiam in mercibus atque lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendentе

in Virgine, ad benevolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo sedens supra cathedram, vel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens, vel ignem.

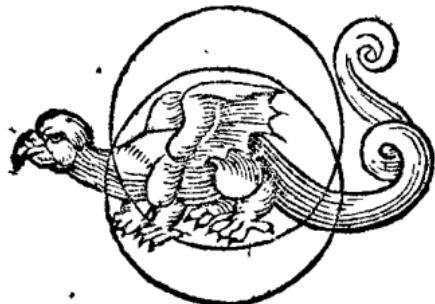
De imaginibus Lunæ. C A P. XLIII.

Ex operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantebus contra latitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascende, cuius figura erat homo super baculum inclinans, habens in capite avem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascientium: & contra venena, atq; infirmitates puerorum, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie Cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum vel draconem septicipitem, vel cancrum, habeatq; in dextra sagittam, in sinistra spiculum, vestibus induita albis vel viridibus: habensq; in capite duos serpentes cornibus circumvolutos, & cuilibet brachionum habens serpentem circumvolutum, & cuilibet pedi unum similiter. Et haec de figuris planetarum dicta sufficient.

De imaginibus capitis & caudæ draconis,

Lunæ. C A P. XLV.

Faciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aereum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem, ad instar

Græcæ literæ theta: faciebantq; quādo Iupiter eum capite medium cœli obtinebat: quam quidem imaginē ad successus petitionū multum conserre affirmant: volebantq; per eā imaginē

bonum ac felicem dæmonem notare, volebantq; eum per serpentes imaginem figurare. hunc enim Aegyptij atq; Phœnicis super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuina

MATH.

naturam celebrat: quia in eo super cætera animalia spiritus ac-
rior atq; amplior ignis existat: que res cum ex illo celeri gres-
sa ostenditur, sine ullis pedibus manibusq; vel aliis instrumen-
tis, tum quod ætatem subinde cum exuuis renouat, ac iuuene-
scit. Caudæ verò imaginem faciebant consimilem, quando Lu-
na in cauda erat eclipsata, aut à Saturno vel Marte male affe-
cta: faciebantq; illam ad anxietatem, & infirmitatem, & infor-
tunium inducenda: & vocabant illam malum genium. Talem
imaginem Hebreus quidam incluserat aureo gemmatoq; bal-
theo, quem Blanca ducis Borbonij filia marito suo Petro Hi-
spaniarum regi, eius nominis primo (sive conscientia, sive igno-
ranciam) dono dedit: quo cum ille cingeretur, serpente succinctus
sibi videbatur: compertoq; deinde vim magicam cingulo inser-
tam, eam ob causam vxorem repudiauit.

De imaginibus mansionum Lunæ.

C A P . X L V I .

Faciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ.
In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo
ferreo imaginem hominis nigri, induiti cilicio, & præcin-
eti, dextra lanceolam iacentis: sigillabantq; in cera nigra, &
fumigabant storace liquida, & imprecabantur. In secunda con-
tra iram principis, & pro reconciliatione illius sigillabant in
cera alba & majusche, imaginem regis coronati, & fumiga-
bant cum ligno aloes. In tertia faciebant imaginem in annulo
argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mu-
lier bene induita, sedens in cathedra, dextra manu super caput
suum eleuata, & sigillabant, & fumigabant cum moscho, cani
phora, & vngula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ, &
omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad vindictam &
separationem, inimicitiam, & malevolentiam, sigillabant in
cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextrâ serpen-
tem tenentis, & fumigabant cum myrra rubea, & storace. In
quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione,

sigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum sambalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sece amplexantes, & fumigabant cum ligno aloes & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene vestiti, manus ad coelum protendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus: In octava ad victoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquile faciem homini habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem viri parentis virga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandam partum, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reverentiam, & venerationem, sigillabat ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem & mantium, sigillabat ex plumbō nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & afa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum, & disoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, viri in cera rubea, mulieris in alba, & coniugabant in amplexum, fumigantes cum ligno aloes, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione viri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & bencvolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thun & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones,

tronos, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiae, & fumigabant cum pilis simiae. In decima octaua contra febres & dolores ventris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemque sigillum ferebant fugare serpentes & venenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum, & provocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In vicefima pro venatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite vulpis. In vicefima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplo vultu, ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere voluerant. In vicefima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento viuo. In vicefima tertia, ad destructionem & devastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loca ubi nocere prætendebant. In vicefima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis, vel tauri, vel hirci, sive illius armenti, quod multiplicare voluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo invrentes, imaginem mulieris lactantis filium, & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis, vel signabant in cornu illius. In vicefima quinta pro salute arborum & messem, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In vicefima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos suos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In vicefima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas,

balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati, vacuū & perforatum in manibus tenentis, & cocta imaginē, ponebant in vase asam foetidam, & storacem liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere volebant. In vicesima octaua ad congregandū pisces, sigillabant ex ære imaginem pisces, & fumigabant cum corio pisces marmi, & projiciebant in aquam, ubi cuncti pisces congregare voluerant. Præterea una cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & invocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

Caeterū nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum sanguinolentum, Ferunt conferre eventus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnanimum, consruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sidere Pleiadum faciebant imaginem pueræ virginis, vel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare ventos, reuelare secreta & abscundita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei vel hominis volantis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo volens lætari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant imaginem canis leporarij, vel pueræ virginis. Confert honorem & benevolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aereorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori

minori faciebant imaginem galli, vel trium puellarum. Confert gratiam Deorum, spirituum, & hominum: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, vel cati, vel figuram hominis honorati, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, vel tauri, vel figuram vituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in iteribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, vel colubri, vel hominis nigri induiti nigra ueste. Efficit hominem iracundum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & ventorum. Sub Spica faciebant imaginem avis vel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias, facit vincere lites, aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi vel lupi, vel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheyæ faciebant imaginem gallinæ, vel hominis coronati & sublimati. Confert benevolentiam & amorem hominum, & dat casitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, vel figuram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorum bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atque constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem vulturis vel gallinæ, vel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, vel hirci, vel hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines &
characteres mediæ sunt, & earundem tabula. CAP. XLVIII.

SVNT adhuc aliæ quædā figuræ, per numeros, stellarūmg;
sitūs fabricatæ, atq; cūm elementis, tum planetis atq; si-
gnis adscriptæ, quas Geomanticas vocant, eo quod Geomatici
diuinatores projecta sortis sive puncta, per paritatis & impa-
ritatis excessum, in istas figuras reducunt: et ipsæ etiā sub suo
rum planetarum et signorū dominio insculptæ sive impressæ,
imaginum virtutem potestatemq; concipiunt: et sunt istæ figu-
re velut medium inter imagines & characteres. Harum autem
figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, signifi-
cationes, & apotelesmata, qui examinissim scire desiderat, a-
pud Geomanticorū volumina requirat. Sunt autem numero non
plures quam sexdecim, quorū nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elementū	Planeta	Signum
*	Via	Aqua	☽	Ω
*	Iter			
*				
*				
*				
*	Populus	Aqua	☽	ϙ
*	Congregatio			
*				
*				
*				
*	Coniunctio	Aer	♀	☿
*	Coadunatio			
*				
*				
*				
*	Carcer	Terra	☿	X
*	Constrictus			
*				
*				
*				
*	Fortuna maior	Terra	⊕	≋
*	Auxilium maius			
*	Tutela intrans			
*				

Fortuna

* * * *	<i>Fortuna minor</i> <i>Auxilium minus</i> <i>Tutela extens</i>	Ignis	○	♂
* * * *	<i>Acquisitio</i> <i>Comprehensum intus</i>	Aer	♀	♀
* * * *	<i>Acquisitio</i> <i>Comprehensum extra</i>	Ignis	♀	Ω
* * * *	<i>Leticia</i> <i>Ridens</i> <i>Sanus</i> <i>Barbatus</i>	Aer	♀	♂
* * * *	<i>Tristitia</i> <i>Damnatus</i> <i>Transversus</i>	Terra	☿	☽
* * * *	<i>Puella</i> <i>Mundus facie</i>	Aqua	♀	Ω
* * * *	<i>Puer</i> <i>Flauns</i> <i>Imberbis</i>	Ignis	♂	♀
* * * *	<i>Albus</i> <i>Candidus</i>	Aqua	♂	Ω
* * * *	<i>Rubeus</i> <i>Ruffus</i>	Ignis	♂	II
* * * *	<i>Caput</i> <i>Limen intrans</i> <i>Limen superius</i>	Terra	Ω	☿
* * * *	<i>Cauda</i> <i>Limen extens</i> <i>Limen inferius</i>	Ignis	♀	⊕

De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius, quod desiderat animus operantis. C A P. X L I X.

Est & adhuc aliis imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & vestigia. Sic ad amorem fabricamus imagines se invicem amplectentes: ad discordiam, sc̄ percutientes: ad inferendam verò calamitatem, vel destrucionem, vel impedimentum, vel homini, vel domui, vel vrbi, vel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere voluerimus vel impedire. Et iubent Magi in fundendis vel sculpendis imaginibus inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso, quando malus, ut destructio: in ventre, quando bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei vel individui, quam designat imago, vel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi vel faciei ascendentis, & eius domini: etiam characteres, atque suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, que quidem omnia etiam Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis verò imaginibus secundum diuersas eius virtutes, ipsi diuersimode utuntur: aliquando enim suspenduntur vel aligantur corpori: aliquando sepeliuntur sub terra, vel sub flumine: aliquando suspenduntur in camino super fumum, vel ad arborem, ut moueantur à vento: aliquando capite sursum, aliquando deorsum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, vel in ignem. Dicunt enim quod quatenus imaginum operari ipsam imaginem afficiunt, eatenus illam similes passiones inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operantis dictauerit: quemadmodū legimus Nectanabum Magum nauium imagines

imagines cereas eo modo & artificio confecisse, ut cum ipse imagines mergebat in aquam, hostiū suorū naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Constellationes vero ad huiusmodi imagines & consimiles obseruandas, docet nos ea pars Astrologie, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum.

C A P. L.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporū cœlestium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginū. Sic ad fortunandum aliquem conficimus imaginem, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator vitæ, virtutæ, datores, & signa, & planetæ: fortunemus præterea ascendens, & medium cœli, & eorū dominos. Item locū Solis, & locum Lunæ: partem fortunæ, atq; dominum coniunctionis vel præventionis ante suam nativitatem factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si verò ad calamitatem imaginem fabricare voluerimus, è converso agemus, atq; quæ hic fortunata, ibidē infortunata locemus, stellas maleuolas eriendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, vel regione, vel ciuitate, vel domo. Similiter pro destruendo, vel impediendo aliquo supradictorum, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere vel impedire volueris, & infortunabis dominū domus vitæ illius, dominum ascendentis, & Lunam, dominū domus Lunæ, & dominū domus domini ascendentis, & domum decimam, & dominū eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascidente eius: & in domo prima, & decima, & secunda, & octaua, fortunabis dominum ascendentis, & dominum domus Lunæ. Ad fugandū verò animalia certa à certis locis, ut in eis generari, vel habitare vel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare voluerimus, & ad similitudinem illius: ut si fugare velimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascidente signo Scorpionis cū Lu-

na, et infortunabis ascendens, et dominū eius, et dominū dominus Martis: et infortunabis dominū ascendentis in octaua: et iungātur aspectu malevolo, opposito, vel quadrato: et inscribatur in imagine nomē ascendētis, et domini eius, et Lunae nomine, et nomē domini dici, et nomē domini horae: et fiat foca in medio loci, à quo eos pellere volueris: et afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdē, et sepeliatur ibi dē imago, capite deorsum imprecādo siue proferēdo: Hec est sepultura scorpionū, ut nō ingrediātur istū locū: et sic de similibus. Itē pro lucro fiat imago sub ascendēte natuitatis hominis, vel sub ascensione illius loci, cui lucrū addicare volueris, fortuna ascendēs, et dominū eius: et facias dominū domus secundæ, quæ est domus substatiæ, iunctū cū domino ascendētis extrimo vel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis vndeциmā, et dominū eius, et octauā: et si poteris, pone partē fortune in ascēdente, vel secundā, et sepeliatur imago in loco illo, vel deferatur ab illo, cui lucrum addicare voluerimus. Item pro cordia et amore fiat imago inde Iouis, sub ascēdente natuitatis illius, quē vis amari, fortuna ascendēs, et decimā: et absconde malos ab ascēdente: et habeas dominū decime et vndeclimā planetas, fortunæ iunctos domino ascendētis, extrimo vel sextili cū receptione: deinde fac alia imaginē, videlicet pro illo, quē vis incitare ad amandū: cōsidera si sit amicus, vel sodalis illius, quē vis amari: et si sic, fiat imago sub ascēsione domus vndeclimā ab ascēdente prime imaginis. Si vero fuerit vxor vel maritus, fiat sub ascēsione septimæ. Si frater vel soror, vel cōsanguineus, fiat sub ascēsione tertiae: et sic de similibus. Et pone significatorem ascendentis secundæ imaginis iunctū significatori ascendentis prime imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cetera fortunata, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexū, vel pone faciē imaginis secundæ, ad dorsum imaginis prime: et involvātur in sindone, et defrantur, vel spoliētur. Item ad successus petitionū, et pro adipiscenda

piscēda re denegata, siue ab alio accepta vel possessa: fratimago sub ascēdēte illius qui petit rē: et fac dominū secūdā iūctū cū domino ascēdētis, à trīno vel sextili: sitq; inter eos receptio, et si fieri potest, sit dominus secūdā ī signis obedītibus, et dominus ascēdētis in imperātibus, fortuna ascēdēs, et dominū eius, et caue ne sit dominus ascēdētis retrogradus, vel cōbustus, vel cadens, vel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo, nō sit impeditus à malis, sit fortis, et in angulo: fortunabis ascendēs et dominū secundā, et Lunā: et fac aliā imaginē pro eo, apud quē est quod petitur, et incipe sub ascēdēte pertinēti ad cū: vt si sit rex vel princeps, incipe sub ascēdēte decimæ domus, ab ascēdēte primæ imaginis; si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, et sic de similib;: et pone significatōrē secūdāe imaginis iunctū cum domino ascēdētis primæ imaginis, à trīno vel sextili: et ipse recipiat cū, et pone vtrōsq; fortes et fortunatos, absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadētes: fortunabis decimā et quartā, si poteris, vel aliquid eorū: et cūm fuerit perfecta secunda imago, iunge qā cū prima, facie versus faciē, et inuolue in linteo mundo, et sepeli in medio domus illius qui petit rē, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ versus Septētrionā, vel potius versus lacum ubi moratur ille, apud quē est quod petitur. Vel si cōtingat petentē pergere ad cū, apud quē est res petita, deferat imagines secum, quo v̄sq; pergit. Et fit etiā imago somniorum, quā posita sub capite dormientis, vera somnia efficaciter pr̄stat, de quacūq; re animus iā antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormiētis in sinu angelī, qua facies ascēdente Leone, Sole in Ariete nonā domū tenēte: tū in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus, in capite autē angelī, nomē intelligētiae solis. Fit eadem imago ascēdente Virgine, Mercurio in Ariete in nonā domo fortunato, aut ascēdētibus Geminis Mercurio fortunato, et in Aquario nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu, receptus, inscribiturq;

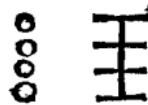
biturq; nomen spiritus Mercurij. Fit etiā ascende[n]te Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, in scribendo angelum Veneris: & fit adhuc eadem imago ascende[n]te Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascende[n]te Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiam annuli somniorum mirabilis efficie[n]tia: & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorum est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus nativitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus Solis vel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundū regulam quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per teipsum investigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi vi uiscentur ita, quod ipsis aut naturalis, aut cœlestis, aut heroi-ca, aut animistica, aut dæmoniaca, vel angelica virtus insit, aut adsistat. At quis modò animam dabit imagini, aut viuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum aut ceram? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ. Certe non penetrat hoc arcanū ad artificem duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nō habet: habet autem nemo, nisi qui iam cohibitis elementis, victa natu-ra, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum usq; transcendit, cuius tunc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.¹

De characteribus, qui ad cœlestium normam imitationemque fabricati sunt, & quomodo ex Geometricis figuris deducuntur, cum eorundem tabula. C A P. L I.

Characteres etiā habent cōmunitatem suā ex radiis cœlestiū secūdum certum numerū in se inuicem peculiari quadam

quadā proprietate coniectis; quæ quidem coelestia, sicut in diuersis radiorū suorū ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant virtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorū concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subito nanciscuntur operationes: sēpe etiā multo efficaciores, quam physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres celorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebreos vocatur scriptura Malachim, per quam in celo sunt descripta & significata omnia cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam verò etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, vario modo singularum pūcta inter se colligantes, & iuxta earundem figuraionū rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuētes; horumq; fabricam sequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

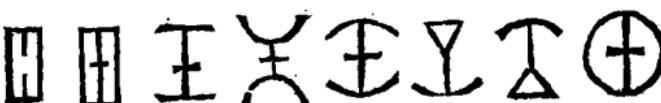

Ab via.

A populo.

Characteres Mercurij.

A coniunctiōne.

Ab albo.

Characteres Veneris.

Ab amissione.

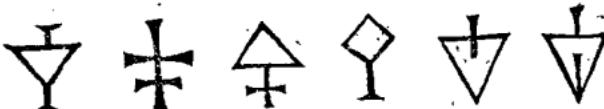
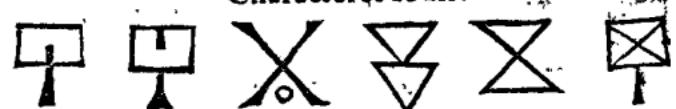
Aphella,

A fortuna
maiore.A fortuna
minore.

Arubeo

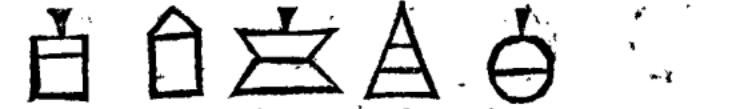
Apucero.

Ab acquisi-
tione.

Aletitia.

Acarcere.

Atristitia.

Char

Characteres capitis draconis.

Characteres caudæ draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quādām abstrahuntur. C A P. L I I .

Diximus superius esse quendā imaginū modū, nō ad similitudinē imaginū cœlestiū, sed secundū emulatiōnē eius, quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiā de characteribus quibusdā intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quām imagines male dearticulatæ, habentes tamen quandā probabilem similitudinem cū imagine cœlesti, aut cū eo, quod cupit animus operatis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totā imaginē exprimete. Quēadmodū characteres Arietis et Tauri, à cornib. formamus tales: ♀. ♂. Geminorū, ab amplexu: II. Cācri à progressu et regressu: ☽. Leonis, Scorpionis, et capricorni, à cauda Ω. ☽. p. Virginis à spica: M. m. Libræ, à bilāce: ☽. Sagittarij, à sagitta: +. Aquarij, ab vndis: ☽. Et Pisciū, à pisibus: X. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ⌂. ♀. Iouis à sceptro: 4. ⌂. Martis à dardo: ⌂. Solis à rotunditate & aureo fulgore: ☺. ☽. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☽. ☽. Lunæ à crescētis decrescētisq; cornibus: D. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorū, et stellarū, naturarūq; constituuntur etiā characteres mixti: ut triplicatis igneæ, ☽. terræ, ḡm. aereæ, II m. aqueæ, I m DC. Similiter iuxta centū & viginti planetarū coniunctiones totidē complexi siue composti characteres multiplicibus figuris resultat: ut Saturni & Iouis, sic scilicet ⌂:

vel sic, X vel sic, H Saturni & Martis, + vel sic, A Iouis & Martis, 2+ vel sic, 2A Saturni, Iouis, & Martis: 2H vel sic, 2X . Et sicut haec de duobus et tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debet: eademque ratione ceterarum imaginum coelestium, in aliqua facie vel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quam compendiosè protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum viam imitationis sunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtae, scilicet inuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium, verò contrario, se inuicem avertentes, impugnantes, disperantes, & dissolute. Ceterum nunc quos characteres Hermes designauerit stellis fixis & behenius; non pigebit huc adpingere. Sunt autem tales:

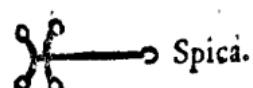
Caput Algoli.

Ala Coruli.

Pleiades.

Spica.

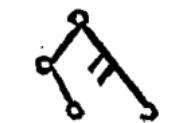
Aldebaran.

Alchameth.

Hircus.

Elpheia.

Canis maior.

Cor Scorpij.

Canis

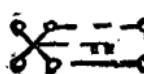
Canis minor.

Vultur cædens.

Cor Leonis.

Cauda Cæpricorni.

Cauda Ursa.

Quod nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta.

C A P . L I I I .

Loquuti sumus in p̄cedētibus, de variis diuinationum generibus: sed illud animadvertendum est, omnia hæc Astrologiæ usum, canonēsq; sibi deposcere, veluti clauem ad omnium arcanorum noticiam pernecessariam: omniāque diuinationum quārumcunq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, ut absq; hac parum aut nihil videantur adserre. Ipsa tamen Astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt cause & signa, omnium eorum quæ sunt & fiūt in istis inferioribus, ex solo situ et motu corporum cœlestium, quæcunq; occultæ aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cum de hac sciētia ab antiquis ingētia volumina scripta sunt, & palam omnib. extant. Itaq; siue corpus, siue vultū, siue frontem, siue manū inspiciat Physiognomus, siue somniū, siue auspiciū cōiectator scrutatus fuerit, si rectū futūrū sit iudiciū, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indiciis, vñā cū similitū dinum signorūq; cōiecturis, veridicæ significatorū nascantur opiniones. Quod si etiā prodigiū aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutāda etiā quæ præcesserunt in revolutionib. annorū, ex magnis coniunctionib. et eclipsibus: deinde etiā considerāde principū, gentiū, regnorū, orbitū, vbi hæc

apparuerint, nativitates, origines, intronizationes, fundationes, revolutiones, profectiones, directiones, et quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem, & verisimilimā harum rerum venemur significationem. Eadem serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositionibus incedendum esse prohibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horumve inferiora instrumenta agitati, id faciunt: vnde & illorum vaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt, quemadmodum apud Lucanum legitimus Thescum vatem:

Fulminis edictum motus, venusq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in acre pennæ.

Post lustratam urbem, post maclatam victimam, post inspecta exta, tandem ex cœlestiū siderū dispositionibus, protulisse sententiā. Iam vcrò etiā ipsa Geomætia sortilegiorū accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficie, vel casu, vel vi quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuræ reducit cœlestes, videlicet ad eas sedecim, quas superius nominaimus, ex eorum proprietatibus & rationibus, Astrologico more iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturaliū sortilegiorū diuinacula, quorū vis alirnde esse non potest, quam à cœlo, atq; ab animo illa operantis: siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitur & producitur, ne cessc est superiorū motus, influxusq; imitari, ad quos velut ad radices, & causas, atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesserae, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium influxibus fabricatae & inscriptæ, mirandam diuinandi, prædicendiq; suis iactibus obtinent virtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tesserae, in quibus Romano- rum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac vnde illi diuinationis virtus contingat. C A P . L I V I I .

Quæcunq; per sortem diuinationes, ac eventuum hūs manorum fūnt prædictiones, præter sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, & occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualenq; Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarum, cùm secundum Platonicos causā per accidens nunquam posse esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari & invenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporeā natura, sed in substantiis immaterialibus & incorporeis, quæ re vera sortem administrant, & ad veritatis indicium dispensant, collocare necesse est: vt in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestib; intelligentiis, vel in ipso Deo. Quod autē in humana anima esse possit sufficiens potestas & virtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina virtus ac similitudo, omniumq; rerū apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes virtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuat talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præfigiorum virtutes, cùm ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maxime invadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omniū Astrologiarū quæstionū, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horā & opportunitatē magis convenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia vero nō semper

humano animo: sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est vatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud veteres mos erat, ante sortis projectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinæ intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam advocabant. Quantulumcunq; ergo prædagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius vi mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisve, siue illa vis prodeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate coelesti, siue à nomine quodam, aut spiritu altrius secus adstante atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu siue in tessellarū impulsu, siue in occursu versiculorū, quales erat olim sortes Homerica & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Trajanus Imperator, & obvenisse illi hos Vergilianos versus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens nosco crines Lucanæq; menta
Regis Romani, primam qui legibus urbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missis in imperium magnum.—

Quibus versiculis in spem potiundi imperij nō frustrâ evasit. Similiter & apud Hebreos & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum versiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habet diuinationis apud veteres, & apud nos obseruatae, etiam legibus commendatae in diligèdis magistratibus, invidiæ vitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ verò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disserimus: modò illud vos admoneam, quantumcunq; prædagij, diuinæ

diuinationis, aut vaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quod sortes sunt, illud habent: sed per virtutem aliquius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi cœlestium, iuxta traditiones
poetarum & philosophorum.

C A P. L.V,

Cœlum corporaq; cœlestia cum ipsa vim habeat, et influxū & manifestā operationē in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore provenire minimè potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentem, omnes nobilissimi tum poetæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membrāq; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu.
Conspirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aere libratum vacuo qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.—

Boethius.

Et Boethius:

Tu triplicis medium naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta, duos motus glomeratur in orbes,
In semet redditura meat, menteniq; profundam.
Circuit, & simili convertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis Philosophie plenissimus, sexto Aeneidos canit;

Mare.

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum, pecudumq; genus, vitæq; volantum,
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi versus aliud velle videntur, quam mundum non
modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse
participem, atq; omnium inferiorum originem, virtutem, vi-
goremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici om-
nes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc A-
ristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peri-
patetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. C A P . L V I .

Habet mundus, habent cœli, habent stellæ, habent e-
lementa animam, cum qua causant animam in ipsis
inferioribus, atque mistis. Habent etiam spiritum, ut in
priori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpo-
ri. nam cum mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius
particulæ sunt omnium animantium corpora: atque quanto
totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi cor-
pus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium corpo-
re: absurdum foret, quod imperfecta queque corpuscula, &
mundi particulæ, & vilissima queque animalcula, musæ &
vermiculi, vita digna sint, vitam possideant, animam habeant,
mundum ipsum integrum, perfectissimum, totale, ac nobi-
liſſimum corpus, neque vivere, neque animam habere. Non
minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa, que singulis
vitam, animamq; largissimè præbent, ipsos vita, animaque
carere: sitq; planta, vel arbor quævis nobilioris conditionis,
quam cœlum, quam stellæ, quam elementa, que naturaliter
sunt sua causa. Quis enim, nisi vitæ insors terram & aquam
neget vivere, que ex se innumerabiles arbores, plantas, ani-
mantesq; generant, vivificant, nutritiunt, augent? quod vel ma-
nifestissimè appetit in sponte nascentibus, & i:z his quibus
scimus

semina corporalia defunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi viuentia generare et nutrire, si ipsa vita animaq; carerent. Dicent fortè aliqui, viuentia eiusmodi non ab anima terre vel aquæ, sed ex cœlestium animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi fortè ut instrumentum proxime substantiae subiicitur. Dicunt autem proxime substantiae, quia instrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: sic etiam cœlestes illi influxus cum sint accidentia quædam, à suis vitalibus substantiis, siue ab ipsa vita longè remota, vitalem substantiam in istis inferiorib. non generabunt. Et Mercurius in tractatu quem de Communi inscripsit, inquit: Totum quod est in mundo, aut crescendo, aut decrescendo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea vivit: et cum omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatio et alteratio, ipsa quoque vivit. Si quis autem cœlos dubitet vivere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: et qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiae fundamenta destruit. Vivit itaque mundus, habetque animam, sensum, siquidem vitam dat plantis, que ex semine non gignuntur: et sensum præbet animalibus, que non gignuntur per coitum.

Quod anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam.

C A P . L V I I .

Quod etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cum vniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant et perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, et aquam aqueorum: similiter in cœteris, quibus singula suo tempore, loco et ordine procreantur, et sæpe lesa recreantur. Non ergo

terre animam, veluti abiecti cuiuspiam corporis animam censem philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; anima vniuersi, suorum rationes non habere. Quod si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quam optimus effici poterat, est effclus: certè non solum vitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiae, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorum habet animam. Necesse ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; particeps, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundem perseverantia comprobant: quia motus cum sit natura sua liber, prævaricari facile potest, ac vivissim per vagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam viam, atque optimum finem ab initio prævidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissime adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, proculdubio ordinatisse & perfectissime adscriptum sibi opus gubernat: si quidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non variat consilium. Est itaque anima mundi, vita quedam vnicâ, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, ut vnam reddat totius mundi machinam: sitq; velut vnu monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti & incorruptibili reboans, vnico flatu tantummodo, & vnicâ vita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem. C A P. L'VIII.

ANimarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atque diuersa, pro multiuera earum in ista inferiora potentia atque virtute: à quibus diuersa nomina sortite

fortitiae sunt, quibus veteres in eorum hymnis & invocationibus usi sunt. Circa quod advertendum, quod unaquaque eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplarem dicitur habere virtutem: unam in cognoscendo positam, alteram in vivificando & regendo corpus suum esse fitam. Hoc modo in sphæris cœlestibus, priorem illam virtutem vocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriator per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribroniū, & Musam Calliopen: in cœlo stellato Picionium, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cœlo Iouis, Sabazium, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atque Clios: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliam Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram in aere, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetyn: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam verò mundi, siue totius universi, vocant magi Iouem mundanum: mentem verò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his versibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytherea tuerit:
 Formosus Phœbus Geminos, Cyllenus Cancrum:
 Iuppiter & cum matre Deum regit ipse Leonem,
 Spicifera est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
 Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius heret:
 Venantemq; Diana virum: sed partis equinæ
 Atque angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
 Et Iouis adversum Iunonis Aquarius astrum est:
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseque antiquissimus Orpheus ad Museum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; varia nomina, respectusq; & officia designans, singulâq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium demonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumque virtutum, à vero Deo in ministerium & utilitatem hominis, qui eis vti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaque antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: ut puta aurem Memoriæ, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquietans: Cynthius aurem vellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuio, Fidei consecravit. Digi sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data, hinc eas fleunt veniam precantes. Umbilicum aliqui Veneri velut luxuriæ sedem dedicant, alij qui omnia membra ad ipsum veluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis tēplo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur veteres, etiam minima quæque membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si recte intelligentur, & vera his præsidentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pictate alienum, cum & sacra eloqui testentur, membra omnia nostra à supernis virtutibus regi de quibus ampliora in sequenti libro dicemus: nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominū exercitia, suis numinibus distribuit.

ſtributa ſunt: ut venationes Dianæ, bella Palladi, agricultura
Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyriū;

Sunt calami matri diuum, ſunt tympana curæ,
Fœmineiq; chorii: dura atq; horrentia bella
Pallas amat: nemora & saltus venatibus apti
Dianam capiunt: Iunoniq; humidus acr
Debetur: Cereriq; ſegeſ: pcrquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidiflma conianx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorumque variis nominibus, magicis sermonibus deferuientibus, C A P. LIX.

PRÆTEREA septem illos mundi gubernatores (ut vocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium & Lunam, variis nominibus & epithetis nuncupabant, invocabantque. Saturnum videlicet vocantes Saturnus, Cœlium, falcigerum, patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnum, ſapientem, intelligentem, ingeniosum, revolutorem longi ſpacij, ſemen magnæ profunditatis, arcane contemplationis autorem, in cordibus hominum cogitationes magnas imprimente vel deprimente, omnia deſtruentem & conſeruantem, vim & potestatem ſubvertentem, & conſtituentem, abſconditorum cuſtodem & oſtentorem, facientem amittere & invenire autorem viæ & mortis. Sic Iupiter. Iupiter. dictus, quaſi iuuans pater, rex cœlicolūm, magnanimus, tonans, fulminator, invictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bone voluntatis, honestus, mundus, bene ambulans, & in honore: dominus Læticiae & iudiciorum, ſapiens, verax, oſtentor veritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & ſapientiae. Mars Mars. ipſe dicitur Mauors, bellipotens, cruelius ſanguineus, armipotens, enifer, magnanimus, audax, indomitus, generofus, fulmineus, fortis potentiae, & impetuofæ festinationis: contra quem nemo defendere ſe potest, ſi ei obſtare velit, qui for-

tes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potentiae, dominus igne & calefactionis: & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audax. Sol. ciām præstat & tribuit. Sol vocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habens,
Qui ventos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mūdanus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgēs super vniuersum mundum, gubernans & viuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi, sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & virtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: vocaturque in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoque Athenienses illum Alexicacon, & Homerus Vlum vocauerunt, hoc est, malorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea violentia, quia vis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continens, hinc ab Assyriis אֱדָד Adad, quod solem significat: & ab Hebreis שְׁמֵשׁ Schemesch, quod proximum interpretatur. Venus vocatur domina, alma, formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies, hominumque parens initialis, quæ primis rerum exordiis sexuum diuersitatem geminato amore sociavit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina lœticiae, amicabilis dulcissimæ.

etrix, amica, misericors & bona receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miserorū cassibus tribuens, humani generis sponsitatrix, nullum temporis momentum dimitens suis beneficiis vacuum nec ociosum, omnia virtute sua devinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile vili, omnia rectificans & coæquans: vocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifer, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & vocatur Hesperus, quando solem subsequitur, & vocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunque ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, Mercurius. interpres superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorumq; deorum superum & inferum confineator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroque sexu fœcundissimus: & Lucanus vocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & apriens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna vocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, mensura, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, sponsitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq; regina manium, clementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt clementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad aliud, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum varios meatus cohicens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, dominia pluviarum & aquarum, datrix diuitiarum, nutritrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra marique homines protegens, fortunæ tempestates mitigas, cum fato dispensans, omnia terræ nascen-

ta enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comp̄ primens, terræ claustra cohicens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis diffusans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescant aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluae ponto natantes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & invocamentis, qui plura scire velit, & curiosus illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos re vera qui intellexerit, magnam naturalis magie intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecatio[n]es naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, sitque similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus.

C A P. L X.

Cœlestes animæ virtutes suas corporibus cœlestibus in fluunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmitunt. Non enim ab alia causa quam à cœlesti, terreni orbis virtutes prœveniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur invocatione astuta superiorum, verbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad aliud: vi tamen naturali per quandam convenientiam inter illas mutuam, quare sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuite. Hinc dicit Arist.lib.6. Mysticæ philosophiae: Quod ubi aliquis ligando aut fascinando invocet solem aliasve stellas, orans ut cooperentur operi desiderato: non sol aut aliae stellæ sermonem illi audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatae, habentq; consensum mutuum, propter magnam unionem earundem. Sic ut in corpore humano membrū unum

monetur.

mouetur percipiendo motum alterius: atque in Cythara, mota
vna chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet ali-
quam partem mundi, mouentur & aliae percipiendo motū il-
larum. Cognitio itaq; dependentiae rerum sese subsequentium,
est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessariò
requiritur ad vim attractionis superiorum virtutum exercen-
dam. Verba autem hominum, res quædam sunt naturales: &
quia partes mundi naturaliter se inuicem trahunt, & in se mis-
tuo agunt, idcirco magus invocans per verba, operatur per vi-
res naturæ aptas, quædā amore vnius ad aliā ducendo aut tra-
hendo propter sequelam vnius rei ad alteram: aut repellendo
propter odiū vnius ad aliam, ex rerum contrariectate & diffi-
cilia, virtutumq; multitudine: quæ licet sint cōtrarie aut dif-
ferentes, perficiunt tamen partem vñā: quandoq; etiā dominio
quodā cogit res virtute coelesti, quoniam nō est alienus à cœlo.
Homo ergo, si quis recipit impressionē alicuius ligationis aut
fascinationis, non recipit secundū animam rationalem, sed sene-
sualem: & si qua parte sui patitur, secundū animalē submūda-
námq; patitur. Non enim ratione cognoscēt & intelligentē
trahere possunt, sed tantū sensu illā impressionem et impetum
concientem, quatenus cœlestium influxu, & rerū mundana-
rum cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur ultra di-
finitionē suā pristinā aut cōnaturalē: quemadmodū filius mo-
uet patrē ad labores etiā vel inuitū seruandi alendiq; illius gra-
tia, quamvis fatigetur: & appetitus dominādi mouet ad iracū-
diā, aliōsq; labores adipiscēdi dominij causa. Et indigētia natu-
ræ, & timor paupertatis, mouēt ad optandū diuitias. Et orna-
tus mulieris pulchritudōq; incitamentū est ad illius cōcupisē-
tiā. Et harmonia prudētis musici variis passionib. mouet audiē-
tes, quorū alijs spōte sequūtur cōsonatiā artis, alijs etiā gestu se-
se cōformat, etiā inuite, quia sensus illorū captiuatus est, ratio-
ne sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinationū &
ligationū non admiratur vulgus, nec detestatur, ob cōsuetudi-

nem: admiratur autem alias physicas, quoniam ignorat, & non
confueuit illis. Hinc incident in errores, putantes supra natu-
ram aut contra illam esse, quod est à natura ex secundū illam.
Sciendū igitur, quod vnumquodq; superius mouet suū proxi-
mum inferius, in suo gradu & ordine, non solū in corporibus,
sed etiā in spiritibus. Sic anima vniuersalis mouet animas par-
ticulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in ve-
getabilem: & quaelibet pars mundi agit in aliam, & vnaqueq;
est apta moueri ab alia: & quaelibet pars mundi huius inferio-
ris patitur à cœlis secundū naturam aptitudinemq; suā, velut
pars vna corporis animalis patitur ab alia. Et mundus supe-
rior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidē cōtinet
omnia eadē entia à primo ad postremum quae mundi inferiores.
Corpora itaq; cœlestia mouēt corpora elemētaris mundi, com-
posita, generabilia & sensibilia à concavo ad centrum, per es-
sentias superiores perpetuāq; & spiritales pendētes ab intel-
lectu primario, qui est intellectus agens: sed & virtute à Deo
per verbū eius insita, quod verbū Chaldae Babylonie sapien-
tes, vocat causam causarū: quoniam ab eo producūtur entia, etiā
ipse intellectus agens ab eo secundus. Id aut̄ propter unionem
verbi huius cū autore primo, à quo omnia existentia verè pro-
ducūtur. Verbū igitur, id est, simulacrum Dei: intellectus agens,
est simulacrum verbi: anima est simulacrum intellectus: verbū aut̄
nostrum est simulacrum animæ, per quod agit in res naturales
naturaliter, quoniam natura opus illius est. Et vnumquodq; isto
rum perficit suū subsequēs, sicut pater filiū: & nullū posterius
existit sine priore: sunt enim inter se depēdētia, depēdētia qua-
dā ordinata, ita quod quando corrūpitur posterius, revertitur
ad proximū prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animā
vniuersalē, postea ad intellectū agētem, quo oēs aliæ creature
existunt, quiq; existit in autore principe, quod est verbū creās
ad quod tandem omnia revertuntur. Oportet igitur animā no-
stram volentē operari aliquod opus mirandū in istis inferiori-

bus, speculari suum principium, ut ab illo roboretur, illustretur, viniq; agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera ut magis contemplemur animas stellarum, quam corpora: magis mundum supercoelestem intellectuam, quam coelestes corporeum: quoniam ille est nobilior, quamvis etiam hic insignis ex preliminaris ad illum existat: & sine quo medio non possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus, recipit illam a mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter qui solis attrahere cupit influxum, oportet illum contemplari solem, non tantum speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsum met animum Solis, evadatq; illi assimilis, visuq; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen. hic namq; illius splendore implebitur, & lumen eius, quod est hypotypus, a superno orbe impressus, infuse suscipiet; cuius illustratione induitus, vere illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremant illam claritatem, omnesq; eius participes formas pro voto intellectus consequentur. Cumq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturq; spiritibus solis, attingetq; virtutes & illustrationes virtutis supernaturalis, illarumq; potestate fructetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tantum, sed & cum gestu religioso & supplici animo, etiam abunde, incessanter & integrè orantes, ut ille illustret mentem, dimoueatq; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

AMPLISSIMO DOMI-
N O, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO,
 Herinanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliae &
 Angariae Ducis, Domino & Archipræfuli Coloniensi &
 Paderbornensi, Domino suo gratosissimo, Hen-
 ricus Cornelius Agrippa ab Nettes-
 heim, S. D.

S T Veteram magorum nobilis admo-
 dum sententia (Princeps illustrissime) nul-
 la in re nobis in hac vita magis elaboran-
 dum esse, quam ut ab animi nobilitate,
 quo Deo proximè accedimus diuinamque induimus
 naturam, minimè degeneremus: ne quando inani ocio
 torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem,
 carnisq; vitia resoluatur, illumq; tanquam proiectum
 per peruersarum cupiditatū tenebrosa præcipitia per-
 damus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse
 perficit dignitatis suæ nobilitatis memor dignum alii
 quod seipso & cogitet semper, & faciat, & opere-
 tur. *Hoc autem solum & maximè præstat nobis diui-*
næ scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatio-
ne diuinis semper studiis occupati, res diuinæ per o-
mnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisi-
tione contemplamur, & per singulos creatorum grā-
dus ad ipsum vñq; archetypum ascendentæ, ab illo re-
rum omniū in enarrabilem haurimus virtutem: quam
qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo
confidentes, hi solent variis sepe erroribus ac fallentiis
confundi, & à malis dæmonibus særissime falli. Dimi-
norum

inorum autem intelligentia purgat mentem erroribus,
redditq; diuinā, virtutem operibus nostris infallibilem
præstat, & malorum omnium demonum fraudes &
obstacula longè propellit, illosq; simul imperio nostro
subiicit, etiam bonos angelos & vniuersas mundi vir-
tutes in nostrum ministerium cogit, attracta videli-
cet ab ipso archetypo operū nostrorū virtute: ad quent
quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis
obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam
(vt inquit Homerus) nullus Deorū ausit in suis sedi-
bus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (vt ait
Aristophanes) per aliquem Deorum, cui iussa capesse
rephas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro
voto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrissi-
me) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui
cum diuinæ prouidentiæ benignitas, proclive fatum, &
naturæ liberalitas te taliter dotarunt, vt mentis acu-
mine, & sensuum incolmitate, rerum naturalium a-
mœna spectacula, sublimesq; cœlorum ædes, difficili-
mosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, con-
templari, discernere, & dijudicare valeas: tantarunt
virtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debi-
tor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ my-
steria sine fictione didici, veris sententiarum defini-
tionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam
eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Ae-
gyptiorum veteres sacerdotes ac Chaldæi Babylonio-
rum prisci Yates, atque Cabalistæ Hebræorum diuini

sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Gra-
corū profundissimi philosophi, tū Indorū Brachmani,
Aethiopū Gymnosophistæ, ac nostræ religionis inter-
merati theologi tradiderūt, & qua verborum vi, qua
signaculorum potentia, quibus benedictionū & im-
precationum carminibus, qua obseruationum virtu-
te tam stupenda & admiranda prodigia olim opera-
ti fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro
tibi intimantes, & quæ vetustatis squalore obsita, &
obliuionis caligine velut Cimmerius tenebris huc usq;
inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenū igitur
nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philo-
phiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos per uigi-
cura atq;_z animi pariter & corporis labore cum maxi-
mo etiam conatu perfecimus, sermone licet in cultum,
re tamen plane arduissimum. Quare hanc unam ve-
niam me prefatum volo, ne orationis gratiam, ser-
monis gratiam, sermonisq;_z elegantiam in his libris re-
quiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc ser-
mo rudis informisq;_z oratio, scripsimus: atque nunc
non orationis contextum, sed sententiarum seriem
duntaxat recognouimus: minus enim elegantia ser-
monis studuimus, succedente in eius locum uertate
materiæ. Satisq;_z nos officio nostro perfunctos esse arbi-
tror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus,
pro virili nostra præstiterimus, & à munere tibi debi-
to conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum mi-
hi dubium sit, conspiraturos contra me multos naſu-
tulos

tulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate pleniissimos iactant, & de Sibyllæ foliis sibi iudicium arrogant, qui haec nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumque suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim cõcepti aduersum me odij scintillis ægre sub cinere latentibus) novo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquam quicquam eorum legerint, aut omnino recte perceperint. Idcirco Princeps illustriſſime ſapientiſſimeque antistites) hoc opus à me tuarum virtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subiucimus, & protectionitua commendamus, vt ſi improbi & perfidi sophiſtae, crassa liuoris & calumniandi infania illud arrodere velint, ipsum tua discretionis perspicacia ac iudicij candore, feliciter protegas atque defendas. Vale feli- ciſſime.

H E N R I C I C O R.
A G R I P P A E D E O C C V L T I O.
re Philosophia, siue de
Magia,

L I B E R III.

De necessitate, virtute & utilitate religio-
nis. C A P. I.

Hopus est nunc ad altiora nos convertere, &
ad eam Magiae portionem, quæ nos docet calle-
re & scire leges religionum: & quomodo veri-
tatem religione diuina debeamus adipisci: &
quomodo animum & mentem, qua sola possumus veritatem
comprehendere, rite debeamus excolere. Est enim Magorum
vulgaris sententia, quod nisi mens atq; animus bene value-
rint, corpus bene valere non posse. Tunc autem esse homi-
nem verè sanum, quando anima & corpus ita copulantur,
& inter se conveniunt, ut firmitas mentis & animi, corpo-
ris viribus non sit inferior. Firmam autem & robustam men-
tem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quam
à vitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Reli-
gio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam
naturam naturalesq; roborat virtutes, quemadmodum medi-
cus corporis iuuat sanitatem, & agricola terræ virtutem adiu-
uat. Quicunq; verò religione relictâ naturalibus tantum con-
fidunt, solent à malis dæmonibus sèpiissime falli. Ex intelle-
ctu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur vitiorum,
& contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gra-
tius & acceptius, quam homo perfectè pius ac verè religio-
sus: qui tam homines ceteros præcellit, quam ipse à diis im-
mortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purga-
tos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, &
tunc diuinum illud ambrosianū nectar (nectar inquam, quod
Zacharius

Zacharias propheta appellat vinum germinans virgines) soppitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercoelestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum veteres cecinere poetæ, à quo tā diuinissimi riui in corda nostra emanant. -

De silentio & occultatione eorum quæ secreta
in religione sunt. C A P. I I.

Q Vicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas,
tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris
tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate ce-
lato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum)
(vt inquit Mercurius) irreligiose mentis est multorum con-
scientie publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse po-
pulo involganda, quæ sacra & arcana in mysteriis sunt. Py-
thagoras quoque & Porphyrius sectatores suos silentio reli-
giose consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ce- **Orpheus.**
remoniis initiabat, silentij iusurandum cū terribili quadā re-
ligionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis au-
ribus proderentur. vnde in carmine de verbo sacro canit:

Vos qui virtutem colitis, vos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite vestros.
Contrà qui sacras leges contemnit, hinc vos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu vero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, voces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspicere mundi
Ingentem autem, solum interituq; carentem:]
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:
Aduentante dea, procul ô, procul este prophani,
Conclamat vates, totoq; absitite luco.

Maro.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum
admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse propheta-
num vulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem præ-
ceptū, de Hebreorū Cabalistis arcanis, his versibus explica-
tū: Trādas eos libros sapientibus de populo, quoruī corda scis
capere posse & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegy-
ptiorū volumina & ad cæremoniarū arcana pertinentia, ex
charta hieratica, hoc est sacrata cōficiebantur: in his literas
ignorabiles perscribebant, quas sacras vocant. Macrobius,
Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne
scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiā
Apuleius testatur his verbis: Peracto, inquiens, sacrificio, de
opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus
prænotatos, partim figuris huiusmodi animaliū, concepti ser-
monis cōpendiosa verba suggestentes: partim nodosis, & in
modū rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à cu-
riositate prophanorū, lectione munita. Silentes igitur & oc-
cultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientia
digni discipuli. Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) re-
ligionibus debetur: qui vero secus agūt, periculo sunt proxi-
mi. Vnde Apuleius de arcanis sacrorū: Dicerē si dicere lice-
ret, cognosceres si liceret audire: sed parem noxā contrahereti-
aures & linguae temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodo-
tū tragœdiarū poëtā, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ my-
steriis, ad fabulā quandam referre vellet, luminibus priuatum.
Theopōpus quoq; qui cœperat nōnulla ex lege diuina trans-
ferre in Græcam linguam, turbatione mentis quadā & animi
ūlico percussus est: vnde postea magnopere Deum orās, qua-
re id sibi contigisset, responsum accepit per somniū: quia res
diuinæ lenocinio inquimaret, in publicū promulgaret. Nume-
rius etiā quidā occultorū curiosior, offendit numinū contra-
xit, quod Eleusinæ deæ sacra interpretādo evulgauisset. Som-
niant enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertū lu-

Tertullia-
nus.

Apuleius.

panar prostantes, quod cum admiraretur, irate responderunt, ab ipso se aditu pudicitiae suæ vi abstractas, & paſſim adeuntibus prostitutas: per quod admonitus est, cærenonias dcorum minimè invulgadas esse. Ideo antiquorū studium semper fuit, Dei & naturæ sacramenta involuere, & variis ænigmatibus obtegere: quam legem sic obſeruarunt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui vates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inviolabili fide feruarunt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæterique Ammonij discipuli, vt narrat Porphyrius in libro de Educatione & disciplina Plotini, iura runt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, violato iureiurando Ammonio præſito, sacramenta publicauit, in transgressionis pœna, vt nonnulli adserunt, horrendo pedicularum edulio consumptus est. Ipſe etiam Christus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, vt tantummodo secretores discipuli intelligerent mysteriū verbi Dei, cæteri autem solas parabolas sentirent: præcipiens insuper non dandū sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, vt non peccem tibi. Non decet itaque arcana que inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare venia mihi dabitis, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiae arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt, refereumus, atque vos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc vobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum videlicet, vt ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiatur. Illud præterea vos in hoc initio admonitos esse volo, quod quemadmodum ipsa numina detestantur publica atque prophana, amantque secreta: sic experimentum omne magi-

cum fugit publicum, querit occultari, silentio roboratur, pro palatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi velit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tempus, neq; desiderium, neque voluntatem suā propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio, qualcm etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum. Siquidem ipsa etiam socij loquacitas, incredulitasq; atque indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; disturbat.

Quæ significatio requiratur, ut quis evadat in verum Magum & mirandorum operatorum.

C A P. III.

Circa principium primi libri huius Operis, loquutus sumus qualem oporteat esse magum: nunc vero narrabimus rem arcanam, necessariam & secretā, vnicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clavis omnium magicarum operationū: & ipsa est significatio hominis ad hæc tam sublimen virtutem ac potestatē. Requirit enim hæc facultas in homine mirandā dignificationem: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorum operator: qui cum fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibili corporis anima occupatus, nullum meretur diuinarū substantiarū imperiū: ideoq; multi frustra hanc artem prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantā celitudinem nitimur, duo potissimum meditari: unum videlicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialēq; passiones deseramus. Alterum qua via, & quo modo ad purum ipsum intellectum, decorumque virtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerum secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationū virtutem scandere

dare possumus. in his enim tota consistit significatio, quam
 præstant natura, meritum, & ars quædam religiosa, naturalis
 dignitas: ipsa est corporis organorum; optima dispositio, ani-
 mari ipsam nūl a crassitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut
 humore præveniens. & haec provenit à situ, motu, lumine, &
 influentia corporum, animarumque cœlestium, quæ in genesi
 cuiuslibet verja. tur, ut sunt quorum nona domus per Saturnum,
 Solem, Mercurium, q̄ fortunata est. Mars etiam in nona domo
 spiritibus ioperat. Sed de his copiosè trattatur in libris astro-
 rum. Qui vero talis non fuerit, necesse est, ut naturæ defectum
 educatione, optimoque regimine, & rerum naturalium prospéro
 vnu, recompensem, quo vsq; omni perfectione intrinseca & ex-
 trinseca cōpletus evadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege
 Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere vi-
 dua, à menstruata: quod sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab
 hernia, sitq; integer in omnibus membris: nō cæcus, nō claudus,
 nō gibbus, nō naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit,
 puerū magico carmine diuinationi initiandum, oportere eli-
 gere sanum, incolumen, ingeniosum, decorum, integrum, ani-
 mo solerter, & ore facundum, ut in eo diuina potestas qua-
 si bonis ædibus versetur: atq; ipse pueri animus citò expertus,
 ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duo
 bus perficitur, doctrina videlicet & opere. Doctrinæ finis
 est, verum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium
 primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum &
 expertum esse: deinde sublatissimis impedimentis, animam ipsam
 contemplationi penitus admouere: & in seipsum convertere.
 Inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & po-
 testas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passiones
 ex generatione nobis obstantes, per imaginationes falsas, &
 appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina
 cognitio atque potestas. Operatio autem religiosa, nō minorem
 efficaciam sortitur, quæ sepe etiam se sola efficax est ad acqui-

rendam nobis deificam virtutem. Tanta enim est virtus sacro-
rum operum ritè factorū exhibitorūmq;, ut etiam licet non in-
tellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq; fide credi-
ta, non minorem habeant efficaciam, nos diuina potestate de-
corare. Quæ verò arte religionis acquiritur dignitas, ipsa re-
ligiosis quibusdam ceremoniis, & expiationibus, consecratio-
nibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica
religio cōsecravit: qui potestatem habet impositionis manū,
& initiandi virtute sacramentali, ex qua imprimitur chara-
cter diuinæ virtutis atque potestatis, quem vocant diuinū con-
sensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum
consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus
inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris
homo sacra religionis mēte perfectus, qui piè constantissimèq;
de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq; talis
cui autoritas sacrorum naturaqq; præ cæteris contulerint di-
gnitatem, quem numina minimè contemnant: poteris oran-
do, consecrando, sacrificando, invocando, virtutes spiritualis
atque cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus velis imprimere,
omneq; scientie magicalis opus ea ipsa viuiscare. Quisquis
autem præter autoritatem officij, absque sanctitatis & doctri-
næ merito, præter naturæ educationisque dignitatem aliquid
in magicis operari præsumperit, sine fructu laborabit, ac se
simul & credentes sibi decipiet: ac numimum indignationem
cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminicu-
lis, religione & superstitione.

C A P. IIII.

Duo sunt quæ regunt omnem cærimonialis Magiæ o-
perationem, religio videlicet & superstitione. Religio i-
psa, est diuinorum aßidua contemplatio, piisq; operibus cum
Deo diuinisq; numinib. religatio, per quā reuerenti famulatu-
digna illis veneratio, & cultus sanctificatio impenditur, cære-
moniaq;

moniæq; diuini cultus ritè exercetur. Est itaq; religio, disciplina quædā externorū sacrorū, ac cæmoniarū, per quam rerū internarum et spiritualium, tanquā per signa quædā admōnemur: quæ ita nobis à natura insita est, vt plus illa, quam rationabilitate, à ceteris animantibus discernamur. Quicunque igitur ea neglecta, naturaliū viribus (vt suprà diximus) tantummodo confidunt, solent à malis dæmonibus sepissime falli. Ic-
circo qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant, nec vineam inserunt, nec modicum quodvis opus absque diuina invocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præci-
pit doctor gentiū, inquiens: Quæcunq; feceritis, in verbo aut
opere, omnia in nomine Domini I E S V Christi facite, gratias
illi agentes, & Deo patri per ipsum. Religionis igitur vires,
physicis ac mathematicis virtutibus superaddere, tatum abest
à culpa, vt non adiungere, sit impium scelus. Hinc in libro se-
natorum ait Rabi Henina: Quicunq; omissa benedictione, ali
qua creaturarum fungitur, hanc veluti furto & rapina, à Deo
& ecclesia usurpasse creditur. de quo scriptū est per Salomo-
nē: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est viri sub-
versoris. Pater autem Deus est, mater vero ecclesia, sicut scri-
ptum est: Nunquid non ipsa est pater tuus, qui possedit te? Et
alibi: Audi fili disciplinam patris tui, & ne dimittas legem ma-
tris tuae. Nihil Deo magis displicet, quam negligi, quam côte-
mni: nihil placet magis, quam venerari, quam adorari. Hinc
nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta
Deū venerantur, cuncta precantur (vt inquit Proclus) hymnis
conciinant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali mo-
do, alia sensibili, alia rationali, alia quidem intellectuali: & o-
mnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt
Domino. Religione autem ritus, cæmoniæq;, pro temporū
regionumq; varietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni
aliquid habet, quod ad Deū ipsum creatorē dirigitur: & licet
vnā solam Christianā religionē Deus approbet, ceteros tamē

eius gratia suscep^ttos cultus, nō penitus reprobat: & si non æ
 terno, temporaneo tamē præmio irremuneratos nō relinquit,
 vel saltem minus punit: impios verò, & penitus irreligiosos,
 tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est
 illorum impietas, quam eorum qui falsam & erroneā religio
Lactantius. nem fecuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erro
 nea est, quæ nō aliquid sapientiæ contineat: qua veniam illi ha
 bere possunt, qui summū hominis officiū, si non re ipsa, tamen
 proposito tenuerunt. Ad verā autem religionē homo per se
 ipsum pervenire nō potest, nec nisi doccatur à Deo. Omnis i
 taque cultus qui à vera religione alienus est, superstitione est: &
 omnis veneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quam
 vera religio, etiam superstitione est. Similiter & illa, quæ exhi
 bet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non
 debet. Cauendum est igitur sumnopere, ne quando peruerso
 aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti Deo, sa
 crisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium
 esset, & philosophis indignissimum. Superstitione itaque, licet à
 vera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata
 est: quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antistiu
 tibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maxime,
 quæ est similitudo quedam religionis, quæ quatenus imitatur,
 quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ri
 tibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud parvam
 inde nanciscitur potentia, non minorem etiam vim sortitur ex
 credulitate operantis. Quantum enim posset constans credu
 litas, in primo libro dictum est, & apud vulgus palam notum
 est. Credulitatē igitur requirit superstitione, quemadmodū reli
 gio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiā mi
 racula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quili
 bet enim in sua religione etiā falsa, modo firmissimè credat ve
 rā, spiritū suū ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsim
 letur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem reli
 gionis.

gianis, eaque operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hesitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, non modò in superstitione, sed etiam in vera religione infirmant, & effectum quæ situm licet fortissimorum experimentorum, eneruant. Quomodo autem supersticio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: videlicet, quando excommunicantur vermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia verò prisci illi magi, & qui eius artis autores apud veteres extuerunt, fuerunt Chaldaei, Aegypti, Assyrii, Persæ & Arabes, quorum religio omnis perversa erat, & idolatria inquinata: cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectū: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si vos de illis non admonerem. Vbicunq; ergo huiusmodi à nobis scripta repertis, scitote illa vobis ex alienis autoribus narrata, & per me vobis non pro veritate tradita, sed pro conjectura, quæ est affinis veritati, & imitationis instructio, in his quæ vera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, veritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentia, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quam recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis semitam perducunt. C A P. V.

Tres sunt religionis duces, qui nos ad veritatis semitam usque perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim vehiculum animæ, omnium præstantissimus, superne ab

intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostram congregat atque convertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad vota largitur, virtutem supplicationibus nostris subministrans: sicut apud Homerū legitur, Chrysen Apollo supplicantem exaudiuit, quia multum sibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes verò immobiliter ad ea quæ appetit suspenfa, quando indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: fides verò virtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinae reuelationi tota innititur, per vniuersum omnia lustrat. nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi vicinior existat, longè est nobilior atq; excellenter, quam scientiae & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptā ad intellectū nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis, eadēmque potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sic ut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est vera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos Deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad Deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem virtutēmque. Sic legimus, Danielē leonum pētricula evasisse, quia credidit Deo suo: & hæmorroïssem ait Christus, Fides tua te saluam fecit: & a cæcis petentibus lumen, fidem requisiuit dicens: Creditis quod possum vos illuminare? sic Pallas apud Homerum his verbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco Linus poeta canit credenda esse omnia, quia facilia Deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nasciscimus virtutem. Vbi verò de fide defecerimus, nihil admiratione,

ratione, sed poena dignum operabimur: quemadmodū de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his verbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus Iudeis exorcistis, invocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen I E S V, dicentes: Adiuro vos per I E S V M quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: I E S V M noui, & Paulum scio: vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. C A P. VI.

Mens itaq; nostra pura atque diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, veritatem attrahit, omnesq; rerum tam naturalium quam immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa veritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc provenit, quod nos in natura constituti, ea quæ supra naturā sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, verum etiam eorum quæ mox sient, & quæ longè post futura sunt, assidue recipimus oracula. Præterea non solum in scientiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi virtutem sibi diuinam vendicat, verūctiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc provenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obedient manes, turbentur sidera, cogantur numima, seruant elementa: sic homines Deo devoti, ac theologicis istis virtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant ventos, cogunt nubes in pluias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia

apud varias gentes facta fuisse, canunt poetæ, recitant historiæ: atq; ea ipsa fieri posse, splendidiſimi quiq; philosophi vna cum Theologis confirmant: sic prophetæ, sic Apostoli, sic cœteri viri Dei maximis claruere potentiss. Sciendum ergo, quod sicut per primi agentis influxum, ſepe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum: ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquod ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; virtutum: ſed nemo potest operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Qui cunque autem ſine admixtione aliarum virtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, absorbeatur à numine, nec diu poterit viuere. Quicunq; autem nō purificatus accesserit, ſuperinducit ſibi iudicium, & traditur ad devorandum ſpiritui nequam.

Necessariam eſſe Mago veri Dei cognitionem, &
quid de Deo veteres ſenſerunt Magi atque philosophi. C A P . VII.

Quoniam omnium rerum eſſe atq; operari, à ſummo Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cœteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data eſt: non quidem principaliter, ſed ratione instrumentali in primi creatoris virtute (rerum enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod autem à ſecundis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarū cauſarum productrix eſt: quos idcirco ſecundarios deos nuncupamus) neceſſe igitur eſt magum quemq; ipſum Deū omnium productorem, & primam cauſam, cœterosque deos ſiuē numina (quas ſecundas cauſas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua veneratione, quibus ſacris vniuſcuiusq; cōditioni cōfornibus colēdi ſunt ſinguli, nō ignorare. Quicunq; enim invocatis diis, illos nō proprio honore proſequtur: nec illis quod cui cogruit rite diſtribuit, illorū præſentiā & optatos ab illis effectus nō adſequtur: quemadmodū in harmonia, ſi vna chorda

frangat

frangatur, tota subito diffonat: nonnunquam etiam periculum eum poena incurrit, sicut scriptum est de Assyriis, quos transtulit Salmanasar in Samarian: quia ignorabant legitima Dei terrae, immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos, eo quod ignorabant ritum Dei terrae. Nunc igitur quid veteres magi et philosophi de Deo consonum senserint, videamus. Legimus enim, quod Nicocreonte tyranno Cypriorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, venter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen. cui haud absimile cecinit Orpheus in his versibus:

Orpheus.

Sidereæq; domus rex est & Iuppiter ipse,
 Principium atq; ortus: verum vis una, Deusq;
 Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
 Singula ponuntur, tellus, vnda, ignis & aëris:
 Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
 At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
 Sunt Iouis excelsi, ceruicem nanq; videbis,
 Cœli suspiciens reverentia magnâq; tecta.
 Hoc caput auricomum, flavi de vertice crines.
 Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
 Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
 Vnum est ortus ipse occasus.— & aliud:
 Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
 Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
 Præscia venturi mens constat regius æther,
 Quam strepitus nullus, nec vis, nec fama latere
 Arcanum ve potest, penetratq; per omnia victrix.
 Præterea invictum corpus, sine fine modoq;
 Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,
 Est aer, alas quoq; ventis possidet ille.
 His ad cuncta volans, Euro est velocior ipso.

Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
 Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
 Quem medio pontus sub cingit ritè sonorus.
 Ultima præterea terrarum limina & ampli
 Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
 Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
 Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
 Ex imis repetens, in lucem protulit alman.

Vniuersi. m itaq; mūdum Iouem arbitrantur: atque sanè ipsius
 mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit.

Sophocles. vnde Sophocles: In veritate inquit, solus unus est Deus, qui
 Euripides. cœlum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides in-

quid: Vidésne excelsum, qui illum infinitum ætherem, & ter-
 rām vndiquaq; complectitur vlnis? Hunc crede Iouem, hunc

Ennius. arbitrare Deum. Vnde Ennius poëta canit:

Affice hoc sublime candens, quem invocat omnes Iouem.

Porphy- Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius)
 ri. animal ex animalibus, Deus ex diis constitutus. Iupiter autem
 est, in quantum intellectus est, à quo vniuersa producuntur, cun-

Orpheus. ëta creans intelligendo. Hinc Orpheus de verbo sacro canit:

Vnus perfectus Deus est, qui cuncta creauit:

Cuncta souens, atq; ipse ferens super omnia sese.

Qui capitur mente tantum, qui mente videtur:

Qui nullumq; malum mortalibus invehit vñquam,

Quem præter non est alias. Et paulo post:

Ipsa est principium, mediumq; & exitus idem.

Priscorum nos hæc docuerunt omnia vates:

Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

— mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastres quoq; in Sacra historia de rebus Persicis sic Deū de-
 finit: Deus est inter omnia quæ labē nullā & corruptionē sen-
 tient,

tiunt, primus, ingenitus, nec interitus unquam, partium expertis, sibiq; ipsi similimus, honorū omnium auriga & autor, rerum pater optimus ac prudentissimus, sacrum iusticiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inventor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basilicū, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem & originem initialem, summū animi genitorem, aeternū, animantium fons patrem, sine propagatione genitorem, neq; loco, neque tempore, nec nulla vice comprehensum, eōq; paucis cogitabilem, nemini effabilem. Hinc itaq; summū Deum Euripides Iouem præcipit nominādū: per cuius caput cecinit Opheus vniuersa in lucē processisse: cæteras autē potestates, ministras esse cēsendas, quæ videlicet extra Deū sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi Dei ministri, & intelligetiæ separate, à philosophis nūcū pātur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultū religiosum deberi dicūt: cæteris verò numinib. nō deberi nisi propter ipsum.

Quid de Diuina trinitate veteres senserint philosophi. C A P. VIII.

Augustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos, tres in Deo personas posuisse, quarum primam universitatis patrem appellant: secundam, filium atque primam mentem vocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem. —

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum abs loquente verbum, vel sicut à lumine lumen. Hinc & verbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina accepit. diuina enim mens, cum se vnicō & nunquam interrumpo actu, absq; vlla internotione, aut vicissitudine, intelligit summū bonū: prolē et filiū in se progenerat, quæ est plena in-

telligentia, plena sui imago, et plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, et Mercurius verbum nominant, siue sermonem: Plato Dei patris filiū: Orpheus verò Palladē ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altissima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum, et eundem in essentia Deum esse testatur Iamblichus, Deū videlicet sūlipſius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoque Trismegistus in Asclepio, Dei filium diversis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, et in se suum reflectit ardorem. et in Pimandro (vbi vaticinari videtur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait: Regenerationis autor est filius Dei homo, unius voluntate Dei. Vocat etiam Deum utriusque sexus fœcunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; fœminam: et Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat et fœminam: adseritq; utrumque diis sexum inesse. Hinc in Hymnis Minoeruanis sic alloquitur: Vir quidem et fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc versiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter et mas est et fœmina, nescia mortis.

Maro. Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Descendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus absuit. —

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni violaui numina verbo.

Et Carenus populus Deum Lunam mirifica veneratione coluisse legitur. Ex hac plena summae fœcunditatis intelligentia, amor

tid, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est, quam aliae proles cum eorum parentibus, quae est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldaeorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritū intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcumque voluerit, & coequantem se vniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens videlicet, inenarrabilem Dei in seipso splendorem, & circa ipsum amorem. Et apud Homerum legimus, aethera esse regnum Louis, ubi canit: Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in aethere regnans.

Et idem alibi:

Sors Louis est caelum, nebulis sedet aethere lato.

Dicitur autem aether, iuxta Græcorum grammaticā, ab etho, ^{aeth.}
quod significat ardeo: & aer spiritus, quasi aethaer, id est, ar- ^{aer.}
dens spiritus. Hinc Orpheus aethera appellavit pyripon, id ^{augustus.}
est igneum spiraculum. Pater ergo, & Filius, & Spiritus
amatorius, idemq; igneus, vocantur à theologis tres personæ:
quas etiā Orpheus in adiurationibus his verbis invocat: Cœ-
lum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te pa-
tris, quam locutus est primum, quando mundum vniuersum
suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Io-
uis, Mimerue, & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, dupli-
cem Louis partum his verbis enuncians: Primam certè filiam
caesiis oculis Tritoniam, aequalē habenti patri potentiam,
& prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus

in prefatis versiculis pluraliter protulit, propter duplēm eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem yniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobius dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totāmq; infusa per artus

Mens agitat molem.—

Est igitur Deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à Patre enim tanquā à primo fonte emanant omnia: in Filio verò tanquā in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum verò explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

*Quæ sit vera de Deo & sanctissima Trinitate
orthodoxa fides. C A P. IX.*

Decreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quod unus sit solus verus Deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ sibi invicem coæternæ & coæquales, una tamen essentia & substantia, naturaque simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana veritas, ut unum Deum in trinitate, & trinitatem in unitate veneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suāmq; illi dedit substanciali, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substanciali: non tamē personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit. sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diversarum personarum. Filius quoque hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamen nihilominus ex substantia virginis in seculo natus est, & vocatum

vocatum est nomen eius I E S U S : perfectus Deus , perfectus homo , ex anima rationali & humana carne subsistens : cui nihil humanum defuit , præter peccatum . Necessarium est igitur credamus , quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius Deus & homo est : una persona , duæ naturæ . Ante secula genitus est Deus sine matre : in seculo natus est homo sine patre , de virgine , & ante & post partum incorrupta : passus in cruce mortuus est , sed in cruce vitam restaurauit , & mortem morte resoluit : sepultus est , & descendit ad inferos , sed animas patrum eduxit ex inferis : & resurrexit per virtutem propriam : tertia die ascendit in cœlos , & misit spiritum suum paracletum , & venturus est iudicare viuos & mortuos , ad eiusque adventum omnes homines resurrecti sunt in carne sua ; & reddituri sunt de factis propriis rationem . Hæc est vera fides , quam si quis non crediderit , vel de qua si quis dubitauerit , à spe vite ac salutis æternæ alienus est .

De emanationibus diuinis , quas Hebræi numerationes , alij Attributa , Gentiles deos & numina nuncupabant : déque decem Sephiroth , ac decem sacratissimis Dei nominibus illis præsentibus , eorundemque interpretatione .

C A P . X .

Deus ipse , licet in trinitate personarum unitissimæ es-
sentiæ sit , esse tamen in eo multa quedam numi-
na , veluti radios ex eo emanantes , non ambigimus , quos
gentium philosophi Deos , Hebræorum magistri Numera-
tiones , nos Attributa vocamus , ut sapientiam , quam Orpheus
Palladem : intelligentiam , quam Mercurium : formæ fœturam ,
quam Saturnum : vim productricem , quam Neptunum : natu-
ram rerum secretam , quam Iunonem : amore , quam Venerem :
lucidam vitam , quam Solem sive Apollinem : uniuersitatem
rationem , quam Pana nuncupat : animam vero , ut infe-

riora generat, superiora contemplatur, in seipsum se retrahit,
triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id ge-
nus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est:

Sed cur bis loquimur, Deus ad sit in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse Deusque,

Progenitor, genetrixque deum, Deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub variis nominibus,
numinibusq; sub vario etiā sexu unum Deum colebant. Quem,
ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures dige-
fit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisque coleret,
quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, iouem: qui-
bus providentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam:
& quibus aliis rebus opus erat, aliis quoque nominibus invo-
cabant. Hinc illa numinum multiplex varietas, propter mul-
tiplicem ac variam gratiarum distributionem, Deus autem uni-
nus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Fa-
stinum: Cum sit unus Deus, inquit, idemque numen, pluribus
quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitu-
dim, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Var-
ro in libro de Cultu deorum dicit: Sicvt omnes animæ redu-
cuntur ad unam animam mundi siue uniuersitatem, sic deos o-
mnes referri ad unum iouem, qui idem Deus, sub variis colitur
numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per
viam secretioris analogie, perfectè intellectualizare, quicun-
que hymnos Orphei, & veterum Magorum sanè intellige-
re debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis,
orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos
Curetes, & intemeratos deos vocat Orpheus, Dionysius
potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi Pahad, hoc
est, timori diuino appropriant: ita quod est Ensoph in Ca-
bala, Orpheus noctem vocat: idem est Typhon apud Or-
pheum,

pheum, qui Zamael in Cabala. Verum Hebræorum Mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decem principalia nomina diuina, veluti numina quædam, ceu Dei membra accepterunt, que per decem numerationes, quæ Sephiroth vocat, veluti per vestimenta, siue instrumenta, vel exemplaria archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usque in infima, ordine tamen quodam. Nam primò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorū: & per illos in cœlestes sphæras, & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiunt vim atque virtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius vocata est Cether, quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse simplicissimum diuinitatis: & vocatur, quod oculus non vidit: & attribuitur Deo patri: & influit per ordinem Seraphim, vel ut vocant Hebræi, Hædorsch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per Primum mobile, omnibusque essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circumferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur Metatron, hoc est, princeps facierum: cuius officium est, introduce-re alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est Dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius Hochma, hoc est, sapientia, & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitum. & attribuitur filio: & influit per ordinem Cherubim, siue quæ vocant Hebræi Ophanim, hoc est, formæ, vel rotæ: & exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricans figuræ, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguens, per intelligentiam particularem nomine Raziel, qui fuit præfectus Adæ. Tertiū nomen vocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius vocatur bina, hoc est providentia, seu intelligentia: & significat remissionem, et quietem, iubilæum, pœnitentialem conversionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & vitam ven-

turi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebrei vocant Aralim, hoc est, angeli magni, fortes, & robusti: atque exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphiel, praefectus Nohe: & alia intelligentia Iophiel, praefectus Sem: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, veluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio Hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationum, siue quem vocant Hebrei Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iusticiam omnibus donant, & intelligentia eius particularis Zadkiel, praefectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, Deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius vocatur Geburah, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal Dei, & cingulum Dei, & gladium, & brachium finistrum, & vocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebrei Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camael, praefectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, voluptas: & significat lignum vitæ: & influit per ordinem Virtutum, siue quem vocant Hebrei Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & vitam donans, & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit praefectus

Ishac,

Isahac, & Tobiae iunioris, atque angelus Peliel, p̄fectorus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est, Deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est, triumphus, & victoria: & applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iusticiam Dei ulciscientis: & influit per ordinem Principatum, siue quem vocant Hebræi Elohim, hoc est deorum, in sphæram Veneris, zelum & amorem iusticie: & producit vegetabilia, & intelligentia cius Haniel, & angelus Ceruel, p̄fectorus Dauid. Octauum nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iusticie, sed pietatis & consonantie. Habet enim utrumque nomen hoc, & praedens suum exercitum. Numeratio huius vocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorū, siue quem Hebræi vocant Benelohim, id est, filios deorum, in sphæram Mercurij, ornatus elegantiam & consonantiam, produces animalia: & intelligentia eius Michael, qui fuit p̄fectorus Salomonis. Nonū nomen dicitur Sadai, hoc est, omnipotens, & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est Deus viuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentum: & significat intellectum bonū, fœdus, redemptionē, & quietem: & influit per ordinem angelorū, siue quem Hebræi vocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omnium incrementū & decrementū: hominūq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit p̄fectorus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai meleh, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam & templum Dei, & ianuā: & influit per ordinem animasticum, animarum videlicet beatarum, qui ab Hebreis dicitur Iſim, hoc est, nobiles, heroes, & principes: suntque Hierarchiis inferiores, & influunt filii hominum cognitionem, mirificāq; rerum scien-

tiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alij dicunt) intelligentia Metatron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfictus Moſe.

De diuinis nominibus, eorundemque potentia
& virtute. C A P. X.

DEUS ipſe licet ſit vniuermiſtus, ſortitur tamē diuerſa nomina, non quæ diuerſas eius eſtentias aut deitati exponant, ſed quasdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata ſunt, multa beneficia, & diuerſa munera, velut per canales quasdam diſtillant. Horum nominum decem ſuperius deſcripsimus, quæ etiā Hieronymus ad Marcellam numerat: Dionyſius quadraginta quinque tum Dei patris, tum Chriſti nomina colligit. Hebreorum Mecubales ex quodam textu qui eft in Exodo, ſeptuaginta duo cum angelorum, tum Dei nomina deducunt, quod nō mē ſeptuaginta duarum literarum, & Schemhamphoras, hoc eft, expofitorium, vocant. Alij uiterius progredientes, ex ſingulis Scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ ſignificant, ſint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ ſuprà memorauimus, eft nomen diuine eſtentie Eheie אֵחֶיהָ, quod Plato tranſtulit ἦν, hinc Deum vocant τὸ θέαν, alij δὲ θεόν. Eft aliud nomen Hu קְרַבָּן, reuelatum Eſaiæ, diuinitatis abyſſum innuens, quod Græci traduxerunt ταῦτα: Latini, idemipſum. Eft & aliud nomen Esch שְׁאֵל à Moſe receptum, quod ignem ſonat: & eft nomen Dei Na נָא, in perturbationibus & moleſtias invocandum. Eft etiā nomen Iah יהָ, & nomen Elion עֵלִיָּהָן, & nomen Macom מָכָרָם, nomen Caphu בְּפָרָה, nomen Innon יְנֹונָה, & nomen Emeth אֱמָת, quod interpretatur veritas, & eft ſigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur צָרָה, & Aben אֲבָן, quorum utrumque ſolidam petram ſignificat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in ſcalis numerorum poſuimus ſuperiis.

superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Geometriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones, per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictiōnum, sicut hoc nomen Agla אַגְלָא, ex hoc S. scripturæ versiculo, hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaia יְהִי אָתָּה, ex illo ver. יְהִי אָתָּה אֶחָד, hoc est, Deus noster Deus unus. Similiter nomen Iaua יְהִי אָתָּה ex illo vers. יְהִי אָתָּה אֶחָד, hoc est, fiat lux, et facta est lux. Similiter nomen Ararita אֲרָרִיתָא ex hoc versiculo, unum principium unitatis sue, principium singularitatis sue vicissitudo sua unum, רָאשׁ אַחֲרוֹתָרָא רָאשׁ יְהִוָּדָר. Est & aliud Hacaba הַקָּבָא, extractum ex hoc versiculo, חַקֵּד רֹשׁ בְּרוּךְ חֹרֶא, hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomen Iesu יְשֻׁעָה comperitur in capitibus istorum duorum versiculorum, videlicet, hoc est, quoque veniat Messiah: & aliis, id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אָמֵן ex hoc versiculo, אָדָנִי מֶלֶךְ נָאָמֵן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoque extrahuntur hæc nomina à finibus dictiōnum, sicut idem nomen Amen ex hoc versiculo, לְאַכְן חַרְשְׁעִים, hoc est, non sic impij, sed transpositis literis. Sic in finalibus huius versiculi, לִרְמָחָשְׁמָר מִזְה, id est, mihi quid? nomen eius quid? invenitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, vel à capite, vel à fine, vel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus versiculis, qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictiōibus, יְרָסְעָרִי בָּאָרִיט, primo & ultimo versiculis à dextra ad sinistram conscriptis: sed medio conversim à sinistra ad

dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoque extrahitur dictio à dictione, sive nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah מֶשִׁיחָה, ex Iismaֵי ישׁׁמָאֵל, & Michael מִיכָּאֵל, ex Malachi מַלְאָכִי. Quandoque autem per alphabetarium commutationem, quam cabalistæ Ziruph צִירופּ vocat, sicut ex nomine tetragrammaton יהָה, eliciuntur nomina מַצְפָּה Mazpaz, בְּרוֹדָר Kuzu: nonnunquam etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metatron בָּרוּתְרֹן pro Sadai שָׁדָי vtrunque enim facit tercentum, decem & quatuor. Eadem ratione nomen Isai רֵאֵי, & equipollent nomini El אל per numeri æqualitatem. vtrunque enim facit triginta & vnum. Atque hæc sunt arcana abscondita, de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in illa alia lingua, quam in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratylō) habita sunt à Barbaris, qui habuerunt à Deo, sine quo nullatenus quis capere potest veros sermones, veraque nomina, quibus Deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi que à Dco sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentiae sacramenta atque ychicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo Deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura, sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisque harmoniam spirantia, diuinaque assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colunt angeli, paudent cacodæmones, & omnis reveretur creatura, omnis veneratur religio: quorum religiosa obseruatio, deuotaque cum timore ac tremore invocatio, virtutem nobis magnam præstat, deificantque vniōnem, atque etiam supra naturam mirabilem operum effectuumque potentiam. Ideoque nullis quidem illa vlla vñquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorruptè seruanda: & Zoroastes etiam vñtat barbara & antiqua verba mutari, nam

ri. nam ut inquit Plato in Cratylō: Omnia diuina verba siue nomina, vel à diis primum, vel ab antiquitate, cuius initium haud facile scitur, vel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoque similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam trans ferenda. non enim eandem, inquit, mente seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaque diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis ciliandi atq; vniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. In numerorū volumine ait Dominus: Ponant nomen meū super filios Israel, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylō & Philæbo, diuina nomina venerari iubet plus quam delubra, statuāsque diuinās: quia expressior Dei imago atque virtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quam in manuum operibus reseruata. Verba itaque sacra non iam ex seip̄sis, quatenus verba sunt, vim habent in magicis, sed ex occultā vi numinum, per illa operātē in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei virtus per ea tanquam per vehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatiſſimos mores & per invocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxum. Quicunq; igitur diuinis his verbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè vtitur, mirifica multa & impenetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbāq; ter dixit, placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita fistunt.

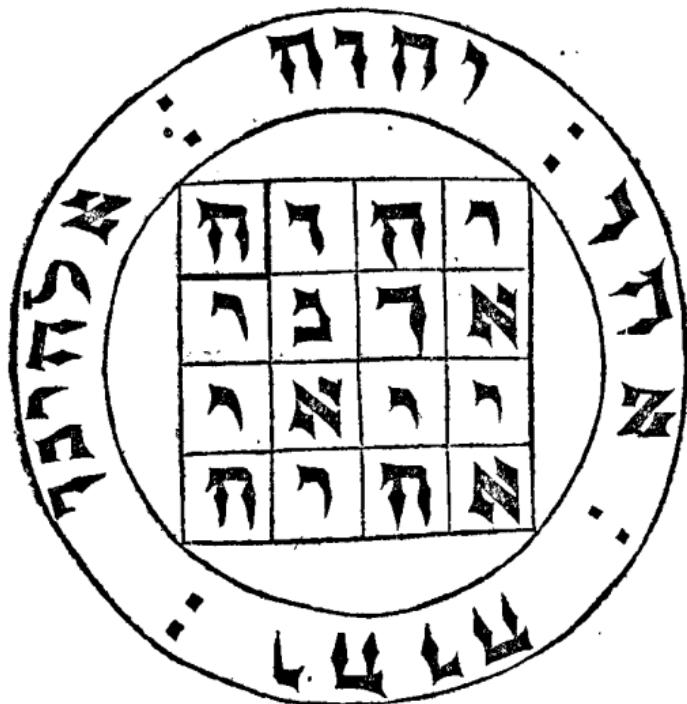
Quod Hebræorum antiqui doctores præ ceteris obseruarūt, qui verbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiā demonstrarunt, tam animi quam corporis morbos verbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orpheum, cùm esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sœuifiam verbis quibusdam avertisse. Simili modo Apollonium

quibusdam verbis secreto prolati, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam verbis manes Achillis evocasse narrat Philostratus. Sed et Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis vrbibus, duo templo Deæ, quam Persicam vocabant, sacra: quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, vir magus ligna sicca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam verba ex libro, quem manu tenebat, pronunciabat, quibus prolati, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flamman vidabantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quod si scribatur hoc nomen Abracadabra, videlicet diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usque ad primam, sicut hic ostenditur, quicunque æger Hemitriteo labrans, siue alia febri, hanc schedam alligatam, & à collo suspen sam gestauerit, valere illi contra adversam valetudinem, morbumq; paulatim declinando transfire.

Sed mul-

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum adversas valetudines, & quascunque alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata Dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacra-
tißima nomina, siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha: & circum-
scribitur illi sua interpretatio, hoc est, versiculos, à quo extra-
etum est: quemadmodum hic depictum vides:

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purissimo: aut in virginea membrana, tanquam sincera, munda & immaculata, etiam incausto ad hoc formato, ex sumo sacrati cerei, vel incensi, & aqua sacra; atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili spe, & constanti fide, ad Deum altissimum mente elevata, si diuinam hanc obtinere debeant, ac præstare possint virtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumena malorum dæmonum, atq; hominum, & contra quaecunque adeunda pericula, siue itinerum, siue aquarum, siue hostium, siue armorum, modo quo suprà dictum est, inscribunt hos characteres ab uno latere: כבָּרְכָּה: hos à tergo, עַמְרְכָּה, qui sunt capita & fines primorum quinq; versuum Geneseos, & totius mundanæ creationis symbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmissimè speret in Deum uniuersitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE. A TERGO.

Neque verò diffidat quispiam, mireturve verba sacra, quibus Deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum posse: siquidem experimento compertum est, vt ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res non physicæ, posse quam plurimum: sicuti experientia comprobatum est, digitum abortiuum à mulieris collo suspensum, impedire conceptū, quam diu collo illius hæserit. Præterea in verbis quibusdam sacris & nominibus diuinis, vim esse magnam atq; diuinam, que sit virtus operativa mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius, & Alchindus, & quiq; splendiſſimi philosopho-

rum testantur, & Artephius magus atque philosophus, de vir
tutibus verborum atque characterum singularem librum con-
serpsit. Origenes splendidissimis quibusque philosophis non
inferior, adserit Contra Celsum, in quibusdam diuinis verbis
mirandam latere virtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus:
Nomen meum quod est Pele נְלֵה, quod interpretatur apud
nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum
autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed
ipsi soli Deo: nec ante publicabitur (vt testantur Sacrae literæ)
quam dispositio Dei fuerit impleta. Habet tamen præterea
Deus inter angelos alia vocabula, & inter homines alia: nul-
lum autem nomen Dei est apud nos (vt inquit Moses. Aegy-
ptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum
participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton: quod
est sanctum, significans substantiam creatoris significatione
pura, in qua nihil aliud participat cum creatore Deo: ideo di-
citur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque
exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum
idioma supernum, quod est Dei, & fortassis etiam angeloi-
rum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos,
& in idiomate illorum, quam vocat Paulus linguam angeloi-
rum, de qua habetur valde parum apud nos. Cætera autem il-
lorum nomina, omnia ab officiis & operibus illorum sunt de-
cisa, quæ non sunt tantæ efficacie, ideoque magi illos veris suis
nomimibus crient, illis videlicet cœlestibus, quæ in literis san-
ctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula me-
dia in hæc inferiora. C A P. XI.

Svmmus creator & prima causa, et si omnia regit & di-
spónit, curam tamen exequendi variis ministris distri-
buit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi vocat Ioan-
nes, angelos fauentes, & nocentes. de quibus alibi canit pro-
pheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentium eum,

vt eripiat eos: & alibi describit immisiones per angelos malos. Quodcunq; autem per angelos tanquā per ministros exequitur Deus, idem etiā facit per ccelos et stellas, sed tanquā per instrumenta, vt hoc modo omnia cooperentur in ministerium: vt sicut quaelibet celi portio, & quodq; astrum, certam terrae plagam, locumve, & tempus, & speciem, & individuum decer- nit: sic etiā angelicam illius portionis astriq; virtutem, eisdem, loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Questionum: Vnaquaeq; (inquit) res visibilis in hoc mun do, angelicā habet potestatem sibi propositam Hinc Origenes in librū Numerorū ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præ- sent exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, bestiis, animaliū nativitati & progressui, virgultis, plantis, ceterisq; rebus ea virtutem donantes, quā dicunt inesse rebus à proprie tate occulta. Multo magis opus est angelis, qui præsent operi bus sanctis, virtutibus, & hominibus, vt ipsi qui semper vident faciem patris summi, recto ducatu possint cōducere homines, & vnumquodque etiam minutissimum ad locum suum, tan quam membra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissimè disponens, inhabitat, non contentus aut circumscriptus, sed continens omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit coelestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto: & in fun damentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni. nam sicut in lege in Lapidibus superhumeralis, & fundamen tis ciuitatis sanctæ per Ezechiem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangeliō inscripta sunt in lapidibus fun damenti coelestis ciuitatis, nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen I E S V, in quo est omnis quadrilateri virtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab an-

gelis itaque suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine Dei & I E S V , cuius virtus prima est in Deo , post diffusa in duodenos & septenos illos angelos , per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros , & instrumenta Dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus : Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: & resurgens ait, In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: ut ultrà necessarium non sit quadrilaterum nomen, cuius tota virtus translata est in nomen I E S V , in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus , in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando I E S V M polluto ore , tanquam nomen hominis cuiusdam, in virtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud invocare in Spiritu sancto, mente expurgata, et animo feruēti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maximè cognitione prævia, sine qua non exauditio , iuxta illud propheticum: Exaudiā eum, quoniam cognovit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interveniat autoritas, fauor, ad sensus nominis I E S V . Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post C H R I S T V M in priscis illis nominibus operari posseunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullum malum dæmonem, nullam inferorum virtutem ex his quæ vexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin velint nolint genu flectant, & obediant: quando nomen I E S V debita pronunciatione illis proponitur reverandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem, paudent: nec solum terrestrium, cœlestium, inferorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, quando ex fideli corde, ore veridico, nomen I E S V pronunciatur, & crucis salutiferum signum manus imprimunt innocentes . Neque vero in vacuum

dixit

dixit Christus discipulis: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: nisi virtus quædam esset in nomine illo expressa, super dæmones & infirmos, serpentes & venena, & linguas, & huiusmodi: que virtus cum insit nomini illi, tum à virtute Dei instituentis, tum à virtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à vi insita ipſi verbo. Hinc est, quod cum omnis creatura timet, & reueretur nomen illius qui fecit eam, non nunquam etiam mali & immundi homines, modò credant huiusmodi diuinorum invocationi, dæmones astringunt, & alia quædam magna operantur.

De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu.

C A P . X I I I .

LEgitur in variis sanctæ scripturæ locis, varia Dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra Membra Dei, vires quædam multiplices, & simplicissimè in ipso Deo Dei quæ permanentes, per sacra Dei nomina inter se distinctæ: vestimenta autem Dei & ornatus, sunt tanquam viæ quædam seu Vestimenta relationes, siue emanationes vel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur virtus diuina alicuius membra, quemadmodum de hac Luc. 8. morrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis. nam sensi de me exire virtutem. Sunt itaque in Deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum idæ & exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemus, tunc in eamdem imaginem translati, veri efficimur filij Dei, Deoque similes, agentes & operantes opera Dei. De membris itaque Dei multa in Scripturis deprompta sunt. nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis. Significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed vermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi Dei. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interro-

Nominis
læsi virtus
vnde sit.

Cant. 7.
Chermel
quid.

gant filios hominum. de ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogasti. Et in Canticis: Guttur tuum sicut vinum optimum. Dignum est vinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam nares, quibus (ut in lege saepe reperitur) odorat sacrificia in odorem suavitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digitii, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium Domini cui reuelatum est? & regius vates canit: Manus tua Domine fecerunt me, & plasmaverunt me. Et, Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram. hinc Psalmista ait: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euāgeliū, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectoris, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro facies, & cæterā, Domini.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cæterā, Domini.

Habemus & in Evangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoq; ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesī ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia Dei vestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore induitus est, amictus lumine sicut vestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut vestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam verò etiam & virgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te veritas eius. Et in Deuteronomio legitur, Gladius glorie eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis cloquia declarant, à quibus membris & ornamentis

mentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaque opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Prophetæ: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo vobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis vestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis vestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cum nos suas imagines sibi quisimiles esse voluit, membra, artus ac figuræ, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum virtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemque seruantia. Vnde dicunt Hebreorum Mecubales, quod si homo diuini influxus capax, quodvis sui corporis membrum à sordibus mundum, expiatumque constituat, tunc illud latentis Dei artus virtutisque, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaque sedes evadit, ita ut si circa id membra de quauis re opus fuerit, in vocato hoc nomine, vnde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiā illum, quoniam cognovit nomen meum. Et hæc sunt Psal. 90.

Hebreorū
Mecubalii
opinio.

grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

De diis gentium, & animis ecclœstium corporum,
& quibus numinibus quæ loca olim sacra
fuerunt. C A P . X I V .

Posuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias vero subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas vocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquam corporibus suis cohiberi,

quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed vbiunque velint esse, & simul Dei vistone gaudere, & sine ullo labore ex solicitudine corpora sua regere & mouere, et vna his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos vocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu venerabantur. Et hi sunt dij, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquiens: Ne forte eleuatis oculis ad cœlum, videas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & aversus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub vniuerso cœlo sunt: vos autem tulit Dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem volumine capite decimo septimo: Solem & lunam & astra deos vocat. Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filiis concubinarum largitum esse munera, vide-licet Shemoth stictoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquise hæredem omnium quæ possederat, dicunt, filios concubinarum in benedictione Abrahæ non esse attributos Deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde improoperatur illis in Deuteronomio, quia seruierunt diis alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terram promissionis, et superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israel, optionem dedit populo, vt eligerent numen quod colerent, inquiens: Optio vobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimum beatis, vtrum diis quibus seruierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrheorum, quorum terram habitatis. Respondente autem populo, Seruiemus Domino tetragrammo, & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus, Non poteritis: quia

Dominus

Dominus Deus tetragrammus sanctus & fortis & emulator est. Perseuerante autem populo, ut seruirent tetragrammo, ait illis: Testes vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut seruiatis ei: auferite ergo deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israël. Erexitque lapidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit vobis in testimoniū, ne forte postea negare velitis, & mentiri domino Deo vestro. Erant itaque dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & luna, duodecim signa, cæteraque corpora coelestia, diuinaque opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhæret anima, uniuersaq; militia cœli, & quam vocat Hieremias reginam cœli, hoc est, virtutem qua cœlum regitur, videlicet animam mundi. de qua inquit Hieremias: Filii colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestium animalium cultus Dulie, illis prohibitus erat: sed Latræ tantum, quem qui adhuc fuerunt, reprobati sunt a Domino. Nomina vero iistarum animalium, deorumq; in præcedentibus narrauimus. Verum Variarum quibus regionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprijs gentium va & tutelares dij adscripti fuerint: partim referunt nobis Ori- dij. genes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & plerique alij hi- storici. Coluerunt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Bœotij, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegyptij, Osyrim & Iſidem: Aethiopes, qui Meroen habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mi- neruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij, Atargaten: Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelænum: In Ita- lia quoque, municipali consecratione Crustumensium deus e- rat. Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorū, Aucharia: Volfinensium, Nursia: Otriculanorū, Valen- tia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis, cum primis ce- lebres fuere. Coluerunt summa veneratione Latij, Martem:

Aegyptij, Isidem: Mauri, Lubam: Macedones, Cabirum: Poeni,
Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sibini, Sangū:
Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lem
nos, Vulcanum: Naxos; Liberum: Delphis, Apollinem, &
quos canit Ouidius in Faſtis:

Palladda, Cecropidæ: Minoia Creta, Diunam:
Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycene,
Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:

Mars, Latio venerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnum, Carthaginenses & Leucades: Iouem,
Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, ubi eius erat ora-
culum, Epirus, Latium, Gnidus Lycæ, Pisa Macedonie: Mar-
tem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ uni-
cum Deum venerabantur, equum illi immolantes: eundemque
colebant Heliopolitæ, Assyrij: & sub Apollinis nomine Rho-
dij, & Hyperborei, & Milesij: erantq; sibi sacri Parnasus, Phæ-
selus, Cynthus, Soractæ montes, atque Delos, Claros, Tenedos
insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Gryneum nemus: seu op-
pidum: præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi,
Arrephnia, Entroſi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bac-
chi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Ni-
sa urbs Arabiæ, Callichoros fluvius Paphlagonie: item Parna-
sus & Cytheros montes Bœotiae, in quibus alternis annis Bac-
chanalia fiebant: etiam Thamaritæ populi Hircanis vicini;
propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrij
primi omnium induxerunt, deinde Paphi in Cypro, & Phœ-
nices, & Cytherei: quos, Agæo autore, secuti sunt Athenien-
ses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Ve-
nus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegæi
maris insula, & in Memphi vrbe Aegypti, & in Gnido, & Si-
cilia, & Idalio nemore, & Hypæpa vrbe, & Eryce Sicilæ
monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristo-
tele

tele teste) veterum deorum numen propè maioribus cæremo-
niis frequentiorib[us]q[ue] locis veneratum legitur. Mercurium
Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea
Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Memphite. Lunam
sub Dianæ nomine Taurica Scythiae regio colebat, & in E-
pheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post oc-
cīsum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste ra-
ptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam
cultæ est: colebatur etiam à Magnis Thessaliæ populis, &
in Pisa Achæiæ vrbe, & in Tybure, & Auentino Romano
monte, & in Perga Pamphiliæ oppido, & in Agras Atticæ
regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu colui-
se legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, vt Palladi,
quæ & Minerua, sacræ erant Athenæ, & Pyreus, Aracyn-
thus montes, Tritones fluuius, & Alcomenecum Bœotiaæ oppi-
dum, & Neo vna Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt E-
leusis Attica, Enna & Catana vrbes Siciliæ, & Aethna mons.
Vulcano præcipiūs cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros
insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiāmq[ue] Ci-
licia. Vesta dea erat Trojanorum, quam profugus Aeneas in L-
taliam transtulit, eidemq[ue] tribuuntur Phryges, atque Ida &
Dindymus Phrygiæ montes, & Reatum Vmbriæ oppidum:
item Berecyntus mons, & Peñinuntium Phrygiæ oppidum.
Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Myce-
næ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno
sacra erat Orchestus vrbs Bœotie, & Tenarus Laconiæ pro-
montorium: & Træzenij populi, & vrbs, in Neptuni tutela
erant. Huiusmodi ergo erant dij gentium, qui præsidebant &
dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nō
cupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi,
non alios significans, quam coelestia sidera, ib-
lorumque animas.

Quid

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt
theologi. C A P . X V .

Esse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modò poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholico-rumque adsertio. nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expreßè fatetur: similiiter Origenes in suo libro de Principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis in unxi omnibus. Quimò ab peccati labe non seiuungi stellas, omnino consensisse advertitur Iob. ita enim legitur: Stelle quoq; in conspectu eius mundæ non sunt. id quod ad corporis fulgorem utiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Paphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recētioribus verò Albertus Magnus, in libro de quatuor coequaliis, & Thomas Aquinas in libris de spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit vir doctissimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione convincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu venerari, earundemque suffragia auxiliāq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impedit hunc ritū idololatriæ occasiō. Quin & Plotinus astruit, quod vota cognoscunt nostra, exaudiunt quoq;. Quod si quis istis omnino adversari velit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchirido; & in libro Retractionum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Gulielmum Parisensem in Summa de vniuerso vñanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata vel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum videatur,

deatur, quod ipse animæ in sphæris & stellis collocentur, & veluti dij gentium, quisq; suis præsideat regionibus & urbi- bus, & tribubus, & populis & nationibus, & linguis, tamen extraneum non videbitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere,
re, eorūmq; cognomentis variis, dcq; infernis &
Subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

Nunc consequenter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni craſi putrescibiliſq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adſtens, cunctis influens. Atquē eadem est omnium intelligentiarum, spirituum dæmonumq; natura. Dico autem dæmones hic non illos quos diabulos vocamus, sed spiritus ſic vocati ex vocabuli proprietate, quaſi scientes, intelligentes & sapientes. Horum verò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos ſupercoelestes vocant, atque mentes à corpore penitus ſeiunctas, & quaſi intellectuales sphæras, Deum vnum tanquam ipsorum firmiſimam ſtabiliſimamq; vnitatem ſive centrum colentes: qua propter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participacionem quandam: quia ſemper ſunt Deo pleni, diuinóq; nectare ebrij. H̄i circa vnum Deum ſolum versantur, nec mundi corporibus præſunt, nec inferiorum miniftrationi adaptantur, ſed ſuceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt, ſingulisq; ſingula officia diſtribuunt. Hos ſecundo ordine proxime ſequuntur coeleſtes intelligentiæ, quos vocant dæmones mundanos, ſcilcet vltra diuinum cultum mundi sphæris accommodatos, vnicuique cœlorum & ſtellarum præſidentes, vnde eos in totidem diſtribuunt ordines, quo in mundo ſunt cœli, & quo in cœlis ſunt ſtelle: & vocabant alios Saturnios, qui præſent cœlo Saturni, & ipſi Saturno: alios Io-

Intelligentia
quid.Dæmones
hic, qui ſint,
& quo illo
rū genera.

uios, qui præcessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliis stellarum tam nomine quam virtute varios dæmones cognominant: & quia veteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebant motus, hinc totidem illis adinuenerūt intelligentias, sive dæmones: posuerunt quoq; in cœlo stellato dæmones, qui præcessent signis, & triplicitatibus & decanis, & quinariis & gradibus et stellis. nam licet vnicuiq; orbi stellarū vnam solam intelligentiam totam schola philosophorum, etiam Peripateticorum adsignet: tamen cum unaqueq; stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat vim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat præsidentem intelligentiam, quæ vim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præcessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui præcessent totidem decuriis: & septuaginta duos, qui præcessent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui præcessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & significacula, quos vocant characteres, & vtebantur illis in invocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, vt si quando operabantur ad solem, invocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de ceteris. Tertio ponunt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferiorib. disponenda, quos Origenes vocat invisibles quasdam virtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponenda credita sunt: sepe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunque dirigunt: sepe etiam præliis intersunt, clandestinisq; subfidiis optatos amicis præbent successus, quippe conciliare prospera, infligere adversa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuunt, vt alij ignei, alij aquei, alij aerei, alij terrei: quæ qdē quatuor dæmonū species iuxta quatuor cœ-

Dæmontum
distinctio.

tuor cœlestium animarum vires, mentem, rationem, imaginam
 tionem, naturam scilicet viuificam & motricem, computan-
 tur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, vnde
 ad sublimiora contemplanda concurrunt. Aerei autem ratio-
 nem sequuti, rationali fauent potentiae, eamq; à sensuali ve-
 getabiliq; quodammodo segregates: seruiunt igitur vitæ acti-
 uæ, quenadmodum ignei contemplatiæ: aquei verò imagi-
 nationen sensumq; sequuti, vitæ seruiunt voluptuosæ: terret
 naturam sequuti, vegetali naturæ fauent. Præterea distin-
 guunt etiam hoc dæmonū genus in Saturnios & Iouiales, iu-
 xta stellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios esse oriен-
 tales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrio-
 nales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum
 adſistentia deſtituta: non quia ibi ſolum ſunt, ſed quia ibi ma-
 xime regnant. Sunt enim vbiq; quamvis alij alibi potiſsimū
 operantur atq; influunt. Neq; verò ita intelligenda hæc ſunt,
 quaſi influxibus ſiderū ſubiecti ſint: ſed vt reſpondeat ſupra-
 mundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui o-
 mnia conformari oportet: vnde ſicut variis ſtellis, ſic etiam vñ
 riis locis & temporibus hi dæmones adaptantur: non quod
 tempore aut loco coarctentur, quemadmodū nec corporibus
 quibus præſides ſtatuntur, ſed quia ſic ſapientiae ordo decre-
 uit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, ſtellis, plus fauent
 atq; patrocinatur: ſic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos,
 alios meridianos: ſimili modo, alios vocat ſyluestres, alios mo-
 tanos, alios cäpeſtres, alios domeſticos. Hinc Syluani, Fauni,
 Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides,
 Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pa-
 reades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Muſæ, Aonides, Ca-
 stalides, Heliconides, Pegafides, Mæonides, Phœbiades, Camoe-
 næ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant
 plebem ſuperum, alij ſemideos deasve. Horum aliqui homi-
 nibus ita proximi familiarēſque ſunt, vt etiam perturbat

tionibus afficiantur humanis, quorum instrudione putat Pla-
 to homines s̄epe miranda efficere pr̄stigia, quemadmodum
 instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores,
 vt simiæ, canes, elephantes, mira s̄epe supra suum speciem o-
 perantur. Et qui res Danorum & Noruegorum scripserunt,
 testantur varij generis dæmones in illis regionibus hominum
 seruituti subiectos. Pr̄terea ex illis aliquos esse corporeos,
 mortalesq; quorum corpora gigrantur & intereant vitata-
 men longæuos. Aegyptiorū opinio est, Platonicorumq; pr̄-
 fessum à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; et Demetrius
 philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant. testantur
 enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmo-
 nem, pluresq; alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse.
 Horum itaq; dæmonum tertij generis, vt Platonicorum sen-
 tentia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stel-
 le: totidem quoque, quot stellas cœlum ipsum complectitur,
 in qualibet legione esse dæmones: verum dæmonum bono-
 rum numerum (vt tradit Athanasius) sunt, qui ad numerū ho-
 minum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabo-
 lam de centum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant,
 iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum homi-
 nibus angelorum numerum censem, quia scriptum sit: Con-
 stituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei.
 Et de numero corum multi multa scripsere. Verum recen-
 tiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum
 & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes: quòd bonorum
 angelorum numerus omnem humanum captum transcendit,
 quibus contrà respondent innumeri spiritus immundi, tot
 existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in
 mundo superiori, vt adserunt aliqui theologi, se ab oraculis
 accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum si-
 ue tenebrosum, quos vocant Platonici desertores angelos, sce-
 lerum & impietatis vltores, iuxta iusticiæ diuinæ sanctionem:
 vocantq;

vocantque malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam vltro plerunque ledunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsi reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his presunt ceteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Nocte, furiæ. Hinc Tysiphone, Aleclo, Mege-ra, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ vicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino violentum & male sanum morem: ideoq; vehementes repentinaq; insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incursiones, partim latere solent, partim vero inferre violentiam, omnibusq; rebus iniquè discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias.

C A P . X V I I .

THeologi vero nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum qualibet in tres diuidunt ordines, ut videlicet sint tres distinctiones, nouem ordinis: has vocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaque in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Tronus, tanquam supercoelestes dæmones, diuinæ providentiae ordinem contemplantes: primi, in Dei bonitate: secundi, in essentia Dei tanquam forma: tertii, in sapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrat cœlos, nonnunquam ad miracula facienda conspirant: tertii arcet quæ diuinā legē perturbare posse videtur. In inferiore au-

Angelorū
distinctio
triplex.

tem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curat publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singula singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti uno diebus, & Iesus filius Sirach testatur unicus genti præpositū esse rectore angelum: quod etiam indicere videtur Moses Deuteronomij cantico, inquiens: Cum diuidiceret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerū angelorum Dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigunt, precesq; hominum, & sacrificia coram diis offerunt. Tertiū minora quæque disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiam qui minutissimis herbis, & lapillis, et omnibus inferioribus virtutē subministrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus sunt communia, suntq; mediantes ministri.

Athanasijs
de angelis
opinio.

Tutelaris
ordo.

Procurato-
rius ordo.

Verum Athanassius preter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Deo proximos, illumq; indesinentibus hymnis, & irrequieti laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi vocabulo vocat militia cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquiens: Veni, ut docerē te quæ vētura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiā in Daniele legitur: Ecce Michael unus de principiis uenit in adiutoriū meū. Et ibidem: In tempore illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiā Raphael ille qui duxit, & reduxit Tobiam iuniorē. Post hūc est ordo Procuratorius, cuius mētio est in libro Job, ubi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquēs, deprecabitur Dominū, et placabilis ei erit. et de eisdē exponitur etiā, qđ scriptū est Ecclesiastici decimosexto capite, circa finē: In iudicio Dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominū ipso rū distinxit partes illorū, et initia eorū in gentibus suis: ordinuit in

uit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: unusquisque proximum suum non angustiabit usque in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nónne o-
nes sunt administratorij spiritus, misí propter eos qui hære-
ditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo
apud Esaiā legitur: Egressus est angelus Domini, & percusserit
in castris Assyriorū cētū octogintaquinq; millia. Hunc subse-
quitur ordo Animarū receptiuus, de quo legitur apud Lucā:
Anima Lazari portata per angelos in sinum Abrahæ. & ibi-
dem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniqui-
tatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est or-
do Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo
filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori vniuersæ terræ.
Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nun-
cupantq;. nam supremo loco sunt quos vocant חירחה קדש, id est,
animalia sanctitatis, siue vitas: per quos Deus אהיה effendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim
ארפניהם, id est formæ, seu rotæ, per quos Deus חירותchaos
distinguit. Tertio loco sunt Aralim אראלים angelim magni,
fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronun-
ciatus, siue tetragrammus cum he coniuncto, חירות formam fluxæ materie ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim
חשמלים, per quos El אל Deus corporum effugit effi-
gies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos Deus Elohim Gibor אלחיהם גיבר elementa depromit. Sextus
Malachim מלאכיהם, id est angelorum, per quos Deus Elo-
ha אליהם metalla producit. Septimus Elohim סבאות אל ית id est dij, per quos Deus tetragrammus Sabaoth בגד צבאות producit vegetabilia. Octaua Ben elohim סבאות אלחומר, id est filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaoth אלחים procreat animalia. Nonus, & infi-
mus Cherubim ברובים, per quos Deus sadai שדי ge-

Ministeria-
lis ordo.Auxiliaris
ordo.Animarum
receptiuus
ordo.Adsistentiū
ordo.Hebræi an-
gelorū or-
dines quo-
modo nu-
mrent.

nus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus I^ssim
אִישִׁים id est heroes, viri fortes & beati, per quos Deus Ado-
nai אָדוֹן prophetiam largitur.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq;
casu, & naturis variis. CAP. XVIII.

- S**VNT ETIAM EX THEOLOGORU SCHOLA, QUI MALOS DÆMONES IN NOUEM GRADUS DISTRIBUTUUNT, VELVTI IPFIS NOUĒ ANGELORUM ORDINIBUS ADUERSANTES. HORUM ITAQ; PRIMI SUNT, QUI PSEUDO-
THÆI, HOC EST, FALSI DIJ NUNCUPANTUR, QUI DEI NOMEN VSURPANTES, PRO DIIS COLI VOLUNT, SACRIFICIA ET ADORATIONES EXPETUT, Sicut dæmon ille qui ait ad Christū: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarū, atq; horū princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinē nubium, & similis ero altissimo: qui ideo vocatur Beelzebub, hoc est, vetustus Deus. Hos secundario sequuntur spiritus mendaciorū, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarū Achab: & horū princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, et mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangeliis, quæ Pythonē habebat in ventre. Hoc ergo dæmonū genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionib. hominib. illudit, quo usq; decipiatur. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, que & vasa iræ dicuntur: hi sunt invētores malorū, omniūq; mala-
rū artiū, qualis apud Platonē Theutus ille dæmon, qui ludos & aleā docuit. ex ipfis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionib. Symeon & Lcui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationib. eorū, in consilium eorum nō veniat anima mea. quos Psalmista vocat, vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Ieremias vocat vasa ire, Ezechiel vasa interfectionis, & interitus: & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobedientis, præuari-
cator, et apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ con-
Quartus. uentio Christi ad Belial. Sequuntur quarto vltores scelerū, & princeps
- Primus dæ-
monum or-
do.
Secundus.
Tertius.
Psal.7.
Esa.13.
Iere.50.
Corint.6.

princeps eorum Asmodeus, vide sicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine veniunt prestatigatores, qui imitantur mira Quintus. cula, & inferuiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt popu- lum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorū Satan, de quo in Apocalypsi scriptū est, quod seducit uni uersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cōelo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter signa quae data sunt illi facere. Sexto sepe offe- Sextus. runt aereæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpentes aerem, pestilentias, & alia mala indu- centes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis qua- tuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenen- tes quatuor ventos à quatuor angulis terre: & princeps eorū dictus Meririm: hic est demon meridianus, spiritus astuans, et dœmon furens in meridie, quē Paulus ad Ephesios vocat prin- cipem potestatis aeris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentiæ. Septimam mansionem tenent furiae, seminatrices Septimus. malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion, Hebraicè Abaddon, hoc est exterminans & vastans. Octauo Octauus. loco stant crimatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est, criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accu- sator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei nostri die & nocte. Porro ultimum locum habent tentatores, siue instigators, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos siccirco malos genios vocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimitate astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omnibus infensos, quos siccirco diabulos vocant: de quibus ait Au- gustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium in- quiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis virtutib. ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quæ

autem sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quod angelus fuerit iste diabolus, et apostata effectus, quam plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui et nunc usque angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Graecia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quod ab condito aeuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, ut illis animalium peccatricum carnificina delegata sit. Ceteri theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter prævaricationem cœlis pulsos et deiectos: quorum casum non solum nostri, et Hebreorum theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, et Graeci suis dogmatibus confirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, et Ophion, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, et Homerus sub nomine Atarū suis decantat carminibus:

Et Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouiss significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaque deiecti in hanc vallem misericordie, partim hoc caliginoso aere propinquai nobis oberrant: alij lacus, fluuios, et aquora habitant: alij terras, terrestria territant, et qui puteos, et metallia effodiunt, invadunt: hiatus terre provocant, montium fundamenta concutiunt, nec homines modo, sed et animalia vexant: alij solo risu, et illusione contenti, fatigare eos potius student quam nocere: alij ultra proceritatē giganteo corpore se se sustollētes, nūc se ac cliuos ad pygmæorū paruitatē submittentes, et in varias figurās se vertentes, homines mani terrore perturbāt: alij mēdaciis student, et blasphemis, qualem vnu in tertio Regū libro legimus, inquietem. Egregiar et ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarū Achab. Peñsum autem dæmonum genus eorum, qui obſident itinera, irruentes transeuntibus, gaudet bellis et effusione sanguinis, et affligunt homines saeuissimis

Dæmonum
varia stu-
dia.

3. Reg. 22.

mis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per viam illam transfire iam nullus audebat. Iam verò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cōmemorat: & alios nequitiae spiritus variis vocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentauros, ericos, pilosos, Esa, 34: Sirenes, lamias, váticas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarū, quorum omnium princeps Beelzebub, quem Scriptura prætatis principē appellat. Porphyrius illorū principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aere, aqua, terra versatur, pernicioſissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimū potest Proserpina, illorū princeps est, quod et ipsa de se testatur in responſis his versibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurca, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ variant formæq; trināq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aeris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molosis.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministrio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circumdari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionē eodē curriculo quo in carnē venerunt, ad Dei visionem postliminiō redeant, liberati tunc etiamnun æthereis, & aereis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnia cœlestium, terrestrium, & infernorum, ut sit Deus omnia in omnibus. Quim & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanā nusquam ausum dicere blasphemiam adversus Deum, priusquam advenisset in terras Dominus, eo quod nondū cognosceret damnationem suam. Esse aut̄ plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pau-

Origenis
placitum
de dæmo-
nibus.

li eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis venerata: atque ex Brandini legenda, ita edicti, illorūque preces exaudiendas, vel hoc argumento adserunt, quod in Euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quod ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam Psalmus septuagesimus primus secundum nostram supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: ubi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & imitici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam veritatem legitur, Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aerei spiritus eum adorabunt, ut Cabalistæ adserunt: & imitici eius puluerem lingent: quod de Zazele atque eius exercitu exponunt. de quo in Genesi legitur: Terram comedes cum ceteris diebus vita tuae. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terra panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos salvandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones
an saluādi.

De corporibus dæmonum. C A P. XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recentiorū theologorū cum philosophis dissensio. nam Thomas affirmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoque corpora, quibus mox exiuntur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aerea atque ignea dicuntur animalia: quia corporum aereorum natura vigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam prævalet in eis elementum ad agendum aptius quam ad patiendum. Idem astruere videtur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aerea, ex puriore superioraque aeris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaque post confirmationem bonis angelis conservata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aeris crassioris qualitate, ut etiam igne

igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modò, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues, & aereos atq; puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora, siquidem in libro de dæmonie Socratis: Genus aliud augustius (ait) dæmonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verum Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & dæmonum corpus. nam illud omnis expers materiæ: Dæmonicum verò quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memorie proditur. Et licet spiritale corpus sit, maximè tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectum, coit rursum recreatq; sicut aer & aqua, interim tamen maximè dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; invade viam, vaginâq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, voluisse Aeneam habere ensim consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit, Est quidem corpus unum quod igne tatum constat, sed visum non patitur, quos igneos, & cælestes dæmones Orpheus vocat: alterum ignis aerisq; mixtione contemperatum, unde ætherei, & aerei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; visu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere visibilia, nisi diuinus speciem suam offerant: filis adeò texta sunt splendidis, & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri visus raritate trans-

Varia dæmoniorum corporum genera.

mittant, & splendore reverberent, & subtilitate frustrentur.
 de quibus Chalcidius ait: Aetherei aereiq; dæmones, quia cor-
 pora eorum neq; tantum ignis habent, vt sint perspicua, neq;
 tantum terræ, vt soliditas eorum tactui renitatur, totaq; eoru-
 compago ex aetheris serenitate, & aeris liquore connexa, in-
 dissolubilem coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones ne-
 que ita probabiles, neq; ita incommodi, nec invisibiles semper
 interdum conspicui, in diuersas convertuntur figuræ: exan-
 guum quoq; simulacrum vmbriticæ formas induunt, oboe-
 si corporis illuuiem trahentes: habentque nimiam cum sylua
 (quam malignam animam veteres vocabant) communionem,
 atq; ex vicinia terræ & aquæ, etiam terrenis voluptatibus ac
 libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & suc-
 cubi, è quorum numero fuisse Melusinam fortè non absurdum
 est coniectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) demo-
 num, alias mas censendus, alias foemina: cum hoc sexuum dis-
 crimen ad composita pertineat, dæmonum verò corpora sim-
 plicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonum genus omnes
 figuræ pro libito perficere potest, sed igneis et aereis facilis es-
 suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorum con-
 cipit imaginatio: subterranei autem tenebrosi dæmones, quia
 eorum phantasticum craſi & magilis corporis angustiis con-
 cluditur, eam nequit efficere diuerſitatem figurarum, quam ce-
 teri. Aquei autem, & qui humidam superficiem terræ habi-
 tant, ex elementi mollitic mulieres plurimum adſimulant, ex
 quo genere sunt Naiades, Dryades: qui verò in aquosa & ari-
 da incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut
 Satyros, aut Onoscelos afiniinis cruribus, Faunos, Syluanos, et
 incubos: de quibus Augustinus multos tradit experientia ma-
 gistra dedicisse, illos ſepe improbos extitisse mulieribus, ca-
 rumq; appetiſſe, & peregiſſe concubitum: & quosdam dæmo-
 nes, quos Galli Dusſos nuncupant, hanc aſſidue ten-
 tare libidinem.

In dæmoni-
bus nullus
sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia
nobis adhibita bonorum dæmonum.

C A P. XX.

Est theologorum communis sententia, dæmones malos o-
mnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint, & homi-
nes: siccirco diuina providentia dæmones nobis puriores prefe-
cit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus
commendauit: ut nos quotidie adiuuent, dæmonesq; malos ar-
ceant, compescant, & religent, ne noceant nobis quantū vel-
lent: quemadmodum legitur in Tobia, quod apprehendit Ra-
phael dæmoniū nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in de-
serto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decem mil-
le sunt super terra viuentes pascente immortales Iouis custodes
mortaliū hominū, qui vtiq; obseruent iusticias, & miseranda
facta aerem induit, vbiq; eūtes super terram: nullus enim prin-
cipum, nullus magnatū incolumis peristeret, non vlla mulier
incorrupta remaneret, nullus hominū in hac ignorantiae valle
ad constitutum sibi à Deo finem perveniret, si boni dæmones
nobis pro custodia non adficerent: vel si mali dæmones malis
hominū voluntatibus satisfacere permetterentur. Sic ut igitur
ex bonis dæmonibus vnicuique proprius deputatus est custos,
corroborans spiritū hominis ad bonū: ita ex malis aliquis de-
mittitur hostis, præsidens carni, et pruritui eius, pugnatq; pro
nobis bonus custos pro spiritu, adversus hostem atq; carnē: ho-
mo aut̄ inter hos concertates mediis, & relictus in manu con-
siliū sui, cui vult victoriā præstat: non possumus ergo angelos
accusare, si gentes illis creditas ad veri Dei cognitionem, ad ve-
ram pietatem, religionem non deducant, & in errores, & per
versum cultū labi sinant: sed illis imputandū est, qui sponte sua
à recto calle declinarūt, adhærētes spiritibus erroris, victoriā
dātes diabolo. in manu enim hominis est cui velit adhærere, et
quem velit vincere: à quo si semel superatus hostis dæmon est,
eius seruus effectus est, victusq; alium vltra impugnare nequit:

Gentiā ma-
litia angelis
non impu-
tanda.

velyt vespa amisso aculeo. cui sententiae adstipulatur etiam O-
 rigenes in libro Periarchon, concludens, quod sancti repugna-
 tes adversus malos dæmones, & vincentes, eorum minuunt e-
 xercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alte-
 rum deinceps molestare. Sicvt igitur vnicuique homini da-
 tus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus ma-
 lus, quorum vterque vniōne queritur cum spiritu nostro, &
 illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu vnum cum
 aqua: bonus quidem per bona opera ipsi conformia, nos in
 Malach. 3. angelos vniendo transmutat, sicvt de Ioanne Baptista scriptum
 est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem
 tuam. de qua transmutatione et vniōne alibi scriptum est: Qui
 adhæret Deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæ-
 mon per mala opera nos sibi conformes & vnotos reddere stu-
 ioan. 6. det, sicvt de Iuda ait Christus: Nónne ego vos elegi duodecim,
 & unus ex vobis diabolus est: & hoc est quod ait Hermes, quā-
 do dæmon in humanā influit animā, semina proprie notionis
 inspergit: vnde anima talis, seminibus conspersa, furore pre-
 gnans. parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonū sunt offi-
 cia. bonus enim dæmon quando in sanctā influit animā, extol-
 lit eam ad sapientiae lumen: malus verò dæmon, in prauā trā-
 fusus animam, incitat eam in furtā, in homicidia, in libidines,
 & quaecunque malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmo-
 nes (vt inquit Iamblichus) animas perfectissimè purgant: ex-
 hibent insuper alijs nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sa-
 nitatem, virtutem animo, menti securitatē quod in nobis est le-
 tiferū delent, calorem fouent, efficaciorenq; reddit ad vitam,
 & harmonia intelligibili menti lumen semper infundunt. An
 autem multi sint hominis custodes, vel unus solus, inter se con-
 Psal. 90. tendunt theologi: nos plures putamus, dicente Propheta: An-
 gelis suis mandauit de te, vt custodian te in omnibus viis tuis.
 quod teste Hieronymo, non solū in Christo, sed in quocunq; ho-
 mine locū habet. Omnes itaq; homines diuersorum spirituum
 ministerio

ministerio reguntur : ducunturq; ad quemcunq; gradum virtutum, meritorum & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint : qui verò indignos, hì à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum misericordie gradum, propt eorum exquirunt mala merita : quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hì aliis etiam hominibus præferuntur. nam angeli eorum curant habentes illos evehunt, aliosque illis subiiciunt vi quadam occultâ: quā et si neuter illorū percipit, sentit tamen subditus iugum quoddam præsidentiae, à quo facile se absoluere, nequit, imò timet & reveretur vim illam, quam superioribus superiores angelis influunt, & terrore quodam inferiores in præsidentiae timorem inducunt. Hoc sensisse videtur Homerus, ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis induulsas semper comites assisterē, perq; illas fieri eos venerabiles & augustos. Sic legimus M. Antonium olim cù Octavianō Augusto singulari amicitia iunctum, sape vñā ludere solitos: verum cum semper Augustus victor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi, ô Antoni, cum adolescenti isto? Fuge illum, et vita. nam et si tu natu grandior, & péritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti: tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura videtur. Nónne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent & revererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum evehernet, & cæteris timorem incutiens eos depriméret, vt ipsum tanquam principem revereantur? quarē nitendum nobis est, vt expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferramur:

Augusti gen
nius, M. An
tonij genio
præstauoř

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura in-
daganda. CAP. XXI.

Sicut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœle-
stemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influenter: ita
etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam
præsidentem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis
ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi
vocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth נָגָן אֱלֹהִים צְבָאֹת, hoc est, filij Dei exércituū. Hinc quoties bellū aut stragē, aut
regni alicuius desolationē, populiq; subactionē deliberat Al-
tiſimus in istis inferioribus, tunc non secus atque hæc in terris
ventura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superi,
ſicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercitum ſu-
per exercitū excelsi in excelsō, et ſuper reges terre in terra,
de quo ſpirituum ac præfidum conflictu, etiam apud Danie-
Dan.10. lem legimus, videlicet de principe regni Persarum, de prin-
cipe Græcorum, de principe populo Israel, eorundemq; adi-
vicem conflictu. De quo etiam quondam fuſſe videtur Ho-
merus, ubi cecinit:

Tantus coeliſti rumor percrebuit aula,
Cum ſeu alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo,
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obſtiterat bello pharetrata Diana.
Latonem telis volucer Cyllenius urget.

Genius ad loci muta- Veruntamen cum in singulis regionibus ſint omnis generis
tionem mu- ſpiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentio-
tatur. res ſunt, quæ eiusdē ordinis ſunt cū præſide illius regionis. Sic
in ſolari regione præ cæteris vigent ſpiritus ſolares: in lunari
lunares, et ita de reliquis: atque ex hoc provenit atque con-
ſequitur, ut nobis loca et prouincias mutantibus, vici-
um ſeſe offerant ſequanturq; rerum et negotiorum noſtro-
rum eventus, alibi et alibi fortunatores; ubi videlicet demoni
geniū

genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiores ibi adcepisti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem sive provinciam, longè ibi fortunatores reddentur: quia potenteriores commodioresq; ibi suos habituri sunt duces, sive genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem, & suarum virium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genij naturam & instinctum exercitet, habitat & frequenter, ad vitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatione. nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indicies sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abramo, & Iacob eorum nomina immutasse, & vocasse huc Abramum, illam Israelem. Naturam autem genij vniuersitatisq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, & influxu eorum, corundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; versantur, cognoscere docent: sed tam diversis & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genitare dominam, genium querit. Materia verò, vel inde, vel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: vel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldae autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebreorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censem. Alij bonum genium ab vix decima domo, quam iccirco bonum dæmonem vocant: maxime autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellat, requirunt. Horum itaque cum laboriosa, & occultiissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam

Nominis
mutatio ne
unquam
conducit

Genij natu-
ra vnde di-
nossiposita

perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadelæ sunt, qui vnicuique datus est à principio suæ nativitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius fidus inclamat.

Triplicem vniuerscuiusque hominis custodem esse,
& à quibus singuli procedant.

C A P .   X X I I .

Sacer dæ.
mon. Triplex vniuersaliter homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidem sacer, alter geniturnæ, tertius profissionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, non ab astris neque à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonū præside Deo descendenti animæ rationali designatur, vniuersalis, supra naturam. Hic vitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quamvis non semper enim ad vertimus: sed quando purgati sumus atque tranquillè vivimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat vocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoq; dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati devitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putat Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tū somniis, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitando: quare concientes Pythagorici iouem precari consuecrunt, vt vel ipse à malis abduceret, vel à quo dæmonum id possit præstari monstraret, Dæmon autem geniturnæ, qui et genus dicitur, hic à mundi dispositione siderumq; circuitibus qui in generatione versantur descendit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducem, quam vicissim

vicissim etiam ab illo optari in tutelam. hic exequitor vitae,
 atque custos, eam corpori conciliat, & communicatam corpo-
 ri curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod
 nascentem cœlestia deputarunt. Quicunque igitur genium for-
 tunatum acceperint, redundunt in eorum operibus virtuosi,
 efficaces, fortes & prosperates: quapropter à Philosophis be-
 ne fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon verò professio-
 nis, hic datur à sideribus, quibus talis professio vel secta, quam
 homo aliquis professus fuerit, subiicitur, quem anima quando
 iam in hoc corpore electione vti cœperit, atq; sibi mores in-
 ducerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professio-
 ne, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam subli-
 miores adsunt nobis professionis dæmones, qui successuè cu-
 rant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat pro-
 fessionis custodē, prout conscedit de virtute in virtutē. Quan-
 do itaq; professio cum natura nostra consentit, similis nobis
 atq; cū genio cōcōrs adest professionis dæmō, vitaq; magis effi-
 citur trāquilla, felix atq; prospera: quādo verò professionē ge-
 nio subimus dis̄similē vel cōtrariā, vita nobis redditur laborio-
 sa, et discordantibus patronis perturbata. Sic evenit vt profi-
 ciat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo
 tempore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra
 laborat; & licet nulla scientia, nulla ars, nulla virtus sit con-
 temnenda, tamen vt prosperè viuas, feliciterq; agas, in primis
 cognosce genium tuum bonum, & naturā tuam, & quid tibi
 boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium di-
 stributor Deus, qui distribuit singulis vt vult, horum exordia
 sequaris, hæc profitearis: in ea virtute versare, ad quā te sum-
 mus distributor eleuat atq; conductit, qui Abrahamum iusticia
 & clementia, Isac timore, Iacob robore, Mosem mansuetudi-
 ne & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Davidem reli-
 gione & victoria, Solomonem scientia & præconio, Petrum
 fide, Ioannem charitate, Iacobum devotione, Thomam pru-

Professio-
nis dæmon.

dentia, Magdalenam contemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaq; in qua virtute facilius te proficere senties; ad eius apicem descendere cures, ut in uno praestes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum vales proficerne contemnas: quod si concordes habueris naturæ & professionis custodes, geminum naturæ & professionis senties profatum & augmentum: si vero disparates fuerint, sequere meliorum. nam melius aliquando fomentum percipies egregiae professionis, quam nativitatis.

De lingua Angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum collocationibus. C A P. XXIII.

Dubitare possemus, si angeli sive dæmones cum sint puri spiritus, sermonे aliquo vocali aut lingua, cum inter se, tum ad nos vtantur, nisi Paulus alicubi diceret: si linguis hominum loquar, & angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio versatur. Putant enim plerique, si aliquo idiomate vtantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanavitq; de cœlo, fuitq; ante exortam in Babylone confussionem linguaru, in quo data est à Deo patre lex, et à Christo filio prædicatum Euangeliū, & per Spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cū omnes linguae passæ sint, & cōtinuò patientur varias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseverat inviolata. Preterea opinionis huius evidens signum est, quod cum dæmones & intelligentiae singulae, singularum gentium cum quibus habitant, sermonem, exerceant: scientib. tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo autē angeli loquuntur, occultum nobis est, sicvt & ipsi: nobis autē vt loquamur, lingua necessaria est cum cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatū, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verum si quis procul alterci loquatur, vehementiori clamore indiget.

Angelorū
sermo quis.

Angelorū
sermo no-
bis occul-
tus.

diget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: et si posset
 cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono
 sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, velut imago
 oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ,
 sic angeli, sic dæmones loquuntur: et quod homo facit sensi-
 bili voce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his
 quibus loquuntur, meliori modo, quam si per audibilem vo-
 cem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dæ-
 monem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed
 sensu ætherei corporis in hoc delitescētis: qua item ratione ab
 prophetis videri audiriq; solitos angelos credit. Auicenna il-
 lud instrumentum, qualiscunq; ea virtus sit, per quam innote-
 scere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, que in mente
 ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur.
 Sæpiissime tamen etiā sensibilem vocem emitunt, ut in ascen-
 sione Domini clamantes, Viri Galilæi, quid statim spectantes Act. 11
 in cœlum? Et in veteri lege cum multis patribus sensibili vo-
 ce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus.
 Verum quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras in-
 vocaciones precesq; audiant, nostrasq; videant ceremonias, pe-
 nitius ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus ma-
 gna parte vbiq; et vndiq; sensibile natura, ita quod absq; me-
 dio tangit, videt, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nee
 tamen ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed forte
 veluti spongiæ aquam, sic toto corpore, sua sensibilia quæque
 hauriunt, aut alio modo nobis ignoto. neq; enim cuncta que
 videmus animantia, sensoriis eisdem sunt communia. nam et
 multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab
 his concipi scimus, sed qua ratio-
 ne, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione,
deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis,
cardinibus cœli, & elementis.

C A P. X X I I I I .

Spiritum tam bonorum quam malorum multiplicia &
diuersa sunt vocabula: eorum autem propria & vera no-
mina, quemadmodum astrorum, soli Deo nota sunt, qui so-
lus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomi-
na vocat: quorum nulla à nobis nisi diuina revelatione co-
gnosci possunt, atque admodum pauca nobis in Sacris literis
expressa sunt. Verum Hebreorum magistri putant spiritibus
ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scri-
ptum est: Adduxit Deus cuncta que fecerat ad Adam, ut no-
minaret illa, et quomodo cunque vocavit rem, hoc est nomen
illius. Hinc putant Hebreorum Mecubales, vna cum Magis-
tri in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed
illius dubaxat, qui iam ad hanc virtutem diuino quovis mu-
nere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia

Homo spiri-
tibus nomi-
na impone-
re potest.

Vnde spiri-
tibus nomi-
na impona-
tur.

verò nequit ylla humana voce componi nomen, quod diumi-
tatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ virtutē, expri-
mere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum
imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effe-
ctum, qualis à spirituum choro desideratur: que nomina tunc
non secus atque oblationes et sacrificia diis devota, efficaciam
virtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam
desiderati affectus operatricem de superis & inferis educen-
dam. Vidi ego et noui quendam inscribentem in charta vir-
ginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lu-
nae: quam cum dedisset postea ad devorandum ranæ fluiali,
& carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam,
mox pluiae & imbres oborti sunt. Vidi per eundem in scri-
ptum aliis spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis,
idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimis-
so, pro

sa, protinus ab ea cœli plaga quam ille involasset, obortis nubibus fulmina, concusſiones, horribiliaque tonitrua consecuta sunt; neque tamen erant illa ſpirituum nomina ignota linguae, nec alia quam officiorum illorum significativa. Huius generis sunt angelorum iſtorum nomina, Raziel, Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ ſonant, viſio Dei, virtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lufor, deceptor, ſomniator, fornicator, et huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præſidentium planetis atque signis, Saturno, Zapkiel; Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel; Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi ſunt ſpiritus illi ſeptem, qui ſemper adſtant ante faciem Dei, quibus credita eſt diſpoſitio totius regni cœleſtis et terreni, quod ſub orbe Lunæ eſt. Hi enim (ut dicunt ſecretiores theologi) omnia regunt viciſſitudine quadam horarum, dierum et annorum, quemadmodum de planetis, quibus præſunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco vocat ſeptem mundi gubernatores, qui per coelos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum et signorum influentiis, eas in haec inferiora diſtribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus ſtellis adſcribunt, dicentes quod Saturno præſit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anael: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: et horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, et mensibus quaternis: et incipit regimen ab intelligentia Saturni, poſt quam per ordinem regnant intelligentie Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: revertiturque deinde regimen ad ſpiritum Saturni. Scripsit de iſtis ſpecialem tractatum ad Maximilium Cæſarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus ex-

Abbatis
Tritemij
tractatus.

minauerit, magnam futurorum temporum cognitionem in-

Angeli duo de elicere potest. Ex signis vero duodecim praesunt Arieti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaniel: Librae,

Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus presidentibus planetis & signis, meminit e-

Apocal. i. tiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquiens, Et a septem spiritibus, qui in conspectu throni Dei sunt,

Apocal. ii. quos reperi praesidere etiam planetis. In calce autem vo-

luminis, vbi supernae ciuitatis fabricam describit, testatur

Angeli m- quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sun-

sionum Lu- rursus viginti octo angeli, qui dominantur in viginti octo

mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Ge-

niel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiell, Dirachiel, Scher-

iel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Ia-

zeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amu-

Ventorum Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiet, Abrinael, Aziel, Ta-

quatuor an- griel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum

principes, qui praefecti sunt super quatuor ventos, & super

quatuor partes mundi, quorum Michael praefectus est su-

per ventum orientalem: Raphael, super occidentalem: Ga-

briel, super borealem: Nariel, qui ab aliis Vriel dicitur,

super australem. Adsignantur etiam elementis: aeri, Che-

rub: aquæ, Tharsis: terre, Ariel: igni, Seruph, aut iux-

ta Philonem, Nathaniel. Quisque autem horum spirituum

grandis princeps est, & habens potestatem multæ liberta-

tes in dominio suorum planetarum & signorum, & in eo-

rum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in

suis elementis, & partibus mundi, & ventis: & unusquis-

que illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratio-

ne in malis spiritibus praesunt ceteris quatuor reges poten-

tissimi, iuxta quatior partes mundi, quorum nomina ap-

pellantur

pellantur, Vrieus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egyn, rex Septentrionis, quos Hebreorum doctores fortè rectius vocant Samael, Azazel, Azael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legionum, & præsides: innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum vetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines vocant: alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalestius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Simonis, Templorum volumine requirat, ac in eiusdem libro Lamimum, atque in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus fere commentariis libri Formationis deistis copiose scriptum inveniet.

Quomodo Hebreorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atque de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen

Dei, cum tabulis Ziruph, & commutatum literarum & numerorum,

C A P. xxv.

Svnt & alia tam bonorum quam malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, predictis illis multo validiora, que ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebreorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quedam nomina Dei ex certis locis elicuntur. Horum generalis regula est, quod ubique in Sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest: ubique vero in Sacris literis diuinum nomen expressum invenitur, ibi ministerium, quod

illi nomini subiacet, perpende. Vbicunque ergo de spiritus aliquius, boni vel mali ministerio vel opere Scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extraibi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus, quod ex istis versiculis veluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem venti, et angelus Domini propellens eos.

Sint viæ illorum tenebrae et lubricum, et angelus Domini persequens eos.

וחיו במווע לפניך רוח רמאַל אָךְ ריחר חרחהה

יחי דרכם חשרוחליך לקרו רמולאָךְ ריחר דרכם

Psalmo tricesimo quinto apud Hebreos, apud nos tricesimo quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur, מידאל Midael, מיראל Mirael, de ordine Militantium. Sic ex versiculo, Constitues super eum impium, et Satan stet à dextris eius. Psalmo centesimo nono apud Hebreos, apud Latinos autem centesimo octauo,

הפקד עליך דשע אשתן יאמיך אל טירג' momen cacodemonis Schihi שירעי, quod dæmonem machinatorem designat. Est certus textus in Exodo, tribus versiculis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: primus Vaiisa וַיֹּסֶע: secundus, Vaia-no תְּרִיכָא: tertius, Vaiot תְּרֵיט: qui unam in lineam extensi, vide licet primus et tertius à sinistra in dextram, medius vero con verso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc singulae tres literæ sibi subalternatæ constituunt unum nomen, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebrei Schem hamphoras vocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El אל, vel Iah יה, producunt septuaginta duo angelorum nomina trifyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te, obserues eum.

est

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

Præcedens & sequentes Tabulae pertinent ad pag.
381, & non ad pag. 427. signatura A:

ALIA TABVLA AV ERSA, DICTA IRRATIONALIS.

z	n	k	r	e	r	e	d	r	a	m	c	r	b	e
n	k	r	e	r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a
k	r	e	r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b
r	e	r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c
e	r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	e
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	f
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	g
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	h
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	i
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	j
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	k
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	l
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	m
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	n
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	o
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	p
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	q
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	r
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	s
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	t
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	u
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	v
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	w
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	x
r	e	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	y
e	r	d	r	a	m	p	r	e	x	a	b	c	d	z

Hæ octo tabulae referuntur ad finem capitinis vicesimi quinti,
libri tertij, pag. 427.

n 4

r r E	Vehuiab	n r r E	Leuuiah	x n x	Aaniel	p n r E	Mehahiah
r n r	Ieliel	a c r	Pahaliah	E A p	Haamiah	a a r	Poiel
p r x	Sitael	n n n	Nelchael	r E A	Rihael	n g g	Nemamiah
A n g E	Eleemiah	c c c	Ieiael	c c r	Ieiazel	r c s s	Ieialel
p c p E	Mahasiah	p n r	Melahel	E E E	Hababel	c r c	Harahel
n n E	Lelabel	E E c	Habuiah	s e n	Michael	p n r	Mizrael
x n z E	Achaiah	n g c	Nithaiyah	r r n	Veualiah	r p n	Vmahel
n c g	Cahethel	c x x	Haaiah	c n c	Ielabiah	r c c	Iahbel
c r -	Haziel	- r E	Ierathel	D x s	Sealiah	A n r	Annauel
x n r E	Aladiyah	B x c	Seebiah	A r c	Ariel	p c c	Mehekiel
n x r E	Lauiah	r r c	Reiuel	A B n	Afaliah	r g n	Damabiah
E E A E	Hahaiah	x r n	Omael	p c c	Michael	p n r	Meniel
r r n	Iezaled	n n n	Lecabel	r E r	Vebuel	x c a s	Eiae
p n c	Mebahel	c B r	Vasariah	r n c	Daniel	c n r	Habuiah
c r -	Hariel	- c r	Iehuiah	E c D	Hahafiah	r x c	Roehel
E p p E	Hakamiah	n c c E	Lehabiah	A g p	Imamiah	c n p	Labamiah
n x r E	Leuiyah	n r c E	Chauakiah	n n x	Nanael	E r c	Haiael
n n c	Caliel	p n r	Mandal	n c	Nithael	p r p E	Mamiah

ALIA TABVLA ZERVPH. QVAE DICITVR RATIONALIS,

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א
ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת
ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	
ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	
צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	
ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	
ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	
ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	
ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	
ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	
ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	
ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	
ב	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	
ב	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	
י	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	
ט	ח	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	
ה	ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	
ד	ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	
ר	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	
ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	
ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	
ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	
ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	
ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	
א	ת	ש	ר	ק	צ	ב	ע	ס	ב	מ	ל	כ	ר	ט	ח	ד	ר	ח	ד	ב	

n 5

TABVLA TRANPOSITIONVM NUMER

Z	N	X	F	E	G	R	D	S
Z	X	X	X	X	X	X	X	X
A	R	R	R	R	R	R	R	R
A	R	R	R	R	R	R	R	R
F	E	E	E	E	E	E	E	E
F	E	E	E	E	E	E	E	E

F	N	R	D	S	A	Z	X	Z
F	N	R	D	S	A	Z	X	Z
A	R	R	R	R	R	R	R	R
A	R	R	R	R	R	R	R	R
S	D	A	Z	X	Z	F	N	R
S	D	A	Z	X	Z	F	N	R

n 6

Z	N	X	F	E	E	E	E	S
D	R	R	D	D	D	D	D	D
E	F	F	E	E	E	E	E	D
F	F	F	E	E	E	E	E	C
E	F	F	E	E	E	E	E	C
F	F	F	E	E	E	E	E	C

F	N	R	D	S	A	Z	X	Z
F	N	R	D	S	A	Z	X	Z
A	R	R	R	R	R	R	R	R
A	R	R	R	R	R	R	R	R
S	D	A	Z	X	Z	F	N	R
S	D	A	Z	X	Z	F	N	R
C	E	B	A	C	C	C	C	C
C	E	B	A	C	C	C	C	C
C	E	B	A	C	C	C	C	C

и	и
и	и
и	и
и	и
и	и

C	R	B	F	P	T	S	Z
D	P	D	D	D	D	E	A
F	S	E	E	G	E		
B	P	B	P	D	P		
E	E	E	E				

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA

א ב ג ד ח ר ז ח ט   ר   ב   כ   ל   מ   ג   ס   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת
ב   ג   ד   ח   ר   ז   ח   ט   ר   ב   כ   ל   מ   ג   ס   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת   א
ג   ד   ח   ر   ז   ח   ט   ר   ב   כ   ל   מ   ג   ס   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת   א   ב
ד   ח   ר   ז   ח   ט   ר   ב   כ   ל   מ   ג   ס   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת   א   ב   ג
ח   ר   ז   ח   ט   ר   ב   כ   ל   מ   ג   ס   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת   א   ב   ג   ד
ר   ז   ח   ט   ר   ב   כ   ل   م   ג   س   ע   פ   צ   ק   ר   ש   ת   א   ב   ג   ד
ד   ח   ט   ר   ב   כ   ل   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д
х   т   и   в   с   л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х
т   и   в   с   л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   д
и   в   с   л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т
в   с   л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в
л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б
м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л
з   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м
с   У   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м   г   с
у   п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м   г   с   У
п   ц   к   р   ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м   г   с   У   п
ш   т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м   г   с   У   п   ц   к   р
т   а   б   г   д   х   р   з   х   т   и   в   б   л   м   г   с   У   п   ц   к   р   ш   т

est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinariis cœlestibus, totidemque nationibus & linguis, & humani corporis artibus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemq; Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autem & alij plures modi ex eiusdem versiculis fabricandi Schemhamphoras, ut cum omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulae omnibus tum diuinis, tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capituli subiungemus.

De inveniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium.

C A P. X X V I.

TRadicerunt veteres Magi artem inveniendi nomen spiritus ad quemcunque desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicentes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine vel annulo, seu alio quovis opere, sub certa constellazione peragendo, spiritum illius operis rectorem invenire si velis: Erecta cœli figura proiice literas suo numero ex ordine à gradu ascendentis, secundum successionem signorum per singulos gradus complendo totum cœli circulum: tunc literis illis que ceciderint in loca stellarū, quarum præsidio vteris, iuxta earundem stellarum numerum atque fortitudines in numerum & ordinem extrâ notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si verò ab initio gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorum. Et artificio nonnulli Hebreorum & Chaldaeorū magistri, natura & nomen genij cui-

iusq; hominis perquirendum docent, ut videlicet cognito gradu ascendentis alicuius nativitatis, coæquatisque cæteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutes vocant, ipse prior notetur inter cæteros: & iuxta eum secundo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias verum eorum locum & gradū in cœlo, incipiensq; à gradu ascendentis per singulos gradus secundum ordinem signorum proiecere viginti duas Hebræorum literas: tunc quæ literæ ceciderint in predictarum stellarum loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinem superius in stellis inventum, & rite secundum Hebraicæ lingue rationem combinatae, genij nomen constituunt, cui iuxta modum, aliquid diuinæ omnipotentie monosyllabum nomen, puta El vel Iah subiungitur. Quod si projectio literarum fiat ab angulo occidentis, & contra successionem signorum, & literarum, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum) super predictarum stellarum, quo diximus ordine coniungantur, non men constituent genij mali. Verum Chaldei alia via procedunt, non enim accipiunt Almutes cardinum, sed Almutes undecimæ domus, faciuntque per omnia, ut dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almutes anguli duodecimæ domus, quæ malum dæmonem vocant, proiicientes à gradu occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes plerique, & nonnulli Hebrei, qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requirunt, & facientes projectionem semper ab initio Arietis, & literis inventis ticta hylegiorum ordinem apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisq; nomen constituent genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegiis oppositis, facta projectione ab ultimo gradu Pisces, contra signorum ordinem. Alij verò non loca hylegiorum, sed loca Almutes super quinque hylegiis accipiunt, facientes

Facientes projectionem ab horoscopo, sicut in prioribus dictis est. Atque haec nomina ita secundum proportionatos numeros sidereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet et significacione ignota, ex secretis philosophiae principiis necesse est confiteri plus posse in opere magico, quam nomina significativa, dum attonitus in illorum enigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinum aliquod subesse firmiter credens, verba et nomina haec, licet non intellecta, reverenter sonat in gloriam numinis, cum spirituali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum huiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

Est adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium vocant, et fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellae vel signi, sub quibus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in columna ascendentem, sumendo angelos communes supra stellas et signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et haec sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue caelo ministrantium, tam bonorum quam malorum, que secundum hunc modum in nouem nomina totidem ordinum multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodem elicere potes tam boni quam mali. Principium tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim vox virtutem habet in magia, in quantum a Dei voce dependet, indeq; formatur. Itaque scire debemus, omne angelicum nomen procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoque angelii dicuntur ferre nomen Dei, iuxta illud quod scriptum est, Quia est nomen meum in illo. Itaque ut bonorum angelorum nomina

malorum nominibus discernantur, solet illis s^ep^e aliquid d^{icitu}r omnipotentiæ nomen subnecti, vt El, vel On, vel Iah, vel Iod, & cum illo simul pronunciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, siccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen verò El, quod vim & virtutem importat, siccirco non modò bonis, sed quādoq; etiam malis spiritibus adiicitur. neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei virtute, aut subsistere, aut aliquid agere pos- sunt. Cæterum sciendum est, quoniam sumendi sunt anguli com- munes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodū sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictum est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarū harmoniâ componuntur. cum his e- nim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumen- dus est sub stella vel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeò extendunt, vt arbitrentur etiam si cum nomine stellæ, vel officij, vel effectus alicuius desiderati fiat in- gressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium vel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personæ cuiusvis ingredientes, geniorum nomina sese extra- here posse confidunt, sub illa stella quæ tali personæ videbitur præesse, prout ex Physiognomia, vel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint il- lum esse vel Martium, vel Saturnium, vel Solarem, vel de alte- riis stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam vel modicam vim habeant: tamen huiusmo- di extracta nomina et ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciæ, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectæ, fortissi- mè quidem vrunt, sole tamen ipso vix modicè calente. Est au- tem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè con- similis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouen- riorum, & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio scri- psit quondam Alphonsus Cyprius, & nescio quis aliis illud etiā

Latinis

INGRESSVS BONORVM.

Linea bonoru

х п к г с т г с г о н с я п д а п и в т в а

ж е д е р н в г я г е с л о г л и к с а п р а ю

ж п д а ж е д е р н в г я г е с л о г л и к с а

б к г а п д а ж е д е р н в г я г е с л о г л и к ю

с р л и к с а п д а ж е д е р н в г я г е с л о

о т г о г л и к с а п д а ж е д е р н в г я г о

ж о г я г е с л о г л и к с а п д а ж е д е р н в

д р л и к с а п д а ж е д е р н в г я г е с л о

и в г о г л и к с а п д а ж е д е р н в г я г о

Б **
В

Linea maloru

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSAS BONOKA.

Latinis characteribus accommodauit: verū quoniam vniuersitate linguae literæ, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura cœlestem, diuinamque originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modo per Hebreas literas, sed etiā per Chaldeas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quascunq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem præsidentium rite fabricatis. Sed hic à plerisq; obiicitur, evenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, non raro ob nominis identitatem eundem, eiusdémve nominis genium sortiri. Scendum igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabib posse secerni, eundemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem saepe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum et naturarū spiritus possunt uno nomine, ac uno eodemq; signaculo siue charactere notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nūc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eademq; signacula, nunc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorū angelorum ordinii equiparantur, Deniq; ipsa invocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentiis separatis, facit ut nunc illum, nūc alium spiritum, licet sub eodem nomine invocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum
spirituum bonorum & malorum, sub septem
planetarum præsidio, atque sub duo-
decim signorum ordine
militantium.

Tabulæ quæ hīc inseruntur, hac nota
signatae sunt. * *

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur.

CAP. XXVIII.

Invenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibusve rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, Planetarū hoc modo: Spiritus Saturni nuncupatur Sabathiel: spiritus Iō
spiritus. uis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Seme-
liel vel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mer-
rij, Cochabiah vel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel vel Le-
uanael. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præsunt
Signorum spiritus. signis, ab ipsis videlicet signorum nominibus per ordinem, ab
ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel,
Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à
Latinis vocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Canciel,
Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, A-
quariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, So-
liah, Veneriel, Mercuriel, Lunael vel Lunaiah. Quia verò
(quod etiā suprà diximus) omnes spiritus tam boni quam ma-
li unione querunt cum homine, quam non raro quodammo-
do etiam adsequuntur, unde in Sacris literis homines nonnul-
los & deos, & angelos & diabolos vocatos legimus: ita etiam
nomina illorum qui singulari aliqua virtutis excellentia pre-
dicti, aut pertinaci aut immedicabili maliitia obstinati ab hoc
seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum no-
mina locum sortita sunt, numeranturque cum eisdem siue ho-
minum illorum animas, siue illorum genios bonos malosve si-
gnificari putabimus. Sic legimus apud Esdrām nomē archan-
geli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia:
& Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter
Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorum parti-
ter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo
per to-

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angelī nomen est, & dicitur quasi leo Dei: nonnunquam & cacodæmonis nōmē est & ciuitatis quae inde vocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris litteris comperimus a pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen cacodæmonis est, eratq; olim nōmē ciuitatis Og regis Basan, in qua habitarunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, vallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonū nomina sunt, ut Remma simulacrum idoli Damasceni: Charios, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarū: Bel, idolum Babiloniorum: Adrameleh, idolum Aſſyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septē simulacra aurea, quas vocabant sanctas nymphas, quae inuocate, ostenderunt Amorrhæis per singulas horas opera eorū, & nomina eorū, nomina mulierum, quae fuerunt uxores septē virorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluvium, uidelicet Chanaam, Phut, Selath, Nembrot, Ahirion, Elath, Dēsuat, erantq; illis superpositi lapides preciosi sculpti & consecrati, quorū in uno virtus erat, ut cæcis lumē restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erāt cum lapidiis, qui similiter non poterāt igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua dēleri, quousque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam verò etiā scimus quia Nembroth Chodorlaomor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in caco- dæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dæmonibus cōmuni vocabulo Enakim אֶנְקִים dicuntur, quia nō participauerūt cum imagine Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorū: ideoq; non numerantur de specie hominum (vt ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquā quod habet figurā.

Septē pēc-
tatores.

humanam: & tales (inquit) fuerunt filii Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorum, Adam genuisse Tochot תְּרֵבָה, hoc est, diabolos. Postquam autem invenit gratiam in oculis Dómini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginem Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorum sententia, prauas animas in naturam dæmonum converti, ac pernicioseas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi verbum de Iuda Iscariote, inquit: Nonne duodecim vos elegi, & unus vestrum diabolus est? Quos ideo dæmones adventicos nuncupant, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios vocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam vero etiam & Behemoth, & Leviathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cum bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facile invenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum.

C A P . x x i x .

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quam ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorum & spirituum nomina à prophanorum vsu lectioneque custodientes: quas literas veteres hieroglyphicas siue sacras vocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorum mysteria his characteribus committere, quibus prophana & turpiæ quæq; apud communem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, veteres Deum & diuinas virtutes celare volentes, per sensibiles figuræ, & per ea quæ visibilia sunt, invisibilia significantes, quasi sacris literis magna my-

teria

steria tradidisse, & symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, sphei & fortune dedicarunt circulum, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; diis Olympiis: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atque Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habent, preter arbitrium & autoritatem institutæ, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non per venerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaque characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. C A P. { x x x .

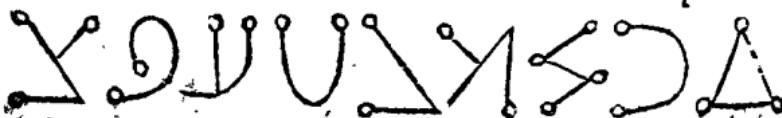
A pud Hebreos plures characterum invenio modos, quo
rum unus est antiquissimus, scriptura videlicet anti-
qua, qua vñsi sunt Moyse & Prophetæ, cuius forma nemini
temere reuelanda est. nam quibus hodie vtuntur literis, ab Es-
dra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam vocant
cœlestem, quia inter sidera collocatam & figuratam ostendit,
non secus atque ceteri Astrologi signorum imagines è stella-
rum lineamentis educunt. Est etiam quam vocant scripturam
Malachim vel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et
est alia, quam vocant Transitus fluuij. Et horum omnium cha-
racteres & figuræ tales sunt:

Scriptura cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim.

Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

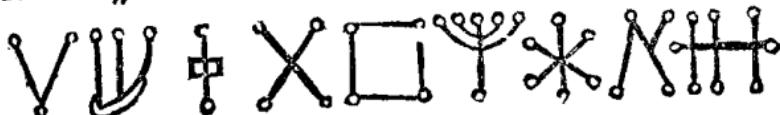

Cheth

Nun Mem Lamed Caph Iod Theth Cheth

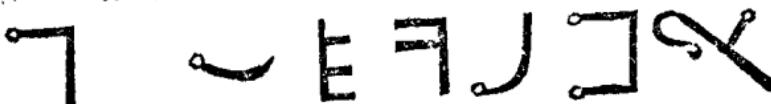

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Schin Tau.

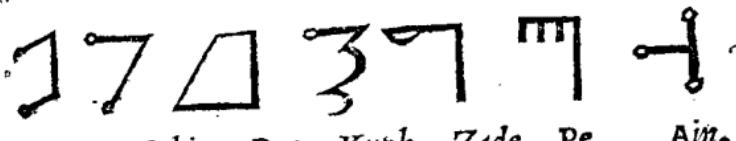

Scriptura Transitus fluuij.

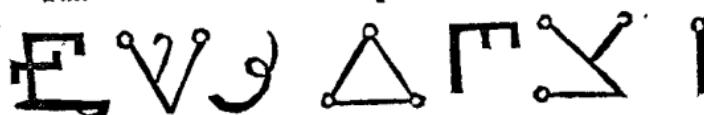
Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

Tau Schin Res Kuph Zade Pe Ain.

Est adhuc aliis modus apud Cabalistas, olim magna veneratio
ne habitus, sed hodie tamē cōmuniū effectus, ut ferē inter prophā
nā locū sortitus sit. Est autē talis: Diuidantur viginti septē He-
bræprū characteres in tres classes, quarū quælibet nouē conti-
neat literas: Prima scilicet אַבְגָּד חִזְחָט quæ sunt signacula
numerorū simpliciū, rerūq; intellectualiū, in nouē angelorū
ordines distributorū: secūda tenet בְּלֵמֶזְעָפָץ signacula de-
nariorū, rerūq; cœlestiū, in nouē orbibus cœlorū: tertia vero
tenet quatuor reliquas literas, cū quinq; finalibus per ordinē,
scilicet הַתְּשִׁירָה signacula cœtenariorū, rerūq; inferio-
rū, videlicet quatuor elementorū simpliciū, & quinq; generū
compositorū perfectorum. Has tres classes subinde in nouem

cameras distribuunt, quarū prima est trium unitatū, videlicet intellectualis, cœlestis, & elementalis, Secunda est diadū. Tertia triadū: & sic de reliquis. Formanturq; cameræ illæ ex interfectione quatuor linearū parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

אֵלֶּשׁ	בָּבְרַ	אִישׁ
רְמַתּ	חֲבָרַ	רְמַתּ
צְבָתּ	חֲפָתּ	צְבָתּ

Qua in partes disseccata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet :

Quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantii per suprà scriptum notariacon: qui si unius puncti est, primā illius cameræ literam indicat: si duplicitis, secundam: si triplicis, tertiam literā refert: ut, si characterē Michael מיכאל formare velis, is egredietur talis, quinq; figuris extensus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuræ, hoc modo:

que

Quæ deinceps contrahuntur in unam, puncta tamen notaria con solent omitti, evadit itaq; character Michaelis talis:

Est adhuc alias characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atque admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut si detur nomen angeli Michael, characteres eius formabuntur tales

Hebraicè

Græcè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tā prōptè atq; elegatè sibi connectatur, sicut Arabicā. Scire autem oportet quod angelici spiritus, cū sint puri intellectus, et omnino incorporei, signaculis et characterib. figurisq; pingibilis. aliisve humanis nutib. nō cōpelluntur, sed nos eorū essentiā qualitatēm q; ignorātes, ab illorū nominib. siue operibus, siue aliter pro nostris affectib. characteres illis, figurāsq; et signacula deuouemus et cōsecramus, nō quib. illos ad nos ullo modo cōpellere possumus, sed quib. nos ad illos adsurgimus, quatenus p eiusmodi characteres figurāsq; ignorabiles, primo sensus nostros tā intimos q; extimos in illos conserimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur venerationē, atq; exinde tota mēte in exta-

ticā rapimur ad orationē, vbi tūc fide mirifica, spe infallaci, amore viuifico, illos in spiritu & veritate veris nominib. characterib[us]q[ue]; invocātes, postulatam ab illis adsequimur virtutem. Adhuc alias characterū modus, atq[ue] de signaculis spirituū, quæ sola revelatione recepta sunt. C A P . x x x i .

Es aliud characterū genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorū characterū virtus est ex ipso numine reuelata, cuius sunt latentia quædā signacula, diuinitatis alicuius harmoniā spirantia, vel sunt veluti foedera quædā seu pacta initi foederis inter nos & illos, eius generis sunt signaculū Constatino ostensum, quod crucem pleriq[ue] appellabant, Latinis literis inscriptū, IN HOC VINC E. et alterū reuelatū Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatē edicit. nā resolutū in literas, edicit vocabulū γείας, id est, S A N I T A S: in quorū signorū fiducia et virtute, uterq[ue] regū insigne contra hostes victoriā reportauit. Sic Iudas qui ob eā rē postea cognominatus est Machabaeus, cū Iudeis pugnaturus cōtra Antiochū Eupatore, nobile illud signaculū מְכֹבֵר ab angelo accepit, in cuius virtute primū quatuordecim milia cū ingenti numero elephantorū, deinde iterū triginta quinq[ue] milia hostiū strauerūt. est enim hoc signaculū nominis quadrilateri representatiū, atq[ue] nominis septuaginta duarū literarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum: Ḥ expositio illius est בָּרוּךְ בַּאלִים יְהוָה. id est, quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq[ue] memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales:

Præterea

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus evocarentur, significasse, & quæ si bi offerenda essent: figuræ quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuræ monstrasse, hæc q; se de Proserpinæ oraculo perceperisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: et quod circundanda absynthio: quod pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quedam incendenda: quæ si fieret, per somnium appareret, responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus. ita enim ait:

Hecates simulacrum,
& quo pædo sacratili facienda,

Quale mihi facias simulacrum, adverte, docebo:
Sylvestri cape nata loco, atq; absynthia circum
Ponito: tum totum cælato, & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunt
Hæc ornamenta, atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; crurorem
Conterito pariter murum: sacra desuper inde
Verba cane: & tot vero adhibe, muresq; repone,
Quot mihi tu esse vides formas: tum sumito laurum,
Exq; eius truncâ vaginam aptato: piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota: hæc si facies, per somnum meq; videbis.

Oraculum
Hecates.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, dæmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, opertore sacros dæmones invocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; covenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, verbis, characteribus, eorum conditioni congruis, & quam similimis, alias ipsam numinum siue dæmonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquam

adsequetur: quin & invocati nocere conabuntur, eis præsttim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, &
quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. C A P . L X X I I .

Efficacia religionis præsentia dæmonum sortitur efficitum. neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficacie, nisi illic bonorum aliquis dæmonum ad sit operis rector & impletor: dæmones autem boni, et si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen vinculis, vel vix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdā obtestari, ut apud Apulcium legimus, per cœlestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta concepticia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica, & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è limo emeristi, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis cōmutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum virtutum signa sunt, dæmones non nunquam humanis vītibus sese accommodabant: non quod necessitate quadem compulsi, sed sponte & consuetudine quadā, ac invocantium precibus victi, facilius accedunt. unde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Exorata tuis veni sermonibus istuc,

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam virtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, vaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes, operantesque, & agentes in nostras animas, tanquam sibi confortes imagines,

Dæmones
obtestari
quomodo
oporteat.

Advertisentia
Dæmonum
ratio.

imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo vsq; adeò, quòd anima nostra sèpe tam fermè mirabilia operetur, quam cœlestes soleant dæmones. Malì verò dæmones à nobis convincuntur auxilio bonorum, præsertim quādo obtestator erga Deum sanctimonia pollet, verbāq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per veneranda super naturaliū virtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi: Quæ quidem coniurationes sive exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ virtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: vnde etiā sèpe prophani homines sacris eiusmodi cōiurbationibus, malos dæmones cōstrin-
gunt vel abiiciunt, talia non ferētes. Vnde Cyprianus in libro,
Quòd idola dij nō sunt, dicit: Quòd dæmones adiurati per
Deū verū, nobis statim cedūt & fatentur, & de obfessis cor-
poribus exire cogūtur, & vel statim exiliūt, vel gradatim eua-
nescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspi-
rat. Et Athanasius in libro de Variis quæstionib. ait, non exi-
stere verbum terribilium, atq; magis disperdens potestatem dæ-
monum, quam initium sexagesimi septimi Psalmi, Exurgat
Deus, & dissipentur inimici eius. quam primum enim verbo
dicto, mox vulans evanescit, & disparet diabolus. Et Orige-
nes contra Celsum ait, nominis I E S V nuncupationem specta-
tum persèpe, cùm ex hominum animis, tum corporibus innu-
meros dæmones eieciisse, & in iis vim maximam exercuisse, è
quibus dæmones fuissent excusi. Sèpe etiā solis minis & con-
tumeliis malos dæmones, præsertim minores, ut lamias, incu-
bos, & eiusmodi, vel astringimus, vel repellimus: quemadmo-
dum legimus apud Lucanum de malefica illa inquit:

— Iam vos ego nomine vero
Eliciam, Stygiōsq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funerà custos,
Expellam tumulis, abigam vos omnibus vrnis.

Teg; deis, ad quos alio procedere vultu
 Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
 Ostendam, faciemq; Erēbi mutare vetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, laniæ phantasma illis occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuerte, quandoque oculis repente euanescere. Appollonius autem quid nam esset quam primum agnoscens, grauibus, contumelio, sisq; verbis illud increpans, socios ut idem faccrent horribatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cum socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc dæmonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis, impossibilib; scq; minis moueantur, et contremiscant, & compellat;ur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus maximè dæmones cogantur. Est præterea, quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus, haud adeò noxiū, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conversatione gaudent, libenterq; habitat cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alijs pueros, alijs diuersorum animalium domesticorum vel sylvestrium consortio letantur: alijs sylvas & nemora incolunt; alijs circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina. Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Hunedes, prata: Dryades & Hamadryades, sylvas, quas etiam habitant Satyri & Sylvani, gaudentque arboribus & cespitibus cædem, sicut Napetæ & Agapetæ, floribus: Dodonæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaque quæcumque invocare voluerit, in locis ubi morantur id facile potest, alliciendo eos redolentibus fumigiis, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, lignisq; appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus,

minibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quo circa pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurunt: constantes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis et mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis Ex homini-
sunt etiam lemures, & lares, & laruae, & reliquæ mortuorum bus lares,
vibræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominū lemutes, &
nonnunquam dæmones esse, & ex hominibus fieri lares, si be- laruē sunt:
ne meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmo-
nes vocant: lemures autem & laruas fieri, si male meruerint,
illōsq; esse noxios dæmones, ex hominibus factos, quos Græci
idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autem vocari, quando
incertum est, benc an male meriti sint. Apparitionum illa-
rum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iu-
nior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua im-
portuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et
Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philoso-
phi, in pulchram mulierem apud Corinthum conversa, quam
Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoque
apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis,
pestilitatis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, visus
est canis quasi molossus, móxq; pestis cessauit. Illud sciendum,
quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per
imperium bonorum ligabit illos: qui verò mundialiter solum-
modo operabitur, iudicium sibi operabitur, ad gehennam.

De vinculis spirituum, corūmq; adiurationibus,
& exterminis. C A P . XXXIII.

Vincula autem, quibus alligātur spiritus, obtestanturq;
vel exterminantur, triplicia sunt: quædā eorū enim su-
muntur ex mūdo elementali, vtputa quādo adiurairius spiritū

aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas vel aduentas, quatenus illum inuocare vel exterminare volumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, prout haec etiam diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sepe intrentur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo, Laudate Dominum de coelis: & in consecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidē vinculum operatur in spiritu virtute apprehensiua, sub ratione naturae praesunt, faciunt, aliamq; abhorent: quemadmodū huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amoris vel odio sunt. Hinc illud Procli: Sic ut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparenſ in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum vinculum sumitur ex mundo cœlesti, quando videlicet adiuramus per coelum, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, miracilia, & huiusmodi: & hoc vinculum operatur in spiritu per modum cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam non nihil imperij, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinib. sunt. Tertium vinculum ipsum est ex modo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: ut puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cetera religionis mysteria: quare hoc vinculum omnium supremum est, & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quod sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidetia, & post uniuersalem animam particulares anime: ita primo invocamus per vincula superiora, & per nomina atq; virtutes, quae regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per haec vincula non solum spiritus, sed & omnes ligatur creature: ut tempestates, incendia, diluvia, pestes, morbi, vis armorum, & animalia quæq; adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis

Ordo in vinculis servandus.

Quæ per haec vincula ligantur.

his: ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis, & religione maledictionem serpentis in paradiſo terrestri, erectionem serpentis in deserto, adsumendo præterea versiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitione etiam in his plurimum superstitione pollet, per translationē alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intendimus: utputa excommunicationis, sepulturæ, vel exequiarum, ad exterminandos morbos vel serpentes, mures vel vermiculos: quod in pluribus locis sic factū legimus, & adhuc fieri consuevit.

De ordine animastico, atque heroibus.

CAP. XXXIIII.

Post beatorum spirituum chōros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Iſ̄im vocant, hoc est viros fortes & robustos: gentium magi, heroes nuncupat, & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non censeantur, nec terreni tamē putentur propter gratiæ venerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis virtutibus, & in humanū genus beneficiis, in hac vita præcellentes, post exutum hūc mortalem hominem, in deorum beatorum chōros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac vita virtutibus & beneficiis mortali bus perpetuò providentes: aut quia arcano superūm semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominib. commixtione genitos putant: ideoq; medianam quandā naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius. Et sunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britānum ratem fuisse filium dæmonis, & virgine natum. Sed & Platonem sapientiæ principem opinati sunt de virginis partu, Apollinis

C

phantasmate oppressæ, natum. Et traditum est historiis, quædam Gotthorū (quas Alrunnas vocant) & specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alij aiunt) Idanthress Gotthorū regis castra egressas, in Astaticæ Scythiae solitudines trās Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis & Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiā amore Psello, demones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regēdisq;, quam deorum dæmonūq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quo circa illis nō secus atq; diis ipsis templa, & simulachra, & aræ, & sacrificia, & vota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; invocata nomina, diuinæ, magicasq; virtutesq; ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine invocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentiū heroibus apud veteres legimus, cum poetæ, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris verò sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina: dominatur verò omnibus illis (quod etiā Hebræorum attestantur theologi) animæ Meschihæ, ipse est IESVS CHRISTVS, qui per diversos sanctos suos, velut accommodata ad hoc membra, diversa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos variis precibus, & invocationibus implorati, iuxta multiformem gratiarum distributionē, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impariuntur, multo quidem promptius, multo etiam abundantius quam angelicæ potestates, quod ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatores: ut qui ipsi olim & homines fuere, humanosq; afflictus infirmitatesq; perpetui sunt, eorum nomina, & gradus, et officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero,

mero, duodecim principes sunt, ipsi videlicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait Euangelica veritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israe: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas coelestis ciuitatis, qui praesunt duodecim signis, et signati in duodecim lapidibus preciosis, et distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem vera nomina sunt haec: Primus Symeon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus Aleuzi, quem vocamus Andream: Tertius Iacobah, hic est Iacobus maior: Quartus Polippus, quem nuncupamus Philippum: Quintus Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus Iohanah, quem prouocavimus Ioannem: Septimus est Thamni, hunc prouocavimus Thomam: Octauus vocatur Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus Catepha, hic est Thadæus: Undecimus Samam, qui est Symon Chananaeus: Duodecimus Mattiah, qui dicitur Matthias. Post illos sunt septuaginta duo Christi discipuli, qui et ipsi praesunt totidem coelestium quinariis, et tribubus, et populis, et nationibus, et linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui et ipsi diversa officia, et loca, et nationes, et populos in sua præsidia tutelamq; receperere, quorum manifestissima miracula ad fideles invocantium preces, palam videmus atq; confitemur.

Apostolorum
iū vera nō-
mina.

De diis mortalibus atque terrenis.

C A P. XXV.

Post istos proximi sunt dii mortales, quos similiter et heroas, et deos terrenos, siue deorum supernorum complices vocamus: videlicet reges, et principes, et pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos idcirco tanquam deos suspicimus, colimus, et veneramur, quia ipse Deus suum nomen comunicari illis passus est, et propria

C. 2

appellatione id illis cōfirmauit, vocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquiens: Ego te dedi Deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes, et iterū: Si furtū latuerit, applicabitur dominus domus ad Deos. & Psal mista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati sunt. et alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem Deos di iudicat. & paulo pōst: Ego dixi dij estis, et Filij excelsi omnes. Iam verò etiam de illis colendis & venerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atq; illis maledici vetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis precipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & velut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Faſtorum inquiens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
Effet, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam viuos quam mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo ævo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc vrbibus, & provinciis, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos: & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus vocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue. quem morem non solum ab Aegyptiis, Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gothis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem vocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, &

Dano-

Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quām quōd summum Deum eorū lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deū Martem, nuncupabant Teutanem: quo nomine Galli etiā Mercurium vocabāt. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tātu, aut verbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manē,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur Scriptura, qui pugnās in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spacio vnius diei, donec vlcisceretur se de inimicis suis, & obediuit Dominus voci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerūt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo traducens exercitū. Nonnunquam etiam propheticō spiritu polent, sicut de Caipha legimus in Scriptura sacra, quōd proptauit, eo quōd esset pontifex anni illius. Cū igitur ita sit, quōd reges & pontifices terræ Dominus voluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis; certè & nos decet de illis bene mereri, & illorū iudicia nostris anteferre, planeq; obedere, supplicare & adorare, & omni venerationis genere colere, atq; ipsum summum Deum in illis revereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem
Dei. C A P. X X X V I.

Exuperantissimus Deus (vt Trismegistus ait) duas sī-
bi similes finxit imagines, mundum videlicet atque ho-
minem: in quorum altero luderet miris quibusdam operatio-
nibus, in altero verò deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus,
mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum crea-
uit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incor-

Mercurius
Trismegis-
tus.

ruptibilem & aeternum: cum ipse sit immensus, mundū creauit omnium maximū: cum ipse sit summa vita, mundum etiam vitalibus seminibus exornauit, ex sece cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, nō vlla naturae necessitate mundū non ex praetacente materia, sed ex nihilo creauit: & cū sit summa bonitas, verbum suū quod est prima omnium rerū idea, optima sua voluntate essentialiꝝ amore complexus, mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci, videlicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab aeterno habuit p ideā.

Dei imago,
mundus: mū
di, homo,

Creauit Deus etiam hominem ad imaginem suam. nam sicut imago Dei, mundus est: sic imago mundi, homo est, hinc putat quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem, quasi imaginis imago: sic circa microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile. Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam interire: mori igitur nomen vanum est. Et quemadmodum va-

Mortis no-
men vanū.

cuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, nō quod aliquid eorum intereat siue convertatur in nihilum: veruntamen vera Dei imago verbum suum est, sapientia, vita, lux & veritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quam ad imaginem Dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi, aut creaturarum. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auri- bus percipi, nec oculis intueri; ita animus hominis nec vide- ri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mensurari potest: tum ut Deus totū hunc mun- dum, et quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atq; quod soli illi cum Deo peculiare est, ut Deus mundum totum solo mutu mouet atque

atque gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atque regit. Animum igitur hominis sic verbo Dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominem ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus vocatus est, & altera Dei imago: quia in seipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam verè & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officiis fungatur. Sunt in ipso elemēta, per verissimas naturæ sue proprietates: Et in ipso æthereum corpusculū, animæ vehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarii vita vegetatiua, animaliū sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in vnu confluentium vera coniunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis vocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiā ipsum Deū concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis animum esse templū Dei: quod etiā multo lucidius expressit Paulus inquiens: Templum Dei estis vos. idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimum Dei simulacrum, quādo homo omnia in se cōtinet, quæ in Deo sunt: sed Deus per eminentiā quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter, sicut omnium causa & principiū: homini aut dedit virtutē, ut similiter contineret omnia, sed actu & compositione quadam, velut omniū nexus, vinculū atq; nō dus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolum habet, & cū omnibus operationem, cum omnibus conversationem. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis, in quadrifario corpore: cū plantis, in vegetatiua virtute: cum animalibus, in sensitua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atque influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum Deo, in omnium continentia: conseruatur cum Deo & intelligentiis, per fidem

Homo tem-
plum Dei.

& sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationem et discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominium: agitq; cum omnibus, & in omnia posse habet, etiam in Deum ipsum, illum intelligendo, & amando: & sicut Deus cuncta cognoscit, sic etiam homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adæquato habeat ens in communi, vel (ut alij dicunt) ipsum verum: nec reperitur aliquid in homine, non vlla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquā est in Deo, quod ipsum non etiam representetur in homine. Quicūq; igitur seipsum cognoverit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet mundum, cuius simulachrum gerit: cognoscet creaturas omnes, cum quibus symbolum habet: & quid fermenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à cœlis, à dæmonibus, ab angelis, & ab vndquaq; re habere, & impetrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tempore, ordine, mensura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrum. Et Geber in summa Alchimie docet, nemine ad eius artis perfectionem pervenire posse, qui illius principia in seipso non cognoverit: quanto autem magis quisque seipsum cognoscet, tanto maiorem vim attrahendi consequitur, tantōque maiora & mirabilia operatur, ad tantamq; ascendet perfectionem, quod efficitur filius Dei, transformaturq; in eandem imaginem, quae est Deus, et cum ipso vnitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquam creaturæ datum est, nisi soli homini, posse scilicet filium Dei fieri, & vni Deo: homine autem Deo vnto, vniuntur omnia quae in homine sunt, mens in primis, inde spiritus & animales vires, vegetandiq; vis, & elementa vsq; ad materiam trahens secum etiā corpus, cuius forma extitit, deducens illud in meliorem sortem, & cœlestem naturam, quovsq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam dimicimus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diuit.

Hominis
perfectio et
dignitas.

ne in regis sibi propria est, & cum nulla alia creatura com-
muni s. sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias,
nam oriam, intellectum, voluntatem diuinae trinitatis imaginē
agnant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantum in
tribus illis potentiis, quos vocant actus primos, sed etiam in a-
ctibus secundis hāc imaginem locant: ut sicut memoria patrē,
intellectus filium, voluntas spiritū sanctū repræsentant:
sic etiam verbum ab intellectu nostro productum, & amor à
voluntate manans, ipsēque intellectus habens obiectum præ-
sens, & producens, eundem filium spiritum atq; patrem deno-
tant: docentq; secretiores theologi, quod insuper singula mem-
bra nostra aliquid in Deo repræsentant, cuius gerant imagi-
nem: quodque etiam in passionibus nostris Deum repræsen-
tamus, sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legi-
mus de Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, di-
lectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignatio-
nem, & horum similia: & nos de membris diuinis aliqua lo-
quuti sumus in superioribus, quæ huc congruere possunt. Mer-
curius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam
describit intellectum, vitam & fulgorem, quæ alibi vocat ver-
bum, mentem & spiritum, hominemq; ad imaginem Dei fa-
ctum, eandem trinitatem repræsentare ait. inest enim illi mens
intelligens, & verbum vivificans, & spiritus tanquam fulgor
diuinus sese vndiq; diffundens, omnia replens, mouens & con-
nectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui
est medium, per quod vnitur anima cum carne & corpore,
per quem corpus vivit, & operatur, & vnum membrum o-
peratur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus:
sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus
quodammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibi-
le & visibile: sed corpus subtilissimum, & facile vniabile cum
mente scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec
miretur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum

Trinitatis
mysterium
a gouit
Mnercuri
Trismegi-
stus.

spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modò intellecteritis quid sit apud Platonicos & thereum illud animæ corpusculum, ipsius vehiculum. Plotinus

Tria in homine ponuntur itaq; & Platonici omnes post Trismegistum similiter tria ponunt in homine, quæ vocant supremum, infimum, & medium.

Platonici. Supremum est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum vocant. Moses in Genesi vocat ipsum spiraculum vitarum, à Deo videlicet, vel à spiritu eius in nos spiratum. Infimum est sensitua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus Apostolus animalem hominem nuncupat. Medium est spiritus rationalis utraque connectens extrema, atq; ligans, videlicet animam animalem cum mente, & utriusque sapiens naturam extreborum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus, illuminatus, mens, lux & portio sua prema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per virtutē verbi Dei docet Apostolus dicens: Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad diuisionem animæ, & spiritus. Sic ut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquam male consentit, semperque errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad peccatum. de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & Mens. captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis sociis illæsa abit ad suam originem: spiritus vero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriusque ad libitum adhærere possit: si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unetur, & beatificatur, donec adsumatur in Deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur, & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed haec de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de verbo nunc videamus. Hunc Mercurius eiusdem

ad immortalitatem precij existimat. Est enim sermo siue verbum, sine quo nihil factum est, nec fieri potest: quin est ex Sermo, siue pressio exprimentis, et expressi, et loquentis locutio, et id verbum. quod loquitur, sermo et verbum est: et concipientis concepcionis: et id quod concipit, verbum est: et scribentis scriptio, et id quod scribit, verbum est: et formantis formatio, et quod format, verbum est: et creantis creatio, et quod creat verbum est: et facientis factio, et quod factum est, verbum est: et scientis scientia, et scitum, verbum est: et omne quod dici potest, non est nisi verbum, et dicitur aequalitas: aequè enim se ad omnia habet, cum non sit unum plusquam aliud omnibus aequaliter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumque sensibile se, et omnia sensibilia facit: sicut lux se, et omnia visibilia facit, ideoque verbum dicitur a Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsum concipit, est verbum intrinsecum a mente generatum, scilicet suipius cognitio: verbum autem extrinsecum, et vocale, est illius verbi partus, et ostensio, et spiritus cum sono, et voce aliquid significante ex ore procedens: verum omnis vox nostra, verbum atque sermo, nisi Dei voce formetur, aeri miscetur atque evanescit: spiritus autem et verbum Dei manent sensu et vita comitante. Omnis itaque sermo noster, omnia verba, omnis spiritus, et vox nostra, nullam virtutem habent in magia, nisi quatenus diuina voce formentur: et Aristoteles ipse in Meteoris et in fine Ethicorum, fatetur nullam esse virtutem siue naturalem siue moralem, nisi per Deum: et in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum, et sanum posse plurimum in naturae secreta, dummodo adsit diuinæ virtutis influentia, alias nequaquam. Sic et verba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur verbo Dei, in quibus etiam univoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua Domine concepimus sicut mulieres recte concipiunt a facie maritorum, et peperimus spiritum.

Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis authoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo virginem generasse. Et apud Machometistas constans opinio est, plerosque quos sua lingua Nefesogli vocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum vita accirco mirabilis & impaſſibilis sit, & velut angelica, totaq; super naturalis: sed illis nugis dimiſſis, solus rex Messias, verbum Patris, caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum revealuit, quadam temporis plenitudine apertius manifestatus. Mentem propterea persimilem sibi (vt cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis)

Sermonemq; homini iam genitor dedit,
Ut diis consimiles parturiat Deos
Sensu desuper indito.
Felix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens.
Inter namq; Deos connumerandus est:
Nec diis est superis minor.
Hi fati reprimunt queq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul:
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impii:
Dant præclara piis præmia, sic Dei
Complent imperium patris.
Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, nec mensuatae, sed ex Deo nati sunt. Est autem univoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: et in qua genitum secundū speciem idem est cum generante. Atq; haec est potentia verbi à mente formata in subiectum dispositū ritè suscepiti, veluti semē in matricē ad generationē ex partū coaliti: dicto autē dispositū, & ritè suscepti, quia nō omnia eodem modo verbi

verbi participes evadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publicè per tractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur
corpori. C A P . XXXVII.

Anima Hu-
mana quid. **A**nima humana est lux quædam diuina, ad imaginē verbi, cause causarum, primi exemplaris creata, substantia Dei, sigilloque figurata, cuius character est verbum æternū. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuicunque corporis parti præsens. ab incorporeo autore intenta producta, ut ex agentis virtute solum, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substancialis, uniformis, ad seipsum conversius, & rationalis, corpora omnia, & materialia longo superans intervallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proveniens. non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaque anima diuina quædam substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secum numerum: non quippe illum diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalem numerum, quo cum omnibus proportionem habens omnia intellegere possit. Talis itaque humana anima, iuxta Platonicon rum sententiam, immediate procedens à Deo per media competencia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidem in ipso descensu, coelesti aereoque involuitur corpusculo, quod æthereum animæ vehiculum vocat, alij currum animæ appellat: hoc medio, iussu Dei, qui mundi centrū est, in punctū cordis mediū quod est cœtrū corporis humani, primū infunditur, & exinde per universas corporis sui partes membraque diffunditur, quando currū suū naturali iungit calori, per calorē spiritui ex corde genito: per hunc se immergit humorib. per illos inhaeret membris, atque his omnibus. & quæ sit proxima, licet per aliud in aliud tranfundatur, quæadmodum calor ignis, aeri et aquæ haeret proxime, licet

per aerem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, videlicet æthereum vehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando verò per morbum malumue soluuntur, vel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media se se recolligit, refluitque in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis vere deficiente spiritu, extincto que calore, ipsum deserit, & moritur homo, & evolat anima cum æthereo hoc vehiculo, illamque egressam genij custodes dæmonesque sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas Deus tranquillè perducit ad gloriam, malas violentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & Intelligentiarum ordinibus accipit. C A P. XXXVIII.

A planetis
quidnā ho-
mo acci-
piat. **P**er septem planetas tanquam per instrumenta à summis bonorum fonte, omnes virtutes in homines diffunduntur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita veritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor, visq; agendi & practica, inconvertibilisq; animi vehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, matritas, consilium, zelus, iusticie lumen, ratio & iudicium recta ab inquis disgregans, lucem ab ignorantie tenebris purgans, veritatisq; inventæ gloria, & charitas virtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suavitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronunciandi vigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij, discursus

discursus rationis, sensuumq; mobilitas velox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, vis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; versans omnibus ducatum præbet, tū motus ad terrena pro modo vitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis, quæ stant ante faciem Dei, quæ animam virtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem establem, & ad omnia bona comproportionatā & contemperatam, suntq; velut instrumenta intelligentiarū: Deus verò & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum virtutes & varias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diueritate, varias naturas sortiri diudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundū quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata revertitur ad numen & mansionem, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris virtutibus corroboratur,puta ab angelis, vt sit diuinæ voluntatis nuncius, & diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, vt dominetur omnibus quibus ille præsidere datum est: bestiis terræ, piscibus mariis, & volatili bus coeli: à principatibus, vt subdantur illi omnia, ipse omnium vires amplectens, & omnes ad se vi quadā occultissima & supercœlesti attrahēs: à virtutibus vim suscipit, qua in hostes veritatis & brauij, pro quo in hac vita stadium currimus, cōstanter pugnās roboretur: à Potestatibus, præsidium adversus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subiūcere possumus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: à Thronis

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

vnde compaginemur, & vnde in nos ipsos collecti, memoriam
in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen,
sapientiae vim, superexcelsas imagines & figuræ, quibus diui-
na ipsa contemplari possumus: à Seraphinis, ut perfecto amo-
ris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ sca-
lae: per quas facile ascendunt homines ad quæcunque virtutum
genera naturali quodam nexu & curriculo, pro varia dispo-
sitione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo
corpore, & intelligentiarum, præsentium illis, quarum in de-
scensu anima induit naturam, sicut lux colorem vitri per quod
transit, fauente etiam superna opificis virtute, à qua omne bo-
num, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq;
in vanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum vi-
ribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere o-
pinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à coelesti fauore ea ca-
pere nituntur, quæ à Deo uno suscipi debent. Habent siqui-
dem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suā
vim subministratam à cœlo: cœlum verò ab intelligentiis, hæ
autem ab opifice, in quo omnia virtute maxima præexistunt:
sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod
non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelli-
gentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicut
superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura
boni, in istis inferioribus deprauantur,
& malorum causæ efficiantur.

C A P. XXXIX.

Quoniam omnis virtus & potestas desuper est à Deo,
ab intelligentiis & astris, qui nec errare, nec malum
agere possunt: necesse est mala omnia, & quicquid in istis in-
ferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ
malitia, sed ex mala dispositione recipientis provenire, sicut
recte cecinit Chrysippus:

Quam

Quām falso accusant superos, stulteque queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenque recordia laedit.

Hinc Iupiter Aegypti casus ab Oreste interfecti reminiscens,
upud Homerum in Deorum concilio ait:

O' facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamque putat fontemque malorum
Quae veniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum preter fatum sibi sponte incommoda querant.

Quando igitur subiecti perversitas perverse suscipit influxus, vel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorum, tunc ab influxu coelestium sic in materiam discordis plenari recepto, resultat quid dissonum & deformem, malumque, coelestibus tamen viribus semper bonis permanentibus: quae dum in se existunt, & a datore lumen per sanctas intelligentias & coelos influuntur, quo usq; ad lunam pervenerint, eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde autem quando in subiecto viliori suscipitur, ipsa etiam vilescit. tunc enim propter diversam recipientis naturam diversimode suscipitur, & qualitatibus in eodem subiecto inter se dissidentibus, & ipsa variatur, & paciente subiecto patitur: unde ex omnibus tandem in subiecto comprehensis, aliud quiddam quam superi influunt, resultat. Itaque qualitas nocens in istis inferioribus, longe aliena est ab influxu coelesti. Ideoque sicut lippientis calamitas luci, & incendium igni, & vulnera ferro, vincula & carceres iudicii imputari non debent, sed male dispositis & male operantibus: ita nec in coelestes influxus malorum culpa reuicienda est. Itaque in nobis bene dispositis superiorum influxus omnia cooperantur in bonum: male autem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diutinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in malum. Omnium itaque malorum nostrorum causa peccatum est, quod est deordinamentum & distempamentum animi.

noſtri : cui tunc ſic male regente aut proſtrato , ac declinante ab eo quod coeleſtes influxus requirunt : rebellant omnia , & diſtemperatur in noſtram perniſiem: tunc in humano corpo- re aliā temperatiſimo & conſonantifima harmonia compoſito, oritur elementorū diſtemperamentum, inſurgunt humo- res mali, & etiā boni deordinati & ſegregati ab invicem, & vi- ciſtudine quadam corpus vexant & torquent: tunc ve- hementiſima ſentitur diſſonantia , aut ex ſuperfluitate , aut ex diſminutione, aut ex intrinſeco accidente, aut ſuperfluо ci- bo : vnde ſuperfluо gignuntur humores, eademq; ex cauſa in- firmitates ſuboriuntur, etiam animales ſpiritus amiffo freno in pugnam congrediuntur: tunc coeleſtes influxus aliā deſe boni , redduntur illis nocui , quemadmodum lux Solis male diſpoſitiſ: tunc Saturnus inſluſt anxietaſ, tedium, melan- choliā, deliramenta, trifticiam, pertinaciā, regidi- tatem, blaſphemiam, deſperationem, mendaciū, laruas lemurum, terricula menta ſepulchrorum, expauſentiam buſtorum, iri- tamenta dæmonum. Iupiter autem tunc inſluſt auariciā & diuitiarum occaſiones prauas, & tyra�idem: Mars impetuo ſam iram, prophanam arrogantiā, audacię temeritatem, & ferocem pertinaciā: Sol autem ſuperbiā imperioſam, & inexpli- biliē ambitionem: Venus cōcupiſcentiā deceptions, laſciuos amores turpeſq; libidines: Mercurius fraudes, do- los, mendacia, machinationes malorum, & peccandi prom- ptitudinem: Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quecunque ſunt humanae naturae contraria. Atque hoc modo homo ipſe propter ſuam cum coeleſtibus diſ- militudinem, noſumentum fuſcipit, vnde benefi- cium repor- tare deberet. Propter eandem cum coeleſtibus diſſonan- tiam (ut inquit Proclus) etiam ſubiiciuntur tunc homines malis dæmonibus, qui veluti Dei lictorēs in torquendis illis ſeſe expediunt. Tunc veniunt illis immiſſiones per angelos malos, quoſque debitū expurgationibus rufiſus expientur, reverta-

revertaturq; homo ad cœlestē naturā. Optimus igitur magis multa mala prohibere potest, à stellarū dispositione profectura, cū eorū naturā præsentit, præveniēdo, præcauēdo et præmuniēdo ne occurràt, et ne male dispositū subiectū, sicut diximus, nōcumentū, suscipiat, unde beneficiū reportare deberet.

Quod vnicuique homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. CAP. XL.

Non mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam domandi & litigandī vim. nam quod testatur Plinius, clephas homini obvio in solitudine erranti, clemens placidusq; demonstrare viam traditur: idem vestigia hominis prius quam hominem animadvertisens, ab infidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, viso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud varios autores, qui de animalibus magnis voluminibus scripserunt: verū unde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam viderunt, & si sèpe viderint & cognoverint, unde timent, tatis illo magnitudine, viribus & velocitate præstantiores? quæcum sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (vt legitur apud Philostratum) viso puero ducente ingentem elephantem, roganti Damo, unde hæc tam vasti animalis erga parvulum obedientia esset: respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominem timent & reverentur, qui est velut character terrificus & signaculum Dei homini impressum, quo quecumque illi subiiciuntur, superioremq; agnoscunt, siue seruus siue

Hominis fra
gilē truces.
feræ curti.
meant.

animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta et elephantes: neque rex perterraret populum, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quā Hebræor in Cabalistæ Phahad יְהָד vocant, & sinistram & gladium Dei. Neq; verò tantummodo habet homo signum quod timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus vocatur Hæsed חֵסֶד quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, vnicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, que signa primus protoplastes in omni integritate & plenitate proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta venerunt ad eum cuncta anima-
tia veluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verum post prævaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neq; tamē omnino character ille in nobis extinctus est: sed quanto magis quis grauatur peccato, tanto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & vnde benignitatem & reverentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cum animalium, tum hominū & dæmonū. Quod sentiens Cain timebat, inquiens ad Deū: Omnis qui inveniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia vivebant, optimam vitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in ursas, Paulus in viperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis et speluncis ferarum, non timentes, nec noxumentum ullum accipientes. sicut enim per peccatum ob-
tenebratur diuinus ille character: sic expurgato
& expiato peccato, rursus ille magis magis illucescit.

Quid

Quid de homine post mortem, opiniones va-
riæ. CAP. XLI.

OMNIBUS HOMINIBUS COMMUNITER SEMEL MORI STATUTUM est, mors omnib. fatalis est: sed alia naturalis, alia vio lenta, alia voluntariè suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse videantur: quam (ut dicunt Hebræorū magistri) Deus nulli remittit. Vnde tradidit conventus Ezechiae, quod post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudicariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrigaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliatione evasisse. nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui verò meruisse ignem, hic aut incendio absumebatur, aut venenato morbu, aut serpentis istu aut toxico vita finiuit: qui autem gladio interitus fuisset, aut imperij violentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum vortice suffocabatur, aut alia quavis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit, gladio perit. **Quin** & ethnici philosophi eiusmodi reta liationis ordinem Adraſtiam esse pronunciant, videlicet diui narum legū inevitabilem potestatē, qua futuris circuitibus re pendatur vnicuiq; pro ratione & meritis vitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in vita priore, vita alia in seruile recla batur statū: qui manus sanguine polluerit talionē subire cogatur: qui bestiale vixerit vitā, in brutale corpus revolutus præcipi tetur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dæ Plotinus. mone inquiens: **Quicūq;** proprietatē seruauerūt humanā, ho mines iterū nascitur: **quicūq;** verò solo vñi fuerint sensu, bru ta animalia redeunt, ita tamen, ut qui sensu præcipue vñā cum

ira, animalia fera exoriantur: quicunq; autem sensu per cōcūpiscentiam voluptatemq; vtantur, salacia & ingluuiosa animalia revertantur. Verum si non tam sensu vñā cū his, quām sensus degeneratione vixerint, vñā cū ipsis plantæ repullulat. solū nang; vel maximè in his vitale viguit, omnisq; illis cura fuit, vt in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium delimiti vixerunt, in cæteris nō deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquile fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui verò ciuilem virtutem consecutus est, homo revertitur. Et Salomon ipse in Proverbiis, hominem nunc leonē, tygridem, vrsum vel aprum appellat: nūc leporem canem leporariū, aut cuniculum: nunc formicam, ericiū, serpentem vel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, vel auē aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebreorū cabalistæ animas in bruta præcipitari nō admittunt: quæ tamen penitus rationē excusserint, brutalī affectu imaginationi q; relinquī in alia vita nō abnuūt: ter quoq; nec amplius animas hoc revolui astruunt: quanīa numerus hic purgationi peccatorū abvndē sufficere videatur, iuxta illud Iob: Liberavit animā suā ne pergeret in interitum, sed viuens lucem videret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, vt revocet animas eorū à corruptione, & illuminet luce viuentiū. Sed iam tādem quid de mortuis senserint veteres videamus. Cum moritur homo, corpus in terram revertitur, de qua sumptum est: mens vnde descendit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Revertitur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redit ad Deum qui dedit illum. quod his versiculis expressit Lucretius:

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,

In terras: & quod missum est ex ætheris oris,

Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his versibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro spiritus, vmbra.

Quatuor

Animæ ter
in hanc vi-
tam redeūt.

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circum volat umbras:

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro.

Caro itaq; derelicta, et vita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicūt Hebræorum theologi, inquitur in pœnitentiā dæmonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terram comedes omnibus diebus. et alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde et dæmon ille dicitur Dominus carnis et sanguinis, quandiu corpus non fuerit iustis exequiis expiatum et sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiq patres expiationes cadaueris; ut quod valde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quovsq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Ulyssē, mei sis memor, neq; inde discedes, me inhumatum relinque, ne insepultus deorum ira fiam. Mens vero humana, cuius sacra natura et diuinū genus existit, quia culpæ semper insors, etiam omnis poenæ expers evadit. Anima vero si bene operata fuerit, congaudet menti, et cum æthereo suo vehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnib. sensibus et potentius suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper et diuina visione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, varia dona largitur, ceu immortalis Deus: si male egerit, mens iudicat illam, atque relinquit dæmonis arbitrio: at moesta anima, sine mente, vagatur apud inferos idolum, quam vocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasie imperio relicta, etiā corporearū qualitatū cruciatu subiicitur, cognoscēs se īusto Dei iudicio, ob suā culpā, diuina

visione ad quam creata erat, perpetuò priuatam: quæ quidem diuina visio, sicut testatur Scriptura, est præsentia omniū maiorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quā vocant Sacra literæ effusionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; æreū corpus ingreditur umbram, qua involuta nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium, Dido minatur Aeneæ, inquietus:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.
Nam cum anima se iuncta à corpore, perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipue intersectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quam etiam diuinæ Nemesis ac dæmonæ providente & permittente. Sic spiritus Naboth (vt interpretantur Hebreorum magistri) quia in ipsius vita extremo cum vltionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum vindictam) spiritus mendacij: & egressus est permittente Deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius. ipse cum Pythagorici & Platonici, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animus separatas eorum quæ in hac vita gesserunt, nondum extinctam retinere memoriam atque voluntatem, ubi canit;

— Quæ gratia curruim⁹

Armorumq; fuit viuis, quæ cura nitenteis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repositos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, ceteriq; Arabes et Mæhometisti philosophi, sentiunt quod operationes animæ coniuncto corpori communes, imprimunt in animam usus & exercitijs characterem: quo fortiter impresso vtetur, separata ad consimiles operationes & passiones, quæ in vita nō sunt deleæ: itaq; licet corrūpatur corpus et organū, non cessabit propter ea operatio, sed remanebit affectiones et cōsimiles dispositiones. Et has animas prisci cōmuni vocabulo manes vocant: quarum

quarum quæ in hac vita innocentes, aut virtutibus moralibus purgatae; atq; vt canit Vergilius,

Qui manus ob patriam pugnando vulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum vita manebat,

Quiq; piij vates & Phœbo digna locuti,

Invenias aut qui vitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iusticiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, vt ait Vergilius,

Deyenire locos lætos & amœna vireta,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibusdam voluptatibus: atq; etiam cognitione, cum sensitiua, tum intellectuali, & reuelata gaudere, forte etiam crudiri in fide & iusticia, haud minus atq; quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euangeliū in carcere. Nam vt certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Saracenis post hanc vitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis veluti in communi custodia detineri, donec tempus adveniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Ireneus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ verò impuræ incontinentesque, & peccatis iniustæ migrant animæ, nō tam felicibus somniis agituntur, sed horribilibus phantasmatibus, locisq; deterioribus vagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per concessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse videtur Homerus, quando in undecimo libro Odyssæ introducit matrem Ulyssis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec co-

gnouisse, nec allocutam esse, quātis per ipse evaginato gladio
vmbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam verò sua-
dente Tyresia vate, de saerificio illo libasset mater, babitq; san-
guinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans
allocuta est. Verum Tyresiæ vatis anima, nulla obstante evagi-
nati gladij prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & a-
gnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris vmbram adstare in-
dicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum vi-
tia, in hac vita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes
apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorū pœ-
nas, quod poeta explicauit his versibus:

*Quin & supremo cum lumine vita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multæ diu concreta modis molescere miris.
Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt. —*

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac vita, ta-
les plerunque animam affectiones sequuntur post mortem,
quæ secum adhuc memori mente volutat, quæ quondam in vi-
ta gesserat: quæ tunc eo intentius & acutius occurront, pro
 quanto cessant tunc varia vitæ officia, nutriendi, vegetandi,
 generandi, sensuumque & humanorum negotiorum variae oc-
cupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Oc-
currunt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eo turbu-
lentiores, maximèque furentes, quanto in eiusmodi anima la-
tet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitusve ex-
tincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsif-
simæ, aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in virtute con-
cupiscibili, concupiscentia imaginarij boni eorumque quæ
quondam in vita affectauerat, torquetur, potiundi facultate
priuata: quamvis nonnunquam sibi videatur propemodum
delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab
illis

illis arceri : quemadmodum apud poetas Tantalus à convi-
uio : Sardanapalus, ab amplexu : Midas, ab auro : Sisyphus, à
potentia: & has animas lemures vocarunt: quarum si qua do- Lemures.
mesticarum rerum curam agens, quietè domum habitat, lar di Lar.
citur familiaris. Acerrimè autem in virtute irascibili torquen-
tur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspicione
falsissimas horribilissimaque phantasmata tunc incident, ver-
santurque secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere,
nunc flamarum impetu absundi, nunc vasto, aquarū sub gur-
gite mergi, nunc terræ hiatus absorberi, nunc sese in varias
beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut
deuorari, nunc per sylvas, per maria, per ignes, per aera, per
teterrima inferorum loca paſſim exagitari: nunc sese à dæmo-
nibus comprehendit & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post
mortem non secus contingere arbitramur, quām in hac vita
his qui phrenesi aut mania, siue melancholico humore deli-
rant, aut qui in somniis horribilibus visis perterriti torquen-
tur, ac si verè hæc illis contingerent, quæ tamen verè apud il-
los non sunt, sed sole illorum species in imaginatione appre-
hensæ: sic & animas illas post mortem veluti somniantes, hor-
ribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia scele-
ris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus vocat
populos somniorum, inquiens: Referari ne queunt portæ Plu-
tonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ a-
nimæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aereo corpore va-
gabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, Laræ aut
laræ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem mania, sed terricula-
noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exvuiis, sub-
diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum mo-
ribus sese olim, in vita similes præstiterunt occurrentes, sicut
canit poeta:
Tum variæ illudunt species, atq; ora ferarum.
Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,

Squammosusq; draco, & fulua ceruice leæna.

Aut acrem flammis sonitum dabit,

Omnia transformans se in miracula rerum,

Ignemq; horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac vita nimium habitum contraxerit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum vaporibus contextit, ex materia facilis, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter evanescens: cui insuper veluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcumq; corpus, & spiritum, & sensum offendunt, foetores, vulnus, planctus, stridores, verbera, laceras, & vincula, sicvt cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum

Supplicia expendunt; aliæ panduntur imanes

Suspensiæ ad ventos, aliis sub gurgite vasto

Infectum eluitur scelus, aut exviritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomanzia Alcinous Vlyssi e. narrat :

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,

Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius

Vtrinque asidens contundit viscera vultur.

Nonnunquam animæ ille non haec figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisq; affectu, etiam in animalia sepe præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cu-

Animæ præcipitari, in bruta præcipita. iuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obfidentes, corripiunt. Ad stipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas saepe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora veluti essentialis formæ vivificant & informant, sed inquilini more veluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur,

ut Ixion ad serpentum rotas, Sisyphus ad saxum: neque solum bruta,

bruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelerorum hominum vitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, et nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare et illustrare possint: quemadmodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinavit spiritus eius super Heliseum: et alibi legimus, abstulisse Deum de spiritu qui erat in Mose, et dedisse septuaginta viris. Magnum hic latet, sed non temere reuelandum mystrium. Quandoque etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animae, ut non viuentium modo corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam Stygia vi remigent, et veluti rediuii horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam et Asmundum inter se communib[us] votis coniurasse, quem nam illorum vita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane et equo suo vasto mandatur antro: cum quo et Asmundus ob amicitiae iuriandum viuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus recesseretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmundum luci restituit: quem videns tetro oris habitu, funebri tabo obstitum, et profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuius, crebra collectatione leuam illi aurem abruperat) secti vulneris causam referre iussit: quam ille narravit iis versibus:

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obsolefecit nempe viuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygijs numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit,

Danicæ hi-
storiarib.
5.

Sæuis alipedem dentibus edit,
 Infandoq; canem præbuit ori.
 Non contentus equi, vel canis esu,
 Mox in me rapidos transtulit vngues:
 Discissaq; gena sustulit aurem.
 Hinc laceri vultus horret imago,
 Emicat inq; fero vulnere sanguis.
 Haud impunè tamen monstrifer egit.
 Nam ferro secui mox caput eius,
 Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpre-
 tibus acceptum: esse videlicet dæmonium quoddam infernum,
 quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absume-
 ret & deuoraret, ita ut vix nuda relinqueretur ossa. Legimus
 etiam in Cretensium annalibus, manes quas ipsi Catechanas
 vocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores in-
 gredi, libidinemq; perficere: ad quod evitandum, & quo am-
 plius uxores non infestent, legibus municipalibus cautum est,
 surgentium cor clavo transfigere, totumq; cadauer exrere.
 Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni forte inimica vi-
 deri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ anti-
 quitatum historiæ. Neque decimū à Christiana religione alienum est, animas multas ante vniuersæ carnis resurrectionem,
 suis corporibus restituī posse: quin & multos credimus singu-
 lari Dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, mul-
 tos etiam viuos descendisse in infernum: audiimusq; non raro
 mortuorū corpora è sepulchris per dæmones sublata, procul-
 dubio non in aliud usum, quam incarcerandis torquendisque
 suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & vincula, ac
 cedunt etiā viliissimorum ac teterrimorū locorum habitacula,
 ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorū
 concussus, terrarum voragini, atq; ubi regio lucis inops nec
 radiorum solis capax, ignarāq; siderum splendoris, perpetuis
 tene-

tenebris ex noctis specie caligat. Quò apud Homerum perver-
nisse fertur Vlysses, ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcāq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in vndas
Sol videt: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; verò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricij antro.
Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu, multi me-
moria prodiderunt, atq; quæ inibi viderunt & cognoverunt,
testati sunt. Narrant siquidem istis maiora Saxo grammaticus
de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus,
Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodi-
giis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago
deuiasse milites indicat, & varia rerum miracula in eo mari
illis visa testatur, vim scilicet turbinum, inauditas volucrum
species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum
atq; animalium: & in libro de Germania, Heldustos & Axio-
nas, qui sub vultu humano, membra cætera bestiis æqualia ge-
runt, illic habitare ait: que proculdubio non nisi manū atq;
dæmonum opera sunt. de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extreum pandit quâ Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, quâ fertur Vlysses
Sanguine libato populum nouisse silentum.
Illic vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; vident migrare figuræ.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tu-
mulum quendam fuisse, ad quem noctu non tutò accederetur:
ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibus-
dam cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, acco-
la constanter assuerabant. Eoq; loci aliquando ebrium iuu-
nem accessisse, & sub noctem apud tumuli specum obdormiu-
se, ibiq; post tertium tandem diem à queritibus repertum,

ac pro mortuo sublatum: cūmque paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaque quæ vidisset, quæq; per pessus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim narrasse. Est etiam in Noruegia mons quidam omnium formidolosissimus, mari circunseptus, vulgo Hechelbergium nuncupant, inferni speciem præ se ferens, vnde tantæ etulantium lacrymabiles voces & clamores exaudiuntur, ut ad vnum ferme miliare circum horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes vultures atque corvi nigrimi circumvolantes, perterrefaciendo accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, vnius intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longè excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, vbi dæmones loci in aereo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonum vocant, vbi syluanos satyrósque inhabitare cum fama divulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & provinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis vidi, & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis d. mendacio argui continat. Neque verò prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam dimicimus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto adversum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique, qui elyptos aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipientas animas filiorum eius: eamque regionem non cælestem, sublimiorem tamen inferis, vbi conquiescant animæ iustorum, donec consummatio rerum, resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clemens

Tertullianus.

Petrus apostolus.

ti de

ti de his rebus interroganti: Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: veruntamen quoadvsq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio et semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, vt tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio videbatur à Deo, vt qui iustus inveniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sic ut de quodam iusto evidenter refertur in literis) quoddam transtulerit eum Dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris gestum est, qui eius voluntati placuerunt, vt ad paradisum translati, seruentur ad regnum: eorum vero qui non ad integrū potuere explere normam iusticiæ, sed aliquas in carne sua malitiae reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ vero seruantur in bonis letisq; regionibus, vt in resurrectione mortuorum cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserat, æterna hæreditate potiantur. Ipse quoque Irenæus in calce libri quem adversus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cū Dominus in medio vmbra mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter surrexit, et post resurrectionem adsumptus Irenæus est: manifestum est, quia et discipulorum eius, propter quos et hæc operatus est Dominus, abibunt animæ in invisibilē locum, definitū eis à Deo, et ibi usq; ad resurrectionē commorabuntur, sustinentes resurrectionē, post recipientes corpora, et perfectè resurgentēs, hoc est corporaliter, quemadmodum et Dominus surrexit, sic veniet ad conspectum Dei. Nemo est enim discipulus super magistrū: perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim evolans abiit, sed sustinens definitum à Patre resurrectionis suæ tempus, quod et per Ionam manifestum est, post triennium resurgens adsumptus est: sic et nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostræ tempus, praæannūciatum

Lactantius à prophetis, & sic resurgentēs assumi, quotquot Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactatius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus de Diuino premio, inquiens: Nec quisquā putet animas post mortem protinus iudicari. nam omnes in una communī custodia detinentur, donec tēpus adventat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iusticia, hi præmiū immortalitatis accipient: quorum autem peccata et scelerā detecta, nō resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem teebreas, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt

Augustinus.

Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis contineat, sicut quæque digna est requie vel ærumna, pro eo quod

**Ambro-
sius.**

sortita est in carne dū viueret. Ambrosius verò in libro de Bonō mortis ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nūcupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quòd iusti qui præcesserunt, videantur vñq; ad iudicij dicm per plurimum scilicet tēporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicij diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, vt intra eum diem & victi erubescant, & victores palmam adipiscantur victoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo vocat infernum locum, qui non videtur, quem pertinet animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secundo, de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finem vitæ huius, adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspeditur. Adstipulatur illis illud euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud Matthæum, Multi dicent mihi in illa die, Domine, domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecumus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis,

quis

quiā nunquam noui vos. Ex quo sermone constare videtur, eos vsg; in diem illum fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorū fiducia quæ in I E S V nomine dū adhuc viueret, per-
egissent, quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igi-
tur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putat
pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis,
piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitu-
lari. Sic Traianum Cæfarem à diuo Gregorio ab orco libera-
tum, iustificatumq; ad salutem, licet aliqui putent illū nō mul-
ctæ noxa liberatum, sed animadversionis iusticiam in iudicij
dicm prorogatum. Verū Thomas Aquinas probabilius vi-
deri dicit, Traianum diui Gregorij suffragiis revixisse, vimq;
gratuitā consecutū, qua à pœna, scelerūq; nexus fuerit libera-
tus. Et sunt ex thcologis, qui suffragiorum inferiis nec pœnā
tolli, nec multæ detrabi, sed duntaxat dolorum solatia & fo-
menta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli simi-
litudine, qui conspersione aquæ videatur pressu ponderis le-
uari, siue ad facilius ferendū iuuari, quanquam nihil sit ex pon-
dere detractum. Communis tamen thcologorum sententia ne-
gat reis in Ditis ontro, preces & funcibria quicquam suffraga-
ri. Verū hæcomnia cum sint incomprehensibilis obscuri-
tatis, multi in illis ingenium frustra exaceruent. Itaq; acceden-
tes Augustini sententiae, sicut ille in Genesim libro decimo ait, Præclaræ
Augustini
sententia.
Melius est dubitare de occultis, quām litigare de in-
certis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, et illum pau-
pe em in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse nō dubito:
sed quomodo intelligenda illa flamma inferni, ille sinus Abra-
hæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti,
illa stilla refrigerij, vix à mansuetè quærentibus, à contentiose
autem certantibus nunquā invenitur. Sed istis iam omīssis, ad
vleriora properantes, de animarum restitu-
tionibus differemus.

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas evocare se posse putabant. C A P . X L I I .

Ex his que iam dicta sunt patet, quod animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu que corpus suum violenta morte reliquerunt, et adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadavera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciēs, cognitis his mediis, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles vapores, liquores, nidoresq; facile evocari et allici possunt, exhibitis etiam certis artificialibus luminibus, canticis, sonis et huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiā invocamentis et huiusmodi, quæ ex religione sunt, non neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorē. Sic Phytonissa evocasse legitur Samuelem: sic Thessala vates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poetas, et huiusmodi rerū narratores, animas mortuorum non evocari absq; sanguine et cadavere: umbras autem ex illorum funigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, vino, aqua, farina, tanquam aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodum hæc apud Homerū longa instructione Cyrce docet Ulyssem. Arbitrantur autem, hæc non nisi in his locis duntur fieri posse, vbi huiusmodi animæ plurimum versari dignoscuntur, vel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictum eas alliciens, vel propter affectū aliquē in vita quondam impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, vel propter loci aliquius tartareā naturā, i.e. circa purgandis vel puniēndis animis aptū, cuiusmodi loca plurimum experientia visionū, nocturnarumq; incursionū, et consimiliū phantasmatū occasione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmeteria, et loca illa in quibus fieri solet executio criminalis iudicij,

in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, vel ubi occisorum cadavera necdum expiata, nec ritè sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulture corporibus debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicij repellit. Hinc necromantiæ nomen habet, quia in mortuorum cadaveribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliens illos in mortuoru[m] cadavera, per stygia quædam carmina, & infernales invocationes, perq; feralia sacrificia & i. t. piæ immolationes, quales apud Lucanum legimus de Erichthone illa malefica, quæ mortuum evocauit, qui Sexto Pompeio omnē Pharsalici belli eventum prædictit. Erantq; etiā in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidā Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarū quæ vita functæ essent evocatores: & sacrae literæ testātur, Phytonissam quandam mulierem evocatæ se animam Samuelis. Ita enim vero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantiæ species, una necyomantia, erigens cadaver, quæ non fit absq; sanguine: altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ evocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadavera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adhuc illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoque improborum demonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinem proprietatemq; valde familiarem: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accidunt amores, immitunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre vires animarū illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; involutæ, circa exuicias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod

Necromantia
species
dux.

præx & impuræ animæ à corporibus suis violenter auulſe, hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immoretur, & ad cognatum sibi trahantur: facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis, vel partis eiusdem assumptione alientes, tum stygiis invocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium vagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferū, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorū desideria, dæmonesq; superbos, vltores scelerum. Qui autem verè animas suis corporibus

Animā veri
rē corpori
restituere
cupientem,
scire quid
vporteat.

restituere debeat, oportet illum scientē esse, quæ sit animæ natura propria, vnde progrediatur, quātis, et quot gradib. perfectionis referta, qua intelligentia communita, quibus mediis in corpus diffusa, qua harmonia cū ipso fuerit cōpacta, quam affinitatem habeat cum Deo, cum intelligentiis, cū coelis, cum elementis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatū sit corpus. hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorū, quæ non hominum, sed solius Dei est, et quibus ille voluerit communicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reviviscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu vixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam vitæ restituit. Atque hic notandum est, quia accidit aliquando hominibus, vt retrahatur in illis spiritus viuificus, & apparent mortui & nō sentientes: cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori, habeatq; eandem formā, & maneat idem corpus, licet vis viuificanti sc̄ in illud actu non extendat, sed retracta maneat in vniōne cum intellectuali natura, tamen non definit esse: & licet ille homo iam verè mortuus dici posſit, quatenus mors est carentia viuificantis, tamen non foret corpus illud veraciter separatum, potestq; rursum expergeſiri ex reviviscere: & sic multa in his apparent miracula,

miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudeos multa visa sunt: è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, videlicet, Phereum quendam Pamphylium, inter eos qui acie ceciderant, decem dibus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo revixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius viderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proveniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione,
& idolo. C A P . X L I I I .

7

Anima hu-
mana quib.
constat.

Anima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia vna est anima. Ratio, nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi luce-scente Deo, primo videlicet lumine: Prima enim lux in Deo est supereminens omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis vocari, sed lux illa quando infunditur meti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando vero exinde migrat in æthereum animæ vehiculum, efficitur primum corpo-rea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale siue simplex aereumq; siue compositum, in quo efficitur lux manifestè visibilis ad oculum. Hunc lucis progres-sum considerantes Chaldeorum philosophi, stupendam quan-dam narrant mentis nostræ potentiam, videlicet fieri posse, ut mēs ipsa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media usque ad hoc crassū, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circumfundat, reddatq; stellis simile & æquæ

coruscans, tum etiam radiorum suorum copia ac levitate tollat in altum, tanquam stupram eleuatam per flammarum ignis, aliquando statim corpus veluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato Eunucio in India, statim inventus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Danielem. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes & vincula evaserunt, ut de Petro Apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui viderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per invia vadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera vigilantium, & quae vigilantes minimè possent: quorum non est alia ratio in natura, quam fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine est ista virtus, & inest animæ humanæ à radice creationis sua, sed variatur in diversis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia, extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, potest ascendere in cognitione sua, quoque imaginativa virtus sua transcendat, & iungatur cum virtute universalis, quem Alchin-

Sensus n^a-
turæ, æthe-
reus. & ve-
hiculi.
dus Bacon, & Gulielmus Parisiensis, vocant sensum naturæ: Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum vehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam virtus illa ætherea & celestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum verarum, adeò ut illud quod cogitauerit in mente sua, proveniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut posset se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cognitionibus suis, & de voluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spacia, ac si illa sensibus suis à præfente obiecto comprehendenserent: & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sinc tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum virtus imaginativa & cogitativa est fortissima, & per

¶ pervenit ad finem speculationis: et is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem virtutis vniuersalis, sive intelligentiae & apprehensionis spiritualis, quæ est super ipsum: et hæc est virtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur veritatem. Si itaque nunc tanta virtus imaginationis, ut se possit insinuare cui velit, nulla loci neq; temporis intercedente impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quando fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseveraueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, ut ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeò, ut non possent intendere filij Israel illum ob splendorem vultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti vicerit lumine rotas: sic Zoroastm transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendiisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq;, ut solem & lunam hac ratione dicere possumus. Quod quidem fieri posse, factumque fuisse, Auicebron Maurus, atque Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldaeorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumventum, animo sic exarsisse, visumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: id ipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono proflirent: neque ea animi vis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigerasse visus est. Mens autem supra datum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium

corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animae in fato est, supra naturam, quae corporis et animae quadammodo nodus est, sub fato, supra corpus: sic circa coelestium corporum influxibus immutatur, rerumque naturalium et corporalium

Animae ido qualitatibus afficitur. Dico autem animae idolum, potentiam
lum quid.

illam vivificatiuam et restringentem corporis sensum originem,
per quam ipsa anima in hoc corpore vires explicat sentiendi:
sensit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit

Dux in ido in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissi-
mo virtutes.

mæ dominantur virtutes, una videlicet, quæ dicitur phantasia,
sive virtus imaginativa, sive cogitativa, de cuius potentia iam
dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus:
altera virtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiâ di-
ctum est, ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque
per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum
in fato naturam mouet, per mentem verò est supra fatum, in
providentie ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima i-
taque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine re-
pleteur: quandoq; descedit in idolum, ubi coelestium corporum
influentius, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibi-
liumq; passionibus, et occursu distrahitur: quandoque anima
se totam replicat in rationem, vel res alias argumentando
indagans, vel contemplando semetipsam. Possibile enim est,
vt pars rationalis animæ, quem possibilem intellectum vo-
cant Peripatetici, ad hoc perveniat, vt sine conversione ad
phantasmatu liberè discurrat, et operetur. Tantum deniq; est
rationis ipsius imperium, vt quotiescumq; aliquid incurrit, vel
in mentem, vel in idolum, vel in naturam, vel in corpus, nō po-
test transire in animam, nisi ratio sepe ad hoc intendat. Hoc mo-
do in sensibus exterioribus anima nec videre, nec audire, nec
sentire, nec pati se quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id
prius comprehendat: comprehendit autem quando vacat, non
quando

quando in aliud inhiat, sicut palam videmus in his qui obyios
sibi non animadverunt, dum aliud quipiam attentius cogi-
tat. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectio-
nes, neq; sensationes, neq; tam corporis quam animi passiones,
nec quodcunq; sensibile in animam posse agere, vel penetrare,
nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per
ullam forinsecam violentiam potest animus vel affici, vel per-
turbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comproba-
runt. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreonis
Cypriorum tyranni, in saxum concauum coniectus, ferreis
malleis dum cederetur, corporis poenam negligens, aisse fer-
tur: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, Anaxarchū ipsum ni-
hil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille pro-
priis dentibus præscissam in tyranni faciem confundit.

Anaxarchi
constantia.

De gradibus animarum, & earundem interitu
aut immortalitate. C A P . X L I I I .

Mens quia à Deo est, siue à mundo intelligibili, siccirco
immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœ-
lo sue originis beneficio longæua est: idolum verò quia ex ma-
teriæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq; cor-
ruptioni subiicitur. Anima itaq; per mentem suam immorta-
lis, per rationem in æthereo suo vehiculo longæua, sed resolu-
bilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nō ergo immor-
talis est nisi vniatur menti immortali: ita idolum animæ, siue i-
psa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materie
gremio educta est, resoluto corpore vna illo interit, aut in cor-
poris sui resoluti vaporibus non diu superest umbra, nihil par-
ticipans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiae v-
niatur. Quæ igitur menti vnta est anima, hæc dicitur anima
stans & non cadens: verum non omnes homines mentē adepti
sunt, quoniam (ut inquit Hermes) voluit illam Deus pater tan-
quam certamē præmiūm; animarū proponere: quod qui ne-
glexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, ir-

Nō omnes
homines
mentem a-
dipiscuntur.

rationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sor-
tientur interitum, sic ut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interi-
tus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque conditio:
sic ut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant o-
mnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc pu-
tant plerique theologorum, huiusmodi animas nullam manere
immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem re-
surrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem
Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul
cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo
surrecturas. Quicunque verò diuina gratia fulti mentem con-
secuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales
eradunt. ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi,
que in terra sunt, & que in mari, & que in cœlis: & si quid
est præter ea super cœlum, ut ipsum quoque bonum intuean-
tur: quos verò medianam vitam viuere contingit, licet diuinam
intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationa-
lem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad
secreta quædam relegatæ receptacula, vbi sensibilibus viribus
affectæ, ac in quodam actus genere versantes, ex opinione,
& irascibili, & concupisibili virtutibus, aut effusè latantur,
aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augu-
stinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hanc a-
nimam Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldaeorum
sapientes, corpore suo longævè superviuere tradiderunt, ta-
men non protinus immortalem fieri, nisi per transcorpora-
tionem: verùm theologi nostri de his lögè aliter philosophan-
tur. dicunt enim, quod et si animarum omnium communis sit
origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice in-
ter se distinctæ sunt, non solum accidentalibus, sed gradibus
quibusdam intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus
unaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi pro-
prium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Pari-
sienses

sienses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & fortis sum animam bonam, videlicet meliorem quam multi alij. Et secundum hanc animarum inaequalitatem in gradibus suis unaquaque capax est sui muneris, quod suscipit a Deo donum gratuitum, sicut legitur in euangelio: Quia unius dedit quinque talenta, alij duo, alij unum, vnicuique secundum propriam virtutem. & Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euangelistas & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in edificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam invisibiles virtutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda creditæ sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiae, aut dignitatis attingit, alius paulo distat a bestiis, & bestias pascens fit semibestia: alius virtutibus abundans & fortuna diues, alius vel nihil, vel modicum habet, sepe etiam id paululum quod habet auferitur ab eo, & datur habenti. Atque ea est diuina iusticia in distributione donorum, ut corraspondeant virtuti vniuersiisque recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit proportio munierum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præriorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentiis: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem sive naturalem, per communionem ad corpus, & ad haec inferiora, ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excellens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam vocant Magi animam stantem & non cadentem, sua propria virute absq; omni extero administriculo non queat efficere. Forma

Animæ nobilis quadruplicem operationem:

Animæ stancem & non cadentem.

Igitur, totius magice virtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

De vaticinio & furore. C A P. X L V.

Vaticinium est, quo perciti sacerdotes vel alij, et rerum causas cernunt, & futura etiam prævident, quando scilicet à diis, vel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, vocant Platonici superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius vocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas veteres vocauerunt, quos hominum ingredi corpora solitos, & eorum ut vocibus & linguis ad futurorum prædictiones, constanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundem diis competere affirmat, & Ptolemæus astrologus ait, Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur ipsis Petrus apostolus, inquiens: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quod autem futurorum vaticinia, deorum illapsorum propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus quia dij estis vos. Illapsiones vero huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando vacat: vacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium. de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

De prima specie furoris à Musis.

C A P. X L VI.

Furor est illustratio animæ à diis, vel à dæmonibus proveniens, unde Nasonis hoc carmen:

*Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille venit.*

Plato

Futurorum
præscientiā
solis diis cō-
petere.

Tria vaca-
tionis gene-
ra

Plato hunc definit per alienationem & nexum: abstrahit si-
quidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali
homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ propriis
viribus nequit indagare. quando enim animus liber & solu-
tus, relaxatis corporis habenis, velut incustodito carcere, li-
centius egressus, membrorum vincula transgreditur, nullo co-
hibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, o-
mnia comprehendit, & futura prævidet. Sunt autem quatuor Furoris di-
diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scili- uini qua-
cet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus ita- tuor spe-
que furor à Musis procedens, hic animum suscitat atque tem- cies.
perat, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo Furor à Mu-
ad inferiora: sunt autem Musæ sphærarum cœlestium animæ, sis.
secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superio-
rum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ
referens tenet quæ ex vegetabilibus sunt, ut plantas, fructus ar-
borum, radices, & quæ ex materiis durioribus sunt, ut lapi-
des & metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur
quòd lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem:
similiter verbena & herba theangelica vaticinium præstant,
quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus
referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex
diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione com-
ponuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis i-
psum recens palpitanſque vorauerit, diuinationi, & ad re-
rum efficiendarum eventum conferre dicitur. Et narrat Rab-
bi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse a-
nimale γενεια Iedua dictum, humane formæ, cui de umbilici me-
dio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigi-
tur: & quantum longitudo illius funiculi protrabitur, o-
mnia circumuersens deuorat atque consumit, visumque fallens
capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præci-
so, expirat: cuius deinde obibis certa quadam lege ori impo-

sitis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expeti-
tis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæ-
ræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, vapores & odo-
res, & quæ ex his conficiuntur vnguenta & suffumigationes,
de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad
sphæram Solis: hic tenet voces, verba, cantus, & sonos harmo-
nicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex
anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythago-
ras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia
componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem so-
nus fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (te-
ste Aurelio Augustino) solebat seculo arbitratu querula qua-
dam harmonia evocare à corpore in raptum & extasim. de
his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conve-
nit Marti: hic tenet vehementes imaginationes, & animi affe-
ctiones, conceptus & motus, de quibus omnibus supra patet.
Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, de-
liberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his par-
tim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet
præterea sub se admirationes & venerationes, quorum stupe-
re aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, ut subito
omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, so-
li numini, siue Deo alicui, siue dæmoni exposita, supernos di-
uinosque concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deli-
berauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis
& Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gra-
dus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, &
tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contem-
plationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapien-
tiæ cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio que
per enigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quidā
est, ad Iouem perficens, non contemplatio. Octauus gradus re-
ferens cœlum stellatum; hic cœlestium corporum obseruatsu
tum,

Contem-
platio.

lum, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad coelestium normam fabricantur, de quib. si præ dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet non æ sp̄heræ sive ipsi vniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuræ, characteres, & occultas intelligentiarū cœli obseruat influētias, cæteraq; mysteria: quæ quia coelestium numinum et invocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile atticiunt, et velut conformitatis quadam necessitatē impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedat facile detinent. de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & verbis parce, vitæq;
Da requiem, soluens priscas, cedensq; figuræ,
Et remoue à membris, & linteal dura resolute.

Et ibidem alio loco:

Solute ferta pèdes, liquidis & spargite lymphis.
Aqua, manu ramum laurus auferre virenteis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio. CAP. XLVIIIL

Secundus autē furor procedit à Dionysio: hic per expiations exteriores & interiores, & per exorcismata per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorū templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc vitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut conjecturis: sed concitatione quadam animi, ac solo liberoq; motu: sic Bacchus Bœotius, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis vaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram visionē, quandoq; per expressam vocem: sic Socrates à suo dæmonе regebatur, cuius mon-

tis sedulò obtemperabat, cuius vocem auribus saepenumero dū diebat, cui etiam forma dæmonis sepe visa est. Solent enim fa-
tidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese visibiles p̄-
bere & comites: cuius exempla multa sunt in sacris literis, v:

Quot ange-
los antiqui
patres, fami-
liares ha-
buerint. in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia,
Tobia, Daniele, & multis aliis. Sic Adam familiarem consue-
tudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noe, cum Io-
phiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele.
Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriel: Moses, cum Melat-
tron: Helias, cum Malciele: Tobias iunior, cum Raphaële: Da-
uid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cū Ceruele:
Ezechiel, cum Hasmæle: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum
Michaële. Nonnunquam spiritus isti virtute sua animarum &
organicum corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur
& corripiunt, ac anima illius tanquam basti utentes, per cor-
porea instrumenta voces reddunt, sicut hoc in asina Balaam
manifestum est, et in Saul, in quem insiliuit spiritus Domini, &
prophetabat. De ipsis sic ait Apollo in responsis apud Por-
phyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Desfluxit, tacitus purumq; per acra vectus,
Afflatus spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocuam, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture vocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline.

C A P . X L V I I I .

Tertius verò furor ab Apolline procedit, scilicet, mun-
di mente. Hic sacris quibusdam mysteriis, votis, sacri-
ficiis, adorationibus, invocationibus, & sacris quibusdam
artificiis, vel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dij sui
spiritus virtutem infuderunt, animam supra mentem assur-
gere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniungen-
do: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabat:

sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaelem eonsecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate vescebatur, mox propheticō sapientiae spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturae expertem, taliter illuminasse, ut repentina fulgore circumfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœtum sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memorie proditum est, illum diuina quædam natura præeditum ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus cœcitaretur. Legimus quoque in sacris literis cum Saul esset inter prophetas, insiliuisse super eum spiritum Domini, et prophetasse: cumq; à prophetarum cùneò abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis, quos misit Saul, ut caperet David: qui cum vidissent cuncum prophetarum, & Samuelem stantē super eos, factus est spiritus Domini etiam in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sœpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberātia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorantē repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorantem. est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi & illustrandi fidem & purum hominis animum, ut ex ignorantiae tenebris repente ad sapientiae & doctrinarum lumina evehatur: est econverso facultas immundos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiae & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiae restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam avocamento ac delinimento soporari et exterminari ad præsentium obliuionem; ita ut remota corporis memoria, redi-

redigatur in naturam suam diuinam, atq; sic diuino lumine
 lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum præsigire,
 Vates numi tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc susci-
 ne afflati, neminem ti pere virtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum vates Dei ru-
 mine afflantur, nihil timent, nihil verentur. nam per invia va-
 dunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic
 legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonij, & tripô-
 das, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo
 diuīs sacrata, vel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacer-
 dotes vaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iambli-
 chus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplice ra-
 tione Deū suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritum
 & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpet: aut ipsa etiā
 in adytu sedens, super æncam sellam tripodem numini dicata-
 tam, & utrobiq; hoc diuino spiritu acta, vaticinia fundebat:
 tum plurimus ignis ex antro volans, vati vndiq; circumfundit-
 tur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhæ-
 rent, per quam Deo afflata, protinus ad vaticinia erūpit. Sed
 & vates fatidica in Branchis, que in axe consedit, aut virgam
 manu gestat à numine sibi aliquo concessam, vel pedes inter-
 dum lymbumq; vndis proluit, vel ignis vaporem ex vndis hau-
 rit. His omnibus diuino splendore repletur, editaq; plena re-
 rum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione ady-
 tum fuisse Libero sacrū, ex quo vaticinia & oracula reddi so-
 lebant: cuius templi antistites vino affatim epoto res perage-
 bant. Apud Clarios etiam, ubi Clarij Apollinis templum erat,
 quibus diuina effari permisum fuerat, aqua prius assumpta,
 res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiae Patris fonticu-
 lis, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum suc-
 cessibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, vs-
 que ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisq;
 certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius eventus in spe-
 culo se se offcrebat. Erat etiā haud procul ab Epidauro Laco-

nie ciuitate alta palus, que Iunonis aqua vocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis responsa dabantur: prospexit, si vnde injectas placide retinuissent: adversa autem, si velut aspernatae illas reieccissent. Simile etiam Aethæ crateres facti tasse proditum est, in quas injecta numismata, aut victimæ, idem præsigij leti aut tristis, injectorum retentione, vel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus, que quis scire cupiebat, præterquam de morte, & que ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quecumque affumare voluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem dei ciebant: que si recta fuissent, super aquas fluitare videbantur: sin vero falso & dolo malo peierata, statim mergebantur imma petentes: tu exiliis subito ignis, correptu perjurij reum, in cineres exvrebant. Erat quoque in urbe Dodona quercus, que ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua virginem ferens, que lebetem (scilicet peluum) que propè aderat percutebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato verbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. CAP. XLIX.

Quartus autem furor à Venere proveniens, hic feruerunt amore animum in Deum cōvertit, & transmutat, efficitque Deo penitus similem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum. hic enim in naturam Dei transit, qua ipse sit Deus; hic dæmonum genus nouit,

vtpote qui cum iisdem ortū se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partē in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confusus. Anima itaque iam conversa, Deo quoque similis effecta, sic à Deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in Deum sic conversa, et supra intellectualē sphærā sublimata, præter hoc quod integrā sua virtute vaticinijs ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quam ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cœlum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit, quæ vis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, vel ipsa experientia notissimum est) sic etiam Deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi virtute agere non potest: imago autem Dei homo est, saltem qui iam Venereo furore Deo similis effectus, sola viuit mente, atque capit toto pectore iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen Dei, & ad imaginem verbi causæ causarum primi exemplaris creata, substâlia Dei, sigillōq; figurata, cuius character est verbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talē hominē ait esse, vel cœlicolis præstantiorem, vel saltem æquali sorte potiri.

De raptu & extasi, & vaticiniis quæ iis qui morbo co-
 mitiali & syncopi corripiuntur, & quæ ago-
 nizantibus contingunt. CAP. L.

Raptus quid.
Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à Deo proveniens, per quem Deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad superiora. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum

Amor cur
excus.

Miraculū.

Anima ho-
mīnis.

imum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus vehemen-
tioribus suis agitationibus, ipsum à sensibilibus corporeq; se-
vocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoque quod nonnun-
quam corpus ipsum vel effugiat, & quasi dissolui videatur,
quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Ca-
lamensi (cuius suprà meminimus) lacerbat, inquit, similimus
mortuo, sine anhelitu: & cum voreretur & secaretur, non sen-
tiebat. Tantum igitur est animæ imperium, quando scilicet
suam naturā fuerit adsecuta, nec sensuum illecebris grauata,
ut virtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens,
sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus volitans
ad supercœlestem cohabitationem, ubi iam Deo quam pro-
xima & quam similima, diuinorum effecta receptaculum, di-
uino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: A-
scendendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, vn-
de tibi missa est anima, plurimam induita mentem. Et Tris-
megistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisq; dæ-
monum longè abesse. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo
corpus in ætherem liberum transferis, eris immortalis Deus.
Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem,
Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastrem, raptu fo-
litos sevocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam.
Legimus etiam apud Herodotum fuisse in Proconneso philo-
sophum mirificæ scientiæ, Atheū nomine, eiusq; anima quan-
doq; corpus exire, ac post visa longinqua spacia, rursus in cor-
pus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse anima
Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore vagari solitam,
multa quoq; ac vera è longinquu nuciare. Et sunt adhuc in huc
die apud Noruegios et Pilappios perplures, qui se in totu tri-
duu sevocat à corpore reversiq; multa à longinquis renunciat:
atque illos interea custodire oportet, ne quod viuum animal
illos supergrediatur contingatq; alias ferunt in corpus suum
non reverti. Sciendum ergo, quod iuxta Aegyptiorum do-

Anima à cōtrinam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore so corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehēt. omne locū & tempū p̄sūl cōpre- hendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, usquequaq; diffunditur, neque deficit. nam ubique est, & semper.

& Cicerō in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinitat, nisi cū ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore, aut parum. Cum igitur pervenerit ad illū statum, qui est supremus gradus contemplatiæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines particeps fieri in hac vita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis saepissime sicut in raptu vaticinia proveniunt, quo quidem vaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quam plures excelluisse. Et sunt quædam vaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, videlicet quæ ex passionis aliquius excessu, ut amore nimio vel tristitia, vel inter crebra spiria, aut imo mortis agone futura pronunciant, sicut apud Statium de matre Achillis:

— Nec vana parentum

Expatuit vitreo sub gurgite remos,
Inest enim animis nostris quædam vis perspicua, & capax rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti vicinis, & senecta debilitatis, non unquam aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata vinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est vicina, revelationes facile percipit, quæ agoniis suis permixta, sibi tunc offeruntur. Vnde

Ambrosius

Ambroſtus libro de Fide resurrectionis ait: Anima noſtra cor-
poreum iſtud euadere geſtit ergastulum, quæ moṭu aereo libe-
ra neſcit quò vadat, aut vnde veniat. Scimus tamen quòd cor-
pori ſuperviuat, & ea iam de poſiſis proprij ſenſuſ repagulis
expedita, libero cernat obtutu, quæ antè ſita in corpore nō vi-
debat: quod exēplo dormiētiū poſſumus eſtimare, quorū ani-
mi velut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigūt et renū-
ciant corpori rerum abſentium, vel etiam cœleſtium viſiones.

De ſomnio prophetico. CAP. LI.

Somnium dica nunc, quod ex ſpiritu phantasticō & in-
tellectu inuicem vnitis, aut per illustrationem intellectus
agentis ſupra animam noſtrā, aut per meram reuelationem
numiniſ alicuius, purgata atque tranquilla mente procedit: ab
hoc enim anima noſtra vera recipit oracula, affatimque nobis
vaticinia pŕefat: nam in ſomniis & interrogare videmur,
discere, & legere, & invenire: multa quoq; dubia, multa con-
ſilia, multa incognita inopinatāq;: neq; vñquām tētata animis
noſtris, nobis in ſomniis patefiunt, apparetq; imagines igno-
torum locorum & ſimulacra hominum tam viuentium quam
mortuorum: portentunturque futura quæ nondum provenie-
runt, & reuelantur proveniſſe vſpiam, que nulla adhuc ſcien-
tia fama innotuerunt. & hæc ſomnia nulla egent alia inter-
pretandi arte, ſicut illa de quibus in primo libro locuti fu-
mus, quæ diuinationis ſunt, non pŕefcientiæ: contingitque
eos qui viderunt, vt plurimum non intelligere: quia (vt in-
quit Abdala Arabs) ſicut videre ſomnia, eft à fortitudine i-
maginatiōis: ita intelligere ea, eft à fortitudine intelle-
ctus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commer-
cio ſopitus eft, aut ſpiritus imaginatiuſ ſiue phantasticus tam
hebes ac impolitus eft, vt ſuperni intellectus ſpecies influentes
que imagines nequeat excipere, exceptaſq; retinere hic ad ſo-
mniōrum vaticinia planè inutilis eft. Oportet ergo volentem ve-
ra recipere ſomnia ſpiritum phantasticū purum, incōcūſſum,

Somnia vi-
dere, & ea
intelligere,
vnde con-
tingata.

imperturbatūq; seruare, atq; ita componere, vt dignus efficiatur cui mens atque intellectus præsideat, atq; innotescat: talis nanque spiritus vaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus vndique manantium (vt inquit Synesius) speculum est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potive grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obſtrepentibus libidinis, aut iracundie vitiis, castè cubitum eentes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione foluta, per somnum iam liberata, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, ex fulgentes, à mentibus diuinis, in se fuscipit radios & effigies, atque tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus vulgaris indagatione, rationisq; discursu longè quidem certius, clarius efficaciusque contuetur, instrumentibus diuinis potestatibus in uitatam ad coetum illorum anima nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc vigilanti deerit propitia diuitias, que illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per victum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc virtutis admodum præparato, vt eiusmodi ratione diuinus evadat atque sciens: quicunq; verò contrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretāq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscretēque iudicat: sic etiam quando crapula vinoq; repleti sumus, tunc spiritus nostris noxiis vaporibus oppressus (sic ut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit: quam ob causam Amphiarus vates (vt legimus apud Philostratum) volentem recipere oracula, iuſſit integrum diem à cibo, à vino autem triduo abſtinere: quia non posset recte vaticinari anima, niſi eſſet vino cibōq; liberata, sobriis enim animis, ac religiosis, diuinōq; cultui vacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Nuncic futurorum vaticinator maxime,

Accedit

Accedis ad animas somni quiete demulctas:
 Easq; compellans fuscitas mentem,
 Sententias numinū beatorum eis per somnium subinseris,
 Silens silentibus animis ventura pronuncians,
 His inquā animis, quorū mēs diuino cultu rectissimē vtitur.

Hinc apud veteres moris erat, vt qui respōsa accepturi essent,
 prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis,
 peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, vel saltem suario
 immolationum velleribus, religiosius incubaret. cuius quidem
 ritus mechinit Vergilius in his versibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
 Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
 Pelli bus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo pōst canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
 Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
 Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
 Velleribus. —

Et qui Lacedæmoniis præerat (quod ait Cicero) in Pasiphæs
 phano somniandi causa recubare solebant: idem fieri in tem-
 ple Aesculapij, à quo vera immitti somnia putabantur: & Ca-
 labri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius se-
 pulchrum in agninis pelli bus obdormiscebant. sic nanque in so-
 mniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiaris-
 simum autem tempus somniorum est nox, quando sensus va-
 gis obiectis & erroribus meridianis vanisq; affectibus libera-
 ti, nec metus pulsat animum, nec vacillat cogitatus, & pacati-
 sima mens diuinitati perseveranter inhæreat. Sunt autem (vt
 ait Rabbi Iohenan in libro Senatorum) somniorum verorum
 quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium &
 vigiliam fit: secundum, quod quis viderit de altero: tertium,
 cuius interpretatio visione nocturna ipsi somniatori ostendit-
 ur: quartum, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta

Somniorū
tempus nox
est.

Somniorū
verorum ge-
nera qua-
tuor.

illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquiēs: Quòd autem vidi secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quae secum quisq; revolut, & mente agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua posset distinguere & discerner similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de Deo, & de angelis. illud præterea sciendum, vix aliquod, aut nullum somnium esse absq; re aliqua mani, sicut nullum frumenti granum absque paleis: quod etiam ipius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi vult insomnium hoc quod vidi? num ego & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extinta postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam Rabbi Iohenam in libro prænominate, cui accedēs Rabbi Leui, omne somnium propheticum non pluris quam ad usq; duos & viginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis sue decimo septimo somniauit, quod postea ætatis sue tricesimono prodiit in actum. Volens itaque nunc diuino somnio. uina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro rum suscep- à vaporibus, animo à perturbationibus libero, eōq; die abstineat à coena, nec bibat quod inebriare posset: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obvinctis digitis somniorū annulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacrāq; charta, invocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat. sic enim verissima & indubia videbit somnia cum vera intellectus illuminatione. Qui cunque igitur ea quae in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

De sortibus & notaminibus certam oracula-
culorum vim possidentibus.

C A P . L I I .

SVNT ETIAM FORTES QUÆDAM DIUINAM ORACULORUM POSSIDENTES VIRTUTEM, AC TANQUAM DIUINI JUDICIJ INDICES, ANTEA MULTA PRECE & OBSCERATIONE ILLORUM QUI HOC EXQUIRUNT PETITÆ, ALIQUANDO ETIAM A DEO IPSO FIERI PRÆCEPTÆ, QUEMADMODUM IN LEUITICO LEGITUR, DE HIRCO OFFERENDO DOMINO, & DE CAPRO EMISSARIO: & IN NUMERO RUM LIBRO, DE VIRGIS TRIBUUM ISRAEL. IAM VERO & MOSES & IOSUE, MISSIS SORTIBUS IN CONSPECTU DOMINI DIVISERUNT TERRAS, & HEREDITATES TRIBUBUS ISRAEL SECUNDUM PRÆSCRIPTUM DEI APOSTOLI CHRISTI PRÆMISSIS PRECIBUS PER SORTEM ELEGERUNT MATHIAM IN LOCUM PRODITORIS IUDÆ. IONAS PROPHETA CUM FUGIENS A FACIE DOMINI NAUIGARET THARSUM, SUB OVA TEMPESTATE NAVIA PER SORTEM INVENERUNT ILLUM CAUSAM PERICULI, PROIECTUMQ; IN MARE CESSIONE TEMPESTATEM. NARRAT CÆSAR DE M. VALERIO PROCILLO CAPTO AB HOSTIBUS, TER SORTIBUS CONSULTUM, VTRUM IGNE STATIM NECANDUS ESSET, AN IN ALIUD TEMPUS REFERUANDUS, SORTIUM BENEFICIO EVASISSE INCOLUMEN. ERAT QUONDAM APUD BURAM ACHAIÆ OPPIDUM HERCULIS ORACULUM, EX TA LIS & ABACO CONSTITUTUM, VBI CONSULTURUS DE RE QUAPIAM, POST PERACTAS DEO PRECES, TALOS QUATUOR IACIEBAT, QVORUM SITUM ATQUE FIGURAS OBSERVANS VATES; QUID VENTURUM ESSET, IN ABACO SCRIPTUM COMPERIEBAT: ERANT AUTEM TALI OMNES EX HOSTIARUM OSSIBUS CONFECTI. ILLUD VERO SCIENDUM, VETUSTOS PATRES NON SOLITOS QUALIBET LEUI DE CAUSA MITTERE SORTEM, SED AUT NECESSITATE, AUT GRANDI UTILITATE YRGENTE, NEC NISI CUM MAGNA RELIGIONE, REVERENTIA, EXPIATIONIBUS, IEIUNIIS, MUNDITIA, PRECIBUS, INVOCATIONIBUS, VOTIS, SACRIFICIIS CONSECRATIONIBUS, CÆTERISQ; ADHIBITIS RELIGIONUM SACRIS MYSTERIIS. SOLENTE ENIM SACRA IPSA OPERIBUS NOSTRIS RITE PRÆMISSA, UT MAXIME DIUINAM PROVOCARE VOLUNTATEM AC BENEVOLENTIAM, DIUINORUMQ; SPIRITUUM PRESENTIAM, QVORUM DISPENSATIONE FORTE DIRECTA, REI QUÆSITA VERAM SUSCIA-

Non temes
re sortiebā
tur antiquis
patres.

Dispositio
eius qui
per sortes
vult opera-
ri.

pimus sententiam. Oportet ergo quæcunque per sortes ope-
rantem, accedere animo bene dispositio, non perturbato, non
distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac con-
stanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea er-
ga Deum & cælestia puritate, castitate sanctimoniu pollen-
tem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus invocare,
ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congregiantur, diuinaque
voluntas innotescat: sic nanque si fueris dispositus, virtute for-
tium maxima secreta tibi patefiet, erisque vates veridicus, præ-
teriorum, præsentium & futurorum, de quibus fueris requi-
sus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in omnium
& notaminum auguriis obseruandum est, quando videlicet
cum formidine, tamē firma cum expectatione notamina quæ-
dam vaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postula-
mus, sicut vernaculus Abrabæ Eleazar, et Gedcon iudex in Is-
raël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achæiæ ciuitate
medio foro Mercurij simulacrum, vbi omen accepturus, suffi-
to thure, & accensis lucernis, quæ ante astabant, oblatoque pa-
trio numismate in simulaci dexteram, tum quocunque per-
cunctari voluisse, in simulaci aurem insuurrabat, moxque am-
babus manibus obturatis auribus suis, ocyus à foro discedebat:
cuius limites egressus, illico apertis auribus quam primam vo-
cem excepisset, sibi pro rato omne, & tanquam dato oraculo
obseruabat: Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tan-
quam à casu, vel à fortuito eventu sint) nihil rationis habere
videantur: tamen à Deo & sublimioribus virtutibus certis ra-
tionibus disponuntur, neque cadunt præter intentionem eas
moderantis. Nónne in electione Saul in Israël, sors in illum ca-
su & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à Do-
mino statutus fuit rex, & vncus à Samuele propheta: et qui
statuerat illum regem Deus, dispositus & sortes, ut id-
derent super illum. Atque de his ha-
stenus satis.

Quo-

Quomodo se disponere debeat volens susci-
pere oracula. C A P . L I I I .

Qvicunque ad supremum animæ statum accedere cu-
piens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eum
castè sancteque dispositum, purum mundumque accedere, ita ut
nullius sordis impetigine anima eius inquietur, nullasque pec-
catorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitque ani-
mum penitus segregare et purgare, quatenus naturæ permit-
tat neceſitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia et eiusmo-
di passionibus, omnique irrationali conditione, quæ sequitur
eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo et disponen-
do quæ ad mentis pertinent tranquillitatem sic enim verio-
ra efficacioraque accipiet responſa. Quibus vero purgetur a-
nimus, et in diuinam suam restituatur puritatem, à religione
nobis sapientiaque est perdiscendum. neque enim sine religio-
ne sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapien-
tia enim (inquit Solomon) lignum vitae est his, qui apprehen-
derint eam. et Lucretius ait, eam esse inuentum Dei, seu spi-
raculum Dei, ubi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus inclyte Memmi,
Qui princeps vite rationem invenit eam, quæ
Nanc appellatur sapientia, quique per artem
Fluctibus è tantis vitam tantisque tenebris
In tam tranquilla et tam clara luce locauit.

Intelligit quoque eam esse illustrationem diuinam, unde Demo-
critus nullos viros sapientes arbitratur, præter illos qui fu-
rore quodam diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille
Cretensis, quem ferunt à Ioue cuncta didicisse, cum esset ei in
Ida monte frequens cum Deo conversatio: sic etiam Melesago
ram Eleusinum Athenienses ferunt à nymphis edoctum: sic et
Hesiodum cum esset pecudum pastor in Bœotia, gregem iuxta
quendam Helicona montem egisset, legimus à Musis condo-
natum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poesim repente

adeptum esse: quæ quidem & huiusmodi in momento adsequi, pro certo non est humani animi, sed diuinitus inspirati, vide- licet cui inest Deus omnia operans. ipse namq; Deus in animas sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices con- stituit potentes in opere & sermone, sicut afferunt Plato &

Memo. Dei Mercurius, atque ipse etiam Xystus Pythagoricus, afferen- templum.

templum. eiusmodi hominem Dei templum, Deum autem hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominem vocans templum Dei: & alibi de seipso inquit, Omnia possum in eo qui me co- fortat Deus. ipse enim est virtus nostra, sine quo (ut ipsem et perhibet) nihil possumus. quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam esse virtutem, siue naturalem, siue moralem, nisi per Deum: et in secretis suis astruit, intellectum bonum & sanum posse in naturæ secreta, dummodo ad sit diuinæ virtutis influentia, alias nequaquam. Hanc autem influen- tiam tunc solum suscipimus, quando nos absoluimus ab impe- dimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupatio- nibus, & ab omni externa agitatione. neque enim potest lip- pus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec ca-

Pedetim pere poterit diuina, qui purgationem animi ignorarit. Opor- ad animi pu- tet autem pedetentim & velut per gradus quosdam ad hanc ritatem per- veniendū.

animi puritatem pervenire. neque enim unusquisq; de novo iis mysteriis initiatus, statim lucida omnia comprehendit, sed as- suefaciens paulatim est animus, quo usque in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceatur. Anima itaque humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab omni varietate soluta, libero motu foras emicat, sursum a- scendit, diuina capit, etiam seipsam erudit, quando forte alio- de erudiri videtur. neq; enim commemoratione neque demoni- stratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem suam, quæ animæ caput & auriga est, suapte natu- ra angelos imitata, non successione, non tempore, sed subi- taneo momento quod cupit asequitur. David enim literas no-

didicit,

didicit, & ex pastore effectus est vates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omnium superum & inferum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, ceteriq; prophetæ & apostoli eruditissimi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythagoreorum & Platonico-rum sententia est) per viam purgatoriam absque alio studio, vel investigatione, per solam modicam, & facilimam collationem, & adventitiam, super iam desuper habita intelligibilia, perfecta omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc devenire, ut omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per poenitentiam, per eleemosynam: tum etiam conferunt ad idem sacra quedam instituta, ut hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, vulgo quidem occulta, ut sanitati restituta, veritate firmata, & diuinis praefidiliis munita, non timeat suborientes concussions.

David, So-
lomon, cæ-
terique, et
prophetæ,
et apostoli,
subito edo-
cti.

Animus
quomodo
expiandus.

De munditia, & quomodo obseruanda.

CAP. L I I I .

Munditiam igitur in primis oportebit seruare, in vita, in operibus, in affectibus, sordesque omnes & animi perturbationes, & quæcunque sensum, ac spiritum offendunt, expellere: & quæ insunt homini dissimilia coelo, non solum si animo & spiritu, verum etiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis namq; munditia exterior animi puritate haud parum creditur adiuuare. Hanc ob causam pilosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumine vel balneo, vestibus induebatur albis, atq; lineis. nā lanā prophani vestitiū arbitrabantur, tan quā beluinæ sordis excrementū pecori detractū: cubile purū, & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo solebat Bragmanni Indoru sapientes, infote q Dirce appellatur in Boeotia,

Lana vesti-
tus propheta-
nus.

Bragmano-
rum habi-
tus et ge-
stus.

exutis vestib. lauari, oblio prius capite guttis electreis, & doribus ei rei aptis: deinde postquam pro ritu satis mundi erant, ex eundem circiter meridiem, vestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestates manibus. Si mili riodo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quam sacrorum penetralia ingredi: vtebantur etiam linceis vestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoque eiusdem ablutionis ritum apud Hesiодum in Operum atque Dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere vina
Ilotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire volunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus vbi fluumum manibus non lotis obiuit,
Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:
Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephias, donec me flumine viuo
Abluero. —

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi es-
sent, corpus ablutione purgare: quando verò diis inferis li-
tandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium
Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet flauiali spagere lympha.

Et alibi, vbi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ
adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua. —

Nec non vbi Mifenum sepeliendum narrat, canit:
Idem ter socios pura circumulit vnda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia

Nunditia enim comparata homo cœlestis atq; spiritualis evadit, & ad Dei contuitum vniōnemq; sic disponitur, dum mūndo corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus mūnditiā amplexitur, in visceribus, in cute, in vestibus, in vteſilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aerem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos Dei ministros dæmonesq; bonos allicit, & convertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & malidæmones, veluti bonorum simiae, vel vt adorentur & decipiāt, huiusmodi munditiā exquirunt: ideoq; in primis obseruandum est, vt habeatur animus mundus, & cor purum, atq; tunc immundæ potestates nequicunt ascendere.

De abstinentia & ieuniis, & castitate, ſolitudine, & ahimi tranquillitate atq; ascensu. C A P . L V .

Abſtinentia quoque ſuos paſſim obſtruatores contraria, & malos dæmones familiariter munit atque tutetur, & quaſi templum Dei incontaminatum reddit animum, mentemque Deo coniungit: nihil etiam ad ſanitatem complexionis que temperantiam inclius, quam ſuperflua minime congregare, modumque neceſſarij vietus non excedere. neque enim nutrimentum natura valentius adſumendum eſt, ſed quo potius natura fit valentior, ſicuti de Chriſto aſſerunt nonnulli, quod ea meta cibum ſumebat, vt non generaret ſuperfluum quartæ digeſtionis. Multi quoque alij parcitate cibi, ſimul & ſanitate & agilitate corporis gauiſſi ſunt, vt Moſes & Helias, qui vſque ad quadragesimum diem ieuniū protraxerunt. Vnde ille ſplendebat facie, & iſte subuectus corpus ſuum veluti ſpiritum facile ducebat ad nutum. Nam aſſerunt magi & philoſophi, ſpiritum noſtum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutri, ſed ſpongiarū more, per totum corpus vndiq; alimētum

suum haurire, videlicet ex vaporibus tenuissimis corpus unde
dique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc cupiunt ha-
bere purum et potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq;
hoc crassum ieuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt,
ne eius pondere aut crassescat spiritus, aut suffocetur, tum lo-
tionibus, et fricationibus, et exercitiis, et amictu corpus i-
psum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus et suf-
fitibus corroborant, et ad puram tenuemq; sinceritatem per-
ducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atque
abstinentes, quemadmodum philosophi Pythagorici, mesam
sacram atque sobriam seruantes, vitam in omni temperantia
protrahebant. Temperantia enim vitae complexionisque,
quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tu-
multum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam,
efficit ut anima nostra sepiissime somnians, nonnunquam e-
tiam vigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. In-
super Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter mode-
retur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpe-
tuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam vitam pollicen-
tur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium,
nisi abstinentes a vino, et carnibus, et vitiis: dicentes, nem-
inem posse Deum intelligere, nisi qui illum diuina conversa-
tione emularetur: quod etiam inferiores Indos apud Philo-

A quib. po-
tissimum ho-
mini absti-
nendum.
stratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab
omnibus quæcunque animum spiritumq; inficiunt, a cupiditi-
bus et invidentiæ, quæ iniusticie famulæ sunt (ut inquit
Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: i-
tem ab ocio et luxuria. anima enim torpore et libidine suf-
focata, cœlesti aliiquid prævidere non potest. Quapropter
sacerdotes Atheniensium, qui Græce Hierophantæ appellantur
(ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq;
rebus incuberet, cōsueuerunt sorbitioni cicutæ seipso castra-
re. Castitas præterea mentis Deo devote, ipsa animam nostrâ
(vt

(ut docet Orpheus Museum in omnium Deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit Dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & varietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lœdunt animum, ac iudicium rationis pervertunt: sicut palam videmus in philocaptis, invidis & ambitionis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis questionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius verò furores appellat, vel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoque videtur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico, Stultorum in- Ecclesias. 10 finitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensituum, nam passiones rationales et mentales, sapienti cōcedunt. Sic sentire videtur etiā Boethius ubi canit, passiones aliquas abiiciendas in inquisitione veritatis, his versibus:

Tu quoq; si vis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adfīt,
Cernere verum,	Spemq; fugato.
Tramite recto	Nubila mens est,
Carpere callem:	Vinctaq; frenis,
Gaudia pelle,	Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & avertere, ut veritatem simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur affecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus vacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitat efficere. Sic Moses Hebreorum legislator, et maximus prophetarum, ac omni Chaldeorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum se se à sen-

Si us abstrahere vellet, in vastas Aethiopie solitudines con-
cessit, ubi cunctis humanis negotiis praetermissis, ad solam di-
uinorum rerum contemplationem animum mentemq; cōver-
tit, n̄ quo sic omnipotenti Dco placuit, ut illum facie ad fa-
cien ridere & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum
illorum si penda potentia, quae sacre literae de illo testificari
conspiciuntur. Sic Zoroastes Magus pater ac princeps, om-
nium rerum naturalium diuinarumq; scientiam, viginti anno-
rum solitudine dicitur asseditus, ubi de omni diuinandi atque
vaticinandi arte plus conscripsit, ac fecit. Similia operata
esse Orpheū in Thraciae desertis, scripta eius ad Museum de-
clarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quo-
dam somno fuisse eruditum. nam annis quinquaginta dormi-
uisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; simili-
ter decem annis latuisse fertur: atque Heraclitus & Democri-
tus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis
enim animalē vitam relinquimus, & humanam, tanto magis
viuum angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem
sortem restutti, in omnia possimus, omnib. dominantes. Qua
liter autem animus noster segregandus sit à vita animali, et ab
omni multitudine, atq; erigendus, quoq; ascendat ad ipsum
vnus, bonum, verum pulchru, per singulos tam cognobilium

Homini quam cognitionum gradus, docet Proclus in commentariis su-
is potissimum fugie-
rum, ostendens quomodo in primis fugienda sensi-
bilia, ut ad essentiam incorporeā nos trāferamus: ubi anima-
rum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas,
habitudines proportionesq; varias, & vincula multa, varie-
tatemq; virium multiformem superare oportet, & ad intelle-
ctum, & intelligibilia regna contendere: & quanto interval-
lo hec sūt animis meliora, contemplari: porro ipsam etiam
intellectualem multitudinem licet vnitam, & individuam re-
linquere, atq; ad superintellectualēm esse entalemq; vnitatē ab
omni multitudine absolutā, ipsiusq; boni, et veri fontem per-
venire.

venire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distractentem atque fallentem, ut veritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudine affectuum & sensuum, imaginationum, opinionum, quae tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendumq; ad scientias: in quibus licet varia multitudo sit, contrarietatem tamē habet nullam. omnes enim sibi invicem conexæ, & subalternatim una alteri ministrat atque inseruit, usque ad unam ab omnibus presuppositam, & nullam ultius supponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus purus. Itaque depositis omni compositione, divisione; multiformiq; discursu, ad intellectualem vitam simplificemq; intuitum ascendentes, intelligibilem essentiam præceptionibus individuis & simplicibus specu'antes, ut ipsam sumam animæ existentiam, per quam unum sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atque sic primum unum, à quo omnibus ineſt unio, per ipsum unum, tanquam essentiæ nostræ florem attingamus: quod tūc demum assequimur, quando omnem multitudinem fugientes, in ipsam unitatem nostram consurgimus, unumq; efficiimur, & uniformiter agimus.

De pœnitentia & cleemosyna. C A P . L V I .

Maxima autem purgationum pars est, voluntaria pœnitentia delictorum. nam (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitit peccasse, penè est innocens. Hac enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delectamentis opponit, stupidamq; expurgat ex anima læticiam, tribuitque vim quandam peculiarem ad supra reducentem. Est itaque pœnitentia non modò mortificatio vitiorum, sed & animæ spiritale martyrium, quæ gladio spiritus ex omni parte condit: gladius autem spiritus, est verbum Dei. Unde inquit Hieremias propheta, & etiam Paulus ad Ephesios scribens,

Potior purgationum pars que sit

Pœnitentia quid.

Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psal-
mista canit, Gladius in labiis ipsorum. Ideo exponendae sunt
cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ excunt
de corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta
verbum Dei ea iudicet, & secundum potestatem illi cōcessam
à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatque
in bonum. neque verò ullum in religione abolendis piaculis
pœnitentia reperitur valentius sacramentum. hinc dīj ipst
(teste Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptāq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituisse vident.

**Eleemosy-
næ laus.** Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa videlicet ele-
mosyna: de qua parum, aut nihil me legisse memini apud phi-
losophos: sed docuit nos illam summa veritas, inquiens: Date
eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. & apud Ecclesi-
sticum legitur: Sicvt aqua extinguit ignem, sic eleemosyna ex-
tinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, ut ele-
mosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad
Tobiam: Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est
quæ purgat peccata, & facit invenire vitam æternam. Hinc
Christus ad patrē orare iussit, Dimitte sicvt dimittimus, et da
sicvt damus. de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & vita
æternā possidebitis. Idem iudicaturus viuos & mortuos, præ
ceteris improperebat damnatis, neglectas eleemosynas, & mi-
sericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis
mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de paupe-
ribus locutus, inquit: Quod vni illorum feceritis, mihi fecistis.
Quod mihi etiam sensisse videtur Homerus, vbi introducit iu-
uenem ad Antinoum procum in hæc verba dicetem: Antinoe
non quidem pulchrè cecidisti miserum mendicum, perdet te, si
vsquam Deus supracœlestis est. nam & dīj alienis hospitibus
assimilati, in vniuersum exeuntes, ciuitates evertunt, hominū
iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiatio-
nem conducunt. C A P. L V I I .

Creditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extrâ ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ vel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam invunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quam etiam naturaliter hanc vim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones: ouum quoque similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. unde Ouidius:

Et veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;

Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumen: aqua vero marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphylon, qua propter ob puritatem suam sacerdotes anti qui vtebantur ea in purificationibus. Similiter et ramis oliuarum: haec enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferat oliuam a meretrice plantata, vel in fructuosa manere, vel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrra, verbena valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum dæmones malos, quam maleficia, ubique cuncti fuerint: similiter penæ vaporæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem, & vix credibile, nisi illud narraret grauis, & non contemnedus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macherunt Iudeæ oppidum sic nūcupata, hanc ait colore flāmeo, noctu splendorē emittere, capti tamen admodum difficile, ut ca-

Miradore
dice Bas.
ras.

ptantis manus fallat, oculosque refugiat, neq; prius confusat, quam menstruatae mulieris lotio fuerit confusa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo evellitur, quippe extrahentem presentanca mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa sacrificantes, radicem laqueo vinclam cani alligant, ac repente discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extabit, et veluti domini persoluens vices, illico commoritur, nulloque postmodum periculo radix illa a quovis tractari potest: cuius vis in expiationibus praestantissima, ut etiam eos qui a spiritibus vexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substancialias agere, fugando, vel alliciendo, vel mitigando, vel incitando, Ignis in Sicilia. non secus arbitrantur, atque ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Gulielmo Parisiensi) corpora non laedens, animas intollerabiliter cruciat propinquantium. Ceterum de his partim superius tractatum est.

De adorationibus & votis.

C A P . L V I I I .

Adorationes quidem, et vota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum investigandum: et qui principaliter diuinam provocant voluntatem, atque sacram indissolubilemque ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas verbis veris et sacris, sensu et mente proferimus, magiam vim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum et responsum, per radium diuinum: quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeo occulte, ut vix pauci percipiant. Percepit autem sepiissime rex ille, et propheta David, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaque diutissime continuata, et sepiissime frequentata, perficit intellectum, et animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, anorem diuinum accendens, spem fidemque, et mores sacros inferens,

inserens, animam ab omni contrario & adverso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter evenirent.

Hinc canit Ouidius:

Electitur iratus voce rogante Deus.

Sæpe Iouem vidi, cum vellet mittere sœud.

Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Revertitur autem homo ad Deum per orationes: quò perveniens (inquit Plato in Phædro) sif sit equos, & cubiculum symposij intrat, ubi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Idcirco Homo ad Deum quo modo revertatur.

qui virtutem aliquam possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebrò ad eum qui in se omnem continent virtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, quæq; voce mentis inclamans, verbis intellectualis mundi veneratur præfules Deos. Votum autem est ardens affectus casti animi Deo deditus, qui vouendo, quod bonū videtur, exoptat: hic affectus (vt testantur Lamblichus & Proclus) ita anima Deo coniungit, vt una aliquādo Dei atq; animi operatio fiat: Dei videlicet, tanquam artificis, animi verò tanquam instrumenti diuini: hinc per vota nonnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq;, & apud omnes nationes sapiētissimos viros, Indorum Bragmanas, Persarū magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldæorū theologos, qui festa deorum, & abdita mysteria sanxere, diuinis votis ac orationibus potissimum incubuisse, ac miranda multa effecisse. Ad voti autem & ad orationis perfectionem (neq; enim sine adoratione votum, nec sine voto vsquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur: primò videlicet, notio eius quod adorandum, & cui vouchendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendum. Sicut enim multipli Dei cooperatores & instrumēta, videlicet cœli, stellæ, administratorij spiritus, cœlestesque animæ ac heroes, quos veluti

Advoti per
fectionem
duo requi-
runtur.

Ianitores, interpretes, administratores, mediatores primū implorare oportet eum qui pergit ad archetypum Deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cætera numina tanquam aditus sunt ad ipsum Deum. Scias itaq; adorationes ac vota ad solum unum Deum, summū patrem, deorum omnium regem ac Dominū, pura ac pia mente principaliter facienda esse: quādo verò ad inferiores Deos processerint, nisi subdelegate sint à summo patre administrationis minimè sit intentio. Itaq; adorationibus ac votis, quando ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando verò ad supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minimè debere: quod etiā Hermes & Plato fieri vetant. Vnde Hermes ad Tatium: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum Deum ores, velle thus, & similia accédere: aliena enim hæc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate. nihil enim materiale inveniri potest, quod immateriali Deo non sit obscenum: iccirco neq; oratio ei, quæ voce proferatur, convenit: sed nec interior oratio, si animus vicio contaminetur. Secundò autem requiritur assimilatio quædam virtutis nostræ ad vitam diuinam, puritate, castitate, sanctimoniac proficisciens, cum eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summè diuinam captamus benevolentiam, diuinæq; subiucimur largitioni. nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est Deos precibus nostris minimè adesse: vnde inquit diuinus Plato, Deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à Deo petamus, quod velle nos indecorum est. hoc enim solo plurimos videmus orationibus ac voto frustrari, quia nec ipsi religiosè dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorum sunt de his, quæ sunt Deo beneplacita nec sciunt discernere, quo ordine adorandū sit, & per quos mediatores ipse Deus sit adiudicatus: quorū ignorātia, orationes ac preces nostras sepiissimè ad nihilū redigit, & vota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumque generibus, & modis. C A P . L I X .

Sacrificium autem est oblatio, que ex sacra fit offerenda, et sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impedit peccatum. Hec itaque sacrificia ex oblationes multam nobis praestant fiduciam, et de familia Dei efficiunt, malaque multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ ceteris confirmant, inquietentes: Per hoc quod animalia nostra mactamus, atque res nostras sacrificio dissipamus, imminentia male à nobis ad eiusmodi deflectit: sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mundo sacrificat Deo animas animalium irrationalium, per interitum corporis ab anima: ita Michael archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, raptu et extasi, et somnio, similibusque animæ vacationibus, quod Hebrei vocant mortem osculi. Sacrificia vero, et oblationes primò ac principaliter ad sumum Deum facienda sunt: quādo autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione et voto dictum est: tum quæcunque ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt vero sacrificiorum plura genera. nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ sunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberazione à malis, vel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, et gratiarum actione: quædam etiam sunt nec propter honorem Dei, nec ex bona voluntate, quale erat apud Hebreos sacrificium zelotypie, quod solum sicut causa detegendi occultū adulterium. Eratq; olim apud gentes sacrificiū expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pesti-

Sacrificio.
rum genera
multa.

Expiationis
sacrificiū.

lenta, aut alia quaris horrenda calamitate laborantes: cuius
 ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent
 hominem turpissimum, illumq; correptum ad locum constitutum
 deducebant, caseum cum placenta, et fucus siccos manibus
 gestatem, illumq; septies urgultis sylvestribus uerberatum,
 lignis sylvestribus cōburebant, cineremq; in mare proij
 ciebant. Meminit horum Lycophron et Hippoanax Nec dis
 similia multo narrat Philostratus de Appollonio Tianeo, dum
 Sacrificio- pestilentiam Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorum
 rū genera. et victimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farre
 ationes, Hecatombe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia,
 Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Niciluca,
 Palatilia, Pastilaria, Popularia, Proterua, Scænopégia, So
 litorilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, In
 feriae, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia,
 Thya, Holocausta, Orgia, Latialia, Dianetaarica, Bac
 chanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Tesmopho
 ria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirina
 lia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Dia
 palia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palo
 gygia. Erant et horum victimæ proprie et diuersæ. nam
 caper et asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dia
 ne cerua et canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus
 gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra;
 Herculis taurus, Saturni puer, Maie sus pregnans, Aescul
 apius gallus. Iam uero et Herculi Gnidio probris et conui
 cijs sacrificabatur. Erant et sacerdotum uarij ordines, Pon
 tifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hiero
 phante, uariaq; religionum et superstitionum nomina, sa
 crificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, vota,
 deuotiones, piacula, iusitrandum, hostiæ, litamina, quibus
 seducta gentilitas, falsis dijs dæmonibusq; sacrificabat. Verum
 autem sacrificium purgans hominem, et ueniens illū Deo, du
 plex

plex est: vnum, quod obtulit summus pontifex Christus, in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatum, in hostiam viuet Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum offert, docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis et sanguinis sui: Hoc facite in mea commemorationem: ut videlicet nos simul mortificatos, per passionem corporis mortalis in spiritu vivificatos simul offeramus. de quo ait Porphyrius: Laboremus vitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre. nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producens, propriam animam quasi simulacrum quoddam edificet, et mentem et intellectum in templum constituat, in quo diuinam lucem suscipere possit. Ex terrena autem sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quædam sunt animalium, à summo medico institutæ: possidet enim malus dæmon hominem (quod ait Proclus) quovisq; per sacrificia expietur. exquiruntur igitur sacrificia ad Deum, et virtutes coelestes placandas, et ad expiandum hominem, qui et ipse Dei et mundi gerit imaginem. Verum Dominus noster I E S V S C H R I S T V S, verus pontifex, et summus sacerdos, omne sacrificium conclusit in solo pane et vino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfectè mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singularis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerunt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, et coelestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, quam libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, coelestia corpora, mundanaq; numina, vires quasdam in se diuinæ ac superiores: quasdam verò naturales, et inferiores habere, quas quidem Orpheus

Ad placandum dænum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI.
 sacrificiorum generum
 tra apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & coelestia dona largiuntur.

claves appellat ad aperiendum, & claudendum: atque per hæc fatalibus nos influentiis obligare, per illas verò à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immincat à Saturno vel Marte, iubent Magi non protinus ad Iouem vel Venerem, quām ad eum ipsum configere Saturnum vel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Veneri gratiam promerri coacta est. Sacrificabant autem singulis stellis cum illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis animalibus, putu sciuenterint lauro, gallo, cygno, vel tauro: Veneri per animalia sua, ut consuebit, lumbam, vel turturam: & per plantas suas, ut verbenam. sic ut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta,
Verbenāsq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam, vel naturalem vel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecrant, hanc postea religiosius eidem stelle sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportunè suscepto naturalem virtutem adepturi, quām etiam per oblationem ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam, fortiorēque recepturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo ritè offeratur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione, res illa & Deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis diis candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigrae: sed terrestribus super aras, infernis verò in focis: aeris autem, & aqueis volatilia: sed illis alba, istis atra.

Quibus diis quæ hostiæ macta- Denique omnibus diis demonibusq; præterquam terrestribus & infernis, volatilia immolabantur, illis autem sole quadrupedes. simili nanque simile gaudet. Ex his denique quæ cœlestibus & æthereis immolabatur, solummodo vesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculum his versibus expressit:

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candi-

Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
 Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
 Cœlestes aris, siveas cum numina contrâ
 Exposcant atro imbutas inferna crux.

Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
 Hostia: mel verò nymphæ atq; liquentia vina
 Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
 Quæ circumvolitant terram sibi numina poscunt,
 Imponiq; atrium corpus, tum thura simûlq;
 Inuicier falsas fruges, & dulcia liba.

Hæc facito: verum quibus est data pura profundi,
 His ipsis semper fer sacra in littore, totum
 Proiuncto in fluctus animal, cœlestibus autem
 Extremas redde pâtes, atq; igne cremabis.
 Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,
 Sudet odoratis crassisq; vaporibus aer.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiuunt
 & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quedam esse na-
 turalia, inter deos & homines: quod afferens Aristoteles in-
 quirit, Sacrificare Deo inest homini à naturâ. Sunt itaque, in-
 quiunt, media, quæ utriusque naturam sapiunt, & diuina ana-
 logicè repræsentant, habentq; cum eo numine cui offeruntur,
 simul & cum iis qui expiantur, symbola quedam convenien-
 tiissimâ, sed adeò occulta, ut vix capere queat humanum in-
 genium, quæ Deus & numina in particulâ requirunt pro
 nostra expiatione, quibus placet virtutes cœlestes, & se se co-
 fineant ab executione punitionis, quā meretur delicta nostra:
 atq; hæ sunt (quas vocat Orpheus) claves, quæ aperiunt portas
 elemotorum atq; cœlorū, ut per illas penetret homo ad super-
 cœlestia, & ad illū descendat intelligentiæ cœlorū, et dæmones
 elementorum: Homines autem perfecti, & verè religiosi istis
 non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam
 lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quid

subiiciuntur cœlis, idcirco fauore cœlestis virtutis corroborantur putant, quo vsque altius evolantes, ab illarum præsentia absoluuntur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecations & ritus vèteres adhibere solebant sacrificiis & oblationibus.

C A P. L X.

Sacrificatiis
verba.

Nunc videamus quas imprecations oblationibus atque sacrificiis adiungebant: haec enim dicebat, vel similia, quicunque offerens, & sacrificans Dco: Ego seruitor tuus haec tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad sanctificandum invoco hanc oblationem, ut infundas sibi virtutem spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cæterum verò sicut res ista presens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi viuat & moriatur: ita et ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & communionem, per hoc quod ad offerendum, & sacrificandum tibi venio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si voluero, vel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuā, vel ad largiendum per benevolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione, vel exortatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne vitium, omnis immunditia: vel sic moriatur, & annihiletur tale, vel tale malum, siue incommodum. item: Sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne vitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut haec oblatio igne isto præsenti consumitur, ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, vel tale incommodum, quod tunc voluerimus repellere, & errare. Mos quoque erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quiq; eius participes esse cupiebat: quia litarē sola

sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat. unde apud Virgilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentein

Audit omnipotens.— Et alibi:

Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quodmodo haec tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

OMNIS ITAQUE ADORATIO, OBLATIO, SIVE SACRIFICATIO, DEÆ PRECATIO, INVOCATIO IN HAC VERSATUR DIFFERENTIA, VIDE LICET QUI AUT AD SOLUM DEUM FIT, AUT AD INFERIORA NUMINA, VT ANGELOS, STELLAS, HEROAS. IN HIS ITAQUE TALES TIBI OBSERVANDÆ SUNT REGULÆ, VT QUOTIES SOLI DEO OFFERENDA EST ORATIO, AD ALIQUEM EF FECUTUM OBTINENDUM, HOC FIAT CUM COMMEMORATIONE ALCUIUS OPERIS, MIRACULI, SACRAMËTI, VEL PROMISSIONIS, ALCVBI EX SACRIS SCRIPTURIS EDUCTA: VT SI FIAT DEPRECATIO PRO DESTRUCTIONE INIMICORUM, COMMEMORETUR QUCMADMODUM DEUS DESTRUXERIT GIANTES IN DILUVIO AQUARUM, & CONATUS BABEL IN CONFUSIONE LINGUARUM, SODOMAM & GOMORRAM IN PLUVIA IGNIS, EXERCITEM PHARAONIS IN MARI RUBRO, & HUIUSMODI: ADDENDO ISTIS QUICQUID MALEDICTIONIS EX PSALMIS, & HINC IRIDE EX SACRIS LITERIS COLLIGI POTEST. CO SIMILI ORATIONE DEPRECATURI CONTRA PERICULA AQUARVM, COMMEMOREMUS SALVATIONE NOE IN DILUVIO, TRÄSITUM FILIORUM ISRAËL PER MEDIUM MARIS RUBRI, & CHRISTUM SICCIS PRÆDIBUS AMBULANTE SUPER AQUAS, EUNDÆQ; PERICLITANTE SALUASSE NAUICULAM, IMPERASSE VENTIS, & FLUCTIBUS, & PETRUM MERGENTE EDUXISSE EX AQUIS MARIS, & HUIUSMODI. QUOD SI PRO ORACULIS, VEL SOMNIIS PETEDIS, SIVE AD DEUM, SIVE AD ANGELOS, ET HEROAS ORATIO NECESSARIA EST, IAM SESE OFFERUT EX VETERI TESTAMENTO INNUMERA LOCA, VBI DEUS CÙ HOMINIB. LOCUTUS LEGITUR, CÙ MULTIS ADMODUM VERSCULIS PRESAGIA ET REVELATIONES POLLICETIBUS, TÙ VARIÆ PROPHETICA SOMNIA, IACOB, IOSEPH, PHARAONIS, DANIELIS, NABUCHODONOSOR: TUM QUICQUID IN NOVO TESTAMENTO, & VNIUERSA RELIGIONE INVENTUR REVELATIONUM, IOANNIS, PAULI, SANCTOZ

rum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Mēthodij, Cyrilli; Ioachim Merlini, Brigittæ, Mechtyldis, Hildegardis, quorum numina piè invocata, sæpe reddunt nos diuinarum revelationum participes. Præterea invocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea precipue, quæ rei optate sunt significativa, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorum invocamus nomina iræ Dei, vindictæ Dei, timoris Dei, iusticiæ Dei, fortitudinis Dei: ad evitandum verò periculū aliquod, invocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur invocatio, quæ ex ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum affifferentia. ciunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac veneratione exhibentur, & ex hac eadē radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

De consecrationibus, & earum ratione. CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorū, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magice traditionem ritè & legitimè præparatam, animæ spiritalis, proportione & conformitate tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus viuificatur. Efficacia consecrationum duobus potissimum perficitur, videlicet virtute ipsius personæ cōsecrantis, & virtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: primum natura prestat, & meritum, secundum per initiationem, & dignificationem.

tionem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc virtutem & potestatem, firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quae autem in oratione re- Oratio &
eius vis.

quirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctifi-
candi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à Deo
sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris Bibliæ eloquiis:
vel si sit virtute Spiritus sancti ex ordinatione ecclesie ad hoc
instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc
sanctimoniam ipsi orationi, non virtute institutionis, sed comme-
morationis rerum sacrarum, utputa sacrarum literarum, hi-
storiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, pro-
missionum, sacramentorum, & sacramentalium, que rei con-
secrâde propriè, vel improprè, vel per similitudinem aliquā
cohærere vidchuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabi-
mus, per quæ facile patebit via ad totā hanc considerationem.

Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam Deus Aquæ con-
collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in pa- securatio-
radiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor
sacra flumina irrigatur vniuersus orbis terrarum: quoniam fe-
cit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigatum,
per diluvium generale super omnem terram: & in destructio-
ne exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit
populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, &
per medium Iordanis: & quoniam miraculose eduxit aquam
de petra deserti, & eduxit fontem aquæ viue ex dente molari
maxillæ asini ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas
instrumentum misericordiæ suæ, atque leuamen salutis in re-
missionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in
Iordanæ, mundavit, & sanctificauit aquas, & huiusmodi: invo-
cando insuper diuina nomina ad hæc conformia, utputa cum
Deus ipse vocatur fons viuus, aqua viua, flumen viuum. Simi-
liratione in consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam Ignis conse-
cratio.

Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum in poenâ, vin-

dictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum
ipsius conflagrationem precedere iubebit, qui apparuit Moys
in rubo ignis ardantis, qui praecessit filios Israël in columnam
ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in
tabernaculo foederis, & eundem extinctum miraculose reaccen-
dit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & consimilia.
Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia Deus ignis con-
sumens est, & ignis conflans est, & quae his propria sunt, ut
splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi. Sic in conse-
cratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud
Exodus de oleo unctionis, & thymiamate, nominaque; sa-
cra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod un-
ctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud
Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lam-
pades ardentes ante faciem Dei. Sic in consecratione locorum
locorum
sacerdotio. fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi foederis, sancta
sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgo-
ta per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus
est de precio sanguinis CHRISTI: item montis Tabor, ubi
transfiguratio, cœlorumque ascensus facta sunt, adhibitis sacris
nominibus ut loci Dei, throni Dei, cathedrae Dei, tabernaculi
Dei, aræ Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi. Simili-
via in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo
ex sacris scripturis diuinisque nominibus & religionis sancti-
monia, quae rei huic quoquo modo congruere videntur. Exem-
pli gratia: Si charta sit vel liber, habes ex mysteriis, quae cōme-
more, tabulas decem præceptorū datas Moysi super monte Si-
nai, & sanctificationem legis, & prophetarū scripturarumque;
per spiritum sanctum promulgatarum: atque succurrent diuina
nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri vite, scientiae Dei, sa-
pientiae Dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gla-
dius, habes quod cōmemores ex secundo Machabœorum: quia
Iude Machabœo diuinitus missus est gladius, ut cōcideret mi-
micos

Olei con-
secratio.

Iocorum
sacerdotio.

nicos populi Israël, habes & in prophetis verbum, Accipite
vobis gladios bis acutos, habes & in euangeliis, diuenditis tu-
nis emendos gladios: habes & in Daciā dica historia, visum
angelum cruentatum, gladium recondentem: & huiusmodi
plura in prophetis, & Apocalypsi invenies, sacrāque nomina
gladij Dei, virgē Dei, baculi Dei, vindictæ Dei, & huiusmo-
di. Et haec de consecrationibus & benedictionibus realibus ex-
emplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes
benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc aliud cō-
secrandi & expiandi ritus, potens, & multæ efficaciam, qui ex
generibus superstitionum est, quando videlicet ritus alicuius Alius con-
sacranti, &
expiandi ri-
tus.
sacramenti transsumitur ad aliquam rem, que consecrāda vel
expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis,
funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper votum, oblationem,
sacrificium, vim quandam habere consecrationis, tam realis,
quam personalis quatenus res, vel personæ certis nominibus
deouentur, & offeruntur.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo
hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sa-
cris temporibus. C A P . L X I I I .

Dicuntur autem sacra, quæcunque ab ipsis diis, vel dæ- Sacra-
monibus suis adfidentiis sunt sacrata, tanquam (ut ita
loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros
dæmones, quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen sepe ferre
dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum
qui præcedet te, obserues eum, nec contemnendum putas, quia
est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est
enim mysterium quod sacratam, & occultam virtutem habet, Mysteriū.
& gratiam à diis, vel à dæmonibus collatam, vel ab ipso sum-
mo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, &
characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra &
mysterosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiā orationes &
preces quædam sacrae, & mysticæ nuncupantur, quæ non homi-

num deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Christum instituisse orationem Dominicam. Simili modo et confectiones quædam sacrae dicuntur, quibus Deus singularem suæ virtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, et oleounctionis, et sicut apud nos fons sacer, et sacram chrisma, et oleum catechumenon, et eiusmodi. Est et aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus Deo dedicata, et consecrata sunt, quemadmodum vota et sacrificia, de quibus suprà dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuenctus Romana triumpho
Mœnia, diis Italos votum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni vicit Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ,
Cuius ut imposuit prosectora calentibus aris,
Et diis acceptus penetravit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuae, imagines, picturæ ad leorun similituinem effecta, vel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lycian Vene em:

Nostris nang duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere collossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de Legibus, precepit honoradas esse sacras deorum statuas et imagines, non propter se, sed quia Deos nobis representant, quemadmodum antiqui venerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati. nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, ut statibilis virtus atq; incomutabilis exprimatur; nuda apertaq; habet

Iouis simu-
laci inter-
pretatio.

het superiora, quoniam conspicuus est intelligentius, et superioribus: inferiora uero teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrum laeva tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimum uitae domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; iuificus mundi est: dextra vero, et aquilam portendit, et victoriam: alterum, quia ceterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum avium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo et nos veneramur figuram agni, quia representat Christum: et figuram columbae, quia notat Spiritum sanctum: et figuram leonis, bouis, aquilae, hominis, significates Euangelistas, et alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in Sacris literis variis locis reperimus expressas. Quin ipse quoque ad consimiles reuelationes, et somnia conferunt, et Sacrae picture siccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, et Sacrae obseruationes, quae fuent ad venerationem deorum et religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquae benedictae aspersiones, suffumigationes, exteriores expiditiones, item supplicationum processiones: et laudum diuinorum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum et lampadum accensio, signorum et campanarum pulsatio, temporum, altarium et simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad haec quecunque speciosissima, et pulcherrima, et preciosa, aurum, argentum et lapides pretiosi, et eiusmodi: quae quidem venerationes, et sacra exteriora, sunt tanquam eruditioes et invitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his versibus:

Quis nam hominum formas aeris neglexerit unquam,
Aut auri flava, aut argenti candida dona?
Quis non miretur, quis non haec ipsa deorum
Dixerit? —

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumque ministri, et ipsi sacrati: tum et sacra quaelibet administrantes, resque consecrantes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Virgilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum, vittasq; resolut

Sacrat capitis. —

Sunt verò sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter Deos, et nos sub laude, vel veneratione, vel obedientia exhibita, quibus mediantibus, saepe virtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis venerationis impenditur: sic sunt sacri hymni, et sermones, et exorcismata, et incantationes, et voces, que ad deorum laudes, et venerationes sunt composita, et dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam demones invoco puros.

Et ecclesia primitua utebatur sacris quibusdam incantantis, contra morbos et tempestates, quæ omnia sub veneratione alicuius numinis, vel pronunciando orantes, vel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes, saepe virtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines valde admirantur: hoc modo sunt etiā sacra nomina, figuræ, et characteres, et significula, quæ cōtemplati homines pro arcanis suis votis, pura mente, ad Dei venerationem devouerunt, dedicarunt et consecrarunt: quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta, pronunciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiā quatenus seruetur modus. Et regula à primo institutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, et frustra laborant. Hoc modo non solum verbis barbaris, sed etiam Hebreis, Aegyptiis, Græcis, Latinis, et alterius cuiusque linguae nominibus, Deo deuotis, ac suæ essentiae, vel virtuti, vel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficiimus. Sic sunt apud Lamblichum nomina, scilicet

scilicet Osiris, Iclon, Emeph, Ptha, Epies, Amun: sic apud Pla-
 tonem, & Græcos, ἡν, τὸν ταῦτον, sic Græci vocant Iouem
 οὐρα ἀπὸ τῆς θύης, quod est viuere, quia singulis vitam præbet: si-
 militer δ' αἰ, quod signat per, quia per ipsum omnia sunt: sic
 ἀδανάτον, quod significat immortalem. Sic apud Latinos dici-
 tur Iupiter, quasi iuuans pater, & horum similia, quemadmo-
 dum & propria quedam nomina etiam hominibus ad votum
 tribuuntur, ut Eutychidem, Sofiam, Theophilum, hoc est pro-
 sperum, seruitorem, Deo charū. Similiter res quedā materia-
 les concipiunt haud parum sanctitatis, ac virtutis ex consecra-
 tione maximè sacerdotali: quemadmodum videmus sigilla illa
 cerea, quibus inscripta habetur figura agnorū, virtutem acci-
 pere per benedictionem Romani pontificis, cōtra fulgura, &
 tempestates ne lēdant ea gestantes: inspiratur enim diuina vir-
 tus in sacras huiusmodi imagines, & cōtinetur in illis, quas
 in sacra quadam litera, quæ Dei habet imaginem. Similē virtus
 accipiunt ccrei illi benedicti in feso paschæ, & in feso Puri-
 ficationis diuæ virginis: similiter campanæ, ex consecratione
 & benedictione sua accipiunt virtutē, ut arceant & cōpescat
 fulgura & tempestates, ne noceant in locis, vbi sonitus earum
 eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal, & aqua per suas be-
 nedictiones, & exorcismata accipiūt virtutē expiandi, & effu-
 gandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiā sacra tem-
 pora, apud omnis religionis gētes summa semper veneratione
 obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut
 à patribus, & maioribus in accepti à diis beneficij commemo-
 rationem perpetuamq; gratiarū actionē illis dedicata. Sic He-
 bræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum no-
 strorum solēnes dies summa semper celebritate accepimus ve-
 nerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacula-
 ria dicimus, & quos dies atros vocamus, eo quod illis die-
 bus insignem aliquam calamitatēmve respulsa paf-
 sa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diem quartum

Mirain noī
 minibus
 quandoq;
 vis

Tempora

Tempora
 piacularia

Atri dies. nonas sextilis : quia eo die cladem illam vastissimam pugnæ Cannensis passi sunt : simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sepiissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudeos dies atri sunt, decimus septimus mensis lunij, quoniam eo die Mosem confregisse tabulas, Manassem erexisse idolum in sancta sanctorum murosq; Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraque templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs obseruati;

Dies Aegyptiaci. & quelibet natio hac ratione similem sibi faustorum infastorumq; dierum calculum facile fabricare potest: atq; hos sacros religiososq; dies Magi non secus quam planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubent: quin illios multo efficaciores esse perhibent, maximè ad spiritales diuinatasq; virtutes adsequendas: quia illorum virtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragijs adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modò non desit firma credulitas ac veneratio religiosa: hoc est, cum metu horroreq; coniuncta, id enim propriè sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est violare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quam oportet.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum,unctionum, & similium.

C A P . L X I I I .

Tv igitur quicunque in hac facultate operari desideras, in primis pijs precibus obsecra Deum patrem unum, vt tu quoque sis unus illius clementia dignus, sis mundus intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico : Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit corā Domino. Propterea lauare sepius,

sepius, & per statutos dies, iuxta numerorū mysteria, induas
 vestes mūdas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione &
 libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (vt ait Porphy-
 riū) qui multis diebus ab operatione Venereā se nō abstinuit.
 Non iungaris mulieri pollutæ, vel menstruatæ, nec illi qui pa-
 titur hæmorrhœam: non tangas rem immundam, nec mortici-
 nū. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuū tetigerit, ei ad o-
 racula accedere nō licet: forte, quia quadā funebris nidoris af-
 finitate corruptus animus, cōcipiēdis diuinis influxib. reddi-
 tur ineptus. Lauabis te, & inūges, et fumigabis, & offeras sa-
 crificia: suscipit enim Deus in odorē suauissimū, quæ illi fiūt ab
 homine purificato & disposito, simulq; cōscēdente cū illa suf-
 fumigatione orationē, & oblationē, suā: sicut canit Psalmista:
 Dirizatur Domine ad te oratio mea, sicut incensum in cōspe-
 stu tuo. Præterea delectatur in his suffumigis, & odoramen-
 tis anima, ipsius Dei proles & imago, suscipiēs illa per nares
 illas, per quas & ipsa intravit in hunc corporeum hominem.
 & per quas (testante Iob) aliquando emittuntur spiritus vi-
 uacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili,
 aut labore æstuatis: vnde à multis odoratus omnium sensuum
 viuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea,
 sacrificium & vñctio penetrant omnia: & aperiunt portas
 elementorum atque cœlorum, vt per illas homo possit videre
 & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra
 cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli; &
 spiritus speluncarum & profundorum, phantasmatā deser-
 torum locorum, vt veniant, appareant, compareant; &
 obedient: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt si-
 cut magnes ferrum, coniunguntq; cum elementis, & faciunt
 spiritus accipere corpora: plurimum siquidē spiritale corpus
 ijs crassescit, obesiūq; euadit: etenim vaporibus viuit, & fu-
 migationibus, & libaminū nidorib. Quicquid præterea ope-
 raris, fac pleno affectu, ac cordis desiderio, vt faueat tibi cle-

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorem ut magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, cōsuetudinis, uictus, habitus, exercitij, etiā nominis: in his enim non solum mutatur uis naturæ, sed etiam superatur: mulum enim confert locus fortunatus ad fauorem:

**Fortunatus
locus ad fa
uorem con
fert.**

Neque ab re locutus est Deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & porrexit Abraham uadens, & proficisciens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit locus unicuique congruus, ex cuiusque genesi scrutandum erit: quod qui nequiuenterit, is obseruet ubi potissimum spiritus suus recreetur, ubi sensus uigetiores sint, ubi corporis sanitas, & robur plus proficiant, ubi negotia melius succedant, ubi plures faueant, ubi infensi succumbant: hanc regionem, hūc locum sciat sibi à Deo superisq; præordinatum, & à cœlis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatores reddunt: in fausta uero, infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militum conscribendo, cauebant, ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locatis uectigalibus, & lustrandis colonijs, aut exercitibus, C E N S S. bonis nominibus eligebat. Tum & infaustis nominibus in felicitate mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentū uocauerūt. Lacū uero Lucrinū, ob nominis felicitatem, omnium felicissimū putauerunt. Horas etiā, & dies pro operibus tuis elige. neq; enim sine causa dixit Saluator: Non ne duodecim sunt horæ dicīs & quæ sequuntur: Tempora enim rebus nostris certa fortuna præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi ueteres in hoc cōsentient, per maximū interesse quo quidq; temporis

**Tempora
fortunam
præstare
possunt.**

temporis momento quāve cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quam etiam artificiale. Tantam enim viu habere hoc initij momentum tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum inde pèdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligule cōsulenti de natura certissimā necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem prævidit: iisdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxon cō sole casurum esset, præmonuit, sicvt postea factum est ad Aegos Thracie flumen. Contrà L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atque fortuna, & conceptionem, & nativitatem illius invenit. Idem vrbis Romæ natalem diem adinvenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initium genituram, ex rerum eventibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanque arbores, que post solstitium invertunt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilia, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostreæ crescente luna augescunt, decrescente macrescunt: & maria suo fluxu atque refluxu, lunæ motus, temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nonne septies mira celeritate defluit, et refluxit? Idem tribus diebus unoquoque mense, videlicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, et rursus dulcis. Iam vero die brumali cum marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodē die aiūt inflatas vesicas disrumpi: salictorum folia & malorū grana verti, ac circumagi. Et manifestum est, quod ego, et in Italia & Gallia vidi, & sationem eius noui, videlicet nucem que per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis vigilia,

& folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totum hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius consistit. Quod autem tempora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint praestare virtutes, ipsi Astrologi in suis Electionum & imaginum liboris constanter affirmant. Et hac ratione legimus apud Plutarchum, simulacrum apud Peleneos ea arte fabricatum fuisse, quod quoquò versus spectasset, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quod nemo pre timore auderet illud intueri. Et in vita Apollonij legimus magos apud Babylonē tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguis appellabant, vimq; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; conciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius vultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris videbatur. Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebat. In phano Veneris apud Paphos in area non pluebat. Ex tumulo Antæi siquid erutum fuisse, imbres e coelo spargebantur, donec quod effusum fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Ponti, laurus extabat, à qua si quid decerpit in nauim quis intulisset nō cessabant illic iurgia, quādū non fuisse abiectū. In insula Borislhene ædem Achillis nulla avis infestabat. Romæ ædē Herculis in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quæ si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens se, immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione temporū facta fuisse narrat antiquitas. Sed n̄c quis ista iam pri dem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū dicitur, quod Byzātio serpētes neminē lēdat, graciliq; intra mœnia nō peruelēt: quod Creta noctuā nō ferat, quod n̄ ag o Neapolitanō cicadæ nō audiātur, quod Venetijs publica tonsorū tecta

iecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum maccello publico toto anno non plus una, & ea quidem insigni auctoritate cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narravimus, & modos & tempora, quorum obseruatione hæc & similia fieri possint. Sermonum præterea atque verborum vires tibi potissimum obseruanda sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metallis, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimens illis figuras & passiones varias, omnibus creaturis vim inferens, aut amore quodam ducens trahensq;. Sic Cato testatur lassatissimos boues verbis instaurari. Tum verbis atque precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiā arbores similiter exorari, ut transmigrēt, & in alieno solo accrescat. Rapas quoque ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrantur, ut sibi, & familiæ, vicinisque benignè conferant. Pauo quoque laudatus, mox pellas explicat: contrà verò, ocyrum herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo fructus adferre lætiores compertum est. Garus etiam ambusta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino vtuntur, laudando necat arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarum execrationis vim esse dicunt, ut etiā malos dæmones abigant, exterminentque. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerentur: docuisse etiā quomodo dæmones assumptis brutorū figuris infidiētur hominibus. In omnib. deniq; Deum præ oculis habe. scriptū est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inveneries eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. Vnde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & evenient vobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Multum quoque valet oratio iusti assidua. Elias enim (vt ait Iacobus) homo

erat si nūlīs nobis, pāsibilis, & orauit oratione, vt non pluēret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Cane autem in orationibus, ne optaueris aliquid vanū, vel quod sit contra diuinam voluntatem: vult autem Deus omnia bona. neque enim usurpabis nomen Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re vana nomen eius adsumperit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam, Bona est oratio cum ieunio, & eleemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieuniis & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio. C A P. L X V .

Hacc sunt quæ ad magie introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librū coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intelleguntur sunt. Horum autem quædam cum ordine, quædam sine ordine scripta sunt, quædam per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & investigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicæ completa docimeta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt. tradidimus enim hanc artem taliter, vt prudentes, & intelligentes latere non accidat: prauos verò, & incredulos, ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantie & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filij, perquirite in hoc libro, colligendo nostrā dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, et quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, vt sapientibus vobis patefiat: vobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum viuēdi ordinem institutus: quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deum timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere & cri-

mine

in me separate, ac mores pudici, sobrii & modesti: vos enim so-
li seruatam vobis doctrinam invenietis, & arcana multis æ-
nigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia
abscondita, quam ubi adsecuti fueritis, integra se vobis inex-
pugnabilis magice disciplinæ scientia insinuabit, appare-
buntque vobis virtutes ille, quales olim Hermes, Zoroaster,
Apollonius, & ceteri mirabilium operatorcs consecuti sunt.
Vos autem malevoli calumniatores, prave ignorantiae & in-
sipientis nequitiae filij, haec nostra fugite, nam inimica vobis
sunt, & posita in præcipitum, ut erretis & incidatis in mise-
riam. Si quis igitur propter suam incredulitatem, & intelle-
ctus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantie sue
culpam mihi non imputet: nec me errasse, aut falsa ex propo-
sito scripsisse, aut mentitum dicat, sed scipsum accuset, qui scri-
pta nostra non intelligit: obscura enim sunt, variisq; obducta
mysteriis, in quibus facile multos continget errare, ex perdere
sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si veritatem huius
scientiae ænigmatibus intricatam, & variis locis dispersam
abscondimus, non enim sapientibus abscondimus, sed prauis et
improbis: eamque tali sermone tradidimus, quem latere in-
sipientem necessariò accidet, & ad illius intellectum
sapientem facile admittat.

VENERABILI PATERI
SACRAE THEOLOGIAE MAGI-
stro Aurelio ab Aquapendente, Augusti-
niano, Hen. Cor. Agrippa

S. D.

HX literis quis ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te virum cyclicè doctum, eorumque quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gauisus sum illico, atque mihi gratulor, nactum me amicitiam talis viri, qui cum possem aliquando & genium & ingenium excellere: teque nunc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dædali, atque tremendi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui versaris circum immensa, ausus conari vagum stabilem, perfidum afidum, ac deorum omnium fugacissimum reddere vel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non nisi mera enigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarum metamorphosi, deque lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentumue permutentur!

mutentur: quæ omnia comperiuntur vana, ficta & fal-
 sa, quoties ad literam practicantur. Atq; tamen tradun-
 tur ista; scribunturq; à magnis grauiſſimisq; philoſo-
 phis, & ſanctis viris, quorum traditiones quis audebit
 dicere falsas? Quin imò credere impium eſſet, illos data
 opera ſcripſiſſe mendacia. Alius eſt ergo ſenſus quām
 literis traditur, iſq; variis obductus mysterius, ſed ha-
 cetenus à nullo magiſtrorum palam explicatus: quem
 nescio ſi quis ſine perito fidóq; magiſtro ſola librorū le-
 ctione poſſit adsequi, niſi fuerit diuino numine illuſtra-
 tus, quod datur paucifimis: ideoq; in vacuum currunt
 multi, qui h&c ſecretiſſima naturæ arcana profequuntur,
 ad nudam lectionis ſeriem referentes animum. Nā
 in auſpicato ingenio, à vero intellec̄tu prolapsi, in falsas
 imaginationes, exteriorum ſpirituum vaſra mentis ir-
 retiti, illorum quorum dominari datum eſt, periculofí
 ſerui effeclisunt: & ignorantes ſemetipſos, abeunt re-
 tro poſt veſtigia gregum ſuorum, quærentes extrahi ſe
 quod intus poſſident. Atque hoc eſt, quod te nunc ſcire
 volo, quia in nobis iſpis eſt omnium mirabilium eſſe
 Etuum operator, qui quicquid portentosi mathematici,
 quicquid prodigioli magi, quicquid inuidentes naturæ
 persecutores alchymistæ, quicquid dæmonibus deterio-
 res malefici necromantes promittere audent, ipſe nouit
 diſcernere & efficere, idq; ſine omni criminе, ſine Dei
 offensa, ſine religionis inuria. In nobis inquam eſt ille
 mirandorum operator;

Nos habitat, non tartara, ſed nec ſidera coeli:
 Spiritus in nobis qui riget, illa facit.

Verum de his nobis quam latissime tecum conferendum esset, sed coram. Non enim committuntur haec literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis, sacrificisq; verbis infunduntur, id si quando nos ad te venire contigerit. Ceterum quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam non sunt: qui vero penes vos circumferuntur libri adolescentiae meae, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddam continet. Sed ego totum opus, favente Domino, integrum recognitumq; aliquando in lucem dabo, clave tamen operis solis amicissimus reseruata, quorum te unum esse non dubites. Vale felicissime. e Lugduno XXIIII. Septemb. Anno M.D. XXVII.

AD EVNDEM.

FX humanissimis tuis literis (venerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspxi totum illumq; amplector totus, voloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quam literis demonstrari possis, gratissimum fore, altissimeq; insidere animo: me vero tales esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos qui semper amicitiae commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu vota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te veniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere voces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore, perpetuamq; duraturam. Iam vero quod ad postulatam Philosophiam attinet, tescire volo, quod omnium rerum cognoscere opinem

sicem ipsum Deum & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodā contactu, siue vinculo transire, quò ipse transformeris efficiareq; Deus: quemadmodum de Mose ait Dominus, inquiens, Ecce ego constitui te Deum Pharaonis. Hæc est illa vera & summa mirabilium operum occultissima philosophia. Clavis eius, intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tanto sublimiores induimus virtutes, tantoq; maiora & facilis & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi viam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis virtutibus non poterit vñiri (non enim nisi sibi quām similibus congregiuntur) ac peruidendis illis occultissimis Dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, atque hoc opus hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere seipsum amisit, Deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immersus, & sanguini? An videt Dominum homo, & viuet? Quem fructum adferet granum frumenti, si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo, & carni ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui velit ad hæc secretorum penetralia ingredi: non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus. de qua marte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominem, in corpore vel extra corpus, nescio, Deus scit, raptum usq; ad tertium

cœlum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam preio-
sa in conspectu Domini morte, mori oportet, quod con-
tingit paucissimis, & fortè non semper. nam pauci quos
æquis amavit Iuppiter, aut ardēs euexit ad æthera vir-
tus, diu geniti potuere. Primum qui nō ex carne & san-
guine, sed ex Deo nati sunt: proximè, qui naturæ bene-
ficio, ac cœlorū genethliaco dono, ad id significati sunt:
cæteri meritis nituntur, & arte, de quibus viua vox te-
certiorem reddet. Verūm hoc te admonitum volo, ne
circa me decipiari si ego aliquando diuina passus, ti-
bi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare velim, vel
concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine
sacratus miles, semper ferè aulicus, cum carnis vinculo
charissimæ vxori alligatus, omnibusq; instabilis fortu-
næ flatibus e. cpositus, totusq; à carne, à mundo, à dome-
sticis curis transuersum actus, tam sublimia immorta-
lia deorum dona nō sum adsecutus: sed accipi me vo-
lo velut indicem, qui ipse semper præ foribus manens,
alius quod iter intergrediendum sit, ostendit. Cæterūm
de amore in te meo tu quidem minimè falleris: benefi-
ciūs meis quid debeas, non video, quippe qui non contu-
lerim in te quicquam, nisi quodd paratus sum, dum da-
bitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicissi-
me vale. è Lugduno XIX. Nouemb.
Anno M. D. XXVII.

HENRI

H E N R I C I C O R.

A G R I P P A E C E N S V R A , S I V E R E-

tractatio de Magia, ex sua declamatione
de Vanitate scientiarum, & excel-
lentia verbi Dei.

De Magia in genere.

Xigit etiā hic locus, ut de Magia dicamus. nā
& ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; co-
gnata est, ut qui magiā sine astrologia pro-
fiteatur, is nihil agat, sed tota aberret via.
Suidas magiam à Maguseis & nomen & ori-
ginem traxisse putat. Communis opinio est nomen esse Perſi-
cum, cui astipulantur Porphyrius & Apuleius, & significare
eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem ſive philoſo-
phum. Magia itaque omnem philoſophiam, physicam, & ma-
thematicam complexa, etiam vires religionum illis adiungit.
Hinc & goetiam & theurgiam in ſe quoque continent. Qua-
de cauſa magiam plerique bifariam diuidunt, in naturalem vi-
delicet, & ceremonialem.

De Magia naturali.

Naturalem magiam non aliud putant, quam naturalium
scientiarum ſummam potestatem, quam idcirco ſum-
mum philoſophiae naturalis apicem, eiūſque abſolutiſimam
consummationem vocant, & quæ ſit actiua portio philoſo-
phiae naturalis, quæ naturalium virtutum adminiculo, ex mu-
tua earū & opportuna applicatione opera edit, ſupra omnē
admirationis captum: qua magia Aethiopes maximē, & In-
di vtebantur, ubi herbarum, & lapidum, cæterorūmque ad id.

spectantium facultas suppetebat. Eius meminisse volunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Apollonium Tyaneum fuisse magum: seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiam generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus invisentes adorauerunt, quos euangeliorum interpretes exponunt Chaldeorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmannas, Tespion apud Gymnosophistas, Buddha apud Babylonios, Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas. Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldaei, & Persae hac maximè præcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarum regum filij, ut ad mundanæ Reipub. imaginem, suam & ipsi rem publicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminem apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rerum omnium naturalium atq; cœlestium vires contemplata, carundemq; sympathiam curiosa indagine scrutata, reconditas ac latentes in natura potestates ita in aperatum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras sic copulans, per eorum mutuam applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda sepe consurgant miracula, non tam arte quam natura, cui se ars ista ministram exhibet hæc operanti. Nam magi, ut naturæ accuratissimi exploratores, conducentes ea quæ à natura preparata sunt, applicando actiua passiuis, sepissime ante tempus à natura ordinatum effectus producunt, quæ vulgus putat miracula, cum tamen naturali opera sint, interveniente sola temporis præventione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas vreas, aut satas fabas, vel petroselinum intra paucas horas, excrescere faciat in perfectam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorum generum animalia, & rerum transmutationes quam plurimas, cuiusmodi multas fecisse

cisse se iactat Rogerius Bachon , pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroaster, Hermes, Euanthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebraeus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmæon, Apollonius, Triphon, & plerique alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraque fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando pervenerunt. Ex recentioribus verò scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, vt Albertus, Arnoldus de villa nova, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen vna cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet: quod quidem fecerunt & alij.

De magia mathematica.

Sunt præterea alij naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audaciissimi, qui absque naturalibus virtutibus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis cœlorum influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, vt corpora euntia, vel loquentia, quæ tamen non habeant virtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignæ, quæ volabat: & statuæ Mercurij, quæ loquebantur: & caput æneum ab Alberto Magno fabricatum, quod locutum perhibent. Excelluit in istis Boethius, vir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Cassiodorus: *Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est: tuæ artis ingenio metalla mungunt, Diomedes in aere grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ sunt, & quæ vocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui cœlum imitari phas est.* De istis puto.

artificiis dictum est, quod apud Platonem legimus, in vndecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quædam sibi ipsis cognata deducerent: atq; eo usque progreſſi sunt magi homines audaciſimi omnia perpetrare, fauente maximè antiquo illo, & ualido serpente ſcientiarum pollicitatore, ut ſimiles illi tāquam ſimiae, Deum & naturam æmulari conarentur.

De magia uenefica.

Est præterea naturalis magie species, quam ueneficam ſue pharmaciam vocant, quæ poculis, phyltris, variis que uenefiorum medicamentis perficitur: cuiusmodi Democritus confecitſe legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filii dignantur: & aliud quo auium voces ritè intelligamus, ſicut de Apollonio narrat Philoſtratus atque Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſylvis
Moerim, ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; fatas aliò vidi traducere mæſſes.

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parafitum in ſacrificio, quod Arcades loui Lyceo humana hostia faciebant, immolati pueri exta deguſtasse, & in lupum ſe convertiſſe: propter quam hominum in lupos immutationem, putat Augustinus Panis Licæo, & loui Lyceo nomē eſſe impositum. Narrat idem Augustinus, dum eſſet in Italia, quasdam foeminas magas, Circes inſtar, dato viatoribus ueneficio in caſeo, eos in iumenta vertiſſe: cumque portauſent, quæ placuiffent onera, rurſus in homines reſtituiſſe, idq; patri cui dā Praeftantio tunc accidiſſe. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta eſſe, & imposſibilia, is recordetur quomodo ſacræ literæ narrat, Na- buchodonofor regem mutatum in bouem, & ſeptem annis föno vixiſſe, tandem Dei misericordia in hominem rediuiſſe: cuius

ius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam de-
dit vulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iam de be-
stia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verum de iis siue magis, siue veneficis lo-
quitur Sapiēs, dū dicit: Exhorruisti illos Deus, quia horribilia
opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea vos scire
volo, non solum naturalia scrutari hos magos, verum etiam ea
quæ naturam comitantur, ac quodammodo exiunt, ut motus,
 numeros, figuræ, sonos, voces, concentus, lumina, & animi
affectiones atq; verba. Sic Psylli & Marfi convocabant serpen-
tes, alijs alijs deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonauta-
rum tempestatem hymno compescuit: & Homerus narrat, V-
lyssi sanguinem verbis restrictum: & in lege duodecim tabu-
larum iis qui messes excantassent, poena constituta est: ut non
dubium sit magos etiam solis verbis, & affectionibus, alijsq; simi-
libus, non in seipso modo, sed etiam in res extraneas sepe mi-
rum aliquem producere effectum: quæ omnia non secus vim
insitam in res alias profundere, illisque ad se trahere, vel abs-
se repellere, seu alio quovis modo efficere putant, quam ma-
gnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamas &
allium magnetem ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac
concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia &
coelestia, sed etiam intellectualia & diuina Iamblichus, Pro-
clus atque Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi
posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio & ma-
gia fatetur, scilicet per huiusmodi rerum consensum, ma-
gos etiam numina evocare solitos. Ad tantam enim quidam eo-
rum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constel-
lationibus, per temporum intervalla, & quadam proportioni-
num ratione ritè obseruatis, constructam imaginem cœlitum
nutu vitæ intellectusq; spiritum accepturam putent, quo con-
sulentibus illam, respondeat, & occultæ veritatis arcana re-
uelet. Hinc patet, hanc naturalem magiam nonnunquam in-

goetiam theurgiam reclinatam, sèpissime malorum dæmonum vaframentis, erroribusq; obretiri.

De goetia & necromantia.

Ceremonialis autē magiæ partes sunt goetia atq; theurgia. Goetia, immundorum spirituum commerciis, inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecationis concinnata, omnium legum placitis est exterminata & execrata. Huius generis sunt, quos necromanticos & maleficos hodie nuncupamus.

Gens invisa Deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui sidera mundi,
Iuräq; fixarum possunt pervertere rerum.
Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
Aetherea sub terras adigunt, montesque revellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorum inclamat animas, & illi quos veteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquii oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circumferunt, quidam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in vitro: per quos se prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariam procedunt. Nam alij dæmones malos virtute quiddam maximè diuinorum nominum adiuratos, advocate & cogere student: quippe cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, non mirum si goetici, & quiq; etiam infideles, Pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuscunque prophani collegij, siue sectæ homines, diuini nominis invocatione dæmones astringant: alij autem nefandissimi, detestando, & omnibus ignibus plectendo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant, & adorant, idololatre, & vilissima deiectionis re effecti sunt: quibus criminibus eti si priores non sunt obnoxij, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dæmones invigilant semper, quò errantes nos decipient. Ex hoc verò goeticorum anagyri, profluxerunt omnes isti tenebrarum libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsul-

ius appellat, protinusq; corruptendos esse statuit. Cuiusmodi prius excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus detitus: deinde Barnabas quidam Cyprius, & hodie adhuc conflictis titulis circumferuntur libri sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorij, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorum nugas stulte secuti sunt Alphonsus rex Castilie, Robertus Anglicus, Bachon, & Apponus, & pleriq; alij deplorati ingenij homines. Præterea non homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos Dei tam execrabilium dogmatum fecerunt autores, sed & libros à Raziele, & Raphaele, Adami, & Tobiae angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius insipienti suorum præceptorum canonem, ritum, consuetudinem, verborum & characterum genus, extirctionis ordinem, insulam phrasim, apertè sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas continere, ac posterioribus temporibus ab omnibus antiquæ magiæ ignariis, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ religionis ceremoniis permixtis, insitisq; ignotis multis nominibus & signaculis, ut pérterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse. nam nisi reuera esent, atque per illas multa mira ac noxia fierent, non tam arcte de illis statuissent diuinæ & humanae leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goetici istis solis malis vtantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia Dei iussum expectant, nec nisi mundi corde, & vita sanctis hominibus congregiuntur: mali autem faciles se exhibent ad invocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præstò vt astu suo decipient, vt venerentur, vt adorentur: & quia mulieres secretorum audiores sunt, ac minus caute, atque in superstitionem proclives, faciliusque illuduntur, ideo illis se præbēt faciliores, faciuntq; ingentia prodigia,

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de aliis canunt poetæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipsæ etiā Sacrae literæ. Nam in libris Regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, evocasse animam Samuelis prophetæ: licet plerique interpretentur non fuisse animam prophetæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpserit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit verus spiritus Samuelis, qui ante completum annum à discessu, ex corpore facile evocari potuit, prout docent Goetici. Quinetiam magi, necromantici, illud naturalibus quibusdam viribus ac vinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerunt, ut corpora mortuorum sepelirentur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergatur, thure & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quovsque super terram extiterint. Nam, ut aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal & quicquid in nobis super materia carnis male disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti: & ut ipsi vocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & vocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genes̄: Terrā comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Et in Isaia: Puluī panis tuū: hoc est, corpus nostrum creatum ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed Dei sit effectum, videlicet ex carnali spirituale, iuxta verbum Pauli dicentis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaque turpem & horridam carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illam aliquando in

do in meliorem sortem, & spiritualem transmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarunt, & multi hoc ipsum virtute deifici spiritus in hac vita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moyses, quorum corpora transmutata in naturam spiritualem, non viderunt corruptionem, nec sicut cætera cadavera potestati serpentis relicta sunt. Atque hæc est illa disceptatio diaboli cum Michaele de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goetia & Necromantia hæc satis.

De Theurgia.

Theurgiam vero plerique putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinisq; numine regatur: cum sepiissime tamen sub Dei & angelorum nominibus malis dæmonum falaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus viribus, sed etiam certis ritibus & cælestis coelestes, & per illas diuinas virtutes nobis cœciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui Magi editis voluminibus pertractant. Omnium autem cæmoniarū pars maxima, in munditia seruanda consistit: primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quæ circa corpus sunt, ut in cute, in vestibus, in habitaculis, in vasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorū consuetudinem & contumum disponit, & in sacris sumnopere efflagitatur, iuxta verba Esaie: Lauamini, & mundi estote, & auferte malum cogitationum vestrarū. Immunditia vero quia aerem frequenter & hominem inficit, mundissimū illū cœlestiū & diuinorum influxū disturbat, & mūdos Dei spiritus fugat. Verū nonnunquam immundi spiritus, & deceptrices potestates, ut veneretur & adoretur pro diis, etiā hanc munditiā exquirūt. Ideo hic maxima opus est cautela, de quibus latè in libris nostris de Occulta philosophia differuimus. Verum de hac Theurgia, siue diuinorū magia plura disputas Porphyrius, tādem cōcludit, Theurgicis

consecrationibus posse quidem animā hominis idoneam reddi ad susceptionem spirituum & angelorum, ad videndos Deos: redditum verò ad Deū hac arte prestari posse, inficiatur omnino. Eius itaq; scholæ sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationum, & eiusmodi superstitionum plura, que eo ipso sunt pernicioſiora, quo apparent imperitis diuiniora.

De Cabala: *

Verum occurruit hic mihi verba Plinij, qui: Est & alia, inquit, Magices factio, à Moyſe etiamnū & Latopea Iudeis pendēs. quæ verba me de Cabala Iudæorū commonesciunt, quā in monte Sina à Deo ipso Moyſi data penes Hebræos constās opinio est: ac deinceps per successionū gradus circa litterarū monumēta, vſq; in Ezrae tēpora posteriorib. sola viua voce tradita, quemadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiadē, qui in Græcia Thebis scholas habuēre, tradebantur, in quibus discipuli memoriter doctorū præcepta tenentes, ingenio & memoria pro libris utebātur; sic & Iudæi quidā literas aspernati, in memoria & obſeruatione, ac vocali traditione hāc collocarūt: vnde Cabala ab Hebræis, quasi solo auditu vnius ab altero receptio nuncupata est. Ars (vt fertur) pervetusta, nomē autē nō nisi recētib. tēporibus apud Christianos cognitū. Eius verò duplīcē trādūt scientiā: vñā de Bresith, quā & Cosmologiā vocāt, videlicet rerū creaturarū naturaliū & cœlestiū vires explicantē, & legis, Bibliæq; arcana philosophicis rationib. exponētē: que profecto hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstissime credimus. Legitur nāq; in sacris Heb. historiis, illū disputare solitū à cedro Libani, vſq; ad hyssopū: itē de iumentis, volucribus reptilibus & piscib. que omnia magicas quasdā naturæ vires præſe ferre possunt. Ipſe quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pentateuchum, et plures Thalmudistæ hāc insecurti sunt. Alterā verò eius scientiā vocat de Mercaua, quæ est de sublimiorib. diuinarū angelicarūmq; virtutum,

virtutū, ac sacrorum nominū et signaculorū contemplationis
 bus quædā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, numeri,
 figuræ, res, et nomina, et elementorū apices, ac lineæ, puncta
 et accētus, nomina sunt profundissimarum rerum, et magnorum
 arcana rūm significatiā. Hanc rursus bifariam fecant: in
 Arithmantia videlicet, quæ Notariacione vocatur, de angelicis
 virtutibus nominibus signaculisq; etiā dæmonū ac animarum
 conditionibus tractans: atq; in Theomantia, quæ diuinæ maiestatis
 mysteria, emanationes, sacrāq; nomina, et p̄tacula scrutatur:
 quā qui norit, hunc aiunt admirādis pollere virtutibus,
 ita quod dum velit, futura omnia presciat, toti naturæ impe-
 ret, in dæmones et angelos ius habeat, et miracula faciat. Hac
 putant Moyſen tot signa edidisse, virgā in colubrum, aquas in
 sanguinē vertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos,
 ignem cum grandine, vesicas et tabes Aegyptiis immisisse: pri-
 mogenitum omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq;
 deducentem mare aperuisse, fontem de petra, coturnices de cœlo
 produxit: aquas amaras dulcorasse: fulgura et nubes per
 diem, columnam ignis per noctem, suis prætermisso, vocent
 Dei viuentis ad populum e cœlis devocasse: arrogantes ignis
 murmurantes lepra, percussisse: male merentes subita strage,
 alios terræ hiata absorptos affecisse, populum cœlesti cibo pa-
 uisse: serpentes placasse: venenatos curasse: numerosam turbā
 ab infirmitate, vestes eorum à corrosione conseruasse: et ho-
 stium vītricem reddidisse. hac deniq; miraculorū arte et Iosue
 stare solem præcepisse, Heliā ignem in adversarios e cœlo de-
 vocasse, puerū mortuum vitæ restituisse: Danielem leonū ora-
 perstrinxisse: tres pueros in camino astuantis incendij carni-
 na lusisse. Porro hac arte astruunt perfidi Iudæi etiam Christum
 tam admirāda s̄epe fecisse. Salomonem quoq; hanc per-
 calluisse, atq; ex ea artem contra dæmones, eorundemq; vincila
 et coniurationum modos, ac contra morbos, excantamen-
 ta tradidisse, vt autor est Iosephus. Verū ego Dcam Moyſi,

ceterisq; prophetis multa, quæ contineretur sub cortice verborum legis, prophano vulgo non communicanda mysteria retexuisse, ut non dubito, sic hanc, quam iactant Hebræi Cabalæ artem, quam ego multo labore aliquando scrutatus sum, non nisi meram superstitionis rapsodiam, ac Theurgicam quandam Magiam agnosco: quòd si (quod Iudæi iactant) à Deo profecta, ad vitæ perfectionem, ad hominum salutem, ad Dei cultum, ad intelligentiæ veritatem conduceret, profectò spiritus ille veritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnem veritatem, hanc usque in hæc postrema tempora, suam non celasset Ecclesiam: quæ profectò omnia nouit quæ sunt Dei, cuius benedictio, baptismus, ceteraq; salutis sacramenta reuelata & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque enim linguae pars est & eadem virtus, modò pars sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur virtutem, præter unum nomen I E S V, in quo recapitulantur & continentur omnia. Hinc Iudæi in diuinis nominibus peritiissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt, sicut prisci illorum patres. Quod autem experimur, & vide-mus, huius artis (ut vocant) revolutionibus saepe miras magnorum mysteriorum à Sacris literis extorqueri sententias, totum hoc nihil aliud est, quam lusus quidem allegoriarum, quas ociosi homines, in singulis literis & punctis, & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus facile patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt atque refingunt: quæ et si nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen probare, nec evincere queunt, quin iuxta verba Gregorij, eadem facilitate contemnere liceat, qua afferuntur. Confinxit simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis characteribus & versibus, insertis varijs imaginibus, qui quaque versus lecti, per quælibet superficie ac imaginum lineamenta sacrum aliquod denunciant mysterium, depictæ illic histo-

rie repreſentatiuum : que etiam ex prophanis literis extorqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgilij carminibus compositas de Christo centones legerit : quæ omnia & eiusmodi, ſunt ſpeculationes ociosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem reſtrūm puto tam ſtolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquam haberi artem vel ſcientiam. Eſt itaque nihil aliud hæc iudeorum Cabala, quam pernicioſiſima quædam Superftitio, qua verba, & nomina, & literas, ſparſim in ſcriptura poſitas pro arbitrio ſuo colligunt, diuidunt, traſferunt : & alterum ex altero facientes, ſoluunt membra veritatis, ſermones, induſtiones, & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus conſtruentes, aptare illis volunt eloquia Dei, infamantes ſcripturas, & dicentes ſua figmenta ex illis conſtare ; calumniantur legem Dei, & per impudenter extortas ſupputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant violentas & blaſphemias perfidiæ ſuæ inſerre probationes. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria, & que ſunt ſupra ſcripturam arcana, ſeſe invenire & ſcire iactant, per que etiam prophetare, & virtutes, & miracula ſeſe perficere, ſine rubore, magnaque audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aefopico, qui pane relliſto & in umbram eius inhians, perdidit eſcam : ſic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, ſemper in umbris ſcripturæ occupatum, & circa illas vanitates ſua artificiosa: ſed Superftitioſa Cabala impetum faciens, amittit panem uitæ æterne, & inanibus nominibus depaſtum perdit verbum veritatis. Ex hoc Cabalifticæ Superftitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnoſtici, & Valentiniiani heretici, qui ipſi quoque cum diſcipliſis ſuis Græcam quādam Cabalam commentati ſunt, omnia Christiana fidei mysteria pervertentes, & heretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis conſtruentes corpus, quod

vocant veritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in Euangelicis literis inveniri veritatem: quia variae sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenaeq; parabolis scriptæ, ut videntes non videant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cecis & errantibus iuxta suæ cætitatis & erroris capacitatem propositas: latentem vero sub illis sinceram veritatem solis perfectis, non per scripta, sed per viuæ vocis suocessuam pronunciacionem esse creditam, atque hanc esse, illam Alphabetariam & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secretò manifestauit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim haec altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nem, nisi qui maxima hærefoe monstra fabricare nouit.

De præstigiis,

Sed redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmatæ edunt, multaq; miracula circulatoriis fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, dæmonumq; fallaciis, quam etiam certis fumigiorum vaporibus, luminibus, phyltris, collyriis, alligationibus & suspensionibus: præterea annulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmaciis, & instrumentis, naturali cœlestiæ virtute perpetratur. Multa ex manuum prompta subtilitate & industriæ fiunt, cuiusmodi ab histriónibus & ioculatoribus quotidie fieri videmus, quos idcirco chiroscopos: hoc est, manusapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri præstigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam præstigiatorum resertissimum conuiuum hospitiis monstrare solitum, idq; cum libuit rursum evanuisse, discubentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Pompei-

Pompilium etiam istiusmodi præstigiis usum legimus. Sed ex doctissimum Pythagoram id ridiculum aliquando fastitasse, ut quæ collibusset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obverso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poetis, traditum ab historicis, ex à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adseratum. Sic apparent homines aeni, vel equi, vel alia animalia, oculis fascinatis, aut perturbato medio, idque arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorum preces ab ipso Deo, sicut in sacris literis legimus de Heliseo propheta, obfeso ab exercitu regis vallantis Dothain. Verum puris & aperitis à Deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à vulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier videbatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, præstigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodono-
for: aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus supe-
rius: verum de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ
præstigiati seu fascinati imaginatur, præter imaginativa, nul-
lam habent actionis & essentiae veritatem. Eiusmodi nanque
artificij finis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparen-
tiā imaginamenta porrigere, quorum mox nullū compareat
vestigium. Iam itaq; ex his quæ dicta sunt patet, non aliud esse
magiam, quam complexū idolatriæ, astrologie, supersticio-
se, medicinae. Iamq; etiam à magis magna hæresicoru cater-
ua in Ecclesia orta est, qui sicut Iamnes & Mambres restiterūt
Moysi, sic illi restiterūt Apostolicæ veritati. Horum princeps
fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare pro-
pter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione, Si-
moni sanctio Deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemēs,
Eusebius & Ireneus. Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum

omniū seminario, permultas successiones monstrosi Ophite, turpes Gnostici, impij Valentiniani, Cerdoniani, Marcioniste, Montaniani, & multi alijs hæretici prodierunt, propter quæstum, & inanem gloriam, mentientes adversus Deum, utilitatem nullam, neque beneficia hominibus præstantes, sed decipientes, & in perniciem, & in errorem mittentes: & qui credunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verùm de Magicis scripti ego iuuenis adhuc, libros tres, amplio satis volumine, quos de Occulta philosophia nuncupauī, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior, hac palinodia recantatum volo: permultum enim temporis & rerum in his vanitatibus olim contrivi. Tandem hoc profeci, quo sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunque enim non in veritate, nec in virtute Dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per vanitates magicas, exorcismos, incantationes, amatones, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præstigia & phantasmatata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum iamne

& Mambre, & Simone Mago aeternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE
Henrici Cornelij Agrippæ lib. III.
Finis.

LIBER QVARTVS

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA, SEV de Cæremoniis Magicis, H.C.Agrip- pæ adscriptus.

N libris nostris de Occulta philosophia, non tam compendiosè, quām copiosè declarauimus ipsius Magiæ principium, & rationabilitatem, & quomodo experimenta elicienda & componenda sint, ad quoscunq; mirabiles effectus producendos. Verū, quoniā illic Theoricè magis quām practicè, quædam etiam minus complectè, quædam verò figuratiuè, & quasi sub ænigmate traduntur: ut aliquando illa, quæ summo studio, diligentia, & curiosa exploratione adepti sumus, rudioribus quibusque exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum de Occulta philosophia, omniumq; Magicarum operationū confecimus, dabimus tibi intemeratæ veritatis, & inexpugnabilis Magiæ disciplinæ, sanctorum numinum documenta & experimenta iucundissima, ut quemadmodū legendō libros de Occulta philosophia, cupide hæc scire desideras; ita legendō hūc librum, de illis veraciter triumphes. Quare ipsum intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato.

Illud verò scias, quod nomina intelligentiarum præsidentium vnicuique Planetarum, secundum hunc modum consti- tuuntur: nempe ex figura mundi, collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, secundum successionem signorum, per singulos gradus, atq; ex singulis gradibus ab ipso Planeta aspectis, facta projectione, à gradu ascendentis. Consimili ratione no- mina Principum malorū Spiritum, sub singulis Planetis præ- sidentium accipiuntur ordine retrogrado, facta projectione,

contra successionem signorum ab initio septimæ domus. Non men verò supremæ intelligentiæ, quam plerique animam mundi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, secundum rationem iam traditam. Et per oppositum modum colligitur nomen magni Dæmonis, super quatuor angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum spirituum, praesidentium aereis potestatibus, colliges super quatuor angulis dominorum succendentium: ita videlicet, ut ad nomen boni spiritus elicendum fiat proiectio, secundum successionem signorum incipientium à gradu ascendentis: ad nomen verò mali spiritus, econverso.

Illud autem sciare, quod nomina malorum spirituum per hanc tabulas extrahuntur, ex nominibus tam bonorum, quam malorum spirituum: ita tamen, quod si ingrediemur tabulam cum nomine spiritus boni secundi ordinis, nomen mali spiritus extractum erit de ordine principum ex gubernatorum. Si autem ingrediamur tabulam cum nomine spiritus boni tertij ordinis, vel cum nomine mali spiritus gubernatoris, quo cuncto modo extracti, siue per hanc tabulam, siue ex figura coelesti: nomina quæ ex his procedunt, erunt malorum dæmonum, ministrorum inferioris ordinis.

Illud autem scendum, quod quoties ingredimur tabulam hanc cum spiritibus bonis secundi ordinis, ipsa nomina extracta sunt secundi ordinis. Et si sub illis extrahimus nomen mali spiritus, ipsum est de superiori gubernatorum ordine. Idem est si ingredimur cum nomine spiritus mali superioris ordinis. Si vero ingredimur hanc tabulam cum nominibus spirituum tertij ordinis, siue spirituum ministrorum tam bonorum quam malorum, nomina extracta erunt spirituum ministrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum, viri non paruae authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere voluerunt: ita ut per easdem tabulas, etiam ex nomine officij vel effectus alicuius nomen

omen spiritus tam boni quam mali inveniatur, per eundem modum qui suprà traditus est, accepto nomine officij vel effetus in columna literarum in sua linea, sub suo fidere. Et huius quidem grauis author est Trismegistus: qui cum banc calculationem Aegyptiis literis tradiderit, non incepit etiam ad alias alias linguarum literas referri potest, ob rationes signis assignatas. Omnia siquidem, qui de nominibus spirituum elicendis tractarunt, primus ille extitit. Vis ergo, atq; secretum, magisteriumq; quomodo recte riteq; sacra spirituum nomina eliciuntur, in vocalium dispositione consistit, que nomen spiritus efficiant, et quibus nomen rectum, ac ritè sonorum constituatur. Hoc autem artificiū ita perficitur, primò in locandis vocalibus illarum literarum, que per calculationem figure cœlestis inveniuntur, ad nomina spirituum secundi ordinis bonorum atq; malorum præsidentium et gubernatorum elicenda erit advertendum. Et hoc in bonis ita perficitur: consideratis stellis, que literas constituant, et in ordinem locatis, primò subtrahatur gradus undecimæ domus à gradu stellæ, que prior est in ordine: et quod inde remanet, proiiciatur à gradu ascendentis: et ubi numerus ille definit, ibi est pars vocalis primæ literæ. Incipe ergo ab illa proiicere vocales illarum literarum secundum suum numerum et ordinem: et quæ ceciderit in locum stellæ, que prior est in ordine, ea vocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps invenias partem secundæ literæ, subtrahendo gradum stellæ que secunda est in ordine à stella priori: et quod remanet, proiice ab ascidente. Et haec est pars, à qua incipias projectionem vocalium: et quæ ceciderit supra secundam stellam, ea est vocalis secundæ literæ. Et ita consequenter investigabis vocales sequentium literarum, semper subtrahendo gradum stellæ sequentis, à gradu stellæ proximè præcedentis. Et omnes projectiones atque numerationes, in nominibus bonorum spirituum fieri debent secundū successionem signorum. In nominibus vero malorum spirituum, ubi in bonis

sumitur gradus undecimæ domus, in istis sumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes vero et projectiones omnes fiant cum signorum successione, initium sumendo a gradu decimæ domus. In nominibus vero per tabulas extractis, alio modo vocales locantur. Primo enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipsum constituens, et sic numeratur, ab initio columnæ primæ literæ, vel sub qua nomen extrahitur: et litera in quam inciderit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo distantiam unius ab altera, secundum ordinem Alphabeti. At numerus illius distantiae projectur ab initio suæ columnæ: et ubi definit, ibidè est pars prioris vocalis. Ab illa ergo projecte vocales ipsas, suo numero et ordine, in eadē colūna: et quæ ceciderit super primam literam nominis, illa sibi erit attribuenda. Sequentes autem vocales invenies, accipiendo distantiam a precedentí litera, ad sequentem: et sic consequenter, secundū successionem Alphabeti. Et numerus distantiae illius, numeratur ab initio suæ columnæ: et ubi ceciderit, ibi est pars vocalis questæ. Ab illa ergo projecte vocales, ut supra diximus, et quæ ceciderint supra suas literas, eisdem attribuantur. Si vero vocalis aliqua supra vocalem ceciderit, prior cedat posteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem consimili via procedas: nisi quod facias numerationes ordine contrario et reuerso, contraque successionem Alphabeti, et contra ordinem columnarum, videlicet ascendendo.

Nomen Genij boni, vniuscuiusque hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philosophia, secundum illum modum non parua authoritatis, nec modici est fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quosdam alios modos, non vanis innitentes rationibus. Et ex ijs unus est, accipiendo in figura natuitatis, quinque loca Hylegiorum. Quibus notatis, projectantur characteres literarum suo ordine, et numero, ab initio Arietis: et quæ literæ ceciderint in gradus dictorū locorum secun-

secundum ordinem & dignitatem illorum, dispositæ & combinatae, nomen Genij constituunt. Est aliis modus: Accipiantur Almutel, hoc est stellæ dominatrices, super dictis quinque locis: & fiat proiection à gradu ascendentis, colligendo literas cadentes super Almutel, quibus secundum dignitatem suam locatis in ordinem, nomen Genij constituunt. Est adhuc aliis modus ab Aegyptiis in obseruantia multum habitus: faciendo projectionem, à gradu ascendentis, colligendo literas, secundum Almutel undicimæ domus, quam domum, bonum Dæmonem vocant: quibus, secundum dignitatem suam locatis, Geniorum nomina constituuntur. Malum verò Genium confimili ratione elicimus: præter quam quod projectiones sunt contra ordinem & successionem signorum. Et ubi in bonis, proiicimus ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ. Vbi in bono numeramus à gradu ascendentis, in malo proiicimus à gradu septimæ domus. Secundum Aegyptios verò colligitur nomen Genij, secundum Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem vocant. Et omnes isti ritus, vñâ cum aliis, qui in libro tertio de Occulta philosophia à nobis traditi sunt, per cuiuscunque linguae characteres fieri possunt: cum istis omnibus (vt suprà diximus) insit mysticus & diuinus numerus, ordo, atque figura. Vnde evenit, eundem Genium diuerstis nominibus posse vocari. Alij verò ex nomine ipsius spiritus, boni vel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaque coelestes constant è lineis & capitibus. Capita sunt sex, iuxta sex stellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo, cum Sole stellam tenet, vel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, semi circulum triangulum, siue vñcum rotundum vel acutum. Quarta cum Marte, virgulam penetrantem lineam, siue quadratum rectum vel obliquum. Quinta, cum Venere & Mercurio, virgulam,

sive punctum caudatum, ascendentem vel descendente. Sexta cum luna, puncta denigrata. Quæ omnia in sequenti tabula videre poteris. Positis itaque capitibus secundum situm stellarum in figura tricli, tunc lineæ protrahende sunt secundū naturarum convenientiā. ex hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarum verò erectionibus, positis capitibus secundū eorum in se inuicem aspectum et antiscia lineæ protrahantur.

	Stellæ.	Capita.	Lineæ capitibus iunctæ.
I.	○	*	+
II.	¶	○	○—○
III.	ㄣ	△	Σ
III.	♂	□	□
V.	♀	★	★
VI.	◎	•	★—•—★

Quando verò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, vel facie signorum, qui ex stellis eiusdem magnitudinis et naturæ constant: tunc positio stellarum illarum numero secundum suum situm et ordinem, contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quam copiosè id fieri potest.

Characteres verò, qui secundum nomen spiritus extrahuntur, componuntur per tabulam sequentem, dando unicuique literæ nominis id quod sibi ex tabula cognitum: quemadmodum intuitu facile patet. Sed est in hoc non modica difficultas, quia do videlicet litera nominis ceciderit in lineam figurarum vel literarum, ut sciamus quæ figura, vel quæ litera sumenda sita. Hoc autem ita cognoscetur. Nam si in literarum lineam litera eccide-

cederit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis, vt-
puta secunda vel tertia: deinde quod literas nomen ipsum con-
plectitur, vt quinque vel septem: & multiplicabis numeros
in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggrega-
tum proiice ab initio literarum, secundum successionem Al-
phabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est
qua ponni debet in charactere illius spiritus. Si autem litera a-
liqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum e-
rit. Accipiat numerus, quota hæc litera est in ordine nomi-
nis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in or-
dine Alphabeti, & aggregatum diuidatur per nouem: residuum
indicat figuram vel numerum in charactere locandum. Potest
enim ponni vel figura Geometria, vel figura numeri Arithme-
tica, que tamen non debet nouenarium, siue nomen angulos
excedere.

Characteres bonorum spirituum.

Punctus Simplex,   Rotundus,   Stellatus.

Linea recta stans,

Iacens,

Obliquans.

Linea curva arcuata,

Undosa,

Dentata.

Intersectio recta,

Inhaerens,

Adhaerens Separata.

Intersectio obliqua simplex, Mixta, Multiplex.

Perpendiculum rectū, dextrū, Sinistrum,

Neutrum.

Figura Integra,

Diminuta,

Mediata.

Litera Inhærens,

Adhærens,

Separata.

Characteres malorum Spirituum.

Linea recta,

Curua,

Reflexa.

Figuræ Simplex,

Penetrans,

Fracta.

Litera Recta,

Retrograda,

Inversa.

Flamma

Flamma,

Ventus

Fluuius.

Massa,

Pluia,

Lutum.

Volatile,

Reptile,

Serpens.

Oculus,

Manus,

Pes.

Corona,

Crista,

Cornua.

Sceptrum;

Gladius;

Flagrum.

Characteres vero, qui per spirituum reuelationem accipiuntur, exinde virtutem habent: quia ipsi sunt signacula quedam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam constituentia: aut sunt signa miti foederis & promissæ fidei, seu obedientiæ: & h̄y characteres nulla alia ratione possunt imaginari. Adhuc

ultra characteres, sunt malorum spirituum familiares quedam figuræ & imagines, sub quarum forma invocantibus occurre-re & comparere solent: hæ autem imagines inveniuntur per tabulam sequentem, secundum rationem literarum constituen-tium nomen ipsius spiritus, ita ut si qua litera in nomine ipsius spiritus pluries habetur, illius imago teneret principatum, cæte-ra suo modo commiscendo, ita ut quæ priores sunt ordines, iis superior pars corporis caput secundum suam figuram tribua-tur: quæ verò postremæ pedes & crura occupent. Sic media literæ, mediæ corporis parti aliquid sibi simile tribuant, vel sessorem dent. Si verò aliqua acciderit contrarietas, quæ litera potior est numero, vincet: si verò æquales res, commiscebun-tur. Præterea si idem nomen ex tabula characterum insigne vel instrumentum aliquod obtinuerit, id ipsum etiam obtine-bit in imagine. Cognoscere autem dignitates malorum spiri-tuum, per easdem tabulas characterum & imaginum poteri-mus. Nam cuicunq; spirituum, ex tabula characterum accide-rit insigne aliquod vel instrumentum, ipse dignitatem possi-det. Quòd si fuerit corona, dignitatem indicat regiam: si cri-sta, ducatum: si cornua, comitatum: si absque iis sceptrum, gla-dius, bidens, præfecturam indicat: similiter ex tabula imagi-num invenies, qui regiam dignitatem præ se ferant. Ex coro-na dignitatem, ex instrumentis præfecturam iudica. Denique qui humana figura pollent, digniores sunt iis qui sib; bestiarū imaginibus occurrunt: ipsi præterea equites præcellunt pedi-tes: & secundum omnium illorum commixtionum dignitates, præcellentiam spirituum iudicabis. Illud tamen scias, spiritus inferioris ordinis, cuiuscunque dignitatis fuerint, semper spi-ritibus sublimioris ordinis subesse. Et ita non est incon-veniens, reges atque duces subesse, & ministra-re præsidibus sublimioris or-dinis.

Formæ familiares spiritibus
Saturni.

H

Apparent ut plurimum longo & gracili corpore, vultu iracundo, facies quatuor habentes, unam in occipito, alteram in sincipitio, & utrasque rostratas. In utroque genu apparent etiam facies: sunt coloris nigri & per lucidi. Motus eorum est, ventorum agitatio, cum specie terre motus. Signum eorum est, terra alba, qualibet niue candidior.

Formæ autem particulares sunt:

Rex barbatus, draconem equitans.

Senex barbatus.

Mulier vetula, baculo innixa.

Porcus.

Draco.

Bubo.

Vestis nigra.

Falx.

Iuniperus.

Formæ familiares spiritibus
Iouis.

T

Apparent corpore sanguineo & cholericō, medie stature, horribili motu, visu mitissimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum, est coruscatio, cum tonitru. signum eorum, apparebunt iuxta circulum homines, qui in specie à leonibus deuorabuntur.

Formæ autem particulares sunt:

Rex gladio evaginato ceruum equitans.

Homo mitratus longo vestitu.

Puella cum laurea corona, ornata floribus.

Taurus.

Ceruus.

Pavo.

Azurina vestis.

Gladius.

Buxus.

**Formæ familiares spiritibus
Martis.**

Apparebunt longo tempore, cholericò; & aspectu turpisimo: colore subfuscò; & quasi ruffò, cornibus ferè ceruinis, & vnguis griphi: mugient instar taurorum insanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis. Sigillum afferent in specie, fulgur & tonitru iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans.

Vir armatus.

Mulier clypeum in femore tenens.

Hircus.

Equus.

Ceruus.

Rubra vestis.

Lana.

Multiceps.

**Formæ familiares spiritibus
Solis.**

Apparent ut plurimum amplò & magno corpore, sanguineo & crasso, aureo colore super tincto sanguine. Motus eorum est, cœli coruscatio: & signum eorum est, commouere sudorem invocanti. **Formæ autem particulares sunt:**

Rex

Rex habens sceptrum, leonem equitans.

Rex coronatus.

Regina cum sceptro.

Anis.

Leo.

Gallus.

Vestis crocea, vel aurea.

Sceptrum.

Caudatus.

Formæ familiares spiritibus
Veneris.

Apparent corpore pulchro, mediæ staturæ, amabili ex iucundo aspectu, colore albo vel viridi, desuper auroto. Motus eorum, est sicut stella clarissima. Pro eorum signo videbuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ invocantem ad ludum concitatibunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans.

Puella pulchrè vestita.

Puella nuda.

Capra.

Camelus.

Columba.

Vestis alba vel viridis.

Flores.

Sabina herba.

Formæ familiares spiritibus
Mercurij.

Appebunt ut plurimum corpore mediæ staturæ, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana.

instar militis armati, colore perlucido. Motus eorum est sicut nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt invocanti.

Formæ autem particulares sunt:

- Rex vrsum equitans.*
- Adolescens pulcher.*
- Mulier colum tenens.*
- Canis.*
- Vrsa.*
- Pica.*
- Vestis versicolor.*
- Virga.*
- Baculus.*

Formæ familiares spiritibus.

Lunæ.

Apparebunt ut plurimum magno corpore, ampio, molli & phlegmatico: colore instar nubis obscuræ & tenebrose, vultu tumido, oculis rubeis, & aqua plenis, capite calvo, dentibus aprinis. Motus eorum sicut ingens maris procella. Pro eorum signo apparebit ingens pluvia iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

- Rex sagittarius damam equitans.*
- Parvulus puer.*
- Mulier venatrix cum arcu & sagitta.*
- Vacca.*
- Damula.*
- Anser.*
- Vestis viridis vel argentea.*
- Sagitta.*
- Multipes.*

Cæterum de sacris pentaculis atque signaculis nunc dicamus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sa-

era, à malis eventibus nos præseruantia, & ad malorum dæmonum conſtrictionem & exterminationem nos adiuuantia, bonisque ſpiritus allicientia, nobisque conciliantia. Conſtant autem pentacula ex characteribus & nominibus bonorum ſpirituum ſuperioris ordinis, vel ex ſacris picturis ſacrarum literarum ſeu reuelationum: verſiculis adaptis, vel ex figuris Geometricis, ſacrisque Dei nominibus secundum multorum rationem invicem compositis: vel ex omnibus iis, aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem, qui ad pentacula conſtituenda nobis utiles ſunt, ipſi ſunt characteres bonorum ſpirituum, maximè bonorum, primi & ſeundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo characterum genere, quod potiſimè ſacrum nuncupatur: deinde characteres illi, quos ſuprā ſacratos vocauimus. Quocunque igitur huiusmodi charactere inſtituto, circunducemus illum dupli circulo, in quo circunſcribamus nomen ſui angelii. Et ſi volumus ſibi addere nomen aliquod diuinum, ſpiritui ipſi, ſuōq; officio congruum, maioriſ erit efficacie. Et ſi ſecundum numerorum rationem circunducere illi volumus angularem aliquam figuram, id quoque fieri licebit. Sacrae autem picturæ, quæ pentacula conſtituunt, ipſae ſunt, quæ paſsim in ſacris literis & Prophetis, tam veteris quam noui Testamenti traduntur: utputa figura ſerpentis in cruce ſuſpenſi, & conſimiles, quarum multa copia ex Prophetarum visionibus, ut Iſaiæ, Danielis, Eſdræ, & aliorum, tum ex revelatione Apocalypſis inveniuntur: & nos de illis locuti ſumus in libro tertio Occultæ Philoſophiæ, ubi de ſacris mentionem fecimus. Poſita itaque aliqua huiusmodi ſacrarum imaginum pictura, circumdetur dupli circulo, cui inſcribatur nomen aliquod diuinum, ipſi figuræ effectu q; aptatum & conforme: vel circunſcribatur illi verſiculus, ex parte corporis ſacré ſcripturæ ſumptus, qui deſidera um effectū polliceatur vel depreceatur: ut puta, ſi fiat pentaculum ad victoriam & vindictam con-

tra inimicos tam visibiles quam invisibiles, figura sumi potest ex secundo libro Machabæorum: videlicet, manus tenens aureum ensim evaginatum, cui circumscribatur versiculus ibidem contentus: scilicet, Accipe gladium sanctum, munus à Deo, in quo concides adversarios populi mei Israel. vel etiam circumscribatur ei versiculus Psalmi quinti: In hoc fortitudo brachij tui, ante faciem tuam, ibi mors, vel aliquis alius similis versiculus. Si verò nomen diuinum illi circumscribere libuerit, accipiatur nomen aliquod significans timorem, gladium, iram, vindictam Dei, vel aliquod simile nomen desiderato effectui congruum. Et si figuram angularem conscribere libuerit, accipiatur secundum numerorum rationem, sicut docuimus in libro secundo Occultæ philosophie, ubi de numeris egimus. & ita de similibus operibus. Et ex hoc generi sunt duo pentacula sublimis virtutis & magnæ potentiae, & ad consecrationem experimentorum ac spirituum per utilia & necessaria. Ex iis unum est, quod habetur Apocalypsis capite primo, scilicet figura maiestatis Dei, sedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, ut ibi habetur. Cui circumscribatur, Ego sum alpha & omega, principium & finis, qui est, qui erat, & qui venturus est omnipotens. Ego sum primus & nouissimus, viuus, & fui mortuus: & ecce sum viuens in secula seculorum. & habeo claves mortis, & inferni. Deinde circunscribantur hi tres versiculi: Manda Deus virtuti tue, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis; Fiant tanquam puluis à facie venti, & angelus Domini coartans eos: Fiant viæ illorum tenebrae ac lubricum, & angelus Domini persequens eos. Præterea circunscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerehie, Adonay, Jah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua & oculi septem, & sub pedibus liber, septem sigilli obsignatus: sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circun-

circumscribatur versiculus iste, Ecce vicit leo de tribu Iuda,
radix Dauid. Aperiā librum, & soluam septem signacula eius. Et alter versiculus, Vidi satanam sicut fulgur de cœlo ca-
dentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes,
& scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vo-
bis nocebit. Et circunscribantur ei decem nomina generalia,
ut suprà.

Quæ verò pentacula constituuntur ex figuris & nominib;
hunc ordinem obseruant. Nam posita aliqua figura con-
formi alicui numero, ad aliquem certum effectum siue virtu-
tem; inscribatur illi in singulis angulis nomen aliquod diui-
num desideratæ rei vim obtinens: ita tamen quod huiusmodi
nomen totidem sit literarum, quantum numerum figura con-
stituat: aut quod literæ nominis in se collatæ, figuræ numerum
constituant, vel numerum aliquem qui per numerum figuræ
sine aliqua superfluitate vel diminutione secari possit. Tale e-
nim nomen inventum, unum vel plura vel diuersa, in singulis
angulis figura inscribatur. In medio verò figura ipsius nomi-
nis reuolutio tota, vel saltem principalis collocetur,

Sæpe etiam pentacula constituimus, facta reuolutione ali-
qua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo simplici cir-
cundo, vel dupli, inscribendo versiculum aliquem sacrū,
nomini huic competentem, vel ex quo hoc nomen extractum
sit. Et haec est ratio pentaculorum secundum eius modos di-
stinctos, quam pro libito ad maiorem efficaciam, & virtutis
intentionem extensionēmq; possumus in se inuicem cum aliis
multiplicare & commiscere: ut si fiat deprecatione pro destru-
ctione inimicorum, recordemur quomodo Deus destruxerit
faciem terræ in diluvio aquarum, Sodomam & Gomorram,
per pluiam sulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari
rubro, & si quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, &
sic de similibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, re-
cordemur salutis Noe in diluvio, transitus filiorum Israel in

mari rubro: & meminimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundem seruasse nauiculam periclitatem, ventisq; & fluctibus imperasse: & Petrum mergentem eduxisse ex aquis, et sic de similibus. Deniq; cum iis invocamus sacra quædam nomina Dei, ea videlicet, quæ desiderij nostri sunt significativa, & ad effectu optatum accommodata: ut ad destructionem imimicorum, invocamus nomina iræ, vindictæ, timoris, iusticiæ & fortitudinis Dei: ad evitandum verò aliquod malum, vel periculum, invocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, fortitudinis, bonitatis, & similia Dei nomina. Quandoq; etiā Deum precamur largiri nobis, ad id quod desideramus, executorem aliquem spiritū bonū, unum vel plures, quorū id quod desideramus officiū est, illius nomen interserentes. Sæpe etiā malum spiritū aliquem ad homines cogendos, obtestamur, cuius nomen similiter inferimus: & hoc iuste, si ad malū tendit operatio, ut ad vindictam, poenā, vel destructionem. Præterea, si quis versiculos in Psalmis vel aliqua parte Sacrarū literarū desiderio nostro congruus habetur, illum orationibus nostris inferimus, facta autem oratione ad Deum: quandoq; post ipsam convenit facere orationem ad executorem illū, quem nobis ministraturū optauimus in oratione præcedenti siue unus sit, siue plures, siue angelus siue stella, siue anima siue ex heroibus. Talis autem oratio componi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia, ubi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaq;, vincula huiusmodi esse in triplici differentia. Nam primum vinculum est, quando coniuramus per res naturales: secundum componitur ex mysteriis religionis, per sacramenta, miracula, & huiusmodi: tertium constituitur per diuinā nomina, sacraq; signacula. Et per huiusmodi vincula non modò spiritum, sed etiam alias quascunq; creaturas ligamus: ut animalia, tempestates, incendia, diluicia aquarum, & vim armorum. Sæpe etiam utimur prædictis vinculis, non solum per modum

modum coniurationis, sed etiam per modum depreciationis & benedictionis. Præterea ad huiusmodi multum conducit coniungere, si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accomodata: utputa in coniuratione serpentum, commemorando maledictionem serpentis: in paradiſo terrestri, erectionem serpentis in deserto. Præterea versiculum illum, Super aspidem & basiliscum ambulabis, &c. Supersticio etiam in iis plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis, ad id quod ligare, vel impedire intendimus: utputa, ritus excommunicationis, sepulturæ, exequiarum, & huiusmodi.

Convenit autem ut tractemus de consecratione, quæ fit per hominem, ad singulas res & instrumenta huic arti necessaria. Et huius virtus duobus potissimum perficitur: videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis, per quam fit consecratio. Nam in persona requiritur vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ utraq; per dignificationem & initiationem acquiruntur: deinde, quod ipsa persona hanc virtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte autem ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur cōsimilis sanctimonia, quæ vel per se inest ipsi orationi: ut si sit diuinitus ad hoc ordinata, quales habemus in plerisq; sacris Bibliorum eloquiis, vel quod sit virtute spiritus sancti ex ordinatione Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut inest sanctimonia orationi non per se, sed per commemorationem rerum sacrarum: utputa Sacrarum literarum, historiarū, operum, miraculorum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, rerumque sacramentalium, & consimilium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè per similitudinem aliquam attinere videbuntur: adhibita etiam sacrorum signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conferunt: ut sunt aquæ benedictæ, insperstones, Sacri olei invunctiones, odoriferæ suffumigationes, ad cultum

religiosum adhibite. Atq; inde est, quod in omni cōsecratione
 praecedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis,
 & fumigiorum adhibitis vndiq; cereis vel lampadibus bene-
 dictis lucentibus, nam sine lumine nullum sacramentum ritè
 perficitur. Illud etiam sciendum est, & firmiter obseruandum,
 quod si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas po-
 tuit incidisse aliqua coquinatio, tunc earum rerum exorci-
 zatio atq; expiatio praecedere debet consecrationem: quæ res,
 tanquam virgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diui-
 narum virtutum influxus. Obseruandum etiam est, quod in fi-
 ne cuiuscunq; cōsecrationis, post orationem debitè prolatam,
 debet ipse consecrans, per verba de præsenti, in virtute & po-
 testate diuina rem ipsam consecrandam inhalando benedicere
 cum commemoratione virtutis atque authoritatis suæ, prout
 illud magis ritè, intentoq; animo fieri poterit. Horum itaque
 nunc tibi exempla quædam ponemus, per quæ facile tibi pate-
 bit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione
 aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamen-
 tum in mediq; aquarum, quomodo in paradiso terrestri loca-
 uit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra riga-
 tur vniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iusti-
 ciae suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuiū
 generale super omnem terram: & in destructionem exercitus
 Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum
 suum siccis pedibus per medium maris, & per medium Iorda-
 nis: & quomodo miraculosè eduxit aquam de petra in deser-
 to, & eduxit fontem aquæ viuæ à dête molari maxillæ asini ad
 preces Samsonis: item, quomodo posuit aquas instrumentum
 misericordie suæ atq; salutis, in expiatione peccati originalis:
 itē, quomodo Christus baptizatus est in Iordanè, qui per hoc
 mundauit & sanctificauit aquas. Invocanda insuper sunt di-
 uina nomina, ad hoc conformia: ut puta, quod Deus sit fons vi-
 uus, aqua viua, flumen misericordie, & huiusmodi. Sic in
 conse-

consecratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit ignem iusticie suæ instrumentum, in poenam, vindictam & expiationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum, ignis cōflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo Deus apparuit Moysi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præcessit filius Israel in columna ignis, & quomodo rite offerri, sacrificari & sanctificari nihil potest sine igne: item, quomodo instituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculösè reaccendit, & alivnde sub aquis latenter inextinctum conseruavit, & huiusmodi consimilia. Invocentur itaq; nomina Dei, ad hoc conformia, sicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis consumens est, & si quod est nomen ex diuinis nominibus, quod ignem sonet: aut nomina consimilia, ut splendor Dei, lux Dei, lumen Dei. Sic in consecratione olei & fumigiorum commemoramus sacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exodum, de oleo unctionis & nomina diuina, ad hæc conformia, quale est nomen Christus, quod unctionem sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: quale illud Apocalypsis de duabus olio stillantibus oleum sanctum in lampades, ardentes ante faciem Dei, & huiusmodi. Benedictio vero luminis & cereorum & lampadum ab igne desumitur, & ara illa quæ flaminæ somitem immiserat, & si quid similium in mysteriis est: ut illud de septem candelabris & lampadibus ardentibus ante faciem Dei. Hæ igitur sunt consecrationes, quæ in primis in omni sanctificatione necessariæ sunt, atq; præcedere debent, sine quibus nihil in sacris dicitè perficitur.

Post istas itaque ostendemus tibi consecrationes locorum, instrumentorum & consimilium. Consecratus igitur locum aliquem, siue circulum, transumere poteris orationem Salomonis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum aspersione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemorando in benedictione mysteria: qualia sunt sanctificatio throni Dei,

montis Synai, tabernaculi, foederis, sancti sanctorum, templi Ierusalem: item, sanctificationem collis Golgotha, per crucifixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, montis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, & huiusmodi. Invocando nomina diuina, ad haec conformia: ut locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei, ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, que circulo, vel loco consecrato scribendo occurunt.

In cōsecrationibus verò instrumentorū & quarūcunq; rerum arti deseruientiū, simili via procedas aspergendo illa aqua benedicta, & fumigando fumigio sacro, vngendo oleo sancto, consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo, cum oratione, sacra commemorando, ex Sacris literis, & religione & diuinis nominibus, que rei consecrandae conformia videbuntur. Ut exempli gratia, in consecrando gladio, commemoramus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et quod habetur Machabœorum secundo, quod Iude Machabœo diuinus & miraculosè missus est gladius, & si quid consimile est in Prophetis: ut illud, Accipite vobis gladios bis acutos.

Consimili via consecrabis experimenta, & libros, & quicquid consimile est in Scripturis, picturis & huiusmodi: aspergendo, fumigando, invngendo, signando, & benedicendo cōmemorationibus sanctis, commemorando sanctificationes ex mystériis: ut, sanctificatio tabularū, decem præceptorū, que date sunt Moysi à Deo in mōte Synai: itē, sanctificationem testamēti Dei, veteris & noui: sanctificationē legis, prophetarū et Scripturarū, que per Spiritū sanctū promulgatae sunt. Commemorantur præterea nomina diuina, adhæc cōformia: ut sunt testamentū Dei, liber Dei, liber vitæ, sciētiæ Dei, sapientiæ Dei, & huiusmodi. consimili ritu & personalis cōsecratio perficitur.

Sed est adhuc aliis consecrationis ritus mirificè potens, & multæ efficaciæ, & hic è generibus superstitionum est: quando ydelicet ritus consecrationis, vel collationis alicuius sacramē-

ti in eccl^{esi}a transfertur ad illam rem, quam consecrare volu-
mus: ut puta, transferendo ritum baptismi, & huiusmodi.

Sciendum etiam, quod votum, oblatio & sacrificium, vine
consecrationis habent tam realis, quam personalis: & sunt tan
quam pacta quedam & conventiones inter nomina illa, qui-
bus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inherentia ad deside-
rium & optatum effectum: ut puta, quando res nostras, ut fu-
migia,unctiones,annulos,imagines,specula, & ea que minus
materiae participant, ut numina,signacula,pentacula,incan-
tamenta,orationes,picturas,scripturas, certis nominibus de-
uouemus,offerimus & sacrificamus, quemadmodum de iis la-
tius dictum est in libro tertio de Occulta philosophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum dæmonum ministerio
plurimum utuntur, ritus quidam invocandi spiritus per librū
antè consecratum, qui rectius liber spirituū dicitur. de eo nunc
paucā dicenda sunt. Est enim liber hic consecratus, malorum
spirituum liber, suo nomine & modo ritè compositus: cui spi-
ritus inscripti, præsentaneam obedientiam sacro quodam suo
iuramento deuouerunt. Hic itaq; liber fit ex charta mundissi-
ma, quæ nondum in vsu aliquo habita est: plurimi virgineam
chartam vocant. Inscribitur autem liber hoc modo, ut à sinistris
locetur imago spiritus: à dextris verò character ipsius, & cum ie-
ramento desuper scripto, continente nomen spiritus, & digni-
tatem ac locū cum officio & potestate. plures autem hunc li-
brum aliter componunt, vel characteres vel imaginē omitten-
tes: efficacius tamen est, nihil eorū, quæ conducere possunt, ne-
glexisse. Obseruantur præterea circumstantiæ locoru, tempo-
rum, horarum, secundū quod stellis ipsis, quibus spiritus ī vel
illi subsunt, congruere videntur, adhibito situ, ritu & ordine.
Qui libellus ita descriptus, & bene religatus, suis registris &
signaculis distributim ornetur & conseruetur, ne aliquādo in
periculum operantis contingat ipsum post consecrationem in
loco aliquo extra propositum aperire. Conseruandus præ-

terea erit, quam reuerenter poterit. nam irreuerentiam animi
pollutione & prophanatione, virtutem suam amitteret.

Composito itaque sacro libello, secundum modum iam tra-
ditum, dupli via ad consecrationem ipsius proceditur. Qua-
rum una est, ut convocatis illis singulis & omnibus spiritibus,
qui libro inscripti sunt, ad circulum, secundum ritum & mo-
dum, quem infra docebimus, locetur libellus consecrandus
extra circulum in triangulo. Et primò legantur in praesentia
spirituum omnia iuramenta libello inscripta. deinde locetur
libellus consecrandus extra circulum in triangulo, ibidem de-
scripto: coganturq; spiritus omnes & singuli, vbi eorum ima-
ges characteresq; depicti sunt, manus imponere, ipsumque
speciale ac communi iuramento confirmare & consecrare.
Quo facto, libellus reclusus recipiatur & obseruetur, ut supra
diximus, spiritusq; secundum ritum debitum licentientur. Alia
est via consecrandi librum spirituum facilior quidem, & mul-
tae efficacie ad omnem effectum: nisi quod in apertione huius
libri spiritus non semper veniunt in aspectum. Hic itaq; mo-
dus talis est: Fiat liber spirituum, ut supra descripsimus: sed in
fine ipsius scribantur invocationes et vincula, coniurationesq;
fortissimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde
colligatur liber iste inter duas tabulas, sive laminas, quibus in-
trinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, que
superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum pona-
tur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modo
perfecto libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium
adferatur libellus ad circulum in triuio, secundum artem quam
inferius trademus: & ibi, primum aperto libello, consecretur
secundum ritum & modum, quem supra diximus de conse-
cratione. Quo facto invocentur singuli spiritus libello inscri-
pti suo modo & situ, coniurando ter per vincula in libro de-
scripta, ut veniant ad locum illum intra triduum prestatre obe-
dientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc in-
voluto

uoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibi⁹; occludatur. Et tunc destructo circulo, absque quod licentientur spiritus, recedatur ante ortum solis: die vero tertia citer medium noctem revertatur: reformat⁹; circulū: et genitibus flexis, facta oratione & gratiarū actione ad Deum, & formato fumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiat⁹; libellus, nō aperiendo ipsum, & seruetur. Tūc licetiatis spiritibus suo modo destru. Tōq; circulo, ante quā sol ascendet recedatur. Et hic ultimus consecandi ritus, utilis est ad quæcumq; scripta & experimenta, q.ue ad spiritus diriguntur, locādo ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, ut suprà ostensum est.

Operatus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritib⁹; minimè molesto, situsque sit versus spiritus regionem. Tunc aperiatur sub registro debito: invoceturq; spiritus per iuramentum suum ibidem defcriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per vincula, in fine libelli posita: obtentōq; desiderato effectu, spiritū licentiabis.

Nunc de invocatione spirituum tam bonorum quam malorum videamus. Boni spiritus diuersimode à nobis invocantur, diuersimodeq; nobis occurrent. Nam vigilantibus apte loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, vel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicunque igitur bonum spiritum ad colloquium cōspectūmque invocare voluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum unum, est circa dispositionem invocantis: alterum, circa ea quæ extrinsecus adhibentur invocationi, pro conformitate spiritus invocandi. Oportet itaq; invocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè dispositum esse: in primis videlicet confessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, recteque expiatum, quotidie abluedo se aqua benedicta. Præterea invocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusq; exteris secu-

taribusq; negociis, quātū fieri poterit, segregatū. Ieiunia quoq; per hos dies obseruabit, secundū quod sibi videbitur posse fieri. Quotidie etiā ab oriente sole vsq; in occasum, in loco invocationis, vestitus ueste sacra & linea, septies cum interpellatione faciat ad Deū & angelos invocandos deprecationem, secundū eū quē ante docuimus, modū. Numerus verò dierū parasceues & præparationis, est communiter lunationis integræ: aliud verò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierū quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc invocādi ritum, prium est, ut eligatur locus mundus, castus, occlusus, quietus, semotusque ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcizandus est, atq; consecrādus: atq; in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab vtraq; parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obiecta syndone, vel linteo mundo, quæ vsq; in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoque habebis preciosum fumigium & oleum unctionis purum, vtraq; consecrata seruentur. Thuribulum quoq; in capite altaris sitū, quo accenso et benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiā uestem longā ē lino candido, ante & retrō clausam, quæ totum corpus & pedes cooperiat, quam cingulo simili præcingas. Vitam etiā acutam, mitræ consimilem, ex lino mundo habebis: in cuius anteriori parte infixa sit lamination aurea vel aurata cum inscriptione nominis Tetragrammaton, quæ omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingressurus cutem locum sacrum non nisi prius ablutus, vestitusq; sacro induitus, nudisq; pedibus ingrediaris. Ingressus verò aspergaris aqua benedicta: deinde fumigabis super aram, post flexis genibus ante aram, adorabis ut diximus. Finitis verò his diebus, ultima die strictius ieunabis: dieq; sequenti ieunus, in ortu solis, ingrediaris locum sanctum, cum ritu iam dicto, prius asper-

aspergendo te: deinde sumigando, consignabis te oleo sancto
in fronte: & invngendo oculos tuos, omnia hæc consecrata
quadam imprecatione peragendo. Deinde discooperias sacrâ
laminam: & flexis genibus ante aram, adora, ut suprà factaq;
invocatione angelica, apparebunt tibi, quos optas, quos beni-
gno castoq; colloquio susceplos licentiabis.

Laminâ verò ipsam ad bonū aliquē spiritū invocandū hac
ratione cōficies, vel in metallo cōformi, vel in cera noua, cū spe-
cieb. & colorib. cōformibus permixta: vel fiat in charta mūda
cū colorib. cōvenientibus. Figura aut̄ ipsius exterior sit qua-
drata, circularis vel triangularis, sive huiusmodi, secundū nu-
merorū rationem: in qua inscribātur diuina nomina tam gene-
ralia quam specialia. In centro verò laminæ, hexagonus descri-
batur, in cuius medio inscribatur nomē & ch. racter stellæ vel
spiritus dominatoris illius, cui invocādus bonus spiritus subest.
Circa hunc hexagonū locentur tot pentagoni, quot spiritus pā-
riter vñā convocabamus. Et si solum vñū invocauerimus, nihilō-
minus quatuor pentagoni depingātur, quibus nomen spiritus
sive spirituū cum suis characteribus inscribatur. Debet aut̄ cō-
poni hæc tabula, luna crescente, diebus & horis, quæ tunc spi-
ritui convenient. Et si cum hoc stellā fortunatā susceperimus,
melius erit. Quæ tabulæ in hunc modū facta, cōsecretur iuxta
regulā suprà traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo,
ad invocationem quoruicunq; bonorū spirituum. Speciales ni-
hilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuicunq; con-
gruas, per modum, quem de sacris pentaculis suprà diximus.

Nunc aliū ritū & facilitiore tibi narrabimus, ad hāc rē, vide-
licet: Sit homo, qui oraculū aliquod à bonis spiritibus suscep-
tus est, castus, mundus & confessus. Tunc habitō loco mundo
& nitido, albī linteis circunquaq; contexto, in die Dominicā,
luna noua, ingrediatur locū illum, albī & mūdis vestibus in-
dutus, & exorcizet locū, & benedicat: faciatq; in eo circulum
sū carbōne benedicto: scribatq; in extremo circulo angelorū

nomina, in interiori verò scribantur excelsa Dei nomina: & ponat intra circulum, ad quatuor angulos mundi thuribula profumigii. Tunc ingrediatur locū iejunus & ablutus, incipiatq; orare versus orientem totū Psalmum: Beati immaculati in via, &c. Fumigando, & in fine deprecando angelos per dicta diuinā nomina, ut dignentur illuminare & reuelare id quod desiderat: idq; faciat sex diebus continuis omni die ablutus & iejunus. Septima verò die, quæ est Sabbati, similiter ablutus & iejunius ingrediatur circulum, & fumiget & invngat se oleounctionis sancto, vngendo frontem, & super vtrosque oculos in volis manuum, & supra pedes: tunc genibus flexis, dicat Psalmum supradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, surgat & incipiat ab oriente in occidens intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec crebri vertigine defessus, cadat in circulum, ubi quiescat: & statim rapietur in extasim, apparebitq; ipst̄, qui de omnibus informabit. Scendum etiam, quòd in circulo debet esse quatuor candelæ sacre, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, iejunium sit tale, ut abstineat ab omnibus vitam sensibilem habentibus, & quæ ex illis sunt: bibat tantum aquam puram & fluentem: nec sumat cibū, donec sol occumbat. Ablutio sit talis, ut mane ante ortum solis nudus totum se mergat in aquam fluentem. Fumigium & oleum unctionis sicuti habetur Exodi, & in sacris Bibliorum cloquiis. Observandum est, quòd quoties circulum ingreditur, habeat in fronte laminam auream, inscriptam nomine Tetragrammaton, ut supra diximus.

Ad oracula verò, ab omni spiritu per somnium suscipienda, e iam conducunt nobis res naturales, atq; illarum commixtiones: ut sunt fumigia, unctiones & cibi, vel potiones, quas ex primo libro de Occulta philosophia potes desumere. Volens autem semper & promptè sominiorum suscipere oracula, confieat sibi ad hunc modum annulum solis vel Saturni. Fit etiam

etiam imago excellentis efficaciae ad hunc effectum: quæ posta sub capite, dum itur dormitum, vera somnia efficaciter præstat, de quibuscunq; animus antea deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabelle numerorum, sub suis cōstellationibus debitè formatae: & hæc ex secundo libro Occultæ philosophie cognosces. Conferunt etiam tabulæ sacræ & chartæ, ad hunc effectum specialiter composite & cōsecratae. Qualis est tabula Almadel Salomonis, & tabula reuolutionis nominis tetragrammaton, & quæ huiusmodi ex variis figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei & angelorū inscriptionibus ad hæc scribuntur, quarum compositio ex variis sacris scripture locis, psalmis & versiculis, aliisque præsa ge reuelationis ac prophetæ pollicitationib. desumitur. Cōdu cunt ad eundem effectū sacræ orationes atq; imprecationes, tā ad Deum quam ad sanctos angelos, & heroas: quarum orationum imprecationes componuntur, ut suprà ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum & similiū eorum quæ facere intendimus, mentionem faciemus. Ut, ex veteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex novo Testamento, de somnio Ioseph, viri beatæ Mariæ virginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: & quicquid in religione, miraculis & reuelationibus simile reperiatur: ut reuelationes crucis ad Helenam, reuelationes Constantini & Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cirylli, Methodij, Mechtildis, Ioachimi, Merlini, & consimiles: iuxta quas composite deprecationes, si quando itur dormitus, cum firma intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicātur, indubie efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quæ nunc diximus, coniungere nouerit, is verissima suscipiet somniorum oracula. Hoc aut fiet, obseruatis iis quæ in libro de Occulta philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculū, abstineat coena & potu, alias bene dispositus,

550 DE OCCULT. PHILOSOPH.

cerebro à vaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculum mundum, nitidum, exorcizatum & sacram, si velit. Tunc incipiat in eo sumigare cum fumigio convenienti, & invngat tempora vnguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua vel sacra tabella vel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra ingrediatur lectum, & cogitans super re, quam scire desiderat ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium, quando luna percurret illud signum, quod fuit in nona domo nativitatis: deinde quando percurrit signum nonae domus revolutionis nativitatis: & quando est in nono signo, à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quascunque scientias & artes subito & complete adipisci possumus cū rera intellectus illuminatione: quamvis ad hunc effectum conducant inferiores spiritus quicunq; familiares, sape etiam mali, sensibiliter intrinsecè vel extrinsecè nos informantibus.

Si autem malum aliquem spiritū invocare volumus ad circulum, primum considerare oportet, & scire naturam ipsius, cui planetarum consonet, & quæ sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, investigetur locus invocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint: ut si eorum vis est super maria, fontes & flumina, eligatur locus in littore, & sic de singulis. Deinde investigetur tempus opportunum tum ex qualitate aeris, serenum, clarum, quietum, aptumque spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, ut videlicet in die illius vel tempore quo dominatur, fortunatus sit, vel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout spiritus atq; spiritus exigunt. His consideratis, construatur circulus in loco electo, tā pro defensione invocantis quam pro confirmatione spiritus. In circulo autem ipso inscribenda sunt diuina nomina generalia, & quæ nobis defensionem praestat: & cum iis nomina diuina quæ præsunt huic planetæ, atq; officiis

officiis ipsius spiritus. Inscribenda etiā erunt nomina honorū spirituum qui dominantur, & constringere possunt spiritū illum, quem advocare intendimus. Et si amplius munire voluerimus circulum nostrū, addamus characteres & pētacula operationi congruentia: tum etiā, si volumus, possumus intus vel extra circulum construere figurā angularem cum inscriptio- ne numerorum convenientiū prout inter se operi nostro con- gruunt. Quæ quidem cognoscenda sunt secundum rationes nu- merorum & figurarū, de quibus in libro secundo de Occulta philosophia abvndè dictum est. Deinde provideatur de lumi- nibus, fumigiis, vnguentis, collyriis, secundum naturā planetæ & spiritus compositis: quæ partim propter naturalem & cœ- lestem virtutem spiritui congruant, partim etiam propter cul- tum religiosum vel superstitionis spiritui exhibētur. Deinde provideatur de sacris atq; consecratis rebus, tam ad defensio- nem invocatis, & sociorū eius, quam etiā ad vincula spirituū, & constrictionem necessariis: quales sunt sacrae chartæ, lami- næ, picturæ, pētacula, gladij, sceptræ, uestes ex materia & colo- re convenienti, et huiusmodi. Tunc omnibus istis paratis, exi- stente magistro cum sociis in circulo, primò consecret circulū, & omnia quibus vtitur. Quibus peractis cum gestu & vultu convenienti, incipiat alta voce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deū, deinde precetur bonos spiritus: & si quas orationes, vel psalmos, seu Euangelia legere voluerit pro defensione, illa precedere debent. Deinde dictis orationib. in- cipiat invocare spiritū, quem cupit, leni ac blādo incantamēto ad omnes mundi plagas, cum commemoratione autoritatis & virtutis suæ. Et tunc paulisper quiescat, respicendo circū cir- ca, si spiritus aliquis compareat. Qui si tardauerit, reiteret, in- vocationem, vt suprà, usq; ad tres vices. Et si pertinax nō com- paruerit, incipiat coniurare potestate diuina, ita quod cōiura- tio cum commemorationib us suis consonet naturæ atq; offi- ciis ipsius spiritus, reiterando per tres vices, de furtioribus in-

fortiores, obiurgationibus, contumelias, maledictionibus &
 poenis adhibitis, ac suspensione ab officio & potestate, & hu-
 iusmodi, post singulas vices paululum quiescendo. Et si spiri-
 tus aliquis comparuerit, vertat se invocans contra spiritum,
 ipsumque benignè suscipiat. Et obtestando ipsum, primò no-
 mē eius exquirat, & si quo alio nomine vocetur. Deinde pro-
 cedendo ulterius petendo, quid voluerit. Et si in aliquo perti-
 nacem mendacem se praestiterit, constringatur per coniura-
 tiones convenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circu-
 lum cum sacro gladio figuram trianguli, vel pentagonum, co-
 gatq; spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam suscep-
 ris, quam iuramento roborari velis, extenso gladio sacro ex
 circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato ita
 que à spiritu quod optas, vel aliter cōtentus, licentiabis ipsum
 benignis verbis, præcipiendo eidē ne cui noceat. Et si noluērit
 recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est
 per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigatio-
 nes contrarias. Et cum recesserit, non egrediaris circulum, nisi
 post moram aliquam, praefatis orationibus, cum gratiarum a-
 ctionibus ad Deum & bonos angelos, & etiā ad defensionem
 & conseruationem. tunc singulis per ordinem peractis, rece-
 das. Quod si frustratus s̄pē fueris, & spiritus nulli comparue-
 rint, ob hoc non desperes: sed relicto circulo, revertaris per a-
 llias vices, faciendo ut prius. Et si in aliquo te errasse arbitre-
 ris, tunc poteris, addendo vel minuendo corrigere. Constantia
 enim reiterationis s̄pēius autoritatem atque virtutem auget,
 spiritib⁹q; terrorem incutit, humilēsq; facit ad obediendum.
 Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua in-
 gredi & egredi liceat, quam suo arbitratu claudunt & ape-
 riūt, sacrisq; nominibus et pentaculis muniunt. Illud etiā scien-
 dū, quādo nulli spiritus cōparuerint, ac fastiditus magistr deli-
 berauerit cessandum, non propterea recedat absq; licentia-
 tione spirituū. Nam hoc negligentes plurimi periclitati sunt, nisi
 sublimiori

sublimiori aliqua defensione muniti. Sæpiissime etiam adventū spiritus, quamvis non appareant, propter terrorēm in invocāte, vel in rebus quibus vtitur, vel in ipsa operatione. Licentia aut̄ talis nō datur simpliciter, sed per modū dispensationis, cū suspensione, donec in sequentibus se se p̄fiterint obedientes. Absque circulo autem invocantur in conspectum, per modum qui superius traditus est in consecratione libri.

Quando autem aliquem effectū per malos spiritus exequi intendimus, vbi apparitione eorum non est opus, tunc fabrica-
tione illa que nobis vt instrumentum vel subiectū experimēti existit, vtputa sit imago, vel annulus, vel scriptū vel character aliquis, vel candela, vel sacrificium, siue aliquid huiusmodi: tunc inscripto nomine spiritus eius, cum charactere secūdum experimenti exigentiam, siue per scripturam cum sanguine aliquo, vel alias fumigio spiritui conformi: s̄epe etiam p̄fatis ante orationibus ad Deum & bonos angelos, invocamus spi-
ritum illum malum, coniurando illum potestate diuina.

Est aliud genus spirituum, vt in libro tertio Occultæ philo-
sophiæ diximus, non adeò noxiū, hominibus proximum: ita
etiam vt passionibus afficiatur humanis, hominūq; cōversa-
tione gaudcat, libenterque habitat cum eisdem. Alij verò ne-
mora & sylvas incolunt: alijs diuersorū animalium domestica-
rum, vel sylvestrium consortio lētantur: alijs fontes incolūt, &
prata: Hos itaq; spiritus, quicunque invocare voluerit, in loco
vbi morantur, id fieri necesse est cum fumigiis odoriferis, cum
sonis dulcibus, fidibus instrumētisq; musicis ad hoc specialiter
compositis, adhibendo cantiones & incantamēta, & carmina
levida cum laudibus & promissionibus. Ad hæc verò obsti-
ti, cōpelluntur minis, cōminationibus, blasphemias, irrisiōnib.
contumeliis, & maximè comminādo illis exterminationem ab
iis locis vbi versantur. Exinde, si opus est, conferas te ad exor-
cismata. Maximum autem in hac invocatione spirituum quod
obseruare oportet, est animi constantia, et audacia timore va-

cua & aliena. Deniq; invocaturus hos spiritus, debes parare in loco invocationis mensam, mūdo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquā viuam, vel lac, in vasis terreis nouis, cultellos nouos: cōstruāsq; ignem, in quo fumigabis. Se-deatq; invocans in capite mensæ, & circum circa adaptata sint sedilia pro spiritibus, vt libuerit: spiritusq; ipsos invocādo invitabis ad potum & esum. Quod si forte timueris spiritum aliquem nequam, circumscribas circulum: sitq; pars mensæ, in qua sedebit invocans intra circulum, reliquum sit extra. -

In libro tertio de Occulta philosophia docuimus, quomo-do & per quæ media anima corpori iūgatur, & quid accidat anime post mortem. Scias igitur, vltra hæc quæ dicta sunt, quod animæ illæ adhuc post mortem relicita corpora diligunt, tanquam cognatum aliquid eas alliciens: quemadmodum sunt animæ hominum noxiiorum, quæ corpus suum violenter reliquerūt: & animæ debita sepultura carentes, quæ adhuc in turbido, humidōq; spiritu, circa cadavera sua oberrāt. Illæ namq; animæ cognitis mediis, per quæ quondam corporibus suis coniungebantur, per similes vapores, liquores, nidoresq; facile alliciuntur. Hinc est quod animæ mortuorū non evocantur absque sanguine, vel appositione alicuius partis corporis sui relīctæ. In evocationibus umbrarum, fumigamus cum sanguine recenti, cum ossibus mortuorū, & carne, cum ouis, lacte, melle, oleo, & similibus quæ aptum medium tribuunt animabus ad sumenda corpora. Sciendum quod volentes evocare animas mortuorum, id facere oportebit in iis locis in quibus huiusmodi animæ plurimum versari dignoscuntur: vel propter cognatum aliquid, eas in corpus relictū alliciens: vel propter affectionem aliquam in vita quondam impressam, dictam animam ad certa loca, vel res, personāsve trahentem: vel propter loci alicuius tartaram naturam, purgandis vel puniendis. animis aptam: qui loci ut plurimum experientia visionum, incurSIONUM nocturnarū, ac similibus prodigiis & ostentis cognoscuntur.

scuntur. Sunt itaq; aptissima loca ad hæc, cœmiteria, & meliora his loca illa, in quibus fit executio criminalis iudicij: et meliora illis loca illa, in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt: adhuc melior iis locus est ille, vbi cadauer aliquod nondum expiatum, nec ritè sepultum, violenter mortuum, recentioribus annis subhumatum est. Expiatio enim ipsa locorum, ritus etiam sacer, sepulturæ corporum debitè adhibitus, sape animas ipsas accedere prohibet, & longius, ad loca iudicij repellit. Atq; hinc est, quòd non facile evocantur mortuorū animæ, nisi illorum quos scimus mala, violentâve morte periuiss, ut quorum corpora sepultura debita carent. Et si ad loca buiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum vel commodum cset, sufficit nobis ad quemcunq; alium locum eligendum assumere partem aliquā principalem relicti corporis, & cum illa suo modo fumigare, & cæteros ritus competentes perficere. Sciendum etiam, quòd quoniā animæ lumina quædam sunt spiritualia, ideo lumina artificialia, maxime si ex certis rebus competentibus, secundum certam normam compositis fabricata fuerint, cum inscriptionibus nominum & signaculorum congruis, ad evocationem manium plurimùm conferunt. Præterea hæc quæ iam dicta sunt, non semper ad animarum evocationem sufficient, propter extra naturalem mentis rationis que portionem, cœlo ac fatis superiorem, & soli regioni cognitam. Oportet igitur per ultra naturales & cœlestes virtutes debitè administratas, dictas animas allucere, utpote, per ea quæ ipsam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam quam rationalem & intellectualem: ut sunt, voces, cantus, soni, incantamenta & quæ ex religione sunt, preces, coniurations, exorcismata, & cætera sacra quæ ad hæc possunt adhiberi commodè.

HEPTAMERON, SEV

ELEMENTA MAGICA PETRI
de Abano philosophi.

Vperiore libro, qui est quartus Agrippæ, sa-
tis abvndē dictum est de cærimoniis & initia-
tionibus magicis: verū quoniam doctis &
iam in hac arte proiectis videtur scripsisse,
quod speciatim de cærimoniis nō agat, sed in
genere potius locatur, consilium fuit addere elementa magica
Petri de Abano: ut rudes adhuc, & qui superstitiones magicas
non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in iis se exer-
cere possint. Videbunt enim in hoc libello Isagogen quandam
magice vanitatis, & quasi versentur in re præsenti, distincta
spirituum functiones conficent, quomodo illos ad colloquiū
alicere oporteat, quid quolibet die, quāve hora agendum sit,
& quomodo quā syllabatim descriptum legent: in summa o-
mnium magicarum præstigarum principia in hoc libello, qui
verè gradus est ad magicas operationes, tenēbunt. Sed quoniā
summa vis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quædam
quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primò loco de
circuli compositione tractabimus.

De circulo, & eius compositione.

Circulorum autem ratio non est vna eadēmque semper,
sed pro ratione spirituum invocandorum, locorum,
temporum, dierum, & horarum mutari solent. Oportet enim
in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo
die, & qua hora circulum facias: quos spiritus advocare velis,
cui stellæ & regioni præsint, & quas functiones habeat. Fiant
igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent v-
nus ab alio palmum vnum: & in medio circulo scribe primò
nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli
horæ, tertio sigillum angeli horæ: quarto nomen angeli, qui
præ-

præ est ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quinto, nomen temporis præsentis. Sexto nomen spirituum regnantium in ea temporis parte, & ei præsidentium. Septimo, nomen capituli signi regnantis ea temporis parte quia facis opus. Octavo, nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono, & pro complemento medijs circuli scribe nomina solis & luna secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In superiore autem circulo aſſignentur in quatuor angulis, nomina angelorum aeris præsidentium eo die, quo facis opus: regis scilicet & trium ministrorum eius. Extra circulum in quatuor angulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribantur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpla, & ad occidentem scribatur Omega, diuidatque crux medium circuli. Perfecto circulo, secundum rationem infra scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum
eis præsidentium.

Sciendum est autem, angelos ordine successivo, secundum cœlorum & planetarum rationem, quibus præsunt, horis etiam præesse. Adeoque spiritus, qui præest diei, imperat etiam primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secunde, tertius tertie, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, cursus reditur ad primum, qui præest diei. De nominibus igitur horarum primo dicemus.

Horæ diei.

1	Yayn.	1	Beron.
2	Ianor.	2	Barol.
3	Nafnia.	3	Thami.
4	Salla.	4	Athir.
5	Sadedali.	5	Mathon.
6	Thamur.	6	Rana.
7	Ourer.	7	Netos.

Horæ noctis.

8	Tamic.	8	Tafrac.
9	Neron.	9	Saffur.
10	Iayon.	10	Aglo.
11	Abai.	11	Calerud.
12	Natalon.	12	Salam.

De nominibus angelorum & sigillis eorum dicetur suo loco. Nunc videndum est de nominibus temporum. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in ver, aestatem, autumnum & hyemem, quorum sunt hec nomina:

Ver.	Talui.
Aestas.	Casmaran.
Autumnus.	Ardarael.
Hyems.	Farlas.

Angeli veris.

Caracasa.

Core.

Amatiel.

Commissoros.

Caput signi veris.

Spugliguel.

Nomen terræ, vere.

Amadai.

Nomina solis & lunæ vere.

Sol.

Luna.

Abraym.

Aguftida.

Angeli aestatis.

Gargatel.

Tariel.

Gauiel.

Caput signi, veris.

Tubiel.

Nomen terræ, aestate.

Festatus.

Nomina

Nomina solis & lunæ, æstate.

<i>Sol.</i>	<i>Luna.</i>
<i>Athemay.</i>	<i>Armatas.</i>
Angeli autumni.	

<i>Tarquam.</i>	<i>Caput signi autumni.</i>
<i>Gualbarel.</i>	<i>Nomen terræ in autumno.</i>

<i>Tolquaret.</i>	<i>Nomen terræ in autumno.</i>
<i>Rabianira.</i>	
<i>Sol.</i>	<i>Luna.</i>
<i>Abragini.</i>	<i>Mata signais.</i>

<i>Amabael.</i>	<i>Angeli hyemis.</i>
<i>Ctarari.</i>	<i>Caput signi hyemis.</i>

<i>Altarib.</i>	<i>Nomen terræ, hyeme.</i>
<i>Gerenia.</i>	<i>Nomina solis & lunæ, hyeme.</i>

<i>Sol.</i>	<i>Luna.</i>
<i>Communaf.</i>	<i>Affaterim.</i>

De consecrationibus, & benedictionibus: &
primò de circuli benedictione.

Postquam ritè perfectus erit circulus, asperge eum aqua
benedicta seu lustrali, & dic: Asperges me Domine hy-
sopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic huc
creaturas specierum, ut vim et virtutem odorum suo-
rum amplient, ne hostis nec phantasma in eas intrare possit per

Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c. Deinde aspergantur aqua benedicta.

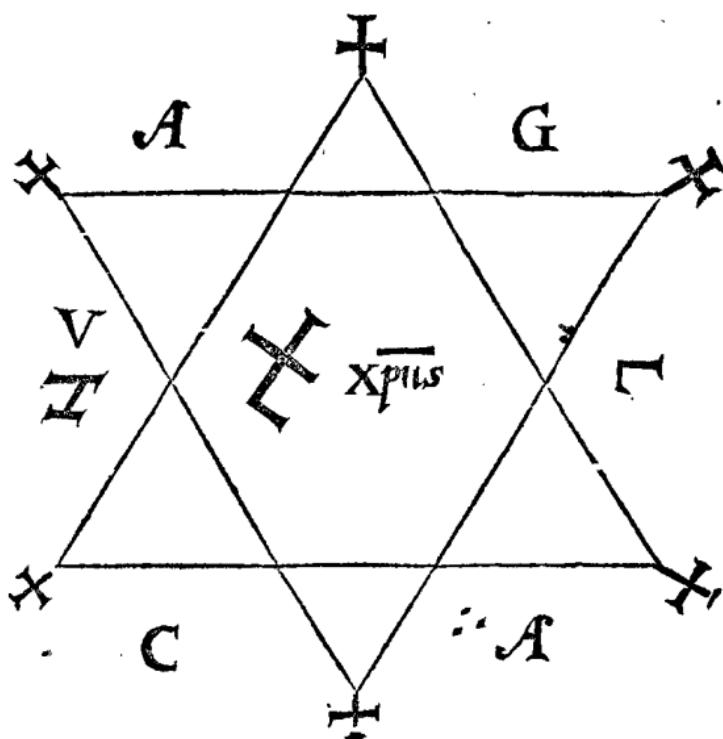
Exorcismus ignis, cui superponuntur fumigia.

Ignis quo utendum est ad suffumigationes, sit in vase fictili seu terreo, nouo. Exorcizatur autem hoc modo: Exorcizo te creatura ignis, per illum, per quem facta sunt omnia, ut statim omne phantasma euicias a te, ut nocere non possit in aliquo. Deinde dic: Benedic Domine creaturam istam ignis, et sanctifica, ut benedicta sit, in collaudationem nominis tui sancti, ut nullo nocimento sit gestantibus nec videntibus, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c.

De veste & pentaculo.

Vestis sit sacerdotis, si fieri potest: si non possit haberi, sit linea et nitida. Deinde sumat hoc pentaculum factum die et hora Mercurij, crescete luna, in charta membrana hædi. Sed prius dicatur super illo Missa spiritus sancti, et aspergatur aqua baptismali.

Oratio

Oratio dicenda, quando induitur
vestis.

Ancor, Amacor, Amides, Theodonias, Anitor, per me-
rita angelorum tuorum sanctorum Domine, induam
vestimenta salutis: ut hoc quod desidero, possum perducere ad
effectum, per te sanctissime Adonay, cuius regnum permanet
per omnia secula seculorum, Amen.

De modo operationis.

Sit luna crescens & par, si fieri potest, & non sit combu-
sta. Operans sit nitidus & purus per nouem dies, ante
inceptionem operis, sit confessus & communicatus. Habeat
fumigium assignatum diei, in quo facit opus: habeat item a-
quam benedictam a sacerdote, vas fictile nouum igne plenum,
vestem & pentaculum, & sint hæc omnia debite & ritè con-

N

secreta & preparata. Vnus è discipulis ferat vas terrenum lignum plenum, & fumigationes: alius portet librum, alias vestem & pentaculum: & magister ferat gladium, super quo dicta sit una Missa de spiritu S. & in medio cuius sit scriptum hoc nomen, A G L A T. & in alio latere, hoc nomen T O N T eundo ad locum consecrandum, dicat semper Litanias, & discipuli respondeant. Et cum pervenerit ad locum ubi vult facere circulum, protrahat circuli lineas, ut supra docuimus. Et postquam perficerit, asperget circulum aqua benedicta, dicens: Asperges me Domine, &c.

Magister igitur iejunio, castitate & abstinentia ab omni luxu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipso operationis mundis vestibus induitus, cum pentaculis, fumigis & rebus ad haec necessariis ingredietur circulum. Et à quatuor mundi partibus invocabit angelos, qui præsunt septem planetis, septem diebus hebdomadis coloribus & metallis: quorum nomina suo loco videbis. Et genibus flexis invocans nominatum dictos angelos, dicet: O angelis supradicti, estote adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus & petitionibus. Deinde invocabit angelos à quatuor partibus mundi, aeri dominantes in die illo, in quo facit opus seu experimentum. Et imploratis speciatim omnibus nominibus & spiritibus in circulo circumscriptis, dicat: O vos omnes, adiuro atque contestor per sedem Adonay, per hagios, ô Theos, Iskyros, Athanatos, paracletus, alpha & omega, & per haec tria nomina secreta: Agla, On, Tetragrammaton, quod hodie debeatis adimplere quod cupio. His peractis legat coniurationem diei assignatam, in qua facit experimentum, ut infrà dicemus. Quod si pertinaces & refractarij sint, neq; obedientes se præstiterint coniurationi diei assignatae, neq; precatiōnibus antē factis, tunc utere sequentibus coniurationibus & exorcismis.

Exorcis-

Exorcismus spirituum aereorum.

Nos facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti voluntate, per potentissimum & corroboratum nomen Dei; E L, forte & admirabile vos exorcizamus (hic nominabit spiritus quos volet, cuiuscunq; ordinis sint) & imperamus per eum qui dixit, & factum est, & per omnia nomina Dei, & per nomen Adonay, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Jah, Tetragramaton, Sadai: Dominus Deus, excelsus, exorcizamus vos, atque potenter imperamus, ut appareatis statim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, vel delict humana, & sine deformitate & tortuositate aliqua. Venite vos omnes tales, quia vobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus est: & per nomen Dei, A G L A, quod Loth audiuit, & factus saluus cum sua familia: & per nomen Ioth, quod Jacob audiuit ab angelo secum luctante, & liberatus est de manu fratris sui Esau: & per nomen Anephexeton, quod Aaron audiuit, & loquens, & sapiens factus est: & per nomen Zebaoth, quod Moyses nominauit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, versae fuerunt in sanguinem: & per nomen Ecerebie Orlstoni, quod nominauit, & omnes fluuij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegyptiorum, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominauit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomen Adonay, quod Moyses nominauit, & fuerunt locustae, & apparuerunt super terram Aegyptiorum, & comederunt que residua erant grandini: & per nomen Alpha & Omegam, quod Daniel nominauit, & destruxit Beel, & draconem interfecit: & in nomine Emanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenigo in camino ignis ardantis cantauerunt, & liberati fuerunt: & per hagios & sedem Adonay, & per ô Theos, iscyros, athanatos, paracletus: & per haec tria secreta nomina, A G L A, O N, Tetragrammaton adiuro, contestor, & per haec nomina, & per alia nomina

Domini nostri Dei omnipotentis, viui & veri vos qui vestra culpa de cœli electi fuistis usque ad infernum locum, exorcizamus, & viriliter imperamus per eum qui dixit, & factum est: cui omnes obediunt creature, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, vitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos antè & retrò habentia: & per ignem ante eius thronum circumstantem, & per sanctos angelos cœlorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: & per summam sapientiam omnipotentis Dei viriliter exorcizamus, ut nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram voluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Balduchiae. & per hoc nomē Princumaton, quod Moyses nominavit, & in cauernis abyssi fuerunt profundati vel absorpti, Dathan, Corah, & Abiron: & in virtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus vos, priuamus vos omni officio, loco & gaudio vestro usq; in profundum abyssi, & usq; ad ultimum diem iudicij vos ponimus, & religamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hic coram nobis, ante circulum ad faciendum voluntatem nostram. In omnibus venite per hæc nomina, Adonay, Zebaoth, Adonay, Amioram. Venite venite, imperat vobis Adonay, Saday, Rex regum potentissimus & tremendissimus, cuius vires nulla subterfugere potest creature, vobis pertinacissimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante huc circulum, affabiles subito. tandem ruina flebilis miserabilisq;, & ignis in perpetuum inextinguibilis vos manet. Venite ergo in nomine Adonay, Zebaoth, Adonay, Amioram: venite venite, quid tardatis? festinate, imperat vobis Adonay Saday, Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minosel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio

Oratio ad Deum, quæ dici debet in
quatuor partibus mundi, in
circulo.

AMORULE, TANCHA, LATISTEN, RABUR, T:NEHA, LATISTEN,
ESCHA, ALADIA, ALPHA & OMEGA. LEYSTE, ORISTON, ADONAY: Clementissime pater mi cœlestis, miserere mei, licet peccatoris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo tuæ potentia brachium, contra hos spiritus pertinacissimos: ut ego, te volente, factus tuorum diuinorum operum contemplator, possum illustrari omni sapientia, & semper glorificare & adorare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & invoco, ut tuo iudicio hi spiritus: quos invoco, convicti & constricti, veniant vocati & dent vera responsa, de quibus eos interroga uero: dentq; & deferant nobis ea quæ per me vel nos præcipietur eis, non nocentes alicui creaturæ, non lædentes, non frementes, nec me sociosque meos vel aliam creaturam lædentes, & neminem terrentes: sed petitionibus meis, in omnibus quæ præcipiam eis, sint obedientes. Tunc stans in medio circuli, teneat manum prope pentaculum, & dicat: Per pentaculum Salomonis advocati, dent mihi responsum verum.

Deinde dicat: BERALANENSIS, BALDACHIENSIS, PAUMACHIÆ & APOLOGIÆ sedes, per Reges potestatesq; magnanimas, ac principes præpotentes, genio Liachide, ministri tartareæ sedis: PRIMAC, hic princeps sedis Apologiæ, nona cohorte: Ego vos invoco, & invocando vos coniuro, atq; supernæ Maiestatis mutitus virtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum est, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen inefabile, TETRAGRAMMATON יהוה Iehouah, in quo est plasmatum omne seculum, quo auditu elementa corruunt, aer concutitur, mare retrogradatur, ignis extinguitur, terra tremit, omnesq; exercitus cœlestium, terrestrium & infernorum tremunt, turbantur & corruunt: quatenus citò & sine mora & omni occasione remota, ab uniuersis mundi partibus veniatis, & ratio-

nabiliter de omnibus quæcunque interrogauero, respondeatis
vos, & veniatis pacifice, visibiles, & affabiles: nunc & sine
mora manifestantes, quod cupimus: coniurati per nomen æter-
ni, viui, & veri Dei Helioren: & mandata nostra persipientes,
persistentes semper usque ad finem & intentionem meam, vi-
sibles nobis, & affabiles, clara voce, nobis intelligibili, & si-
ne omni ambiguitate.

Visiones & apparitiones.

Qibus rite peractis, apparebunt infinitæ visiones, &
phantasmata pulsantia organa, & omnis generis in-
strumenta musica: idq; sicut à spiritibus, ut terrore compulsi so-
cijs abeant à circulo, quia nihil adversus magistrum possunt.
Post h.ec videbis infinitos sagittarios cum infinita multitudi-
ne bestiarum horribilium: que ita se componunt, ac si vellent
deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue ma-
gister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniqui-
tas vestra, virtute vexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magi-
stro coguntur, & socij nil amplius videbunt.

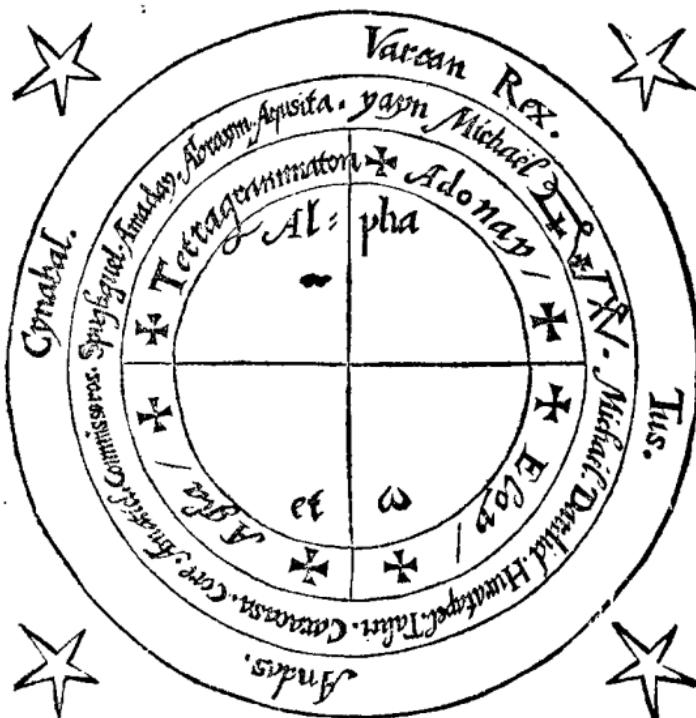
Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, di-
cat: Ecce pentaculum Salomonis, quod ante vestram adduxi
præsentiam: ecce personam exorcizatoris, in medio exorcisi-
mi, qui est optime à Deo munitus, intrepidus, prouidus, qui vi-
ribus potens vos exorcizando invocavit & vocat. Venite er-
go cum festinatione in virtute nominum istorum, Aye, Saraye,
Aye, Saraye, Aye, Saraye, ne differatis venire, per nomina e-
terna Dei viui & veri Eloy, Archima, Rabur: & per hoc pre-
sens pentaculum quod super vos potenter imperat: & per vir-
tutem cœlestium spirituum, dominorum vestrorum: & per
personam exorcizatoris, coniurati, festinate venire & obedi-
re præceptorи vestro, qui vocatur Octinomos. His peractis,
sibilet in quatuor angulis mundi. Et videbis immodicè ma-
gnos motus: & cum videris, dicas: Quid tardatis? quid mora-
mini? quid facitis? preparate vos, & obedite præceptorи ve-
stro,

stro, in nomine Domini Bathat, vel Vachat super Abracruēs,
superveniens, Abeor, super Aberer.

Tunc inmediate venient in sua forma propria. Et quando videbis eos iuxta circulum, ostende illis pentaculum cooperatum syndone sacro, et discooperiatur, et dicat: Ecce cōclusionem vestram, nolite fieri inobedientes. Et subito videbis eos in pacifica forma: et dicent tibi, Petre quid vis, quia nos sumus parati completere omnia mandata tua, quia Dominus ad hæc nos subiugauit. Cūn autem apparuerint spiritus, tunc dicas: Bene veneritis spiritus, vel reges nobilissimi: quia vos vocavi per illum cui omne genu flectitur, coelestium, terrestrium et inferorum: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui sue contrarius esse possit maiestati. Quatenus constringo vos, ut hic ante circulum visibiles, affabiles permaneatis: tamdiu tamq; constantes, nec sine licentia mea recedatis, donec meam sine fallacia aliqua et veredicè perficiatis voluntatem, per potentie illius virtutem, qui mari posuit terminum suum, quem præterire non potest, et lege illius potentiae non pertransit fines suos, Dei scilicet altissimi, regis, domini, qui cuncta creauit, Amen. Tunc iube quod vis, et fiet. Post hæc licentia eos sic: In nomine Patris, Filii, et Spiritus sancti, ite in pace ad loca vestra: et pax sit inter nos et vos, parati sitis venirēs vocationi. Hæc sunt quæ Petrus de Abano de Magicis elemētis dixit.

Vt autem facilius rationes circuli possis cognoscere subiiciam schema unum. Sit ita ut aliquis velit veris tempore, prima hora diei Dominicæ circulum facere, is erit eiusmodi, qui in figura sequenti conspicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Domini-
cæ, veris tempore.

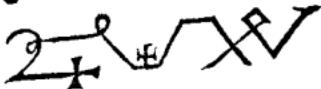
Superest nunc ut hebdomadam exploremus, singulōsq; il-
lius dies & spiritus qui illis præsunt: & primò de die Do-
minico.

Considerationes diei Do- minicæ.

Angelus diei Dominicæ, & sigillum eius, planeta eius, &
signum planetæ & nomen quarti cœli.

Michael

Michael.

O. A.

Machen.

Angeli diei Dominicæ.

Michael.

Dardiel.

Huratapel.

Angeli aeris regnantes die
Dominico.

Varcan rex.

Ministri eius.

Tus.

Andas.

Cynabal.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Boreas.

Angeli quarti coeli regnantes die Dominico, quos ad
care oportet a quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael.

Baciel.

Atel.

Fabricel.

Vionatraba.

Ad Occidentem.

Anael.

Pabel.

Vstael.

Burchat.

Suceratos.

Capabili.

Ad Septentrionem.

Aicl.

*Aniel, vel Aquiel.**Masgabriel.**Sapiel.**Matuyel.*

Ad Meridiem.

*Habudiel.**Machastiel.**Charstiel.**Vriel.**Naromicl.*

Fumigium diei Dominicæ.

Sandalum rubeum.

Coniuratio diei Dominicæ.

COniuro & confirmo super vos angeli fortis Dei, & sancti, in nomine Adonay, Eye, Eye, Eya, qui est ille, qui fuit, est & erit, Eye, Abraye: & in nomine Saday, Cados, Cados, Cados, alte sedentis super Cherubim, & per nomen magnum ipsius Dei fortis & potentis, exaltatiq; super omnes caelos Eye, Saraye, plasmatoris seculorum, qui creauit mundum, caelum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt in primo die, et sigillauit ea sancto nomine suo Phaa: & per nomina sanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & seruiunt coram potentissimo Salamia, angelo magno & honorato: & per nomen stellæ, quæ est sol, & per signum, & per immensum nomen Dei viui, & per nomina omnia predicta, coniuro te Michael, angele magne, qui es præpositus diei Dominicæ: & per nomen Adonay, Dei Israel, qui creauit mundum, & quicquid in eo est, quod pro me labores, & adimpleas omnem meam petitionem, iuxta meum velle & votum meum, in negocio & causa mea: & hic dicas causam tuam & negocium tuum. Dic præterea pro qua re coniurationem hanc suscipis.

Spiritus

Spiritus aeris diei Dominicæ sunt subditi vento Boreæ. Eorum natura est aurum, gemmas, carbunculos, diuitias, gratiam & benevolentiam impetrare: inimicitias hominum dissolvere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre vel auferre. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore de Cerimonius magicis.

Considerationes diei Lunæ.

Angelus diei Lunæ, sigillum eius, planetæ eius, & signum planetæ, & nomen primi cœli.

Gabriel.

~~I P b M R~~

C S

Shamain,

Angeli diei Lunæ.

Gabriel.

Michael.

Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunæ.

Arcan rex.

Ministri.

Bilet.

Missabu.

Abuzaba.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Zephyrus.

Angeli primi cœli, regnantes die Lunæ, quos ad vocare
opportet e quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel.

Gabrael.

Madiel.

Deaniel.**Ianael.**

Ad Occidentem.

Sachiel.**Zaniel.****Habaiel.****Bachanael.****Corabiel.**

Ad Septentrionem.

Mael.**Vuael.****Valnum.****Baliel.****Balay.****Humastrau.**

Ad Meridiem.

Ciraniel.**Dabriel.****Darquiel.****Hanun.****Anayl.****Vetuel.**

Fumigium diei Lunæ.

Aloe.

Coniuratio diei Lunæ.

Coniuro et confirmo super vos angelos fortes et boni, in nomine Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit monte Sinai, cum glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Mari nata, Abim, leia, qui maria creauit, stagna et omnes aquas in secundo die, quasdam super coelos, et quasdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine suo, et terminum, quem sibi posuit, non praeteribit: et per nomina

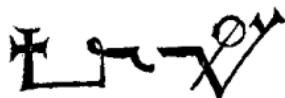
nomina angelorum, qui dominatur in primo exercitu, qui seruiunt Orphaniel angelo magno, precioso & honorato: & per nomen stelle, quæ est luna: & per nomina prædicta, super te coniuro, scilicet Gabriel, qui es præpositus diei Lunæ secundo, quod pro me labores & adimpleas, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Lunæ sunt subdicti Zephyro, qui ventus est lunæ. Eorum natura, argentum dare, res de loco ad locum deferre, equos veloces tribuere, secreta præsentia & præterita personarum, dicere. quomodo autem compareant, vide libro superiore.

Considerationes diei Martis.

Angelus diei Martis, sigillum eius, planeta eius, & signum dominans illi planetæ, nomen item quinti cœli.

Samael.

o & V.M.

Machon.

Angeli diei Martis.

Samael.

Satael.

Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Ministri.

Carmax.

Ismoli.

Paffran.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Subsolanus.

*Angeli quinti coeli, regnantes die Martis, quos
advocare oportet à quatuor munib;
di partibus.*

Ad Orientem:

Friagne.

Guael.

Damael.

Calzas.

Arragon.

Ad Occidentem:

Lama.

Astagna.

Lobquin.

Soncas.

Laxel.

Irael.

Irel.

Ad Septentrionem:

Rahumel.

Hyniel.

Rayel.

Seraphiel.

Mathiel.

Franiel.

Ad Meridiem:

Sacriel.

Taniel.

Gadel.

Ofael.

Vianuel.

Zaliel.

Fumigium diei Martis:

Piper.

Comuratio

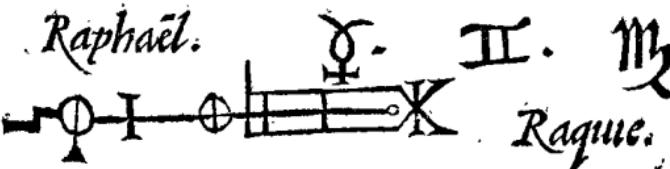
Coniuratio diei Martis.

Coniuero & confirmo super vos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Va, Va, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Altissimi Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & vocavit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum precioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: & per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelom magno, forti, potenti & honorato: & per nomen stellæ, quæ est Mars: & per nomina predicta coiuero super te Samael angelus magne, qui præpositus es diei Martis: & per nomina Adonay, Dei vivi & veri, quod pro me labores, & adimplas, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones & combustiones facere: & bis mille milites dare ad tempus, mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, vi de libro superiori.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurij, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Angeli diei Mercurij.

Raphael.

Miel.

Saraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat vel Modiat rex;

Ministri.

Suquinos.**Sallales.**

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Africus.

*Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos
advocare oportet à quatuor mun-
di partibus.*

Ad Orientem.

Mathlai.**Tarmiel.****Baraborat.**

Ad Occidentem.

Ierescue.**Mitraton.**

Ad Septentrionem.

Thiel.**Rael.****Iariahel.****Venahel.****Velet.****Abuiori.****Vcirluel.**

Ad Meridiem.

Milliel.**Nelapa.****Babel.****Caluel.****Vel.****Laquel.**

Fumigium diei Mercurij.

Mafix,

Coniuratio

Coniuratio diei Mercurij.

COniuro & confirmo vos angeli fortes, sancti & potentes, in nomine fortis, metuendissimi et benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Asamie, Asaraie: & in nomine Adonay Dei Israel, qui creauit lumina-ria magna, ad distinguendum diem à nocte: & per nomen omnium angelorum deseruientium in exercitu secundo coram Tetra angelo maiori, atque forti & potenti: & per nomen stellæ, quæ est Mercurius, & per nomen sigilli quo se sigillatur à Deo fortissimo & honorato: per omnia prædicta super te Raphael angele magne, coniuro, qui es præpositus diei quare: & per nomen sanctum, quod erat scriptum in fronte Aaron sacerdotis altissimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratia saluatoris confirmati sunt: & per nomen sedis animalium, habentium sinus alas, quod pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Mercurij, subiiciuntur Africo. Eorum natura est, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præsentia & futura reuelare, iudices placare, victorias in prælio dare, experimenta, & omnes scientias destructas, reædificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter unum in aliud transmutare, infirmitates vel sanitatem dare, pauperes sublimare, sublimes deprimere, spiritum vel spiritus ligare vel dissoluere, seras aperire. Tales spiritus operationes aliorum habent, sed non ex perfecta potentia, sed in virtute vel scientia. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Louis.

Angelus diei Louis, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item sexti cœli.

*Sachiel.**Zebul.*

Angeli diei Iouis.

*Sachiel.**Castiel.**Asafiel.*

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Ministri.

*Maguth.**Gutriz.*Ventus, cui subsunt angeli aeris
supradicti.*Auster.*Sed quoniam ultra quintum cœlum, angeli aeris non repe-
riuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, ora-
tiones sequentes.

Ad Orientem.

O Deus magne & excelse, & honorate, per infinita se-
cula.

Ad Occidentem.

O Deus sapiens, clare & iuste, ac diuina clementia: ego
rogo te piissime pater, quod meam petitionem, quod meum o-
pus & meum laborem hodie debeam complere, & perfecte
intelligere. Tu qui viuis & regnas per infinita seculorum,
Amen.

Ad Septentrionem.

O Deus potens, fortis & sine principio:

Ad Meridiem.

O Deus potens, & misericors.

Fumigium diei Iouis:

*Crocus:**Conit.*

Coniuratio diei Iouis.

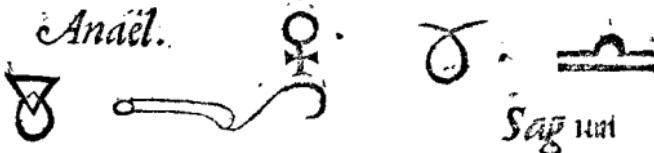
Coniuro & confirmo super vos, angeli sancti, per nos-
men, Cados, Cados, Cados, Eschereic, Eschereic, Esche-
reic, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Cantinr, Iaym, Ia-
hic, Anic, Calbat, Sabbac, Berifay, Alnaym: & per nomen Ad-
donay qui creauit pisces & reptilia in aquis, & aves super fa-
ciem terrae, volantes versus cœlos dic quinto: & per nomina
angelorum seruientium in sexto exercitu coram pastore ange-
lo sancto & magno & potenti principe: & per nomen stellæ,
quæ est Iupiter: & per omnem sigilli sui: & per nomen Ado-
nay, summi Dei, omnium creatoris: & per nomina omniū stel-
larum, & per vim & virtutem earum, & per nomina prædi-
cta, coiuero te Sachiel angele magne, qui es præpositus diei lo-
uis, ut pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei iouis subiiciuntur Austro. Eorum natu-
ra est, mulierum amore conciliare, letos & gaudentes homi-
nes reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infir-
mos, sanos infirmare, adferre vel auferre damna. Quomodo
autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum do-
minans illi planetæ: item nomen tertij cœli..

Anaël.

Angeli diei Veneris.

Anaël.

Rachiel.

Sachiel.

Angeli aeris regnantes die
Veneris.

Sarabotres rex.

580 ELEMENTA MAGICA
Ministri.

Amabiel.

Aba.

Abalidoth.

Flaef.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradicti.

Zephyrus.

Angeli tertij coeli, regnantes die Veneris, quos advo-
re oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Setchiel.

Chedisutaniel.

Corat.

Tamael.

Tenaciel.

Ad Occidentem.

Turiel.

Coniel.

Rabiel.

Kadie.

Maltiel.

Hufaltiel.

Ad Septentrionem.

Peniel.

Pendael.

Penat.

Raphael.

Raniel.

Doremiel.

Ad Meridiem.

Porna.

Sachiel.

Sachiel.

Chermiel.

Samael.

Santaniel.

Famiel.

Fumigium die Veneris.

Costus.

Coniuratio diei Veneris.

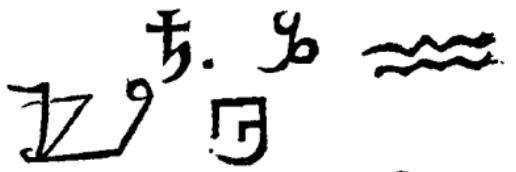
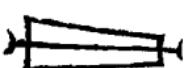
COniuro et confirmo super vos, angeli fortes, sancti atque potentes, in nomine On, Hey, Hey a, la, le, Adonay Saday, et in nomine Saday, qui creauit quadrupedia et animalia reptilia, et homines in sexto die, et Adæ dedit potestatem super omnia animalia: unde benedictum sit nomen creatoris in loco suo: et per nomina angelorum seruientium in tertio exercitu, coram Dagiell angelo magno, principe forti atq; potenti: et per nomen stellæ, que est Venus: et per sigillum eius, quod quidem est sanctum: et per nomina praedicta coniuratio super te Anael, qui es prepositus diei sextæ, ut pro me labores, et c. ut in coniuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aeris diei Veneris subiiciuntur Zephyro. Eorum natura est, dare argentum, homines excitare, et procliuiores reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, et matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere, infirmitates dare vel auferre, et omnia que habent motum, facere.

Consideratio diei Saturni, seu
Sabbati.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, planeta eius, et signum dominans illi planetæ.

*Gafiel.

*vel Ca-
phriel.

O 3

Angeli diei Saturni.

*Cassiel.**Machatān.**Vricl.*

Angeli aeris, regnantes die Saturni.

Maymon rex.

Ministri.

*Abumalith.**Affaibi.**Balidet.*Ventus cui subsunt angeli aeris
prædicti.*Africus.*

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dicendum est suprà in consideratione diei Iouis, quòd ultra
quintum cœlum, nulli sunt angeli aeri dominantes: ideo utere
in quatuor cardinibus mundi orationibus iis, quas ad id vides
accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

Coniuro & confixmo super vos Caphriel vel Cassiel
Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: &
per nomen Adonay, Adonay, Adooay, Eie, Eie, Ele, Acim, A-
cim, Cados, Cados, Ina vel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Do-
mini formatoris seculorum, qui in septimo die quievit: & per
illum qui in beneplacito suo filii Israel in hæreditatem obser-
uandum dedit, ut eum firmiter custodirent & sanctificarent,
ad habendum inde bonam in alio seculo remunerationem: &
per nomina angelorum seruictium in exercitu septimo Booel
angelo magno & potenti principi: & per nomen stellæ, que
est Saturnus: & per sanctum sigillum eius, & per nomina pre-
dicta, Coniuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septi-
mæ, quæ est dies Sabbati, quod pro me labores, &c. ut habe-
tur in coniuratione dici Dominice.

Spiritus

Spiritus aeris diei Saturni subiiciuntur vento Africo. Eorum natura est, seminare discordias, odia, & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem compareant, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM,
secundum dierum rationem
Tabulæ.

Dies Dominicus.

Horæ diei.	Angeli horarum.
1 Ybyn.	Michael.
2 Ianor.	Anael.
3 Nasnia.	Raphael.
4 Salla.	Gabriel.
5 Sadedali.	Cassiel.
6 Thamur.	Sachiel.
7 Ourer.	Samael.
8 Tanic.	Michael.
9 Neron.	Anael.
10 Layon.	Raphael.
11 Abay.	Gabriel.
12 Natalon.	Cassiel.

Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Beron.	Sachiel.
2 Barol.	Samael.
3 Thanu.	Michael.
4 Athir.	Anael.
5 Maton.	Raphael.
6 Rana.	Gabriel.

7	Netos.	Casiel.
8	Tafrac.	Sachyel.
9	Sassur.	Samael.
10	Aglo.	Michael.
11	Calerna.	Anael.
12	Salam.	Raphael.

Dies Lunæ.

Horæ diei.	Angeli horarum.
------------	-----------------

1	Yayn.	Gabriel.
2	Ianor.	Casiel.
3	Nashia.	Sachiel.
4	Salla.	Samael.
5	Sadedali.	Michael.
6	Thamur.	Anael.
7	Ourer.	Raphael.
8	Tanic.	Gabriel.
9	Neron.	Casiel.
10	Iayon.	Sachiel.
11	Abay.	Samael.
12	Natalon.	Michael.

Horæ noctis.	Angeli horarum.
--------------	-----------------

1	Beron.	Anael.
2	Barol.	Raphael.
3	Thanu.	Gabriel.
4	Athir.	Casiel.
5	Maphon.	Sahiel.
6	Rana.	Samael.
7	Netos.	Michael.
8	Tafrac.	Anael.
9	Sassur.	Raphael.
10	Aglo.	Gabriel.
11	Calerna.	Casiel.

12 Salam.

22 Salam.

Sachiel.

Dies Martis.

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nafnia.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.
- 8 Tanic.
- 9 Neron.
- 10 Layon.
- 11 Abay.
- 12 Natalon.

Angeli horarum.

- Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Gafiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thanu.
- 4 Athir.
- 5 Mathon.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tafrac.
- 9 Saffur.
- 10 Aglo.
- 11 Calerna.
- 12 Salam.

Angeli horarum.

- Cafiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cafiel.
Sachiel.
Samahel.
Michael.
Anael.

Dies Mercurij:

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.

Angeli horarum:

- Raphael.
Gabriel.

3	Nafnia.	Cassiel.
4	Salla.	Sachyel.
5	Sadedali.	Samael.
6	Thamur.	Michael.
7	Ourer.	Anael.
8	Tanic.	Raphael.
9	Neron.	Gabriel.
10	Iayon.	Cassiel.
11	Abay.	Sachiel.
12	Neron.	Gabriel.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thanu.
- 4 Athir.
- 5 Mathon.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tafrac.
- 9 Saffur.
- 10 Aglo.
- 11 Calerna.
- 12 Salam.

Angeli horarum.

- Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samahel.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

Dies Iouis.

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nafnia.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.

Angeli horarum.

- Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

8	Tanic.	Sachiel.
9	Neron.	Samael.
10	Iayon.	Michael.
11	Abay.	Anael.
12	Natalon.	Raphael.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Gabriel.
2	Barol.	Casiel.
3	Thanu.	Sachiel.
4	Athir.	Samael.
5	Maton.	Michael.
6	Rana.	Anael.
7	Netos.	Raphael.
8	Tafrac.	Gabriel.
9	Saffur.	Casiel.
10	Aglo.	Sachiel.
11	Calerna.	Samael.
12	Salam.	Michael.

Dies Veneris.

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Anael.
2	Ianor.	Raphael.
3	Nafnia.	Gabriel.
4	Salla.	Casiel.
5	Sadedali.	Sachiel.
6	Thamur.	Samael.
7	Ourer.	Michael.
8	Tanic.	Anael.
9	Neron.	Raphael.
10	Iayon.	Gabriel.
11	Abay.	Casiel.
12	Natalon.	Sachiel.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Tharu.
- 4 Athir.
- 5 Maton.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tafrac.
- 9 Saffur.
- 10 Aglo.
- 11 Calerna.
- 12 Salam.

Angeli horarum.

- Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Caßiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.

Dies Saturni.

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nafnid.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.
- 8 Tanic.
- 9 Neron.
- 10 Layon.
- 11 Abay.
- 12 Natalon.

Angeli horarum.

- Caßiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Caßiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Tharu.
- 4 Athir.

Angeli horarum.

- Raphael.
Gabriel.
Caßiel.
Sachiel.

5	Mathon.	Samael.
6	Rana.	Michael.
7	Netos.	Anael.
8	Tafrac.	Raphael.
9	Sassur.	Gabriel.
10	Aglo.	Cassiel.
11	Calerna.	Sachiel.
12	Salam.	Samael.

Illud autem obiter notandum, primam horam diei, vibili-
bet gentium & quocunque tempore assignari soli orienti, v-
bi primum apparet in horizonte oriente: primam autem
horam noctis, esse decimam tertiam à prima
hora diei, sed de his hacte-
nus.

E L E M E N T O R V M M A G I-
corum Petri de Abano, Fi-
nis.

C. PLINII SECVN
DI NATVRALIS HISTORIAE
Libri XXX: Cap. I. & II.

*De origine Magicæ artis, quando, ex à quibus
cœperit, ex à quibus celebrata fue-
rit. Cap. I.*

AGICAS vanitates, sæpius quidem ante-
cedentis operis parte, vbi cunque cause lo-
cūsque poscebant, coarguimus, detegemus
que etiamnum: in paucis tamen digna res
est, de qua plurima dicantur, vel eo ipso;
quod fraudulentissima artium plurimum in toto ter-
rarum orbe, plurimisque seculis valuit: authoritatē
ei maximam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola
artium, tres alias imperiosissimas, humanę mētis com-
plexa, in vnam se redigit. Natam primum è Medicina,
nemo dubitat, ac specie salutari irrepisse, velut altio-
rem sanctiorēm, quam Medicinam, blandissimis de-
sideratissimisque promissis addidisse vires religionis,
ad quas maximē etiamnum caligat humanum genus:
atque, ut hoc quoque suggesterit, miscuisse artes Ma-
thematicas, nullo non auido futura, de se se sciendi, at-
que ea è cœlo verissimē peti credente. Ita possessis ho-
minum sensibus triplici vinculo, in tantum fastigijs adō-
leuit, ut hodieque etiam in magna parte gentium præ-
valeat, & in Oriente, regum regibus imperet. Sine du-
bio illic orta in Perside à Zoroastre, vt inter Authores
convenit: sed vñus hic fuerit, an postea & aliis non sa-
tis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissi-
mam utilissimāmque eam intelligi voluit, Zoroastrem
hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuis-
se prodidit: Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota
ea arte diligentissimē scripsit, & vicies centum millia
versuum

versum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum eius positis explanauit, præceptorem, à quo institutum diceret, tradidit Azonacem, ipsum vero V. milibus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mirum hoc in primis durasse memoriam artémque, tam longo æuo commentariis non intercedentibus, præterea nec claris nec cōtinuis successionibus, custoditā. Quotus enim quisque auditu saltem cognitos habet, qui solum cognominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babyloniumq; Marmaridum & Arabem Hippocum, Assyrium vero Zarmocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maxime tamen mirum est, in bello Troiano tantum de arte ea silentium fuisse Homero, tantumque operis ex eadem in Vlyssis erroribus, adeò ut totum opus non alivnde constet. Siquidem Protea & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi volunt: Circe vatisq; & inferorum evocatione hoc solum agi. Nec postea quisquam dixit, quoniam modo venisset Telmessum religiosissimam urbem, quando transisset ad Thefasalas urbes, quarum cognomen diu obtinuit in nostro orbe alienæ gentis. Troianis itaque temporibus Chironis medicinis contenta, & solo Marte fulminante, minor equidem Achillis populis fama eius in tantum adhæsisse, ut Menander quoque literarum subtilitati sine æmulo genitus, Thessalam cognominauerit fabulam, complexam ambages foeminarum detrahentium lunam. Orpheus putarem è propinquo primum intulisse, ad vicinas usque superstitiones, ad medicinæ profectum si non expers sedes eius tota Thrace Magices fuisse. Primus extat (ut equidem invenio) commentatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarum bello, quod is Græciæ intulit comitatus: ac velvt semina artis portentosæ sparsisse obiter infecto quacunque commauerat mundo. Diligentiores paulo ante hunc ponunt, Zoroastrem aliud Proconnesium. Quod certum est, hic maxime Osthanes ad rabiem, nō auiditatem modò scientiæ

eius, Græcorum populos egit. Quanquam animadver tam summam literarum claritatem gloriāmque ex ea scientia antiquitūs & pene semper petitam. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc di scendam nauigauere, exiliis verius, quām peregrinatio nibus susceptis: hanc reversi prædicauere, hanc in arca nis habuere. Democritus Apollonicem, Captidenem, & Dardanum ē Phœnīce illustravit, voluminibus Dar dani sepulchrum eius petitis, suis verò ex disciplina eo rum editis, quæ recepta ab aliis hominum, atque transiisse per memoriam, æquè ac nihil in vita mirādum est. In tantum fides istis fāsq; omne deest adeò, vt iij qui cæ tera in viro illo probant, hæc eius opera esse inficien tur, sed frustra. Hūc enim maximē afflixisse animis eam dulcedinem constat. Plenūmque miraculi & hoc, pariter vtrasque artes effloruisse, Medicinam dico, Magi cenq; : eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bel lum, quod gestum est à CCC vrbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, à Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastrem, tanto recentior est Cypria. Non leuem & Alexандri Magni temporibus autoritatem addidit pro fessioni secundus Osthanes, comitatu eius exornatus: planèque quod nemo dubitet, orbem terrarum per grauit. Extant itaque & apud Italas gentes, vestigia e ius in duodecim tabulis nostris, aliisque argumentis: quæ priori volumine exposui DCL VII. demum anno Cn. Cornelio Lentulo. P. Licinio Crasso Coss. se natuſ consultum factum est, ne homo immolaretur: pa lāmque in tempus illud sacra prodigiosa celebrata. Gal lias vtiq; possedit, & quidem ad nostram memoriam. Namque Tyberij Cæſaris principatus, sustulit Drui das eorum & hoc genus vatū, medicorūmque. Sed quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoque transgressa, & ad naturæ inane peruecta? Britannia hodiē-

hodieque eam attonitè celebrat tantis cæremoniis, vt dedisse Persis videri possit. Adeò ista toto mundo consensere, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satis æstimari potest, quantum Rōmanis debeat, qui sustulere monstra, in quibus hominem occidere religiosissimum erat: mandi vero etiam saluberrimum.

D E S P E C I E B V S M A G I A E,

Neronisq^{ue} & Magorum detestatio.

Caput II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nanque & ex aqua, & sphæris, & ex aere, & stellis, & lucernis, ac peluib⁹, securib⁹, & multis aliis modis diuina promittit: præterea vmbrae, inferiorumque colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, vana falsaque comperit: quippe non citharae, tragicique cantus libido illi maior fuit, fortunæ rerum humanarum summa gestiente in profundis animi viciis. Primūnique imperare diis concupiuit, nec quicquam generosius voluit: nemo vñquam vlli artiū validius fauit: ad hæc, non opes illi defuere, non vires, non discendi ingenium, aliaque non patiente mundo. Immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero: uti namque inferos potius, & quoscunque de suspicionibus suis deos consuluisse, quam lupanaribus atque prostitutis mandasset inquisitiones eas: nulla profecto sacra, barbari licet ferique ritus, non mitiora, quam cogitationes eius fuissent: saeuus sic nos repleuit vmbbris. Sunt quædam magis per fugia, veluti lentiginem habentibus non obsequi numina, vt cerni non possint forte hoc in illo. Nihil membris defuit, nam dies eligere certos liberum erat: pecudes vero, quibus non nisi ater color esset facile, nam hominem immolare, etiam gratissimum. Magus ad eum,

Titidates venerat, Armeniacum de se triumphum affer-
 res, & ideo provinciis grauis, nauigare noluerat: quo-
 niā expuere in maria, aliisque mortalium necessitatibus
 violare naturam eām fas non putant: magos se-
 cum adduxerat, magicis etiam cōnis eum initiauerat:
 non tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere
 artem valuit. Proinde ita persuasum fit, intestabilem,
 irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam veri-
 tatis umbras: sed in his veneficas artes pōllere, non ma-
 gicas. Quærat aliquis, quæ sint mentiti veteres Magi,
 cum adolescentibus nobis visus Apion. Grammaticæ
 artis, prodiderit cinocephaliam herbam, quæ in Aegy-
 ptō vocaretur Osirides, diuinam & contra omnia ve-
 neficia: sed si ea erueretur, statim eunt qui eruisset, mo-
 ri. Sc̄que evocasse umbras, ad percontandum Home-
 rum, qua patria, quibusque parentibus geni-
 tus esset: non tamen ausas profiteri,
 quid sibi respondisse di-
 ceret,

IN C. PLINII SECVN-
DI NATVRALIS HISTORIÆ AR-
gutissimi scriptoris I. & II. Cap. Lib. XXX.

Commentarius, Magicæ naturalis bre-
uissimum, iuxta ac eruditum
compendium comple-
ctens.

Olent in laudationibus suis Rethores, & in
iudiciis oratores, id de quo agitur, ad conten-
tionem honoris plerisque revocare, compa-
rationeque rerum inter se videntes, utrobi vo-
luptatis, bonitatis gestorum, virtutisque, & glo-
rie maior fructus & spes sit ratiocinari, ac felicissime: id tunc
se egisse credunt, cum audentium fastidio consulentes, præte-
riis singulis eorum quæ integrâ numeratione, una aut altera
sermonis clausura multa collegerint, cogitandaque audentibus
reliquerint, quam à principio dici posse sperabantur: sic nos
in hoc Magiae compendio acturi sumus, quam & semper exi-
stimus preclaram esse philosophiæ naturalis partem, ut
ex sequentibus clarum evadet & notum, scilicet Magiam esse
philosophiæ naturalis absolutam consummationem atque per-
ficiam, summamque scientiam: ob id constituimus hic de ea;
eiusque generibus paulo accuratius agere:

Reconditionis literaturæ scientissimi, alteram Magiae par-
tem infamem, ac immundorum spirituum commerciis inau-
spicatam: alteram non ferè aliud esse, præter philosophiæ na-
turalis actiua portionem, monumentis prodiderunt. Prio-
rem non magnopere Magiam, sed Goetiam eruditiores vo-
cant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ cu-
riositatis arte concinnatam efformatamq;, quam & alij The-
urgiem nuncupant: differentia tamen quadam, ut illicitis ar-
tibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Zabulus: alteros

intelligi damnabiles velint, quos et maleficos appellant. Horum enim Goetiam esse dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsultus vocat, protinusque absumentos statuit. Alteros vero laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quamvis utriusque ritibus sint dæmonū fallacibus obstricti, et angelorum nominibus. nam et Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctā tamen et pudenda quodam modo disputatione promittit, reditum vero ad Deū arte hac præstari cuiquam, inficiatur omnino. Quibusdam vero consecrationibus Theurgicis, quas Teletas vocant, idoneam fieri, atque aptam ad spirituum susceptionem et angelorum ad vidēdos eos, arbitratur homo ille occæcatus et impius: quæ vero propriè Magia dicitur, perfecta creditur, et summæ scientiæ potestas: quando Magus lingua Persarum non ferè aliis dicatur, quam interpres diuinorum, et cultor. Goetiam, de qua paulo superius diximus, omnes aversantur: Magiam vero, de qua hic agimus, sapientissimus quisque, festo plausu excipit, et veneratur, et colit, utque altior sit sanctiorque philosophia, ex qua præsignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoque eam sollicitè conquiesciuisse, navigatione suscepta, et quidem periculosa, constans est opinio. Huius veluti parentes celebrat Zamolxidem, quem postea sit imitatus Abbaris Hyperboreus Zoroastrem, non quem vulgaris recipit opinio, sed Oromasij filium Plato certe in Alcibiade apertius testatur, non aliud sibi videri Magiam Zoroastris, quam diuinorum scientiam atque cultum, qua imbuantur Persarum filii, ut ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam et ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus neminem apud Persas scribit potiri maiestate regia, qui Magicam non imbiberit scientiam. Haec enim naturalium consensum, quam vocamus compassionem siue Sympathiam docet, sicuti paulo amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine Magnus,

Magnus, comprobat. Porro hāc Magia distinctionem ab Hieronymo significatam, coniicere licet, vbi ad Paulimum scribēs ait, Apollonium Tyaneū fuisse magum, sicuti vulgus, siue philosophum, vt aſtruebant Pythagorici. Deniq; ad adorandum Christum Saluatorem nostrum Magos venisse, testatur Evangelica veritas, quos interpres Chaldaeorum philosophos scitè quidem vocat. Præterea de Goetia in libro de Mysteriis ſuſpi- cari licet Iamblichum intellectiffe, vbi ait: Quæ fascinati ima- ginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & ef- ſentiæ veritatem. eiusmodi nanq; finis magicæ artis eſt, non fa- cere ſimpliſter, ſed vſq; ad apparentiam imaginamenta porri- gere, quorum nec mox appareat veſtigium. Porro vt de Goe- tia ſuſius differamus, hanc ab incantationibus Epoden vocāt, quaſi dixeris excantationem: quia quæ ſolet pueros excātare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goetiam coniungit: apud Græcos id eſſe diſcerniculi, quod Magiam boni ad bonum dæ- monis evocationem, aliquod eſſe dicant, cuiuſmodi fuerint va- ticipia Apollonij Tyanei: Goetiam verò mortuos evocare, ex- citareq; Appellant & aliam Pharmaciam, vbi pocula dantur ad amorem. Expendendum præterea, Theurgiam ex Goetiā & Magiam ab Augustino reiectam, que parum diſſerre vidē- tur, ſi Ciceroni credamus: qui in Diuinationibus ſcribit, in Per- fisis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in fano commē- dandi, atq; inter ſe colloquendi cauſa. Et quod multo grauius eſt, Sympathiam, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dū- hanç rerum naturalium agnationem, hoc eſt Sympathiam, la- tiſſimè monſtraret, etiam nominū advocatione uti ſolitos Ma- gos, per huiuscemodi conſenſum rerum tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatio- ne prætentā, ad dæmonum vaſmenta reclinata, impeditiſſi- mis & ipsa erroribus obruta, minus perſpicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriae mandauit Marsilius. Ficimus Platonicæ doctrinæ conſultiſſimus: ſed quia huc di-

vertimus, mysteria Magorum vberius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulāt, si quæ minus curiose retulerimus de Magorum cæremoniis: nihil enim constituius agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum recordes sententias pessundandas. illos enim esse plectendos, et vrbe ac patria expellendos exurendos que censemus. Agemus igitur primum de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientiæ diximus: deinde de dæmonum natura, et Magiæ generibus. Expendendum autem primò, quinam dicantur Platonis annuli, et Homeri cathenæ quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platонem, et catthena Homerica, nihil aliud prorsus, quam ordo et series rerum diuinæ deseruiens providentiæ: series inquam numinum, partim quidem invisibilium, partim etiam visibilium, et occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalēsq; manifesta vero sunt lumina cœlestia. Est autem inter hæc mutuus et quidem mirabilis nexus, quem iurè dixerimus catthenam sed intellectualis dicetur aurea, et prouidentiæ: hic autem naturalis et argentea et fatalis, prouidentiæ prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari posse (ut nonnulli volunt) à fato, quod à Platonicis videtur animadversum, nec Magicæ grauitati displicet: hoc enim Hebræorū sanctit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatusq; esse in anima nostra (ut placitum video plerisq; philosophorum cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem et opinionem: rursum dum se anima æmulam facit naturæ, tria ab ea esse excogitata, scientiam, artem, et experientiam, que sint tribus viribus analogæ, menti, scientia: potentie cogitaci, ars: opinioni, experientia. Nam scvti citra rationem sese promit opinio: ita et experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequitur, primum Magiam esse quandam, que sit (ut docuimus) portio actiuæ scientiæ naturalis, eamq; nihil aliud docere, quam naturalium virtutum

tutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportu-
na applicatione, opera facere omnem admirationem, intel-
lectum captum & humanum excedentia. Est enim in rebus
naturalibus compasio, ut sic dicam, quam vocamus sympathiam, ad vires occultas manifestorum. Rerum enim periti, per
mutuam harum rerum agnitionem, siue, ut sic dixero, compa-
sionem, omnia in unum conducebant: per repugnantiam ve-
ro, contrarietatemque, expellebant: sicut si sulphure aliquid,
aut aspalatho purificasset, aqua marina, quae habet vim ex-
purgandi, expellebant sulphure, propter odoris acumen, qua
marina, propter igneam, quam habet portionem. Perpenden-
dum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per na-
turam. Quod animadvententes Aegyptij, Magiam naturam
vocitarunt: hoc est, ipsam Magiam in alliciendo attrahendó-
que sibi similia per similia, & convenientia per convenientia:
attractus enim huiusmodi per rerum mutuam convenientiam
ad se invicem cum inferioribus ad superiora, Græcorum peri-
tissimi sympathiam, ut diximus, appellarunt, sicut cum ter-
ra, aqua frigiditate: cum aere, humore: aer cum igne, calo-
re ignis convenit. Sic de principiis rerum, id est: elementis,
cum cœlo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per ae-
rem: nec aer cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur ani-
ma corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per
animam. Hæc rerum naturalium cum superioribus combina-
tio est. Sic videmus cum natura humanum corpus figurare
constituerit, hæc ipso præparamento spiritum statim ab uni-
uerso deducit. Spiritus hic, fomes est, secundum philosophos
quosdam, ad animam corpori copulandam: anima fomes est
in spiritu. Sic videmus cum quibusdam præparamentis natura-
libus ex artificialibus, cœlestia quædā dona, inferiora susci-
re posse. Rursus nunc in spiritualibus convenit, planta cū bru-
to, vegetatione: brutū cū homine, sensu: homo cū dæmone,
intellectu: hic intentioni, intentio imaginationi: illa sensato,

sensatum sensibus, sensus rebus. Est enim hæc mutua colligantia & continuitas, ut omnis virtus superior, per singula inferiora, longa & continua serie, radios suos differtiendo, usque ad ultima perveniat. Sic enim inferiora ad superiora mutuo connexa sunt, ut ab eorum capite & principio, prima causa tanquam funiculus quipiam tensus, usque ad infima procedat: cuius si unum extremorum tangatur, reliquum subito tremat, tactusque huius ad usque alterum resonet, & moueat reliquum. Tradunt enim Magi, per inferiora superioribus conformia posse opportunis cœli in fluxibus, cœlestia dona trahi. Ea est mundi concordia, ut etiam supercœlestia, cœlestibus: & supernaturalia, ut ipsi ferunt, naturalibus trahi possunt atque conspirare: quia una virtus, opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ virtus, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magis assumit manifesta occulta, ut attrahat per radios stellarum, per tonos, per res naturales congruas cœlestibus, quibus agemus hic, & mensuræ corporeæ, atque (propè dixerim) diuinæ. Sicut legimus, antiquos certis rebus naturalibus diuinum aliquid, & ut ita dicam, mirandum suscipere & agere solitos, ac dæmonas & manes evocare. Redolet enim cœlestem quodammodo maiestatem homo, unde sepe propagatam rationalis naturæ, plurimis ostentat indiciis: futurorum enim præsentionem exequi quorundam potest, eamque superioribus conformem reddere, modo sit, ut decet: ut etiam quæ superiora sunt, inferioribus corraspondeant. Ex his eruditiores coniectant, Arabum, Astrologi humanæ speciei proprietatem esse solarem, ob glorie & veritatis studium, tum etiam ob statu ram erectam pulchramque, quin ex humorum subtilitate & spiritus claritate, & prestanti imaginationis perspicuitate: addunt et Mercuriale vim ob strenuum ingenij versatilis motum, & multa id genus, quæ suo dicentur loco. Porro cum homo sit miraculum magnum, animal venerandum, ut Platonici ferunt. Legimus

gimus enim apud Galenum, Hippocratem, et Platonicos, multos humanos animos tanta naturae maiestate pollere, adeoq; supra materiam omnem sese potenter extollere, ut sibi ipsis et suo vigori, semoto corpore restitui, potestate intima, mundi membra quaelibet valeant agitare, impellere, et utcunque libuerit versare, ac latius cuicunq; corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mancipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores versat anima ad libitum, quod patet, si vitales actus attentius pensiculatiusq; considerauerimus, necnon fantasie affectus: ubi vero ab hisce vinculis exoluta evolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorum maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permovet, ut suo soloq; affectu (ut quidam astruunt) citat ventos Deo duce, ac celo nubes inducit sereno, easq; cogit in pluviis: posse autem hoc fieri, factumq; fuisse theologi Mauri et Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicebron, et Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldeorum peritisimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculari potest, quandoque fieri posse, ut radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi possit in sublime, ad id maximè conferente, insita radiis lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. Tanta certè nobis est cum celo affinitas: contingere vero id potissimum ferunt, quando tota in Deum patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atque similiter luminosæ claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, que sola mente viuens, ut angelus evadit, ac toto (ut sic dixerim) pectore Deum quodammodo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: Hominum, ait, anima Deum quodammodo contrahit in seipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat coelestibus, coelestis erit: si caducis, caducus: si spiritui, spiritus, ut Mercurius

ille maximus philosophus, iure dixisse videtur: Generatio, inquit, hominum, ad diuinorum est operum cognitionem, testimoniūmq; naturæ: ad imperandum omnibus quæ cœlo teguntur, ad cœlestium discursum suscipiendum, ad potestatem Dei, & naturæ progressus: proculdubio, si hominis dignitatem exactius perpenderis, cœlum ipsum quodammodo esse assertabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphæricæ figuræ, instar cœli est: qui lucidus, ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim collatis, homo verè ac concinniter dictus microcosmus. Sed quorsum hæc? ut certè significemus Magiam eam, quam præclaram dixero partem philosophiæ naturalis, hæc omnia pertractare: hoc est, mutuum rerum naturalium nexum. Et ut paulo maiora canamus, ut hæc multo compertiora, exploratoriaq; nobis fiant, subnectamus Plinianum contextum.

» Quandoquidem sola artiū tres alias imperiosissimas, &c.

Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperiosissimas artes in se redigere, quas subticuit, & quænam hæc essent, haudquaquam protulit, sed earum solum numerum: quare veluti Plinianæ lectionis interpres, iure eas subnectam. Quas enim Plinius imperiosissimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos est potestatis, & reconditionibus mysteriis scatens: profundissimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potētiam, qualitatem, virtutem delitescentem, totiusq; naturæ cognitionem complexatur & docet, & quomodo res inter se dissidere videantur, & uti suffragentur sibi, hinc effectus suos agens, vniendo virtutes rerum per applicationes earum adinuicem. Item inferiora, superiorum dotibus, virtutibusve copulans, insigniens, adornans, illustrans. Hæc enim doctrina, hoc est, Magia, tres sibi ascivit adiutrices asseclusq; artes, quas imperiosissimas

simas vocat hic Plinius, hoc est, physicam, metaphysicam, & astrologiam. Magia igitur consummatio est totius Philosophiae naturalis, modò cum omnis Philosophia speculativa dividì soleat in Physicam, Metaphysicam, & Astrologiam. Sic Magia, quæ est actiua portio naturalis scientiæ, eās continet & in se, & has rededit imperiosissimas artes. Physica enim docet naturam eorum quæ sunt in mundo, aliorumq; causas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes, sollicitè & tractat, & attente rimatur quot sunt rerum species, quæ elementa vocentur, & ut ait Poeta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,

Quid generent, unde magni primordia cœli:

Vnde maris fluxus, variisve coloribus iris:

Reddere quid faciat clamosa tonitrua, & urbes:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cœca potentia terras

Concuiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,

Totaq; nature vis ingeniosa latentis.

Magia item Metaphysicam amplectatur, quæ nos docet planā & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, & remari, item progressus cœlestium suspicere, & ut ait Poeta:

Ardua quo celeri rapiantur sidera motu,

Quid caligantem modo cogat hebescere lunam:

Quo circa certis dimensum partibus orbem,

Per duodena regat mundi sol aureus astra.

Quæ omnia per Metaphysicā dignoscuntur. Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo. Possunus binc messisq; diem, tempusq; serendi. Ferūt item Magi, Magiā amplecti Astrologiā, quæ docet, quid mens, quid dæmō, quid anima, quid religiō, quæ sacra ritus, phana, fides, obseruationes, quid denique virtus verborum, & quæ miracula, & ut ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionum, fas sacrorum. Hæ profectò sunt tres artes quas imperiosissimas vocat Plinius, & quis magia (de naturâ

loquor). in se redegit. Magia igitur naturalis nihil est aliud quam Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprehendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi sub-intelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ convulgant sè omnes proprietates cuiuscunq; entis. Porro nisi quis fuerit compos Metaphysics, Magiam intelligere non poterit: quia aspectus et figuræ stellarum facile non capiet, nec unde proprietas occulta & virtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum admiriculo fulciatur. Cætero haud obsuerit annotasse, quod fuerit Lectori voluptificum, & legisse vici. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritisimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, ut calefacere, siccare, humectare, & id genus, & vocari eas Qualitates primas. Porro quædā insunt dotes rebus naturalibus ultra qualitates primas, ut virtus maturæ, resoluens, induræ, expellens, retinæ. Insunt præterea rebus virtutes aliae, quæ non sunt alicuius elementi, ut fugere venenum: attrahere ferrum, ut magnes: fugare dæmonem, ut adamas. Secundum quosdam, quæ virtus non elementalis est, abditum tamen & delitescentem habet effectum. nam hæ virtutes, quia multum sunt (si latinitas vti hoc verbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum possunt. Elementalis autem virtus, quia materialis, ut multū agat, multam poscit materiam. Vocantur autem virtutes hæ, proprietates occultæ, quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientie indagine sollicitiore quidem, maxima philosophorum pars, earum virtutes rerum adepta est. Hac enim occultiore vi Strutiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam convertitur. Sic echineis pisciculus naues arctat: sic solo visu basiliscus occidit, & id genus multa quæ parcens verborum ambagibus, omitto. Porro animadvertisendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse

esse ideæ virtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata.
Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas men-
tisque vnam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream,
æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt e-
niam ideas in ipso quidem bono, & per causæ modum esse, re-
latiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mun-
di per formas, formis absolutiuis : formas inquam invicem dif-
ferentes ponunt in anima, in mentibus, in natura, tanquā se-
mina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad
hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales,
quot Ideæ (vt volunt nonnulli Philosophorum) in mente diui-
na, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis ultra stellas etiam figuræ,
impressitq; iis omnibus proprietates miras. Ab his itaque stel-
lis, figuris, proprietatibusque, omnes inferiorum virtutes &
proprietates, cum occultæ, tam manifestæ & naturales, depen-
dent, ita vt quælibet species habeat propriam figuram cœ-
lestem sibi congruam, vnde possit effluere proprietas & ener-
gia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes a-
nimæ mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem.
Sunt ideæ projectò (vt Platonici placitum video) causæ non
solum existendi alicuius sp̄eciei, sed etiam cuiusque virtutis,
quæ talis inest sp̄eciei, colliguntq; situm & figuram cœlestium,
causam esse rerum, & earum virtutum causas. Individuorum
præterea plurimi singulares inesse dotes astruunt : dotes, in-
quam, tam mirabiles in speciebus, quam cæteris in rebus ; ob
cœlestium figuram. Omne enim individuum, vbi incipit esse
sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contra-
bit in se miram operandi & patiendi vim (sed non necessita-
tem) etiam præter eam quam habet à sua sp̄ecie, tum per in-
fluxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad ani-
mam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corpo-
ris nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & ple-
riq; Pythagoricorum, cœlestium vires, inferiorumq; naturas

diis plena dictitarunt : deos autem dixerunt, virtutes diuinæ diffusas rebus, quare etiam animas vocitabant, & ab iis virtutes dependere, memoriae mandarunt : quod solius animæ sit, ab una materia extendi in res, circa quas ipsa operatur : sicut homo extendens ad intelligibilia intellectu imaginabilia. Hoc est enim quod asserebant unius entis animam egredi & ingredi in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire, impedire inquam operationes suas: ut adamus est impedimento magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum vero anima ipsa, ut ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se mobile, corpus vero seu materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans : ideo ferunt corpus esse excellentius quodam medio, scilicet quasi si non medio corporis, sed quasi anima, & quasi non anima, sed quasi iam corpus, quo anima connectatur, & item cui iungatur. Medium rerum esse aiunt spirituum mudi, quem plerique philosophorum: Quintam essentiam vocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum, praeter ea substans. talem enim spiritum necessariò requiri, tanquam medium ferunt, quo animæ coelestes ad sint corpori crassiore, & tunc largiantur dotes luculentas rebus naturalibus. Hic quidem spiritus talis est feme, ut ipsi dicunt, qualis in corpore humano noster ipse spiritus. Sicut enim (ut volunt Magi) animæ nostræ vires adhibentur per spiritum nostrum membris: sic virtus animæ mudi per Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullū enim esse comprehendiri potest, quod careat aliqua virtute: plus tamē virtutis iis infunditur, quæ plurimum habeat spiritus, ac illius plurimum hauserint: hancritur enim per radios stellarum, quatenus res se iis reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprietas propagatur, seq; miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plantisq; His itaq; collatis, constat rebus naturalibus, abstrusas occultasq; vires inesse: non quidem ab elementis natura, sed cœlitus insitas nostris sensibus. Colligendum preterea

tere hic, vnamquamque rem, ad suum simile & mouere & convertere. Quibus igitur inest rebus qualitatis alicuius vel proprietas, vel excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, odium, amor, & affectiones sive perturbationes, huiuscmodi his & inest virtus vel natura insita, vel arte vel casu: ut audacia in meretrice: haec enim res mouet ad ignem, natura quidem aqua ad aquam, audax ad audaciam, tristis ad moerorem. Nam enim est, cerebrum (ut Medicorum Scholæ astruunt) cerebro patrocinari: pulmonem, pulmoni: oculum dextrum, dextro: sinistrum, sinistro: pedem, pedi: ventrem, ventri: & id genus. Et quamvis omnibus rebus insit quedam ingenua disfidentia: veluti amori, odio: tristitia, hilaritas: virtuti, vitiū: morbo, sanitas. Item ceteris animalibus, ut à nobis ostensum est, convenient tamen per eum, quem mutuum diximus, nexus; id est sympathiam. Nam virtus corporis vitio constat: sanitas, & gritudine: calidum, frigido, adeò ut si unum eorum assumatur, reliquum & pereat neesse sit, ut philosophis quibusdam placet. Hæc enim est cathena Homeri, hi sunt anuli Platonis, hæc est combinatio rerum, hæc consummatio cuiusque entis. Porro ut pergamus altius, ad rem institutam revertentes: expendendum quasdam proprietates inesse rebus vita frumentibus: qua abstracta, abstrahitur & tota, & virtus, & proprietas abdita. Constat enim quedam animalia, virtus non expertia, vim aut in mordendo, aut agendo aut nocendo habere maximam: quæ si ea vacet, nullam potentiam habere. Quæ enim virtutes post mortem remanent, si multum ideæ (ut aiunt Platonici) iis addatur, plus inerit illis virtutis: sic quedam sita, humectis præstantiora sunt: humecta, aridis. Porro cum ita res se habeat, ut inferiora subsint superioribus, & ut ait Proclus, quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, eorum combinatione quidem non extraria: sic in cælo terrena dicimus esse,

non propriè, sed secundum causam, modoq; cœlesti: sic inferiō ribus insunt cœlestia, modo terrestri, item & effectu: sic dici- mus entia quædam esse solaria, quædam lunaria, & id genus: sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis e- largiuntur: sic corpus humanum vi eorū illustratur, ei insunt stellarum influxus mutua quadam natura: sic & cætera sensu carentia dicimus quid energiæ haurire ab his: ut, aurum, sola- re ferunt: argentum, lunare: inter lapides, margaritam, cristal- lum, carbunculum: hæc vero solaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balsamum, ambra, muscus. Sic Iouialia dicimus, stagnum, hia- cinthum, berillum: inter herbas, lilyum, bioscyamum: inter ar- bores, quercum, populum, vitem, fagum. Saturnalia sunt, plu- bum, magnes lapis, iaspis, mædragora herba, asphodilus. Mer- curialia, argentum viuum: inter herbas, pentaphilon, & id ge- nus. Venerea, passeris, columbae: inter plantas, verbena, vio- la, politrichon, & id genus multa, quæ nō collibuit fusius sub- nectere. Cætero, ut ad magos nostros redeam, hi, ubi malefi- cium alicui inferre destinauerē, malefico planeta & rebus ei obnoxii utuntur, hoc est, Saturno, & saturniis: quādo alicere amorem decreuere, Venere, & venereis: quando petitionē, Io- ue, Mercurio, Sole: sic mira interdū agunt, rebus ita aptè præ- paratis, & anima mundi ita inferiora fœcundante. Nam ani- ma mundi per virtutem quam habet ab ideis (ut ferunt Plato- nici) omnia tam naturalia, quam artificialia fœcundat, insun- dendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autem peragenda, perturbationes, siue (ut sic dixerim) passiones a- nimi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quam motus siue inclinationes provenientes ex apprehensione ali- cuius rei, vel convenientes, vel disidentes. Apprehensiones e- iusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has passiones siue perturbationes in a- nima dicuntur, quæ quandoque sensitiam apprehensionem sequuntur,

sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passiones, cum rationalem apprehensionem sequuntur; tunc bonum & malum respiciunt sub ratione virtutis & vitij, & laudis & vituperij. Rationales siue voluntarie dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi. Subiectum autem animæ, est ipsa vis animæ appetitiva, quæ in concupiscibilem & irascibilem dividitur. Porro, quando passiones sensu.lem (ut sic dixerim) apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habent. Porro virtus imaginativa, potestate gemina, ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (ut pertrito philosophis verbo, non quidem latino utar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, transmutatione sensibili, vel deorsum ad extra, vel intra, diuersas producendo qualitates membris, ac imprimento. Sic in gaudio spiritus excelluntur, in timore vero retrahuntur: in verecundia mouentur: sic exuperantio gaudio quis moritur: compari modo profusiore tristitia, propterea perturbationes vehementes ac intensæ fuerint. Haec enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, per modum imitationis, virtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam vehementis imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore aut attritione ferri in ferrum quæ dentibus stupore ingenerat: sicut oscitatio, ad oscitandum promouet. Habet enim haud paululum effectus huiuscmodi imaginatio. Perturbationes item siue passiones malis, quæ phantasiam sequuntur, vehementer nendum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud immutare adeo, ut mirabiles possint produci impressiones in elementis, item rebus extrinsecis, sicut sanabiles quosdam morbos esse citra medicinæ adminiculum. Inest certè hominum animis virtus quedam delitescens

immutandi, attrahendi, ligandi, potissimum si maximo imaginacionis, mentis, voluntatisq; excessu, in id quod vel attrahere, vel immutare, vel ligare, vel impedire cupit. Sic enim (ut volunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones coelestium dotibus opportunè appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem virtutem fortiore vinculo attrahere, lunarem vero ad seruitatem vel infirmitatem trahere: Saturnalem, calamitatem, tristiciamq;. Arabes item philosophi, animum humanum memorie mandarunt vehementissimis affectibus, ad opus aliquod, cui se ad dicere voluerit coniungi: tunc stellarum animis et intelligentiis, hancque coniunctione miranda posse agere et operari, quod tunc in eo sit omnium virtutum apprehensio et potestas: unde et characterum vires defluant, de quibus paucis post agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato, ita stellarum ideis copulato illustratoque, id quod collibuerit ligare, hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita allici humorem, vel inferri odium: ita ligationem furum, et quarundam aegritudinum: ita ventorum, tempestatumque. Tanta certè coelestium magnitudo et virtus est, ut non solum res naturales, verum artificiales, quando rite supereas apponuntur, ut mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod et S. Thomas comprobatur eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit: Etiam, inquit, uestes et aedificia et quæcunque artis opera, certam a sideribus suscipiunt qualitatem: quam et imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Coelestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influere mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim celestis ad aquarum similitudinem, characteres vel imagines configuran tur, iis mirificos effectus contribuunt: hinc imaginum defluxit confabricatio. Ex operibus enim Louis ad vitæ longitudinem, imaginem conformabant hora Louis ipso in exaltatione feli citer ascende, in lapide claro alboq; luteis vestiebatur uesti buse;

bus: aquila loco equi vtens, dextra sagittā aut fulmen tenens,
 tanquam missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nu-
 dus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac ima-
 gine opes, prolemq; augeri autemabant. Martis imaginem
 hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in adamantis lapide,
 hominem coronatum effingebant: loco equi leone vtentem:
 dextra ensim strictum tenentem, sinistra vero caput hominis.
 Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & victoriā.
 Veneris autem imago, hora Martis afformabatur, ipsa in Pi-
 scibus ascende: proderat hæc ad consequendam gratiam be-
 neuolentiamq;: puella nuda fingebar, pasis quidem crini-
 bus, manu speculum tenens, gestans collo catenam: aderat a-
 dolescens, sinistra virgunculam tenens, dextra capillos aptans.
 Ad faciendam solertiam scientiamq; Mercurij concinnabatur
 imago, ipso Geminos ascende: barbatus adolescens, cadu-
 ceum gestans effingebatur, caduceo adhærente serpente, dex-
 tra gestans sagittam, is aligeris pedibus depictus. Sic ex cæteris
 planetis imagines afformabant, imagines inquam stellarum vi-
 res habentes. Erat & alter fabricandi imagines modus. Nam
 vbi odium illaturi erant, cæreas aut plumbeas imagines dupli-
 tes confabricabant, sese diuexantes, ac quodam modo inter se
 digladiantes: fronti earum apponentes, que non subpingere
 collibuit. Vbi vero amoris conciliandi causa agendum erat, i-
 magines sese amplexantes conformabant, apponentes quædam
 fronti earum, que prætereunda censui. Cæterò ut incœptum
 exequamur, portio maior mirandarum rerum, numerorum
 potestate constare magis creditur. Non enim mirari subit, si
 (ita dicam) in materialibus tot tantæq; dotes & effectus miri-
 sint, si, que non sint materialia, sed multo formaliora simpli-
 cioraq; plus energiæ abditæ habeant. Dicuntur enim numeri
 quodam modo substantiis separatis, & insiti, & permixti maxi-
 mā & quidem simplicissimā cum ideis in mente (vt ipsi aiūt) di-
 vina commixtionē habentes, à quibus proprietas mira cooriat

tur. Afferunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quaecunque tempori, actioni, motuiq; subiecta, numero cōstant. Concentus item atque voces, per numeros eorumque proportiones vim habent, per lineas, pérq; puncta constituant characteres & figurās. Denique omnes generationes mutationesq; & species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animadvertis Pythagoras, numerum inquit esse quo cuncta constarent: distribuitque singulis singulas virtutes, de quibus particulatim agendum est. Platoniconrum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatam afferunt, nullāmque iugābilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hōc numeros primum Monas, id est unitas numeratur, non quòd sit numerus: putatur enim monas siue unitas, punctum. Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Ita Unitas numerus non dicitur, sed numerū: scaturo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indivisiibilis, sed facit numeros divisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsum, est principium & finis, & quodam perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quòd finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius, hoc est Dias, numerus confusionalis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundicie. unde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quòd in secundo die creationis non fuit dictum, Et vidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nūem Noe. Est ab aruspicibus dictus is numerus infelicissimus: is enim umbrarum siue manuum occursacula, & terricula menta laruarum, malorumq; spirituum adferre creditur Magis. Ternarius verò sacer & perfectissimus absolutissimusq; non solum philosophis & magis, sed & poetis decantatur,

çantatur, item Theologis. huic enim ad cæmonias mira inest virtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, ut ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utabantur, quod et symbolice docuit Virgilius, quando ait:

Idem ter socios pura circumtulit umbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodem proditur, ut conuicere licet verbis eiusdem, ubi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore

Lycia circundo: terq; altaria circum

Effigiem duco. — Et subneicit:

Necte tribus nodis ternas Amarille colores.

Necte tribus nodis, Veneris dic vincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbâq; ter dixit, placitos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantque morbos. Quaternarius item numerus haud pauculæ potentie his etiam fertur. Sunt enim qui eum cœteris numerorum viribus preferebant. Magi enim vocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos vocant esse, vivere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus: quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Mathematicam doctrinam constare illi astruunt, punto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate et motu. Maximam itaque vim in mysteriis Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, et credulitas firmari possit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton vocant, id

est, quatuor literarum, sic Græci, Arabes, Magijs, quatuor litteris nomen Dei significant. Porrò diuini furoris species esse, & à quatuor defluere, hoc est, Dionysio, Musis, Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus quaternis de pingere solebant: ob id homo qui multa legerit, audiuerit, retinuerit, & fecerit, græcè dici solet Tetraos. Quinarius numerus constat primo pari, tanquam foemina & masculo. hinc Arithmetici illum quidem patrem, hunc verò matrem vocare solent, ob id esse multæ energiæ autumant. Hic enim uniuersi numeri, i. denarij, iustissima est medietas: propterea Magi vocant numerum connubij. Dicitur item à quibusdam numerus gratiæ & felicitatis, quod homo qui Noe est appellatus, invenisse gratiam à Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamus centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filium progenuisse dicitur. Cætero tempore naturæ invocabatur nomen Dei Sadai: in tempore verò legis tetragrammaton, diuinum & ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt Adonai: in tempore gratiæ Pannagrammaton. His collatis constat numerorum vi, multi & quidem miraculosa effici posse, quorum effectus maximè probant philosophi Arabes & Persæ, et qui Cabalistæ dicuntur. Nam ea Magia, quam præclaram philosophiæ naturalis partem dicimus, Cabala est, si attentius cuncta perpenderis. Subsequitur Senarius numerus, certè magis perfectionis nuncupatus, nam in toto numerorum contextu, à monade usq; ad denarium, solum ipse est perfectus, ut collatione suarum partium idem resultet, nullius egens. Die enim 6. mudi creationem fuisse absolutā, testantur sacræ literæ. Sexto enim die vidit Deus cuncta quæ fecerat, &c. Septenarius aut, quantū habeat potentia, videre est apud Macrobius, A. Gel- lium, Varronem: omitto dies creticos Medicorū scholis decantatos sepius: omitto diem 7. apud Mosen Sabbatum dici. Apuleius cñim hunc diem purificationibus aptum scriptum reliquit, quando alt: Meq; protinus purificandi studio, marino

laud-

lauacro trado septies: et Heliseus propheta, ut legitur 4. Regum, ait lepra affecto: Vade te lauare septies in Iordan, et recipiet sanitatem caro tua. et paulo post: Laut se septies in Iordan iuxta sermonem prophetæ, et mundatus est, etc. Constat item (mirabilius multo dictu) septenariū modo nulla intercesserit foemina, infantem vi (ut puto) numeri septenarij strumas, id est scrofulas, curare solitum, actumq; id fuisse scio ipse certus. Ecce quod tam diu chirurgum fatigauit, quod pharmaco curari non potuit: quod nec ferro caustico consumi, cuique nulla profuit medicina, sola vi numeri septenarij curatum est, persanatumq;. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo, aut qualitate aliqua, plenum tamen vi medica, plenum energia abdita, plenū miris. Iungitur Septenario Octonarius, quem Pythagorici, iusticie et plenitudinis (ut sic dixerim) vocant numerū, quod videlicet dividatur in numeros partes, hoc est, in quatuor: plenitudinis dictus, quod contextum corporeæ soliditatis amplectatur. Nouenarius Musis sacer, et sphærarū cœlestium ordinū peculiaris. Nouem enim dicuntur esse sphæræ mobiles, secundū quas nouem Musæ assignantur, ut ait Macrobius: Nouem angelorū ordines, et id genus multa, quæ profusionibus verbis parcens, omitto. Denarius universus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, nisi per replicationē: uniuersos enim implicat numeros. In hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta unum reges: David Galiam: Daniel evasisse leonum pericula. Duodenarius nō vacat vi: nam duodecim signa zodiaci dici solent, et id genus multa. Colligitur itaq; cum Hieronymi, tum Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basilij Rabaniq;, numeros vim habere non pauculā. Hilarius enim in Psalmos, testatur septuaginta seniores, secundum numerorum significantiam, eos pro eorū energia sic redigisse. Quantū enim virtutis abdite habeat huiuscmodi numeri, coniicere licet in herbarum figura, earum folio ad numerū ordinato. nam herba, quam Græci Pentaphylon

vocant, id est, quinquefolium: vi enim quinarij numeri venis adversari, ac dæmones abigere, conferreq; expiationi dicuntur, cuius folium si unum bis die sumatur ex vino, febrem quā quidam Ephemeram vocant, persanat: si tria, tertianam: si qua tuor, quartanam. Expendendum præterea pensiculatius ac attentius figuræ ex numeris ortas, numerorum etiam vires, ut ferunt Magi, habere & retinere: ob id vi quinarij pentagonus miram virtutem in dæmonas habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ triquetrae est figuræ, vires habere potentissimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium cœlestium ac Daemonum consummationem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, continēs quatuor angulos rectos: estq; prima superficii descriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim philosophi, crucem cœlestium fortitudinem dicebant, quod eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum resultarent, essentq; stellæ maximæ fortes, quando in figura cœli, quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoq; in sacra Historia narrat, crucem ab Aegyptiis sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius vis portendebat salutis spem hominibus, creditibus Christo Salvatori nostro. Cætero ut exequamur Magiæ instituta, Magiæ inquam naturalis: Magi profectò, characteres ex radiis cœlestium, dotes luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibi ipsi adhærentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumque characteres figurant, item & Magi. Habent præterea figuræ, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Afferunt autem Magi hosce characteres, vim ab anima mundi suscipere, ac mūdum ipsum anima præditum, in quam eunt & pedibus sententiam, nedum philosophi, verum & Poete. quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, vacuo qui sustinet orbem,
Membraq; naturæ diuersa condita formæ.

Hoc

Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
 Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
 Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
 Conspirat Deus, & curta ratione gubernat.

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corriuasse à Medicina refert, quod ita intelligendum: nam frugilitas humana, non in Herbarum, metallorum, lapidum, animalium confusa: voluit & que altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius stibæ ægritudine affecti mederetur, ob id experta est Magicam artem. Nec intelligendum hic præstigias & vanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cæterò ubi ait Plinius: TRIPLO VINCULO, hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: IN ORIENTE. hoc est, tribus artibus: quia Persarum regum filij (ut diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magia imbuebantur. Persas enim in primis Magicam disciplinam percalluisse est in confessu, quod Zoroastres Persa fuerit, qui inibi quod callebat docuit. Porro ubi Plinius: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, interdum lunari pro cursu.

Cæterò quod hic Plinius de Circe muliere benefica ait, fascinatrix enim credita est, adeò ut quicquid vellet repellere, allucere, ligare, impedire, evocare: tum manes & umbras, tum tempestates & ventos, posset id agere: & ut ait Apuleius, animas agiles reverti: pigrum mare incantatione colligari: ventos pacari, atque tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis vis (ut ferunt Magi) est, & ut ait Lucanus:

- Cessauere vices æuum, dilataq; longa
 Hæsit nocte dies: legi non paruit æther:
 - Torpuit & præcepit auditu carmine mundus.

Carmine Thessalidum, dura in p̄cordia flexit.
 Putabant enim nefariæ curiositatis studiosi homines, carmine
 quæ enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas
 posse evocari, tempestates pacari vel alluci. Hoc enim genere
 carminis usus, impios homines & sanæ mentis expertes
 constat, ut vel prodeßent, vel officerent. carmine enim Lu-
 nam deduci posse autumabant: unde Homerus ille Mantua-
 nus ait:

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam:
 Carminibus Circe, socios mutauit Vlyssis:
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
 Carmine læsa Ceres, sterilem vanescit in herbam.
 Efficiunt læsi carmine fontis aquæ.
 Ilicibus glandes, cantatâq; viribus vua
 Discedit, & nullo poma mouente fluunt.

Et Tibullus de Fascinatrice:
 Hanc ego, de cœlo ducentem sidera vidi,
 Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
 Hæc cantu funditq; solum, Manesq; sepulchris
 Elicit, & tepido deuorat ossa rogo.
 Cum lubet, bæc tristi depellit lumina cœlo:
 Cum lubet, æstiuo convocat orbe niues.
 Cum volui, ripis ipsis minantibus, amnes
 In fontes rediere suos: concussaq; fisco,
 Nubilaq; ventos abigoq; vocoq;
 Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
 Et sylvas moueo: iubeoq; tremiscere montes:
 Et mugire solum, Manesq; exire sepulchris.

Cæteroq; Plinius ait: THESSALAM COGNOMINA
 VIT. Thessalas profectò natura infidos ferunt, ob historiam
 Medeæ quam à Iasone conscriptā, qui & Thessalus erat, Poe-
 tæ scribunt: ad quod Plinius allusit. Subiectiq; mox Plinius:
 EST ET ALIA MAGICES FACTIO A MO-
 SE.

SE. Hic Plinius diuinioris doctrinæ expers, inaccuratè atque incuriose in diuinū hominē invehitur ac obstrepit, debacchaturq;. Sacratiſmas enim Iudeorum leges, Romani idolis mancipati, ſunt averſati abominatiq; pios & religiosos homines. Autumabant enim Iudeorū cæremonias ſuperſtitioſas & animales, ut ſcītē Augustinus ille noster libro Ciuitatis diuinæ edocuit. Cætero ſubintellexiſſe videtur Plinius, miracula à Moſe vi virgarū facta, quæ certè diuino afflatu ſiebant, non magico. Lectum enim eſt veteribus memoriis, nōnullis Magorū virgis myricinis in vaticiniis uſos, hiſ miranda actitantes. Legitur enim apud Nicandri interpretē in Theriacis, quod ſequitur traſlatum penē ad verbū: Apollo inquit, Vaticinos ſanxit mirifica pronunciare mortalibus futura: propterea hunc fruticem Nicander Mantin, id eſt, uatem vocitat. Quin & Magi virgula myricina vaticinabantur. Etenim in pleriq; locis virgarū vi, Dion, antiquos fuſſe vaticinatos, ſcriptū reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manū virgas myricinas; quare Myriceus dīuis. Legimus præterea Magos virgas vertiſſe in dracones, quod & friuolū putandum. Nam corporea materia non ſubiuicitur potentia Dæmonis, quantū ad transmutationem iſtū, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodiſ: Non eſt putadum, ait, iſtis transgressoribus angelis ad nutum ſeruire huic rerum viſibilium materiæ, ſed ſoli Deo. Porrò, etiſ Pofſidonus & Lysimachus, Moſen magum, & quidem oſcitanter affiñmarint, falſo tamen id dixiſſe conſtat: quos & ſcīte & concinniter, & veriſimile coarguit Iosephus ſecundo contra Apionem volumine: item Strabo ſextodecimo Geographie, Moſen diuinum hominem oſtendit fuſſe, non factioſum. Porrò ubi legitur: L O T O P E A A I V D A E I S P E N D E N S. Iochabela ex Iosepho legendum putarim, quia ita matrem Moſi vocitat: legi & potest Iochabeda, nec non, ut uult Hermo: Iotapata ab urbe. Porrò quam paulo poſt Plinius magiam Cypriam vocat, Herm. de Chri-

stiana religione Plinius voluisse intelligere suspicatur: argumen-
to quod Apostolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius
fuit, è Iudea nauigauit in Cyprum, & in eam insulam nomen
Christi mundo intulit; ut probabile sit, Sergium Paulum eius
insulae Proconsulem miraculorum multitudine attonitum, aut
credidisse prædicanti, aut certè formam eius pertulisse Ro-
mam. vnde religio Cypria vocari coepit, quam & Plinius Ma-
giam Cypriam vocat hic. Verum nunc Magiam profanam, &
Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius: NE H O-
M O I M M O L A R E T V R. Quasdam gentes homines
immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim,
homines Saturno immolabant: apud Cypros humanam ho-
ustum Ioui Teucrus immolauit: Galli, quorum hic meminit,
Hesum ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lu-
canus ait:

E quibus immitis placatur sanguine diro
Tentates, horrentisq; feris altaribus Hesus.
In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Var-
rone. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio:
Lactantius libro primo, capite secundo: Cæsar sexto.

IN CAPVT II. LI-

BRI XXX. HISTORIAE MVNDI, C.

Plinij Secundi, Commentarius, alteram
Magiæ partem complectens.

Nunc differendum de altera Magiæ specie, que spiri-
tuum afflatu, ope & doctrina constat. Dæmonum i-
gitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monstrabimus.
Quæri primum hic potest, possintne naturæ ratione Dæ-
mones Orco evocari, item Manes Vmbrae q; votis hominum
ad libitum obsequi. Diuus Augustinus tertio Triadis, id est
Trinitatis

Trinitatis assertit, corpoream materiam (ut diximus) Dæmonis potentie subiici nequaquam, quantum ad transmutacionem ipsius ad formam: ipsa profecto ratio dictare videtur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neque item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum: ex toto enim aere, fit totus ignis, quando fit acris in ignem conversio, ut scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porro assimilis est agenti, & in eo sicutem praexistit: virtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab uidem composito. Angelus vero forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatendum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes vel quid aliud earum loco subiicere posse: adde item, quod absentibus sensibilibus, phantasma remanent & imaginationes, ut ait Aristot. 2. Anim. & inde ex motu locali, formarum sensibilium remanentium in virtute fantastica, cum humoribus, in quibus sunt, ut in subiecto: apparent enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de Somno & vigilia, idem inquit: Descendente plurimo sanguine ad principium sensituum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorum exteriorumq; sensuum, atq; ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solum dormientibus nobis, sed vigilantibus: ut sic putemus aliqua vel extrinsecus, vel esse, vel fieri: quæ tamen nec sunt, nec fiant: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens visus spectatorum, quædam deformant, & oculis nostris exhibent. Nam ex dæmonum illusionibus seductæ quædam mulieres, se cum Diana nocturnis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elementa, occultas quasdam seminarias rationes, quibus cum data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas

suis modis ex finibus. Diuinaque potestate permittente, Dæmonias mira agere fatebimur, evocarique posse et manes et umbras. Et ut haec nobis fiant paulo compertiora, de dæmonum natura et eorum genere differendum. Platonici, qui solicitus examinatusque Dæmonum naturam et genera perscrutati sunt, rationalis naturae tres gradus esse, memorie mandarunt: non dignitatis quidem tantum maiestate abiunctos, sed etiam locorum intervallo. Plato enim Diis immortalibus sedem cœlestem attribuit: sed horum alios dici et esse intelligibiles, ab omni materiae contubernio semotos, quorum parens princepsque sit is, quem rerum conditorem et opificem veneramus, maiestatis amplitudine sanctum, et humano sermone inenarrabilem, sed vix quidem mente apprehensibilem. Cæteri non tam dij, quam ministri ab eo dicuntur, visibiles deos, ideas, corpora cœlestia vocat et intelligit: Atque hic gradus utique unus est, qui est primus: imum vero tenet locum celœ diuinitatis exinium, homo, eminentissimam ferè cœlestibus comparem naturam ferunt. Medium vero gradum inter hosce extremos ab Lunæ collitio ad nos usque expansum iam habent, quos ab scientiæ magnitudine prisci dæmonas vocarunt. Apuleius nunc Lares, nunc Genios vocat. Hos enim tanquam interpretes quosdam et saluti gerulos putarunt, qui concepta à nobis vota ad Deos deferrent, et illinc ad nos diuina munera. Ad hostem magica excantatio, et præfigiorum species referebantur: quod Plato in Symposium docuit, et Plutarchus eo libello quem de Philosophorum decretis postris legendum reliquit, minus quidem praecise, cuiusmodi dæmones essent, describens, cum ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici dæmonas esse sanxerunt substantias animales sicuti heroas a corporibus semotas animas. Apuleius autem Dæmones ita fingit: Dæmones sunt animalia, ingenio rationabili, animo passiva, corpore aerea, tempore æterna: mox aducit passivos dici, quoniam obnoxij sint perturbationibus. Ut nos, hosce Romana getilitas, Medioxumos vocitauit: quod

Diis

Dii summis potestate sint minores, et natura hominum maiores. Vocavit et eadem quosdam Semones, qui ab medio acris, quicquid interpatet ad terram usq; habent: quos et Marianus Capella semideos esse putat: Heroas quoq;, sicut Lambli chus significat: Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, quod parentium seminibus manarent. Ita hac enim Dæmonum distinctione, singulis Planetarum globis, peculiares Dæmones ascripsere, veluti, stellas. Item Plane- te illi famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, ut in firmamento, stellæ minores, que ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur dæmones: item Martij, Venerei, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Esseq; inter Saturnios, qui præstent aliis in globo eodem Orphicæ doctrinæ peritissimi, terrestres esse dæmones dixerunt: aqueos item, et igneos. Tradunt enim esse, ab summis ad infima, veluti catheanas quædam extensas. Nam stellarum quælibet dæmones suos tanquam affectas, certis afficit modis: sed eodem item modo ab dæmonibus (ut aiunt) animæ afficiantur: ab suis ubique suæ. Schola enim Platonicorum, providentiam in tria distribuunt: Uniuersalem, minus uniuersalem, et demum particularem. Uniuersalem ad tria referunt: Bonum, intellectum, et anima mundi, qua omnibus et per omnia provideat: Minus uniuersalem ad sphærarum animas referunt, stellarumq; particularem vero ad Dæmonas: qui quidem si non omnibus, sed quibusdam gratificentur: quanquam an humanis animis prouidenti particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non uno modo fomenta adiiciunt: si quidem Dæmones ignei contemplandi (ut aiunt Magi) potentiam excitant: aeri fauent, vite actiue: aequi, voluptuosæ: hos enim Plato scribit, à primordio malorum, plurimis voluptatem immiscuisse. Scribit idem, dæmonas omnes esse affectu passiuos: superiores et medios immortales, infimos vero solum esse longæuos. Afferunt præterea alios dæmones esse adventicos et peregrinos, humana interdum

curantes, alios indigenas: dæmones item habere præfecturas; nam alios esse orientales, alios occiduos, alios septentrionales. Platonici septentrionales, malos esse docent, quod & Magi testantur, quod Martij illi sint: propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cætero hæc scisse non obfuerit, corpus ne habeant Dæmones. Psellus Dæmonum naturam non putat esse sine corpore, quando ait: Sunt qui fatentur ab se Dæmones visos cum corporibus. Quin & magnus Basilius, non solū Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdā tenues & aereos atq; puros. Psellus ea confirmat, quod se senibus offerant siue interdum fallacia. Angelicum autem corpus eruditiores, omnis materiæ esse expers, tradit: Dæmonium verò quodā n.odo coniectant material, quod sub terram sit intrusum, itaq; pulsatu dolore, & igne admoto exuri. Orphici, Astrologi ferunt, aqueos, aereos, ac terrestres Dæmones non expertos corporis. Augustinus ille Theologiae sanctioris argutissimus censor, angelos omites ante lapsum, corpora habuisse aerea, ex puriore superioreq; aeris parte conformata, dixisse videtur: malis verò angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aeris spissioris qualitatem, ut possent torqueri: verum hoc censendum nostris Theologis relinquo. Porro non parua illud quoq; disceptationis censeri solet, doleantne Dæmones, ac igne cruciari pulsarive possint: id enim fieri posse, & Theologi confidentur: sed qua id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictu putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito prædicti sunt. Ad composita enim ex pluribus videntur sensus pertinere: quoniam autem modo illis dolor inflatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli esse nervos qui sentiant: sed id non nervos, sed spiritus potius dicitur nervo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers, est & necessarium: sic spiritale corpus Dæmonum magna ex parte est natura sensibile & absque medio tangit, videt, audit, ut quibusdam placet, actum patitur, & diuisum perinde

perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quòd solida intercisa ac diuisa, nunquam possint persanari planè. Dæmonium verò corpus coit rursum, recreaturq; modo aeris aut aquæ, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum peragitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo sit ut ferri aciem (mirum dictu) dicantur formidare: ob id qui Dæmonem moliuntur exagitare, enses, ferrum, tela prætendunt: quod & animadvertisse videtur Hōmerus ille Mantuanus 6.

Aeneidos, quando ait:

— Procul ô procul este prophani,
Conclamat Vates, totóq; absistite luco.
Túq; inuade viam, vagináq; eripe ferrum.

Ob id ferunt & Aeneam habuisse ensem consecratum. Porro scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorum assertionem) in Dæmonibus esse non posse, ut sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est virtus in organo corporeo. Ut verò intelliguntur simplices voluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse contendunt. Etenim dolor hoc modo est oblictatio voluntatis, ex eo quod est, vel non est. Multa enim sunt, que Dæmones non esse mallent, & econverso: ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos dixerimus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonem nō uno modo dici, ut scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est, aliud comparatione, habitu aliud. Ubique enim, quod præst, ac providet, appellare consueuerunt antiqui Dæmonem: sic Genium vocabant: & apud Orpheum Iupiter Saturnum vocat Dæmonem. Plato sic deos quidem, qui generationem è propinquò disponerent, vocitauit. Habitù enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitū, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait. quare ad id allusisse videtur Virgilius, quando ait:

Dij ne hunc ardorem mentibus addunt
Euria'e, an sua cuiq; Deus fit dira Cupido.

Bona ergo animi cupidus, Deus ab eo dicitur: unde effluxum est, ut Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est, animus, virtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem proprium nihil aliud esse, quam intellectum. Hæc subnectenda censui, quod quis persuasum haberet, Dæmon vocabulum, non in malam semper accipi partem. Veniamus nunc ad oracula Magica, quæ et si vanissima deprehensa, sapientius nihilominus Philosophos veteres & Platonicos, summa illa venerari solitos legimus, cognatosque rationibus robore: quod Plato cum in Tymæo, tum in Phædro testatur, tria certè priscos habuisse scientiarum genera animadverto: unum fabulosum, quod & Historicum vocabant, Poetis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis suscepimus. Cuius, quod omnibus ciuitatibus inolevit: hoc genere postremo continebantur oracula atque responsa: quorum tum etiam Astrologæ, tum Auguriorum ac auspiciorum Dæmonum inventa putarim esse. Quod si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidum virtutibus, non perinde manifestis: multa item perfici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, vel cœlo accepta referimus. Colligamus item verissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & sicut Mercurius ex propriis certisque rebus: certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confessim per Dæmonem congruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loquique solitos, etiam Porphyrius libro Oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos, (sic enim Dæmones vocati) sèpe mentiri: nam explorata, certaque futurorum perspicientia, non hominibus solum tortuosa, sed & Diis ipsis incertissima nunciant. Cæterò ut ad institutum redeam, observatione

uatione dignum in hac magiae actione , quibus differentius
hæc diuinitatio Dæmonibus insita , de mundo , ex mundi signis
composita (ut volunt) ablataque hominibus , & concessa
Dæmonibus ab Origene & Porphyrio , tandem dispensari
dicatur . Dæmones certè qui nuncupantur ætherei , qui-
que aeris incolant supra , cœlestibus futurum iudiciis
(ut Magorum tenet opinio) amplius addicti . Qui autem
hæc infima frequentant , dicunturque aquei , non tam cœle-
stia ad hunc usum suscipiunt , quam nostra obseruent , præ-
scientiamque aucupentur aliquam . Medios verò puta-
bant certius ex iis , quæ utrobique eveniant , prædictionum
argumenta captare : ac proinde istorum operam in diui-
nationibus expecti consueisse in primis , & fuisse p̄eci-
puum : ut qui hominibus quandoque præsagiis præstò fue-
rint , confusanea reperirentur sèpius . Cætero Dæmones
mali , ut ferunt Magi , libaminibus , & carnium nidore ob-
lectantur . Siquidem spiritale corpus eorum , crassescer-
re , & obœsius evadere produnt . Quamobrem Magiae cul-
tores , in evocationibus Dæmonum suffitu utuntur : quarè
vaticinaturis , adhiberi solebant suffitus , quibus Dæmones
allici posse testantur . hos enim suffitus , vim tonitrua indu-
endi , habere putant : ut suffitus factus corde Chamæleon-
tis , in singulis si comburatur , caput item & guttur eius-
dem animalis . Fiunt præterea suffumigationes , sub opportu-
nis stellarum influxibus , idola Dæmonum in aere facientes
apparere : sic ex croco , pro Solis influxu umbra : item musco ,
lauro , ligno aloes , cum cerebro aquilæ , & id genus multa :
Superstitiosa prosector , & aliena piis hominibus agunt . Pro
Lune item influxu accipiebant caput ranæ , & semen papaveris
albi . Pro Iouis , semen biosciami , & summitates pennarum
pauonis . Pro Saturni , papaueris nigri semen , radicem man-
dragore , & cerebrum felis . Hoc enim genus Magiae à fumo ,
qui Græcè Capnos dicitur , Capnomatia dicta est , & Capno-

mantes, qui ea vtebantur. Non negligendum præterea, quod Porphyrij est, malignorum Dæmonum principes, Serapin & Proserpinam: Sacrae autem literæ Beelzebub, prauitatis primarium vocant. Scribit Psellus, Dæmonia sæpe hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, victoriam, amorem: cum tamen tradere ex se non possint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus se enixissimè impij homines addicunt, efficiunt ut sub hoc inuolucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus possint ipsi evocari, & earum venefica vi aliis nocere: que tantæ potentiae fuisse creditæ sunt à Magis, ut inferiora possint tabescere: item impelli, vel repelli, neci, dissolui. quare cecinit Virgilius.

Has herbas, atq; hæc Ponto ante lecta venena:

His ego sæpe lupum fieri, & secludere sylvas,

Mecum sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; fatas alio vidi traducere messes.

Idem de Circe, & sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie Dea sæua potentibus herbis

Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Thesala illa:

Huc quicquid facta genuit natura sinistro

Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est.

Viscera non lyncis, non diræ nodus hieneæ

Defuit, & cerui pasti serpente medulla:

Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:

In mediis echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quæ Apuleius de Pamphile venefica ait: omitto quod Virgilius de veneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parum mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnato-

rum

rum truncantur, mersum vino: id vinum soluere quartanas & multa id genus, quæ author noster prodit: sed nunc redendum ad Pliniij contextum. Nanque (ait Plinius) ex aqua. Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de futuris per impressiones aquæ, ac per visiones quæ fuerint in aquis: sicut, teste Varrone, vidit puer quidam in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta versibus, omnem Mitridatici belli eventum pronunciauit. Diuus Augustus, Ciuitatis diuinæ septimo, Numam Pompilium hanc Magices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ peluibus fit, vocatûrque Lecanomantia: quæ vero securibus, Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam exercuisse summè Assyrij dicuntur. Peluum enim impletant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapilos quosdam preciosos: laminâsq; imaginibus quibusdam distinctas, proferentes quædam verba, quæ annextere noluimus.

Est & magiæ genus aliud, quod aere siebat, vocaturque Aeromantia: siebat per aereas impressiones, in quibus apparebant Dæmones. Iungitur huic ea Magia, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum formæ: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quæ Botonomantia dicitur: fit sortibus, quæ Cleromantia: fit amphora ventrosa, quæ solet puero inspici, & vocatur Gastromantia: fit & alia, quæ punctis in terra aut charta, vocaturque Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur. Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta: puncta enim, Geomantiae studiosi, deducunt per figuræ: quæ item reducuntur ad figuræ cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sortes quædam, quæ dicebantur Prænestinæ, tesseris ligneis aformatæ, sculptæq;. Porro Pyromantia sequitur, quæ igneis impressionibus fieri solet: cui annexitur Capnomantia, cuius

meminimus paulo superius: fiebant enim fumo, flamma, igne:
vt cum in rectum tenderet, aut flexuose, obliqueq;. ad quam
Magiam allusisse videtur Statius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria virgo,
Queramus superos, facit illa, facieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, que præstigiis & superstitionibus fit,
per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum
cadavera & umbras, ut apud Lucanum Erichto venefica fa-
scinatrixque, quæ mortuum fuscitasse dicitur, qui belli Phar-
salici eventum Sexto Pompeio prædictit. Necromantia enim
erigit cadavera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra san-
guinem humanum. Alia est, quæ dicitur Sceomantia, quæ
fit umbris. Sunt & alia genera Magiæ, ut Auguria, qui-
bus futura captabant, ad volatum avium fœlicium vel infœ-
ticium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum porten-
dere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo buba
erat. nam inauspicatissimi augurijs dicebatur, ut coniucere li-
cet hoc carmine:

Fœdaq; sic volucris, venturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò avis est Venerea, item & Phœbea, præfigij
fœlicissimi. unde carmen id:

Cygnus in auspiciis semper fœlicissimus ales.

Aspice bis senos lætantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Biteromantia, quod fieret
literis, earumque numero: ut si exeras foras, interrogésque pri-
mum, qui tibi obuiarit, quo vocetur nomine: si nomen illius
incipiat ab aliqua istarum literarum, a e i o u, votis correspon-
debunt eventus. Fit & quedam alia Magia, quæ umbilici no-
tis agnoscitur, & vocatur Umbilicomantia: hac enim cogno-
scunt obstetrics, quot infantes puerpera sit habitura, & quot
annis

annis illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physiognomiam, quod Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomaeus Coclites Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Suetonius affatim meminit. Haec tenus de Magiae generibus. Hæc sunt quæ ab quibusdam authoribus ac monumentis vetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerptissimus.

C O M M E N T A R I O R V M I N
Plinium, finis.

D E F A S C I N A T I O N I B V S D I-
sputatio elegans, erudita, & lectu
dignissima.

Sed quoniam de fascinatione sermonem fecimus suprà, de his est differendum, qui effascinatorem habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium poetas, apud etiam historicos, philosophos, oratores, nonnihil invenitur memoriae proditum. Virgilius Maro per pulchrem cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.
In Africa familias quasdam effascinantium, Isogonus & Nimpheodus tradunt, quarum laudatione intereant probata, a-
rcent arbores, emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in
Triballis & Illyriis, adiicit Isogonus, qui visu quoque effascinen-
tur interimque, quos diutius intueantur iratis precipue ocu-
lis: quod eorum malum faciliter sentire puberes, notabilius es-
se, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis
& foeminas in Scythia, quæ vocetur Bithiae, prodit Apolloni-
des. Philarchus in Ponta Tibiorum genus, multosque alios eiusdem
naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in
altero equi effigie: eosdem præterea non posse mergi, ne veste qui-

dem degrauatos. Haud dissimile his genus Pharmacum in Aethiopia prodidit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat. Fœminas quidem omnes ubique visu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoque apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Aphrica familiias hominum, voce atque lingua effascinare: quæ si impensius forte laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes pastu atque cultu opimas, emoriantur repente. Quapropter male audiunt apud doctos, qui fascinum rideant, & aniles existimant esse nugas: cum & rerum eventa, prorsus famæ suffragentur: non protinus historius fidem derogare consentaneum est, si vel aucupium causæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innumera fere sunt omnibus conspicua, quorum ratio non possit iniri. Quare qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationibus versantur, ex omnibus naturæ miracula summouent. Etenim ubi nos causæ ratio deficit, hinc dubitandi manat exordium, hoc est philosophandi. Idcirco Philosophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigiosis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effascinationem pertinet, quoniam pacto fieri soleat, id ratione: quod verò plerunque fiat, hoc historia petendum est. Per multa id genus posteritatis memorie tradita sunt. Plutarchus est author, homines quosdam suo conspectu, pusionibus negocium exhibere, quod videlicet eorum habitus, humoris imbecillitatisq; causa, in peioram degeneret conditionem. Qui verò solido concretioriq; constant corpore, vicium hoc non sentiunt: quanquam incolentes Pontum, Paletheborum familias referat Philarchus, non infantibus modò, sed & adultis quoque pernicioſas esse: quippe cum spiritum earum, vocem & conspectum admittentes, intabescere & corripi morbo cognoscantur: argumento, quod hanc labem sentiant & hospites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc temptitia mancipia

cipia statim abducentes. Neque forsitan minus fuerit mirabile. nam contractus & miscella perquam evidens, iam vici continent rudimentum. Et quemadmodum cum aquilarum pennis mistæ reliquarum alitum pennæ, absuntur, neque eam labem sentiunt cum aliis teneris ac molibus etiam putrescentibus: sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrem esse tactum, alterius verò noxiū & molestum haberi, qui nimis risos iniuria lacebat: sic aucupium causæ, quod difficulter assequimur, fidem vix habebit: atqui iam is vestigium, ex semitam invenit causæ, qui ad corporum effluvia perrexerit: quando vox, odor, & emanans spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab iis occurasantibus afficiuntur: longè magis simile veri fuerit, ab animalium corporibus, ut quæ calore potiantur, quandam auram expirari, præsertim cum motum perinde quasi pulsus aliquem & conturbationem spiritus excitet. A quo corpus perpetim agitatum effluvia quedam eructat, multo maximè oculis espiciendum est: siquidem visus, crebro motui obnoxius, cum spiritu ipsum ejaculante, quandam vim igneam & mirabilem diffundit, ita ut hoc authore permulta & agat & patiatur homo. voluptatibus enim capit, ac rebus ut sis illectus. Amoris qui quam maxima & violentissima animi noscitur affectio, visus fundamenta iacit, sic ut amandi facultas hinc profluat & effundatur, velut ad eos proveniens, quos per pulchros & elegantes prospexerit. Ideo quam maximè demirari quisquam eos posset, ut mea fert opinio, qui & visu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qua forma & pulchritudine præcellunt, quodque procidit oculis & manat, siue lumen siue profluxio quedam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori voluptate, Glykypikon, quasi dixeris Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus visu venit adeò animos vulnerari, vel

desideria refricari veluti inspicientibus, et iis qui inspiciuntur: etenim talis intestinus ardor distributioque à visu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtam, ad quam vndeunque vel è longinquo visam protinus transflit ignis, quem statim illa concipit: tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrūm suum, quamvis eminus iacentur, attamen igniculum in animis animantium succendent. Atqui remedium regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus vocatur auis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem videatur ales sortita naturam, ut alliciat ad se vicium, atque rapiat, ipsumque oculis effusum, tanquam effluuum adsciscat. Galgulus verò, quem puto Græcè vocari Charadriion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasque committens aversatur: non invidens, ut nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens vulneretur. Cæterū ut reliquos taceam morbos, lipitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea versentur: tam pernicem vim possidet oculus, ut in alterum ejaculetur vibratque vicij rudimentum. Sed cum ex noxis, quibus corpora nostra patent, quedam ab animo prodeunt, ut fiscinus, quoniam pacto vicium ad spectatos per visum deleget, iam est differendum. Nemo potest inficiari, quin animus affectus, suum corpus male habeat. Non vides, ut rei venereæ cogitatio, genitales partes titillet atque surrigat? Nonne canum furores iis certaminibus, quæ cum feris ineunt, visus aciem pressingunt, imò frequenter penitus excecant? Nunquid auraria, mœror, emulatio colores immutant et habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quam pictores dum pulchre atque insigniter exprimere conantur, faciem inuidiæ delineant: itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, ut vicii et propter astantes animi maleficium allicant, perinde

quasi

quasi iacula veneno delibuta prouent. Nec enim id velut absurdum abhorret à ratione. Namque videmus canum mortuorum incandescientium ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalescere tradunt, quoties proprius amantes applicuerint. Et ut summatur loquar, affectiones animi, vires corporis firmant, atque vegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, adversus inuidiam pollere, & esse remedio putant, visu scilicet præstigiis abstracto, quo suam aiem innocentius affectis adiugat: sed ratio videtur illegitima moneta percuti, quando se pro veris statuamus, quæ complures de fascinatorebus prodiderunt: id ignorandum profectò non est, quid vernas, amicos, familiarésque, nonnunquam patres effascinantem habere oculum, arbitrentur: sic ut iis uxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec finant diutissimè talibus cerni, quibus omnis facescit inuidiae suspicio, nec eius ulla subesse labes creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit? Sed quid de iis dicendum, qui ut tradunt, seipso fascinarunt? Nam id posteritatis memoriæ Poetis mandatum est, cum Eutelidas miser vir, in ambitioso flumine se conspexisset, ipso sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac consternat iniquitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi visus, cum sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristimum corporis habitum cum venustate perdidit. Sed audenter est adfirmandum, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur asciuerint, quavis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiares & assuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, invenies quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicissimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudiciissimis sibi temperare non posse corporibus. Siquidem consuetudo vehementer ad hoc pollet, ut propriam exigat af-

fectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui supra modum offensis pateat, et occurrentium iniuriis sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacem inadvertit notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quod suum est, pro affectionis natura moueri: motos sic, quod apti sunt, non quod volunt, praestare. Ut enim orbis circulari vertigine rotatur, et cilindrus suo more, secundum figuræ discrimen, volutari cogitur: sic inuidiosum affectio inadverter ad omnia mouet. Cæterum eis magis afficere par est, que propria sunt, et quorum desiderio tenetur. Sic optimus ille Eutelidas, et quotquot effascinasse se non ab re traduntur, illud mihi perpeti videntur. Bonus habitus qui residet in summo, ut Hippocrates est author, tutus non est: corpora ad summum vigorem progressa, non persistunt, sed velut æqua lance librata, in contrarium ruunt: haud difficile summa quæque deturbantur. Itaque quando sibi vberius incrementum vendicarunt, ac melius habentes quam sperarent se se, conspexint: sic ut cum se mirantur, et corpus explorant, iam mutationi locus est, et habitum in deteriore noxam grassante se possunt effascinare. Quod fieri potius solet defluxionibus aquarum, et equore, vel speculo resilientibus, sicut in ipso videntes respirent, et reciproco iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisque neficij tandem luant poenas: et eisdem, quibus cæteros, se fascinis labefactent. Sic infantes plerunque se proprio viciant fascinatu, causam tamen huius falso contuentibus eos ascribūt. Ut enim spectrorum, quæ inadvertentes ejaculantur, nulla potest iniri ratio, quanquam neque sensu prorsus, neque impetu vacent, sed maleficij et effascinationis labe iactantium, resarciantur ea, quod diutius iis quos fascinare volunt, insiderunt imbuta veneno, corpus et mentem conturbant, et sua vicians forde: ita putandum est hominem opinione fascinari quodam modo, quod in sermone diuinitus factum, aut mirabili quodam effectu accidisse prædicat. Hæc ad authorem Plutarchum, ne sua laude

laude defraudemus, referuntur, quæ ex Symposiacorum quinto, quod ad reni facerent, vertimus, quo possemus indoctos Græcè pleniore beneficio demereri. Quapropter et remedia, quæ contra eiusmodi maleficia produntur, subdidimus fascinationibus, adoratione peculiari: occurrebat antiquitas, quibus et frontis corium resistere creditit: et eadem fascinantes repercutiebat sinistræ dextræq; clauditatis occursu. Palmarum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascinationes poliebatur. Satyrion, quæ Orchis cognominatur, et foemina creditur esse, distinguitur internodiis, et ramosiore frutice, radice fascinis utilis. Rutam, fascinationis amuletum, tradit Aristoteles. Alissum in domo suspensum, refert Dio scorides, salutare amuletum contra fascinationes hominum, quadrupedumque generi.

D E I N C A N T A T I O N E E T

Adiuratione, collique suspensio-
ne, Epistola incerti au-
thoris.

Quae si fili charissime de incantatione, adiuratione, et colli suspensione, si quid possent prodesse, et an invenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum libris est invenire. Cui questioni compendiosè in hac Epistola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc videtur esse concordati, corporis complexionem, animæ se- qui virtutem: quæ si sit æqualiter temperata, actio quoq; cor- poris æquè erit perfecta. Vnde, quia virtutes animæ in pue- ris, senibus, et mulieribus, imperfectæ plurimum esse viden- tur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse com- probatur: et hæc imperfectio similiter habitatoribus intem- peratæ regionis contingit, utpote caliditatis Aethiopiæ, et frigiditatis Scythiae. Cur, inquam, mens humana rem ali-

quam licet naturaliter non iuuantem, si prodeesse certificat ex sola mentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem sibi prodeesse confidat, qualiscunque sit, eum tamen adiuuat. Si enim, ut diximus, complexio corporis virtutem sequatur animæ, necesse est taliter rem se habere: quod certificatur ex timore, tristitia, laetitia, stupore: quibus non solum corpus in colore mutatur, sed etiam in aliis rebus, ut pote, ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defecitione. Ego autem vidi ista sanitatis diutinarum passionum causas, maximè illarum quæ corruptrices sunt mentium: in sanis autem fuere infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates: Incantationis verba sunt decipientia rationabiles animas, aut secundum interpretationem, aut secundum timoris incusione, aut secundum desperationem. Indi autem Medicinam confidunt incantatione, sine adiurazione iuuare: Græci vero antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam in perfectionem sui revocare: qua revocata, necesse est corpus revocetur ab ipsa, cum complexionem corporis virtutem animæ contetur sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ, ut animæ actio mutata, mutet eosdem: non errabit, quod certificatur: quis cui cholérica complexio dominatur, fit inde iracundus, & econverso, inde sepe irascitibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus: Intellectus & scientia in anima ex complexione augmentatur cholérica: continentia & studiositas, ex melancholica: deambulatio vero & delectatio, ex complexione sanguinea. Phlegma nihil adeò iuuat virtutem animæ, nisi in prima gustatorum mutatione. Constat ergo, quia si Medicus animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiurazione, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conveniens adiun-

gitur

gitur Medicina, velocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines leti naturaliter, & deliciosi: qui cum infirmantur, sanos eos subito futuros confirmat Medicus, & Diætam eorum cum exercitiis ad memoriam revocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & unde tristentur, & angustientur eorum animi, semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & laetificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere laetificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ nobilissimum virum iurasse se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiunxi, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingenii, sed nunquam tamen potui revocare: propter quod certificare & confirmare incœpi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatræ, quem fecerat de foeminarum informanda speciositate: legensque locum, ubi dixit, ligatum taliter, sed cornutum accipiat mixtum cum sesame leo; quo vngens totum corpus adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confisus est libri verbis, sicq; fecit: citò q; quam evasit, augmentata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis Antiquorum libris legi, suspen-
sa collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura.
Quod non denego posse fieri, propter confortationem men-
tis, ut dixi. De quibus, cum multa sint, pauca tibi tangere
disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspensus collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epilepsiae: unde sèpè mandamus nobilibus, vt collis filiorum suorum suspendant, ne hanc infirmitatem incident. Item Aristoteles quodlibet genus hyacinthorum, suspensus collo, siue ha-
bens in digito: si intret regionem pestiferam, non lreditur, sed

potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, viginti hordei granorum pondus portans in collo, seu in digito, non videbit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aut̄ color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet membris strigit, maximè in feminis. Item onyx suspensus collo, vel digito portatus, augmentat in somno terribilia & tristia, & inter homines contumeliosa. In pueri collo suspensus, salivam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in ventribus ilia dolētum, vel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur, & cū fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si nō inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In vas argentū posuit, cuius quantitas sicut fabae fuit: & in coxis suspendit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autem eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis viperæ, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum valet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi, defendunt suspendentem à morsibus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis paruis, in augmēto lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint ventre fissi, duos lapides inuenies, unum unius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio vituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis valent, & aliquādo persanāt. Idē: Species est telæ aranæ, id est spissæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspendunt collis radices herbae acetosæ, propter scrophulas, & valent. Alij suspendunt radices arnoglossæ, propter easdem, & dissolvunt. Item, bioscyamum lacte

lacte caballino solutum vel temperatum, & corio ceruino im-
 positum, suspensum collo mulieris, concipere non permittit,
 dum collo inerit. Quidam dicunt, mulierem ranam accipi-
 entem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non concipe-
 re vno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis sambuci, ligant
 in horto, & irrigant cum urina russi tauri vespere : manè au-
 tem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libi-
 dinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum valet ad
 pisionem stomachi, si super stomachum fuerit suspensus, vel
 in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scor-
 pionum morsus valet, in manu tritum, vel collo suspensum.
 Simile facit radix lauri: idem etiam ireos agit. Alij dicunt, quod
 radices Asparagi secchi, super dentes ligatae, trahunt sine do-
 lore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, non permittunt
 canes latrare : similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit,
 cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephanticum cum
 melle mixtum, & in vulva mulieris positum, nunquam per-
 mittit concipere: testatur hoc, quia arbori suspensum, fructifi-
 care non permittit. Auicenna dixit: Stercus elephaticum cum
 lacte caballino mixtum, & corio ceruino ligatum, & umbi-
 lico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam
 Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro
 iuuare, sinistro sinistrum similiter: idem & in manibus. Item,
 radix Peoniæ collo pueri suspensa, valet Epilepticis: similiter
 facit Pyretbrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos au-
 tem hæc ex libris antiquorum excerptimus, ut mens tua In-
 cantationi, Adiurationi, in collo suspensis, non refragetur am-
 plius. Quæ omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, &
 librum protendimus, atque voluntatem nostram exhibuimus:
 hæc autem non tentaui, sed nec etiam neganda sunt mihi:
 quia si non viderimus Magnetem, ferrum trahentem; non
 certificamus ne que credimus: Similiter plumbum rumpit Ada-
 mantem, quod ferrum non facit. Item, lapis qui vocatur Stale

Arabicè, nitrum verò Latinè foco non incenditur. Piscis autem quidam, manu capientis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis videantur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta antiquorum: quorū enim actio ex proprietate est, non rationibus, vnde sic comprehendī non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quedam substantiæ habēt proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter sui subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam. Vale.

I OHANNIS TRITEMII
ABBATIS SPANHEIMENSIS, VIRI
doctissimi occultiorisque Philosophiæ, atque
Magicarum artium indagatoris solertiſſi-
mi, in libros suos de Steganogra-
phia, Epistola sive præfatio
apologetica.

Antiquos philosophos & sapientes artis ac naturæ, si quæ reperissent secreta, ne ad noticiā prauorū hominū denensisent, varijs occultaſſe modis atq; figuris, multorū opinio est. Moysen quoq; Israeliticæ gentis famoſissimum ducem, in descriptione creationis cœli et terræ, ineffabilia mysteriorū secreta, verbis operuisse ſimplicib. doctiores quique ludeorū confirmant. Diuus etiā & inter nostros eruditissimus Hieronymus, penè tot in Apocalypſi mysteria latere dicit, quot verba. Græcorū sapientes prætero, nō parvæ apud suos reputatio nis & gloriæ, qui fabulis cōſcribendis opera nauātes: aliud imperritis, atq; aliud eruditis hominib. vnius narratiōis ſerie, prudēti adiunctione tradiderūt. Hos ego sapientiæ studioſiſſimos amatores, etiā propter ingenij tarditatem perfectè imitari nō possum: admirari tamen, & qua possum ſedulitate legere & venerari,

venerari, pulchrum & gloriosum iudico. Quatenus cum illos magna p̄e ceteris hominib. proprio studio adinvenisse cōsi-
dero, meipsum quandā violentiā mihi infrens, ad aliquā, vel
inter nouissimos imitationē eorū impellā. Nec me prorsus, vt
reor, fesellit opinio: quippe qui & multa, que ante nesciuera,
per continuum legēdi studiū didici, & cogitationib. meis adi-
tum ad investigandum secretiora reseraui. Nam et si non sum
tantæ vel eruditionis, vel industria, vt me veterum sapientum,
illum occultandi mysteria modum apprehēdisse audeam pro-
fiteri: modos tamen quosdam non penitus contemnendos (vt
mihi videtur) occulte, & prorsus sine suspicione aliqua, scri-
bendi & occultandi, quodcunque volueris, excogitaui: quos
ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis,
Palatini Rheni, Duciſq; Bauariae, ac Romani imperij prin-
cipis Electoris, philosphorum sapientissimi Mæcenatis, quo
nullus dignior mihi visus est, cui hoc magnum secretum reue-
letur, literis commendauui, & in subiectum volumen, non si-
ne ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secretum, in au-
res vulgarium imperitorum, aut prauorum hominum per-
ueniat. Te Lector, quicunque futurus es, rogo memineris,
quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per ma-
los & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret,
adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homi-
cidia, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & ho-
nestus homo voluntatis suæ secretum alteri hanc artem sci-
enti, quotiescunque voluerit pro utilitate priuata vel com-
muni, securè & absque aliqua suspicione cuiuscunque notifica-
re potest & exprimere: & perversus quisq; lubricus & mali-
ciosus voluptatis suæ personæ, consentanea quantumlibet, tur-
piter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium
suum, sine aliqua suspicione poterit intimare. Nec tuta inter
coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum foemina,
quāvis Latini sermonis hactenus inscia, per sancta & pudica

verba cuiuslibet linguae seu ideomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu voluntatem, viro licet perferente ac collaudante literas latissime intelligere, suumque desiderium eodem modo securissime quam voluerit, late illi remandare, diserta satis oratione possit. Enimvero, licet haec scientia puerilis videri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicae ordo turbaretur, fides periret publicae literae, instrumenta scripturae: omnes ipsi denique hominum sermones, in perpetuam suspicionem verterentur. Nemo iam literis quantumcunque bonis, honestis & sanctis amplius crederet: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniam, quantumlibet sancta & pudica verba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierentque homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniam ad literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus & experitus in hac ipsa scientia vñquam poterit, vt non relinquantur infiniti modi, secrete & occultissime scribendi ad omnia sufficietes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim haec scientia chaos infinitae magnitudinis, quod nemo comprehendere potest: quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamen est quod intelligis: quam illud quod nescis. Nam huius scientiae proprietas est, Magistro discipulum semper, modo sit industrius, & velit reddere sine comparatione doctiorem.

STEGANOGRAPHIAE

F I N I S.

EX LIBRO IOHAN.
TRITEMII OCTO QVAESTIONVM,
libellus.

De reprobis atque maleficis, Questio
quinta.

QVINTA ferentiā celitudinis tuae questio fuit ista. Quare homines impij, mali & reprobi circa fidem, ut sunt illae mulieres quas vulgo maleficas nuncupamus, spiritibus queant imperare malignis, cum viri boni & fidei Christianae studioſſimi obſeruatores, neque bonis spiritibus imperare possint, nec semper malignis.

Ad hanc questionem ita me pridem memini respondisse. In omnibus diuinae maiestatis operibus series & ordo pulchritudinis est inuiolabilis & equitatis, quo singula cōuenienter disposita, in eo quem acceperunt gradu perseverant. Nam sine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine quem à principio creationis suae homo primus accepit: unde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ cōſilio voluntatis adiutus per gratiā miserationis Dei: & nemo malus, nisi sua sponte gratia deſtitutus propter obſtaculum peccati: voluntatis autem rectitudine bonis spiritibus efficiuntur similes, si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & necessarijs operibus comprobemus. Et ſicuti bonae voluntatis consummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita peruersitas impiorum, eos similes reddit dæmonibus. unde mali homines atque peruersi quanto amplius malicia propriæ voluntatis depravati fuerint, tanto fiunt dæmonibus affectu similiores. Similitudine verò amicitiae familiaritas introducitur, ex qua paulatim cōfidentia mutua generatur. Ex cōfidētia nimoris in maiorē nascitur imperium, ſiue fit verū ſiue aſtutia simulatum. Prauorum itaq; hominū, ſi quod imperium eſſe videtur in dæ-

mones, ex magnitudine prauitatis oritur, quādō videlicet affe-
 ctus eorū vñq; adeò deprauatur, quòd cōcurrentiū sibi dæmo-
 num maliciā voluntate reproba vel superat vel æquant. Non
 enim sunt dæmones omnes malicia vel intelligentia pares, sed
 est aliis alio multū & astutior agilitate intelligendi, & depra-
 uata affectione longè deterior. Nā qui labentes ē sedibus altis
 terræ magis conjuncti caueras speluncasq; inhabitant cæte-
 ris profecto sunt obtusiores, vñq; adeò quòd & gladios metu-
 uit, & virgas, nimisq; moneri videntur territantiū hominum;
 quēadmodū in his contueri licet, quos energumenos appella-
 mus. Dæmones aut qui magis remoti cōmorantur à terra, &
 subtilioris sunt naturæ, & rarius convenient hominibus: ho-
 mines vero malicia pleni quanto magis in voluntatis peruersi-
 tate profecerint, tanto fiunt similiores dæmonibus, à quibus in
 familiaritatem admissi, i.e. deinceps efficiuntur audaces, acci-
 piuntq; super dæmones quorum familiaritate vtuntur, impe-
 riū non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones
 enim vt eos homines quos semel in deditiōne acceperunt, vo-
 luntarios in eorum prauitate contineant, simulata se domina-
 tione motos libenter se illis subiiciunt, & quod sponte faciūt,
 quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe ve-
 rum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in
 Dominum nostrum I E S V M C H R I S T V M per sanctitatis
 meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de
 verè credentibus in Dominum I E S V M Scriptura dicit: Et eis
 dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæ-
 monib. homines mali, quos illis malevolentia similes, similitu-
 do familiares, & familiaritas proprios fecit atque subiectos.
 Quēadmodū si magno principi (quod fieri sēpē cōtingit) ser-
 uorū quispiā humili natus loco diurna familiaritate cōiun-
 ctus imperare dicatur, à quo totū quod postulauerit sine con-
 tradictione assequitur, vt magis ipse dominū regere, quā ab eo
 regi videatur: iuxta hāc similitudinē homines mali & reprobi
 qui

qui à dæmonib. in eorū admittūtur familiaritatē, & fuit protractiore cōfidētia multū audaces, accipiūtq; simulatū in illos, ne dicā familiare imperiū, quod prauissimae voluntatis similitudine meruerunt. Vnde quicquid à dæmonib. sibi ex cōpacto implicito vel explicito cōcurrentib. expostulauerint, accipiūt: nisi quoties ordinatiōe diuina prohibiti, præstare nequeūt qđ petitur. Nec tamen paſſim reprobis et malis ita cōcurrūt omnib. sed illis dūtaxat cū quib. interueniēt cōpacto aliquo foederā inierūt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homagū præſtitēre diabolo: & invocatores illi dæmonū. quos vſitato vocabu lo necromāticos vulgus nuncupat. Duo sunt genera hominū, qui dæmonib. imperare licitē poſſūt. Primū quidē illorū est hominū, qui meritō sanctitatis Deo dilecti potestatē ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperūt, qualis in Ecclesia primitiua fuerūt apostoli, eorumq; sequaces atq; discipuli, de quib. in sancto Euangeliō Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eiſcent, & quia serpentes tollent. Secundū verò genus eorū est hominū, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei cōceditur, vt dæmones de hominū corporib. accepti potestate ministerij depellāt. Et hoc ministeriū exorcistis i ecclesia Dei cōmittitur, quādo videlicet à pōtifice ordinātur. Rursus sūt duo genera hominū, qui dæmonib. imperare cupiūt qđ quā illicitē præsumāt iniquissimis cōditionib. ostēdūt. Primū genus perniciōſiſſimū est maleficarū: quæ pacta inēunt cū dæmonib. et professione solenni præmissa in ius proprietatis perpetuūq; obſequiū dæmonū alicui ſemetipsas tradūt. Quāta mala hoc perniciōſiſſimū genus hominū faciat in imperio tuo, nemo est sapiētiſſime Cæſar qui poſſit exprimere. Nā Deū in primis fidemq; Christi, & ſacrū baptiſma negātes, ſe mēte & corpore dæmonib. offerūt, homines & iumēta ſuis maleficijs infirmāt, lēdūt & occidūt. Nō eſt morbus quē (pmittēte Deo) nō poſſint inducere: quia cū ſe dæmonib. in obſeruatiōe cōpacti foederis famulatrices exhibēt, illorū cōparatione quicquid voluerint audēt.

Vnde non sunt uspiam tolerandæ, sed potius in loco omni funditus exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris vivere. Maleficarum aliae carminibus dæmones aduocant, aliae precationibus & sacrificijs eos alli-
 ciant, reliqua nefandis rebus & ceremonijs eos prouocantes
 in adiutoriū impietatis suæ trahunt. Mirandum igitur non est,
 quod maleficæ dæmonibus imperare videntur, quib. impietate
 peruersæ volūtatis factæ sunt similes, & mutua conuersatione
 in malum humani generis concordes. Secundum genus prauo-
 rum hominū dæmonibus imperare volentii illorum est, quos
 vulgo necromanticos appellamus, qui artes profitentur exe-
 crationib. plenas, quib. pollicetur se dæmones in circulū posse
 conuocare, vel in crystallum siue vas aliud inclusos palam vi-
 sibles ostendere. Hi pernicioſiſimi homines pleni mendacio &
 superstitionibus tanta committunt mala, quanta bonus nemo
 posset excogitare. Nam vt in obsequiū sibi dæmones alliant,
 sacrificijs turpiſimis plerunq; vtuntur, & expressum cum eis
 ineunt pactum: multos variosq; libellos circumferunt spurci-
 tijs, impietate, ac mendacio plenos, veterumq; philosophorum
 & sapientum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibi-
 tione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam de-
 monum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incre-
 dibilia, quorum auditione homines in admirationem menda-
 citer suspendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorcismis
 & coniurationib., dicunt se dæmones posse coartare mali-
 gnos, vt in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibi-
 les appareant, & ad omnia interrogata distinclè respondeat.
 Hoc omnes quidē promittunt, sed paucissimi nostris tempori-
 bus inueniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hūc
 modum obedient, Deo id iustissima ratione non permittente,
 ne curiositas hominum ad nouitates prona, cōtempta religio-
 ne Christi suffragia in necessitate postularet à dæmonibus. O-
 mines autem quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus

necro-

necromanticorū obediunt, in eorū consortiū per pactū expli-
citum vel implicitū sine dubio transferunt: reliquorū vero ma-
ior est numerus, quib. obedire maligni spiritus despiciunt, quā-
vis in profanis se necromanticorū artibus omni tēpore non ve-
reantur occupare. Et quia nostris maxime tēporibus abunda-
re cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorū, isti maledicti
ac mendaciſimi homines nimiū invaluerūt: & quāvis conte-
mnantur à dæmonibus, nihilominus in suis perniciosis dogma-
tibus perseveratētes multos decipiunt. Crede mihi Cæſar quoniā
hoc mendaciſimū genus hominū sacro imperio tuo valde est
perniciosum, & ideo nō minus quam maleficarū scaturigo pe-
nitus exterminandū. pollicentur magna, & mentiūtur omnia.
Enimvero cūcta quæ in libris eorū promittuntur, vana sunt &
mentita: & nihil præstat credentib. aliud, quam dolos, fraudes
& subtilissimas deceptiones. Quod si quādo videntur exhibe-
re promissa, non aliter quam dæmonum id fieri cooperatione
manifestū sit omnibus, a quorū consortio nō minus est fugien-
dum quā à ſeuīſimis inferni cruciatibus. Occurrūt enim ple-
runq; his necromanticis operationib. dæmones, & vt invoca-
tores suos incepta perfidia pertinaces cōtineāt, eis si possunt
rogata præstat: aliquādo verò coniurationib. invocati compa-
rere despiciunt, & nihilominus invocantiū ſe mentes abdux-
runt. Est & aliud genus hominū non minus fatuū quam ſuper-
ſtiosum, illorū videlicet, qui nullum volunt cum dæmonibus
habere commerciū, & nihilominus rebus utuntur in operatio-
nibus vanis dæmonibus appropriatis, et ob id penitus illicitis.
Putant enim characteribus magnā & occultam inesse virtutē,
& ideo varios contra fidem Chriſti committunt errores: verū
quia non est huius temporis eorū recensere vefaniam, propo-
ſitum nostrū prosequamur. Quare autē boni & iusti homines
super dæmones non consequantur imperiū, breuiter eſt dicen-
dum. Quemadmodū ſimilitudo volūtatum homines malos &
impios pares facit eſſe dæmonib. ita bonos & iustos diſſimi-.

tudo voluntatū eis reddit omnino contrarios: inter contrarios
 verò atq; dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnā-
 tia potius cōtinua versatur, et odium. Vbi autē nulla reperitur
 similitudine volūtatiū cōtracta familiaritas, neq; cōfidentia po-
 test esse vnius ad aliū, neq; mutuus in operatiōe mirabiliū con-
 cursus. Nec tu Cæsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator
 magnus et princeps quempī tibi familiarē admittis moribus
 tibi omnino contrarium atq; dissimilē, et tue volūtati iugiter
 reluctantem. Viri autē boni et recti quia prauissimae voluntati
 dæmonum semper obnuntuntur, nequaquam in eorum possunt
 transire consartium, quibus nec volunt nec consentiunt esse fa-
 miliares, sed eorum totis viribus refugiunt et detestantur oc-
 cursum, et ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non asse-
 quantur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quā vo-
 luntatum similitudo nulla præcessit: nec potest inter cōtrarios
 esse concordia, nec inter disparens voluntate constat amicitia:
 nec tamen omnibus malis et reprobis passim dæmones obe-
 diunt, sed illis duntaxat, quibus confederantur pactis et obse-
 quiis, et quos aliter nequeunt habere fideles invocati libenter
 occurrunt, licet se compelli mentiantur. Mirandum itaq; non
 est optime Cæsar, quod maligni spiritus prauis atq; peruersis
 nonnūquam videnter obtemperare hominibus, quos sicut dixi
 mus, et malevolentia similes et pernicies in genus humanum
 fecit esse concordes. Sed procul sit ab omni Christiano, praua
 similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus: quoniam si
 quis in hac vita malignorum spirituum habere cōsortium coe-
 perit, in futuro cū eis sine fine ardebit. Sed quare boni et iusti
 homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in quorum
 similitudinē bonae volūtatis transferūt? Puto, ex predictis faci-
 lē questionis huius daretur solutio, si differētia intellectum ad
 memoriam reuocetur. Quāuis enim plures in ecclesia Dei sint
 homines cōstituti, quorū iusticia multis proficit ad salutē: pau-
 ciissimi tamen usq; adeò nostris tēporib. proficiunt, ut propter
 sanctitatis

Sanctitatis meritū vel metuēdi sint dæmonib . vel in cōsortium familiaritatis recipiātur ab angelis . Hinc fit quōd homines nostræ tēpestatis neq; malignis spiritib . merito sanctitatis imperant , neq; sanctis angelis familiares esse merctur : si qui verò in illum sanctitatis gradum profecerint , quo miracula faciētes in ecclēsia quemadmodū sancti quondā profecerūt , iā potēter & imperare dæmonib . possunt , & familiare beatorū spiritum habere consortium . Certū est enim , quōd sancti & Deo dilecti homines in primitiuā Christianorū ecclēsia maiora quondam honorū operatione spirituū beneficia præstitere mortalibus , quam prauorū hominū impictas maleficia dæmonū ministerio vñquā inferre potuisset . Multa enim potest mirāda precabitibus quisquis Dei cultor verus , similis euaserit angelis sanctis .

De potestate maleficarum , Quæstio sexta .

Sexta invictissimæ maiestatis tuæ quæstio fuit , Vnde potestas hæc tanta maleficis , qua patrare tam multa , varia & miranda possunt etiam in una hora , qualiq; vel quanta nulius bonorum facere posset in omni vita sua .

Ad hanc quæstionem si breuiter voluerimus respondere , necessariò dicemus , quōd omnis potestas à Domino Deo est , sine quo nihil potest omnis creatura . Dicit enim in sancto Euagelio Christus : Sine me nihil potestis facere . Vnde manifestū est , quōd omnis potestas faciēdi aliquid hominib . à Domino Deo , & non ali vnde conceditur , siue bonum homines , siue malum operentur : hinc sanctissimus præfus Augustinus dicit , Volūtas Dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum ac motionū , nihilq; sit in ista totius creaturæ amplissima & immēsa Republica visibiliter , quod nō de interiori , invisiibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur , aut permittatur , secundū ineffabilem iusticiā præmiorū atq; pœnarū . Vnde nō est dubitandum Cæsar , quōd potestas illa maleficarū , in qua mirādos (cooperatiōe dæmonū) horrēdosq; producūte effetus à Dño deo cōcedatur , cuius voluntati nemo pōt resistere .

Et sine cuius influxu nec manum homo potest mouere. Cōclu-
 dunt enim sancti doctores, quod neq; dæmones neq; maleficæ
 quicquam facere possunt siue hominem lædere siue iumentum,
 nisi omnipotens Deus velit, consentiat, potestatemq; cōcedat,
 vt faciant quod iā peruersa voluntate decreuerunt. Nisi Deus
 consentiat et velit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fie-
 ri aliquid eo non volente et consentiente posset, sequeretur
 necessariò Deum esse infirmū, qui prohibere non posset, quod
 fieri inuitus permettere cogeretur. Sed quoniam omnis homo,
 in quantum creatura est, à Deo depēdet, nihil potest agere si-
 ne illius voluntate, à quo et velle habet et posse: quicquid igi-
 tur maleficæ faciunt, Deo fit permittente, sine cuius voluntate
 nihil possunt: quia ut possint quod volunt, nisi Deus concesse-
 rit, neq; à se neq; à dæmonibus consequerentur. Omnis itaque
 potestas à Domino Deo est, in quo et sunt omnia, et monen-
 tur, sicut in prima rerum omnij causa: quoniam à quo liberta-
 tem arbitrij accepimus, ab ipso etiā posse quod volumus habe-
 mus. Sed cum maleficarum sit multum confusus intellectus, nō
 arte humana perpetrant mala quæ faciunt, sed cooperatione
 dæmonum: quos et natura subtile, ita et experientia longa
 fecit ad producendum miranda veloces. Non enim causantur
 mirandi affectus maleficarum ab huiusmodi medijs, quibus v-
 tuntur ad maleficandum, ut sunt capita mortuorum, bufones,
 serpentes, characteres, imagines, et his similia, sed ab institu-
 ente hæc signa diabolo: qui cum sit superbiissimus, Deo cupit
 in omnibus videri comparandus. Enimvero quemadmodū om-
 nipotens Deus quædam in Ecclesia sua sacramenta instituit,
 quæ dignè ministratis ipso assistente salutarem designant et
 producunt effectum, ipso qui instituit operante salutem: ita et
 diabolus qui nihil plus appetit quam aestimari Deo æqualis,
 quædam signa tanquā sacramenta instituit, quib. invocatus ab
 his quib. cōfederatus pactis operator malignus assit: et quo-
 ties Deus permisit, quod rogatur malū efficit: si non permi-
 serit

ferit ille, nihil omnino facit. Omnia siquidem effectum necromanticorum et maleficarum operator diabolus est, qui per applicationem mediorum, quae prius ipse instituit, in materiam subiectam opus producit optatum: aliquando realiter, aliquando solu apparetur. Mulieres autem maleficæ, quæ iam voluntate depravata, et consensu in consortiu dæmonu per pacta transferunt, notas quasdam et signa symbolica ab ipsis recipiunt, quibus aduocati mox dæmones occurunt. Nihil in his perniciosis operationib. dæmonu fortius, stulta credulitate maleficarum quæ pactis augetur et votis: quoniam quanto vel dæmonibus vel eorū signis firmorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur ipsis cooperantibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculenta depravatio eas quodammodo cōuertit in furorem, quo mente preoccupante mox dæmones se furentibus applicat, et effectu petitionis pactis iniuitati et signis, Deo permittente insanientibus praestant. Simile namque Plato recitauit in libro de furore poetico dices: Quemadmodum bacchantes foeminae mente non sana, mel et lac ex fluminib. hauriunt, mente autem sanæ haurire nequeunt. id autem efficit eorū animus in consortiu dæmonis mali extra se raptus. Ex ploratum habemus, maleficas in fluminibus cōcitatatis hausisse butyrū temporibus, quod aliter fieri quam dæmonis ministerio nullatenus potest. Simili modo i odiū traductæ alicuius vel hominis reliamenti suspirantes interitū grauiissimo agitatur furor, nihil aliud quam vindictā in animo cogitātes: res capiunt ad maleficium sibi notas et familiares, invocat dæmones, ostendunt signa ab illis inficuta, simul et characteres: et quod propria virtute perficere nequeunt, illorū ministerio cōsequuntur. Alius vero qui non est dæmonib. pacto et ditione subiectus, etiam si res cōuenientes ad maleficium nouerit, simul et modū operadi: quāvis exhibeat signa, raro tamē effectu cōsequitur, propter ea quod inter familiares dæmonu nō habetur. Usq; adeò quippe diabolus elatus superbia Ecclesiæ Christi æmulatur, ut quemadmodum

admodū non ordinatus Christi corpus nō potest cōficere, quātulibet verba cōsecrationis proferat: sic etiā dēmō, quātumvis īvocati, & signa siue characteres ostēdenti, quenī pacta sibi non nouit subiectū, aut nunquā aut raro cōcurrerit. Nā si omnibus se īvocantibus sine pactis paſsim interpositis occurreret, nō tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est quōd multi profanis artibus dediti dēmones ad circulū, ad speculū siue ad quelibet alia receptacula horrendis cōjuratio nibus convocare laborātes nullū cōsequuntur effectū: quoniā aut Dei obstat imperiū, aut diabolus cōtemnit curiosum hominē sibi homagio non dicatū. Tria etenim requirūtur ad maleficium, sine quibus nullū constat esse perpetratiū: Animo furens, ac depravata voluntate malefica, cooperatio quoq; familiaris diabolica, & ante omnia permīssio diuina. quia si vñū istorum nō concurrerit, maleficiū perpetrare non poterit. Nā si Deus non permitteret, nec diabolus quicquā, nec malefica posset. Et si diabolus prae mulieriis voluntati non occurreret, nullū illa maleficiū perpetraret. Rursum si malefica desuerit, diabolus maleficiū nullatenus cōsummabit. Utitur enim volūtate furen̄is maleficæ diabolus tanquā artifex instrumēto ad operandū, sine quo non posset inferre maleficiū. Et sicuti dēmones in potestate acumineq; subtilitatis ab invicē diffērūt: ita maleficarū potestas nō est in omnibus vna, sed in singulis pro ut demonibus concurrūt natura subtiliorib. vel grossiorib. diuersa. Multā enim sunt genera dēmonū, & certis inter se gradib. distant; ratione locorū, in quæ cadentes à principio sunt detrusi. Primū quidē genus dēmonū appellatur ignēū, quod circa superiorē pervagatur aerē, nec vñquā ante iudicij diē ad inferiora demergitur, sed cōtinuē sub regionib. permanētes lunariib. nullū habēt cum hominib. in terra commerciū. Quōd verò sub luna permaneant, sanctus testatur Augustinus in opere de agone Christiano, sic dicens: Dēmones nō habitāt in cōelo, ubi sol et stellæ sunt, sed omnes sub regione lunari versantur. Hinc mo-

tus (ut reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propter quod Aristoteles cōfirmauit, in fornacib. ardētib. quædā animalia parua sèpius visa volitasse pénulis apta, quæ totum æū suū diuersantur in igne, quoniā cū igne oriūtur, & cū eo extinguuntur, & ad suū vnde venerant locū evanescentes redēunt. Nulla sunt eis cum maleficiis consortia, quoniā cum demorentur in igne, propter subtilitatem suā nō possunt corpus induere grossum siue aereum. Secundum genus aereū dicitur, quod in aere oberrās nobis propinquo cōmoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de craſiore aere corporibus, quādoq; viſibiles hominib. appārere. Aerea permittente Deo sèpius turbant, tonitrua & tēpestates concitāt, & omnes simul in perniciem humani generis confirāt: more hominū affectionibus mouentur paſſionū, superbia maximē et inuidia, tanguntūrg; perturbationibus cōtinuis: & nec solido vētiuntur corpore, nec vno consīstūt loco. Neq; vnam omnes formā habent, sed plurimas, eāſq; sèpius mutant, secundū varietatem affectionū, quibus vel occurruunt maleficarū carminebus evocati, vel impulsū perturbatione ad nocendū. Habent enim omnino violentum & furiōsum morem turbationib. plenum, vnde vehemēter malefacti & perturbati repentinaſ plurimum machinantur insidiās: & dum suas agunt incursiones, partim latēre volunt, partim inferunt violentiā. Malefice horum dæmonū cooperatione sufflāt & tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiorem ex eorū ordine concurarentem fuerint assēcutæ. In vita sancti Antonij diuus Athanasius aerem plenū dixit esse dæmonibus, quod Mercurius ante dixerat ter maximus, nullam videlicet mundi partem dæmonū præsentia destitutam. Sanctus quoque præſul Ambroſius dicit: Plenus est mundus sanctorum virtutum, quia plenus est nequitiarum. Vnde Platonici dæmones in aere volantes in modum densissimæ niuis ignitæ, cupientibus tradidere viſibiles, si liquandū versus coelum sole ſplendente irreverberatis oculis.

continuauerint obtutus. Sed nescio an in aere causetur obiectum ex consistentia reali, vel certè oculorum motus interclusus representet imagines falsas, non sine detimento sensus tandem leui, promissorum ceipi experimentum. Tertium verò genus dæmonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cœlo in terram pro suis demeritis minime dubitamus. De his sanctissimus presul & martyr Christi Theophorus quondam Ignatius in epistola quadam ita scripsit ad Ephesios: nihil melius est quam pacem habere, in qua omne telum evacuatū aëreorum simul & terrestrium spirituum. Ex his autem dæmonibus alij versantur in sylvis atque nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias: alij verò patulis degunt in campis, qui nocte oberrare faciunt itinerantes: nonnulli conmorantur in locis abditis atque cavernis, reliqui ceteris minus furiosi & perturbati demorari cum hominibus in obscuro delectantur. Non vno dicuntur affectu, sed vario, quoniā alij sunt aliis minus depravati, quamquam omnes sint malis turbationibus pleni. Ex his quidam solis gaudent illusionibus territare homines, alij prædictionibus futurorum in admiratione sui trahere cupiunt audiētes. Nonnulli verò ad hoc summo conatu laborant, ut homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furentes terreant, laedant vel occidunt: quod experientia saepius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes Chrysostomus in tertio libro de Providētia ad Stagyrū monachum dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocendū mœroris magnitudo: quia dæmone quoscūque superat, per mortem superat. Eum si auferas, nihil à dæmone quisquam ledī poterit. Hoc autem dæmonum genus raro est maleficis familiare, propter inconstantiā affectionum, & levitatem qua territare multos gaudent potius quam unius mulierculae subesse impetratio: Communorantur tamen interduo, ut pollicentur vesanis in vitro vel in crystallo siue in speculo & carminib. concitati responſa dant mulieribus: et si quis venturus eis male dixisset, in via prænūciat. Et hoc maleficū genus multū aliquoties differt & reliquias:

reliquis: quoniā quod ille maleficio reddunt infirmum, iste cōrare pollicentur: verū quia maleficiū vt plurimū repellunt maleficio, eārum accessus interdictus ab Ecclesia omni Chri-
stiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticum,
quoniā se humorib. immēgens circa lacus & fluios habitat,
ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentū, quod in ma-
ri tempestates cōcitat, nauigiaq; demergens in profundū, mul-
tis vitam auferit in aquis. Et isti dæmones quoties assumunt cor-
pus visibile, in sexu frequentius apparent fœminæ: & in ma-
sculino rarius videntur, propterea quod in locis versantur hu-
midis, & molliore vitæ ductum sequuntur, nec vīle schema faci-
lē ceterorū consuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Ne-
reidasq; aquarum nymphas nō masculino sexu, sed fœminino
dudum nominauit antiquitas. A nostris autem aquaticæ mulie-
res, id est, wasserfrauen, cōmuni vocabulo dicuntur. Qui ve-
rō habitant in locis siccioribus & subaridis, quoties hominib.
corporaliter apparent, visibles in viros se transformant. Di-
uersarū quoq; species assumunt bestiarū, pro vt varijs tāgun-
tur affectionibus. Sancti autem angeli quoniam affectione nun-
quam variantur, uniformiter semper apparent in forma virili.
Nusquam enim legimus scriptū, quod bonus spiritus in forma
sit vius mulierib aut bestiæ cuiuscunq; sed semper in specie vi-
rili. At vero sēpius vīsi sunt dæmones circa flumina & fontes
in specie mulierū, aliquādo chorisantes, aliquādo capillos mo-
re fœminarū explicantes: nonnunquā vero cū hominib. loquen-
tes, & varias ludificationes exēcentes. Et hoc genus dæmonū
non cōsuevit cum maleficiis habere cōmercium. Quintum ge-
nus subterraneum dicitur, quod in speluncis & caverne, mon-
tiumq; remotis concavitatib. demoratur. Et isti dæmones affe-
ctione sunt pessimi, eosq; inuidunt maximè, qui puteos & me-
tallā fodunt, & qui thesauros in terra latētes querunt, in perni-
ciē humani generis paratiissimi. Hiatus efficiunt terræ, ventosq;
flamivomos suscitant, & fundamēta ædificiorum concutiunt;

Noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirandas stupēdasq; in cāpis ducūt choreas, & quasi vnius ducis metentes imperiū, subito euaneſcunt ad signū, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdū nolarū inter eos auditur ſonitus, & ſe nōnunquā ſpiritus eſſe hominum, vita defunctorū mentiūtur. Nihil magis quærunt quām metū hominū, & admirationem. Vnde habemus compertum, quōd ſimpliciores hominū quosdam nonnūquam in ſua latibula montium duxerunt ſtupenda mirantibus oſtendentes ſpectacula, & quaſi beatorum ibi ſint mansioſes amicos ſe viuorum mentiūtur. Ex hiſ quoq; dæmoniſbus quidam incuboſes ſunt theſaurorū, quos auaricia mortaliū abſcondit in terram, & ne rurſus in vſu perveniat ho- minū, eos ſubducunt, furantur & cuſtodiunt, & quandoq; de loco in locum tranſponunt. Et hoc genus dæmonū cum male- ficioſis mulieribus nullum conſueuit habere commerciu- m. Sextū vero dæmonū genus appellatur lucifugum, propterea quōd lu- cem maximē horrent & deteſtantur: quia nec dieb. vñquā ap- parent, nec alio modo corpus quām de nocte poſſunt assume- re. Hoc eſt negoſium quod in tenebris perambulat, genus dæ- monū imperscrutabile, ac penitus tenebroſum, paſſionibꝫq; frigidis agitatū, malicioſum, inquietū & perturbatū, quod oc- currentes homines nocturnis violenter comprimit horis, ſe- piuſq; (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut con- tactu. Maleficioſis non conuenit hoc genus dæmonum, neq; car- minibus arctari poſteſt, quia & lucem fugit, voceſ hominum ſimulq; omnem tumultum. Aer cum maximē ad maleficio & ſœminarū conſueuit occurrere, quoniam cæteris eſt omnibus magis ſubtile, & audaciſſimæ temeritatis. Terreſtrium quoq; nonnulli maleficioſis, vt eſt dictū, ſuſeruiunt, qui tamen inferio- ri gradu habitū, maiora illa maleficia inducere minimē poſſūt. Conſtat igitur manifeſtē, quōd tota poſteſtas maleficioſarum in qua tam miranda faciunt, dæmoniſbus à Domino Deo limita- ta conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

DE PERMISSIONE DIVINA,

Quæstio septima.

Septima Quæstio serenissimæ maiestatis tuæ, ista fuit,
 Quare Deus, cum sit iustus & vindictor malorum, tanta
 maleficia in perniciem humani generis facti permittit, quibus
 non solum peccatores, sed etiam innocentes multi percunt gra-
 uiter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me dudum coram
 maiestate tua constitutum memini respondisse. Optimus Deus,
 iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iuste
 permittit: quoniam iustus est, & non est apud illum iniquitas;
 sed omnia in vero iudicio quæ sunt aut facit, aut permittit. Cū
 ergo queritur, quare Deus mala fieri permittat: respōdemus,
 ideo permittit, quia iustus est. Nū videatur maiestati tuæ o Cœ-
 sar, quam dedimus absurdā respōlio, quoniam diuinæ bonitati
 non præjudicat ullatenus, quod mala fieri iustissima ratione
 permittit: potius autem præjudicaret, si mala in praesenti mun-
 do fieri non permetteret. Enī vero si nō permetteret fieri ma-
 la, iam homo peccare nō posset, esset certè impeccabilis, quod
 eius naturæ non conuenit, cui ab initio liberū arbitrium con-
 ditor omnium dedit. Homo etenim creatura cum sit, & non
 creator, est necessariò tam ad bonū conuertibilis quam ad ma-
 lum, cuius esse dependet à summo creaturarum opifice om-
 nium, quemadmodum à causa sui esse omne causatum. Creare
 verò soli Deo relictum est, qui est incorruptibilis & sempiter-
 nus, corruptibile autē omne necessariò deficit: conseruatur au-
 tem bonitate creatoris, quandiu causæ influentiam non amit-
 tit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod homo ex conditione
 suæ naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturali-
 ter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & sempiter-
 nus. Quoties verò confertur homini ut peccare non posse vi-
 deatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas simplici-
 ter auferitur, sed voluntas in bono confirmatur. Et quotiens-
 cunque hoc donum confertur creaturæ, munus est gratiæ;

non naturæ. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam propriè loquendo esse non potest, ut homo mortalis in origini illi displicentia cōceptus, & liberum habeat arbitrium, & non posset committere peccatum. Dicit enim sanctissimus p̄f̄sal August. Prima libertas voluntatis erat, posse peccare: nouissima erit in gloria multo magis, non posse peccare. Itaq; si homo peccare non posset, propriæ voluntatis suæ dominium non haberet. Vnde quamvis omnipotēs Deus peccatum non velit, peccare tamen homines & malum facere iustè permittit; quatenus libertate arbitrij permanente, & virtus boni operis meritum, & prauitas voluntaria recipiat, quod fecerit malū. Nemo enim aut bene facit, aut peccat invitus. Iustè igitur omnipotēs Deus peccare & malū facere homines permittit, quibus à principio libertatem arbitrij concessit. Sunt autē multæ rationes à sanctis doctribus dudum assignatae, quare omnipotens maleficia tanta fieri per dæmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem. Prima est, ut diuinæ manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incomutabilis, & supra omnem longè positionē. Omnis autem creatura mutabilis ad incomutabilem creatorem nullā habet comparationem. Vnde in Numeris legitur: Non est Deus quasi homo ut mētiatur, nec ut filius hominis ut mētetur. In Esaia quoque dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiā Tobiae scribitur: Iustus es Domine, & omnia iudicia tua vera sunt, & omnes viæ tuæ misericordia, veritas & iudicium. Et in libro sancti Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorū restituet eis. Omnis igitur homo qui suā ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quām sit nihil comparatus ad creatorem suū, patenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominem, quo & libertas continuetur arbitrij, & excellentia hominib. innotescat magni Dei.

Secunda

Secunda ratio est, ut imperscrutabilis Dei sapientia innote
scat mortilibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonū, cum
vnius peccatum alterius facit esse meritū ad virtutis incremen
tum. Nam si malum fieri non permetteret, quis nostrum intelli
geret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala verò
non facit, sed ab impiis facta ne inordinate veniant ipse dispo
nit. Neque malicia hominum Dei voluntatem impedit, neque
potest homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia verò causa est, quod omnipotens fieri maleficia per
mittit, ut manifestet suam clementissimā bonitatem in eos qui
peccauerūt & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset
ostendere, si creaturam non permetteret peccare. Nam si nullus
esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in
multis offendimus omnes, ubiq; Deus iuvavit quod remittat:
ubiq; reus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor
ostendat. Vnde sanctus præsul Augustin. Si leuis morbus esset,
cōtemneretur medicus, nō quereretur: si medicus non quære
retur, morbus non finiretur. ideo ubi abundauit peccatū, abun
dauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos
in vnu coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creatio
nis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, ut iusticia crea
toris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœ
nitentiam: quoniam si omnes beneficerent, & nemo peccaret,
nihil haberet Dei iusticia quod puniret. Ut ergo iusticia locū
habeat, diuina permissione creatura peccat. Iustus enim est Do
minus, qui reddet unicuiq; secundum opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas cōditionis humanæ, quia si Deus
non permetteret peccare hominem, brutis videretur deterior,
quæ nulla inpellente violentia naturæ motib. liberè vtuntur.
Nam & si ratione bruta careant, liberum tamen naturæ mo
tum habent, quem sequuntur: in quorum comparatione homo
videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbi

trium voluntatis. Permisit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio est, laus meriti constantiae humanae virtutis, quando iustum virum propterea laudamus: quia cum potuisse transgreedi, non est tristis regressus, sed gratia Dei adiuuante in bone voluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat demones tanta maleficia intercursu maleficarum facere, est, ut illi qui contempta veritate delectantur mendacio, per inuictorem mendacij diabolum seducti penitus decipientur. Dignum est enim ut incantatores atque maleficiæ, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, a dæmonib. decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium a dæmonibus. totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi quem solum adorare debuerant contemnunt. Iustum est enim ut is qui veritatem spontanea voluntate deserens, adhaeret mendacio, in interitum a diabolo precipitetur.

Octava causa est, manifestatio diuinæ potestatis, cuius potentia & virtus est si per omnē creaturā. Enimvero cū Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo, & parua quedam denegat, quā sit infirmius humani generis hostis, & diuinæ misericordiæ subiectus in omnib. manifestat. Nihil enim a se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Causa igitur omnium prima, propter quā omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iustitia est, qua libertatē quā creature semel a principio cōtulit, ordine inuiolabili custodit. Verum quia potestas creature omnis a suo creatore dependentis restricta est & limitata, nec diabolū omne quod vult posse manifestū est, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessariis gradib. limitata. Quoniam quidem si dæmones possent omne quod volunt, nihil tutum in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam vero potestatem dæmonum historia sancti Iohanni-

manifesto demonstrat exemplo, quem non amplius tentare Satan audebat, quām ei fuerat dispensatione diuina permisum. Nemo enim in præsenti mundo quantumlibet iustus aut fortis dæmonum furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocendi possent vti potestate. Ante verò Dominican passionem maiore quām postea libertate vtebantur potestatis, sed Christo mortē pro nobis in ara crucis gustante, valde iam deinceps eorum est imminuta potestas, Saluatore in euāgelio dicente: Nunc princeps mundi cūcietur foras. Etenim Christi humilitas & perseverantia sanctorum audaciam dæmonū valde restrinxerunt, ita quōd incentores malorū rectè nuncupari possunt, impulsores verò minime. Nec inualeceret contra nos diabolus, nisi vires ex nostris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Et iterum: Nolite locum dare diabolo. Concludēdo igitur sermonem ad intelligentiam propositæ questionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo sufficienter manifestas. Nam & si voluntas dæmonum semper sit iniqua, potestas tamen nunquam potest esse iniusta: quoniam quod male vult, ex proprio habet arbitrio: quod autem male facere potest, solum habet à Deo. Et hæc quātum ad eos pertinet qui mala faciūt, dicta sunt. Sed quare omnipotens Deus permittit demones ledere homines medio maleficarum qui in nomine sanctæ trinitatis baptisati sunt, & fideliter credunt in unigenitum filium eius Dominum nostrum I E S U M C H R I S T U M? Nam si malos, peruersos & infideles in corpore & in rebus tantum ledere possent, coercerentur verò ab accessu & lestone bonorum atque fidelium, permissionis iustum rectè videretur esse iudicium: nunc autem frequentius boni & innocentes dæmonum maleficiis infirmantur, & quandoque etiam vita priuantur, vt silentio lacturam rerum temporalium quam sēpe maleficiati patiuntur transeamus, multis venit in scrupulum, cur ista permittat omnipotens, qui nihil permittit iniuste.

Huius propositæ questionis non alias quām à priscis atque catholicis accepi doctoribus, quantum potero breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, ut maleficijs dæmonū flagellati discant in passionibus carnis, quam fidem & dilectionem ad Deū habeant in abscondito mentis. In prosperis esse lōganimem non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Salvatore fidelium præstolari auxiliū, non molliū est, sed fortium & verè fidelium Christianorū. Dicit in iusta tribulatione sanctissimus Iob, quātam in Deū fidei haberet constantiam, qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaci lo pietatem. Hinc simul notandum, quòd illi quos dæmonum vel hominum maleficia quomodo cung; fecerunt infirmos, qui i pro sanitate recuperanda maleficos & incantatore quoscunque vel accedunt vel consulunt, siue per se siue per alios, con rā Dei & ecclesiæ præcepta faciūt, & neq; fidem in Deum habent veram, neq; dilectionem. Sanitatē quippe merituræ carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo, sed à diabolo & eius ministro querunt. Malunt enim in nomine diaboli sani, sed infeliciter vivere, quām hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuū gaudere. Qui vero maleficos non accedit, propterea quoniā Deus prohibuit, malens vivere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & ægritudine, quām contra Deū in diuitiis & corporis sanitatem, ille Deum veraciter diligit, & integratatem Christianæ fidei rectè custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi sacratissime Cæsar, homines mente corrupti & reprobri circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furti ministerio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculatorum inspectione prænūciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarū legum ignari, huiusmodi ministros dæmonū imperio tuo existimant utiles, propterea quòd maleficio nouerunt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciosa curatio corporum,

porum, mortem inducit animarum, et facit homines à Deo creatore omnium recedere, et impius apostatis dæmonib. adhærere, cum quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lœdi permettat innocentes, est augmentum meritorum, ut videlicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereantur. Nam ut sacer inquit August. Homo sibi ignotus est quid ferre posse, quid non posse: aliquando metuit se non posse, quod tamen potest: cum accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à se ipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archi apostolus Petrus, antequā supervenisset ei tentatio, et se latebat et alios quād esset inconsideratus et infirmus: accessit illa et apparuit infirmitas, que latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax, et homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patientia, quoniam mentem nulla pulsant aduersa. Multæ autem tribulationes iustorum, sed de omnibus liberabit eos Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Tertia diuinæ permissionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis et iustus Deum semper timeat, et nunquam de sua fortitudine vel iusticia præsumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominū non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Misericordia Dei est, quod homines bonos et iustos interdum permittit aduersitatibus concuti, quos nouit in prosperis non posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda reddidissent elatos. Denique maleficiorū timida imaginatio facit bonum hominem timere Deum suum, et eius sedulò invocare auxilium, quo munitus contra dæmonum incursus se posset confidere tutum. Nemo autem superbus et præsumens de viribus suis à maleficiis dæmonum se tutum

existimet, quoniam quem inflatum superbia Dei protectio deserit, dæmonum maleficiis procul dubio patescit.

Quarta ratio est, ut honorū malorūq; discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus Scriptura in Actibus apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit: Omnes qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem patientur. Sapientissimus quoq; rex Salomō in Proverbiis dicit: Quem diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare adversa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiūsq; ministris ledendi homines bonos & iustos, non in eorum confusione, sicut petrones existimant, sed in maximam potius, & certam animæ consolationem. Enim verò cum bene viuit homo iustus neminem ledit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suū toto corde diligit, timet & veneratur, omni sollicitudine mādata eius custodiens, & nihilominus tribulatur à maleficiis, siue in corpore, siue in rebus, siue in vtroq; verè beatus est, homo ille: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam promisit Deus his qui diligunt eum. Omnis qui rectè viuit in unitate fidei catholice ecclesie Christianorum, & mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum est signum, quod in Dei gratia salvandus perseverat. Quocirca de malis & reprobis ita scriptū legimus: Quare impij viuunt, subleuati sunt, confortatiq; diuitiis. Domus eorum secundæ sunt & pacatae, & non est virga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hic male viuas in peccatis & viciis Deo contrarius, & in bonis fortunæ corporisq; sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quod omnipotēs permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mentis omnimodam

modā purgationē. nā sicut Scriptura dicit: Nō est homo iustus in terra qui faciat bonū, & nō peccet. Sed cū Deus nullū peccatū transeat impunitū, ordinat iustis hominib. per misericordiā pro eorū delictis pœnās temporales, impiis verò & reprobis per iusticiā æternas. Commutat ergo ex misericordia pœnitentib. pœnā æternā in temporalē, quam vel in hoc mundo patiatur necessarium est, vel post mortem in purgatorio. Verum quia purgatorijs tormenta sunt horrenda atq; grauiſſima, misericors Deus pœnitētes quos diligit, in hac vita purgare variis modis cōſueuit, per incomoda diuersarū in corpore et in rebus tribulationū. Profunt enim maleficia impiorū bonis & iustis hominibus ad medelā, ipsis aut̄ inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio est, vt homo per incursus dæmonū maleficatus revocetur ad pœnitentiā, & proponat in corde suo neceſſariā vitae emendationem. Omnipotēs etenim Deus non subito, cum peccamus immittit vindictā, sed. vsq; ad præfinitū tempus nostram expectat emendationē. Si verò pœnitentiā agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorū, quando nō putamus: & qui nos peccatores in trāquillitate pœnitēdo recognoscere cōtempsimus, in tribulatione ferò tandem recognoscemus. Hinc sanctus Propheta in persona Dei loquitur, dicēs: Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudiciis meis nō ambulauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorū, & in verberibus peccata eorū, misericordiam autem meam non dispergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum prævalere bonis & innocentibus est, vt amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placētes, boni et deuoti et humiles, quos inopia & ægritudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuities, honorib[us]que sublimati essent, citò in profundum vitorum à sanctitatis proposito defluerent. Non expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atq; diuitias, nec

diuturnior vita hominem semper efficit meliorem: propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit misericordiam suam ostendere, permittit bonos, iustos et innocentes variis calamitatibus subiacere. Et aliquando per dæmones, aliquando per malos homines, aliquando pro diversis aliis modis ac mediis auferit ab huiusmodi hominibus diuitias et honores, quibus male præscivit vsuros, quatenus humilitatem in paupertate et abiectione custodiant, quam in opulentia et sublimitate positi minime conseruassent. Permittit etiam saepius multas eos et magnas ægritudines incidere, quibus leta sanitas carnis maximam intulisset ægritudinem mentis. Denique permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, ut amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant abysuri diutius in vita permitti. Hinc de viro iusto dicit Scriptura: Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, et ne fictio deciperet animam eius.

Octava ratio diuinæ permissionis est, ut homines sacramenta venerentur ecclesiæ, quæ magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum spirituum. Rarò enim maleficiis dæmonum lœditur, qui sacramenta et ritus ecclesiæ catholicæ debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confessione saepius audiimus, quodd missarum auditio et vesus rerum benedictarum ab ecclesia multum infirmitatem dæmonum potestates. Neque enim frustra benedicuntur in ecclesia Dei, sed ut sint quæ diuinæ protectionis munimenta dæmonibus ostendant metuenda signacula. De pueris vero et infantibus, qui in Christo renati maleficiis dæmonum vel hominum quandoque necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpe tamen contingit infantes maleficiis perire propter delicta parentum.

D I V E R S A D I V I N A^C

tionum genera.

P. N. D. L. S. S.

Et primum de geomantia.

Geomantia anno 2700 a.C. uarietas ab antiquis philosophis non immerito nuncupata est quasi diuinatio ex terra. Huius etenim artis magisterium ex quibusdam punctis non numeratis, casu & fortuito terrae impressis, & per sexdecim lineas versus sinistram deductis, colligitur, quas punctuales lineas. Geomantici authores per paritatis & imparitatis excessum, ad certas (punctis etiam constantes) figuras reducunt: septem planetas, duodecim signa zodiaci caput caudamq; draconis, ipsa quoq; quatuor elementa. In hoc mundo. Inferiori (vt volunt) representantes, eorumq; omnium vim naturam; & potestatem mirabili quodam corporum superiorum influxu; & cælesti irradiatione interveniente praese ferentes: illisq; figuris tunc Geomantici scriptores nomina suis effectibus idonea imposuerūt, huiusmodi artem Astrologiae iudiciorum summam, & subtilem eius abreuiationem vocantes: Per quam omnes questiones, sibi propositas, adhibito iudicio, resoluunt: & ad omnia quaesita ex tempore respondent, proiecta tamen in terram (secundum interrogata) & prius formata ex querentibus intentione figura. De ea Caldei, Indi & Aegypti primi scripserunt. Inter recentiores vero Petrus Aponensis dictus de Abano, Gerardus Cremonensis, Ioannes Geber, Bartholomeus Cocles, Christophorus Cataneus, & Nonius Marcellus Saya: Qui verò nunc ea utuntur non in terram sed in chartam albam, & nitidam, maculis omnino carentem huiusmodi puncta penna, atramento imbuta prolixiunt.

Est etiam alia geomantie species quæ ex terræ motibus non nunquam futura prænunciat, vt quondam Nicæa accidit cum

multi Episcopi Eudoxio duce, eiusq; factione congregati, nō
uo iam inchoato concilio, ea quæ per generale concilium de-
creta fuerant oppugnare tentantes, vehementi & subito ter-
ræ motu præventi, statim animaducerunt negocium ab eis
susceptum deo summe displicere, & contra eius voluntatem fie-
ri, qua admonitione perculsi omnes re infecta, & derelicta in-
sulam prouinciam (vt Faustius scribit) redierunt.

Hic autem obiter notandum Deum, quotiescumq; voluit po-
pulos & gentes ob admissa scelera castigare, eosq; ad melio-
rem vitam revocare vehementes terræmotus excitasse, tan-
quam suæ voluntatis nuncios, & vindictæ præparatæ præcur-
sores, vt his saltem deterriti signis sese ad pœnitentiam cōuer-
terent. Vt Hierosolymæ accidisse fertur antequam à Tito ob-
fessa, vt Rome antequam à Carolo Borbonio direpta, & de-
predata fuisset. Rhodos famosissima Asie insula Hierosolymi-
tanis equitibus quondam nobilitata, aliquot mensibus prius-
quam im Othomanorum potestatem veniret tota contremuit.
Corcira insula (quæ nunc corphū) firmissimum totius Chri-
stianismi adversus Turcarum rabiem propugnaculum, paulo
antequam ab insigni illo pirata cognomine Barbarossa, ex-
pilata & spoliata fuisset, ingētem (vt ab insulanis accepi dum
illuc agerem) terræmotum passa est. Ex terræ etiam exhalatio-
nibus præscire possumus, serenum tempus, tempestates vel plu-
uias futuras, multisq; aliis terræ impressionibus, vt Aristoteles
Plinius, Iouianus, Pontanus, causis assignatis docent.

Hydromantia ἀπὸ τῶν θεάτρων non sine caussa r̄omen sortita
est, idemq; sonat quod ex aqua diuinatio fit enim ex aquarum
fluxu & refluxu, vt in Sicilia iuxta Messanam ciuitatem inter-
scillam & caribdim, ex diversa Maris agitatione, incole mul-
ta ad eorum utilitatem vel damnum coniiciunt.

Circa Euripum inter Euboiam Insulam (quæ nunc negro-
ponte dicitur) & Naupliam urbem, quam nunc Ἀράχνη dicitur
(Græci vulgares vocant) se penumero habitatores ex-
perien-

perientia idem comperiunt.

Nautæ etiam & nauium gubernatores (quos pedotæ nauicu-
tum vulgus nuncupat) ex maris dispositione variisq; eius ac
cidentibus tranquillitatem vel procellas imminentes prævi-
dent, vt ipse tolles etiam cum illis expertus sum in meis nauig-
ationibus. Quibus rationibus moti Christiani orientales (ma-
ris mediterranei insulas incolentes) mare ipsum tanquam ani-
matum esset quotannis multis cum cærenoniis ecclesiasticis
baptizare satagunt.

Dux etiam Venetus suis magnificis nobilibus stipatus, sin-
galis annis magno cum apparatu cum ipso mari spōfalia init.
Fit item hydromantia per excrescētias, & depressiones aqua-
rū vt in Nilo Aegypti fluo, ex cuius incremēto Aegyptij, an-
ni fertilitatem, vel stirilitatem præsagiunt. De quo Pompo-
nius Mela, Strabo, Lucretius & ex neotericis Vadianus &
Nonius, Marcellus Saya, multa scitu non indigna, scripserunt.

Nascitur etiam non longè à Moncaluario meo natali solo
fonticulus nec tamen perennis, sed certis temporum interual-
lis defluens (Gobetam incolæ vocant) ex cuius fluxu & excre-
scētia rustici morbos futuros præsagiunt anno illo quo decur-
rit riuiulus ille, sequenti verò anno annonæ charitatem præ-
sentient.

Ad hanc etiam referuntur apparitiones quæ in aquis fiunt
vt nostra tempestate nonnulli asserunt, aliquos esse & reperi-
ri, qui in phiala viurea vel ampulla aquæ plena varias rerum
formas, & spirituum imagines fantasticas ostendere se posse
pollicentur. Quod genus diuinationis à Persis deriuatum, &
ab Assyriis vistatum, affirmant scriptores. Numam etiā Pom-
pilium & post hunc Pythagoram philosophorum principē:
hanc summo in pretio habuisse, eanq; exercuisse ferunt.

Ad hanc hydromantiam referri potest Lecanomantia quæ
ændæ lñkævns à pelui scilicet aquæ plena nomen habet, qua e-
tiam hac nostra ætate Itali ad furtæ detegenda sèpissime utun-

tur peluum siquidem implet aqua, pilulasq; tres (quas ballotas vocant) creta, vel argilla, aqua madefacta ad nucis communis magnitudinem conficiunt, & in meditullio cuiuslibet pilulae, nomen chartæ impressum, alicuius scilicet eorum qui furti suspecti sunt includūt, verbi gratia: Ioannes Pitous vel Martinus (addito cognomento) tale quidpiam furatus est, postea vero dictas tres pilulas, in prædictam aquam proiiciunt, murmurantes (capite denudato) verba quædam barbaræ, absurdæ, & inconcinna, quorum omnium virtute (ut aiunt) una ex dictis pilulis dissoluitur, & aperitur, apparetq; in ipsius aquæ superficie inscriptum, sicq; ut volunt manifestatur nomen furis & furtum detegitur.

Aeromantia, anno 28 a.C. pos ab aere dicta diuinatio, quod per aereas impressiones futura edoceat ut legitur lib. 2. Machab. cap. 5. paulo ante quam Hierosolymorum ciuitas, Antiochó denuo deprædaretur, per totam urbem quadraginta ferè diebus, vīsos per aerem discurrentes aurato habitu equites, & quasi cohortes armatas hastatorum, equorumq; ordinibus digestorum agmina, & concursus vtrinq; simul, & motus scutorum, & spicula crebra, districtosq; gladios telorum quoq; iactus. Scribit etiam Iosephus lib. 7. cap. 12. belli Iudaici Hierosolymis currus apparuisse in aere per omnes cæli regiones cōcurrentes exercitus etiam penetrantes nubes ipsas, & circundantes alias ciuitates, que omnia nihil aliud prænunciabant, ut postea suo magno damno experti sunt Iudei, quam viris & totius regionis destructionem & devastationem.

Ante bella ciuilia per Scillianam & Marianam factione Rōmæ exorta, apparuerunt per Italiam exercitus in aere inter se decertantes, tanquam prævium bellorum ciuilium presagium ut pâssim meminerunt Romanæ historiæ scriptores.

Apud blaincurtiacum bello vacensis prouinciae pagum (in cuius lœto & fertili solo in primis adolescentiæ annis dulciter educatus fui) anno præterito sub Augusti mensis principio, millesimo

millesimo quingentesimo septuagesimo, vīsi sunt milites armati equis insidentes, gladiis & hastis instructi in aere fortiter prælantes. Quod portentum Deus Optimus Maximus bene vertat, & ad meliores eventus sua bonitate revocet & reducat.

Est etiam alia Aeromantiae species quæ fit per cælestis dispositionem & planetarum aspectus fortunatos vel infortunatos, unde aeris alternæ mutationes assiduè proveniunt. Ex quibus multa (secundum Arabum & Ptolomei doctrinam) quæ ad futurum rerum eventum, attinent colligere licet.

Pyromantia ἀπὸ τῆς πυρὸς ex igne dicitur diuinatio, fit enim per impressiones igneas & per visiones in igne. Sic argonautæ in expeditione velleris aurei per ignis & flammæ apparitionem circa Argō nauim, mari tempestatem citò finitaram sociis prædixerunt. Valerius Maximus lib. i. cap. 6. narrat Seruio Tullo etiam tum puerulo dormienti, circa caput flammarum emicuisse quod prodigium Prisci Tarquinij regis uxor Tanquil admirata, Seruum serua natum in modum filij educavit, & ad regium fastigium euexit.

Eodem loco idem author scriptum reliquit flammarum fœlicis eventus prænuntiam, ex Lucij Martij Ducis duorum exercituum, quos interitus Publij & Chei Scipionum in Hispania debilitauerat, capite concionantis eluxisse, cuius aspectu pauci adhuc milites pristinam recuperare fortitudinem admoliti, octo & triginta hostium millibus militib. cæsis, magnoque numero in potestatem reducto, bina castra, punicis opibus referta receperunt.

Non minus fælix ostentum Alexandro Magno contingisse contra Barbaros dimicanti, medio in conflictu refert Plutarchus in eius vita, quod futuræ victoriæ non mediocrem spem Macedonibus attulit, Barbarorumque animos & vires magna ex parte fregit.

Idem tamen author Plutarchus asserit cælestes ignes paulo ante Iul. Cæsaris atrocem interitum apparuisse, signaque non

dubia, eius acceleratae necis dedisse. De huiusmodi flammis tractat Aristot. lib. 1. Metheo.

Capnomantia ἀπὸ τῆς καπνῆς à fumo diuinatio appellata, quādo scilicet fumus alii petit. ut olim veteres sua sacrificia Deo grata esse iudicabant: cum fumus ex his proveniens recta ad cœlum ascenderet, contrarium verò, si terrā versus deprimetur. Per fumum etiam manifestè apparuit vetus illa inimicitia inter Theoclem et Polinicum Thebanos fratres, adhuc post diem supremum vigere. Dicente Ouidio in Iblim.

Et noua fraterno veniet concordia fumo.

Quam vetus accensa separat ira pyra.

Axinomantia ἀπὸ τῆς αξινῆς ex Securi vel Aescia diuinatio. Plinius libro trigesimo sexto capite decimo nono de gagate lapide loquens. Hoc (inquit,) dicuntur uti magi, in ea quam vocant Axinomantiam, et peruri negant, si eventurum sit quod aliquis optet.

Botonomantia ἀπὸ τῆς βοτάνης ab herba nominata diuinatio ut Verbena valeriana, pervinca filice lunaria et ceteris huiusmodi, quæ vim incantandi habere dicuntur. Antiqui enim magnam vim herbis tribuebant in suis incantationibus conficiendis, ut Medea denotat apud Ouidium libro septimo Metamorphoseos, et Erictho Emathia Saga apud Lucanum libro sexto: Virgilius etiam in pharmaceutria.

Cleromantia ἀπὸ τῆς κλεροῦ à sorte ut Virgilianis et Homericis sortibus in occursu versiculorum. Etiam sortes à quibusdam impiis hominibus ex Psalmorum versiculis capiuntur. Erant etiam olim Prænestinæ sortes. Hinc Valerius Maximus libro primo capite quarto scribit Luctantium (qui primus bellum Punicum consecit) à senatu prohibitum, sortes fortune Prænestinæ audire.

Clidomantia ἀπὸ τῆς κλιδὸς per clauem diuinatio, cum clavis inscripto nomen furis suspecti circundata, et sacris scriptis et libro alligata, digitisq; virginis sustentata sua (motu proprio)

prio) rotatione, & volubilitate furtum (ut nonnulli existimat) indicat. Postquam οἰαδομάντις versus quosdam, voce submissa superstitionisq; murmur susurravit.

Καινομάντια ἀπὸ τῆς κοσκίνης per cribrum diuinatio, & adoratio μάντινοι vates cribro diuinans, ut vult Philippides apud Pollicem. cuius usque ad nostra tempora invenerunt vesus in nostra Gallia, maxime apud Idiotas & Plebeios. Cum enim rem furto ablatam recuperare & furem cognoscere volunt, ad cribrum farinarium vel in ceruiculum setaceum forficibus infixum recurrent.

Vmbilicomantia diuinatio per vmbilicum qua dignoscunt obstetrics per nodulos vmbilico, & secundis adherentes quot partus puerpera in posterum sit in lucem editura.

Physiognomonia scientia est qua natura hominum ex aspectu corporis iudicatur ἀπὸ τῆς φυσιογνωμονίας. ex facie addiuinare & per naturae iudicia cognoscere, hinc φυσιογνώμων qui ingenia hominum & sensus ex aspectu corporis iudicat, ut de Zopiro legitur.

Metoposcopia scientia qua hominis ingenium ex fronte dividatur hinc μετόποσον ἀπὸ τῆς μετώπης ηγετικούτερη dicitur ille qui ex fronte hominum mores & affectus considerat, indeq; futura auguratur.

Chiromantia scientia qua per manū lineamēta felicitatem vel infelicitatem praesagiant Chiromantici, & hominibus futura prædicāt ἀπὸ τῆς χειρὸς ηγετικῆς μανῆς, hinc χειρομάντις ηγετικῶν qui ex lineamentorum manus inspectione futura prædictit, hominūq; mores, & naturam coniicit, qualis fuit Helenus Siracusius qui περὶ χειρομανῆς librum edidit, quem inscripsit χειροσκοπίῳ διώνειο μα Chiromanticum auguriū. Suid. Poll. lib. 2. & ex neotericis authoribus Bartholomaeus Cocles Bononiensis, Ioannes Indaginis de Apione, & Nonius Marcellus Saya.

Necromantia ἀπὸ τῆς νέων οὐκὶ μανῆς per mortuos diuina-
tio quemadmodum legitur primo Reg. cap. 28. de Saule Israe-
lis rege, qui mulierē habentem Pythonem cōsuluit, quæ (Saule
ita iubente & requirente) Samuelis umbram evocauit, respon-
saq; ab eo accepit.

Erichto Theſſala Maga apud Lucanū lib. sexto per respon-
sum militis mortui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli e-
uentum patefecit & aperuit.

Augurium quasi Auigerium, vel Auigarium pro ipsa diu-
natione sumitur. Erant autem tria diuinationis genera in au-
ibus. Nam aliæ volatu, aliæ cantu, futura prædicebat, & illæ,
præpetes, istæ oscines dicebantur. Erat & tertium genus ex
illarum pastu, cum pullis gallinaceis è cauea de promptis esca
porrigebatur. Si audire edebant, bonum omen, si minus escam
negligeabant, malum. Augur vero dicitur qui ex volatu, pastu
aut cantu avium futura diuinat. ex volatu, vt Ouidius;

— Et à leua maesta volavit quis.

Virgilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

A pastu, vt de pullis gallinaceis dictum est. A cantu. Virg.

Solaq; culminibus ferali carmine buba

Visa queri. —

Aruspicina ars diuinandi ex ipsis hostiarum extis
Virg. 4. Aeneid.

Pectoribusq; inhibans spirantia consulit exta.

Haruspicum idem, Haruspex qui harugis id est hostiis in-
spectis futura prædictit ab hora, in qua concluditur, & serua-
tur hostia, dicta.

Onomantia ἀπὸ τῆς ὀνομᾶτος à nomine dicta Diuinitio. sit
enim per proprietatum nominum literas certis numeris per au-
thores huiusc artis assignatas, de qua circumfertur liber Ita-
licè conscriptus, de qua etiam scripsit Nonius Marcellus Sayd.

Arithmomantia ἀπὸ τῆς αριθμῆς per numeros diuinitio, vt per
Pyth-

Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem suæ geomantiæ Christophorus Cataneus scriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auspicia, per omnia, per prodigia, & per somnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. primo. cap. quarto, quinto, sexto, & septimo accuratè tractauit. De diuinatione autem per solum somnium Macrobius in somniū Scipionis. Arthemidorus Delianus in suis libris De Somniorum interpretatione, Augustinus Nimpbus, Hieronymus Cardanus, &

Nonius Marcellus Saya affatim
meminerunt.

F I N I S.

V 5

